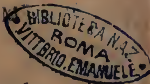
1

M. TVLLII

CICERONIS

EPISTOLARVM ad T. Pomponium Atticum, lib. xvj.

Variis Doctorũ virorum lectionibus opera ALEXANDRI SCOT, *I.V.C. illustrati, & ad Apparatum Latinæ locutionis aptati.*

Adiectæ sunt Dionysij Lambini & Fuluij Vrsini emendationum rationes.

LVGDVNI,

Sumptibus Ioan. Pillehotte, ad insigne IESV.

CIƆ. IƆ. LXXXIX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIUM ATTICUM, Liber primus.

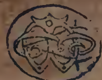
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

CICERO ATTICO, S. I

Petitionis * nostræ. quam tibi summæ curæ esse scio, huiuscemodi ratio est, quod adhuc cõiectura prouideri possit. Prensat * vnus P. Galba sine fuco, ac fallaciis, more maiorum negatur. ut opinio est hominum, non aliena rationi nostræ fuit illius hæc * præpropera prensatio. nam illi ita negãt vulgò. vt mihi se debere dicant. Ita quiddam spero nobis * profici, cũ hoc percrebrescit. plurimos nostros amicos inueniri. Nos autem initium prensandi facere cogitaramus eo ipso tempore, quo tuum puerũ cum his literis proficisci Cincius * dicebat. †in campo, * comitiis tribunitiis, b ad xvi Kalẽdas Sextil. Competitores, qui certi esse * videbantur, Galba, & Antonius, & Q. Cornificius Puto te in hoc aut risisse, aut ingemuisse, vt frontem ferias. Sunt qui etiam * Cæsonium putẽt. Aquilium non arbitramur, qui denegat, & iurauit morbum, & illud suum * regnum iu-

Cicero si initium prẽsandi suo loco & tẽpore, id est, in comitiorum initio fecit rũ in campo creari poterant tribuni pl. vt & minores magistratus, licèt tributis comitiis.
b L. *a.d. xvj.* c L. ... * al. *ingemuisse, vt frontem ferias. sunt qui etiam* ... indigueris. * al. *Cæsninum* id est, Pisonem d L. *qui* ... *gauit, & iur.* * Iurare morbum, est valetudinis causa excusationẽ petere. * id est, iuris ciuilis occupationem.

* nondum petebat Cicero Cõsulatũ, sed prensabat, anno antè, quã petat.
* Manut. *vnus P. Galba sine fuco & fallaciis, more maiorum, negatur.* a V. C. *vt opinio est*
* ante omnia eius anni comitia (quorũ prima tribunitia) quæ fiebãt extra campum.
* id est, profuturum.
* Mal *dicebat in cãpo comitiis tribunitiis a. d. xvj. Kal. Sext. Competitores &c.* Vult in comitiis tribuni pl.

diciale oppoſuit. Catilina, [2] ſi iudicatum erit meridie nō [e] lucere, certus erit cōpetitor. †De Aufidio [f] & Palicano, non puto te exſpectare, dum ſcribam. De iis, qui nunc petunt, Cæſar certus putatur. Thermus cum Silano contendere exiſtimatur: qui ſic inopes & ab amicis, [g] & exiſtimatione ſunt, vt mihi videatur non eſſe [h] ἀδύνατον Curium [i] obducere. Sed hoc, præter me, nemini videtur. Noſtris rationibus maximè conducere videtur, Thermum fieri cum Cæſare (nemo eſt enim ex iis, qui nunc petunt, qui ſi in noſtrum annum reciderit, firmior cādidatus fore videatur) propterea quòd curator eſt viæ Flaminiæ: † [3] quæ cùm erit abſoluta [k] ſane facile eum libenter nunc ceteri conſuli acciderint. Petitorum hæc eſt [l] adhuc informata cogitatio. Nos in omni munere cādidatorio fungendo ſummam adhibebimus diligentiam: & fortaſſe, quoniam videtur in ſuffragiis multum poſſe Gallia, cùm Romæ à [m] iudiciis forum refrixerit, excurremus menſe Septembri legati [n] ad Piſonem, vt Ianuario reuertamur. Cum perſpexero voluntates nobilium, ſcribam ad te. Cetera ſpero prolixa [o] eſſe, his duntaxat * vrbanis competitoribus. Illam manum tu mihi cura vt præſtes (quoniam propiùs abes) Pompeii, noſtri amici. nega me ei iratum fore, ſi ad mea comitia non venerit. Atque hæc huiuſmodi ſunt. Sed eſt, quod abs te mihi ignoſci peruelim. Cæcilius, * auunculus tuus, à P. Vario cùm magna

e L. *liquere* al. *licere*, Cōrad. *ſi indicatū erit haberi rationē non licere*, Mal. *ſi indicatū erit non licere*, hoc anno ſcilicet petere, quod optimè videtur Catilinæ conuenire, qui nō hoc anno, ſed proximo Conſulatū petiit. Alii *liquere*, interpretantur, ſi iudicatum erit Catilinam reum capitis nō eſſe. v de Mur. lib. 9. var. lect. c. 10.

f L. *& de Pallicano*, Vrſ. *Palic.*

g fort. *& ab exiſtim.* h virū flagitioſiſſimum, quē cenſores probri cauſa Senatu amouerāt, vt narrat Sal[illegible] i legūt *minimū* al. *infamem* al. *Th[illegible]* i id eſt, cōtra ducere qui obuerſetur: nonnullis obducere videtur idem quod patienter ferre: ſic obducere venenum. 1. Tuſc. §. 96. dicto. 16. Fam. epiſt. 18. k L. *ſanè facile eum, & libenter tum Cæſari conſuli acciderint.* l v. c. *informata adhuc* m Forum circiter Idus Sext. dimittebatur, ad Ianuarium ferè menſem. n id eſt, libera legatione, non enim aliàs ſenatori abeſſe ab vrbe diutius licuit. ° Malaſ. *fore*, * id eſt, iocularibus & lepidis Vict. 14. var. 12. alii vrbanos, pro iis qui ex vrbe accipiunt. ° Vide Nepotem in vita Att. Val. lib. 7. c. 9.

a P. Vario cum magna pecunia fraudaretur, agere cœpit cum eius fratre Caninio [o] Satyro de iis rebus, quas eum * dolo malo [p] † mancipio accepisse de Vario diceret. Vnà agebant ceteri creditores, in quibus erat [q] Lucullus, & P. Scipio, & is, quem putabant * magistrum fore, si bona venirent, L. Pontius verùm hoc ridiculum est de magistro nunc cognoscere. Rogauit me Cæcilius, vt adessem contra [r] Satyrum. dies fere nullus est, quin hic [s] Satyrus domum meam ventitet obseruat L. Domitium maximè: me habet proximum: fuit & mihi, & Quinto Fratri magno vsui in nostris petitionibus. Sanè sum perturbatus, cum ipsius [t] Satyri familiaritate tum Domitij, in quo vno maximè ambitio nostra nititur. Demonstraui hæc Cæcilio: simul & illud ostendi, si ipse vnus cum illo vno contenderet, me ei satisfacturũ fuisse: nunc in causa vniuersorum creditorum, hominum præsertim amplissimorum, qui sine eo, quem Cæcilius suo nomine perhiberet, facilè communem causam sustinerent, æquum esse eum & officio meo consulere, & tempori. Durius accipere hoc mihi visus est, quàm vellem, & quàm homines belli solent: & postea prorsus ab instituta nostra paucorũ dierũ cõsuetudine longe refugit. Abs te peto, vt mihi hoc ignoscas, & me existimes, humanitate esse prohibitum, ne contra amici summam existimationem miserrimo eius tempore venirem, cùm is omnia sua studia, & officia in me contulisset. Quòd si voles in me esse durior, ambitionem mihi putabis obstitisse. Ego autem arbitror, etiam si id sit, mihi ignoscendum esse: * οὐχ ἱερήϊον, οὐδὲ βοείην. Vides enim in quo cursu [v] simus, & quam omnes gratias non modò retinendas, verùm etiam acquirendas putemus. Spero [x] tibi me causam probasse. Cupio quidem certe * Hermathena

o L. Satrio

* in fraudẽ creditorũ. Hac enim, actione agebatur, nec dum inuenta Pauliana, qua reuocantur alienata in fraudẽ creditorũ. §. 6. Inst. de act. l. 1. §. 2. l. 14. ff. de his quæ in fraudem.

p L. Mancupio

q L. M. Luc.

* auctionis, cùm in auctione bona venirẽt, vt inter heredes aut creditores diuiderentur. 6. Fam. ep. 1.

r L. Satriũ.

s L. Satrius

t L. Satrij

* versus sũt Homeri Iliad. 10. ἐπεὶ οὐχ ἱερήϊον οὐδὲ βοείην ἀρνύσθην, ἅ τε ποσσὶν ἀέθλια γίνεται ἀνδρῶν, ἀλλὰ περὶ ψυχῆς θέον Ἕκτορος ἱπποδάμοιο.

v for. simus, x al. me tibi

* De statua Mercurij & Mineruæ. vide epistolam sequentem.

tua valde me delectat,& posita ita bellè est, vt totum *gymnasium, † *ἑρμαθῆνα esse videatur.*Multum te amamus. L.Iulio Cæsare, C. Marcio *Figulo *coss.filiolo me auctum scito, salua Terentia.

CICERO ATTICO, S. 2

ABs te tamdiu nihil literarum? Ego de meis ad te *rationibus scripsi antea diligenter. Hoc tempore Catilinam, competitorem nostrum, defendere cogitamus. Iudices habemus, quos *volumus, summa *accusatoris voluntate. Spero, si absolutus erit, * coniunctiorem nobis fore in ratione petitionis: sin aliter acciderit, humaniter feremus. Tuo aduentu nobis opus est maturo. Nam prorsus summa hominum est opinio, tuos familiares, *nobiles homines, aduersarios honori nostro fore ad eorum voluntatem mihi conciliandam maximo te mihi vsui fore video. Quare Ianuario ineūte, vt constituisti, cura, vt Romæ sis. Auiam tuam scito desiderio tui mortuam esse:& simul quòd veritta sit, ne Latinæ in officio non manerent, † & in montem *Albanum hostias non adducerent. eius rei b consolationem ad te *L.Saufeium missurum esse arbitror. Nos hîc te ad mensem Ianuarium expectamus ex quodam rumore, an ex literis tuis ad alios missis? nam ad me de eo nihil scripsisti. Signa, quæ nobis curasti, ea sunt ad Caietam exposita. nos ea non vidimus: neque enim exeundi Roma potestas nobis fuit. misimus qui pro vectura solueret. Te multum amamus, quòd ea abs te diligenter, paruoq; re curata sunt. Quòd ad me sæpe scripsisti de nostro amico placando, feci & expertus sum omnia: sed mirandum in modum est animo abalienato: quibus

• villā suā Academicā intelligit. vide Plin. libr.31.c.2.
* Lamb. ἠλὶς ἀνάθημα aliis deest vox ἠλὶς alii, ἀνάθεμα legunt Muret. 9. var.ca.10. ἠλίως ἀνάθημα
• initiū est epistolæ Malasp. & Bos.
• qui paulò antè Thermus dictus est, quòd ex [illegible] ad Marci [illegible] adoptione: trāsiit vere [illegible] seruato cognomine.
• designati, non in magistratu
• petitione consulatus.
y L. volui mus,
• id est, Clodij. Accusatori & reo licebat, iudices quos vellet, reiicere.
a L. coniunctiorem nobis f. *Q.Hortensium intelligit I. 2.ep. vlt.iā inde à Verris accusatione sibi infensum. a initiū est epistolæ Malaspinæ & Bos. • vbi Latinæ feriæ celebrari solitæ cōsulū interuētu. b al. cōflatione *Iocatur Cicero cū Attico & Saufeio Epicureis, quorū opinio erat frustra lugeri mortuos.

quibus de ſuſpicionibus etſi audiſſe te arbitror, valde ex me, cùm veneris, cognoſces. Salluſtium præſentem reſtituere in eius veterem gratiam non potui. Hoc eò ad te ſcripſi, quod is me † accuſare *de te ſolebat: *in ſe expertus eſt illum eſſe minùs exorabilem, meum ſtudium [d] nec tibi defuiſſe. Tulliolam C. Piſoni, L. F. Frugi deſpondimus. Vale.

CICERO ATTICO, S. 3

CREBRAS exſpectationes nobis tui commoues. nuper quidem cùm iam te aduentare arbitraremur, repente abs te in menſem Quintilem reiecti ſumus. Nunc verò [d] ſēſeo (quod commodo tuo facere poteris) venias ad id tempus, quod ſcribis: obieris Quinčti fratris * comitia: nos longo interuallo viſeris: Acutilianam * controuerſiam tranſegeris. Hoc me etiam Peducæus, vt ad te ſcriberem, admonuit: putamus enim vtile eſſe, te aliquādo iſtam rem tranſigere. mea interceſſio [f] & eſt, & fuit parata. Nos hîc incredibili, ac ſingulari populi voluntate de C. * Macro tranſegimus: cui cum æqui fuiſſemus, tamen multo maiorem fructum ex populi exiſtimatione, illo damnato, cepimus, quàm ex ipſius, ſi abſolutus eſſet, gratia cepiſſemus. Quod † ad me de Hermathena ſcribis, per mihi *gratum eſt ornamentum * Academiæ proprium meæ: quòd & Hermes, commune omnium, & Minerua, ſingulare eſt eius gymnaſij. Quare velim, vt ſcribis, ceteris quoque rebus quàmplurimis eum locum ornes. Quæ mihi antea ſigna miſiſti, ea nondū vidi: in Formiano ſunt: quò ego nunc proficiſci cogitabam. Illa omnia in Tuſculanum deportabo. * Caietam, ſi quando abundare cœpero, ornabo. Libros tuos * conſerua, & † noli deſperare eos meos facere poſſe. quod ſi aſſequor: ſupero Craſſum diuitiis, † atque omnium [k] vicos, & prata contemno. Vale.

c al. *is, qui me*
* al. *apud te*
* alij, *at in ſe exp. eſt*
d al. *nec ſibi*
d for. *cēſeo*
* quibus ædilitatem petebat.
e L. *inuiſeris:*
* Vide ep. 6.
f v. c. *parata & eſt, & fuit.*
* Vide 9. Valer. 12.
* id eſt, quē cum iuſtè dānaſſem.
* Faer. gratum. Eſt
* villæ Ciceronis. Plin. l. 31.
g v. c. *commune' ſt* χ...ιvος Ἑρμῆς (*inquit Lucianus in votis*) φασὶ καὶ ἐς μέσον φέρον τὸν πλοῦτον vide Ariſtot. 2. ad Theod.

h L. *ſingulare eſt inſigne eius g.* * Villam in agro Caietano
* Vid. ep. 8. i L. *cos in meos facere poſſ.* k al. *lucos*, & ita A. Aug.

CICERO ATTICO, S. 4

QVANTVM dolorem acceperim, & quanto fructu ſim priuatus & forenſi, & domeſtico, L. Fratris* noſtri morte, in primis, pro noſtra conſuetudine, tu exiſtimare potes. nam mihi omnia, quæ iucunda ex humanitate alterius, & moribus, homini accidere poſſunt, ex illo accidebant. Quare non dubito, quin tibi quoque id moleſtum ſit, cùm & meo dolore moueare, & ipſe omni virtute, officioque ornatiſſimum, tuique & ſua ſponte, & meo ſermone, amantem, * affinem, amicumque amiſeris. Quòd ad me ſcribis de * ſorore tua, teſtis erit tibi ipſa, quantæ mihi curæ fuerit, vt Q. fratris animus in eam eſſet is, qui eſſe deberet: quem cùm eſſe offenſiorem arbitrarer, eas literas ad eum miſi, quibus & placarem, vt fratrem: & monerem, vt minorem: & obiurgarem, vt errantem. Itaque ex iis, quæ poſtea ſæpe ab eo ad me ſcripta ſunt, confido ita eſſe omnia, vt & oporteat, & velimus. De † literarū ˡ miſſione, ſine cauſa abs te accuſor. numquam enim à Pomponia noſtra certior ſum factus, eſſe cui literas dare poſſem. Porro autem neque mihi accidit, vt haberem, qui in Epirum proficiſceretur, nequedum te Athenis eſſe audiebamus. De Acutiliano autem negotio, quod mihi mandaras, vt primùm à tuo ᵐ digreſſu Romam veni, confeceram: ſed accidit, vt & contentione nihil opus eſſet, & ego, qui in te ſatis conſilij ſtatuerim eſſe, mallem Peducæum tibi conſilium per literas, quàm me dare. Etenim cùm multos dies aureis meas Acutilio dediſſem, cuius ſermonis genus tibi notum eſſe arbitror, non mihi graue * duxi ſcribere ad te de illius querimoniis, cùm eas audire (quod erat ſubodioſum) leue putaſſem. Sed abs teipſo qui me accuſas, vnas mihi ſcito literas redditas eſſe, cùm & otij ad ſcribendum plus, & facultatem dandi maiorem habueris. Quòd ſcribis, etiam ſi cuius animus

in te

*patruelis: de quo 2. de Orat. 2. & 5. de Fin.

* fratrem viri ſororis tuæ.

* Qu. Ciceronis vxore.

l ſor. *intermiſſione*, ita Petrus Bembus.

m fort. *degreſſu*

* Malaſ. *duxi ſim ſcribere*

[illegible]ſſor, à me recolligi oportere: itaque quidem neque id neglexi: ſed eſt miro quodam modo affectus. Ego autem quæ dicenda fuerunt de te, non præterij. Quid autem contendendum eſſet, ex tua putabam n voluntate * ſtatuere oportere, quam ſi ad me perſcripſeris, intelliges, me neque diligentiorem eſſe voluiſſe, quàm tu eſſes: neque negligentiorem fore, quàm tu velis. De Tadiana re mecum Tadius locutus eſt, te ita ſcripſiſſe, nihil eſſe iam quod o laboraret, quoniam hereditas vſu capta eſſet. Id mirabamur te ignorare, de tutela legitima, in qua dicitur eſſe puella, nihil * vſucapi poſſe. Epiroticam emptionem gaudeo tibi placere. Quæ tibi mandaui, & quæ tu intelliges conuenire noſtro Tuſculano, velim, vt ſcribis, cures, quod ſine moleſtia tua facere poteris. Nam nos ex omnibus moleſtiis, & laboribus vno illo in loco conquieſcimus: quò fratrem p quotidie exſpectamus. Terentia magnos articulorum dolores habet, & te q ſororemque tuam & matrem maxime diligit: ſalutemque tibi plurimam adſcribit, & Tulliola, deliciæ noſtræ. Cura, vt valeas, & nos ames: & tibi perſuadeas, te a me fraternè amari.

CICERO ATTICO, S. 5

NON cōmittam poſthac, vt me accuſare de epiſtolarum negligentia poſſis. tu modo videto, in tanto otio vt par mihi ſis. Domum Rabirianam Neapoli, quam tu iam dimenſam, & exædificatam animo habeas, † * M. Fonteius * Pontius emit ꝈꝈ CCCIↃↃↃ XXX. Id te ſcire volui, ſi quid forte ea res ad cogitationes tuas pertineret. Quint. frater (vt mihi videtur) quo volumus animo, eſt in Pomponiam, & cum ea nunc in r Arpinati prædio erat, & ſecum habebat hominem s χρηστομαθῆ, D. Turrannium. Pater nobis deceſſit a d. VIII. Kalendas Decembres. Hæc habebam ferè, quæ te ſcire vellem. Tu velim, ſi qua ornamenta t γυμνασιώδη reperire poteris, quæ loci ſint

n L. voluntate me ſtatuere oport.
o L. laboraretur,
* res pupilli vſucapi nō poteſt, l. 48. ff. de acquirend. rerū domin. l. 10. ff. quemadm. ſerv. emitt. & Cicer. pro Flac. §. 86.
p V.C. cotidie
q V.C. & ſororem t. & ita L.
* P. Vrſ. M' id eſt, Manius.
* Vet. Fontius Alij Pompius Boſ. Fontinus.
r L. Arpinatibus prædiis
s V.C. chreſtomate,
t V: C. gymnaſia de rep.

eius, quem tu non ignoras, ne prætermittas. Nos Tusculano ita delectamur, vt nobismetipsis tum denique, cùm illo venimus, placeamus. Quid agas omnibus de rebus, & quid acturus sis, fac nos quam diligentissime certiores. *Apud matrem recte est: eaque nobis curæ est.

L. Cincio [v] LLS. XXCD. *Constitui me curaturum Idibus Febr Tu velim ea, [x] quæ nobis emisse, & parasse scribis, des operam, vt quāprimū habeamus & velim cogites (id quod mihi pollicit'es) quēadmodū bibliothecā nobis cōficere possis. Omnēspē delectationis nostræ, quā, cū in otiū venerimus, habere volumus, in tua humanitate positā habemus. Vale.

CICERO ATTICO, S. 6

Apud te est, vt volumus, mater tua. & soror à me, Quinctoque fratre diligitur. Cū *Acutilio sum locutus. is sibi negat à suo procuratore quidquam scriptum esse: & miratur istam controuersiam fuisse, *quod ille [y] recusarat satisdari amplius abs te non peti. Quod te de Tadiano negotio [*] decidisse scribis, id ego Tadio & gratum esse intellexi, & magnopere iucundum. Ille noster amicus, [z] & mehercule vir optimus, & * mihi amicissimus, sane tibi iratus est. Hoc si, quanti tu æstimes, sciam, tum, quid mihi elaborandum sit, scire possim. L. Cincio LLS. CCIↃↃ. CCIↃↃ. CCCC. pro signis Megaricis, vt tu ad me scripseras, curaui. Hermæ tui Pentelici cum capitibus æneis, de quibus ad me [illegible], iam nunc me admodum delectāt. Quare velim, & eos, & signa, & cetera, quę tibi ei' loci, & nostri studij, & tuæ elegantiæ esse videbūtur, quāplurima, quāprimūq; mittas, & maximè quę tibi gymnasij, [*] xystiq; videbūtur esse. [a] Nā in eo genere sic studio [b] efferimur, vt abs te adiuuandi, ab aliis prope [c] reprehendendi simus. Si Lentuli nauis non erit, quo tibi placebit, imponito.

Tullio.

* Bosij initium epistolæ. v al. LLS. XXCIↃ. * id est, promissi x L. quæ te nobis * Acutilio fuit delegatum aliquod nomen Attici, quod Atticus dissolui re non recusabat, modò Acutilius satisdaret amplius non peti. Is tamen Acutilius fideiussorem dare volebat Ciceroni. * al. quod-que y L. recusauit * Carol. Step. decepisse z L. vt me hercule optimus, & ita Malai. * vet. Malas. cui * vide Vitruuium. l. 5. c. 11. a L. nam in hoc gen. b v. c. efferimur, c v. cod. reprendendi

Tulliola, deliciolæ nostræ, tuum munusculum flagitat, & me, vt sponsorem, appellat. d Mihi autem abiurare certius est, quam dependere. Vale.

CICERO ATTICO, S. 7

Nvnquam ferè nobis abs te literæ afferuntur, cùm & multo tu faciliùs reperias qui Romam proficiscantur, quàm ego, qui Athenas: & certius tibi sit, me esse Romę, quàm mihi te Athenis. Itaque propter hanc dubitationem meam breuior hæc ipsa epistola est, quod, cùm incertus essem vbi esses, nolebam illum nostrum familiarem sermonem in alienas manus deuenire. Signa Megarica, & Hermas, de quibus ad me scripsisti, vehementer exspecto. Quidquid eiusdem generis habebis, dignum Academia tibi quod videbitur, ne dubitaris mittere, & arcę *nostræ confidito. Genus hoc est voluptatis meę, quæ γυμνασιώδη maxime sunt, ea quæro. †Lentulus naues suas pollicetur. Peto abs te, vt hęc cures diligenter. Chilius te rogat, & ego eius rogatu, Εὐμολπιδῶν πάτρια. Vale.

CICERO ATTICO, S. 8

CVm essem in Tusculano, (erit hoc tibi pro illo tuo, cùm essem in *Ceramico) verumtamen cum ibi essem, Roma puer à sorore tua missus, epistolam mihi abs te allatā dedit, nuntiauitque, eo ipso die post meridiem g iturum eum, qui ad te proficisceretur, eo factum est, vt epistolæ tuæ rescriberem aliquid breuitate temporis tam pauca cogerer scribere. Primùm tibi de nostro* amico placando, aut etiam planè restituendo

d V. c. mi autem

*ἐζώμενον δ' ex arca soluūt, qui pecuniam ex domo depromūt, ad discrimē eius solutionis, quæ fit ex mensa argentariorum. Donatus.

ev c. gymnasiode

*Vsf. Nam sua pollicetur

† poëta infra 9. 13.

f Sacrorū præsides Athenis ab Eumolpo Musæi filio dicti. Suidas, Aeschynes contra Ctesiph.

*Cerami ci Athenis duo, Suidas his verbis, Κεραμεικοὶ δύο ἦσαν, ὁ μὲν ἔνδον τῆς πόλεως, ὁ δ' ἔξω, ἔνθα καὶ τοὺς ἐν πολέμῳ τελευτήσαντας ἔθαπτον δημοσίᾳ, καὶ τοὺς ἐπιταφίους λόγους. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ ἐνῳκοῦσιν αἱ πόρναι.

g V. c. iturū eum, qui * Lucceio, epist. 9.

polliceor. quod ego, etsi mea sponte antè faciebam, eo nunc tamen & agam studiosius, & contendam ab illo vehementiùs, quòd tantam ex epistola voluntatem eius rei tuam perspicere videor. hoc te intelligere volo, pergrauiter illum esse offensum: sed quia nullam video grauem subesse causam, magnopere confido, illum fore in officio, & in nostra potestate. † Signa nostra, & *Hermeraclas, vt scribis, cum commodissimè poteris, velim imponas, & siquod aliud οἰκεῖον eius loci, quem non ignoras, reperies: & maximè quæ tibi palæstræ, gymnasiique videbuntur esse. etenim ibi sedens hæc ad te scribebā, vt me locus ipse admoneret. Præterea * typos tibi mando, quos in tectorio atrioli possim includere. & * putealia sigillata duo. Bibliothecam tuam caue cuiquam despondeas, † quamuis acrem * amatorem inueneris. nam ego omneis meas vindemiolas eò reseruo, vt illud subsidium senectuti parem. De fratre confido ita esse, vt semper volui, & elaboraui. multa signa sunt eius rei: non minimum, [2] quòd soror [h] prægnans est. De comitiis meis, & tibi me [i] permisisse memini. & ego iampridem hoc communibus amicis, qui te exspectant, [k] prædico: & te non modò non * arcessam, sed prohibebo: quod intelligam multò magis interesse tua, te agere quod agendum est hoc tempore, quàm mea, te adesse comitiis. proinde eo animo te velim esse, quasi mei negotij causa in ista loca missus esses. me autem eum & offendes erga te, & audies, quasi mihi, si qua [l] parta erunt, non modò te præsente, sed per te [m] parta sint. Tulliola tibi diem dat: * sponsorem appellat.

* al. Ἑρμέρωτας, sed ἑρμηρακλᾶς rectiꝰ erat autem Herculis caput, Mercurij statuę quadratæ impositū, & alioqui Hercules Musarum comes. Vitruuius l. 5. c. 11.

* parua signa. Pl. l. 35. c. 12. & 37. c. 10.

* Bessar. putealia signata puteorū opercula paruis signis exornata.

* Faërn. emptorem

h v. c. prægnas est.

i fort. permittere

k fort. prædico, te non modò non arcessi à me, sed prohiberi, quòd intell.

* al. accersi à me,

* al. esset

l v. c. parata

m v. c. parata

* Man. ex Bessar. exemplari manuscr. sponsorem non appellat.

ET mea sponte faciebam antea, & pòst, [illegible] epistolis tuis perdiligẽter in eãdẽ [illegible] scriptis, magnoperè sum cõmotus. eo accedebat hortator assiduus Sallustius, vt agerem [illegible] diligentissime cum *Luceio de [illegible] gratia reconcilianda. Sed cũ omnia fecissem, non modo eam volũtatem eius, quæ fuerat erga te, recuperare non potui, verum ne causam quidem elicere [n] immutatæ [illegible]. Tametsi iactat ille quidem illud [illegible] arbitrium, & ea, quæ iam tum, cùm ad[illegible] ostendere eius animum [o] intelligebam. [illegible] tamen habet quiddam profecto, quod magis in animo eius insederit: quod neque epistolæ [illegible], neque nostra [p] legatio tam potest facile [illegible], quàm tu presens, non modo oratione, [illegible] tuo vultu illo familiari tolles, si modò [illegible] putabis: id quod, si me audies, & si humanitati tuæ constare voles, certe putabis. Ac ne [illegible] [illegible], cùm ego antea significarem [illegible] per literas, me sperare, illũ in nostra potestate fore, † * nunc idem videar diffidere: incredibile est, quanto mihi videatur illius voluntas obstinatior, & in hac iracundia [q] obfirmatior. Sed hæc aut sanabuntur cum venerimus, aut ei molesta erunt in vtro culpa erit. Quod in epistola tua scriptum erat, [illegible] [illegible] desideratum esse, scito nihil tam exercitum esse nunc Romæ, quàm candidatos omnibus iniquitatibus, nec, quando futura sint comitia, sciri. verùm hæc audies de Philadelpho. Tu velim, quæ Academiæ nostræ parasti, quam primum mittas [r] mirum quàm illius loci non modo vsus, sed etiam cogitatio [s] delectat. Libros vero tuos caue cuiquam tradas. nobis eos, quemadmodum scribis, conserua, summum me eorum studium tenet, sicut odium iam cęterarum rerum: quas tu, incredibile est, quam breui tempore, quanto deteriores offensurus sis, quam reliquisti.

• Præcedentes epistolæ ante Consulatum, hæc ineuntibus Consulatũ Messala & Pisone, qui post Antonium & Ciceronẽ anno altero coss. fuerunt.

* L. *Luceio*

n v. c. *immutatæ*

* L. *& in ea,*

o v. c. *intellegebam:*

p L. *allegatio*

* L. *putatis:*

† al. *nunc eidem videar*

q v. c. *affirmatior.* Bosi. *offirmatior.*

r fort. *te summe ambitr*

s al. *delectet.*

* Teucris illa, lentum sane negotium, neq; Cornelius ad Terentiam postea rediit. opinor ad Considium, * Axium, Selicium confugiendum est. nam à Cæcilio propinqui minore cẽtesimis nummum mouere non possunt. Sed, vt ad prima illa redeam: nihil ego illa impudentius, astutius, lentius vidi. Libertum mitto. Titio mandaui. σκῆψεις, atque * ἀναβολὰς, sed nescio, an [2]* ταὐτόματον ἡμῶν. nam mihi Pompeiani prodromi nuntiant, apertè Pompeium acturũ, Antonio succedi oportere: eodémque tempore aget prætor ad populum. Res eiusmodi est, vt ego nec per bonorũ, nec per popularem existimationem honeste possim hominem defendere, nec mihi [t] libeat, quod vel maximum est. etenim accidit hoc, quod totum cuiusmodi sit, [3] * mando tibi, vt perspicias. Libertum ego habeo, sane nequam hominem Hilarum dico, ratiocinatorem, & clientem tuum. De eo mihi Valerius interpres nuntiat, * Chiliúsque se audisse scribit hæc: esse hominem cum Antonio: * Antonium porrò in cogendis pecuniis dictitare, partẽ mihi quæri, & à me custodem communis quæstus libertum esse missum. Non sum mediocriter commotus. neque tamen credidi: sed certè aliquid sermonis fuit. totũ inuestiga. cognosce, perspice, & nebulonem illũ, si quo pacto potes, ex istis locis amoue. Huius sermonis Valerius auctorem Cn. Plancium nominabat. mando tibi planè, totum vt videas cuiusmodi sit. Pompeium nobis amicissimum constat esse. [v] Diuortium Muciæ vehementer probatur. P. Clodium, Appij F. te credo audisse cũ veste muliebri [x] deprehensum domi C. Cæsaris, [4] * cùm pro populo fieret, eúmque [5] per manus

* Antoniũ quem Cicero in cõsulatu collegam habuit ficto nomine significat. Porrò hic initiũ epistolæ statuit Manutius.

[2] Val. l. 4. c. 8. fœneratores hi sűere.

* al. ἀναβολάς.

* al. ταὐτόματον ἡμῶν καλ λίον βουλεύεται. Versus est Menandri.

[t] v. c. *habeat*,

* *mandat*

[3] poëta ep. 7. in fine.

[5] Antonius hic M. Antonij oratoris fili[9], patru[9] M. Antonij, qui postea remp. oppressit. vide 5. Fam. ep. 5. De repetundis accusatus, Cæsare & Bibulo coss. vide Sueton. orat. pro Domo sua & in Vatin. defendẽre Cicerone dãnatus. Orat. pro Cælio & Dio. Idem à Cælio maiestatis accusatus & dãnatus, pro Cœlio, & Dionem vide.

v al. *Denortiũ*

x v. c. *deprenfum.*

* al. *cùm sacrificium pro populo fieret,*

[illegible] * [illegible]ulæ ſeruatum, & eductum : rem eſſe [illegible] quod te moleſtè ferre certo ſcio. Quod præterea ad te ſcribam, non habeo, & mehercule erã conturbatior. Nam puer feſtiuus * anagnoſtes noſter Soſitheus, deceſſerat, meque plus, quàm ſerui mors debere videbatur, commouerat. Tu velim ſæpe ad nos ſcribas: ſi rem nullam habebis, quod in buccam venerit, ſcribito. Vale Kalen. Ian. M. Meſſalla, & M. Piſone coss.

CICERO ATTICO, S. 10

ACcepi tuas treis iam epiſtolas : Vnam à M. Cornelio quã à tribus ei * tabernis, (vt opinor) dediſti, alteram quam mihi Canuſinus, tuus hoſpes, reddidit: tertiam, quam (vt ſcribis) y anchoris ſolutis de phaſelo dediſti. Quæ fuerunt omnes rhetorum. pure loquuntur, cum humanitatis ſparſæ ſale, tum inſignes amoris notis. Quibus epiſtolis ſum equidem abs te laceſſitus ad reſcribendum; ſed idcirco ſum tardior, quòd non inuenio fidelem tabellarium. quotus enim quiſque eſt, qui epiſtolam paulo grauiorem ferre poſſit, niſi eã z per lectionem releuarit? Accedit eo, quod mihi nõ eſt notum, vt quiſque in Epirum a proficiſcatur. Ego enim te arbitror, cæſis apud Amaltheam tuam victimis, ſtatim eſſe ad Sicyonem oppugnandum profectum: neque tamen id ipſum certum habeo, quando ad Antonium proficiſcare, aut quid in Epiro temporis põnas. ita neque Achaicis hominibus. neq; Epiroticis paulo liberiores literas committere audeo. Sunt autem poſt diſceſſum à me tuum res dignæ literis noſtris, ſed non committendæ eiuſmodi periculo, vt aut interire, aut aperiri, aut intercipi poſſint. Primùm igitur ſcito, primum me non eſſe rogatum ſententiam, præpoſitumque eſſe nobis * pacificatorem Allobrogum. idque admurmurante ſenatu neq; me inuito eſſe factum. Sum enim & ab obſeruando homine peruerſo liber, & ad dignitatem in repub. retinendam contra illius voluntatem

* al. Seprulla al. Sep Rulla al. Serpullæ al. Stirillæ

* L. eram in ſcribendo contur.

* anagnoſtes, id eſt, lector. 5. Fam. ep. 9.

x locus erat nõ procul ab vrbe, item in extrema Gallia monimentum Germanis oppoſitũ, vt oſtẽdit Ammianus Marc. lib. 16. & 18.

y L. anchora ſoluta

z L. pellectione releuarit

a v.c. proficiſcitur.

*id eſt, C. Calpurnium Piſonem.

funtatem solutus & ille secundus in dicendo locus habet auctoritatem pene principis, & voluntatem non nimis deuinctam beneficio cos. tertius est Catulus. quartus, si etiam hoc quaeris, Hortensius. * cos. autem ipse paruo animo, & prauo: b tantùm cauillator genere illo * morosо, quod etiam sine dicacitate ridetur: facie magis, quam facetiis ridiculus: c nihil agens cum repub. seiunctus ab optimatibus: à quo nihil speres boni reip. quia non vult: nihil metuas mali, quia non audet. Eius autem * collega & in me perhonorificus, & partium studiosus, ac defensor bonarum, quinimò leuiter inter se dissident. sed vereor, ne hoc, quod infectũ est, serpat longiùs. Credo enim te audisse, cùm apud Cæsarem pro populo fieret, venisse eò muliebri vestitu virum: idque sacrificium cùm virgines instaurassent, mentionem a Q. Cornificio in senatu factam (is fuit princeps, ne tu fortè aliquem nostrûm putes) postea rem ex s. c. ad virgines, d atque ad pontifices relatam, idque ab iis nefas esse decretum: deinde ex s. c. consules rogationem promulgasse: vxori Cæsarem * nuntium remisisse. In hac causa Piso, amicitia P. Clodij ductus, operam dat, vt ea rogatio, quam ipse fert, & fert ex s. c. & de religione, antiquetur. Messala vehementer adhuc e agit, feuerè boni viri precibus Clodij remouentur à causa, operæ comparantur. nosmetipsi, qui * Lycurgei a principio fuissemus, quotidie f demitigamur. instat, & vrget Cato. Quid multa? vereor, ne hæc neglecta à bonis defensa ab improbis, magnorum reip. malorum g causa sit. tuus autem ille amicus, scin' quem dicam? de quo tu ad me scripsisti, † posteaquam non auderet i reprehendere, laudare cœpisse: nos (vt ostendit) admodum diligit, amplectitur, amat, apertè laudat, occulte (sed ita vt perspicuum sit) inuidet. nihil come, nihil simplex, nihil ἐν τοῖς * πολιτικοῖς honestum, nihil illustre, nihil forte, nihil liberum. Sed hæc ad te scri-

* Piso.
b v. c. *tamen*
* vide 2. de Orat.
c L. *nihil agens in rep.*
* M. Valer. Messala.
d v. c. *atq; pontifices*
* quòd à Clodio stuprata. vide Sueton. & Plut.
e L. *agit, & seuere*
* id est acerrimi legum custodes. vide Halicar. & Plutarch.
f L. *mitigamur.*
g L. *causa sint.*
h Lãb. *scis quẽ dicã?*
i v. c. *reprendere,* Faërn. *auderet nos reprehendere,*
* al. πολιτικοῖς nihil illustre, nihil honestum, nihil forte,

ce [illegible] aliis subtilius. nam neque adhuc [illegible] nota sunt, & huic* terræ filio, nescio [illegible] committere epistolam tantis de rebus no audeo. Prouinciæ prætores nondum sortiti sunt. res k eodem est loci, quo reliquisti. [illegible] quam postulas, Miseni, & Puteolorũ, includam orationi meæ. l ad III. Non. Decembr. [illegible] fuisse animaduerteram. Quę laudas e[illegible] orationibus (mihi crede) valde mihi placebant. sed non audebam anteà dicere. nunc vero quod a te probata sunt, multo mi [illegible] videntur. In illam orationem Metellinam addidi quædam liber tibi mittetur, [illegible] amor nostri [illegible] reddidit. Noui tibi [illegible] scribam quid etiam Messala c o s. Autronianam domum emit HS. [illegible] CCCXXXVII. Quid id ad me, inquies? tantũ, [illegible] ea emtione & nos bene emisse iudicati sumus. & homines intelligere cœperunt, licere amicorũ facultatibus in emendo ad dignitatem aliquam peruenire. *Teucris illa, lẽtum negotium, sed tamen est in spe. Tu ista confice a nobis liberiorem epistolam exspecta. Vale. v. Kalẽdas Febr. m M. Messalla, & M. Pisone coss.

*id est, homini ignobili. 7. Fa. ep 9.
k al. eodẽ est loco,
l L. a. d.
* id est, Antoni*. Teucridẽ vocãt ab ignauia muliebri, vt sup. ep 9.
m v. c. M. Messala, M. Pis.

CICERO ATTICO, S. II

VEREOR, ne putidũ sit, scribere ad te, quã sim occupatus: sed tamen ita distinebar, ut vix huic tantulæ epistolæ tempus habuerim, n atque id ereptum e summis occupationibus. Prima contio Pompeij qualis fuisset, scripsi ad te antea. non iucunda miseris, inanis improbis, beatis non grata, bonis non grauis. itaque frigebat: tum Pisonis c o s s. impulsu leuissimis tribunus pleb. L. o Fusius in contionem* produxit Pompeium. Res agebatur in Circo Flaminio: & erat in eo ipso loco, ipso die nundinarum [illegible] quæsiuit ex eo, Placeretne ei iudices a prætore [illegible] quo † consilio idem prætor vtere- tur.

n L. derẽptum ex summ.
o L. Fufius
* al. producunt
* Lõgoli* quorum

tur. Id autem erat de Clodiana religione ab senatu constitutum. Tum Pompeius μάλ' ἀριστοκρατικῶς locutus est, senatúsque auctoritatem sibi omnibus in rebus maximam videri, sempérque visam esse respondit, & id multis verbis. Postea Messala C O S S. in senatu de Pompeio quæsiuit, quid de religione, & de promulgata rogatione sentiret. Locutus [p] ita est in senatu, vt omnia illius ordinis consulta γενικῶς laudaret: mihíque, vt assedit, dixit, se putare satis ab se etiam de *istis rebus esse responsum. Crassus posteaquam vidit illum excepisse laudem ex eo, [q] quòd hi suspicarentur homines, ei consulatum meum placere, surrexit, ornatissiméque de meo cōsulatu locutus est: vt ita diceret, se, quod esset senator, quòd ciuis, quòd liber, quod viueret, mihi acceptum referre: quoties coniugem, quoties domum, quoties patriam videret, toties se beneficium meum videre. Quid multa? totum hunc locum, [r] quem * in Aristocratia ego varie meis orationibus, quarum tu Aristarchus es, soleo pingere, de flamma, de ferro (nosti illas ληκύθους) valde grauiter pertexuit. [r] Proximus Pompeio sedebam, intellexi, hominem moueri. Vtrùm Crassum inire eam gratiam, quam ipse prætermisisset, an esse tantas res nostras, quæ tam libenti senatu laudarentur, ab eo præsertim, qui mihi laudem illam eo minùs deberet, quòd meis omnibus literis in Pompeiana laude perstrictus esset. Hic dies me valde Crasso adiunxit, & tamen ab illo aperte, tectè quidquid est datum, libenter accepi. Ego autem ipse, dij boni, quomodo ἐνεπερπερευσάμην nouo auditori Pompeio? [t] Si vmquam mihi ἐπιχειρήματα suppeditauerunt, illo tempore. Quid multa? clamores. etenim hæc erat ὑπόθεσις, de grauitate ordinis, de equestri cōcordia, de consensione Italiæ, de immortuis reliquiis cōiurationis, de [v] vilitate, de otio. nostî

iam

p V.C. ita' ∫t in sen.

* al. istius

q L. quòd suspicarentur hom.

* Hæc duo in Aristocratia desūt quibusdam.

r L. Proximè Pompeium sedebam. ita apud Priscianū legitur. apud Diomedē. r. proximè Pompeio

s L. ab illo tectò, apertè quidque

t L. Si vmquam mihi περίοδοι, ἢ καμπαί, ἢ ἐνθυμήματα, ἢ κατασκευαὶ suppedit.

v al. vtilitate,

tamen in hac materia socitus nostros. tanti fuerunt, vt ego eo breuior sim, quòd eos vsque in his exaudiros putem. Romanæ autē rei sic se habebat senatus, ὁ ἄρειος πάγος: nihil constantius, nihil seuerius nihil fortius Nam, cùm dies venisset rogationi ex s. c. ferendæ, concursabant barbatuli iuuenes, totus ille grex Catilinæ, duce filiola Curionis: & populum, vt antiquaret, rogabant. Piso autem consul lator rogationis, idem erat dissuasor. operæ Clodianæ ponteis occuparant, tabellæ ministrabantur, ita vt nulla daretur, VTI ROGAS. Hic tibi Rostra Cato aduolat: conuicium Pisoni consuli mirificum facit: si id est conuicium vox plena grauitatis, plena auctoritatis. plena denique salutis. Accedit eodem etiam noster Hortensius multi præterea boni. insignis verò opera Fauonij fuit. Hoc concursu optimatum comitia dimittuntur senatus vocatur: cùm decerneretur frequenti senatu, contrà, pugnante Pisone, ad pedes omnium singillatim accidente Clodio, vt consules populum, cohortarentur ad rogationem accipiendam, homines ad xv. Curioni, nullum s. c. facienti [b] assenserunt Facile ex altera parte cccc. [c] affuerunt. Acta res est. Fusius tertium concessit. Clodius contiones miseras habebat: in quibus Lucullum, Hortensium, C. Pisonem, Messalam consulem contumeliosè lædebat: me tantùm comperisse omnia criminabatur. Senatus & de prouinciis prætorum & de legationibus, & de ceteris rebus decernebat, vt antequam rogatio lata esset, nequid ageretur. Habes res Romanas: sed tamen etiam illud [d] quod ego non sperarā, audi. Messala consul est egregius, fortis, constans,

x L. vsquè hinc exau.
y L. seres sic habent.
* Dictū est cū lasciuię notabarbā enim alere mos nō erat. Gell. l. 3. c. 4.
* quibus cistæ suffragiorum impositæ. 1. ad Herē. 21. & 3. de Legib. 38.
* tabellæ binæ dabā tur singulis in suffragiis; vna in qua lite ra A, qua se antiqua re, aut nō pbare rogationem signabant. Altera, in qua V, & R, id est, vti rogas, qua dicebant se rogationem probare. Liuius li. 10.

a Lamb. optimatium b v. c. adsenserunt. c L. fuerunt.
* Pantagat. Fusius tri. plebis interc ssit al. Fusius tribunus plebis t ... ssit. * id est, detexisse cōiurationē Catilinæ.
* audiendis, quod Februario mēse, quo scripta est epistola. d v c quod non sp.

constans, diligens, nostri laudator, amator, imitator. Ille * alter, vno vitio minùs vitiosus, quod iners, quòd somni plenus, quòd imperitus, quòd ἀπρακτότατος, sed voluntate ita καχέκτης, vt Pompeium post illam concionem, * qua ab eo senatus laudatus est, odisse cœperit. Itaque mirum in modum omneis à se bonos alienauit: neque id magis amicitia Clodij adductus fecit, quàm studio perditarum rerum, atque partium. ? sed habet sui similem in * magistratibus præter [e] Fusium, neminem. Bonis vtimur tribunis pl. Cornuto verò Pseudocatone. Quid quæris? [f] nunc ad priuata redeam, τεῦκρος promissa patrauit. Tu mandata [g] effice, quæ recepisti. Q. frater, qui Argiletani ædificij reliquum dodrantem emit, HS. DCCXXV. Tusculanum venditat, vt, si possit, emat Pacilianam domum. Cum Lucceio in gratiam redi. [h] videro hominem, valde petitur. renauabo operam. Tu quid agas, vbi sis, cuiusmodi istæ res sint, fac me quàm diligentissimè certiorem. Idibus Febr. Vale.

* Piso
* L. in qua ab eo
* al. magistratibus neminem præter Fusium. Bonis &c.
e L. Fufiū,
f L. Nunc, vt ad priuata redeā τεῦκρος
g al. confice,
h L. video hominem valde petiturire. nauabo operam.

CICERO ATTICO, S. 12

ASIAM Quinto, suauissimo fratri, obtigisse audisti. non enim dubito, quin celeriùs tibi hoc rumor, quàm vllius nostrûm literæ nuntiârint. Nunc, quoniam & laudis auidissimi semper fuimus, & præter ceteros, φιλέλληνες & sumus, & habemur, & multorum odia, atque inimicitias reip. causa suscepimus: παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο: curaque & effice, vt ab omnib' & laudemur, & amemur. His de rebus plura ad te in ea epistola scribam, quā ipsi Quinto dabo. Tu me velim certiorem facias, quid de meis mandatis egeris: atque etiā quid de tuo negotio. Nam vt * Brūdusio profectus es, nullæ mihi abs te sunt redditæ literæ. Valde * aueo scire quid agas. Idib. Mart. Vale.

* L. Brundisio
* al. habeo

CICE

CICERO ATTICO, S. 13

QVæris ex me, quid acciderit de iudicio, quod tam præter opinionem omnium factum sit, & simul vis scire, quomodo ego minus, quàm soleam, præliatus sim. Respondebo tibi, *ὕστερον πρότερον, Ὁμηρικῶς*. Ego enim, quamdiu senatus auctoritas mihi defendenda fuit, sic acriter, & vehementer præliatus sum, vt clamor, concursusque maxima cum mea laude fieret. quod si tibi vnquam sum visus in rep. fortis, certe me in illa causa admiratus esses. Cum enim ille ad conciones confugisset, in iisque meo nomine ad inuidiam vteretur, dii immortales, quas ego pugnas, & quãtas strages edidi? Quos impetus in Pisonem, in Curionem, in totam illam manum feci? Quemadmodum sum insectatus leuitatem senum, libidinem iuuentutis? Sæpe, ita me dij iuuent, te non solum auctorem consiliorum meorum, verum etiam spectatorem pugnarum mirificarum desideraui. Postea vero quàm Hortensius excogitauit, vt legem de religione Fufius, tribunus pleb. ferret, in qua nihil aliud à consulari rogatione differebat, nisi iudicum genus: in eo autem erat omnia. pugnauitque, vt ita fieret, quod & sibi, & aliis persuaserat, nullis illum iudicibus effugere posse: contraxi vela, perspiciens inopiam iudicum: neque dixi quicquam pro testimonio, nisi quod erat ita notum, atque testatum, vt non possem præterire. Itaque, si causam quæris absolutionis, vt iam πρὸς τὸ πρότερον reuertar, egestas iudicum fuit, & turpitudo. id autem vt accideret, commissum est Hortensij consilio: qui dum veritus est, ne Fufius ei legi intercederet, quæ ex s. c. ferebatur, non vidit illud, satius esse, illum in infamia relinqui, sordibus, quàm infirmo iudicio committi. sed ductus odio, properauit rem deducere in iudicium, cùm illum plumbeo gladio iugulatum iri tamen diceret. Sed iudicium si quæris, quale fuerit: incredibili exitu: sic vti nunc ex euentu ab aliis, à me

* Hysterologia sæpe vtitur Homerus.

i L. Fufius [illegible] Clodium oppugnare.

c Cũ Clodius iudicibus se prehensuri [illegible] affirmaret, quod in sacris Bonæ deæ deprehensus diceretur, eo die Interamnæ apud C. Causinium fuisse, Cicero cõtrà eo die se Clodium domi conuenisse. Plutarchus.

k *L. Fufius*

* *L. in infamia relinqui, ac sordibus*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

à me tamen ex ipso initio consiliũ Hortensij reprehendatur. Nam, vt reiectio facta est clamoribus maximis, cùm *accusator, tanquam censor bonus, homines nequissimos reijceret: reus, tanquam *clemens lanista, frugalissimum quemque secerneret: vt primùm iudices consederunt, valde diffidere boni cœperunt. non enim vmquam turpior in ludo talario consessus fuit, maculosi senatores, nudi equites, [l]tribuni [l]non tam ærarij, quàm, vt appellantur, ærati. pauci tamen boni inerant quos reiectione fugare ille non potuerat: qui mæsti inter sui dissimileis & mœrentes sedebant, & contagione turpitudinis vehemẽter permouebantur. Hic, vt quæque res ad consilium primis [m]petitionibus referebatur, incredibilis erat seueritas, nulla varietate sententiarum. nihil impetrabat reus, plus accusatori dabatur, quàm postulabat. triumphabat. quid quæris? Hortensius, se vidisse tantùm. Nemo erat, qui illum reum, ac non millies condemnatum arbitraretur: me verò teste producto, credo te ex acclamatione Clodij aduocatorum audisse, quæ consurrectio iudicum facta sit, vt me circumsteterint, vt aperte iugula sua pro meo capite P. Clodio ostentarint. quæ mihi res multò honorificentior visa est, quam aut illa, cùm iurare tui ciues *Xenocratem, testimonium dicentem, prohibuerunt, aut cum tabulas Metelli *Numidici, cùm hæ (vt mos est) circumferrentur, nostri iudices adspicere noluerunt. multò hæc, inquam, nostra res maior. itaque iudicum vocibus, cùm ego sic ab his, vt salus patriæ defenderetur, fractus reus, & vnà patroni omnes conciderunt. ad me autem eadem frequentia postridie conuenit, qua cũ abiens consulatu, sum domum reductus. clamare præclari Areopagitæ, se non esse venturos, nisi præsidio constituto. refertur ad consilium. vna sola sententia præsidium non desiderauit. defertur res ad senatum grauissimè, ornatissimeque decernitur. laudãtur iudices. datur negotium

* Lentulus in orat. de Arusp. resp.
* gladiatorum dominus. 13. Philip. pro Sext. & in Pison.
l L *tribuni non tam ærati, vt appellantur, quã ærarij.* P.
m Lãb. *postulationibus ref.*
n al. *impetrarat*
* Athenienses.
* Vide ora. pro Balbo & Valer.

tium

ximi magnificentiore. responsurum hominem neminem arbitrabantur. * ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι, Ὅππως δὴ πρῶτον πῦρ ἔμπεσε. Nosti * Caluum ex Nanneianis illum, illum laudatorem meum: de cuius oratione erga me honorifica ad te scripseram. biduo per unum seruum, & eum [o] ex ludo gladiatorio, confecit totum negotiū. arcessiuit ad se, promisit, intercessit, dedit. Iā vero, o dii boni, rem perditam! etiam noctes certarum mulierum, atque adolescentulorum nobilium [p] introductiones, nonnullis iudicibus pro mercedis cumulo fuerunt. Ita summo discessu bonorum, pleno foro seruorum, xx. iudices ita fortes tamen fuerunt, ut summo proposito periculo vel perire maluerint, quàm perdere omnia, [q] xxxi. fuerunt, quos fames magis, quàm fama commouerit. Quorum Catulus cùm vidisset quemdam, Quid vos, inquit, præsidium [r] à nobis postulabatis? an, ne nummi vobis eriperentur, timebatis? Habes, vt breuissime potui, genus iudicij, & caussam absolutionis. Quæris deinceps, [s] qui nunc sit status rerum, & qui meus. Reip. statum illum, quem tu meo consilio, ego diuino confirmatum putabam, qui bonorum omnium coniunctione, & auctoritate consulatus mei fixus, & fundatus videbatur, nisi quis nos deus respexerit, elapsum scito esse de manibus vno hoc iudicio: si iudicium est, triginta homines populi Romani leuissimos, ac nequissimos, nummulis acceptis, ius ac fas omne delere, &, quod omnes non modò homines, verùm etiam pecudes factum esse [t] sciebant, id, [v] Caluum, & Plautum, & Spongiam, & ceteras huiusmodi quisquilias statuere, numquam esse factū. Sed tamen, vt te de republica consoler, non ita, vt sperarunt mali, tāto imposito reipublicæ vulnere, alacris exsultat improbitas in victoria. Nam planè ita putauerunt: cū religio, cum pudicitia, cū iudiciorū fides, cū senatus auctoritas concidisset, fore, vt apertè victrix nequitia, ac libido pœnas ab optimo quoq; peteret sui doloris,

* Versus sunt Homeri Iliad. π, ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι, ὅππως δὴ πρῶτον πῦρ ἔμπεσε νηυσίν.

* M. Crassum significat.

* L. gladiatorio ludo,

o L. [illegible] nit ad se,

p al. productiones,

q L. XXX. fuer.

r L. à vobis postul.

s L. quis

t L. sciant,

v L. Talnā

doloris, quem improbissimo cuique inusserat seueritas consulatus mei. Idem ego ille, nõ enim mihi videor insolenter gloriari, cùm de me apud te loquor, in ea præsertim epistola, quam nolo aliis legi: idem, inquam, ego recreaui afflictos animos bonorum, vnumquemque [x] confirmans, excitans insectandis vero, exagitandisque nummariis iudicibus, omnem omnibus studiosis ac fautoribus illius victoriæ παῤῥησίαν eripui. Pisonem consulem nulla in re cõsistere vnquã sum pass', despõsam homini iam Syriam ademi: senatum ad pristinam suam seueritatem reuocaui, atque abiectum excitaui: Clodium præsentem fregi in senatu cùm oratione perpetua, plenissima grauitatis, tum altercatione huiusmodi, ex qua licet pauca degustes, nam cetera non possunt habere eandem neque vim, neque venustatem, remoto illo studio contentionis, quem ἀγῶνα vos appellatis Nam vt Idibus Maiis in senatũ conuenimus, rogatus ego sententiam, multa dixi [y] de summa rep. atque ille locus inductus est a me diuinitus, Ne vna plaga accepta, P. C. conciderent, ne deficerent: vulnus esse eiusmodi, quod mihi neque dissimulandũ, neque pertimescendum videretur, ne aut igno-rando stultissimi [illegible] absolutum esse Lentulum, bis Catilinam, hunc tertium iam esse à iudicibus in rempublicam immissũ. Erras, Clodi, non te iudices vrbi, sed carceri reseruarunt, neque retinere in ciuitate, sed exsilio priuare voluerunt. Quamobrem, P. C. erigite animos, retinete vestram dignitatem. manet illa in republica bonorum consensio: dolor accessit bonis viris, virtus non est imminuta, nihil est damni factum noui, sed, quod erat, inuentum est in vnius hominis perditi iudicio. plures similes reperti sunt. Sed quid ago? pæne orationem in epistolam inclusi. Redeo ad altercationẽ Surgit pulchellus [z] puer. obiicit mihi, me ad Baias fuisse, [a] Falsum sed tamen [b] quid huic simile est, inquam? quasi in operto

x L. confirmans & excitans.

* Pisoni.

y L. de summa rep.

• Clodio absoluto.

* L. ignorãdo stultissimi aut metuẽdo ignauissimi iudicaremur.

* qui socius Catilinæ in carcere nec[a]tus est. Salust. Plutarch.

z al. ex Iulio

z Clodius facie puellæ similis

a fort. Factum.

b L. quid hoc simile est.

operto dicas fuisse. Quid, inquit, homini Arpi-* nati cum aquis calidis? Narra, inquam, patrono tuo, *qui* Arpinateis aquas cōcupiuit. nosti † enim* Marinas. Quousque, inquit, hunc* regem feremus? Regē appellas. inquam, cū Rex tui mentionem nullam fecerit? Ille autem Regis hereditatem spe deuorarat. Domum, inquit, emisti. [c] Putas, inquā, dicere, iudices equisti? Iurāti, inquit, tibi nō crediderunt. Mihi verò, inquā, xx. iudices crediderūt. [d] xxxj. quoniā nūmos antè acceperūt, tibi nihil crediderunt. Magnis clamoribus afflictus conticuit & concidit. Noster autem status est hic. apud bonos iidem sumus, quos reliquisti: apud sordem vrbis, & fæcem, multò [e] meliùs nunc, quā reliquisti. nam & illud nobis non obest, videri nostrū testimonium non valuisse. missus est sanguis inuidiæ sine dolore. atque etiam hoc magis, quòd omnes illi fautores illius flagitij, rem manifestam illam redemtam esse à iudicibus confitentur. [f] Accedit illud, quòd illa* contionalis hirudo ærarij, misera, & ieiuna plebecula, me ab hoc Magno vnicè diligi putat: & hercule multa, & iucunda consuetudine coniuncti inter nos sumus, vsque eò, vt [g] nostri isti [h] comessatores coniurationis, barbatuli iuuenes, illum in sermonibus Cn. eum Ciceronem appellent. Itaque & ludis, & gladiatoribus mirandas ἐπισημασίας sine vlla pastoritia* fistula auferebamus. Nunc est exspectatio comitiorum, in quæ omnibus inuitis trudit noster Magnus Auli F. at ille in eo neque auctoritate, neque gratia pugnat, sed quibus Philippus omnia castella expugnari posse dicebat, in quæ modò asellus, onustus auro posset adscēdere. Consul autem ille *deterioris histrionis similis, suscepisse negotium dicitur, & domi diuisores habere: quod ego non credo. sed s.c. duo iam facta sunt odiosa, quòd in consulem facta putantur, Catone & Domitio postu-

Sorori tuæ Clodiæ. vide Orat. pro Cœl.
* quæ ne coniugem, quem tu derides, cōcupiuit. Plutarch. in Cicero.
* Nicolaus Leonic. *Marianas.* ita Vrsin.
* Q. Marci* Rex, qui vnā è Clodij sororibus in matrimonio habuerat, moriens in testamento nullam Clodij mētionem fecit. Vide Plutarch.
c v.c. *Putes,*
d L. *xxx.*
e L. *meliùs, quàm rel.*
f for. *námque illud*
* quę in cōtionibus petendi metum, finem facit.
g al. *ac*
h L. *commissatores coniur.*
* Vide Muret. 1. var. lect. cap. 19. i L. *Auli filium:* al. *Afr.* * Bos. *Deterionis* vet. c. *Doterionis*

lante. vnum, vt apud magistratus inquiri liceret: alterum, k cuiusmodi, * diuisores haberent, aduersus rempub. Lurco autem, tribunus pl. qui magistratum simul cum lege * Aeliia init, solutus est & Aelia, & Fufia, vt legem de ambitu ferret, quam ille bono auspicio claudus homo promulgauit. Ita comitia l in ante vi. Kal. Sext. dilata sunt. Noui est in lege hoc, *Vt, qui nummos in tribu * pronũtiauerit, si nõ dederit: impunè sit. sin dederit, vt, quoad viuat singulis tribubus* LLS CIↃ CIↃ CIↃ *debeat*. D xi, hanc legẽ P. Clodium iam m antea seruasse: pronuntiare enim solitum esse, & non dare. Sed heus tu, vidésne, cõsulatum illum nostrum, quem Curio antea ἀποθέωσιν vocabat, si * hic fact' erit * fabam mimum futurum? Quare, vt opinor, φιλοσοφητέον, id quod tu facis: & istos consulatus, non ἐλαφαντέον? Quòd ad me scribis, te in Asiam statuisse non ire: equidem mallem vt ires: ac vereor, ne quid in ista re minùs commodè fiat: sed tamen non possum reprehendere consilium tuum præsertim cùm egomet in prouinciam non sim profectus. Epigrammatis tuis, quæ in Amaltheo posuisti, contenti erimus, præsertim cùm & Chilius nos reliquerit, & Archias nihil de me scripserit: ac vereor, ne * Lucullus, quoniam Græcum poëma condidit, nunc ad Cæcilianam * fabulã spectet. Antonio, tuo nomine gratias egi, eamque epistolam Manlio dedi. Ad te ideò antea rariùs scripsi quòd nõ habebam idoneum, * cui darẽ, † nec satis sciebam, quid darem. o Te valde vindicaui. Cincius, si quid ad me tui negotij detulerit, suscipiam. sed nunc magis in suo est occupatus: in quo ego ei non desum. Tu, si vno in loco es futurus, crebras à nobis literas exsp e

k L. *cuius diuisi diuisores habita sẽt, cũ aduersus rẽp. facere viderẽ.* Lurco qui populo pe. uniã diuidebãt. * lege Aelia serũ. ida erant auspicia magistratum initurus. meminit pro Domo sua, de Arusp. in Vatinium.
l L. *in ante diẽ* 11. *Kal. Sext.*
* L. *prenũtiarit*,
m L. *ante*
* *Afranius*
* al. *Fabam* vt sit mimi nomẽ. Passerati' *Afranij mimum futurũ?* vel, *Afranium mimum futurũ?* Bos. *fabã imum*, i d est, inferorum parentationem. nam mortui fabis parentabant. Fest' in *faba*. n L. *nõ floccifactẽõ*. al. *nõ flocci*, ἐατέον. & ita Turn.
* al. *Lucullus*, * Poëma in laudẽ Q. Cæcilij Metelli Numidici & Pij eius filij, interim ambiguè ludit in Cęcilij Comici fabulas * al. *quo darẽ*, o L. *Valde te veditaui*. alijs *vale te venditaui*. al. *vide te vẽditaui*. al. *vale te vẽditari*. al. Bos. *videte vẽditari*.

exſpecta, aſt plureis etiam ipſe mittito. Velim, ad me ſcribas, cuiuſmodi ſit ἀμαλθεῖον tuum quo ornatu, qua τοποθεσία: & quæ poëmata, quaſque hiſtorias de ἀμαλθεῖᾳ habes, ad me mittas. lubet mihi facere in Arpinati. Ego tibi aliquid de meis ſcriptis mittam. nihil erat abſoluti. Vale.

CICERO ATTICO, S. 14

MAGNA mihi varietas voluntatis, & diſſimilitudo opinionis, P & iudicij Q. fratris mei demonſtrata eſt ex literis tuis, in quibus ad me epiſtolarum illius exempla miſiſti. Qua ex re & moleſtia ſum tanta affectus, quantam mihi meus amor ſummus erga vtrumque veſtrũ afferre debuit: & admiratione, quídnam accidiſſet, quod afferret Q. fratri meo, aut offenſionem tam grauem, aut commutationem tantam voluntatis. Atque illud à me iam antè intelligebatur, quòd te quoque ipſum diſcedentem à nobis ſuſpicari videbam, ſubeſſe neſcio quid opinionis incommodæ, ſauciumque eius animum, & inſediſſe quaſdam odioſas ſuſpiciones quibus ego mederi cũ cuperẽ, & antea ſæpe, & vehementiùs etiam poſt ſortitionem prouinciæ: nec tantùm intelligebam ei eſſe offenſionis, quantũ literæ tuæ declarãt, nec tãtũ proficiebã, quantum volebã, ſed tamẽ hoc me ipſe conſolabar, quòd non dubitabã, quin te ille aut Dyrrhachij, aut in iſtis locis vſpiam viſurus eſſet: quod cũ accidiſſet, confidebam, ac mihi perſuaſerã, fore, vt omnia placarentur inter vos, non modò ſermone, ac diſputatione, ſed adſpectu ipſo, congreſſuq; veſtro. nam quanta ſit in Q. fratre meo comitas, quanta iucunditas, quàm mollis animus & ad accipiendam, & ad deponendam offenſionẽ, nihil attinet me ad te, qui ea noſti, ſcribere. Sed accidit perincommodè, quòd eum nuſquã vidiſti. Valuit enim plus, quod erat illi nõnullorum artificiis inculcatum, quã aut officium, aut neceſſitudo, aut amor veſter ille priſtinus: qui plurimũ valere debuit. Atq; huius incom-

p L. ac iudicij

modi culpa vbi resideat, faciliùs possum exi-
al.*dū de-* stimare,quā scribere.vereor enim , ne [q] dum
endo m. defendam meos,non parcam tuis.Nam sic in-
telligo,vt nihil à domesticis vulneris factū sit,
íllud quidem, quod erat,eos certè sanare po-
tuisse.Sed huiusce rei totius vitium, quod ali-
quanto etiam latiùs patet,quàm videtur,præ-
senti tibi commodius exponā. De his literis,
r L.*Thes-* quas ad te [r] Thessalonicam misit,& de sermo-
s·l· ica nibus, quos ab illo & Romæ apud amicos
m f. tuos,& in itinere habitos putas, [s] & quid tan-
s al.*ecquid* tū causæ sit ignoro.sed omnis in tua posita est
t humanitate mihi spes huius leuādæ molestiæ.
* al.*viro-* Nam,si ita statueris,& irritabileis animos esse
rum, [t] optimorum sæpe * hominum, & eosdem pla-
cabileis,& esse hanc agilitatem(vt ita dicam)
mollitiemque naturæ plerumque bonitati:&,
id quod caput est,nobis inter nos nostra,siue
incommoda,siue vitia, siue iniurias esse tole-
randas,facilè hæc,queādmodum spero , miti-
t L. *oro.* gabuntur.Quod ego,vt facias,te [t] rogo. nam
ad me, qui te vnice diligo , maximè pertinet,
neminem esse meorum , qui aut te non amet,
áut abs te non ametur. Illa pars epistolæ tuæ
minime fuit necessaria,in qua exponis,qua fa-
cultates aut prouincialium, aut vrbanorū cō-
modorum,& aliis temporibus,& me ipso cō-
sule pretermiseris.mihi enim [a] perspecta est &
* al.*inge-* *integritas,& magnitudo animi tui:neq; ego
nuitas, inter me,atque te quidquam interesse vmquā
duxi, præter voluntatem institutæ vitæ : quòd
me ambitio quædam ad honorum studium, te
autem alia minimè reprehendenda ratio ad
honestum otium duxit. Vera quidem laude
probitatis,diligentiæ,religionis,neque me ti-
bi, neque quemquam antepono amoris verò
erga me,cū à fraterno amore,domesticoq; di-
scessi,tibi primas defero.Vidi enim,vidi,peni-
tusq; perspexi in meis variis tēporibus,& sol-
licitudines, & lætitias tuas. Fuit mihi sæpe &
laudis nostræ gratulatio tua iucunda,& timo-
ris cōsolatio grata.Quin mihi nunc,te absēte,
non

non solùm consilium, quo tu excellis, sed etiã sermonis communicatio, quæ mihi suauissima tecum solet esse, maximè [v] deest. Quid dicam in publica re? quo in genere mihi negligenti esse nõ licet: an in forẽsi labore, quẽ antea propter ambitionem sustinebam, nũc vt dignitatẽ tueri gratia possim? an in ipsis domesticis negotiis, in quibus ego cũ antea, tũ verò post discessum fratris, te, sermonesq; nostros desidero? Postremò non labor meus, non requies, non negotium, non otium: non forenses res, non domesticæ: nõ *publicæ, nõ priuatæ, carere diutius tuo suauissimo, atq; amãtissimo cõsilio, ac sermone possunt. Atque harum rerum commemorationem verecundia sæpe impediuit vtriusque nostrũ. nunc autem ea fuit necessaria propter eam partem epistolæ tuæ, per quam te, ac mores tuos mihi purgatos, ac probatos esse voluisti. Atque in ista incõmoditate alienati illius animi, & offensi. illud inest tamẽ cõmodi, ꝙ & mihi, & ceteris amicis tuis nota fuit, & abs te aliquando testificata tua voluntas omittẽdæ prouinciæ: vt, quòd vnà nõ estis, non dissensione, [x] ac dissidio vestro, sed volũtate, ac iudicio tuo factum esse videatur. Quare & illa, quæ violata, expiabuntur, & hæc nostra, quæ sunt sanctissimè conseruata, suam religionem obtinebunt. Nos hîc in rep. infirma, misera, commutabilique versamur. [y] credo enim te audisse, nostros equites pænè à senatu esse disiunctos: qui primùm illud valde grauiter tulerunt, promulgatum ex s.c. fuisse. Vt de iis, qui ob iudicandum, [z] pecuniã accepissent, quæreretur. Qua in re decernẽda, cũ ego casu non affuissem, sensissemq́; id equestrẽ ordinẽ ferre molestè, neque apertè dicere, obiurgaui senatũ, vt mihi visus sum, summa cũ auctoritate, & in causa nõ verecũda, admodum grauis, & copiosus fui. Ecce aliæ deliciæ equitum vix ferendę, quas ego nõ solũ tuli, sed etiã ornaui. [a] Asiani, qui de censoribus *conduxerũt, questi sunt in senatu, se cupiditate prolapsos,

v v.c. *dest*

* Bos. *in publica ne re,*

x L. *ac diſcidio*

y al. *credo enim & te aud.*

z vox, *pecuniã* abest à q. v. c.

a al. *Asianici,*

* Censorũ vnum munus erat vectig. l. 202. ff. de verb. sig. Liuius libro. 4.

*nimiũ magno conduxiſſe: vt induceretur *locatio*, poſtulauerũt. Ego princeps in adiutoribus, atque adeò ſecundus. nam, vt illi auderẽt hoc poſtulate, Craſſus eos impulit. *Inuidioſa res, turpis poſtulatio, & confeſſio temeritatis.* ſummũ erat periculum, ne, ſi nihil impetraſſent, planè alienarentur à ſenatu. Huic quoque rei ſubuẽtum eſt maximè à nobis, perfectumque, vt frequentiſſimo ſenatu, & libentiſſimo vterẽtur, multaque à me de ordinum dignitate, & concordia dicta ſunt Kalendis Decembr. & poſtridie: neque adhuc res [b] confecta eſt: ſed voluntas ſenatus perſpecta. Vnus enim cõtrà dixerat Metellus cos. deſig. [c] Diu erat dicturus (ad quem propter diei breuitatem peruentũ non eſt) heros ille noſter, Cato. Sic ego cõſeruãs rationem, inſtitutionemque noſtrã, tueor, vt poſſum, illam à me conglutinatam concordiam. Sed tamen, quoniam iſta ſunt infirma, munitur quædam nobis ad retinendas opes noſtras tuta, vt ſpero, via: quam tibi literis ſatis explicare non poſſum ſignificatione parua oſtẽdam tamen. Vtor Pompeio familiariſſimè. Video, quid dicas. cauebo, quæ ſunt cauenda: ac ſcribam aliàs ad te de meis conſiliis capeſſendæ reip. plura. Lucceium ſcito conſulatum habere in animo ſtatim petere. duo enim ſoli dicuntur petituri. Cæſar cum eo coire per Arrium cogitat, & Bibulus cũ hoc ſe putat per C. Piſonem poſſe coniungi. Rides? Non sũt hæc ridicula, mihi crede. Quid aliud ſcribã ad te? quid? multa ſunt: ſed in aliud tempus. †Te, * ſi exſpectari velis, [d] cures, vt ſciam. Iã illud modeſte rogo, quod maximè cupio, vt quamprimùm venias. Nonis Decembr. Vale.

CICERO ATTICO, S. 15

NIHIL mihi nunc ſcito tam [e] deeſſe, quam hominem eum, quicum omnia, quæ me cura aliqua afficiunt, vnà communicem: qui me amet, qui ſapiat, quicum ego colloquar, nihil fingam, nihil diſſimulem, nihil obtegam. †abeſt * enim frater ἀφελέστατος, [f] & amantiſſimus Metellus, non homo, ſed litus, atque aër,

[a] quæ & calor licitantis, qui vectigalia vltra nodũ ſolitæ conductionis inſtare ſolebat. l. 9. ff. de publicanis.
[b] v.c. *confecta' ſt:*
[c] v.c. *qui erat* nõ pl. Boſ. *quis erat dictu-rus*
* al. *quoad exſpectari*
[d] al. *cura,*
[e] v.c. *deſſe,*
† Aſiã enim proprætor adminiſtrabat.
[f] L. *& amantiſſimus mei, nõ homo,* & ita Malaſ. al. *meus* ita Vrſ. & Auguſt.

& solitudo mera. Tu autem, qui sæpissime curam, & angorem animi mei, sermone, & consilio leuasti tuo, qui mihi & in publica re socius, & in priuatis omnibus conscius, & omnium meorum sermonum, & consiliorum particeps esse soles, vbínam es? g Ita sum destitutus, vt tantùm requietis habeam, quantùm cũ vxore, & filiola, & mellito Cicerone consumitur. Nã illæ ambitiosæ nostræ, fucosæque amicitiæ, sunt in quodam splendore forensi: fructũ domesticum non habent. Itaque cùm bene completa domus est, tempore matutino: [2] cùm ad *forum stipati gregibus amicorum descendimus, reperire ex magna turba neminem possumus, quicum aut iocari libere, aut suspirare familiariter possimus. Quare te exspectamus, te desideramus, te iam etiã arcessimus. *Multa sunt enim, quæ me sollicitant, anguntque: * quæ mihi videor aureis nactus tuas, vnius ambulationis sermone exhaurire posse. Ac domesticarum quidẽ sollicitudinum aculeos omneis, & scrupulos occultabo: neque †ego * huic epistolæ, atque ignoto tabellario committam. atque hi (nolo enim te permoueri) nõ sunt permolesti: sed tamen insident, & h vrgẽt, & nullius amantis consilio, aut sermone requiescunt. In rep. verò, quamquam animus est præsens, tamen voluntas etiam, atque etiam ipsa me deficit. Nam, vt ea breuiter (quæ post tuum discessum acta sunt, colligã, iã exclames necesse est, res Romanas diutius stare nõ posse. Etenim post profectionem tuam primus (vt opinor) introitus fuit in causam fabulæ Clodianę: in qua ego nactus (vt mihi videbar) locũ i resecandæ libidinis, & coërcendæ iuuentutis, vehemens fui, & omneis profudi vireis animi, atque ingenij mei: non odio adductus alicuius, [3] k sed spe non corrigendæ, sed sanandæ ciuitatis. Afflicta respub. est emto, constupratoque * iudicio. Vide, quæ sint postea consecuta. Consul est impositus is

g L. *Ita sum ab omnibus destit.*
* vet. *eorũ*
* vet. c. *Multa enim quæ me sollicitãt anguntque, mihi videor* &c.
• prouocabulum *quæ* deest in quibusdã l.
* Vrsin. *eos*
h L. *vrguent*,
iv. c. *resecãdæ*
k L. *sed spe & animo corrigendæ & sanãdæ ciuitatis.*
al. *sed spe ro nõ corrigẽdæ* &c. Victor. *sed animo conseruãdæ & regendæ ciuitatis.*
Vet. *spere corrigẽdæ*
al. *spe recorrigẽdæ*
Bos. *spe reip. corrigendæ,*
* quia noctes certarũ mulierũ & introductiones adolescẽtulorũ, nõnullis iudicibus mercedis loco fuerunt.

nobis, quem†nemo præter nos Philoſophos, adſpicere†ſine *ſuſpirio* poſſet. Quãtum hoc vulnus! facto s.c. de ambitu, de iudiciis nulla lex perlata: exagitatus ſenatus, alienati equites R. Sic ille annus duo firmamenta reip. per me vnum conſtituta, euertit. nam & ſenatus auctoritatem abiecit, & ordinum concordiam diſiunxit. Inſtat hic nunc ille annus egregius. eius initium eiuſmodi fuit, vt anniuerſaria ſacra [l] iuuentutis†non committerentur. Nã M. Luculli vxorem Memmius ſuis ſacris initiauit. * Menelaus ægrè id paſſus diuortium fecit. Quanquam ille paſtor Idæus Menelaum ſolũ · cõtemſerit: hic noſter* Paris* tam Menelaũ, quàm Agamemnonem, liberum non putauit. Eſt autem C. Herennius quidam, tribunus pl. quem tu fortaſſe ne noſti quidem: tametſi potes noſſe. tribulis enim tuus eſt: & Sextus, pater eius, nummos vobis diuidere ſolebat. Is ad plebem Publium Clodium*traducit: idemque fert, vt vniuerſus populus in campo Martio ſuffragium de re Clodij ferat. Hunc ego accepi in ſenatu, vt ſoleo: ſed nihil eſt illo homine lentius. Metellus eſt cõſul egregius, & nos amat: ſed imminuit auctoritatẽ ſuam, [n] quod habet, vt dicit, cauſam promulgatam. Illud idem de Clodio. Auli autem filius, ô dij immortales, quàm ignauus, ac ſine animo miles! quàm dignus, qui Palicano, ſicut facit, os ad male audiendum quotidie præbeat? Agraria autem promulgata eſt à Flauio ſanè leuis: eadem ferè, quæ fuit Plotia. Sed interea πολιτικὸς ἀνὴρ, οὐδ' ὄναρ, quiſquam inueniri poteſt. qui poterat, familiaris noſter (ſic eſt enim: [o] volo te hoc ſcire) Pompeius, * togulam illam pictam ſilẽtio tuetur ſuam. Craſſus verbum nullum contra gratiam. ceteros iam noſti:

Manut. *ab re dicit cenſum promulgatum*, vel *a-*

o v.c. *volo hoc ſcire te*, * ludit in veſtem Pompeij qua illi conceſſum eſt, vt in ludis Circenſibus Dio l. 37. Paterculus lib. 2. de toga picta. Vide Feſtũ; Auſon. in gratiarũ act. Capitol. Gordian.

* al. *ſuſpiratu* quæ vox ab Ouid. 14. Metã. eſt vſurpata.
* al. *eßit.*
l L. *Iuuentatũ* & ita in nũmo argenteo Vrſini.
* *Lucullus*
m *contemſerat*:
* *Memmius*
* id eſt, tam M. Lucullũ quã L. Lucullum eius fratrem. vid. Plutarch. in Lucullo.
* vt adoptione plebeius fiat.
n L. *quod habet dicis cauſa promulgatum illud idem de Cl.* v.c. *habet dicit*, Caualcãtes, *Habet vt dicit*, al. *habere*
net, *vt dicit* triũphalẽ: vteretur. Liui. li. 10.

nosti: qui ita sunt stulti, vt, amissa rep.[p] piscinas suas fore saluas sperare videantur. Vnus est, qui curet, constantia magis, & integritate, quàm (vt mihi videtur) consilio, aut ingenio, Cato: qui miseros publicanos, quos habuit amantissimos sui, tertium iam mensem vexat, neq; iis à senatu responsum dari patitur. Ita nos cogimur reliquis de rebus nihil decernere antè, quàm publicanis responsum sit. Quare etiam legationes reiectum iri puto. Nunc vides, quibus fluctibus iactemur. etsi ex iis, quæ scripsimus,[q] tamen etiã à me non scripta perspicis. Reuise nos aliquando: &, quamquam sunt hæc fugienda, quò te voco, tamen fac vt amorem nostrũ tanti æstimes, vt eò, vel cum his molestiis [r] peruenire velis. Nam, ne absens censeare, curabo edicendum, & proponendum locis omnibus. sub lustrum autẽ censeri, germani negotiatoris est. Quare cura, vt te quamprimùm videamus. Vale. XI. Kalendis Febr. Q. Metello, L. Afranio COSS.

p L. Lucullum & Q. Hortẽsium intelligit, quib. piscinæ curæ, vnde piscinarios vocat infrà ep. 16 & 17. & li. 2. ep. 1.

q V.C. *tãta*

r L. *venire* Bos. *perfrui*

CICERO ATTICO, S. 16

NON modò, si mihi tantùm esset otij, quantũ est tibi, verùm etiã, si tam breueis epistolas velim [s] mittere (quod tu soles facere) te superarem, & * in scripto multò essem crebrior, quàm tu. Sed ad summas, atque incredibileis occupationes meas accedit, quòd nullam à me epistolam ad te sino absque argumẽto, ac sententia [t] venire. Et primùm tibi (vt æquum est) ciui amanti patriam, quæ sunt in rep. exponam: deinde, quoniam tibi amore nos proximi sumus, scribemus etiam de nobis ea, quæ scire te non nolle arbitramur. Atque in rep. nunc quidem maximè Gallici belli versatur metus. Nam Aedui, * fratres nostri, pugnant. [u] Sequani * malè pugnarunt: Heluetij sine dubio sunt in armis, excursionésq; in prouinciam faciunt. Senatus decreuit, vt consules duas Gallias sortirentur, [v] delectus haberetur, vacationes ne valerẽt, legati cũ aucto-

s L. *mittere, quam tu soles facile te superarem,*

* al. *in scribendo*

t V.C. *peruenire.*

* Senatus, cognita Aeduorũ fide, fratres consanguineósq; sæpenumerò appellauerat. Cæsar, Plu. Strab. Tacitus.

* al. *se quam malè pugnarunt:* Vet. *puer malã pugnarũt.*

u al. *puer malè* Bos. *permalè* v L. *dilectus*

ritate mitterentur, qui adirẽt Galliæ ciuitates, darẽntq; operam, ne hę secum Heluetiis x iungerent. Legati sunt Q. Metellus Creticus, & L. Flaccus, & τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον, Lentulus, y Clodiæ filius. Atq; hoc loco illud non queo præterire, quòd, cùm de consularibus mea prima sors exisset, vna voce senatus frequens retinendum me in vrbe censuit. Hoc idem post me Pompeio accidit, vt nos duo quasi pignora reip. retineri videremur. Quid enim ego aliorum in me ἐπιφωνήματα expectem, cùm hæc domi nascantur? Vrbanæ autem res sic se habent. Agraria lex à Flauio tribuno pleb. vehementer agitabatur, auctore Pompeio, quę nihil populare habebat præter auctorẽ. Ex hac ego lege, secunda contionis voluntate, omnia illa tollebam, quæ ad priuatorum incommodum pertinebant: liberabam † agrum eum, qui P. Mucio, L. Calpurnio COSS. publicus fuisset: Syllanorum hominum possessiones * cõfirmabam. † Volaterranos, z & Artemitanos, quorum agrum Sylla publicarat, neque diuiserat, in sua possessione retinebam. Vnam rationem non reiiciebam, vt ager hac aduentitia pecunia emeretur: quæ ex nouis vectigalibus per quinquennium a reciperetur. Huic toti rationi Agrariæ senatus aduersabatur, suspicans Pompeio nouam quandam potentiam quæri. Pompeius verò ad voluntatem perferendæ legis incubuerat. Ego autem magna cum agrariorũ gratia cõfirmabam omnium priuatorum possessiones. Is enim est noster exercitus, hominum, vt tute scis, locupletium. Populo autem, & Pompeio (nam id quoque volebam) satisfaciebam emtione. qua constituta diligenter, & sentinam vrbis * exhauriri, & Italiæ solitudinem frequentari posse arbitrabar. Sed hæc tota res interpellata bello refrixerat. Metellus est consul sanè bonus, & nos admodum diligit. ille alter ita nihil est, vt † planè b quid erit, nesciat. Hæc sunt in rep. nisi etiam illud ad remp. c putes pertinere, Herennium quendam

x L. coniũgerent.
y L. Clodiani filius. ita Man. & Sigonius.
* Agri huius qui P. Mutio & L. Calpurnio coss. Vrsinus fragmentũ citat ex legis Thoriæ tabula ex musæo P. Bembi translata.
z L. & Arretinos, q. v. c. & Arteminos, sed Ant. Aug. Arretinos ex oratione pro Cæcina, emẽdat.
a L. resiceretur. al. redigeretur. al. exigeretur.
* plebeiorum, qui agros cuperent ad egestatem depellẽdã.
b L. quid emerit,
c L. putas

quendam tribunum pl. tribulem tuum, sanè hominem nequam, atque egentem, sæpe iam de P. Clodio ad plebem traducendo agere cœpisse. Huic frequenter interceditur. Hæc sunt (vt opinor) in rep. Ego autem, vt semel Nonarum illarum Decembrium iunctam inuidię, ac multorum inimicitiis eximiam quandam, atque immortalem gloriam consecutus sum, non destiti eadem animi magnitudine in repub. versari, & illam institutã, ac susceptam dignitatem tueri. Sed posteaquam primùm Clodij absolutione leuitatem, infirmitatémq; iudiciorum perspexi, deinde vidi nostros publicanos facilè à senatu [d] disiungi, quamquam à meipso non diuellerentur: tum autem beatos homines (hos piscinarios dico, amicos tuos) non obscurè nobis inuidere: putaui mihi maiores quasdam opes, & firmiora præsidia esse quærenda. Itaque primùm eum, qui nimiùm diu de rebus nostris tacuerat, Pompeiũ, adduxi in eam voluntatem, vt in senatu non semel, sed sæpe, multísq; verbis suis mihi salutem imperij, atq; orbis * terrarum adiudicarit: quod non tam interfuit mea (neq; enim illæ res aut ita sunt obscuræ, vt testimonium: aut ita dubiæ, vt laudationem desiderent) quàm reip. quòd erant quidam improbi, qui contentionem fore aliquam mihi cum Pompeio, ex illarum rerum dissensione, arbitrarẽtur. Cum hoc ego me tanta familiaritate coniunxi, vt vterque nostrûm in sua ratione munitior, & in repub. firmior hac coniunctione esse possit. Odia autem illa libidinosæ, & delicatæ iuuentutis, quæ erant in me incitata, sic mitigata sunt comitate quadã mea, me vnum vt omnes illi colant. Nihil iam denique à me asperum in quemquam fit: nec tamen quidquam populare, ac dissolutum: sed ita temperata tota ratio est, vt reip. constantiam præstem, priuatis rebus meis propter infirmitatẽ bonorum, iniquitatem [e] maleuolorum, odium in me improborum, adhibeam quandam

d L. *disiungi*.

* L. Lucullum & Q. Hortensiũ adde ep. 15 & 17. & l. 2. ep. 1. & 10. Plin. Plut. Macrob. Varronem.

e al. *malorũ*, v. c. *malsuolorum*.

cautionem,& diligentiam. [2] Atque ita * tamē nouis amicitiis implicati sumus, vt crebrò mihi vafer ille Siculus insusurret * Epicharmus cantilenam illam suam, νῆφε, καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν. Ac nostræ quidem rationis, [f] ac vitæ quasi quandam formā (vt opinor) vides. De tuo autem negotio sæpe ad me scribis, cui mederi nunc non possumus. Est enim illud s.c. summa * pedariorum voluntate, nullius nostrûm auctoritate factū. [3] Nam, [g] quod † me non esse adscriptum vides, ex ipso s.c. intelligere potes, aliam rem tum relatam: hoc autem, DE POPVLIS LIBERIS, sine causa additum: & ita factum est à P. Seruilio filio, qui in postremis sententiam dixit: sed immutari hoc tempore non potest. Itaque conuentus, qui initio celebrabantur, iamdiu fieri desierunt. Tu, si tuis blanditiis tamen à Sicyoniis nummulorum aliquid expresseris, velim me facias certiorem. Commentarium consulatus mei Græcè compositum misi ad te: in quo si quid erit, quod homini Attico minus Græcum, eruditúmque videatur: non dicam, quod tibi (vt opinor) Panormi † Lucullus * de suis historiis dixerat, se, quò facilius illas probaret Romani hominis esse, idcirco barbara quædā, [h] & σόλοικα * dispersisse: apud me si quid erit eiusmodi, me imprudente erit, & inuito. Latinum si perfecero, ad te mittam. Tertium poëma exspectato, ne quod genus à meipso laudis meæ prætermittatur. Hîc tu caue dicas, [4] * τίς πατέρ' αἰνήσει. Si est enim apud homines quidquam, quod potius sit, laudetur, nos vituperemur, qui non potiùs alia laudemus, quamquam non ἐγκωμιαστικὰ sunt hæc, sed ἱστορικά, quæ scribimus. Q. frater purgat se mihi per literas, & affirmat nil à se cuiquam de te secus esse dictum. verùm hæc nobis coràm summa cura, & diligentia sunt agenda. Tu modò nos reuise aliquando. Cossinius hic, cui dedi

h L. & solœca al. absoleta * al. adspersisse. : * al. αἰνήσει. vide Plutar. in Arato in initio.

* vet. tamen ☉ eu rouu Vict. tametsi. ☉ noκu
e Manut. hanc vocē, Epicharmus putat esse glossema.
f v. c. ac vitæ quādam form.
* Senatores, qui curules magistratus gessissent, curru in curiā, honoris gratia, vehebātur: ceteri pedibus itabāt, vnde pedariorū nomen. Gell. l. 3 c. 18.
g L. quòd me affuisse scribendo vid. Vrs. quòd me esse ad scribendū vet. quod me adesse scribēdo videt. Bos. esse ad scribendū
* Vrs. de collega sui nistor is
τίς πατ'

dedi literas, valde mihi bonus homo, & non leuis, & amans tui visus est, & talis, qualem esse eum tuæ mihi literæ [i] enuntiarant. Vale. Idib. Mart.

i L. *nuntiarant.*

CICERO ATTICO, S. 17

Cvm è Pompeiano me Romam recepissem [k] ad IIII. Id. Maij, Cincius noster eam mihi abs te epistolam reddidit, quam tu Idib. Febr. dederas. Ei nunc epistolæ literis his respondebo. Ac primùm, tibi perspectũ esse iudicium de te meum, lætor: deinde, te in his rebus, quæ mihi asperiùs à nobis, atq; à nostris, & iniucundiùs actæ videbantur, moderatissimum fuisse, vehementissimè gaudeo: idq; neque amoris mediocris, & ingenij summi, ac sapientię iudico. Qua de re cùm ad me ita suauiter, diligenter, officiosè, & humaniter scripseris, vt non modò te hortari amplius non debeam, sed ne exspectare quidem abs te, aut ab vllo homine tantũ facilitatis, ac mansuetudinis [l] potuero: nihil duco esse commodius, quàm de his rebus nihil iam amplius scribere. cùm erimus congressi, tum, siquid res feret, coràm inter nos conferemus. Quod ad me de rep. scribis, disputas tu quidem & amanter, & prudenter, & à meis consiliis ratio tua nõ abhorret. nam neque de statu nobis nostræ dignitatis est recedendum, neq; sine nostris copiis intra alterius præsidia veniendum: & is, de quo scribis, nihil habet amplum, nihil excelsum, nihil non summissum, atque populare. Verumtamen fuit ratio mihi fortasse ad tranquillitatem meorum temporum non inutilis, sed mehercule reip. multò etiã vtilior, quàm mihi, ciuium improborũ impetus in me reprimi, cùm hominis amplissima fortuna, auctoritate, gratia, fluctuantem sententiam cõfirmassem, & à spe malorum ad mearum rerum laudem conuertissem. Quod † si cum aliqua leuitate mihi faciendum fuisset, nullam rem tanti æstimassem: sed tamẽ à me ita acta sunt omnia, non vt ego illi assentiens, leuior, sed vt ille me

k L. *a. d. IIII. id. Maias,*

l L. *potuerim:*

probans, grauior videretur. Reliqua sic à me aguntur, & agentur, vt non committamus, vt ea, quæ gessimus, fortuitò gessisse videamur. [m] Meos † bonos viros, illos, quos significas, & eam, quam mihi dicis obtigisse σπαρτὰν, nō modò nunquam deseram, sed etiam, si ego ab illa deserar, tamen in mea pristina sententia permanebo. illud tamen velim existimes, me hanc viam [n] optimatū post Catuli mortem nec præsidio vllo, nec comitatu tenere. nam, vt ait * Rhinton, vt opinor, οἱ μὲν παρ' οὐδὲν εἰσιν, οἷς δ' οὐδὲν μέλει. Mihi verò vt inuideant piscinarij nostri, aut scribam ad te aliàs, aut in congressum nostrum reseruabo. A curia autem nulla me res diuellet, vel quòd ita rectum est, vel quòd rebus meis maximè consentaneum, vel quòd à senatu quanti fiam. minimè me [o] pœnitet. De Sicyoniis (vt scripsi ad te antea) non multùm spei est in senatu. nemo est enim iam, qui queratur. quare, si id exspectas, longum est. alia via, si qua potes, pugna. cùm est actum, neque animaduersum est, ad quos pertineret, & raptim in eam sententiam pedarij [p] concurrerunt. Inducendis S. C. maturitas nondum est: quòd neque sunt, qui querantur, & multi partim [q] maleuolentia, partim opinione æquitatis delectantur. Metellus tuus, est egregius COS. vnum reprehendo, quòd otium e Gallia nuntiari non magnopere gaudet. cupit, credo, triumphare. hoc vellem mediocrius, cetera egregia. * Auli filius verò ita se gerit, vt eius consulatus, non consulatus sit, sed magni nostri ὑπώπιον. De * meis scriptis misi ad te Græcè * perfectum cōsulatum meū. eum librum L. Cossinio dedi. puto te Latinis meis delectari: huic autem Græco Græcum inuidere. Alij si scripserint, mittemus ad te. sed, mihi crede, simulatque hoc nostrum legerunt nescio quo pacto retardantur. Nunc (vt ad rem meam redeam) L. Papirius Pætus, vir bonus, [r] amatórque nostri, mihi libros eos, quos Ser. Claudius reliquit, donauit. cùm mihi

ges

m V. C. *Meos bonos illos viros, q.* Vrsin. *Eos bonos*

n L. *optimatem* al. *optimatiū*

* Poëta Comicus Tarētinus cuius meminit Suidas.

o V. C. *pænitet.*

p L. *concurrerunt.*

q V. C. *maliuolentia,*

* Afranius

* al. *nostris*

* L. *perscriptum*

r L. *amatórque noster,*

per legem * Cinciam licere capere Cincius, amicus tuus, diceret, libẽter dixi me acceptu-rum, si attulisset. Nunc, si me amas, si te à me amari scis, enitere per amicos, clienteis, hospites, libertos denique, ac seruos tuos, ᵃ vt scheda nequa depereat. nam & Græcis his libris, quos suspicor, & Latinis, quos scio illum reliquisse, mihi vehementer opus est. ego autem quotidie magis, quod mihi de forensi labore temporis datur, in his studiis cõquiesco. per mihi, per, inquam, gratum feceris, si in hoc tam diligens fueris, quàm soles in his rebus, quas me valde velle arbitraris. ipsiúsque Pæti tibi negotia commendo: de quibus tibi ille agit maximas gratias. Et, vt iam inuisas nos, non solùm rogo, sed etiam suadeo.

* Lex Cincia de donis & muneribus, vide 2. de Orat. & in Catone Liui. lib. 4.
ᵃ V. C. *vt scida ne-qua dep.*

M. T. CICERONIS

EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM, Liber II.

CICERO ATTICO, S. 1

KALENDIS Iun. eunti mihi * Antium, & gladiatores M. Metelli cupidè relinquenti, venit obuiam tuus puer. is mihi literas abs te, & commentarium consulatus mei Græcè scriptũ reddidit. in quo lætatus sum, me aliquanto antè de iisdem rebus Græcè item scriptum librum L. Cossinio ad te perferendum dedisse. Nam, si ego tuum antè legissem, furatum me abs te esse diceres. quamquam tua illa (legi enim libenter) horridula mihi, atque incomta visa sunt. sed tamen erant ornata hoc ipso, * quòd ornamenta neglexerant: &, vt mulieres, ideò bene olere, quia nihil olebant, videbantur.

* Huc se nobiles Romanos animi causa cõtulisse scribit Strab. Aberat autẽ Roma stadiis cccvii
* Huic sententiæ nõ dissimilis illa Varronis in Satyra Menippea, quã recitat Macr. l. 3. Bellaria maximè sunt mellita quæ mellita non sunt.

meus

meus autem liber totum Isocratis μυρεθήκιον, atque omneis eius discipulorum arculas, ac nonnihil etiam [a] Aristotelica pigmenta consumsit: quem tu Corcyræ, vt mihi aliis literis significas, strictim attigisti: † * pòst autem, vt arbitror, à Cossinio accepisti: quem tibi ego nō essem ausus mittere, nisi eum lentè, ac fastidiosè probauissem, quamquā ad me rescripsit iam Rhodo Posidonius, se nostrum illud ὑπόμνημα cùm legeret, quod ego ad eum, vt ornatiùs de iisdem rebus scriberet, miseram: nō modò non excitatum esse ad scribendum, sed etiam planè perterritum. Quid quæris? conturbaui Græcam nationem. ita, vulgò qui instabant, vt darem sibi quod ornarent, iam exhibere mihi molestiam destiterunt. Tu, si tibi placuerit liber, curabis, vt & Athenis sit, & in ceteris oppidis Græciæ. videtur enim posse aliquid nostris rebus lucis afferre. Oratiunculas autem, & quas postulas, & plureis etiam mittam: quoniam quidem ea, quæ nos scribimus, adolescentulorum studiis excitati, te etiā delectāt, fuit enim mihi commodum, quòd in eis orationibus, quæ Philippicæ nominantur, * enituerat ciuis ille tuus * Demosthenes, & quòd se [a] ab hoc * refractariolo iudiciali dicēdi genere * abiunxerat, * vt σεμνότερός τις, καὶ πολιτικώτερος videretur curare, vt meæ quoq; essent orationes, quæ consulares nominarentur: quarum vna est in senatu Kalendis Ian. altera ad populum de lege Agraria: tertia * de Othone: quarta pro Rabirio: quincta de proscriptorū filiis: sexta, cùm prouinciam in contione deposui: septima, qua Catilinam emisi: octaua, quā habui ad populum postridie quàm Catilina profugit: nona in contione, quo die Allobroges [b] inuocarunt: decima, in senatu, nonis Decembr. Sunt præterea duæ breues, quasi ἀποσπασμάτια legis Agrariæ. Hoc totum σῶμα curabo vt habeas. Et, quoniā te cùm scripta, tū res meę delectāt, iisdē ex libris perspicies, & quæ gesserim, & quæ dixerim.

a L. *Aristotelia*
*Vrs. *postquam, vt arbitror*,
* al. *enituerit*
*Hāc vocem *Demosthenes* glossema esse putat Manuti[a].
* al. *refractoriolo*
* al. *abiunxerit*,
*Victo *ne*
• vide Plu. in Cicerone. Pli. l. 7. Cicer. pro Mur. Pedianum in Cornelia.
b L. *indicarunt*: Bos. *inuolgarunt*

: c At ni popoſciſſes, ego enim tibi me non offerebam. Quòd quæris, quid ſit, * quo te arceſſam: ac ſimul impeditum te negotiis eſſe ſignificas, neq; recuſas, quin nō modò ſi opus ſit, ſed etiam ſi velim, accurras: nihil ſanè eſt neceſſe, † verumtamen videbare mihi tempora peregrinationis commodiùs 3 poſſe * diſtribuere. Nimis abes diu, præſertim cùm ſis in propinquis locis: neque nos te fruimur, & tu nobis cares, ac nunc quidem otium eſt: ſed 4 ſi paulò * plus furor * Pulchelli progredi poſſet, valde ego te iſtinc excitarem. verùm præclarè Metellus impedit, & impediet. Quid quæris? eſt coss. φιλόπατρις, & (vt ſemper iudicaui) natura bonus. ille autem non ſimulat, ſed planè tribunus pl. fieri cupit. d Quare cùm in ſenatu ageretur, fregi hominem, & incōſtantiā reprehendi, qui Romę tribunatum pl. peteret, cùm in Sicilia ædilitatem f ſæpe dictitaſſet. ſed neque magnopere dixi eſſe nobis laborandū, quòd nihilo magis ei liciturum eſſet plebeio remp. perdere, quàm ſimilibus eius me coss. patritiis eſſet licitum. Iam cùm ſe ille ſeptimo die veniſſe à freto, neq; ſibi obuiam quēquā prodire potuiſſe, & noctu ſe introiſſe dixiſſet. in eoque ſe in concione iactaſſet: nihil ei noui dixi accidiſſe: ex Sicilia ſeptimo die Romam * trib. horis Roma Interamnam. Noctu introiſſe. 5 Item antè. Non eſſe itum obuiā. Ne tum quidem, cùm iri maximè debuit. Quid quæris? hominem petulantem, modeſtū reddo. non ſolùm perpetua grauitate orationis, ſed etiam hoc genere dictorum. Itaque iam familiariter cum ipſo etiā cauillor, ac iocor. Quinetiam cùm * candidatum * deducerem, is quærit ex me, num conſueſſem Siculis locum Gladiatoribus dare. negaui. 6 At ego, inquit, g nouos patronos inſtituam. Sed ſoror, quæ

c L. *Aut ne popoſciſſes*, al. *Aut ne popoſciſſes autem*, * Malaſ. Boſ. *quod* * al. *deſcribere.* * al. *longius* * Clodij l. 1. ep. 13. d L. *Quadere* e L. *& inconſtantiā eius r.* f L *ſe petere dict.* Boſ. *in Sicilia Hera ædilitatem ſe petere dictitaſſet.* Eſt autē Siciliæ vrbs Hera quæ Hybla Steph. * al. *At tribus horis Roma Interamnā noctu introiſſe. Itē non eſſe obuiā.* * Cādidatos ad commendationem clari viri Martiā in cāpū deducebāt. Q. Cicero de petit. Cōſ. * al. *deduceremus*,

g L. *nouus patron' inſt* ita Guido, Lullius, & Malaſ. Boſ. *Nouos patronos*, antiquè pro *nouum patron.*

quæ tantùm habeat consularis loci, vnum mihi solum pedem dat. Noli, inquam, de vno pede sororis queri, licèt etiam alterũ tollas. Non consulare, inquies, dictũ. Fateor, sed ego h odi illam malè consularem. ea est enim seditiosa, eą cum viro bellum gerit: neque solùm cũ Metello, sed etiã cũ Fabio, quòd eos mihi esse amicos moleste fert. Quod de Agraria lege quæris, sanè iã videtur refrixisse. Quòd me quodãmodo *molli brachio* de Põpeij familiaritate obiurgas, nolim ita existimes, me mei pręsidij causa cũ illo coniũctũ esse: sed ita res erat instituta, vt, si inter nos esset aliqua fortè dissensio, maximas in rep. discordias versari esset necesse quod à me ita præcautum, i atq; prouisum est, non vt ego de k optima illa mea ratione decederẽ, sed vt ille esset melior, & aliquid de populari leuitate deponeret: quẽ de meis rebus, in quas eum multi incitarãt, multò scito gloriosiùs, quàm de suis prædicare. Sibi enim bene gestæ, mihi cõseruatæ reip * dat testimonium. Hoc facere illum, mihi, quã prosit, nescio: reip. certè prodest. Quid, si etiam Cæsarem. cuius nunc venti valde sunt secundi, reddo meliorem? num tantum obsum reip. Quinetiam si mihi nemo inuideret, si omnes, vt erat æquum, fauerent: tamen NON *minus esset probanda medicina, quæ sanaret vitiosas partes reip. quàm quæ exsecaret.* Nunc verò cùm equitatus ille, quem ego in cliuo Capitolino, te signifero, ac principe, collocaram senatum deseruerit. nostri autem principes digito se cælũ putent attingere, si muli barbati * in piscinis sint, qui ad manum accedãt: alij autem negligant: nónne tibi satis prodesse videor, si perficio, vt nolint obesse, qui possunt? Nam Catonem nostrum non tu amas plus, quàm ego. sed tamẽ ille optimo animo vtens, & summa fide, nocet interdum reip. Dicit enim tanquam in Platonis πολιτεία non tãquam in Romuli fæce, sententiam. Quid verius, quàm in iudicium venire qui ob rem iudicandam pecuniã acceperit?

h L. *illam odi malè, consularẽ.*

i L. *atque ita prouis.*

k L. *optimati illa*

*extincta coniuratione Catilinæ.

* adeo li. 1. epi. 16. Piscinarios vocauit.

perit? Censuit hoc Cato: [l] assensit senatus, *equites curiæ bellum, nō mihi. nam ego dissensi. Quid impudentius publicanis [m] renunciantibus? Fuit tamen retinendi ordinis causa [n] faciēda iactura. Restitit, & peruicit Cato: itaque nunc, consule in carcere incluso, sæpe itē seditione commota, adspirauit nemo eorum, quorum ego concursu, itémque consules, qui post me fuerunt, remp. defendere solebant. Quid ergo? istos, inquies, mercede cōductos habebimus? Quid faciemus, si aliter non possumus? an libertinis, atque etiam seruis seruiamus? Sed, vt tu ais, ἅλις σπουδῆς. Fauoni[9] meā tribum tulit honestiùs, quàm suam: Lucceij perdidit. accusauit Nasicā inhoneste: [7]*ac modeste tamen dixit, vt Rhodi videretur *molis potius, quàm Moloni* operā dedisse. mihi, quòd defendissem, leuiter succensuit, nunc tamen petit iterum reip. causa Lucceius quid agat, scribam ad te, cùm Cæsarem videro: qui aderit biduò. Quòd Sicyonij te lædunt, Catoni, & eius æmulatori attribuas Seruilio. Quid? ea plaga nónne ad multos bonos viros pertinet? Sed, si ita placuit, laudemus:[8] [o] deinde in dissensionibus soli relinquamur. Amalthea mea te exspectat, & indiget tui. Tusculanum, & Pompeianum valde me delectāt, nisi quòd me illum ipsum vindicem * æris alieni, ære non Corinthio, sed hoc circumforaneo obruerūt. in Gallia speramus esse otium. Prognostica mea cum oratiunculis propediem exspecta: & tamen, quid cogites de aduentu tuo, scribe ad nos. nam mihi Pomponia nuntiari iussit, te mense Quinctili Romæ fore. id à tuis literis, quas ad me [p] de accessu tuo miseras, discrepabat. Pætus, vt antea ad te scripsi, omneis libros, quos frater suus reliquisset, mihi donauit. Hoc illius munus in tua diligentia positum est, si me amas, cura, vt conseruentur, & ad me perferantur. hoc mihi nil potest esse gratius: & cùm Græcos, tum verò Latinos diligenter vt conserues, velim. tuum esse

l L. *crassēsit*

* Victo. *equiti Curiæ*

m L. *conductionem renuntiantibus?*

n v.c. *faciunda*

*al. *actam molestè dixi*, Bos. *modestè tamē dicit*)

o L. *ne in dissensionibus soli rel.* Man. & Bos. *discessionib.*

[3] Cōiuratio Catilinę propter æs alienū facta odio maximè creditorū. rectè igitur vindex creditorū Cicero.

p L. *de cēsu tuo* & ita v. c. Bos. *decessu tuo*

esse hoc munusculum putabo. Ad Octauium dedi literas: cum ipso nil eram locutus. neque enim ista tua negotia prouincialia esse putabã: neque te 9 in * tocullionibus habebam. sed scripsi, vt debui, diligenter. Vale.

CICERO ATTICO, S. 2

CVRA, amabo te, Ciceronem nostrum. ei nos * θεῖοι videmur. ' Πελληναίων in manibus tenebam: & hercule magnum aceruum Dicæarchi mihi ante pedes exstruxerã. O magnum hominem, q & à quo multo plura didiceris, quã de Procillio. Κορινθίων, καὶ Ἀθηναίων puto me Romæ habere. r ' mihi † Herodes, lege, hæc doceo. mirabilis vir est. Ἡρώδης, si homo esset, eum potius legeret, quàm vnã literã scriberet: qui me epistola s petiuit: ad te vt video, comminus accessit. coniurasse mallem, quàm restitisse coniurationi, si illum mihi audiendum putassem. De t Lollio sanus non es. de v Vinio laudo. Sed heus tu, ecquid vides Kalen. venire, Antonium non venire: iudices cogi: nam ita ad me mittunt Nigidium minari in contione, se iudicem, qui nõ affuerit, compellaturum. Velim tamen, si quid est, de Antonij aduentu quod audieris, scribas ad me: &, quoniam huc non venis, cenes apud nos vtique pridie Kalendas. Caue aliter facias. Cura vt valeas.

CICERO ATTICO, S. 3

PRIMVM, † vt opinor, εὐαγγέλια. * Valerius absolutus est Hortensio defendente: x id iudicium * Atilio condonatum putabatur. Et Epicratem suspicor, vt scribis, lasciuum fuisse. etenim

* Muretus συνώσειν var lec. li. 14. c. 8. Bos ἀπολέσαι
* al. *Cinos θεῖοι videmur.*
q L. Πελληναίων librum Dicæarchi de populis Pellenæis.
q L. *& vnde m.*
r L. *mihi credas, legendus est. mirab.* fo. *mihi credas velim: legend.* ita liber vn9 Ducis Vrbinatis. Lips. l. 4. ep. quest. ep. 11. *mihi crede sis, lege hoc otio mirabilis*

Ait, *hoc otio*, quia Atticus id temporis in Epiro. Alij, *mihi credes*, alij, *mihi Herodes cũ hoc legẽdus est*. al. *mihi crede*, al. *mihi heredes, lege hoc doceo*. Pantag. *mihi Herodes lege hos duos*. Boss. *mihi credes, leges*   s *lacessiuit:*   t al. *Oleo*   v al. *Vino*

9 nõ videtur hic esse L. Valerius Flaccus, qui absolutus est Cesare Consule, vt est epist. vltima huius libri. nunc autem consulatum nondum inierat, nisi bis accusatum Valerium dicamus.

x L. C. *Atilio cond.* vet. *Katilio* al. *Calatino* Bos. F. *Atilio* id est, *Casoni Atilio*

etenim mihi [y] caligæ eius, vt fasciæ cretatæ, non placebant. Quid sit, sciemus, cùm veneris. Fenestrarum angustias, quòd reprehendis, scito te Κύρȣ παιδείαν reprehendere. nam cũ ego idem istud dicerem, Cyrus aiebat, [2] [z] radiorum τὰς διαφάσεις latis luminibus, non tam esse suaueis. etenim ἔςω ὄψις μὲν ἡ α, τὸ δὲ ὁρώμενον, β, γ, ακ τῖνες δὲ δ, καὶ ε. Vides enim cetera. nam si κατ' εἰδώλων ἐμπτώσεις videremus, valde laborarent εἴδωλα in angustiis. nunc fit lepidè illa ἔκχυσις radiorum. Cetera si reprehẽderis, non feres tacitum: nisi siquid erit eiusmodi, quod sine sumtu corrigi possit. Venio nunc ad mensem Ianuarium, [a] ad ὑπόςασιν nostrã, ac πολιτείαν: in qua σωκρατικῶς εἰς ἑκάτερον: sed tamen ad extremum, aut illi solebant, τὴν ἀρέσκουσαν. Est res sanè magni cõsilij. nam vt fortiter resistendum est legi Agrariæ: in quo est quædã dimicatio, sed plena laudis: aut quiescendum: quod est non dissimile, atque ire in Solonium, aut Antium: aut etiam adiuuãdum, quòd à me aiunt Cæsarem sic exspectare, vt non dubitet. nam fuit apud me Cornelius, hũc dico Balbum, Cæsaris familiarem. is affirmabat, illũ omnibus in rebus meo, & Pompeij cõsilio vsurum: daturúmq; operã, vt cũ Pompeio Crassum coniungeret. Hic sunt hæc: coniunctio mihi summa cum Pompeio: si placet, etiam cum Cæsare: reditus in gratiam cum inimicis: pax cũ multitudine: senectutis otium. [3] Sed me [b] κατάκλεισις mea illa cõmouet, quæ est in libro tertio,

Interea cursus, quos prima à parte iuuentæ,
Quósque adeò consul virtute, animóque petisti:
Hos retine, atque auge famam, laudésque bonorũ.

Hæc mihi cùm in eo libro, in quo multa sunt scripta ἀριςοκρατικῶς, Calliope ipsa præscripserit, nõ opinor esse dubitandũ, quin semper nobis videatur [*] Εἷς οἰωνὸς ἄριςος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. Sed hæc ambulationibus [*] Compitalitiis reseruemus. Tu pridie Compitalia memento. Balineũ calfieri iubebo: & Põponiã Teren

y for. Gallicæ

z L. viridariorũ διαφάσεις al. viridiorum al. viridiariorũ

a L. & ad ὑπόθεσιν n. al. & ad κατάςασιν n.

b for. κατακλεῖς Muret. ῥῆσις Var. lect. libr. 14. ca. 8. Bos. κατάςασις, id est, contẽtio, imitatio, ex veteri κατάςασις

* Homer. Iliad. 12.

* Vide Varro. 4. de lingua Latina. Macro. 1. Saturn. Cicerõ. in Pison.

Terentia rogat. matrem adiũgemus. Θεοφράστου περὶ [c] φιλοτιμίας, affer mihi de libris Q. fratris. Vale.

CICERO ATTICO, S. 4

FECISTI mihi pergratum, quòd Serapionis librum ad me misisti: ex quo quidem ego (quod inter nos liceat dicere) millesimã partem vix intelligo. pro eo tibi præsentem pecunia. solui imperaui, ne tu expensum muneribus ferres. [d] At, quoniam nummorum mentio facta est, amabo te, cura, vt cum Titinio quoquo modo poteris, transigas. Si in eo, quod ostenderat, non stat, mihi maximè placet, ea, quæ malè emta sunt, reddi, si voluntate Pomponiæ fieri poterit. si ne id quidem, nũmi potius [e] reddantur, quàm vllus sit scrupulus. valde hoc velim ante, quàm proficiscare, amanter, vt soles, diligentérque cõficias. Clodius ergo, vt ais, ad Tigranem? [f] velim, [g] Syrpiæ † conditione. sed facilè patior. accommodatius enim nobis est ad liberam legationem tẽpus illud, cùm & Quinctus noster iã, vt speramus, in otio cõsederit. &, iste sacerdos Bonæ Deæ cuiusmodi futurus sit, [h] sciri possit. Interea quidem cũ Musis [i] nos delectabimus animo æquo, immò vero etiam gaudenti, ac libenti: neque mihi vmquam veniet in mentem, Crasso inuidere, neque pœnitere, quòd à me ipse non desciuerim. De Geographia, dabo operã, vt tibi satis faciam: sed nihil certi polliceor. magnum opus est: sed tamẽ, vt iubes, curabo, vt huius peregrinationis aliquod tibi opus exstet. Tu, quidquid indagaris de rep & maximè quos coss futuros putes, facito vt sciam. tametsi minus sum curiosus. statui enim nihil iã de rep cogitare. Terentiæ saltum perspeximus. Quid quæris? præter quercum* Dodonæã nihil desideramus, quo minus Epirum ipsam possidere videamur Nos circiter kalẽdas aut in Formiano erimus, aut in Pompeiano. Tu, si in Formiano non erimus, si nos amas, in Pompeianũ venito. id & nobis erit periucũdũ, & tibi

[c] al. φιλομαθείας,
[d] L. *Sed q.* al. *Atque* e fort. *addantur*,
[f] al. *velim Syria* cõd. Turneb. *Sirpe* Con. *Cyrnia* L. *Cypria* Vrs. *Velim Suriam facilè patior.* al. *Velim scire cõditiones, facilè patior.* Boss. *Sypiæ cõditiones*
[g] v.c. *Velim sirpe cõditione.* & ita L.
[h] al. *scieris.* v. c. *sciens sit.*
[i] v.c. *pæniteo*,
* id est, nobilem & vetustã & olim vocalem. Herodot. l. 2.

tibi non sanè deuium. De muro imperaui Philotimo, ne impediret, quo min' id fieret, quod tibi videretur. censeo tamē adhibeas* Vettiū. His temporibus, tam dubia vita optimi cuiusque, magni æstimo vnius æstatis fructum palæstræ Palatin æ: sed ita tamen, vt nihil minus velim, quàm Pomponiam, & puerum versari in timore ruinæ. Vale.

* architectum.

CICERO ATTICO, S. 5

CVPIO equidem, & iampridē cupio * Alexandriam, reliquámque Ægyptum visere, & simul ab hac hominum satietate nostri discedere, & cum aliquo desiderio reuerti: sed hoc tempore. & his mittentibus, * Αἰδέομαι Τρῶας, καὶ Τρῳάδας ἑλκεσιπέπλους. Quid enim nostri optimates, si qui reliqui sunt, loquētur? an me aliquo præmio de sententia esse deductū? Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει. Cato ille noster, qui mihi vnus est pro centum millib'. Quid verò historiæ de nobis ad annos DC. [k] prædicarint? quas quidē ego multò magis vereor, quàm eorum hominum, qui hodie viuunt, rumusculos. sed opinor excipiamus, & exspectemus. si enim deferetur, erit quædam nostra potestas, & tum deliberabimus. etiam hercule est in non accipiendo nōnulla gloria. Quare si quid θεοφάνης tecum fortè cōtulerit, ne omnino repudiaris. De istis rebus exspecto tuas literas, quid Arrius narret, quo animo se destitutum ferat: & qui coss. parentur, vtrū (vt populi sermo) Pompeius, & Crassus, an, vt mihi scribitur, cum Gabinio Seru. Sulpicius, & num quæ nouæ leges, & num quid noui omnino: & quoniam Nepos proficiscitur, cuínam auguratus deferatur: quo quidem vno ego ab istis capi possum. [l] *Videte ciuitatem meam.* Sed quid ego hæc, quæ cupio deponere, & toto animo, atque omni cura φιλοσοφεῖν? Sic, inquam in animo est. sic vellem ab initio. Nunc verò, quoniam, quæ putaui esse præclara, expertus sum quàm essent inania: cum omnibus Musis

* vide Cæs. 3. belli ciuilis.

* Homer. Iliad. 10. de Hectore.

k v. c. *prædicarunt?* fort. *prædicabunt?*

l L. *Vide lenitatem meam.* Mure. va lec. l. 5. c. 11. *Videte lenitatem meam.* Manut. hemistichiū veteris poëtæ esse putat. al. *videte vitā meam.*

ratio

m v. c. *de Tutio*

rationem habere cogito. Tu tamen [m] de Curtio ad me rescribe certiùs, & num quis in eius locũ paretur, & quid de P. Clodio fiat. & omnia, quemadmodum polliceris, ἐπὶ χειλῆς scribe: & quo die Roma te exiturum putes, velim ad me scribas, vt certiorem te faciam quibus in locis futurus sim: epistolámq; statim des de his rebus, de quibus ad te scripsi: valde enim exspecto tuas literas. Vale.

* Manut. *lacertos* Vide Plin. l. 32. c. 11. ibi *Sunt lacertorum genera. &c.*
* vide Str. l. 2.
n v. c. *cessandi' st.*
o L. *dubitē, hîc, an Antij consi.*
p L. *mallē me duumvirũ, quàm R.*
q L. *ex vigintiviris, viuum esse audiuerit? vbi.* Qui creati à Cęsare ad ęstimationem agri Campani Sueto in Augusto. Vell. l. 2. Dio l. 38.

CICERO ATTICO, S. 6

QVOD tibi superioribus literis promiserã, fore, vt opus exstaret hui[9] peregrinationis: nihil iã magnopere cõfirmo sic enim sum complexus otium, vt ab eo diuelli nõ queam. Itaque aut libris me delecto, quorum habeo Antij festiuam copiam, aut fluctus numero. nã ad* lacertas captandas tempestates non sunt idoneę. A scribẽdo prorsus abhorret animus. etenim* γεωγραφικά, quæ cõstitueram, magnũ opus est. ita valde Eratosthenes, quem mihi proposuerã, à Serapione, & ab Hipparcho reprehenditur. Quid censes, si Tyrannio accesserit? & hercule sunt res difficiles ad explicãdum. & ὁμοειδεῖς, nec tam possunt ἀνθηρογραφηθῆναι, quàm videbantur: &, quod caput est, mihi quæuis, satis iusta causa [n] cessandi est. † Quinetiam [o] dubitem, an hîc Antij, consĩdã, & hoc tempus omne consumam, vbi quidem ego [p] mallem diu nimirum, quàm Romæ fuisse. tu verò sapientior. Buthroti domum parasti. sed, mihi crede, proxima est illi municipio hęc Antiatium ciuitas. Esse locum tam prope Romã, vbi multi sint, qui Vatinium numquã viderint? vbi nemo sit, præter me, qui quemquã [q] ex XXV. viris vnum esse saluum velit? vbi me interpellet nemo? diligant omnes? Hîc, hîc nimirum πολιτευτέον nam istic non solùm non licet, sed etiam tædet Itaq; ἀνέκδοτα à nobis, quæ tibi vni legamus, Theopompino genere, aut etiam asperiore multo pangentur. neque aliud

aliud iam quicquam πολιτεύεσθαι.nisi odisse improbos,& id ipsum nullo cum stomacho: sed potius cum aliqua scribendi voluptate Sed,vt ad rem, scripsi ad questores Vrbanos de Qu. fratris negotio. vide quid narrent: [r] & quæ spes sit [x] denarij:an cistophoro Pompeiano iaceamus. Præterea de muro,statuo, quid faciẽdum sit. Aliud quid? etiam.quando te proficisci istinc putes,fac vt sciam. Vale.

CICERO ATTICO, S. 7

DE Geographia etiam atque etiam deliberabimus. [s] Orationes autem à me duas postulas:quarum [t] alterã nõ licebat mihi scribere,quia [t] absciderã.alteram ne laudarem eum,quem non amabam.sed id quoque videbimus.Denique aliquid exstabit,ne tibi plane cessasse videamur. De Publio quę ad me scribis,sane mihi iucunda sunt:eaque etiam velim omnibus vestigiis indagata ad me afferas, cũ venies:& interea scribas,siquid intelliges,aut suspicabere, & maxime de [y] legatione quid sit acturus.Equidem antè, quàm tuas legi literas, [v] hominem ire cupiebam: non mehercule vt differrẽ cum eo vadimonium: nã mira sum alacritate ad litigandum:sed videbatur mihi,si quid esset in eo populare,quod plebeius factus esset,id amissurus Quid enim ad plebẽ transisti,vt Tigranem ires salutatu? Narra mihi Reges Armenij patricios [x] salutare non solent? Quid quęris?acueram me ad exagitandam hãc eius legationem:quã si ille contemnit,& (si vt scribis) bilẽ id commouet & latoribus,& auspicibus legis Curiatæ:*spectaculum egregiũ. Hercule,verũ vt loquamur subcontumeliose tractatur noster Publius,primũ qui cũ in domo Cæsaris quondã vnus*vir fuerit, nũc ne in viginti quidẽ esse potuerit: deinde alia legatio dicta erat, alia [y] data est. [z] illa optima ad exi-

r L. ecqua spes s.

• denarius pecunia Romana, cistophorus Asiaticus.

s V.C. Orationes autẽ me duas s.

t V.C. absciteram. or απ...

Vel, quarum alteram nõ licebat mihi scribere quia abscideram. alteram non libebat ne laudarem

... ad Tigranem ... ire

x L. resalutare

• qua P. Clodius ad populum traductus est, Cæsare eo lege ferente, Pompeio Augure auspicio præsente. Dio l. 38. [?] cũ in ea deprehẽsus veste muliebri.

y V.C. data est. z L. illa optima ad exig.

gendas pecunias, Druſo, vt opinor, [2] [a] Piſaurē-ſis †nebuloni Vatinio reſeruatur. Hæc ieiuna, ac bella relegatio datur ei, cuius tribunatus ad iſtorum tempora reſeruatur. Incēde hominem, amabo te, [b] quoad potes. Vna ſpes eſt ſalutis, iſtorum inter iſtos diſſenſio: cuius ego quædam initia ſenſi ex Curione. Iam verò Arrius conſulatum ſibi ereptum fremit. [c] Megabocchus, & hęc ſanguinaria iuuentus, [d] inimiciſſima eſt. accedat vero, accedat etiam iſta rixa auguratus. ſpero me præclaras de iſtis rebus epiſtolas ad te ſæpe miſſurum. Sed, illud quid ſit, ſcire cupio, quod iacis obſcurè, iā etiā [e] ex ipſis *Quinque viris loqui quoſdā. Quídnā id eſt? ſi eſt enim aliquid, plus eſt boni, quā putarā. Atq; hæc ſic velim exiſtimes, nō me abs te κτ τὸ πρακτικὸν quærere, quod geſtiat animus aliquid agere in rep. Iampridē gubernare me tędebat, etiā cū licebat: nūc vero, cū cogar exire de naui, nō abiectis, ſed ereptis gubernaculis, cupio iſtorū *naufragia ex terra intueri*: cupio, vt ait tuus amic⁹ Sophocles, κὰν ὑπὸ στέγῃ Πυκνῆς [f] ἀκούσῃ ψεκάδος εὑδούσῃ φρενί. De muro, quid opus ſit, videbis. Caſtritianū mēdū nos corrigemus, & tamen [g] ad me Q. CIƆ. CCIƆƆ ƆƆƆ. ſcripſerat, *nō †ad ſororē tuam, HS. XXX. CIƆ. Terētia tibi ſalutē dicit. Cicero tibi mandat, vt Ariſtodemo idem de ſe reſpōdeas, quod de fratre ſuo, ſororis tuæ filio reſpondiſti. De * Amalthea quod me admones, non negligemus. Cura vt valeas.

CICERO ATTICO, S. 8

[h] NEGENT illi Publiū trib. pl. factū eſſe. hoc vero regnum eſſe ferri nullo pacto poteſt. emittat ad me Publius qui obſignēt. iurabo, Cn. noſtrū, collegam Balbi, Antij mihi narraſſe, ſe in auſpicio fuiſſe. O ſuaueis epiſtolas tuas, vno tempore mihi datas duas! quibus εὐαγγέλια quæ reddam, neſcio. deberi quidem planè fateor. Sed vide συμκύρημα. emerſeram com

a L. *Piſaurenſi, an epuloni Vat. reſeruatur?* Vet. *opima ad exigēdas pecunias, Druſo vt opinor, Iſaurenſis nebuloni Vatinio reſeruatur.* Vet. *Piſaurenſi, an epuloni* al. *Piſaurenſi, an Nebuloni* Beſſa. *Piſaurenſis Neptuloni*
b v.c. *quoad pote'ſt.*
c L. *Megabocchō hæc ſang.*
d v.c. *inimiciſſima'ſt*
e L. *de ipſis*
* Manut. *viginti*
f L. *ἀκούειν*
g L. *ad me Q. CCIƆƆ. ƆƆƆ. ſcripſerat, non, vt ad ſor.*
* al. *nunc*

*Gymnaſio Ciceronis. h L. *Negent illi. Publium plebeium factum eſſe. Hoc verò regnū eſt: & ferri nullo pact. pot.*

commodè [i] ex Antio in Appiam ad Treis Tabernas, ipsis Cerealibus, cùm in me incurrit Roma veniens Curio meus ibidem illicò puer abs te cũ epistolis. Ille ex me, nihílne audisse͂ noui ego negare. Publius, inquit, tribunatũ pl. petit. Quid ais? & inimicissimus quidẽ Cæsaris, & vt omnia, inquit, ista rescindat. Quid Cæsar, inquam? Negat, se quidquã de illius adoptione tulisse: deinde suum, Memmij, Metelli Nepotis expromsit odium. Complexus iuuenẽ, dimisi, properans ad epistolas. Vbi sunt [k] qui aiunt, ζώσης φωνῆς μείζω ἐνέργειαν εἶναι quanto magis vidi ex tuis literis, quàm ex illius sermone, quid ageretur, de ruminatione quotidiana, de cogitatione *Publij, de lituis *βοώπιδος, de signifero *Athenione, de literis missis ad Cn. de Theophanis, Memmiique sermone? Quantam porrò mihi exspectationem dedisti conuiuij istius ἀσελγοῦς; sum in curiositate ὀξύπεινος: sed tamen facilè patior, te id ad me συμπόσιον non scribere: præsentẽ audire malo. Quod me, vt scribam aliquid, hortaris: crescit mihi quidem materies, vt dicis: sed tota res etiam nunc fluctuat κατὰ τὴν πρώραν παχύς, quæ si [l] decesserit: magis erunt iudicata quæ scribã. quæ si statim à me ferre non potueris: primus habebis tamen, & aliquandiu solus. *Dicæarchũ rectè amas: luculentus homo est, & ciuis haud paulò melior, quã isti nostri ἀδικαίαρχοι. Literas scripsi hora decima [m] Cerealibus, statim, vt tuas legerã: sed eas erã daturus, vt putarã, postridie ei *qui mihi *primus obuiã venisset. Terentia delectata est tuis literis & impertit tibi [n] multùm salutis, καὶ Κικέρων, ὁ φιλόσοφος, τὸν πολιτικὸν Τίτον ἀσπάζεται.

i L. ex Antiati

k L. qui aiunt ζώσης φωνῆς: quanto m.

* Clodij in rescindẽdis Cæsaris legibus

* Sororis Clodij ep. 10.

* Vatinio Tribuno pleb.

l L. desederit.

*adde ep. 16.

m al. Cerialibus,

*al primus obuenisset.

n V.C. multã salutem,

CICERO ATTICO, S. 9

EPISTOLAM cùm à te auidè exspectarem ad vesperum, vt soleo: ecce tibi nuntius, pueros venisse Roma. Voco, quæro, ecquid literarum? negant. Quid ais, inquam? nihílne à Pomponio? perterriti voce, & vultu, confessi sunt, se accepisse, sed excidisse

in via. Quid quæris? permoleſtè tuli. Nulla enim abs te per hos dies epiſtola, inanis aliqua re vtili & ſuaui venerat. nunc ſi quid in ea epiſtola, quam ante diem XVI. Kalend. Maias dediſti, fuit hiſtoria dignum: ſcribe quàm primũ, ne ignoremus. ſin nihil præter iocationem: redde id ipſum: & ſcito, Curionem adoleſcẽtem veniſſe ad me ſalutatum. valde eius ſermo de Publio cum tuis literis congruebat. Ipſe verò mirandum in modum, * *Reges odiſſe ſuperbos*. Peræquè narrabat, incenſam eſſe iuuẽtutem, neque hæc ferre poſſe. Bene habemus. nos, ſi in iis ſpes eſt: opinor, [o] aliud agamus. Ego me do hiſtoriæ quamquam, licet me * Sauſeium putes eſſe: nihil me eſt inertius. Sed cognoſce itinera noſtra, vt ſtatuas, vbi nos viſurus ſis. In Formianum volumus venire * Parilibus. inde (quoniam putas prætermittendum nobis eſſe hoc tempore [t] cratera illum [p] deliçatum) Kalendis Maiis de Formiano proficiſcemur, vt Antij ſimus [q] ad v. Non. Maias. Ludi enim Antij futuri ſunt [r] à III. Kalend. ad prid. Non. Maij. eos Tullia ſpectare vult. inde cogito in Tuſculanum: deine Arpinum: Romam [s] ad Kalend. Iun. Te aut in Formiano, aut Antij, aut in Tuſculano, cura vt videamus. Epiſtolam ſuperiorem reſtitue nobis, & appinge aliquid noui. Vale.

CICERO ATTICO, S. 10

[t] SVBITO [v] cùm mihi dixiſſe Cæcilius quæſtor, puerum ſe Romam mittere, hęc ſcripſi raptim, vt tuos elicerem mirificos cum Publio dialogos, cùm eos, de quibus ſcribis, tum illum, quem [v] addis, & ais longum eſſe, quæ ad ea reſponderis, perſcribere: illum verò, qui nondum habitus eſt, quem illa * *Boῶπις*, cum è Solonio redierit, ad te eſt relatura: ſic velim putes, nihil hoc poſſe mihi eſſe iucũdius. ſi verò quæ de me pacta ſunt, ea non ſeruantur, in cęlo ſum: vt ſciat hic noſter * Hieroſolyma

* Cæſarem, Pompeiũ, Craſſum.
o al. *illud agamus*.
* Epicure ũ lib. I. ep. 2.
* vide Var. l. 4 de lingua Latina.
p al *filicatum* (al. *felicatum*)
q L. *a. d. v.*
r L. *ex a. d. III. Kar.*
s for. *a. d. I. Kal* Manut *à III. ad pridie Non. Maï.*
t for. *S. V. B. E. E. V.* Cũ Ita Liuius & Muret. 14. var. l. c. 8.
v L. *abdis*,
* epitheton Iunonis apud Homerum Cicero tranſtulit ad Clodij ſororẽ tãquã alteram Iunonem, quæ cum fratre coire diceretur.
* id eſt, Pompeius

ſolymarius traductor ad plebem, quàm bonam meis ˡpuriſſimis orationibus gratiam retulerit: quarum exſpecta diuinam παλινῳδίαν. etenim, quantum coniectura auguramur, ſi erit nebulo iſte cum his dynaſtis* in gratia, non modo de * Cynico conſulari, ſed ne de iſtis quidem Piſcinarum tritonibus poterit ſe iactare. non enim poterimus vlla eſſe in inuidia, ſpoliati opibus, & illa ſenatoria potentia. ſin autem ab iis diſſentiet: erit abſurdum in nos inuehi. veruntamen inuehatur, feſtiuè, mihi crede, & minore ſonitu quàm putaram, orbis hic in rep. eſt conuerſus: †citiùs omninò, quã * potuit, id culpa Catonis: ſed rurſus improbitate iſtorum, qui auſpicia, qui Aeliam legem qui Iuniam, & Liciniam, qui ʸ Cæliam, & Didiam neglexerunt: qui omnia remedia reipublicæ effuderunt: qui regna, qui prædia *tetrarchis, qui immaneis pecunias paucis dederunt. Video iam quò inuidia tranſeat, & vbi ſit habitatura. nihil me exiſtimaris neq; vſu, neque à Theophraſto didiciſſe, niſi breui tempore deſiderari noſtra illa tempora videris. etenim ſi fuit inuidioſa ſenatus potentia: cùm ea non ad populum, ſed ad treis homines immoderatos redacta ſit, quidnam cenſes fore? Proinde iſti licet faciant, quos volent, coss. tribunos pleb. denique etiam Vatinij ſtrumam ſacerdoti * διβάφῳ veſtiant. videbis breui tempore magnos, non modo eos, qui nihil titubarunt: ſed etiam illum ipſum, qui peccauit, Catonem. nam nos quidem, ſi per iſtum tuum ſodalem Publium licebit, σοφιστεύειν cogitamus. ᵃ ſi ille cogitat, tantum dumtaxat nos defendere, & quod eſt proprium artis huius, ἐπαγγέλλομαι, ἄνδρ' ἀπαμύνεσθαι, ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ. Patria propitia ſit. habet a nobis, etiamſi non plus, quàm debitum eſt, plus certe, quàm poſtulatum eſt. *male vehi malo, alio gubernante, quam tam ingratis * vectoribus bene gubernare.* Sed hæc coràm commodiùs. nunc audi, quod

x L. *puriſſimis*
* Cæſare, Pompeio, Craſſo.
* id eſt, me ſeuero & triſti.
* Vrſ. *sportuit.*
y L. *Cæciliã, & D.* vide pro Domo ſua.
* Vide orat in Vatinium.
* vide or. pro Sextio & in Vatinium.
* vide Pli. l. 9. c. 30.
a L. *ſi ille cogit, tam*
* Pompeio qui Clod. ĝ ad plebem traduxerat.

quæris. Antium me ex Formiano recipere cogito b ad v. Non. Maias. Antio volo Nonis Maiis proficisci in Tusculanum: * sed + cùm è Formiano rediero, ibi esse volo' vsque ad prid. Kal. Maias. faciam statim te certiorem. Terentia tibi salutem. Κικέρων, ὁ μικρὸς, ἀσπάζεται Τίτον Ἀθηναῖον.

b *a.d.v. Nonas*

* Vrsin *sed cum è Tusculano in Formianũ rediero (vbi esse volo vsque ad prid. Kal. Iunias) faciã* &c.

CICERO ATTICO, S. 11

VOLO ames c constantiam meam: ludos Antij spectare non placet. Est enim ὑποσόλοικον, quum velim vitare omnium deliciarũ suspicionem, repentè ἀναφαίνεσθαι non solùm delicatè, sed etiam ineptè peregrinantẽ. quare vsque ad Nonas Maias te in Formiano exspectabo. Nunc fac, vt sciam, quo die te visuri simus. Ab Appij foro hora d quarta. dederam aliam paulò antè à Tribus Tabernis. Vale.

c v.c. *meam constantiã:*

d L. IIII.

CICERO ATTICO, S. 12

NARRO tibi. planè relegatus mihi videor, posteaquam in Formiano sum. dies enim nullus erat, Antij cũ essem, quo die non meliùs scirem, Romæ quid ageretur, quàm ij, qui erant Romæ. etenim literæ tuæ non solùm quid Romæ, sed etiam quid in rep. neque solũ quid fieret, verùm etiam quid futurum esset, indicabant. Nunc, nisi si quid' ex prætereunte viatore exceptum est, scire nihil possumus. Quare quamquam iam teipsum exspecto, tamen isti puero, quem ad me statim iussi recurrere, da ponderosam aliquam epistolam, plenã omnium non modò actorum, sed etiã opinionum tuarum: ac diem, quo Roma sis exiturus, cura vt sciam. Nos in Formiano esse volumus vsque ad prid. Non.* Maias. eò si ante eã diem non veneris, Romæ te fortasse videbo. Nam Arpinum quid ego te inuitẽ? *Τρηχεῖ', ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος. οὔτι ἔγωγε ἧς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι. Hæc igitur. Cura vt valeas.

* Vrs. *Iunias.*

*Hom. Odyss. α.

CICERO ATTICO, S. 13

FACINVS indignum: epistolam αὐθωρεὶ tibi à Tribus Tabernis rescriptam ad tuas suauissimas epistolas, neminem reddidisse? At scito, eum fasciculum, quò illam conieceram, domum eo ipso die latum esse, quo ego dederam, & ad me in Formianum [c] relatum esse. Itaque tibi tuã epistolam iussi referri, ex qua intelligeres, quàm mihi tum illæ gratæ fuissent. Romæ quòd scribis sileri,* ita putabam. at hercule in agris non siletur: nec iam ipsi agri regnum vestrum ferre possunt. † si verò in hanc* τηλέπυλον veneris λαιστρυγονίην* (Formias dico) qui fremitus hominum? quàm irati animi? quanto in odio noster amicus Magnus? cuius cognomen vnà cum Crassi, Diuitiis cognomine consenescit. Credas mihi velim: neminem adhuc offendi, qui hæc tam lentè, quã ego fero, ferret. Quare mihi crede, φιλοσοφῶμεν. iuratur tibi possum dicere, nihil esse tanti. Tu, si* literas ad Sicyonios habes, aduola in Formianum, vnde nos prid. Non. Maias cogitamus. Vale.

e L. *relatũ fuisse.*
* aduersus acta Cæsaris.
* Homerus Odyss. κ.
* inclusa hæc multis glossema videntur.
- Scriptas à Consulib° vt tibi pecuniã soluant. ep. 18.
* vide suprà ep. 10.
f for. *vt ad sitientes aur.*

CICERO ATTICO, S. 14

QVANTAM tu mihi moues exspectationem de sermone Bibuli? quantam de colloquio * βοώπιδος? quantam etiam de illo delicato conuiuio? Proinde ita fac venias, f ad sitiẽteis aureis. quanquam nihil est iam, quod magis timendum nobis putem, quã ne ille noster * Sampsiceramus, quum se omniũ sermonibus sentiet vapulare, & cũ has actiones εὐανατρέπτους videbit, ruere incipiat. ego autem vsque eo sum eneruatus, vt hoc otio, quo nũc tabescimus, malim ἐντυραννεῖσθαι, quã cũ optima spe dimicare. De pãgẽdo, quod me crebrò adhortaris, fieri nihil potest. Basilicã habeo, non villam, frequẽtia Formianorũ. * At cõparem Basilicæ? tribum Aemiliam. sed omitto vulgus. post horam quartam molesti ceteri non sunt. C. Arrius, proximus est vicinus; immò ille

* Pompeiũ vocat à Regulo in Syria Sampsiceramo deuicto. Strabo & infr. ep. 16. & 17.
* al. *At quã partẽ Basilicæ?* alij *At quã pacem Basi.* Man. *ad cõparem Basil.*

quidem iam contubernalis: qui etiã se idcirco Romam ire negat, vt hic mecum totos dies philosophetur. Ecce ex altera parte Sebosus ille, Catuli familiaris. Quò me vertam? statim mehercule Arpinum irem, ni te in Formiano commodissime exspectari viderem, duntaxat ad pr. Non. Maias. g Vide enim, quibus hominibus aures sint deditæ meæ. occasionem mirificam, si quis nunc, dum ij apud me sunt, emere de me fundũ Formianum velit. &c* tamen † illud* probem? MAGNVM QVID *AGGREDIAMVR, *& multæ cogitationis, atque otij.* Sed tamen satis fiet à nobis, neque parcetur labori. Vale.

g q. v. c. *Vide en. m,* *al. *& tuã illud probẽ.* *Faërn. & Vrs. *propere.* * Faern. *aggredimur,* * al *quiddam*

CICERO ATTICO, S. 15

VT scribis, ita video, non minùs incerta in rep. quàm in epistola tua. sed tamen ista ipsa me varietas sermonũ, opinionumq́; delectat. Romæ enim videor esse, cùm tuas literas lego, &, vt fit in tantis rebus, modò hoc, modò illud audire. illud tamen explicare non possum, *quídnam h inueniri possit, nullo recusante, ad facultatem agrariam. Bibuli autem ista magnitudo animi in * comitiorum dilatione, quid habet, nisi ipsius iudicium, sine vlla correctione reip.? nimirũ in Publio spes est. fiat, fiat tribunus pl. si nihil aliud, vt eò citiùs tu ex Epiro reuertare. nam, vt illo tu careas, nõ video posse fieri: præsertim si mecũ aliquid volet disputare. sed id quidem non dubium est, quin, si quid erit, ad nos aduolaturus. Verũ, vt hoc non sit, tamen † feruet* resp. Præclarũ spectaculum mihi propono, modo te consessore spectare liceat. Cũ hæc maxime scriberem, ecce tibi Sebosus. nondum plane ingemueram) Salue, inquit Arrius. hoc est Roma decedere? quos ego homines effugi, cum in hos incidi? *Ego † vero in montes patrios, & ad incunabula nostra pergam*: denique, si solus nõ potuero, cũ rusticis potius, quàm cum his perurbanis: ita tamen, vt, quoniã tu certi nihil scribis, in Formiano tibi

h L. *inuenire* * videntur Comitia legis Agrariæ rogandæ, nõ tũ solum designãdorum, quibus nõ ante Quinctilem mẽsem designabantur. hæc autem Aprili mẽse scripta sunt. * v. cod. *feruet* get *remp.* Vict. *feruet remp.* Faern. *feruet rempub.* * id est, Arpinum.

tibi præstoler vsque ad III. Non. Maias. Terentiæ pergrata est assiduitas tua, & diligentia in controuersia Muluiana. nescit omnino te cõmunem causam defendere eorum, qui agros * publicos possideant. sed tamẽ tu aliquid publicanis pendis: hæc etiam * id recusat. Ea tibi igitur, & Κικέρων, ὁ ἀριστοκρατικώτατος παῖς, salutem dicunt.

CICERO ATTICO, S. 16

CENATO mihi, & iam dormitanti prid. Kal. Maias, epistola est illa reddita, in qua de agro Campano scribis. Quid quæris? [i] primò ita me pupugit, vt somnũ mihi ademerit: sed id cogitatione magis, quàm molestia. Cogitanti autem hæc fere succurrebant. primùm ex eo, quòd *superioribus literis scripseras, ex familiari te illius audisse, prolatum iri aliquid,* quod nemo * improbaret, maius aliquid timueram. hoc mihi eiusmodi non videbatur. deinde, vt me ego cõsoler, omnis exspectatio largitionis agrariæ in agrum Campanum videtur esse deriuata: qui ager, vt dena * iugera sint, non amplius hominum quinque millia potest sustinere. reliqua * omnis multitudo ab illis abalienetur necesse est. Præterea, si vlla res est, quæ bonorũ animos, quos iam video esse commotos, vehemẽtiùs possit incendere, hæc certè est, & eo magis, quod, portoriis * Italiæ sublatis, agro Campano diuiso, quod vectigal superest domesticũ, præter [k] vicesimam? quæ mihi videtur vna contiuncula, clamore pedissequorum nostrorũ esse peritura. Cnæus quidem noster iam plane quid cogitet, nescio. φυτὰ γὰρ οὐ σμικροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι, ἀλλ' ἀγρίαις φύσαισι, φορβειᾶς ἄτερ: qui quidem etiam istuc adduci potuerit. nam adhuc [l] hoc ἐσοφίζετο,

*Ex hostibus capti agri al.), colonis dabãtur, alij Censorib., in quinquennium locabantur, alij, iis q colere vellẽt, in perpetuum attaigaabãtur, arbustorũ quinta, fragũ decima, pecoris etiã parte quadã in vectigal annuũ imposita. App. li. 1. belli ciuilis.

Fortè q lege Thoria agrum publicum vectigali leuauerat.

Cic. Brut. i al. *primum*

* vide Dionẽ, lib. 48.

* idem 2. cõt. Rull.

* q a 2000. hominum agrorũ diuisionem percbãt & consecuti sunt. App. lib. 2. & Vel eius lib. 2. * à Q. Metello nepote. k v. c. *vicensimam?* Erat autẽ vicesima tritum de vicenis vnũ pẽderetur, inde aurũ vicesimariũ, quod (vt inquit Liui. l. 27.) in sanctiori ærario ad vltimos casus seruabatur. vide Budæum. 3. de asse & eius partibus. l L. *hæc*

1 Se leges Cæsaris probare: actiones ipsum præstare debere: Agrariam legẽ sibi placuisse: potuerit intercedi, necne, nihil ad se pertinere: de rege Alexandrino, placuisse sibi aliquãdo *confici: Bibulus *de cælo tum seruasset*, necne, sibi quærendum non fuisse: de publicanis. voluisse illi ordini commodare: quidquid futurum fuerit, si Bibulus tum in forum descendisset, se diuinare non potuisse: nunc vero, *Sampsicerame, quid dices? Vectigal te nobis in monte Antilibano cõstituisse, agri Campani abstulisse? Quid? hoc quemadmodum obtinebis? Oppressos vos, inquit, tenebo exercitu Cæsaris. Non mehercule me tu quidem tam isto exercitu, quam ingratis animis eorum hominum, qui appellantur boni: qui mihi non modò præmiorum, sed ne sermonum quidem vnquam fructum vllum, aut gratiam retulerũt. Quod si in eam me partẽ incitarem: profectò iam aliquam reperirem resistendi viam. nunc prorsus hoc statui, vt, quoniam tanta controuersia est Dicæarcho, familiari tuo, cum Theophrasto, amico meo, vt ille tuus τὸν πρακτικὸν βίον longe omnibus anteponat: hic autem τὸν θεωρητικὸν: vtriq; à me mos gestus esse videatur. puto enim me Dicæarcho affatim satisfecisse. Respicio nunc ad hanc *familiam, quæ mihi non modò, vt requiescam, permittit: sed reprehendit, quia non semper quierim. Quare incumbamus, ô noster Tite, ad illa præclara studia: & eò, vnde discedere non oportuit, aliquando reuertamur. Quod de Q. fratris epistola scribis, ad me quoque fuit πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ. *Quid dicam, nescio. Nam ita deplorat primis versibus mansionem suam, vt quemuis mouere possit. ita rursus remittit, vt me roget, vt annaleis suos emendem, & edam. Illud tamẽ, quod scribit animaduertas velim, de portorio circumuectionis. *ait se de consilij sententia*, *rem ad senatum rereiecisse. nondum videlicet meas literas legerat, quibus ad eu, re cõsulta, & explorata, perscripserã, non deberi. Velim,

[Margin notes:] al. de cælo tum seruasset, necne, Cæsaris probari: • vt socius P. R. appelletur. Cæs. 3 bel li ciuilis. m L. quid futurum fieret. * ep. 14. Strab. lib. 16. Plin. lib. 5. * intelligit Theophrasti sectã, l. & 3. de Orat. sæpius Philosophorũ familiã nominat. * δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα. Homer. Iliad. ζ. • Quod negabatur prouincialibus.

velim, si qui * Græci iam Romam ex Asia de ea causa venerunt, videas, &, si tibi videbitur, iis demonstres, quid ego de ea re sentiam.* Si possum discedere, ne causa optima in senatu pereat: ego satisfaciam publicanis. εἰ δὲ μή: (vere tecum loquar) in hac re malo vniuersæ Asiæ, & negotiatoribus. nam eorum quoque vehementer interest. Hoc ego sentio valde nobis opus esse. Sed tu id videbis. Quæstores autem, quæso, num etiam de * cistophoro dubitant? Nam, si aliud nihil erit, cùm erimus omnia experti, [n] ego illud ne quidem contemnam, quod extremum est. Te in Arpinati videbimus, & hospitio agresti accipiemus, quoniam * maritimum hoc contemsisti. Vale.

* Asiani.

* id est, si hūc exitū res habere potest, ne Græci causa cadant. Sic Teret. in Phorm. Modò vt hoc consilio possit discedi, vt istā ducat.

* vide suprà ep. 6.

n L. *ego ne illud quidē cont.*

CICERO ATTICO, S. 17

PRORSVS, vt scribis, ita sentio. [o] turbatur Sampsiceramus. nihil est, quod non timendum sit. ὁμολογουμένως τυραννίδα συσκευάζεται. Quid enim ista repentina affinitatis * coniunctio? quid ager Campanus? quid effusio pecuniæ * significant? quæ si essent extrema [p] tamen esset nimium mali: sed ea natura rei est, vt hæc extrema esse non possint. Quid enim eos hac ipsa per se delectare possunt? nunquam huc venissent, nisi ad alias res pestiferas aditus sibi cōpararent. Dij immortales! Verùm, vt scribis, hæc in Arpinati [q] ad vi. circiter Id. Maias non [r] defleamus, ne & opera & oleum philologiæ nostræ perierit, sed [s] conferamus tranquillo animo. neq; tam me ἐλπίς consolatur, vt antea, quam ἀπραγμοσύνη: qua nulla in re tā vtor, quam in hac ciuili & publica. Quinetiā, quod est subinane in nobis, & non ἀφιλόδοξον (bellū est enim sua vitia nosse) [t] id afficitur quadā delectatione. Solebat enim me pungere, ne Sampsicerami merita in patriam ad annos sexcentos maiora viderentur, quàm nostra. Hac quidem cura certe iam vacuus sum. [v] * iacet enim ille sic, vt Phocis Curiana stare videatur.

* Formianum, quō exspectat* venire noluisti.

o L. *turbat Samps.* vide supr. ep. 14.

* Ducta Cæsaris filia, & Cæsare Pisoni: genero facto. Plut. Sicron

* vide hic Manutiū.

p al. *tamē nō esset nimia mali:*

q al. VI.

r L. *flebimus,*

s L. *conferemus tr.*

t L. *id afficit me quadā d.* v L. *iacet enim illa hæc sic, vt forus Curianus, stare videntur.* * Bos. πίθηκος 1. epist. ad Attic. 1.

Sed hæc coràm.Tu tamen videris mihi Romæ fore ad noſtrum aduentum. quod ſane facilè patiar,ſi tuo commodo fieri poſſit. ſin,vt ſcribis,ita venies : velim e Theophane expiſcere, quonam in me animo ſit [a] Arabarches. [*] quæres ſcilicet κατὰ τὸ ἀνδρωνικόν, & ad me ab eo quaſi ἀποθήκας afferes. quemadmodum me geram, aliquid ex eius ſermone poterimus περὶ τῶν ὅλων ſuſpicari. Vale.

* Alij Antoniū, alij Pompeiū intelligūt, rectiùs tamē, niſi cui ſecus videtur Pōpeius Arabiæ domitor notatur.

* al. ſcilicet vt ſoles κατὰ

CICERO ATTICO, S. 18

ACCEPI aliquot epiſtolas tuas, ex quibus intellexi,quàm ſuſpenſo animo,& ſollicito,ſcire aueres,quid eſſet noui. Tenemur vndique,neque iam,quo minus ſeruiamus,recuſamus.ſed mortem,& eiectionē,quaſi maiora, timemus : quæ multo ſunt minora , atque hic ſtatus : qui vna voce omnium gemitur,neque verbo cuiuſquā ſubleuatur. σκοπὸς eſt, vt ſuſpicor, [1] illis,qui tenent,nullam cuiquam largitionem relinquere vnus loquitur,& palàm aduerſatur adoleſcēs Curio. huic plauſus maximi, conſalutatio forenſis perhonorifica , ſigna præterea [x] beneuolentiæ permulta à bonis impertiuntur. [y] Fuſium clamoribus,& cōuiciis,& ſibilis conſectantur.His ex rebus non ſpes,ſed dolor eſt maior:cùm videas ciuitatis voluntatē ſolutam,virtutem alligatam. Ac,ne forte quæras κατὰ λεπτὸν de ſingulis rebus,vniuerſa res eſt eò deducta, ſpes vt nulla ſit , aliquando non modo priuatos, verùm etiam magiſtratus ,liberos fore. [a] Attamen ✝ in oppreſſione,ſermo in circulis duntaxat, & in conuiuiis eſt liberior, quàm fuit. vincere incipit timorem dolor:ſed ita,vt omnia ſint pleniſſima deſperationis. Habet etiam * Campana lex exſecrationem in coitione candidatorum , *ſi mentionem fecerint , quo aliter ager poſſideatur, atque vt ex legibus Iuliis* Non dubitant iurare ceteri. Laterenſis exiſtimatur [b] rectè feciſſe, quòd tribunatū pl.petere deſtitit,ne iuraret. Sed de rep.nō libet plura ſcribere.diſpliceo mihi,nec ſine ſummo ſcribo dolore. Me tueor , vt oppreſſis

x v.c. beniuolentia

y L. Fuſiū

a v.c. Attamē for. Hac tamē ita Vrſinus ex manuſcr.

* vide ep. 16. & 17.

b L. lautè

pressis omnibus, non demisse: vt tantis rebus gestis, parum fortiter. A* Cæsare valde liberaliter inuitor in legationem illam, sibi vt sim * legatus: atq; etiam libera legatio voti causa datur. sed hæc, & præsidij [c] apud furorẽ Pulchelli nõ habet satis, à fratris aduẽtu me ablegat: illa & munitior est, & non impedit, quo minus adsim, cùm velim. [d] hanc ego teneo, sed vsurũ me non puto, neq; tamen scit quisquam. nõ libet fugere [e] aueo pugnare, magna sunt hominum studia: sed nihil affirmo: tu hæc silebis. De Statio manumisso, * & nonnullis aliis rebus, angor equidem: sed iam prorsus occallui. Tu, vellem ego, & cuperem, adesses: nec mihi consilium, nec cõsolatio deesset. sed ita te para, vt, si inclamaro, aduoles. Vale.

CICERO ATTICO, S. 19

Mvlta me sollicitant, & ex reip. tanto motu, & ex his periculis, quæ mihi ipsi intenduntur, & sexcenta sunt. sed mihi nihil est molestius, quàm Statium * manumissum. *nec meum imperium?* [f] *ac mitto imperium. non* [g] *simultatem meam revereri saltem?* nec, quid faciam, scio, neque tantum est in re, quãtus est sermo. Ego antẽ ne irasci [h] quidem possum iis, quos valde amo: tantùm doleo, ac mirifice quidem. Cetera in magnis rebus, mina Clodij, cõtentionésque, quæ mihi proponuntur, modice me tangunt. etenim vel subire eas videor mihi summa cum dignitate. vel declinare nulla cũ molestia posse. Dices fortasse, Dignitatis * ἅλις, tanquam δρυός. saluti, si me amas, consule. Me miserum, cur non ades? nihil te profectò præteriret. Ego fortasse τυφλώττω, & nimiùm τῷ καλῷ προσπέπονθα. Scito [i] nihil vnquam fuisse [k] tam infame tam turpe, [2] tam peræquè omnibus generibus, ordinibus, ætatibus offensum, quam hunc statum, qui nunc est: magis mehercule quàm vellem, non modo quam [l] putarem. Populares isti * iam etiã modestos homines sibilare docuerunt. Bibulus in cælo est, nec, quare, scio: sed ita laudatur, quasi

* vide 14. Fam. ep. 3.
* Eunti in Galliam.
c L. *apud pudorem Pulch.*
d al. *& hanc*
e v.c. *abeo*
* à Q. fratre ep. 19.
* ep. præcedente.
f L. *age m.*
g v. c. *similitatem*
h L. *possũ quidem*
* Prouerbium est, ἅλις δρυός de priscis illis glãdes negligent. post inuẽtas fruges: cũ satis diu cibum se petiisse à quercub⁹ dicerent.
i v. c. *nil*
k al. *tam derique* alij, *tam peræquè*, alij, *tam peræqui*,
l al. *putaram.*
* Cæsar, Pompei⁹, Crassus.

*Ennij versus de Q. Fab. Max. ad Bibulũ transfert ignauũ & domi abditum.
m al. restituat
n v.c. tenent
* id est, in neutram partem inclino.
o Qui gladiatores dabat.
*valer.lib. 6. c. 2. T. Liui. li. 30. & 27.
o al. dicere eadem. Virtutem ist. al. discere--Virtutem ist.
* Quod vnus nimiã Cęsaris potentiã infectaretur.
* Qui Capuę viginti uir agros diuidebat lege Iulia ep. 11
* Maior enim significatio beneuolentię,

vnus homo nobis cunctando m *restituit rem.* Pompeius, nostri amores, quod mihi summo dolori est ipse se afflixit. neminem n tenet. voluntate, an metu necesse sit iis vti, vereor. Ego autem neq; pugno cum illa causa propter illam amicitiam: neque approbo, ne omnia improbem, quæ antea gessi. * *Vtor via.* populi sensus 3 maximè in theatro & spectaculis perspectus est. Nam Gladiatoribus, quà * dominus, quà aduocati, sibi is cõscissi. Ludis * Apollinaribus Diphilus tragœdus in nostrũ Pompeium petulanter inuectus est. Nostra miseria tu es Magnus. millies coactus est o dicere, *eandem virtutem istam veniet tempus cum grauiter gemes.* Totius theatri clamore dixit, itémque cetera. Nam & eiusmodi sunt ij versus, vt in tempus ab inimico Pompeij scripti esse videantur. Si neque leges, neque mores cogunt, & cetera, — magno cum fremitu, & clamore sunt dicta. Cæsar cùm venisset mortuo plausu, Curio filius est insecutus. Huic * ita plausum est, vt salua rep. Pompeio plaudi solebat. Tulit Cæsar grauiter. literæ Capuam ad * Pompeium volare dicebantur. inimici erant equitibus, qui Curioni * stantes plauserant: hostes omnibus. Roscia legi, etiam * frumentariæ minitabantur. Sanè res erat perturbata. Equidem malueram, quod erat susceptum ab illis, silentio transire: sed vereor, ne non liceat non ferunt homines, quod videtur esse tamen ferẽdum. Sed est iam vna vox omnium magis odio firmata, quam præsidio. Noster autem Publius mihi minitatur, inimicus est, impendet negotium: ad quod tu scilicet aduolabis. videor mihi nostrũ illum consularem exercitum bonorum omnium, etiam satis bonorum, habere firmissimum. Pompeius significat studium erga me non mediocre. idem affirmat, verbum de

cũ ad plausum dandũ surgitur, & ludos equites spectabat in 14. ordinibus sedẽtes, quos Roscia lex dederat, cũ antea sedentes promiscuè tamẽ cũ plebe spectassent. * Quam à C. Graccho latam, deinde à M. Octauio abrogatã, L. Saturninus retulerat, vt populo frumentũ remissib. & trientibus daretur. Liuius, Cicero.

me illum non esse facturum. in quo non me ille fallit, sed ipse fallitur. Cosconio mortuo, sum in eius locũ inuitatus. * id erat vocari in locum mortui. Nihil me turpius apud homines fuisset: neq; verò ad istam ipsam ἀσφάλειαν quidquam alienius. Sunt enim illi apud bonos inuidiosi. ego apud improbos meã retinuissem inuidiam, alienam adsumsissem. Cæsar me sibi p vellet esse legatum. honestior hæc declinatio periculi: 4 sed ego † hoc q non repudio. Quid ergo est? pugnare malo. nihil tamen certi. Iterum dico, vtinam adesses: sed tamen, si erit necesse, arcessemus. Quid aliud? quid? hoc, opinor. certi sumus perisse omnia. Quid enim ἀκκιζόμεθα tamdiu? Sed hæc scripsi properans, & mehercule timidè. Posthac ad te, aut, si perfidelẽ habebo, cui dem, scribam plane omnia: aut, si obscurè scribam, tu tamen intelliges. In his epistolis me Lælium, te Furium faciam: cetera erunt * ἐν αἰνιγμοῖς. Hic * Cæcilium colimus, & obseruamus diligenter. Edicta Bibuli audio r ad te missa. his ardet dolore, & ira noster Pompeius. Vale.

CICERO ATTICO, S. 20

ANICATO, vt te velle intellexeram, nullo loco defui. Numestium ex literis tuis studiosè scriptis libenter in amicitiam recepi: * Cæcilium, quibus rebus possum, tueor diligenter: Varro satisfacit nobis: Pompeius amat nos, carósque habet. Credis, inquies? Credo. prorsus mihi persuadet. sed quia, vt video, pragmatici homines s omnibus historicis præceptis, versibus denique cauere iubent, & vetant credere: alterum facio, vt caueam: alterum, vt non credam, facere non possum. Clodius adhuc mihi denuntiat periculum: Pompeius affirmat non esse periculum: adiurat: addit etiam, se prius t occisum iri ab eo, quam me violatum iri. Tractatur res. * simul quid erit certi, scribam ad te. si erit pugnandum: arcessam ad societatem laboris. si quies dabitur: ab Amalthea te

* Qui non modò nũc mortuus est, sed qui tum etiã, cùm viuebat, p mortuo habebatur.

p v.c. *volet* fort. *volt*

q L. *nunc repudio.* Vrs. *hoc repudio.*

* Ex Euripide in Rheso. vide Muret. var. lec. li. 7. c. 14.

* Auunculũ Attici, à quo postea est adoptatus Atticus.

r al. *ad te esse missa.*

* vide ep. præcedentem. in f.

s al. *omnibus historiis, præcept.*

t v. c. *occisa iri*

* vet. *simul &* Manut. *simul vt*

te non commouebo. De repub. breuiter ad te scribam. iam enim, charta ipsa ne nos prodat, pertimesco. itaque posthac, si erunt mihi plura ad te scribenda, ἀλληγορίαις obscurabo. Nunc quidē nouo quodam morbo ciuitas moritur, vt cùm omnes ea, quæ sunt acta, improbent, querātur, doleant, varietas in re nulla sit, aperteque loquantur, & iam clare gemant: tamen medicina nulla afferatur. neque enim resisti sine [v] internecione posse arbitramur: nec videmus qui finis cædendi, præter exitium, futurus sit. Bibulus hominum admiratione, & [x] beneuolentia in cælo est. edicta eius, & conciones describunt, & legunt. nouo quodam genere in summam gloriam venit. populare nunc nihil tam est, quàm odium popularium. Hæc quò sint eruptura, timeo. sed, si dispicere quid cœpero, scribam ad te apertiùs, tu, si me amas tantum, quantum profectò amas, expeditus facito vt sis: si inclamaro, vt accurras. sed do operam, & dabo, ne sit necesse. Quòd scripseram, te Furium scripturum: nihil necesse est tuum nomen mutare: me faciam Lælium, & te Atticum: neque vtar meo chirographo, neque signo, si modò erunt eiusmodi literæ, quas in alienum incidere nolim. * Diodotus mortuus est, reliquit nobis LLS. fortasse [y] centies. Comitia Bibulus cum *Archilochio edicto in ante diem XV. Kal. Nouemb. distulit. A Vibio libros accepi. Poëta ineptus [z] nec tamen scit nihil & est non inutilis. describo, & remitto. Vale.

v al. *internicione* al. *interrstitione*
x v.c. *beniuolentia*
* Alius est ab eo de quo in Bruto.
y al. *centū millia.*
* id est, acerbissimo, quales sunt Iambi Archilochi poëtæ.
z v.c. *& tamen scit nil: sed est non in.*
* Cæsaris & Pōpeij.

CICERO ATTICO, S. 21

DE repub. quid ego tibi subtiliter? tota periit: atque hoc est mi erior. quam reliquisti, quod tum videbatur eiusmodi dominatio ciuitatē oppressisse, quæ iucūda esset multitudini: bonis autē ita molesta. vt tamen sine pernicie. nūc repentè tanto in odio est omnibus, vt, quorsum eruptura sit, horreamus. nam iracundiam, atque intemperantiam *illorum

sumus

sumus experti,qui a Catoni irati omnia perdiderunt.sed ita lenibus vti videbãtur venenis, vt posse videremur sine dolore interire. nunc vero sibilis vulgi,sermonibus honestorũ, fremitu Italiæ vereor,ne exarsetint. Equidẽ sperabam,vt sæpe etiam loqui tecũ solebam, sic orbem reip. esse conuersum, vt vix sonitum audire, vix impressam orbitam videre possemus.& fuisset ita, si homines transitum tempestatis exspectare potuissẽt.sed cùm diu occultè suspirassent: postcà iam gemere,ad extremum verò loqui omnes,& clamare cœperunt. Itaque ille amicus * noster, insolens infamiæ, semper in laude versatus,circumfluẽs gloria deformatus * corpore,fractus animo, quò se conferat,nescit.progressum præcipitẽ, inconstantem reditum videt:bonos inimicos habet, improbos ipsos non amicos. Ac vide mollitiem animi.non tenui lacrymas, cùm illum ante VIII Kal.Sext.vidi de edictis Bibuli contionãtem.qui antea solitus esset iactare se magnificẽtissimè illo in loco,summo cũ amore populi,cunctis fauentibus: Vt ille tum humilis,vt demissus erat! vt ipse etiam sibi,non iis solum qui aderant,displicebat!O spectaculum vni Crasso iucundum, ceteris non item. nam quia deciderat ex astris, lapsus potius, quàm progressus videbatur.Et,vt Appelles, si Venerem aut si Protogenes Ialysum illũ suum cœno oblitum videret, magnum credo acciperet dolorem: sic ego hunc omnibus à me pictum, & politum artis coloribus, subitò deformatum, non sine magno dolore vidi. quamquam nemo putabat, propter Clodianum negotium, me illi amicum esse debere: tamen tãtus fuit amor,vt exhauriri nulla posset iniuria. Itaque Archilochia in illum edicta Bibuli populo ita sunt iucunda, vt eum locum,vbi proponuntur,præ multitudine eorum qui legunt,transire a nequeamus:ipsi ita acerba, vt tabescat dolore: mihi mehercule molesta, quòd & eum, quem semper dilexi, nimis

a Pōpeius ob nō impetratam Catonis sororem. Cæsar ob veteres iniurias,& recentes.

*Pōpeius

* amissa dignitate

a al. *nequeant*:

nimis excruciant:& timeo, tam vehemẽs vir, tamque acer in ferro, & tam insuetus contumeliæ, ne omni animi impetu, dolori & iracũdiæ pareat. Bibuli qui sit exitus futur⁹, nescio. vt nunc res se habet, admirabili gloria est. qui cùm comitia in mensem Octobr. distulisset, quòd solet ea res populi volũtatem offendere, putarat Cæsar oratione sua posse impelli contionem, vt iret † * ad Bibulum. multa cum seditiosissime diceret, vocem exprimere non potuit. Quid quæris? sentiunt se nullam vllius partis voluntatem tenere. eò magis vis nobis est timenda. Clodius inimicus est nobis. Pompeius confirmat, eum nihil esse facturum cõtra me. mihi periculosum est credere. ad resistendum me paro. studia spero me summa habiturum omnium ordinum. Te cùm ego desidero, tum verò res ad tempus illud vocat. plurimũ consilij, animi, præsidij deniq; mihi si te ad tẽpus videro, accesserit. Varro [b] satis mihi facit. Põpeius loquitur diuinitus.[1] spero nos aut cũ summa gloria, aut certe sine molestia discessuros. Tu quid agas, quemadmodum te oblectes, quid cum Sicyoniis egeris, vt sciam: cura. Vale.

* Vr. in

b L. *mihi satisfacit.*

CICERO ATTICO, S. 22

QVÀM vellẽ [c] Romę mansisses! * quod egisses profectò, si hæc fore putassemus. nam Pulchellum nostrum facillimè teneremus, aut certe, quid esset facturus, scire possemus. nunc se res sic habet. volitat furit, nil habet certi, multis denũtiat: quod fors obtulerit, id [d] acturus videtur. Cùm videt, quo sit in odio status hic rerum in * eos, qui hæc egerũt, impetũ facturus videtur. cùm autẽ rursus [e] opes, & vim exercitus recordatur: conuertit se in nos. nobis autem ipsis cùm vim, tum iudicium minatur. Cum hoc Pompeius exit, &, vt ad me ipse referebat (alium enim habeo neminẽ testẽ) vehementer egit, cùm diceret, in summa se persi

c L. *Romæ mansisses! vt mansisses profectò,* * hęc duo *quod egisses* absunt à multis codicib⁹.

d for. *facturus*

* Cæsarem & Põpeiũ.

e L. *opes eorum, cùm exerc.* al. *opes eorum, vim exerc.*

perfidiæ & sceleris infamia fore, si mihi periculũ crearetur ab eo, quẽ ipse armasset, [f] quẽ plebeium fieri [g] passus esset: sed fidem *recepisse sibi & ipsum, & Appium de me hãc, si ille non seruaret, ita laturũ, vt omnes intelligerẽt, nihil sibi antiquius amicitia nostra fuisse. Hæc & in eam sententiam cùm multa dixisset: aiebat, illum primo sanè diu multa cõtrà: ad extremum autem manus dedisse & affirmasse, nil se contra eius voluntatem esse facturũ. sed postea tamen ille non destitit de nobis asperrimè loqui. quod si non faceret, tamẽ ei nihil crederemus, atq; omnia sicut facimus, pararemus. Nũc ita nos gerimus, vt in dies singulos, & studia in nos hominum, & opes nostræ augeantur. Remp. nulla ex parte attingimus. in causis, atq; in illa opera nostra forensi, summa industria versamur. quod egregiè nõ modò iis, qui vtuntur opera, sed etiã in vulgus gratum esse sentimus. domus celebratur. occurritur: renouatur memoria consulatus: studia significantur: in eã spẽ adducimur, vt nobis ea cõtentio, quę impendet, interdum non fugienda videatur. Nunc mihi & consiliis opus est tuis, & amore, & fide. quare aduola. expedita mihi erunt omnia, si te habebo. Multa per Varronem nostrum agi possunt: quæ, te [h] vrgente, erũt firmiora. multa ab ipso Publio elici, multa cognosci, quæ tibi occulta esse non poterunt: multa etiã: sed absurdũ est singula explicare, cùm ego requiram te ad omnia. Vnũ illud tibi persuadeas velim, omnia mihi fore explicata, si te videro. sed totũ est in eo, si ante, quã ille ineat magistratũ. Puto Pompeiũ Crassovrgẽte, si tu aderis, qui per [i] βοώπιδα ex ipso [k] intelligere possis, qua fide ab illis agatur, nos aut sine molestia, aut certe sine errore futuros. Precibus nostris, & cohortatione nõ indiges. quid mea volũtas, quid tẽpus, quid rei magnitudo postulet, intelligis. De rep. nihil habeo ad te scribere, nisi summũ odiũ omniũ hominum in eos, qui tenent omnia. mutationis tamen

f v. c. *cùm pleb.*
g L. *passus esset: fidem dedisse sibi & ips.*
* al. *cepisse* al. *dedisse*
h v. c. *vrguente,*
i v. c. *βοῶπιν*
k v. c. *intellegere*
l v. c. *intellegis.*

tamen spes nulla sed, quod facilè sentias, tædet ipsum Pompeium. vehementérque [m] pœnitet. Non prouideo satis, quem exitum futurũ putem, sed [n] certò videntur hæc aliquo erupt ra Libros Alexandri, negligentis hominis, & non boni poëtæ, sed tamẽ non inutilis, tibi remisi. Numerium Mumestium libenter accepi in amicitiam. & hominem † grauem, [o] & prudentem, & dignum tua commendatione cognoui. Vale.

m v.c. *pænitet.*
n L. *certè*
o fort. & *prudentem*, ita Faërn. & Vrsin.

CICERO ATTICO, S. 23

NVNQVAM antè arbitror te epistolam meã legisse nisi mea manuscriptam: ex eo colligere poteris, quanta occupatione distinear. nam, cùm vacui tẽporis nihil haberem, & cùm recreandæ voculæ causa necesse esset mihi ambulare, hæc dictaui ambulans. Primùm igitur illud te scire volo Sampsiceramum nostrũ amicum, vehementer sui status [p] pœnitere, restituíque in eum locum cupere, ex quo decidit: dolorémque suum impertire nobis, & medicinam interdum aperte quærere: [t] quam *ego possum inuenire nullam: deinde omneis illius partis auctores, ac socios: nullo aduersario consenescere: cõsensionem vniuersorum [q] nec voluntate, nec sermone maiorẽ vmquã fuisse. Nos autem (nam id te scire cupere certò scio) publicis cõsiliis nullis intersumus: totosque nos ad forensem operam, laboremq; contulimus. ex quo, quod facilè intelligi possit, in multa commemoratione earum rerum, quas gessimus, desideriόque versamur. Sed βοῶπιδος [r] nostræ consanguineus non mediocreis terrores iacit, atque denuntiat, & Sãpsiceramo neg t ceteris præ se fert, & ostentat. Quamobrem si me amas tantum, quantum protectò amas, si dormis, expergiscere: si stas, ingredere: si ingrederis, curre: si curris, aduola. Credibile non est, quãtum ego in cõsiliis, & prudentia tua [s] quódque maximũ est, quantũ in amore, & fide ponam. Magnitudo rei longã orationem fortasse desiderat: coniunctio verò nostra

p v.c *pænitere*,
* al. *posse inueniri nulla post deinde* L. *quam ego posse inueniri nullã puto:*
q v.c. *nec voluntatis, nec sermonis m.*
r al. *nostr* al. *nostri* vtrumq; mẽdose. Man. *Sed βοώπιδος cõsanguineus nõ ster nõ modò* vt *noster* Ironia sit.
s v.c. *quod maxim.*

noſtrorum animorum breuitate contenta eſt. permagni noſtra intereſt, te, ſi comitiis nō potueris, at, declarato illo, eſſe Romæ. Cura vt valeas.

CICERO ATTICO, S. 24

QVAS Numeſtio literas dedi, ſic te his euocabā, vt nihil acrius, neque incitatius fieri poſſet.[t] ad illam celeritatem adde etiā, ſi quid potes. ac ne ſis perturbatus. noui enim te, & non ignoro, quàm ſit *amor omnis ſollicitus, atque anxius*. ſed res eſt, vt ſpero, [u] non tam exitu moleſta, [v] quàm aditu. † Vettius ille noſter *index, Cæſari (vt perſpicimus) pollicitus eſt, ſeſe curaturum, vt in aliquam ſuſpicionem facinoris Curio filius adduceretur. Itaq; inſinuatus in familiaritatem adoleſcentis, & cum eo, vt res indicat, ſæpe congreſſus, rem in eum locum deduxit vt diceret ſibi certum eſſe, cū ſuis ſeruis in Pompeium impetum facere, eūque occidere. Hoc Curio ad patrem detulit: ille ad Pompeium. res delata ad ſenatum eſt. Introductus Vettius, primò negabat, ſe vnquā cum Curione [x] reſtitiſſe: neque id ſanè diu. nā ſtatim *fidem publicā poſtulauit: [a] *reclamatū eſt. tum expoſuit, manum fuiſſe iuuentutis, duce Curione, in qua Paulus initiò fuiſſet, & Cn. Cæpio hic Brutus, & Lentulus flaminis F. conſcio patre: poſtea C. Septimium ſcribam Bibuli, pugionem ſibi à Bibulo attuliſſe quod totum irriſum eſt: Vettio pugionem defuiſſe, niſi ei conſul dediſſet. Eóque magis id eiectū eſt, quòd [y] ad III. Idus Maij, Bibulus Pōpeium fecerat certiorem, vt caueret inſidias: in quo ei Pompeius gratias egerat. Introductus Curio F. dixit ad ea, quę Vettius dixerat, maximéque in eo tum quidē Vettius eſt reprehenſus, quòd dixerat, [z] adoleſcentum conſilium, vt in foro cum gladiatoribus Gabinij Pompeium adorirentur: in eo principem Paulum fuiſſe: quem conſtabat eo tempore in Macedonia fuiſſe. fit s. c. vt Vettius, quòd confeſſus eſſet ſe cum telo fuiſſe in vincula [a] coniiceretur: qui eum

emiſiſ

t L. *ad illa κλεύματα* adde & ita Turneb.

v L. *quàm auditu.*

* Vrſin. *index,*

x L. *conſtitiſſe:* colloquendi cauſa ſic Terent.

a vt in pubereos cōiurationis id caret.

* al. *relatū eſt.*

y V.C. *a.d. III.*

z L. *adoleſcentia cōſil. fo. adoleſcentium conſilium fuiſſe, vt*

a V.C. *conſiceretur:*

emisisset, [b] contra remp. esse factur͠u. Res erat in ea opinione, vt putarent id esse actum, vt Vettius in foro cum pugione, & itẽ serui eius comprehenderentur cum telis: deinde ille se diceret indicaturum. Idque i a act͠u esset, nisi Curiones rem ante ad Pompeium detulissent. Tum s. c. in contione recitatum est. Postero autẽ die Cæsar, is, qui olim, prætor cùm esset, Q Catulum ex inferiore loco iusserat dicere, Vettium in Rostra*produxit, eúmq; in eo loco constituit, quò Bibulo c oss. adspirare non liceret. Hic ille omnia, quæ voluit, [c] de repub. dixit, [d] vt qui illuc factus institutúsque venisset. Primùm Cæpionem de oratione sua sustulit, quem in senatu acerrimè nominarat vt appareret, noctem, & nocturnam deprecationẽ intercessisse. Deinde, quos in senatu ne tenuissima quidem suspicio. e attigerat, eos nominauit: Lucullum, à quo solit͠u esse ad se mitti C. Fannium, illum, qui in P. Clodium subscripserat: L Domitium, cuius domum constitutam fuisse, vnde eruptio fieret. me non nominauit. sed dixit consularem, disertum, vicinum cos. sibi dixisse, Ahalam*Seruilium aliquem, [f] aut etiam Brut͠u opus esse reperiri. Addidit ad extremum, cùm iam dimissa cõtione reuocatus à Vatinio fuisset, se audisse à Curione, his de rebus conscium esse Pisonem, generum meũ, & M. Laterensem.† Nũc reus erat apud Crassum Diuitem * de vi: &. cùm esset damnatus, erat [g] iudici͠a postulaturus. quod si impetrasset, iudicia fore videbantur. ea nos vtpote qui nihil contemnere solemus, non pertimescebamus. Hominum quidem summa erga nos studia significabantur. sed prorsus vitæ tædet: ita sunt omnia omnium miseriarum plenissima. Modò cædem timueramus, quam oratio fortissimi senis, Q C nsidij, discusserat. ea, quã quotidie timere potueramus, subitò exorta est. Quid quæris? [h] nihil me infortunatius. & Catulo, cùm splendore vitæ, tum hoc tẽpore. nos tamẽ in his etiam miseriis erecto animo, & mi

b L. *cum contra r.* ³ nec enim priuato licuisset ex superiori loco dicere, nisi esset à magistratu cõcessum. li. 4. ep. & 2.
c L. *de omni rep.*
d L. *& qui illuc f. inst. q. venisset. primũ Cæp* ³ qui sua manu Q Metellum regnũ appetentem occiderat. Liuius.
f Lãb. *aut Brutũ op.* al. *aut Iũ. Brutum*
* Faërn. *Diuitem Vettius de vi:*
g v. c. *indicium post.*
h L. *nihil me infortunatius, nihil fortunatius Catulo cũ spl. vitæ tum mortis tempore.*

& minimè perturbato sumus, honestissiméq; dignitatem nostram & magna cura tuemur. Pompeius de Clodio iubet nos esse sine cura, & summam in nos [i] beneuolentiā somni* oratione significat. Te habere consiliorum auctorem, solicitudinum sociū, omni in cogitatione coniūctum, cupio. quare, vt Numestio mādaui, tecum vt ageret, item, atque eò si potest, acriùs, te rogo, vt plane ad nos aduoles. respiraro, si te videro. Vale.

i v.c. *beniuolentiam.* * al. *ratione*

CICERO ATTICO, S. 25

CVM aliquem apud te laudaro tuorū familiarium, volam illum scire ex te, me id fecisse, vt nuper me scis scripsisse ad te de Varronis erga me officio, te ad me rescripsisse eā rem, summæ* tibi voluptati esse. sed ego mallem ad illum scripsisses, [k] mihi illum [k] satisfacere. mirabiliter enim [k] moratus est, sicut nosti, *ἑλικτὰ κοὐδὲν. Sed nos tenemus præceptū illud, †τὰς τῶν κρατούντων. At hercule alter tuus familiaris, [l] Hortensius, quàm plena manu, quam ingenuè, quā ornate nostras laudes in astra sustulit, cùm de Flacci prætura, & de illo tempore Allobrogum diceret. sic habeto, nec amantius nec honorificētius, nec copiosius potuisse dici. ei te hoc scribere à me tibi esse missum, sane volo. Sed quid tu scribas, quē iam ego venire, atq; adesse arbitror? ita enim egi tecū superioribus literis. Valde te exspecto, valde desidero: neq; ego magis, quā ipsa res, & tēpus poscit. His de negotiis quid scribā ad te, nisi idē quod sæpe? Rep. nil desperatius: his, quorum opera, nihil maiore odio. nos, vt opinio, & spes, & coniectura nostra fert, firmissima beneuolentia hominū muniti sumus. Quare aduola. aut expedies nos omni molestia, aut eris particeps. Ideò sum breuior, quòd, vt spero, coràm breui tempore cōferre, quæ volumus, licebit.* Vale.

* Bos. *sibi* k L. *satisfacere, non quo faceret sed vt faceret. mirab.* k L. *inodoratus est, ἐλ.* † versus sūt senarij Euripidis, quos Andromache Menelao irata, in Spartanos iacit. l L. *Hortalus,* * L. *Cura vt valeas.*

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM,

LIBER III.

***

CICERO ATTICO, S. 1

VTINAM illum diem videam, cùm tibi agam gratias, quod me viuere coëgisti. Adhuc quidem valde me me pœnitet · sed te oro, vt ad me Vibonem statim venias, quò ego multis de causis conuerti iter meum. Sed eò si veneris, de toto itinere, ac fuga mea consiliũ capere potero. si id non feceris mirabor: sed confido te esse facturum. Vale.

CICERO ATTICO, S. 2

ITINERIS nostri causa fuit, quòd nõ habebã locum, vbi pro meo iure diutius esse possem quam [a] in fundo Sicæ præsertim nondum rogatione correcta. & simul intelligebam, ex eo loco, [b] si iter haberem, [c] posse me Brundisium referre: sine te autem nõ esse nobis illas parteis tenendas propter Antronium. Nunc, vt ad te antea scripsi, si ad nos veneris consilium totius rei capiemus. iter esse molestũ scio: sed tota calamitas omneis molestias habet. Plura scribere non possum, ita sum animo perculso, & abiecto. Cura vt valeas. Dat. VI. Id. April. [d] Naryciį Locridis.

a v.c. *in fũdum* vide Gell. lib. 1.c.7.
b L. *si te haberem*,
c L. *Antroniu* & ita Malasp.
d v.c. *Naris Luc.* fort *Thurij Lucan-* ita Conr. Bos. *in oris Lucaniæ* Veter. *Naricæ L. cri dis*

CICERO ATTICO, S. 3

MISERIAE nostræ potius velim, quã incõstantiæ tribuas, quòd à Vibone, quò te arcesse

a Vibone discessimus [c] allata est enim nobis rogatio de pernicie *mea: in qua, f quod correctum esse audieramus, erat huiusmodi, vt mihi vltra quadringenta millia liceret esse. g Illo cum peruenire non liceret, statim iter Brundisium versus contuli ante diem rogationis, h ne & Sica, apud quem eram, periret, & quod Melitæ esse non licebat. Nunc tu propera, vt nos consequare, si modo recipiemur. adhuc inuitamur benignè: sed, quod superest, timemus. Me, mi Pomponi, valde pœnitet viuere: qua in re apud me tu plurimum valuisti. sed hæc coram. fac modo vt venias. Vale.

e L. allata est enim rog.
* hãc legẽ 14. Famil. epist 4. Improbissimã vocat.
f L quod correctũ esse aud. & ita Man. alij, correctum
g L Illuc
h fort. & ne Sica,

CICERO ATTICO, S. 4

CVM antea maximè nostra interesse arbitrabar, te esse nobiscum: tum verò, vt legi * rogationem, intellexi i ad iter, quod cõstitui, nihil mihi optatius cadere posse, quã vt tu me quamprimùm consequare: vt, cũ ex Italia profecti essemus, siue per *Epeirum iter esset faciendum, tuo, tuorumque præsidio k vteremur: siue aliud quid agendum esset, certum consilium de tua sententia capere possemus. Quamobrem te oro, des operam, vt me statim consequare. faciliùs potes, quoniam de prouincia Macedonia perlata lex est. Pluribus verbis tecum agerem, nisi pro me apud te res ipsa loqueretur. Vale.

* Clodiã vt infrà 400 millia passuum ne liceat esse.
i L. ad iter id, q.
* L. Epirũ
k for. niteremur.

CICERO ATTICO, S. 5

TERENTIA tibi & sæpe, & maximas * gratias agit. id est mihi gratissimum. Ego viuo miserrimus, & maximo dolore conficior. ad te quid scribã, nescio. si enim es Romæ, iã me assequi non potes: sin es in via, cũ eris me assecutus, corã agemus, quæ erunt agenda. tantũ te oro, vt, quoniam me ipsum semper amasti, l eodem amore sis. Ego enim idem sũ. *Inimici mei mea mihi, non me ipsum ademerunt.* Cura vt valeas. Dat. VIII Id April. * Thurijs.

* L. agit gratias.
l v. c. vt eodem ani.
* vide Str. li. 6 & li. 8. Plin. lib. 3.

CICERO ATTICO, S. 6

* L. Brundisij

NON fuerat mihi dubium, quin te Tarenti, aut *Brundusij visurus essem: idque ad multa pertinuit: in eis, vt & in Epeiro cōsideremus, & de reliquis rebus tuo consilio vteremur. quoniam id non contigit, erit hoc quoque in magno numero nostrorum malorum. Nobis iter est in Asiam, maxime Cyzicum, Tibi meos commendo: me vix, misereque sustento.*Vale. Dat. x IIII. Kal. Maias. Tarenti.

* Lamb. nō habet Vale.

m v. c. de Tarentino.

n v. c. a. d. xiiij. Kal. Maias.

CICERO ATTICO, S. 7

* L. Epiro fort. & consil.

BRVNDISIVM veni[n] ad Kalendas Maias. eo die pueri tui mihi a te literas reddiderūt, & alij pueri post diē tertium eius diei literas alias attulerunt. Quod me rogas, & hortaris, vt apud te in *Epeiro sim: voluntas tua mihi valde grata est, & minime noua: [o] sed consilium mihi quidem optatum, si liceret ibi omne tēpus consumere. (Odi enim celebritatem, fugio homines, lucem adspicere vix possum) esset mihi ista solitudo, præsertim tam familiari in loco, non amara: sed itineris causa, [p] vt diuertar, primùm est deuiū: deinde ab [q] Antronio, & ceteris, quatriduū: deinde sine te. Nam castellum munitum habitanti mihi prodesset, transeunti non est necessarium. † Quòd si auderem, *Athenas peterem. sane ita cadebat, vt vellem. nunc & nostri hostes ibi sunt, & te nō habemus: & veremur, ne interpretentur, illud quoque oppidum ab Italia non satis abesse: nec scribis, quam ad diem te exspectemus. Quòd me ad vitam vocas, vnum efficis, vt à me manus abstineam: alterum non potes, vt me non nostri [r] consilij vtique pœniteat. Quid enim est, quod me retineat, præsertim si spes ea non est, quæ nos proficiscenteis prosequebatur? Non faciam, vt enumerem miserias omneis, in quas incidi per summam iniuriā, & scelus non tam inimicorum meorum, quàm inui-

p v. c. vt deuorterer,

q L. Antronio,

* existimat vrs. Athenas nomen esse oppidi ignobilis.

r L. consilij, vitæque pœniteat.

[illegible], ne & meum mærorem exagitem, & te in eundem luctum vocem. ſ hoc confirmo, neminem vnquam tanta calamitate eſſe affectum, neminem mortem magis optandam fuiſſe: cuius oppetendæ tempus honeſtiſſimũ præterniſſum eſt. Reliqua tempora t non ſunt tam ad medicinam, quam ad finem doloris. De [illegible] video te colligere omnia, quæ putes aliquam ſpem mihi poſſe afferre mutandarum rerum. quæ quamquam exigua ſunt: tamen, quoniam placet, expectemus. Tu nihilò minus [illegible] nos conſequere. nam aut accedemus in Epeirum, aut per * Candauiam * tardè ibimus. Dubitationem autem de Epeiro non inconſtantia noſtra afferebat, ſed quòd de fratre, vbi eum viſuri eſſemus, neſciebamus: quem quidem ego, nec quomodo viſurus, nec vbi dimiſſurus ſim, ſcio. id eſt maximum, & miſerrimum mearum omnium miſeriarum. Ego & ſæpius ad te, & plura ſcriberẽ, niſi mihi dolor meus cum omneis parteis mẽtis, tum maximè huius generis facultatem ademiſſet. Videre te cupio. Cura vt valeas. Dat. prid. Kalendas Maij. v Brunduſij proficiſcens.

s v.c. *hoc affirmo*, t v.c. *ſunt non tam ad medicinã, ſed ad fin.* Boſ. *ſũt iã ad medicinam, ſed ad fin.* d. fort. *ſunt non iam ad medicinã, ſed ad fi. d.* ? Montẽ Illyrici, qui Macedoniã Illyricũmque diſterminat. Pli. l.3.c.23 Str. lib.7. in deſcriptione Epiri. * Lãb. non habet, *tardè* v al. *Brunduſiò profic.* al. *Brũduſij*

CICERO ATTICO, S. 8

SCRIPSERAM ad te. quas ob cauſas in Epeirũ nõn eſſemus profecti, quòd & Achaia prope eſſet, plena audaciſſimorum inimicorum, & exitus difficileis haberet, cùm inde proficiſceremur. acceſſit, cũ Dyrrhachij eſſemus, vt duo nuntij afferrentur: vnus, claſſe, [illegible] Epheſo Athenas: alter, pedibus per Macedoniam venire. Itaque illi obuiam miſimus Athenas, vt inde Theſſalonicam veniret. [illegible] & Theſſalonicam x ad x. Kalendas [illegible], neq; de illius itinere quidquã certi habebamus, niſi eũ ab Epheſo antè [illegible] profectũ. Nũc, illic quid agatur y magnoperè timeo. quãquã tu altera epiſtola ſcribis Id. Maij z audire, fore, vt acri [illegible] poſtularet

x L. *a. d. x. Kalendas* y v.c. *magno opere* z v.c. *audiri, fore, vt acr. for. audiri fore, vt Appius cũ poſtula.* * al. *poſtularetur*

al. *sed hæc est prid.* *lateret:altera iam esse mitiora:* [a] *sed hæc pridie* data, quā illa: quo cōturbor magis. Itaque, cū meus mæror quotidianus lacerat, & conficit, tum vero hæc abdita cura vix mihi vitam reliquam facit. Sed & nauigatio perdifficilis fuit. & ille incertus, vbi ego essem, fortasse alium cursum petiuit. nam Phaëto lib. eum non vidit, vento reiectus ab illo in Macedoniam, Pellæ mihi præstò fuit. Reliqua quàm mihi timenda sint, video: nec quid scribam, habeo: & omnia timeo: nec tam miserum est quidquam, quod non in nostram fortunam cadere videatur. Equidem adhuc miser, in maximis ærumnis, & luctibus, hoc metu adiecto, maneo Thessalonicæ suspensus, nec audeo quidquam. Nunc ad ea quæ scripsisti: Tryphonem Cæcilium non vidi. Sermonem tuum, & Pompeij cognoui ex tuis literis. [*] Motum in *rep. non tantum ego video, quantum tu aut vides, aut ad me consolandum affers. Tigrane enim neglecto, sublata sunt omnia. Varroni me iubes agere gratias. Faciam. item Hypsæo. Quod suades, ne longiùs discedamus, dum acta mensis Maij ad nos perferantur: puto me ita esse facturū: sed vbi, nondum statui. atque ita perturbato sum animo de Quincto, vt nihil queam statuere. sed tamen statim te faciam certiorem. Ex epistolarum mearum inconstantia, puto te mentis meę motū videre: qui, etsi incredibili, & singulari calamitate afflictus sū, tamen non tā est ex miseria, quam ex culpæ nostræ recordatione cōmotus. cuius enim scelere impulsi, ac proditi simus, iam profecto vides. atque vtinam iam antè vidisses, neque totum animū tuū mærori mecum simul dedisses. Quare, cū me afflictum, & cōfectum luctu audies, existimato, me stultitiæ meæ pœnam ferre grauiùs, quam euenti, quòd ei crediderim, quam esse nefarium non [b] putaram. Me & meorum malorū memoria, & metus de fratre, in scribendo impedit. Tu ista omnia vide, & guberna. Terentia tibi maximas gratias agit. Literarum exemplum, quas

* al. *ego impendere video,*

b v.c. *putarim.*

quas ad Pompeium scripsi, misi tibi. Vale. Dat. c IIII. Kal. Mai. Thessalonicæ.

c L. IIII. Kalendas Iun.

CICERO ATTICO S. 9

QVINTVS frater cùm ex Asia discessisset ante Kalendas Maias, & Athenas venisset Idibus, valde fuit ei properandum, ne quid absens acciperet calamitatis, si quis forte fuisset, qui contentus nostris malis non esset. Itaque eum malui properare Romam, quàm ad me venire: & simul (dicam enim quod verum est, ex quo magnitudinem miseriarum mearum perspicere possis) animum inducere non potui, vt aut illum amantissimum mei, mollissimo animo, tanto in mœrore adspicerem: aut meas miserias luctu afflictas, & perditam fortunam illi offerrem: aut ab illo adspici paterer. Atque etiam illud timebam, quod profectò accidisset, ne à me d digredi non posset. Versabatur mihi tempus illud ante oculos, cùm ille aut lictores dimitteret, aut vi e auelleretur e complexu meo. Huius acerbitatis euentũ, altera acerbitate non videndi fratris, vitaui. In hunc me casum vos viuendi auctores impulistis. Itaque mei peccati luo pœnas. quamquam tuæ me literæ sustentant: ex quibus, quantum tu ipse speres, facilè perspicio: quæ quidem tamen aliquid habebant solatii, antequam eo venisti † A POMPEIO. * Nunc Hortensium allice, & eiusmodi viros. Obsecro, mi Pomponi, nondum perspicis, quorum opera, quorum insidiis, quorum scelere perierimus? * Sed tecum hæc coram * agemus. tantum dico, quod scire te puto: nos non inimici, sed inuidi perdiderunt. Nunc, si ita sunt, quæ speras, sustinebimus nos, & spe qua iubes, nitemur: sin, vt mihi videntur * infirma sunt, quod optimo tempore facere non licuit, minus idoneo fiet. Terentia tibi sæpe agit gratias. Mihi etiam vnum de f malis in metu est, fratris miseri negotium.

d L. egredi

e L. auelleretur

* Vrsin. ad Pompeium mitte, Hortensium allice,

* Vrs. Hæc omnia corã agemus.

* al. firma sunt:

f V. c. omni genere

quòd si sciam, cuiusmodi sit: sciam, quid agendum mihi sit. Me etiam nunc istorum beneficiorum, & literarum exspectatio, vt tibi placet, Thessalonicæ tenet. Si quid erit noui allatum: sciam, de reliquo quid agendum sit. Tu, si, vt scribis, Kalendis Iun. Roma profectus es, propediem nos videbis. Literas, quas ad Pompeium scripsi, tibi misi. *Vale. Idib. Iun. Thessalonicæ.

* L. *Datū*

CICERO ATTICO, S. 10

ACTA quæ essent vsque ad VIII Kalend. Iun. cognoui ex tuis literis. reliquas exspectabam (vt tibi placebat) Thessalonicæ: quibus allatis, faciliùs statuere potero, vbi sim. Nam si erit causa, si quid agetur, si spem videro: aut ibidem opperiar, aut me ad te cōferam. sin, vt tu scribis, ista euanuerint: aliud aliquid videbimus. omnino adhuc nihil mihi significatur, nisi discordiam istorū: quæ tamen inter eos de omnibus potius rebus est, quā de me: itaque, quid ea mihi prosit, nescio. Sed tamen, quoad me vos sperare vultis, vobis obtemperabo. Nam quod me tam sępe, & tam vehemēter obiurgas, & animo infirmo esse dicis: quæso, ecquod tantum malu est, quod in mea calamitate non sit? Ecquis vnquam extā amplo statu, in tam bona causa, tantis facultatibus ingenij, consilij, gratiæ, tantis præsidiis bonorum omnium concidit? possum obliuisci, qui fuerim? non sentire quid sim? quo careā honore? qua gloria? quibus liberis? quibus fortunis? quo fratre? quem ego (vt nouum calamitatis genus attendas) cùm pluris facerem quā meipsum, semperque fecissem, vitaui, ne viderem: ne aut illius luctum squaloremque adspicerem: aut me, quem ille florentissimum reliquerat, perditum illi, afflictumque offerrem. Mitto cetera intolerabilia. etenim fletu impedior. Hic vtrum tādem sum accusandus, quod doleo, an quod commisi, vt hæc aut non retinerem,

g v.c. *aliquid aliud*

[illegible] facile [illegible]ſſet, niſi intra parietes [illegible] conſilia inirentur [illegible] aut [illegible] oportuerem. Hæc eò ſcripſi, vt po- [illegible]ares me, quid facis, quàm aut caſti [illegible] dignum putares, [illegible] ad te minus multa ſcribo, quòd & mæ- [illegible] impedior, & [illegible] quid exſpectem iſtinc, ma- [illegible] habeo, quā quid [illegible] ſcribam: quæ ſi erunt [illegible] te [illegible] noſtri [illegible] certiorem. Tu [illegible] quàm plurimis de rebus ad [illegible] ſcribas, vt prorſus nequid ignorem. Vale. Dat. [illegible] Kalend. Quinct. Theſſalonicæ.

h q.v.c. *non amitterem?*
ial. *leuares me,*
k L *quod exſb.*
l L. *quàm quod*
m al. *conſilii* [illegible] *ſtri* & ita L.
n L. *a.d. xiiii. kal. Quinct.*

CICERO ATTICO, S. 11

ME & tuę literæ, & quidam [illegible] optimis tamen auctoribus, & exſpectatio [illegible] literarū, &, quod tibi ita placuerat, [illegible] Theſſalonicæ tenebant. Si accepero literas [illegible] exſpecto: ſi ſpes erit ea quæ rumoribus [illegible]erebatur, † [illegible] me [illegible] ſi non erit, faciam te certiorem, quid egerim. Tu me, vt [illegible], opera, conſilio, gratia iuua: conſolari [illegible], obiurgare vero noli. quod cum fa- [illegible] amorem, & dolorem deſide- [illegible] ærumna eſſe a- [illegible] † [illegible] cōſolari [illegible] poſſit. Q. fratrem, [illegible] que, [illegible] Ad me, obſecro te vt omnia [illegible] perſcribas. Vale. Dat. [illegible] Kalend. Quinctil.

o id eſt, in [illegible] tua Epirotica.
o al. *tue* [illegible] *te* [illegible]*m.* & *al. deſidero q.*

CICERO ATTICO, S. 12

TV QVIDEM ſedulò argumentaris, quid ſit ſperādum, & maxime per ſenatum: idemque caput rogationi proponi ſcribis, qua in ſenatu [illegible] nihil liceat. itaque ſiletur. [illegible] [illegible], quod me afflictem, cū ita ſim afflictus [illegible] nemo [illegible]quam: quod tute intelligis. [illegible] ſecundū comitia. Quę iſta eſt eo- dē tribuno pl. & inimico cos. De[illegible] Percuſſiſti autē me [illegible] de oratione prolata. cui vulneri, [illegible] medere: ſi quid potes. Scripſi equidē [illegible] ei iratus, quod ille prior ſcripſerat. ſed ita

p q.v.c. *olim iratus,* alij, vt hîc, *olim ei iratus,*

compresseram, vt nūmquam emanaru ā putarem. quomodo exciderit, nescio: sed quia nūquam acciderit, vt cum eo verbo vno concertarem, & quia scripta mihi videtur neglegentius, qua cetera puto posse probari, non esse meam. [q] L. seruaris. Tu, si putas me posse sanari: cures velim. sin plane perijt, nihil est laboro. Ego etiam nunc eodem in loco iaceo sine sermone vllo, sine cogitatione vlla. Licet tibi, vt scribis, significarim, vt ad me venires. [s] Sidona: [t] tamē intelligo, te istic prodesse, hic ne verbo quidē leuare me posse. Non queo plura scribere: nec est quod scribam. vestra magis exspecto. Vale. Datum XVI. Kalendas Sextil. Thessalonicæ.

q L. seruaris.
r L. Dodona: Vrbs est Epiri.
Bessar. si domitam: Min. Scyarat.
s for tamē te intelligere. hic prod.

CICERO ATTICO, S. 13

Ex tuis literis plenus sum exspectatione de Pompeio, quidnam de nobis velit, aut ostendat. Comitia enim credo esse habita: quibus absolutis, scribis illi placuisse agi de nobis. Si tibi stultus esse videor qui sperē: facio tuo iussu: & scio te me iis epistolis, [s] & meas spes solitum esse remorari. Nunc velim mihi planè perscribas, quid videas. Scio nos nostris multis peccatis in hanc ærumnam incidisse. ea si qui casus aliqua ex parte [t] correxerint, minus moleste feremus nos vixisse, & adhuc viuere. Ego propter viæ celebritatē, & quotidianam exspectationem rerum nouarum, non commoui me adhuc Thessalonica. sed iā extrudimur, non à Plancio (nam is quidem retinet) verum ab ipso loco, minime apposito ad tolerandā in tanto luctu calamitatē. In Epeirū ideo vt scripseram, [v] nō iui, [x] quod subito mihi vniuersi nūtij venerāt, & literæ, quare nihil esset necesse quāproxime Italiā esse. Hinc si aliquid à comitiis audierimus, [y] nos in Asiam conuertemus: neque adhuc stabat quo potissimum. sed scies. Vale. XII. Kalend. Sextil. Thessalonicæ.

s L. tu solitum et spes potius meas sp.
t L. correxerit,
v V.C. nō veni,
x L. quod subito mihi aduersi nūtij vener.
y al. nos iter in Asi.

CICERO ATTICO, S. 14

QVOD ad te scripseram, me in Epeiro futurum, posteaquam extenuari spem nostram, & euanescere vidi, mutaui consilium: nec me Thessalonica commoui, vbi esse me oportebat,[a] quoad aliquid ad me de eo scriberes, quod proximis literis scripseras, fore, vt in senatu aliquid de nobis in senatu ageretur: id tibi Pompeium dixisse. Qua de re, quoniam comitia habita sunt, tuque nihil ad me scribis, [b] perinde habebo, ac si scripsisses nihil esse: meque temporis non longinqui spe ductum esse, moleste feram. Quem autem motum te videre scripseras, qui nobis vtilis fore videretur, eum nuntiant, qui veniunt, nullum fore. In tribunis pl. designatis reliqua spes est: quam si exspectaro, non erit quod putes me causae meae, [c] ac voluntati meorum defuisse. Quod me saepe accusas, cur hunc meum casum tam grauiter feram, debes ignoscere, cum ita me afflictum videas, vt neminem vnquam nec videris, nec audieris. Nam quod scribis te audire me etiam mentis errore ex dolore affici: mihi vero mens integra est: atque vtinam tam in periculo fuisset, cum ego iis, quibus meam salutem carissimam esse arbitrabar, inimicissimis, crudelissimisque vsus sum: qui vt me [d] [illegible] timore viderunt, sic impulerunt, vt omni suo scelere, & perfidia abuterentur ad exitium meum. Nunc, [e] quoniam est Cyzicum nobis eundum, quo rarius ad me literae perferentur, hoc velim diligentius omnia, quae putaris me scire opus esse, perscribas. Q. fratrem meum fac diligas: quem ego miser si incolumem relinquo, non me totum perisse arbitrabor. *Vale. [f] Data Id. Sextil.

a V. c. [illegible] tueram, & ita L.

b L. proinde

c veteres cod. non habent opinationem.

d L. paululum

e al. quoniam iam [illegible]

f L. Dat.

CICERO ATTICO, S. 15

ACCEPI Idibus Sextilibus quatuor [illegible] a te missas: [illegible] obiurgas, [illegible] alteram, qua Crassi [illegible] ais tibi de mea sollicitudine, macieque [illegible]

D d i

narrasse; tertiam, qua demonstras acta in senatu: quartam de eo, quod à Varrone scribis tibi esse confirmatum de voluntate Pompeij. Ad primam tibi hoc scribo, me ita dolere, vt non modo à mente non deferar, sed idipsum doleam, me tam firma mente vbi vtar, & quibuscum, non habere. Nam, si tu me vno non sine mœrore cares, quid me censes, qui & te, & omnibus? & si tu [f] incolumis me requiris, [g] quomodo à me ipsam [h] incolumitatem desiderari putas? Nolo commemorare, quibus rebus sim spoliatus, non solùm quia non ignoras, sed etiam ne scindam ipse dolorem meum. Hoc confirmo, neque tantis bonis esse priuatum quemquam, neque in tantas miserias incidisse. Dies autem non modò non leuat luctum hunc, sed etiam auget. *nam ceteri dolores mitigantur vetustate: hic non potest non & sensu præsentis miseriæ, & recordatione præteritæ vitæ quotidie augeri.* Desidero enim non mea solùm, neque meos, sed meipsum. Quid enim sum? Sed non faciam, vt aut tuum animum angam querelis, aut meis vulneribus sæpius manus afferam. Nam quod purgas eos, quos ego mihi scripsi inuidisse, & in eis Catonem: ego vero tantum illum puto ab isto scelere [i] abfuisse, vt maxime doleam, plus apud me simulationem aliorum, quàm istius fidem valuisse. [k] Ceteri quos purgas, [l] debent mihi purgati esse, tibi si sunt. sed hæc sero agimus. Crassi libertum nihil puto sincere locutum. In senatu rem probe scribis actam. Sed quid Curio? an illam orationem non legit? quæ vnde sit prolata, nescio. † Sed Axius eiusdem diei scribens ad me alia, non ita laudat Curionem. At potest ille aliquid prætermittere, tu, nisi quod erat, profecto non scripsisti. Varronis sermo facit exspectationem Cæsaris: atque vtinam ipse Varro incumbat in causam: quod profecto cùm sua sponte, tum te instante faciet. Ego, si me aliquando vestri, & patriæ compotem fortuna fecerit, certe efficiam, vt maxime

[f] v. c. incolumis
[g] v. c. & quomodo
[h] v. c. in colomitatem
[i] L. afuisse,
[k] L. Ceteros quod purgas, deb.
& ita v. c. Vict. Ceteros quos purgas,
[l] v. c. probati

[illegible] tere vnu[illegible] ex omnibus amicis: mea [illegible] a, & studia, quæ parum antea luxe- [illegible] (faciendum est enim) sic exsequar, vt me [illegible] ac fratri, & liberis nostris, restitutũ [illegible] in te peccaui, ac potiùs quo- [illegible] ignosce, in me enim ipsum pec- [illegible] tius. Neq; hæc eò scribo, [m] quo [illegible] casu maximo dolore esse affectũ [illegible] sed profectò, si, quantum me amas, & [illegible] tantum amare deberes, ac debuisses, [illegible] esses passus, me, quo tu [n] abundas, [illegible] esses passus mihi persua- [illegible] de collegiis * per- ferri. Sed [illegible] dolo- ri meo, quod erat amoris, tanquam ipse ego: quod meritis meis perfectum esse potuit, [illegible] & nocteis, quid mihi faciendum esset, [illegible] es, id abs te, meo, non tuo scelere, præ- [illegible] est. Quòd si non modo tu, sed quis- quam fuisset, qui me Pompeij minùs liberali responso perterritum, a turpissimo consilio [illegible], quod vnus tu facere maximè po- [illegible] honeste, aut victo- [illegible] Hic mihi [o] ignosces, me [illegible] deinde te, [illegible] culpæ [illegible] videbitur [illegible] Quia [illegible] cum [illegible] de priuilegio locu- tum est aliquid. sed multo est melius abro- gari. si enim nemo impediet, [q] sic est firmius. [illegible] idem [illegible] opus est, quam [illegible] * lex [illegible] [illegible]

[illegible]

m al. *quòd* n L. *al* [illegible] *dab*[illegible], & ita v. c.

* Quatuor leges tulit Clodius tribunatu reip. perniciosas. Vide Pedianum in Pisonianã, qua verò cõditione eas ferri pmiserit, Cicero: vide Dion. lib. 38.

o L. [illegible]

p [illegible]

[illegible] L. [illegible] *redit*[illegible]

* Priuile- [illegible]

q L *quia est firmius* & ita v. c.

* Clodius [illegible] lib. 2. D [illegible]

Cæci, cæci inquam fuimus in vestitu mutando, in populo rogando quod nisi nominatim mecum agi cœptum esset, fieri perniciosum fuit. sed pergo præterita. verumtamē ob hanc causam, vt, si quid [s] agetur, legem * illam, in qua popularia multa sunt, ne tangatis. Verum est stultum, me præcipere, quid agatis, aut quomodo. Vtinam modo agatur [t] aliquid. Multa occultant tuæ literæ: credo, ne vehementius desperatione perturber. Quid enim vides agi posse, aut quomodo? per senatumne? [v] at tute scripsisti ad me, quoddam caput legis Clodium in curiæ poste fixisse, ne referri, neue dici liceret. Quomodo igitur Domitius se dixit relaturum? Quomodo autē iis, quos tu scribis, & de re dicentibus, &, vt referretur, postulantibus, Clodius tacuit? [x] at si per populum: poteritne nisi de omnium tribun. pleb. sententia? quid de bonis? quid de domo? poteritne restitui? aut, si non poterit, egomet quomodo potero? Hæc nisi vides expediri, quam in spem me vocas? [y] si autem spei nihil est, quæ est mihi vita? Itaque exspecto Thessalonicæ acta Kalendarū Sext. ex quibus statuam, in tuosne agros confugiam, vt neque videam homines quos nolim: & te, vt scribis, videam, & propius sim, si quid agatur, ídque intellexi cum tibi, tum Q. fratri placere: an abeam Cyzicum. Nunc, Pomponi, quoniam nihil impertisti tuæ prudentiæ ad salutem meam, quòd aut in meipso satis esse consilii decreueras, aut te [a] nihil plus mihi debere, quam vt præsto esses: [b] quoniamque ego proditus, inductus, coniectus in fraudem, omnia mea præsidia neglexi, totam Italiam [illegible] erectam ad me defendendum destitui, & reliqui, [c] me meis tradidi inimicis inspectante & tacente te, qui si nō plus ingenio valebas, quàm ego, certe timebas minus: si potes, erige afflictos, & in eo nos iuua. [illegible] sin omnia sunt obstructa, id ipsum fac vt sciamus & nos aliquando aut obiurgare, aut [d] comiter consolari desine. Ego si tuam fidem

accu-

s L. for agetur,

* Pr. verem [illegible]

t L. aliquid. in quo ipso multa c. c.

v L. at tute

x v. c. Ac si

y L. sin autem

z L. [illegible] vitæ, & ita v. c.

a L. nil

b L. quoniamque ego pr. & ita v. c.

al. cumque ego

c v. c. me meos, me [illegible] trad. inim. fort. me meo meos trad. al. m[illegible] trad. inim.

d q. v. c. [illegible] comiter -nō pl.

[illegible] non ine[illegible] tuis tectis cre[illegible] acru[illegible]o, quòd me a te [illegible] q[illegible]antes e[illegible] vellem, putaui [illegible] eandem [illegible] maiorem [illegible] me certe [illegible] præcipitan[illegible] nunc in [illegible] non [illegible]es. Quare [illegible] ad me perspecta, & explorata [illegible] vt [illegible] esse aliquem, [illegible] & [illegible] iam esse [illegible] literas [illegible] te, sed me[illegible] erint, [illegible] nomine literas [illegible] dandas. Vale. [illegible] Kalend. Septemb.

CICERO ATTICO, S. [illegible]

TOTVM iter mihi incertum facit exspectatio [illegible] tuarum Kal. Sext. datarum [illegible] aliud [illegible] * si † spes erit, Epeirum [illegible] aut aliud quod sequemur. [illegible] literæ [illegible] legun[illegible]tur, [illegible] ciunt mi[illegible] norem [illegible] quam [illegible] eru[illegible] ad [illegible] vt [illegible] appareat, te & con[illegible] & [illegible] idque te rogo [illegible] ad me quæ scis, vt [illegible] quæ puta[illegible] [illegible] scrib[illegible] Dat. xi. Kalend. Septembr.

CICERO ATT[illegible] [illegible]

DE Q. fratre [illegible] nes [illegible] literat[illegible], et ante [illegible] Nonas Iun[illegible] que ad prid. Kal. Septemb. Eo autem die [illegible] Li[illegible]nus M. Reguli lib. ad me a Regulo missus [illegible] omnino mentionem nullam factam [illegible] sed fuisse tamen sermone[illegible] de [illegible] Clodij [illegible] que mihi [illegible] a fratre literas [illegible] Sed post [illegible] Sexti [illegible] venerint [illegible] non tam explora[illegible], [illegible] sermo [illegible] L[illegible] [illegible] infi[illegible] [illegible] rore [illegible], quod Appij [illegible] est. Cetera [illegible] nostra

e L. *ve-stiarã*, & ita v. c.
* Totam hoc, *non aliquid il-lud* abest manusc. Vrsini
* al. *si spes erit pri-mum, sin minus*, al. *Nam si spes erit*,
† L. *quod cum lecta sunt, tum id*, q. Vrs. *nam cum lecta sunt.*
g for. *Ita [illegible] te r.* al. *id quod h* v. c. *ita scrib.is, vt [illegible]abu[illegible] D[illegible]*
* Nunciabatur enim, reuersum ex Asia prouincia, repetundarum accusatum iri.
[illegible] *[illegible]us* & ita v. c.
k L. *Leui-[illegible]*
l [illegible]

DDD 7

[illegible]

ſpe, intelligo eſſe languidiora, quàm alij oſtendunt. Ego autem, quoniam non longè ab eo tempore abſumus, in quo res diiudicabitur: aut ad te conferam me, aut etiam nunc circum hæc loca commorabor. Scribit ad me frater, omnia ſua per te vnum ſuſtineri. Quid te aut horter, quod facis, aut agam gratias, quod non exſpectas? Tantum velim fortuna det nobis poteſtatem, vt incolumes amicitia noſtro perfruamur. Tuas literas ſemper maximè exſpecto: in quibus [m] caue, † ne aut diligentia tua mihi moleſta, aut [x] veritas acerba ſit. Vale. Dat. Pridie Non. Septembr.

CICERO ATTICO, S. 14

EXSPECTATIONEM nobis non paruam attuleras, cùm ſcripſeras, Varronem tibi pro amicitia confirmaſſe, cauſam noſtram Pompeium certè ſuſcepturum, & ſimul à Cæſare ei literæ, quas exſpectaret, remiſſæ eſſent, [n] auctorem etiam daturum. Vtrum id nihil fuit? an aduerſatæ ſunt Cæſaris literæ? an eſt aliquid in ſpe? Etiam illud ſcripſeras, eundem ſecundum comitia dixiſſe. Fac, ſi vides, quantis in malis iaceam, & ſi putas eſſe humanitatis tuæ, me fac de tota cauſa noſtra certiorem. Nam Q. frater, homo mirus, qui me tam valde amat, omnia mittit ſpei plena, metuens, credo, [o] defectionem animi mei. Tuæ autem literæ ſunt variæ. neque enim me deſperare vis, nec temerè ſperare. Fac, obſecro te, vt omnia, quæ [p] proſpici à te poſſunt, ſciamus. Vale.

CICERO ATTICO, S. 15

[q] QVOD eiuſmodi mihi literæ à vobis afferebantur, vt aliquid ex iis eſſet exſpectandum: ſpe, & cupiditate Theſſalonicæ [r] detentus ſum. Poſteaquam omnis actio huius anni confecta nobis videbatur, in Aſiam ire nolui, quod & celebritas mihi odio eſt, &, ſi fieret aliquid a nouis magiſtratibus, abeſſe longè nolebam. Itaque in * Epirum ad te ſtatui me conferre: non † quo mea intereſſe

m L. caue vereri, ne aut dilig. t. mihi m. aut veritas ac. al. caue, caue ne aut Vrſi. caue ne ſuſpiceris, aut diligẽtia tua mihi moleſta,

x al. varietas

n L. actorem & ita v. c. Turnef.

o ἀποψυχίαν

p L. perſpici

q L. Quia & ita v. c.

r L. retentus ſum & ita v. c.

* idem inf. 20. 21. & 22. & 14. Famil. ep. 1. & 2.

[illegible] natura, qui fuerim omnino fugerem. Factum
* ſed tamen ad ſalutem liberaliſſime ex tuo portu
proficiſcar: quod ſi erit, nuſquam fa- s V. quid
cilius hanc miſerrimam vitam vel ſuſtentabo, & ad ſa-
vel, quod multo eſt melius, abiecero. Ero lute &c.
cum paucis, multitudinem dimittam. Me tuæ & , ſi ita
literæ nunquam in tantam ſpem adduxerunt, prae
quantam aliorum, attamen mea ſpes etiam
tenuior ſemper fuit, quàm tuæ literæ. Sed ta-
men quoniam cœptum eſt, age, quoquo mo-
do cœptum eſt, &, quacumque de cauſa, non
deſeramus neque optimi, atque vnici fratris mi-
ſeras ac luctuoſas preces, nec ‡ Seſtij, cetero- ‡ al. dex-
rumque promiſſa, nec ſpem ærumnoſiſſimæ tij.
mulieris Terentiæ, nec miſerrimæ mulieris
Tulliolæ, obſecrationem, & fideleis literas
tuas. Mihi Epeirus aut iter ad ſalutem dabit
aut, quod ſcripſi ſuprà. Te oro, & obſecro,
v T. Pomponi, ſi me omnibus ampliſſimis, cariſ- v L. T.
ſimis, iucundiſſimiſque rebus perfidia homi- Pomponi.
num ſpoliatum: ſi me à meis conſiliariis pro- & ita v. c.
ditum, & proiectum vides: ſi intelligis, me Turnet.
coactum, vt ipſe me, & meos perderem, vt
me tua miſericordia iuues, & Q. fratrem, qui
poteſt eſſe ſaluus, ſuſtentes: Terentiam, libe-
roſque meos tueare: me, x ſi putas te iſtic x L. ſi pu-
viſurum, exſpectes: ſi minus, inuiſas, ſi potes: tas me te
mihique ex agro tuo tantum adſignes, quan- iſtic vi-
tum meo corpore occupari poteſt: & pueros
ad me cum literis quamprimum, & quam ſæ-
piſſime mittas. *Vale. xvi. Kalendas Octobr. * L. Data

CICERO SAL. D. Q. CAECILIO, Q. F. POMPONIANO ATTICO, S. 20

QVOD quidem ita eſſe, & auunculum tuũ functum eſſe officio, vehemẽtiſſime probo, gaudere me tum dicam, mihi hoc verbo licebit vti. Me miſerum, quàm omnia eſſent ex ſententia, ſi nobis animus, ſi conſilium, ſi fides eorum, quibus credidimus, non defuiſſet: quæ colligere nolo, ne augeam mœrorem. Sed tibi venire in mentem certo ſcio,

quæ

ipsæ vita esset nostra, quæ suauitas, quæ dignitas: ad quæ * recuperanda, per fortunas, incumbe, vt facis: diemque natalem reditus mei cura, vt in tuis ædibus amœnissimis agam tecum, & cum meis. Ego huic spei, & exspectationi, quæ nobis proponitur, [z] maxime [z] tamen volui præstolari apud te in Epeiro: sed ita ad me scribitur, vt putem esse commodius nos eisdem in locis esse. De domo, & Curionis oratione, vt scribis, ita est. In vniuersa salute, si ea modo nobis restituetur, inerunt omnia: ex quibus nihil malo, quam domum: sed tibi nihil mando nominatim. [a] me totum tuo amori, fideique commendo. Quòd te in tanta * hereditate ab omni occupatione expedisti, valde mihi gratum est. Quòd facultates tuas ad meam salutem polliceris, vt omnibus rebus a te præter ceteros iuuer: id quantum sit præsidium, video: intelligóque, te multas parteis meæ salutis & suscipere, & posse sustinere, neque, vt ita facias, rogandum esse. Quòd me vetas quidquam suspicari accidisse ad animum tuum, quod secus à me erga te commissum, aut prætermissum videretur: geram tibi morem, & liberabor ista cura: tibi tamen eo plus debebo, quo tua in me humanitas fuerit excellentior, quam in te mea. Velim, quid videas, quid intelligas, quid agatur, ad me scribas, [b] omnesque ad nostram salutem adhortere. Rogatio Sextij neque dignitatis satis habet, nec cautionis: nam & nominatim ferre oportet, & de bonis diligentius scribi: & id animaduertas velim. * Vale. III. Nonas Octobr. Thessalonicæ.

* Leni-
* fort. vale.
a V. C. totum me tuo am. & ita L.
* Ex qua accipit circiter centies H. S. Nepos in vita Attici.
b V. C. tuósque omnes ad nostr. & ita L.
c al. [illegible]
* L. Duro

CICERO ATTICO, S. 21

TRIGINTA dies erant ipsi, cùm has dabam literas, per quos nullas à vobis acceperam. Mihi autem erat in animo iam, vt antea ad te scripsi, ire in * Epeirum, & ibi omnem casum potissimum exspectare. Te oro, vt, si quid erit, quod perspicias, quæcumque in-

* Supr. ep. 19.

[illegible] quæ plenissime ad me scribas, & meo [illegible] literas, quibus* putabis opus esse [illegible]. Vale. v. Kalendas Nouembr. * L. Data

[illegible] ATTICO S. 22

Etsi diligenter ad me Q. frater & Piso, quæ [illegible], scripserant, tamen vellem tua te occupatio non impedisset, quo minus, vt cõ[illegible] quid ageretur & quid intelligeres, perscriberes. Me adhuc *Plancius libera- *[illegible] Famil. ep. 10. litate sua [illegible] iam aliquoties conatum ire in Epirum. Spes homini est iniecta, non eadẽ, quæ mihi, posse nos vnà decedere, quam rem sibi magno honori sperat fore. Sed iam, cum [illegible] milites dicentur, faciendum nobis erit, vt ab eo discedamus: quod cum faciemus, [al dicuntur,] ad te statim mittemus, vt scias vbi simus. Lentulus suo in nos officio, quod & re & promissis & literis declarat, spẽ nobis nõnullam affert Pompeii voluntatis. Sæpe enim tu ad me scripsisti, eum totum esse in illius potestate. De Metello scripsit ad me frater, quantum sperare[t] [illegible] esse per te. Mi Pomponi, pugna vt tecum & cum meis mihi liceat viuere. [illegible] premor [illegible] † [illegible] desiderio [illegible]. * quæ mihi me cariores semper fuerant. Cura, vt valeas. Ego, quod per Thessaliam iter in Epirum [illegible] Fontem [illegible] scripsissem [illegible] ad te [illegible] faciam, vt scias, tu [illegible] ad me velim omnia quam diligentissime [illegible] Ego iam aut rem, aut [illegible] expecto. Vale. v[i]. kalendas Decembr. Dyrrachii.

*perfectum [illegible]

e q v c. premor cu[m] luctu, tum desiderio [illegible]rum omnium, tum eo[rum] qui [illegible] me[...]ar.

* Fortu[...] [illegible]

*v. 14. Fã. ep. 1

[illegible] ATTICO S. 23

A[illegible] epistolas te ac-[illegible] No-uembr. [illegible] ad [illegible] Metelli volu[illegible] perscribis. In [illegible] altera

[illegible]

* L. Data

[illegible] L a. d. VIII [illegible]

altera epistola præter consuetudinem tuã, diē nõ adscribis. sed satis significas tempus. Lege enim ab octo tribunis pl. promulgata, scribis te eas literas eo ipso die dedisse, id est, i ad IIII. kalen. Nouembr. & quid putes vtilitatem eam promulgationem attulisse, scribis. In quo k si etiam nostra salus cum hac lege desperata erit: velim, pro tuo in me amore, hanc inanem meam diligentiam, miserabilem potius quàm ineptam putes. sin est aliquid spei, des operam, vt maiore diligentia posthac a l nostris magistratibus defendamur. Nam ea veterũ tribunorũ ple. rogatio tria capita habuit. Vnũ de reditu meo, scriptũ incaute: nihil enim restituitur præter ciuitate, & ordinem. quod mihi pro meo casu satis est: sed quæ cauenda fuerint, & quo modo, te non fugit. Alterum caput est m tralatitium, de impunitate, si quid contra alias leges eius legis ergò factum sit. Tertium caput mi Pomponi, quo consilio, & à quo sit inculcatu, vide. scis enim Clodium sanxisse, vt vix, n aut omnino non posset, nec per senatũ, nec per populũ infirmari sua lex. Sed vides numquam esse obseruatas sanctiones earũ legũ, quæ abrogarẽtur. nã si id esset, nulla fere abrogari posset. neq; enim vlla est, quę nõ ipsa se sepiat difficultate abrogationis. sed cũ lex abrogatur, o illud † ipsum abrogaretur, quomodo eã abrogari oporteat. Hoc cũ re vera ita sit, cũ sẽper ita habitũ, obseruatumq; sit, octo nostri tribuni pl. caput posuerũt hoc: SI QVID IN HAC ROGATIONE SCRIPTVM EST, QVOD PER LEGES PLEBISVE SCITA, HOC EST, QVOD PER LEGEM CLODIAM, PROMVLGARE, ABROGARE, p DEROGARE, SINE FRAVDE SVA NON LICEAT, NON LICVERIT: QVOD EI, QVI PROMVLGAVIT, ABROGAVIT, DEROGAVIT, OB EAM REM POENAE, MVLTAE VE SIT, I * E. H. L. N. R. Atque hoc in illis tribunis pleb. non lædebat. Lege enim r collegij sui non tenebãtur. quo maior est suspicio malitiæ alicuius, cùm id, quod ad ipsos nihil

i L. a. d. IIII.
k L. si iam
l L. nimi & ita Manu.
m al. translatitium, vt 2. Famil. est autẽ trãslatitiũ hoc loco, idem quod vsitatum.
n L. aut vt omnino
o L. illud ipsum abrogatur, & ita V. C.
o L. quo nõ eum abr.
p L. DEROGARE, OBROGARE SINE FRAVDE SVA
q L. OBROGAVIT, OB EAM
r id est, eius hac lege nihilum rogatur
r al. collegæ sui

[illegible]ebat, erat autem contra me, scri-[illegible] tribuni pl. si essent timidiores, [illegible] magis sibi eo capite vtendū putarent. [illegible] à Clodio prætermissum est dixit enim [illegible] ad III Nonas Nouembr. hoc capite [illegible] tribunis pleb. præscriptum esse, [illegible] Tamē, in lege nulla esse eiusmodi [illegible] quod si opus esset: omnes in abrogando [illegible] ur. Num[illegible], ac ceteros [illegible] velim, & qui attulerit & [illegible] ad senatū de me referre [illegible] in abrogando [illegible] id [illegible] soluti cum essent quod ne [illegible] est curādū. Id caput sane nolim nouos tribu-[illegible] ple. ferre: sed perferāt, modo quid libet, [illegible] capite, quo reuocabor (modò res cōficia-[illegible] contentus. Iādudum pudet tam multa [illegible]e. Vereor enim, ne, re iā desperata, le-gas [illegible] ac mea diligētia, miserabilis tibi, aliis [illegible] videatur. Sed, si est aliquid in spe, vide legē quā T. Fadio scripsit T. Visellius. ea mihi perplacet. nam Sextij nostri, quam tu tibi pro-bari scribis, mihi non placet. Tertia est epistola prid. Id. Nouēbr. data: in qua exponis prudenter, & diligenter, quæ sint, quæ rem distinere videantur, de Crasso, de Pompeio, de ceteris. Quare oro te, vt si qua spes erit, posse studiis bonorum, auctoritate, multitudine comparata rē cōfici, des operam, vt vno impetu perfringatur: in eā rē incūbas, ceterósq; tu excites. [illegible]tu, vt ego perspicio, tum tua coniectura, tum [illegible] mea, spei nihil est, oro, obtestorq; te, vt Q. [illegible] ames, quē ego miserum misere perdidi: ne-[illegible] patiare grauius cōsulere de se, quā [illegible] sororis tuę filio. Meū Ciceronem, [illegible] tueare, quod poteris. Terentiā [illegible] sustētas tuis officiis. [illegible] proficiscar, cum primorum [illegible] nuntios excepero. Tu ad me velim

s L. [illegible] III.

t L. [illegible] Nin nio, aut ce [illegible] s fug.

v L. [illegible]

[illegible] in abr. tam causā fuerunt vt id [illegible] soluti cùm essent xv. c. quid libet quod

V V. [illegible] cete rosque exci tes. & [illegible]a

L. [illegible] L. [illegible] coni

a q. v. c. tuere, non pl

proximis literis, vt se initia dederint, perscribas.*Vale, pridie kalendas Decembr.

* L. Data

CICERO ATTICO, S. 24

ANTEA cùm ad me scripsissetis, vestro consensu^b cōsulareis prouincias ornatas esse: etsi verebar, quorsum id casurum esset, tamen sperabam vos aliquid aliquando vidisse prudētiùs. Posteaquam mihi & dictum est, & scriptum, vehementer consilium vestrum reprehēdi, ^c grauiter sum commotus, quod illa ipsa spes exigua, quæ erat, videtur esse sublata. ^d nā si tribuni pl. nobis succensent, quæ potest spes esse? ac videntur iure ^e succensere, cùm & expertes consilij fuerint, qui causam nostram susceperant, & nostra concessione omnē vim sui iuris amiserint: præsertim cùm ita dicant, se nostra causa voluisse suam potestatem esse de consulibus ornandis, non vt eos impedirent, sed vt ad nostram causam adiungerent. nunc si c o s s. à nobis aliores esse velint, posse id libere facere: sin vellent nostra causa, nihil posse, se inuitis. Nam quod scribis, *ni ita f vobis placuisset*, illos hoc idem per populum assecuturos fuisse. Inuitis tribunis pl. fieri nullo modo potuit. ita vereor ne & studia tribunorum amiserimus, & si studia maneat, ^g vinculum illud adiungēdorum coss amissum sit. Accedit aliud non paruum incommodu, quòd grauis illa opinio, vt quidem ad nos perferebatur senatum nihil decernere ante, quàm de nobis [illegible] præsertim in ea causa, [illegible] non [illegible] fuit, sed [illegible] neque enim vnquā [illegible] prouincias designatorū [illegible] illa constantia, quæ erat mea [illegible] suscepta, * immutata sit, nihil iam possit [illegible] decerni. Iam his, ad quos relatum est, amicis placuisse, non mirum sit. erat enim difficile reperire, qui contra tanta comoda duorū consulum palam sententiā diceret: & fuit omnino difficile non obsequi vel amicissimo homini Lentulo, vel Metello, qui simultatem huma

b v.c. consulum prou

c v. c. sum grauiter

d v. c. succē sent,

e v. c. succē sere,

f L. vobis

g v c. vinclum & ita L.

* L. immutata

h L. nō mirum est. v. c. non mirum sit.

... Sed vereor, ne hos ... tribunos pl. amiserimus. Haec tres queadmodum ceciderit, & tota res quo loco sit, velim ad me scribas: & ita, vt ... ista veritas, etiam si iucunda non est, mihi tamen grata est. Vale. Data IIII. ... Decembr.

CICERO ATTICO, S. 25

POST tuum a me discessum, literae mihi Roma allatae sunt ex quibus prospicio nobis in hac calamitate tabescendum esse neq; enim (sed bonam in partem accipies) si vlla spes salutis nostrae subesset, tu, pro tuo amore in me, hoc tempore ... ne omnia velle nobiscum vera inuenire videamur, haec omitto. Illud abs te peto, des operam quod mihi affirmasti, vt te ante kalēdas Ianuar. vbicumque erimus, sistas. Vale.

CICERO ATTICO, S. 26

LITERAE mihi a Q. fratre cum S. C. quod de me est factum, allatae sunt mihi in animo est, legum lationem exspectare & si obtrectabitur, vtar auctoritate senatus. & potius vita, quam patria, carebo. Tu, quaeso, festina ad nos venire. Vale. vi. Kal Ian.

CICERO ATTICO, S. 27

EX tuis literis, & ex re ipsa nos funditus perisse video. Te oro, vt, quibus in rebus mei tui indigebunt, nostris miseriis ne desis. Ego te, vt scribis, cito videbo. plura non scribo. Cura, vt valeas.

i V. C. ne his tamen ... tenent ...

* Manut. discessum, k al. perspiciat

l al. salutis nostrae for. salutis nostrae m al. hoc om.

n V. C. in animo est o al. vtar

p hoc totum plura non scribo. Cura, vt valeas ... reperitur in cod. Turnes. neque in aliquot aliis.

M. TVL

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM,

LIBER IIII.

CICERO ATTICO, S. I

VM primum Romam veni, fuitque cui recte ad te literas darem, nihil prius faciendum mihi putaui, quam vt tibi absenti de reditu nostro gratularer. Cognoram enim (vt * vere scribam) te in consiliis mihi dandis nec fortiorem, nec prudentiorem, quam me ipsum, [a] nec etiam propter * tuam in me obseruantiam nimium in custodia salutis meæ diligentem: eundemque te, qui primis temporibus, erroris nostri, [b] aut totius furoris particeps, & falsi [c] timoris † socius fuisses, acerbissime [d] discidium nostrum tulisse, plurimumque operæ, studii, diligentiæ, laboris, ad conficiendum reditum meum contulisse. Itaque hoc tibi vere affirmo, in maxima lætitia, & exoptatissima gratulatione, vnum ad cumulandum gaudium conspectum, aut potius complexum mihi tuum defuisse: quem semel nactus numquam dimisero, ac nisi etiam prætermissos fructus tuæ suauitatis præteriti temporis omnes exegero, profecto hac restitutione fortunæ me ipse nō satis dignum iudicabo. Nos adhuc in nostro statu, quod difficillime recuperari posse arbitrati sumus, splendorem nostrum illum forensem, & in senatu auctoritatem, & apud viros bonos gratiā, magis, quā optaramus, cōsecuti sumus: in re autē familiari, quæ quemadmodum fracta, dissipata, direpta sit, nō ignoras, valde laboramus: tuarumque non tam facultatū, quas ego nostras

* al. *bene*

a L. *nec etiam pro vetere tua in me obseruantia*, al. *nec etiā propter tuā in me obs.* veter *nec etiam propterea tua*

* *meam in te*

b L. *aut potius*

c L. *timoris* vel *moris*

d L. *discidiu* & ita v. c.

e q. v. c. *reciperari*

nostras indigemus, quam consiliorum, ad colligendas & constituendas reliquias nostras, in-
15 digemus. Nunc etsi omnia aut scripta esse à tuis arbitror, aut etiam nuntiis, ac rumore perlata, tamen ea scribam breui, quæ te puto potissimum ex meis literis velle cognoscere. Prid. Non. Sext. Dyrrachio sum profectus, ipso illo die, quo lex est lata de nobis. Brundusium veni Nonis Sext. Ibi mihi Tulliola mea fuit præsto, natali suo ipso die, qui casu idem natalis erat & * Brundusinæ coloniæ, & tuæ vicinæ * Salutis; quæ res animaduersa à multitudine, summa Brundusinorum gratulatione celebrata est. Ante diem VI. Id. Sext. cognoui literis Q. fratris, mirifico studio omnium ætatum atque ordinum incredibili concursu Italiæ legẽ comitiis cẽturiatis esse perlatã. † Inde à Brundusinis honestissimis ornatus, iter ita feci, vt vndique ad me cũ gratulatione legati conuenerint. Ad vrbem ita veni, vt nemo vllius ordinis homo nomenclatori notus fuerit, qui mihi obuiam non venerit, præter eos inimicos, quibus id ipsum non liceret aut dissimulare, aut negare. Cum venissem ad portã Capenam, gradus templorũ ab infima plebe cõpleti erant: a qua plausu maximo cũ esset mihi gratulatio significata, similis & frequentia & plausus me vsque ad Capitolium celebrauit. In foro, & in ipso Capitolio miranda multitudo fuit. Postridie in senatu, qui fuit dies Nonarũ Septemb. senatui * gratias egimus. Eo biduo cùm esset annonæ summa caritas, & homines ad theatrũ primo, deinde ad senatũ concurrissent impulsu Clodij, mea opera frumenti inopiã esse clamarent, cũ per eos dies senatus de annona haberetur, & ad eius procurationẽ sermone nõ solùm [k] plebis, verum etiã bonorum, Pompeius vocaretur, idq; ipse cuperet, multitudoq; à me nominatim, vt id decernerem, postularet, feci, & accuratè sententiã dixi, cum abessent cõsulares, quod tutò se negarẽt posse sententiã dicere, præter Messalam, & Afraniu.

Factum

[f] L. ea scribam br.

* Natalis Brundusinæ coloniæ, quo die Brundusium deducta colonia, his Natalitiis diebus Romæ & Constantinopoleos iura dicebantur. l. 7. Cod. de feriis. l. 2. C. Theod. eod. 17. Eclog. 13.

* Natalis Salutis, quo Salutis templum fuit dicatum.

[g] L. eo nomini, sed Brundisij etiam, literis

[h] fort. honestissimi

vide P. Victorem de region. vrbis Romæ

[i] L. In foro vero, & in ipso al. In foroque & in ipso Cap.

* quæ extat Oratio post reditũ in Senatu.

[k] V. c. plebis

Factum est s. c. in meam sententiam, vt cum Pompeio ageretur, vt eam rē susciperet, lexq; ferretur. Quo s. c. recitato, cū cōtio, more hoc insulso, & nouo, plausum [l] meo nomine recitando dedisset * habui † cōtionē. omnes magistratus præsentes, præter vnum prætorem, & duos tribunos pleb. dederunt. Postridie senatus frequens, & omnes cōsulares nihil Pōpeio postulanti negarunt. Ille legatos quindecim cùm postularet, me principem nominauit * & ad omnia me alterum se fore dixit. legē coss. cōscripserūt, qua Pōpeio per quinquenniū omnis potestas rei frumētariæ, toto orbe terrarum daretur. † Alterā [n] Messius, qui omnis dat pecuniæ potestatem & [o] adiungit classem, & exercitum, & maius imperium in prouinciis, quàm [p] sit eorum, qui eas obtineāt. Illa nostra lex consularis, nunc modesta videtur. hæc Messij, non ferenda Pompeius illam velle se dicit: familiares hanc. Consulares, duce Fauonio, fremunt: nos tacemus, & eo magis, quod de domo nostra nihil adhuc pontifices respōderant. qui si sustulerint religionem, aream præclaram habebimus Superficiem c o s s. ex s. c. æstimabunt. sin aliter demolientur, suo nomine locabunt. rem totam æstimabunt. Ita sunt res nostræ, vt in secundis, fluxæ: vt in aduersis, bonæ. In re familiari valde sumus, vt scis, perturbati. Præterea sunt quædam domestica, quæ literis non committo. Q. fratrem insigni pietate, virtute, fide preditum, sic amo, vt debeo. Te ex[q]pecto, & oro, vt matures venire, eoque animo venias vt me tuo consilio egere non sinas. Alterius vitæ quoddam initium ordimur. Iam quidam, qui nos absentes defenderunt, incipiunt præsentibus occultè irasci, aperte inuidere. vehementer te requirimus.

CICERO ATTICO, S. 2

SI forte rariùs tibi à me, quàm à ceteris, literæ redduntur, peto à te, [r] vt id non modò non negligentiæ meæ, sed ne occupationi quidem

l L. meo nomine recitando dediss.
* Vrsin. habui contionem quam omnes
m q. v. c. & omnia al. & omnino
n L. Mescinius, qui omnis pecuniæ dat p. al. Messinius, al. Messala, isque
o al. adiūgit cl.
p L. Mescinij, al. hæc non ferenda.
q v. c. absentis
r L. vt id nō modo negligētia mea, v. c. vt id non modò neglegētiæ m.

... tribus: quæ etsi summa est, tamen ... esse potest tanta, vt interrumpat iter a-... nostri, & officij mei. nam, vt veni Romam, iterum nunc sum certior factus, esse cui ... literas. itaque has alteras dedi. Prioribus tibi declaraui, aduentus noster qualis fuisset, & quis esset status, atque omnes res nostrę quemadmodum essent, vt in secundis, fluxæ: vt in aduersis, bonæ. Post illas datas, secuta est summa contentio de domo. Diximus apud pontifices pridie Kal. Octobr. acta res est accuratè à nobis: &, si vmquam in dicēdo fuimus aliquid, aut etiam si numquam aliàs fuimus, tum profectò dolori magnitudo vim quandam nobis dicendi dedit. Itaque oratio iuuentuti nostrę deberi non potest: quam tibi, etiamsi non desideras, tamen mittam citò. Cùm pontifices decressent ita, SI NEQVE POPVLI IVSSV, NEQVE PLEBISCITO, QVI SE DEDICASSE DICERET, NOMINATIM EI REI PRAEFECTVS ESSET, NEQVE POPVLI IVSSV, AVT PLEBISCITO ID FACERE IVSSVS ESSET, VIDERI † POSSE SINE RELIGIONE [x] IAM PARTEM AREAE [*] MI RESTITVI: mihi facta statim est gratulatio. Nemo enim [y] dubitat, quin domus nobis esset adiudicata. Tum subito ille in contionem ascendit, quā Appius ei dedit. [z] nuntiat iam populo, pontifices secundum se decreuisse, me autem vi conari in possessionem venire hortatur, vt se, & Appium sequantur, & suam libertatem vt defendant. Hic cùm etiam illi infimi partim admirarētur, partim irriderent hominis amentiam, ego statueram illuc non accedere, nisi cùm coss. ex ... porticum Catuli restituendam locassent. ... Octobr. habetur senatus frequens: adhibentur omnes pontifices, qui erant senatores: quibus Marcellinus, qui erat cupidissimus ei, sententiā primus rogatus, quæsiuit, quid ... in decernendo secuti. Tum [b] Lucullus ... omnium collegarum sententia respondit, ... religionis iudices, pontifices fuisse: legi, sena-

s v.c. *Post illas datas literas*,

t al. *dolor*, & *magnitudo* &c.

v L. IS, QVI.

x L. EAM PARTEM

* al. *mihi*

v. & M. T. *restitui*,

y L. *exultabat*,

z al. *Cum*

a al. *nunciat q; pop*

b q.v.c. M. *Lucullus* & ita L.

tum:se & collegas suos de religione statuisse; in senatu de lege staturos. [c] quisque horū loco sententiam rogatus, multa secundum causā nostram disputauit. Cùm ad Clodium ventum est, cupiit diem consumere: neque ei finis est factus: sed tamen [d] cùm horas III. ferè dixisset, odio & strepitu senatus, coactus est aliquādo perorare. Cùm fieret s. c. in sententiam Marcellini, omnibus, præter vnum, assentientibus, †*Serranus intercessit. De intercessione statim ambo coss. referre cœperunt. Cū sententiæ grauissimæ dicerentur, Senatui placere mihi domum restitui, porticum Catuli locari, auctoritatem ordinis ab omnibus magistratibus defendi: [e] si quæ vis esset facta, senatū existimaturum eius opera factum esse, qui s. c. intercessisset: Serranus pertimuit, & Cornicinus ad suam veterem fabulam rediit: abiecta toga se ad generi pedes abiecit, ille noctem sibi postulauit. non concedebant. reminiscebātur enim Kal. Ian. [f] Vix † tamen sibi de mea voluntate concessum est. Postridie s. c. factum est id, quod ad te misi. Deinde coss. porticum Catuli restituendam locarunt. illam porticum redemtores statim sunt demoliti lib. tissimis omnibus. Nobis superficiem ædium coss. de consilij sententia æstimarunt [g] HS vicies: cetera valde illiberaliter. Tusculanam villam quingentis mil. Formianum HS. ducentis quinquaginta mil. quæ æstimatio non modò vehementer ab optimo quoque, sed etiam à plebe reprehenditur. Dices, quid igitur causæ fuit? Dicūt illi quidem: pudorem meum quòd neque negarim, neque vehementiùs postularim. Sed non est id. nam hoc quidem etiam profuisset. verùm iidem, [h] T. Pomponi, iidem, inquam, illi, quos ne tu quidem ignoras, qui mihi [i] pennas inciderant, nolunt easdem renasci: sed, vt spero, iam renascuntur. Tu modò ad nos veni. quod vereor ne tardiùs, interuētu Varronis tui, nostrique, facias. Quoniā acta quæ sint, habes: de reliqua nostra cogitatione

cogno

c L. *suo quisque horum loco*

d v.c. *cùm horas tris*

*Vrs. *Seranus* al. *Saranus*

e al. *si qua*

f L. *Vix tamē, de mea vol.* v. c. *Vix tamen tibi de m.* fort. *Vix tamē id de mea v.* ita Faërn.

g v.c. *sestertio vicies:*

h q. v.c. *mi T. Pōp.*

i v.c. *pinnas* & ita L.

cognoſce. Ego me à Pompeio legari ita ſum paſſus, vt nulla re impedirer, [k] quin, ſi vellem, mihi eſſet integrum: aut ſi comitia cenſorum proximi c o s s. haberent, petere poſſem, aut votiuam legationem [l] ſuſcipere propè omnium fanorum, ac ſacrorum locorum. * Sic enim noſtræ rationes poſtulabant. Sed volui meam poteſtatem eſſe vel petendi, vel ineunte æſtate exeundi: & interea me eſſe in oculis ciuium de me optime meritorum, non alienũ putaui. Ac foreſium quidem rerum hæc noſtra conſilia ſunt: domeſticarũ autem, valde impedita. Domus ædificatur. ſcis quo ſumtu, qua moleſtia [m] reficitur Formianum: quod ego nec relinquere poſſum, nec videre. Tuſculanum proſcripſi. Suburbano non facilè careo. Amicorum benignitas exhauſta eſt in ea re, quę nihil habuit præter dedecus; quod ſenſi. i tu abſens præſentes, quorum ſtudiis ego & copiis, ſi eſſet per meos defenſores licitum, facilè eſſem omnia conſecutus: quo in genere nunc vehementer laboratur. Cetera, quæ me ſolicitant, μυστικώτερα ſunt. Amamur à fratre, & à filia. te exſpectamus. Vale.

k al. *quominus ſi vellem*,
l al. *ſuſcipere*m q. v. c. *ſumſiſſe* &c. nõ pl.
* al. *orationes*
m L. *reficiatur For.* & ita v. c.

CICERO ATTICO, S. 3

AVERE te certò ſcio, [n] tum ſcire quid hîc agatur, [o] tum à me ſcire: non quò certiora ſint ea quæ in oculis omnium geruntur ſi à me ſcribantur, quàm cùm ab aliis aut ſcribuntur tibi, aut nuntiantur: [p] verũ vt perſpicias ex meis literis, [q] quo modo ea feram quę geruntur, & qui ſit hoc tempore aut mentis meę sẽſus, aut omnino vitæ ſtatus. * Armatis hominibus ante diem tertium Non. Nouemb. expulſi ſunt fabri de area noſtra: diſturbata porticus Catuli, quæ ex s. c. c o s s. locatione reficiebatur, & ad tectum pęne peruenerat. Q. fratris domus primò fracta coniectu lapidum ex area noſtra, deinde inflammata iuſſu C odij, inſpectãte vrbe, [r] coniectis ignibus, magna querela & gemitu non dicam bonorum. qui neſcio an

n L. *cum*
o L. *tum ea à me ſcire:* al. *tũ mea à me ſcire:*
p L. *ſed vt perſp.*
q L. *quo animo*
* adde 1. Fam. ep. 9.
r al. *iniectis*

r L. *nulli fuer*, s L. *ruere*. & ita v.c. t al. *tolle bat*: fort. *vi labat*: * Vrs. *tum manifesta* v. Vide or. de Harus. resp. in Vatinium, pro Sextio, Catul lum. * Caris. *Sarrania* v al. *in vestibulū Terr. Dam.* * Pantag. *poneri*, al. *videri*, x I. *domū, eam*, *quæ est in Cermalo*, Vrs. *utrāque in Cermalo*, al. *in Geramio*, Conrad. *Carinis*, * al. *propugnationem* al. *oppugnationem*

r ulli sint, sed planè hominum omnium. s Ille vehemens s furere. post hūc verò furorem, nihil nisi cædem inimicorum cogitare, vicatim ambire, seruis apertè spem libertatis ostēdere. Etenim antea, 3 cùm iudicium t nolebat: habebat ille quidem difficilem, * manifestamq; causam, sed tamen causam. id poterat infitiari: poterat in alios deriuare: poterat etiam aliquid iure factum defendere. Post has ruinas, incendia, rapinas, desertus à suis, vix iam Decimum designatorem, vix * Gellium retinet. Seruorum consiliis vtitur. videt, si omneis, quos vult, palā occiderit, nihilò suam causam difficiliorem, quàm adhuc sit, in iudicio futuram. Itaque ante diem tertium Idus Nouēbr. 4 cùm * sacra via descenderem, insecutus est me cum suis. clamor, lapides, fustes, gladij. hęc improuisa omnia discessimus v in vestibulum M. Terij Damionis. qui erant mecum, facile operas aditu prohibuerunt: ipse occidi potuit. Sed ego diæta curari incipio: chirurgiæ tædet. Ille omnium vocibus cùm se non ad iudicium, sed † ad supplicium præsens trudi * videret, omneis Catilinas, Acidinos postea reddidit. Nam Milonis x domum, meamque 5 Ceramio prid Idus Nouembr. expugnare, & incendere ita conatus est, vt palàm hora quinta, cum scutis homines, eductis gladiis, alios cum accensis facibus adduxerit. ipse domum P. Sullæ pro castris sibi 6 ad eam * impugnationem sumserat. Tum ex Anniana Milonis domo † Qu. Flaccus eduxit viros * acreis. occidit homines ex omni latrocinio Clodiano notissimos: ipsum cupiuit: * sed ille † se y in interiorem partem ędiū abdidit. Sulla se † in senatu postridie Id. domi Clodius. egregius Marcellinus: omnes acres. Metellus calumnia dicendi tempus exemit, adiuuante * Oppio, etiam hercule familiari tuo: de † cuius constantia, virtute, verissi

* Vrsin. *actres*. y L. *in interiora ædiū Sylla. is in senatu postridie idus domi Clodius*. * Pāt. *Appio*, * Faër. *constantia viri, tuæ verissima litera* Pant. *cōstātia mutāte verissima litera fratris fuere*.

[z] [illegible] literę Sextius furere. Ille postea, si comitia sua non fierent, vrbi minari. Proposita Marcelli sententia, quam ille de scripto ita dixerat, vt totam nostram causam areæ, incendiorum, periculi mei, iudicio complecteretur, eaque omnia comitiis anteferret: proscripsit, se per omneis dies comitiales de cælo seruaturum. Contiones turbulentę Metelli, temerariæ Appij, furiosissimę Publij. Hæc tamen sūma: [a] nisi Milo in campum obnuntiasset, comitia futura. Ante diem XII Kal. Decembr. [b] Milo ante mediam noctem cum magna manu in campum venit. [c] Clodius cùm haberet fugitiuorum [d] delectas copias, in campum ire non est ausus. Milo permansit ad meridiem, mirifica hominum lætitia, summa cum gloria. Contentio fratrum trium turpis, fracta vis, [9] contemptus furor. Metellus tamen postulat, vt sibi postero die in foro obnuntietur: nihil esse, quod in campum nocte veniretur: se hora prima in comitio fore. Itaque ante diem XI Kalend. Ianuar. in comitium Milo de nocte venit. Metellus cum prima luce furtim in campū itineribus prope deuiis currebat. Assequitur inter lucos hominem Milo: obnuntiat. ille se recepit magno & turpi Q. Flacci cōuicio. Ante X Kalendas nundinæ, contio biduo nulla. ante diem [e] VIII Kalend. hæc ego scribebam, hora noctis nona. Milo campum iam tenebat. Marcellus candidatus ita stertebat, vt ego vicinus audirem. Clodij vestibulum vacuum sanè mihi nuntiabatur. [10] [f] paucis pannosis sine laterna. meo consilio illi omnia fieri querebantur, ignari, quantum in illo heroe esset animi, quantum etiam consilij. miranda virtus est. noua quædam diuina mitto. Sed hæc summa est. comitia fore non arbitror. [11] [g] Publium nisi antè occisus erit, fore a Milone puto [h] reum. si se interim obuiam obtulerit, occisum

z L. tua verissima l[illegible].
a L. nisi Milonis C. Appius obnuntiasset, &c. al. nisi Milo in campo
b q v. c. Milo med a nocte cum m.
c v. c. cū magna
d al. delectas
e v. c. VIII.
f L. Pauci pannosi sine lacerna veter. sine lanterna. & alanterna.
g L. Præt. Publiū, nisi ante occisus erit, fore puto.
h al. si se inter viā obt. al. si se inter vias [illegible]. al. si se vltrò in via [illegible]. al [illegible] Lanuuium [illegible] obtulerit, al. si serui turbæ iam obtulerit, al. si sanitati veterano obtulerit,

iri ab ipso Milone video. non dubitat facere, præ se fert, casum illum nostrum non extimescit. numquam enim cuiusquam inuidi, & perfidi consilio est vsus, nec inerti nobili crediturus. Nos animo duntaxat vigemus, etiā magis, quàm cùm florebamus, re familiari comminuti sumus. Q. Fratris tamē liberalitati pro facultatibus nostris, ne omnino † exhaustus i essem, illo recusāte, subsidiis amicorū respōdemus. Quid consilij de omni nostro statu capiamus, te absēte nescimus. Quare appropera.

i L. essēt, al. sit,

CICERO ATTICO, S. 4

PERIVCVNDVS mihi Cincius fuit ante diē III. Kalendas Febr. ante lucem. dixit enim mihi, te esse in Italia, seseque ad te pueros mittere: quos sine meis literis ire nolui: non *quo haberem quod tibi, præsertim iam prope præsēti, scriberem: sed vt hoc ipsum significarem, mihi tuum aduentum suauissimum, exspectatissimumque esse quare aduola ad nos, eo animo, vt nos ames, te amari scias. cetera coràm agemus: hæc properantes scripsimus. Quo die venies, vtique cum tuis apud me sis. perbelle feceris, si ad nos veneris. k offendes l designationem *Tyrannionis, mirificam librorum meorum bibliothecam: quorum reliquiæ multò meliores sunt, quam putaram. Etiam, l velim, mihi mittas de tuis librariolis duos aliquos, quibus Tyrannio vtatur glutinatoribus, ad cetera administris: iisque impares, vt sumant membranulam, ex qua indices fiant, quos vos Græci (vt opinor) συλλάβους appellatis. sed hæc, si tibi erit commodum, ipse verò vtique fac venias, si potes in his locis adhærescere, & Piliā adducere. ita enim & æquū est, & cupit Tullia.[2] Medius fidius, ne tu emisti locū præclarū. Gladiatores audio pugnare mirifice si locare voluisses, duobus his muneribus liberasses sed hæc posteriùs. Tu fac venias, & de librarijs, si me amas, diligēter. Vale.

* L. quòd

k L. offēdes desig. Tyrannionis mirificam libr. meorum: q.

* Tyrānio nem Grāmat cū intelligit. plutar. in Lucullo. Suidas, Cicero l. 2. ad Q. fr. ep. 4.

l al. vellem,

m L. me Dius Fidius, Nomēsi emisti loc.

CICERO ATTICO, S. 5

IN TVAM me existimas ab vllo† *malle mea legi, probarique quàm à te? cur igitur cuiquam misi priùs? º vrgebar ab eo ad quem misi & non habebam exẽplar. Quid etiam? (dudum enim circumrodo quod deuorandum est) subturpicula mihi videbatur esse παλινῳδία. sed valeãt recta vera, honesta cõsilia. Non est credibile, quę sit perfidia in istis principibus vt volunt esse, & vt essent, si quidquã haberent fidei. Senseram, noram, inductus, relictus, proiectus ab iis. tamen hoc erat in animo, vt cum iis in rep. consentirem, iidem erãt, qui fuerant. Vix aliquando te auctore resipui. Dices, ea te monuisse, suasisse, quæ facerem, non etiam vt scriberem. ego, mehercule, mihi necessitatem volui imponere huius nouæ coniunctionis, nequà mihi liceret labi ad illos, qui etiam tum cùm misereri mei debẽt, non desinunt inuidere. sed tamen modici fuimus ἀποθέσει, vt scripsi. erimus vberiores, si & ille libenter accipiet, & hi subringentur, qui villam me moleste ferunt habere, quę Catuli fuerat: ¹ aut etiam emisse non cogitant: qui domum negant oportuisse me ædificare, vendere aiunt oportuisse. Sed quid ad hoc, si, r quibus sententiis dixi, quod & ipsi probarẽt, læti sunt tamen me contra Pompeii voluntatem dixisse? Sed quoniam, qui nihil possunt, ii me nolunt amare: demus operam, vt ab iis, qui possunt, diligamur. Dices: vellem iampridem. Scio te voluisse, ²ʳ & me. Ast num† germanum fuisse. Iam tempus est meipsum à me amari, quando ab illis nullo modo possum. Domum meam quod crebrò ˢ inuisis, est mihi valde gratum. Viaticum Crassipes præripit. Tu de via, recta in hortos. Videtur commodius. ad te postridie scilicet. quid enim tua? sed viderimus. Bibliothecam mihi tui pinxerunt constructione, & sittybis. eos velim laudes. Vale.

n lib. q. vul. *An tu me existimas* &c.
* al. *malle me*
o v. c. *vrguebar*
p L. *resipui.* & ita v c
q L. *à Vettio em.*
r L. *quibus in sent.*
s v. c. *dixisses fuis.* *sed quon.* fort. *fuis esto.* & *quon.*
t L. C. *in e maestigiam* *germanũ* f. al. *Ast ne nugigerum*
* Mur. legit, *Asinũ germ.* v. *select. li. 14. c. 10* Vict. *Ast num germanum fuisset.* Manut. *Ast num gerã manũ* Vrs. *Ast nunc geram morem.* al. *Et me Astyagi germanum fuisse*
v L. *inuisis,*

CICERO ATTICO, S. 6

x L. sed nonnullo tamē *Ep. cum eius Attic fa miliaris. 1. ep. 2 7. ep. x Cornel. Nepos in vita A t. y L & ve stri, sed mehercl. al. vestris z V. C. communi, iuris none ego v. * al. ἀπλι- του, a V. C. & vulg. Rid- qui: ut, καὶ ἰλλ... του αν x τ.α.ι. b L vt ista vrbem: c al. ferrei. & ita L. d L ne, qui videor non ... e il- lius amici intemp. al. ... qui vi- ... illius amici intemp. al ... qui ... nō a- ... intēp.

DE Lentulo scilicet sic fero, vt debeo virū bonum, & magnum hominem, & in sūma magnitudine animi, multa humanitate temperatum, perdidimus: nosque malo solatio, x sed non multo tamen consolamur, quod ipsius vicem minimè dolemus, non vt * Saufeius, y & vestri mehercule, quia sic amabat patriam, vt mihi aliquo deorum beneficio videatur ex eius incendio esse ereptus. Nam quid fœdius nostra vita, pręcipuè mea? Nam tu quidem, etsi es natura πολιτικός, tamen nullam habes propriam seruitutem. z communi fruēris nomine, ego verò, qui, si loquor de republica quod oportet, insanus: si, quod opus est, seruus existimor: si taceo, oppressus, & captus: quo dolore esse debeo? quo sum scilicet: hoc etiam acriore, quòd ne dolere quidem possum, vt non ingratus videar. Quid si cessare libeat, & in otij portum confugere? nequidquam: immò etiam in bellum, & in castra. a Ergo erimus * ὀπαδοί, qui ταγοί esse noluimus? sic faciendum est. tibi enim ipsi (cui vtinam semper paruissem) sic video placere. a Reliquum est, Σπάρταν ἔλαχες, ταύταν κόσμει. Non mehercule possum: & Philoxeno ignosco, qui reduci in carcerem maluit. verumtamen idipsum mecum in his locis commentor, b vt ista improbem: idque tu, cùm vnà erimus, confirmabis. A te litteras crebrò ad me scribi video, sed omnes vno tempore accepi. Quæ res etiam auxit dolorem meum. Casu enim trinas ante legerā, quibus ... Lētulo esse, scriptū erat, ecce ... fulmen. sed ille, vt scripsi, nō miser, ... verò serui Quod me admones, vt scribam illa Hortensiana: in alia incidi, non immemor istius mādati tui. sed mehercule incipiēdo refugi, d ne, cp videor stultè illius amici non intemperiem tulisse, rursus stulte iniuriā illius faciam illustrem, si quid scripsero: & simul

[illegible] mea, quæ in agendo apparuit, in scribendo sit occultior, & aliquid satisfactio[illegible] levitatis habere videatur. Sed viderimus. Tu modò quam sæpissime ad me aliquid epistolam † Lucceio [c] quam misi, qua res meas ut scribat, rogo, fac ut ab eo sumas. valde bella est: eumque, ut approperet, adhorteris: & quod mihi se ita facturũ rescripsit, agas gratias. Domum nostram, quoad poteris, invisas. Vestorio aliquid significes. valde enim est in me liberalis. [f] [g] Vale.

CICERO ATTICO, S.

Nuntius [illegible] epistola tua [illegible] me sollicitum de Q. [illegible], puero optimo, valde levavit. venerat [illegible] duabus ante Chęrippus. mera monstra nuntiarat de Apollonio. Quod scribis, qui illi Dij irati, homini Græco, qui * conturbare quidem putat sibi licere, quod equitibus Rom. nam Terentius suo iure. De Metello, [illegible] sed tamen multis annis [h] civis nemo erat mortuus. Quia [illegible] nummum meo periculo sint. Quid enim vereris, quemcumque heredem [k] fecit? nisi Publium fecit. verum fecit non improbe, quamquam fuit ipse. Quare in hoc tu etiam [illegible] in aliis eris cautior. [illegible] mandata de [illegible] curabis, præsidia locabis, Milonem admonebis, Arpinatium fremitus est incredibilis de Laterio. Quid quæris? Equidem dolui. [illegible] Quod superest, etiam puerum Ciceronem curabis, & amabis, ut facis. Vale.

CICERO ATTICO, S. [g]

Multa me in epistola tua delectarunt, sed nihil magis, quàm patina tyrotarichi. [illegible] de raudusculo quod scribis, [m] [illegible] adducam tibi [illegible] reperio. in oppido est quidam, de quo est dubium, sitne venale ac proximum [illegible]

EeE 5

nt al[illegible] Proverbium est de iis qui [illegible] adversario gloriantur.

c L. [illegible] ita Faerni vet. vrsi[illegible] nunquam
f L. [illegible] ab eo sumas.
g Nihil [illegible]
* Conturbare, est posterioribus creditoribus satisfacere, prioribus omissis.
h L. [illegible]
i L. quid quid est, tibi nummi, meo p[illegible] tibi [illegible] meo pe[illegible] vt sit [illegible]
k L. fuit [illegible] ¶ al. De Laterio quid quæris.
* Mure. 14. var. c. 9. Quod superest [illegible]

quidem nostris ædibus. Hoc scito, Antium, Buthrotum esse Romæ, vt Corcyræ illud tuum: nihil quietius, nihil alsius, nihil amœnius. [n] ΕΙΜΗ ΙΣΗ ΤΩ ΦΙΛΟΣ. ΚΟΣ. postea verò quàm Tyrannio mihi libros disposuit, mens addita videtur meis ædibus: qua quidē in re mirifica opera Dionysij, & Menophili tui fuit. Nihil venustius, quàm illa tua pegmata. [o] postquam misisti libros, illustrarūt [p] valde. Et scribas ad me velim de gladiatoribus: sed ita, bene si rem gerunt. non quæro, [q] malè sic egisse. Apenas vix discesserat, cum epistola. Quid ais? putásne fore, vt legem non ferat? dic, oro te, clariùs. vix enim mihi exaudisse videor. verùm statim fac vt sciam, [r] si modo est commodum. Ludis quidem, quoniam dies est additus: eo etiam meliùs hîc eum diem cum Dionysio conteremus. De Trebonio prorsus tibi assentior. De Domitio, σύκῳ μὰ τὴν δημήτρα, σύκον ὐδὲ ἓν ὅτως ὅμοιον γέγονεν, quàm est ista περίστασις, [s] nostra, vel quòd ab iisdem, vel quòd præter opinionem, vel quòd viri boni nusquam. vnum dissimile, quòd huic meritò. nam de ipso casu nescio, an illud melius. quid enim hoc miserius, quàm eum, qui tot annos, quot habet, designatus consul fuerit, fieri cos. non posse, præsertim cùm aut solus, aut certè non plus, quàm cum altero petat? Si verò id est, quod nescio an sit, vt non minùs longas iam in codicillorum fastis, futurorum coss. paginulas habeat, quàm factorum, quid illo miserius, nisi respub. in qua ne speratur quidem melius quidquam. De Nata ex tuis primùm sciui literis. oderam hominem. De poëmate quod quæris: quid si cupiat effugere? [t] quid si sinat? De Fabio Lusco quod eram exorsus, homo peramans [v] semper nostri fuit, nec mihi vnquam odio. satis enim acutus, & permodestus, ac bonæ frugi. eum quia non videbam, abesse putabam. audiui ex Gauio hoc Firmano, Romæ esse hominem, & fuisse assiduum. percussit animum. Dices, Tantulane causa?

n L. ἐγὼ φίλος οἶκος. al. εἰ μὴ τῷ φίλος οἶκος. Prouerbiū est alij, εἰ μὴ εἴη τῷ φίλος οἶκος.
o L. postquā sittybæ libros illustr. al postquam sittibas misisti, libros valde illustrarūt.
p L. valde. Scribas
q L. male se gesse re. Apen.
r L. si modo tibi est comm.
s L. nostræ, ita Manu.
t L. quid? sinas.
v L. nostri semper f.

causa? Permulta ad me detulerat non dubia de Firmanis fratribus. quid sit, quòd se à me remouit, si modo remouit, ignoro. De eo, quod me mones, [x] vt & me geram πολιτικῶς, & * in eo ἔξω γραμμὴν teneam, ita faciam: sed opus est maiore prudentia, quam à te, vt soleo, petam. Tu velim & Fabium, si quem habes aditum, odorere, & istum conuiuam tuum degustes: & ad me [y] de istis rebus, & de omnibus quotidie scribas. Vbi nihil erit, quod scribas, idipsum scribito. Cura vt valeas.

CICERO ATTICO; S. 9

SANE' velim scire, num censum [z] impendant tribuni [1] diebus [a] vitiandis (est enim hic rumor) totáq; de censura quid agant, quid cogitent. Nos hîc cum Pompeio [b] fuimus. multa mecũ de repub. sanè sibi displicens, vt loquebatur (sic est enim in hoc homine dicendum) Syriam spernens, Hispaniam iactans. hîc quoque, vt loquebatur, & opinor vsquequaque, de hoc cùm dicemus: [2] sit hoc quasi, καὶ τόδε Φωκυλίδου. Tibi etiam gratias agebat, quod signa componenda suscepisses. [c] In nos vero [3] suauissime hercule, est effusus: venit etiã ad me [d] in Cumanum, ac se nihil minus velle mihi visus est, quàm Messalam consulatũ petere de quo ipso, si quid scis, velim scire. Quòd Lucceio scribis te nostram gloriã commendaturum & ædificium nostrum quòd crebrò inuisis, gratum. Q. frater ad me scripsit, se, quoniam Ciceronem suauissimum [e] secum haberet, ad te Nonis Maiis venturum. Ego me de Cumano moui ante diem v. Kalend. Maij. eo die Neapoli apud * Lætum ante diem IIII Kalend. Maias iens in Pompeianum bene mane, hæc scripsi. Puteolis magnus est rumor, Ptolemæum esse in regno. Si quid habes certius, velim scire. Ego hîc pascor bibliotheca Fausti: fortasse † tu * putabas, his rebus Puteolanis, & Lucrinensibus. ne ista quidem desunt: sed mehercule à ceteris

x V. C. τ & πολίτικως me geram, & in eo, &c.
* al. in eo τὴν ἔξω γραμμὴν id est, non vulgare tenere cõsilium.
* al. e Fabio, al. & Fabio, al. & è Fabio,
y al. de his
z L. impediant
a fort. iniciendis
b al. sum⁹.
c L. In nos vero suauissime mehercule, & effusus, venit
d fort. in Cumanum, à se nihil mi.
e L. tecum haberes,
* Manut. Tatum
* Vrsin. putabis ostrea Puteolanis.

f ... & oblectationibus deseror, f & voluptatibus, ... tū, * propter remp. Sic literis sustētor, & recreor, ... al ... maloque in illa tua sedecula, quam habes sub ... imagine Aristotelis, sedere, quàm in istorum sella curuli: tecúmq; apud te ambulare, quàm cum eo, quo cum video esse ambulandum. sed ... de ea g de illa ambulatione fors viderit, h aut si quis est, qui curet, deus. Nostram ambulatio-nem, & Laconicum, eaque, quæ Cyrea sint, velim, cùm poteris, inuisas: & vrgeas Philoti-mum, vt properet, vt possim tibi aliquid in eo genere respondere. Pompeius in Cumanum Parilibus venit. misit ad me statim qui salutem nuntiaret. Ad eum postridie manè vadebam, cùm hæc scripsi. Vale.

CICERO ATTICO, S. 10

DELECTARVNT me epistolæ tuæ, quas accepi vno tempore duas, ante diem v. Kalend. Perge reliqua. gestio scire ista omnia: etiam illud, cuiusmodi sit, velim perspicias: potes à Demetrio. i Dixit Pompeius, Crassum à se in Albano exspectari ante diem IIII. Kalend. is cùm venisset, Romam esse statim venturos, vt rationes cum publicanis putarent. Quæsiui, Gladiatoribúsne? respondit, Ante, quam inducerentur. Id, cuiusmodi sit, aut nūc, si scias, aut, cum is Romam veniret, ad me mittas, velim. Nos hic voramus literas cum homine mirifico (ita mehercule sentio) Dionysio: qui te, omneísque vos salutat. οὐδὲν γλυκύτερον ἢ πάντα εἰδέναι. Quare, vt homini curioso, ita perscribe ad me, quid primus dies, quid secundus, quid censores, quid Appius, quid illa populi* Apuleia: denique etiā quid à te fiat, ad me velim scribas. non enim (vt verè loquamur) tam rebus nouis, quàm tuis literis, delector. Ego mecum, præter Dionysium, k duxi neminem, nec metuo tamen, ne mihi sermo desit abs te. l quo magnopere delector. Tu Lucceio nostrum librum dabis. Demetrij Magnetis tibi mitto, statim vt sit, qui a te mihi epistolam referat. Vale.

i L. Dixit mihi Pom-

* ... Apuleia: id ... Clo ... qui non minus populum coagitat, quàm olim Apuleius Saturninus.

k L. ... l ... & ita ...

CICE

CICERO ATTICO, S. 11

EGNATIVS Romæ est: sed ego cum eo de re Halimeti vehementer m antè egi. grauiter & acriùs cum Aquillio, confirmaui. Videbis ergo hominem, si voles, Macroni [illegible] n præsto esse. Idibus enim auctionem Latinam video, & biduum præterea. Id tu, quoniam Macronem tanti facis, ignoscas mi velim. sed, si me diligis, postridie Kalend. cena apud me cum Pilia. prorsus id p facies. Kalend. cogito in hortis Crassipedis, quasi in diuersorio, cenare. Facio fraudem s. c. Inde domum cenatus, & inde manè præsto Miloni. ibi te igitur videbo, & q promouebo. Domus te nostra tota salutat. Vale.

CICERO ATTICO, S. 12

NOS in Tusculanum venisse r ad XVII. Kalend. Decembr. video te scire. ibi Dionysius nobis præsto fuit. Romæ s ad XIIII. Kalend. volumus esse. quid dico volumus? immo vero cogimur. Milonis * nuptiæ, comitiorum nonnulla t opinio est. * Ergo, vt sit rata, v abfuisse me in altercationibus, quas in senatu factas audio, fero non moleste. Nam aut defendissem, quod non placeret, aut defuissem, cui non oporteret. Sed x mehercule velim res istas, & præsentem statum reipub. & quo animo CONS. ferant hunc σκυλμόν, rescribas ad me, y quantum potes, & vales. Sum ἀδήμονος: &, si quæris, omnia mihi sunt suspecta. Crassum quidem nostrum minore dignitate aiunt profectum paludatum, quàm olim æqualem eius, L. Paulum item Titum iterum COS. O hominem nequam! De libris Oratoriis, factum est à me diligenter. diu, multumq; in manibus fuerunt. describas licet. Illud etiam te rogo, τὴν παρ᾽ὁδὸν καταστάσιν z συμπαθῶς, ne istuc hospes veniam. Vale.

m V. c. *Antè egi.* & ita L.
n L. *præsto esse posse. Idib.*
* Victor *Idib. enim auctionem Latini video*, al. *auctionē video*,
o L. *Petilia.* al. *Cæcilia*
p L. *facias.*
q V. c. & *promonebo.* al. & *peruidebo*
r L. *a. d. XVII.*
s *a. d. XIIII.*
* Cū Fausta Syllæ filia.
t V. c. *opinio* [illegible]
* Vet. *ergo etsi irata*
v L. *abfuisse me in alt.*
x V. c. *mercule* al. *mercule*
y L. *quātū potes. valde sum* ὀξύπ. V. C. *quantum* pote. *valde sum* [illegible]. z L. τυπώδως.

CICERO ATTICO, S. 13

a L. *fecit* b L. *a. d. VII.* c L. *quòd minus*

VEstorivs noster me per literas [a] faciet certiorem,te Roma [b] ad VI Id.Maij putare profectum esse,† tardiùs,quàm dixerat, [c] quo minus valuisses. si iam meliùs vales, vehementer gaudeo. Velim domum [1] ad tuos scribas, vt mihi tui libri pateant,non secus, ac si ipse adesses, cùm ceteri, tum Varronis. est enim mihi vtendum quibusdam rebus [d] ex iis libris,ad eos,quos in manibus habeo, quos, vt spero,tibi valde probabo. [e] velim,si quid forte noui habes, maxime à Q. fratre, deinde à C. Cæsare,& siquid fortè de comitiis, de rep. (soles enim tu hæc [f] festinè odorari) [g] conscribas ad me. Si nil habebis, tamen scribas aliquid. nunquam enim mihi tua epistola, aut intempestiua,aut loquax visa est. Maximè autem rogo,rebus tuis,totoque itinere [h] ex sententia confecto, nos quamprimùm reuisas. Dionysium iube saluere. Cura vt valeas.

d V. c. *ex his l.* e V.c. *Tu velim,* f V.c. *festiue* g L. *scribas* h q.v.c. *è sententia*

CICERO ATTICO, S. 14

DE Eutychide gratũ. qui vetere prænomine,nouo nomine, T. erit Cæcilius: vt est ex me, & ex te iunctus Dionysius M. Pomponius. Valde mehercule mihi gratum, si Eutychides tuam erga me [i] beneuolentiam cognoscet, [k] suam illam in meo dolore συμπάθειαν, neque tum mihi obscuram, neq; pòst ingratam fuisse. Iter Asiaticum tuum puto tibi suscipiendum fuisse. nunquam enim tu sine iustissima causa tam longè à tot tuis & hominibus,& rebus carissimis,& suauissimis abesse voluisses. Sed humanitatem tuam,amorémq; in tuos, reditus celeritas declarabit. Sed vereor,ne lepôre suo detineat diutius [l] Pr. Clodius, & homo pereruditus (vt aiunt) & nunc quidem deditus Græcis literis [m] Pituanios. Sed si vis homo esse, recipe te ad nos,ad quod tẽpus confirmasti. cum illis tum, cùm salui venerint,Romæ viuere licebit. Auere te scribis accipere aliquid à me literarum Dedi,ac multis quidem de rebus, ἡμερολεγδὸν perscripta omnia.

i V. c. *beneuolentiã* k L. *etiam suam* l al. *P. Clodius*, L. *L. Clodius* m L. *Pituanius*, al. *L. Antonius*.

Publia sed, vt coniicio. quoniã mihi non videbatur in Epiro diu fuisse, redditas tibi non arbitror. genus autem mearum [n] ad te literarũ, eiusmodi fere est, vt non libeat cuiquam dare, nisi de quo exploratum sit, tibi eum redditurum. Nunc Romanas res accipe. [o] Ad III Nonas Quinct. Suffenas, & Cato, absoluti: [p] Procilius, † condemnatus: ex quo intellectum est, treis [q] ἀρειοπαγίτας, ambitũ, comitia, interregnum, maiestatem, totam deniq; remp. flocci non facere. Debemus patrẽfamilias domi suæ occidere nolle, neque tamen id ipsum abunde. Nam absoluerunt XXII. condemnauerunt XXVIII. Publius sane diserto epilogo [r] criminans, menteis iudicũ mouerat. Ortalus in ea causa fuit, cuiusmodi solet. nos verbũ nullum. [t] veritas est enim pusilla, quæ nunc laborat, ne animum Publij [v] offenderet. His rebus actis, Reatini me ad sua τέμπη duxerunt vt agerem causam cõtra Interamnateis apud COS. & decem legatos, quod lacus Velinus [x] à M. Curio emissus, intercisso monte [y] in Nar defluit: [z] ex quo est villa siccata, & humida tamen modice [a] Rosea. Vixi cum Axio: [b] qui etiam me [c] ad VII. Aquas duxit. Redij Romam Fonteij causa, [d] ad te VII. Id. Quinct. veni. Spectaculum primũ magno & æquabili plausu: sed hoc ne curaris: ego inept[?], qui scripserim: deinde Antiphonti operam is erat ante manumissus, quàm productus: ne diutius pendeas, palmam tulit. Sed nihil tam pusillum, nihil tam sine voce, [1] nihil tam * verũ. Hæc tu tecum habeto. In Andromacha tamen [e] maior fuit, quàm Astyanacte. † nã in ceteris parẽ habuit neminẽ. Quæris nũc de Arbuscula. Valde placuit. Ludi * magnifici, & grati. Venatio in aliud tempus dilata. Sequere nũc me in campũ. Ardet ambitus. σῆμα δ᾽ἐ τοι ἐρέω. Fœnus ex triente Idibus Quinctil. factũ erat bessibus. Dices,

n q v. c. *ad te quidem ut*
o L. *A. d.*
p al. *Procilius*, al. *Porcilius*,
q L. *Θεὺς αἰ εἰ πι.* & ita v. c.
r al. *criminatur*,
s al. *Hortalus* cognomen Hortẽsij.
t L. *verita est enim pus.* al. *Verita est enim filia, qua nunc laborat, ne animũ Publij offenderet*. vet. *ne animus Publij offenderetur*.
v L. *offenderem*.
x L. *à M' Curio*
y fort. *in Narem*
z L. *ex quo est illa quidẽ siccata*,

a al. *Rosa*. b al. *quin etiam* c L. *ad septem Aq.* d L. *a. d. VII. Idus Quinct. Veni in spect.* * al. *vi erum* ita Malasp. e L. *Astyanax. in cet.* al. *minor fuit quàm Astyanax*, Faërn. *maior fuit quàm Astyanacte in* &c. * Apollinares.

Dices, Istuc quidem non molestè fero. O virum, o ciuem! Memmium Cæsaris omnes opes confirmant, cum eo Domitium [g] coss. iunxerunt, qua pactione, epistolæ committere non audeo. Pompeius fremit, queritur, Scauro studet: sed vtrùm fronte, an mente, dubitatur. [h] ἐξοχὴ ἐν οὐδενί. nulla est pecunia, omnium dignitatem exæquat. Messala languet, non quò aut animus desit, aut amici: sed coitio coss. & Pompeius obsunt. ea comitia puto fore vt ducantur. Tribunitij candidati iurarunt, se arbitrio Catonis petituros. Apud eum HS. [i] quingena deposuerunt, vt, qui à * Catone damnatus esset, id perderet, & competitoribus tribueretur. Hæc ego pridie scribebam, quam comitia fore putabantur: sed ad te v. Kalendas Sextil. si facta erunt, & tabellarius non erit profectus, tota comitia perscribam: quæ si, vt putantur gratuita fuerint, plus vnus Cato potuerit, quam omnes quidem iudices. Messius defendebatur à nobis, è legatione reuocatus. nam eum Cæsari [k] legarat Appius. Seruilius edixit, vt adesset. tribus habet [l] Pontinam, Velinam, [m] Metiam. pugnatur acriter. agitur tamen satis. Deinde me expedio ad Drusum, inde ad Scaurum. parantur orationibus [n] iudices gloriosi. fortasse accedent etiam coss. DES. in quibus si Scaurus non fuerit, in hoc iudicio valde laborabit. Ex Q. fratris literis, suspicor iam eum esse in [o] Britannia. suspenso animo exspecto, quid agat. Illud quidem sumus adepti, quod multis, & magnis indiciis possumus iudicare, nos Cæsari & carissimos, & iucundissimos esse. Dionysium velim salutare iubeas, [p] & eum roges & hortere, vt quamprimùm veniat, vt possit Ciceronem meum atque etiam meipsum erudire. Vale.

CICERO ATTICO, S. [17.]

OCCVPATIONVM mearum vel hoc signũ erit, quòd epistola, librarii manu est.

De-

---

[g] al. coss.

[h] L. ἐξοχὴ *in nullo est pec.* & ita L.

[i] al. *quinquagena* vide Plut. in Catone. & 2. ad Q. Fratrem, ep. 14.

* qui postea Vticensis est dictus.

[k] q. v. c. *legerat*

[l] L. *Pomtinam,*

[m] L. *Mæciam*

[n] v. c. *iudices glor.*

[o] v. c. *Britania.*

[p] q. v. c. *& eu roges, vt te hortetur, vt quamprimum venias, vt p.*

De epistolarum frequentia te nihil q accuso: sed * plerique tantummodo mihi nuntiabant, * ubi esses, r quod † erat abs te: vel etiam significabant, recte esse. quo in genere maxime delectarunt duæ fere eodem tempore abs te s Buthroto datæ. Scire enim volebam te commode nauigasse. Sed hæc epistolarum frequentia non tam vbertate sua, quàm t celeritate delectauit. illa fuit grauis, & plena rerū, quam mihi M. Paccius hospes tuus reddidit. ad eā rescribam igitur, * & hoc primum. Paccio v re & verbis ostendi, quid tua commendatio ponderis haberet. itaque in intimis est meis, cum antea notus non fuisset. Nunc pergam ad cetera. Varro, de quo ad me scribis, includetur in aliquem locū, si modo erit locus. sed nosti genus dialogorum meorū: vt in Oratoriis, quos tu in cælum fers, x non mentio potuit fieri cuiusquam ab iis, qui disputant, nisi eius, qui illis notus, aut auditus esset. Hanc ego de rep. quā institui, disputationem, in Africani personam, & Phili, & Lælij & Manilij contuli. adiunxi adolescentes Q. Tuberonem, P. Rutilium, y duos Lælij generos, Scæuolam, & Fannium. Itaque cogitabam, quoniā in singulis libris vtor proœmiis, vt Aristoteles in iis, quos ἐξωτερικοὺς vocat, aliquid efficere, vt non sine caussa istum appellarem: id quod intelligo tibi placere. vtinam modo conata efficere possim. rem enim, quod te non fugit, magnam complexus sum, & grauem, & plurimi otij: quo ego maxime egeo. Quod in iis libris, quos laudas, personam desideras a Scæuolæ, non eā temere b dimoui, sed feci idem, quod in πολιτείᾳ deus ille noster Plato. cum in Pyræum Socrates venisset ad Cephalum locupletem, & festiuum senem, quoad primus ille sermo haberetur, adest in disputando senex: deinde, cum ipse quoque commodissime locutus esset, ad rē diuinam dicit se velle discedere: neque postea reuertitur. Credo Platonem vix putasse satis consonum fore, si hominem id ætatis in tam longo sermone diutius

rei

q L. accuso.
* al. plerique
* al. esset,
r L. quod erant abs te. ita Faë.
s L. Buthroto datæ. & ita V.c.
t q v c. celebritate for. crebritate
* L. & hoc quidē primum.
v L. & verbis & re est.
x libri vulg. non pot. mentio
y v c. duo
z L. Scæuolam
a L. Scæuolæ
b L. demoui

retinuisset. Multò ego satius hoc mihi cauendum putaui in [c] Scæuola, qui & ætate, [d] & valetudine erat ea, qua meministi & iis honoribus, vt vix satis decorum videretur, eum plureis dies esse in Crassi Tusculano. Et erat primi libri sermo, non alienus à [e] Scæuolæ studiis reliqui libri τεχνολογίαν habēt vt scis. [f] Huic ioculatoriæ disputationi senē illum, vt noras, interesse sanè nolui. De re filiæ quod scribis, erit mihi curę. etenim est* luculenta, [g] Aureliam, vt scribis, indicis: & in eo me etiam Tulliæ meæ venditabo Vestorio nō desum. gratū enim tibi id esse intelligo, & , vt ille intelligat, curo. Sed scis, quī cum habeat [h] duos facileis, nihil difficilius. Nunc ad ea, quæ quæris de C. Catone, lege Iunia, & Licinia scis absolutum. [k] Fusia ego tibi nuntio absolutum iri, neque patronis suis tam libentibus, quàm accusatoribus. Is tamen & mecum, & cum Milone in gratiam rediit. Drusus reus est factus à Lucretio, iudicibus reiiciendis [l] ad v. Non. Quinct. [m] De prœlio rumores non boni: sed iudicia nosti. Hirrus cum Domitio in gratia est. s. c. quod hîc coss. de prouinciis fecerunt, QVICVMQVE POSTHAC, [n] notum tibi, vt quod iam intelligebamus. enūtiationem illā Memmij valde Cæsari displicere. Messala noster, [o] & eius competitor Domitius liberalis [p] in populo valde fuit: nihil gratius. certi erant coss. [q] Ac senatus decreuit, vt tacitum iudiciū ante comitia fieret ab iis consiliis, quæ erant omnibus sortita in singulos candidatos. magnus timor cādidatorū. Sed quidam iudices, 4 in his Opimius [r] Veietorantius tribunum pl. appellarunt, ne iniussu populi iudicarent: [s] rescidit† comitia dilata ex s. c. [t] dum lex de tacito iudicio ferretur. Venit legi dies. Terentius intercessit. coss. qui illud leui brachio egissent,

c al. *Scæuola*, d v. c. & *valitudine* e al. *Scæuolæ* f v.c. *Huic ioculatorē senem illū* al. *iaculatoriæ* al. *iaculatorem* aliis deest hæc vox. * L. *Luculenta res*, g L. *Aureliani, vt scribis, indicis*: al. *Aureliani, vt scribis, iudicis*: vet. *iudicis*: h v. c. *duo facil.* alcū *habeat duos facileis*, k L. *Fusia* l L. *a. d.* m L. *De Procliorū* n v. c. *non mihi, vt qu d. Iam* fort. *non mihi noti?, quam tibi. Iam intell.* o al. *& eius Domitius cōpet.* p L. *in populum* q L. *At sen.* r L. *Veient Terentium tribunum pl. app.* ita Pant. al. *Vencloratius & Veiectorancius* s al. *res cedit* a.. *res ad senatum* t al. *cùm lex*

egiſſent,[v] rē ad ſenatū detulerūt Hic abdera, non tacente me. Dices, tamē tu non quieſcis? Ignoſce, vix poſſum Verumtamen quid tam ridiculum? Senatus decreuerat, ne priùs comitia haberentur, quàm lex lata eſſet: ſiqui interceſſiſſet, res integra referretur. Cœpta ferri leuiter Interceſſum nō inuitis. res ad ſenatū. De ea re ita cenſuerunt, COMITIA PRIMO QVOQVE TEMPORE HABERI CENSERE. Scaurus, qui erat paucis diebus illis abſolutus, cum ego patrem eius ornatiſſimè defendiſsē, obnuntiationibus per Scæuolā interpoſitis, ſingulis diebus vſq; ad prid kalen Octob. quo ego hæc dic[illegible] ſublatis, populo tributim domi ſuæ ſatisfecerat. Sed tamen etſi vberior liberalitas huius, gratior eſſe videbatur eorū, qui occuparant. Cuperem vultum videre tuū, cum hæc legeres. nam profectò[y] rem non habes nullam, hæc negotia multarum nundinarum fore. Sed ſenatus hodie fuerat futurus. id eſt kalendis Octob. iam enim[z] luciſcit. Ibi loquetur præter Antium, & Fauonium[a] liber nemo. nam Cato ægrotat. de me nihil timueris. ſed tamē promitto nihil. Quid quęris aliud? Iudicia credo Druſus, Scaurus, non feciſſe videntur. tres candidati fore rei putabātur, Domitius à Memmio Meſſala à Q Pōpeio Rufo, Scaurus à Triario, aut à L Cæſare. Quid poteris, inquies, pro iis dicere? Ne viuam ſi ſcio. In illis quidē [illegible] libris[b] quos tu* dilaudas, nihil reperio.* 7 Paccianæ epiſtolæ reſpōdi. cognoſce cetera. Ex fratris literis incredibilia quædam de Cæſaris in me amore cognoui, eaq; ſunt [illegible] Cæſaris vberrimis literis cōfirmata Britannici belli exitus exſpectatur. conſtat enim, [illegible] inſulæ eſſe[*] munitos mirificis molibus [illegible] illud iam cognitū eſt, neque argenti [illegible] eſſe vllū in illa inſula, neque vllā ſpem prædæ, niſi ex mancipiis: ex quibus nullos puto te literis, aut muſicis eruditos exſpectare. Paulus in medio foro baſilicam [c] iam pene[y] texuit iiſdem antiquis colūnis: illam

v res ad ſen.

x L. Scaurum

y for. ſpem non hab. nul. o. v. c. rem habes nullā, hæc negotia

z L. lucceſcit.

a L. libere nemo.

* vet. dilaudas, Pi[illegible] toc[9] adeo laudas,

* ab aſteriſto in finē huius epiſtolæ in editionibus diſtinctè in ſe quentem epiſtolam torum eſt mendosè trāſlatum.

* al. miratos

b L. ſcriptum & ita v.c.

c v.c iam pane texerit iiſdem

illam autem, quam locauit, facit magnificentissimã. Quid quæris? nihil gratius illo monumento, nihil gloriosius. Itaque Cæsaris amici (me dico, & Oppiũ, disrumparis licet) monumentum illud, quod tu tollere laudibus solebas, [d] *vt forum laxaremus, & vsq; ad atriũ Libertatis explicaremus, contemsimus sexcenties L L S. Cum priuatis †*non poterat transigi minore pecunia. efficiemus rẽ gloriosissimam. nam in Cãpo Martio septa tributis comitiis marmorea sumus, & tecta facturi, eaque cingemus excelsa porticu, vt mille passuum conficiatur. Simul adiungetur huic operi villa etiam publica. Dicis, † Quid mihi hoc monumẽtum proderit? [f] ad quid laboramus res Romanas? non enim te puto de lustro, quod iam desperatũ est, aut de iudiciis, quæ [g] lege † Coctia fiant, quærere. Nunc te obiurgari patere, si iure. scribis enim in ea epistola, quã C. [h] Domitius mihi reddidit, Buthroto datam, in Asia tibi eundum esse te arbitrari. mihi mehercule nihil videbatur esse, in quo tantulum interesset, vtrum per procuratores ageres an per teipsum, [i] ne toties, & tam lõge abesses. Sed hæc mallem integra re tecũ egisse. profecto enim aliquid egissem. Nũc reprimam susceptã [k] obiurgationem. vtinam valeat ad celeritatẽ reditus tui. Ego ad te propterea minus sæpe scribo, quòd certum nõ habeo, vbi sis, aut vbi futurus sis. huic tamen nescio cui, quòd videbatur is te visurus esse, putaui dandas esse literas. Tu, quoniã iturum te in Asia esse putas, ad quę tempora te exspectemus, facias me certiorẽ velim, & de Eutychide quid egeris. Vale.

CICERO ATTICO, S. 16

O [illegible] ECTATAS mihi tuas literas: O gratum aduentum: O constantiam promissi, & fidem miram: O nauigationem amandam: quã mehercule ego valde timebam, recordãs, superioris tuæ [illegible] transmissionis. Sed, nisi fallor, citius

d L. vt laxaremus, &c v.
*al. vt deũ
al. vt eos
al. vt eorũ
* Facin. nõ habet negationem, non e v.c. tributis
f fort. ad quiete. Habes res Romanas. non enim,
g L. lege Plotia al. lege Cincia
h al. Decimus
i L. vt ab his toties, &c.
k v. c. obiurgationẽ. hoc, quod dixi tantũ vtinam valeat ad celer. red. t.
l q. v c. ex[illegible]stemus, in L [illegible]
Sed

citius te, quàm scribis, videbo. Credo enim te putasse tuas mulieres in Apulia esse: quod cū secus erit, quid te Apulia moretur? nā Vestorio dandi sunt dies, & ille Latinus ἀττικισμὸς ex interuallo regustandus. Quin tu huc aduolas: & inuisis illius n nostræ reip. germanæ? Pu tauit † de nummis ante comitia tributim vno loco diuisis palàm inde absolutum Gabiniū: detur esse valiturū. De Messala quòd quæris: quid scribam, nescio: o numquam vidi tam pares candidatos. Messalæ copias nosti. Scaurū Triarius reū fecit. Si quæris, nulla est magnopere commota συμπάθεια. Sed tamen habet ædilitas eius memoriam non ingratam, & est pondus apud rusticos p in patris memoriam. Reliqui duo plebeij sic exæquantur, vt Domitius valeat amicis, adiuuetur tamen non gratissimo munere: Memmius Cæsaris q commēdetur militibus, Pompeij Gallia nitatur: quibus si non valuerit, putant fore aliquem, qui comitia in aduentum Cæsaris detrudat, Catone præsertim absoluto. Nunc de Gabinio habe absoluto. Verum ferendum est. Quæris, ego me vt gesserim constāter, & libere. Quid ille inquies vt ferebat? immaniter, meæq; dignitatis, quoad mihi satisfactum esset. habēdā sibi rationem putabat. Quomodo ergo absolutus? s omnino ΠΟΡΝΑΙΠΥΜΝΑ accusatorum incredibilis infantia id est, L. Lentuli, L. F. quem fremunt omnes præuaricatum: deinde Pompeij mira contentio, iudicum sordes. Attamen XXXII. condemnarunt, XXXVIII. absoluerunt. iudicia reliqua impendent. Nondum est plane expeditus. Dices, Tu ergo hæc quomodo fers? Belle mehercule, & in eo me valde amo. Amisimus, mi Pomponi, t non omnem modo succum, ac sanguinem, sed etiam

n L. *nostræ reip. γεράνδρυον. Peti vides, nū mis ante comitia trib.* v *l. diuisi palàm vides absol.* * Manut. *germanā: Peti vide nūmis ante comitia tributim vno loco diuisis palàm inde absolutū Gabinium.* Pius, *comitia v. o loco diuisis palàm iri absolutum Gabinium: detur etiā valiturā.* o L. *numquam ego vidi* & ita v.c. p sic q.v. c L. *in patris memoria.* vt alij item v. c.

q al. *commendatur* non pl. r lib. vulg. *Nunc vt opinionem habeas rerum, ferēdū est* hinc inde in finē huius Epistolæ in præsentē transfert Carolus Stephanus.
s Lamb. *omnino γοργεία γυμνά* ita Bosius. Manut. *πρᾶγμα σαπρὸν.* t L. *omnem non modò succ.* & ita v. c.

v v.c. *dirũ puntur* * vulg. & x L. *trahã-tur*. Faër. *trahuntur*. y libri vulg. *concalmit*. ita Nonius in concallu.t. 162 cap. 2. * al. *fortis* z q v c. *indicia* ita Victor. * Mure. 14. var. lec. c. *non est tamen absolutus* a L. *e ropo polidis pi ctoribus*, * Lex Pa p. a de maiestate. b L. ὀυ σοι ἀδρῶς μα λα φησι. Pomt. vult a d. Mur. 14. Var. c. 10 ὀυ σοὶ μὲ τροῖκ' ἀ-φίνε, id est, nō gratis me absol ueris. * al. *Pomtinus* al. *Põtinus* vide 3. Fã. ep. 10.

etiam colorem, & spe iem pristinam ciuitatis. Nulla est resp. qua delectet in qua acquiescã. Idne igitur, inquies facile fers? Idipsum. recordor enim, quam bella, paulisper nobis gubernãtibus ciuitas fuerit: quæ mihi gratia relata sit. nullus color me angit vnum omnia posse, v disrumpuntur ij, qui me aliquid posse doluerunt. multa mihi dant solatia: nec tamẽ ego de meo statu demigro: quæque vita maxime est ad naturam, 4 ad eam me refero, * ad literas & studia nostra: dicendi laborem delectatione oratoria consolor. Domus me, & rura nostra delectant. *non recordor, vnde cecide rim. sed vnde, urrex rim.* Fratrem mecum & te si habebo, per † me sta pedibus trahũtur Vobis ἐμφιλεσοφῆσαι possum. Locus ille animi nostri, stomac us vbi habitabat olim, 5 y concalluit. Priuata modò & domestica nos delectant. miram securitatem videbis. cuius plurimæ mehercule partes sunt in tuo reditu. Nemo enim in terris est mihi tam consentientibus sensibus Sed accipe alia. Res fluit ad interregi um, & est nonnullus odor dictaturæ: sermo quidem multus. qui etiam Gabinium apud timidos iudices adiuuit Candidati consulares omnes, rei ambitus accedit etiam Gabinius: quem P Sulla 6 non dubitans, † quin *foris esset, postularat contrà dicente, & nihil obtinente Torquato. Sed omnes absoluentur, nec posthac quisquã damnabitur, nisi qui hominẽ occiderit. Hoc tamẽ agitur seuerius. 7 Itaque z iudicia calent M. Fuluius Nobilior condemnatus est Multi alij vrbani ne respõdent quidem. Quid aliud noui?* Et tamen, absoluto Gabinio, stomachãtes alij iudices, hora pòst, Antiochum Gabinium 8 nescio quem, a solidis pectoribus, libertum accẽsum Gabinij, lege * Papia condemnarunt. Itaque dixit statim reus lege maiestatis 9 b OYKOIMPICA MAΦIH* Pontinus vult ad 1111. Non. Nouẽb. triumphare. Huic obuiam Cato, & Seruilius, prætores, apertè, & Q. Mucius tribunus.

Negans

Negant enim latum de imperio: & est latum, hercule insulse. sed erit cum Pomtino Appius cos. Cato tamen affirmat, se viuo, illum non [c] triumphare. Id ego puto vt multa eiusdem, ad nihil recasurum Appius sine lege suo sum tu in Ciliciam cogitat [d] Ab Q. fratre, & à Cæsare accepi ad IX. Kalend Nouemb. literas, confecta Britannia, obsidibus acceptis, nulla præda imperata tamen pecunia. datas à litoribus Britanniæ [e] proximo: ad VI. Kalend. Octob. exercitum e Britannia reportabant. Q. Pilius erat iam ad Cæsarē profectus. Tu, si aut amor in te est [f] nostri, ac tuorū, aut vlla veritas, aut, si etiam sapis, ac frui tuis cōmodis cogitas, aduentare & prope adesse iā debes. non mehercule æquo animo te careo te autē quid mirū, qui Dionysiū tātopere desiderem? quē quidem abs te, cū dies venerit, & ego, & Cicero meus flagitabit. Abs te proximas literas habebam, Epheso [g] ad V Id Sext. datas. Vale.

c L. triumphaturum. Id
d L. A Q. fr acc. a. d. VIIII. kal.
e L. proxime:
f al. nostri,
g L. a. d. v. Id.

CICERO ATTICO, S. 17

PVto te existimare, me nunc oblitum consuetudinis & instituti mei, rariùs ad te scribere, quàm solebam: sed cùm loca, & itinera tua nihil habere certi [h] video, neq; in Epeirū, neque Athenas, neque in Asiam, neq; cuiquā, nisi ad te ipsum proficiscenti, dedi literas. Neque enim [i] sunt epistolæ nostræ, quæ si perlatæ non sint, nihil ea res nos offensura sit: quæ tātùm habent mysteriorum, vt eas ne librariis quidem ferè committamus. [l] *Lepidū † quò excidat. coss flagrant infamia quòd C Memmius candidatus pactionem in senatu recitauit, quam ipse, & suus competitor Domitius cum coss. [l] fecisset, vt: ambo LLS quadragena coss. darēt, si essent ipsi *coss. facti: nisi treis augures dedissent, qui se affuisse dicerent, cùm lex Curiata ferretur, quæ lata non esset: [m] & duos consulareis, qui se dicerent in ornandis prouinciis consularibus scribendo affuisse, cùm omnino ne senatus quidem [n] affuisset. Hæc pactio non verbis, sed nominibus, &

h L. viderem,
i L. sunt ea ep.
* al. ne verbum quod excidat. Vt sin.
k L. quò res cad et.
* al. ipse suus
l L. fecissent,
*Mēmius & Caluinus.
m q. v. c. & duo cōsulareis,
n L. fuisset.

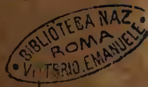
& ^o præscriptionibus, multorum tabulis, cum esse facta diceretur, prolata à Mēmio est, nominibus inductis, auctore Pōpeio. Hic Appius erat idem. nihil sanè acturæ. corruerat alter, & plane, inquam, iacebat. Memmius autem dirempta coitione, inuito Caluino, plane refrixerat, & † eò magis nunc^p concitare dictatura, ^q fauere iustitio, & omnium rerum licentiæ. Perspice æquitatem animi mei, & ludū, & contemtionem Seleucianæ prouinciæ, ^s & me hercule cum Cæsare suauissimam coniunctionē. hæc enim me vna ex hoc naufragio tabula delectat. qui quidem Quintū meum, tuumque (dij boni) quemadmodum tractat honore, dignitate, gratia! nō secus, ac si ego essem imperator. Hibernam legionem eligendi optio delata commodùm, ^t vt ad me scribit. Hunc tu non ames? Quem igitur istorum? Sed heus tu, scripseramne tibi me esse legatum Pompeio & extra vrbem quidem fore ex Idibus Ian. visū est hoc mihi ad multa quadrare. Sed quid plura? corām (opinor) reliqua: vt tu tamen aliquid exspectes. Dionysio plurimam salutē: cui quidem ego non modo seruaui, sed etiā ædificaui locum. Quid quæris? Ad summam lætitiam meam quam ex tuo reditu capio. ^v magnus est illius aduentu cumulus accedit. ^x Quo die ad me venies, † * si me amas, apud me cum tuis maneas. Vale.

o L. perscriptionibus, vide 1. de Ora. & 5. Phili. p L. cogitare. & ita Faër. q al. fauere iust. mendosè. r v. c. Seliciana s L. & mehercule, cū Cæs. t L. vt ad me Qu. scribit. v v. c. magnus illius aduentu x L. Quo die aduenies, &c. v. c. Quo die ad me venies, si me amas, apud me cū tuis &c. * Vet. vt si me Faë. tu si me Vr sin. vbique si me amas,

M. TVL

M. T. CICERONIS EPISTOLARVM AD ATTICVM, LIBER QVINTVS

CICERO ATTICO, S.

Ego vero & tuum in discessu vidi animum, & meo sum ipse testis: quo magis erit tibi videndũ, nequid noui decernatur, vt hoc nostrum desideriũ ne plus sit annuum. De Annio *Saturnino curasti probe. de satisdando vero, te rogo, quoad eris Romæ, tu, vt satisdes. & sũt aliquot *satisdationes secundum [a] mancipium in his & Memmianorum prædiorum, vel Hatilianorum. De Oppio, factum est, vt volui, & maxime quod DCCC. aperuisti: quæ quidem ego vtique vel versura facta solui volo, ne extrema exactio nostrorum nominum espectetur. Nũc venio ad transuersum illum extremæ epistolæ tuæ versiculum, in quo me admones de sorore: quæ res se sic habet. Vt veni [b] in Arpinũ, cùm ad me frater venisset, in primis nobis sermo, isque multus, de te fuit. ex quo ego veni ad ea, quæ fueramus ego, & tu inter nos de sorore in Tusculano locuti. nihil tam vidi mite, nihil tam placatum, quam tum meus frater erat in sororem tuam: vt † etiam si qua fuerat *ex ratione sumtu offensio, nõ appareret. Ille sic die. Postridie ex Arpinati profecti sumus. vt in Arcano Quinctus maneret, dies fecit. ego Aquini: sed prandimus in Arcano. nosti hunc fundum. quo vt venimus, humanissime Quinctus, Pōponia, inquit, tu inuita mulieres,

* Milibe

*Vide hîc Manutiũ.

a L. mancupium, siue ĩs tu. Memmianorum prædiorum, vel Atilianorum.

• qui eſt in tranſuerſo epiſtolæ ſcript⁹ impleta pagina.

b L. in Arpinas,

* Vrſ. ex ve c. L. Ille ſic dies.

* Teretiã & Tulliolam.

- d ego accedero * pueros. Nihil potuit, mihi quidem vt visum est, dulcius, idque cū verbis, tum etiam animo, ac vultu. At illa, audientibus nobis Ego sum, inquit, hic hospita: id autem ex eo, vt opinor, quod antecesserat Statius, vt prandium nobis videret. Tum Quinctus, Vide, inquit mihi, hæc ego patior quotidie. Dicas, Quid, *queso, istuc erat: Magnum. Itaque me ipsum commouerat: sic absurde, & aspere verbis, vultuque responderat. Dissimulaui dolens: discubuimus omnes, præter illam: cui tamen Quinctus de mensa misit. illa reiecit. Quid multa? nihil meo fratre lenius: nihil asperius tua sorore mihi visum est. & multa prætereo quæ tū mihi maiori stomacho, quā ipsi Quincto fuerunt. Ego inde Aquinum: Quinctus in Arcano remansit: & Aquinum ad me postridie mane venit, mihique narrauit, nec secum illā dormire voluisse: & cum discessura esset, fuisse eiusmodi, qualem ego vidissem. Quid quæris? vel ipsi hoc dicas licet, humanitatem ei meo iudicio illo die defuisse. Hæc ad te scripsi fortasse pluribus, quàm necesse fuit, vt videres, tuas quoque esse partes instituendi & monendi. Reliquum est, vt antequam * proficiscare, mandata nostra exhaurias, scribas ad me omnia: Pontinum extrudas. Cū profectus eris, cures, vt sciam. Sic habeas, nihil me hercule te mihi nec carius esse, nec suauius. A. Torquatum amantissime dimisi Minturnis, optimum virum: cui, me ad te scripsisse aliquid in sermone, significaui velim. Vale.

al. ego vi- rī i Arcine- ro. N.
Q. filium & Marcum fratris filiū
*Libertus Quincti
* al. quæso
* Epirum
e L. Pom- tinium v. c. Pomptinium
eratum Cicero- nis.
*L. scripsis- se ac si a- liq.

CICERO ATTICO, S. 2

A D. III. Id. Maias cùm has dabam literas, ex Pompeiano proficiscebar, vt eo die manerem in Trebulano apud Pontium. Deinde cogitabam sine vlla mora * iusta itinera facere. In Cumano cùm essem, venit ad me (quod mihi pergratum fuit) noster Hortensius: cui deposcenti mea mandata, cetera vniuersè manda-

* æqu alia

mandaui, illum proprie, ne pateretur, quantum esset in ipso, †prorogari nobis *prouincias in quo eum tu velim confirmes, gratumque mihi fecisse dicas, quod venerit ad me, & hoc mihi, prætereaque, si quid opus esset, promiserit. Confirmaui ad eam causam etiam Furniũ nostrum, quem ad annum trib. pleb. videbam fore. Habuimus in Cumano quasi pusillam Romam, tanta erat in his locis multitudo. Cùm interim *Rufio noster, quod se à Vestorio obseruari videbat, stratagemate hominem percussit, nam ad me non accessit. Itane? cũ Hortensius veniret, & infirmus, & †tam longe Hortensius, cum maxima præterea multitudo, ille non venit? non inquam. Non vidisti igitur hominem? inquies. Qui potui non videre, cum per Emporium Puteolanorum iter facerem? in quo illum agentem aliquid, credo, salutaui. Post etiam iussi valere, cùm me è sua villa, *numquid vellem, rogasset. Hunc hominem parum gratũ quisquam putet, aut non in eo ipso laudandum, quod audiri non laborarit? Sed redeo ad illud. Noli putare, mihi aliam consolationẽ esse huius ingentis molestiæ, nisi quod spero non longiorem annua fore. hoc me ita velle multi non credunt ex consuetudine aliorum. Tu, qui scis, omnem diligentiam adhibebis, tu scilicet cum id agi debebit. Cum ex Epeiro redieris, de rep. scribas ad me velim, si quid erit. †*operariæ nundum enim satis huc erat allatum, quo modo Cęsar ferret de *auctoritate perscripta, eratq; rumor de Trãspadanis, eos iussos IIII. viros creare. Quod si ita est, magnos motus timeo. Sed aliquid ex Popeio sciã. Vale.

CICERO ATTICO, S. 3

A. D. VI. Id. Maias veni in Trebulanum ad Pontium: ibi mihi tuæ literæ binæ redditæ sunt tertio abs te die: eodem autem exemplo ante dederam Philotimo ad te literas. verũ nunc non erat satis, quia scriberem. Quid de republica rumoris, scribe quæso: in

* al. pro hinc ...m
° C. Sẽpronius Rufus, de quo 8. Fam. ep. 8.
g al. stratagemate
h. H V C. Cetã lõge, & H. Faërn. longe cum
i L. ... ex sua villa, al. cum ... e sua villa, Vet. Vict. cũ me ex pensa è villa, al. cum me expersa sua villa al. ex ponse ... sa villa, al. ex ... sui villa,
... hac forma ... rituri.
* al. operæ
* auctoritas perscripta dicitur Senatusconsultũ, cui intercessẽrut tribuni p. Dio 41.
k al. ex Pãsa Popeiano L. ex iẽs e Pomp.
l L. p̃scrib

oppidis enim summum video timorem: sed multa inania. quid de iis cogites, & quando, scire velim. Ad quas literas tibi rescribi velim, nescio. nullas enim adhuc acceperam, praeter quas mihi binas semel in Trebulano reddiderunt: quarum alterae edictum P. Licinij habebant (erant autem Nonis Maiis datae) alterae rescriptae ad meas Minturnenseis. Quam vereor, nequid fuerit σπουδαιότερον in iis, quas non accepi, quibus rescribi vis! Apud Lentulum ponam te in gratiam. Dionysius nobis cordi est. Nicanor tuus operam mihi dat egregiam. Iam deest quid scribam, & lucet. Beneuenti cogitabam hodie. nostra continentia, & diligentia faciemus satis. A Pontio, ex Trebulano ad v Id. Maias.

CICERO ATTICO, S. 4

DE NEVENTVM veni ad v Id. Maij. ibi accepi eas literas, quas tu superioribus literis significaueras te dedisse: ad quas ego iisdem eo die dederam ex Trebulano à Pontio. Ac binas quidem tuas Beneuenti accepi: quarum alteras Fesulanus multo manè mihi dedit: alteras scriba Tullius. Gratissima est mihi tua cura de illo meo primo, & maximo mandato: sed tua profectio spem meam debilitat: at ne illud quidem labat, non quo, sed inopia cogimur eo contenti esse. De illo altero, quem scribis tibi visum esse non alienum, vereor, adduci vt nostra possit (& tuis δυσδιάγνωστον esse): Equidem sum facilis: sed tu abieris, & me absente rei habebis rationem meae. Nam posset aliquid, si vterque nostrû adesset, agente Seruilio fieri probabile. Nunc si tamen es placeat, agendi tamen via non

m al. simul. al. is deest. al. vel. al. i. seru. L. qui scr. al. Beneuentum. ov c. satisfaciemus. al. & indiligentia esse satisfaciem. satis. al. L. Ponti. p L. a. d. v. q L. a. d. v. r q. v. c. à L. Pontio. s q. v. c. Funisulan. m. & ita L. t L. mãdata: intelligit Tulliae matrimonium. vide Manut. al. Marcelli illud quidem labat. Pant. ac me illud Bos. ac me ille il luc quidē labat, nō quo

v L. vereor, adduci vt n stra p ß t ad προσευπν: & tuis δυσδιά- γνωστον εἶναι. Eq. Bos. vereor vt nostra adduci possit ad προτρεψιν: & ais δυσδιάγνωστον. Esset quidem summe facilis. Sed tu abieris & me absinteres. Habebis mei rationē. al. Vereor adduci, vt nest a p ß t, & vt vis δυσδιάγνωστον: Esset summè quidem facilis [illegible] t. ant. abs. te, mei habebis ratione. L. nec, me abs. rei hab. meae ra- y L. Seruio, Seruij fil. al. Seruio Seruij filio. z L. si iam r.

[illegible] ad illā epiſtolā, quam accepi [illegible] Tullio. De Marcello feciſti diligenter: igitur [illegible] ad me. ſin minùs. [illegible] mihi enim attribui oportebit [illegible] non dubito, quin s.c. expeditum [illegible] cōpendiū populi [illegible] Matone, & Ligure [illegible] Chærippus, quo [illegible] prouinci[illegible] [illegible] Curandus au [illegible] Conſule, [illegible] cōmode, [illegible] eſt enim [illegible] fuit [illegible] Tulliæ. Quæ de S[illegible] ea [illegible] r, [illegible] illa exceptio in aliquē incurrat bene [illegible] ſed conſiderabimus rem [illegible] De noſtro [illegible] quod ſtudiose [illegible] præfecti, qui Pompeius factus [illegible] fa[illegible] De Op[illegible] c c expoſuiſti [illegible] [illegible] habes, perfice & cognoſce [illegible] & vt agam amplius, ſi me amas, [illegible] efficé. magna me cura [illegible] Habes ad omnia: etſi pene [illegible] [illegible] ſi vero [illegible] huius [illegible] aſta, & rumores velles [illegible] habes de C[illegible] [illegible] literas. & alias Pontinio de omnibus rebus diligentius dabis. Vale.

CICERO ATTICO S.

[illegible] deeſt, quod ſcribam. nam nec, quid [illegible] [illegible] nihil enim [illegible] narrem [illegible] nihil: nec [illegible] ita me in [illegible] Maii nos Venuſia mane [illegible] [illegible] dediſſe eo autē [illegible] credo [illegible] Sequitur igitur [illegible] quibus non modo res [illegible] omnes [illegible]

aL. Cur[illegible] d[illegible] habe-[illegible], ne quid ad /. al. Cu-randus au-tem habe-mus, ne quid
b L. aut mi-nus [illegible] aut [illegible]
c v.c. De Pomtinio,
d al. &, vt ne anger; [illegible]
e [illegible] v.c [illegible] eſt al. [illegible] captio eſt
*al. ducen-tes
f [illegible]
g L. Pom-p[illegible] v. c. P[illegible]
h v. c. dili-gentius
i v. t. mihi
al. etenim mihi
k v.c. proſ. [illegible]
k v.c. om-nis.

rumores cognoscamus, eas accipiemus Brundusij. Ibi enim [l]Pontinum ad eam diem, quã tu scripsisti, exspectare consilium est. Nos, Tarenti quos cum Pompeio διαλόγους de rep. habuerimus, ad te perscribemus. Et si id ipsum scire cupio, quod ad tempus recte ad te scribere [m]possem, id est, quandiu Romæ futurus sis: ut, aut quo dem post ... literas, sciam, aut ne de frustra. Sed ante quam proficiscare, vtique explicatum sit illud ccs.xx. & dccc. Hoc vero in maximis rebus & maxime necessarium habeat, vt, quod auctore te velle cœpi, ... assequar. Vale.

[l] L. Pomtinum v. c Pomptinũ

[m] L. poßim,

CICERO ATTICO, S. 6

TARENTVM veni ... ad x ... Kalendas ... Quod P. Pontinum statueram exspectare, commodissimu[m] duxi dies eos, quoad ille veniret, cum Pompeio consumere. eoque ... quod ei gratum esse id videbam, qui etiam ... petierit, *vt secum & apud se essem quotidie: quod concessi libenter. multos enim eius praeclaros de rep. sermones accipiam: instruar etiam consiliis idoneis ad hoc nostrum negotium. Sed ad te breuior iam in scribendo incipio fieri, dubitans, Romæ ne sis, an iam profectus: quod tamen, quoad ignorabo, scribam aliquid potius, quã committã, vt tibi, cùm possint reddi ... literæ, non reddantur: ne ... men iam ... habeo, ... eandem tibi, ... narrem. Mandaui omnia, quæ quidem tu, ... pollicitus ... bo, cum aliquid ... bebo ... illud tamen non desinam, [r] dum adesse putabo, de Cæsaris nomine rogare, ... confectum relinquas. Auidè exspecto tuas literas, & maximè, vt norim tempus profectionis tuę. Vale.

[o] L. a. d.

[p] L. Pomtinum

* Cõsuetudine & domũ suã significat. q L. ... ... sibi

[r] L. dum te adesse

CICERO ATTICO, S. 7

QVOTIDIE, vel potius in dies singulas breuiores literas ad te mitto, quotidie ...

[illegible] in Epesum [illegible] mandatum [illegible] Pompeius [illegible] vacationes [illegible] cum [illegible] duum [illegible] Kal. [illegible] ad [illegible], quae [illegible] Vale.

[illegible]

M [illegible] ex [illegible] enim [illegible] Nunc [illegible] saepe [illegible] amicos [illegible] Fausta [illegible] Milone, in ho- [illegible] Loquere cum Dur[illegible] [illegible] ad Camillum, ad Lamiam, eo [illegible] magis, quod [illegible] confidebam Romae te esse [illegible] fide, fama, req; tua [illegible] Vale.

[illegible]

* vt qui in [illegible] iurisdictio[illegible] [illegible] vacationes [illegible] causa. Vacationes à [illegible] intelligit.
* munus iu[illegible]
L. a. d [illegible]
L. e qua [illegible] Rc- [illegible]
[illegible]
[illegible] Milo pro [illegible] bo [illegible] cum sua [illegible] r.

CICERO ATTICO, S.

ACtivm venimus ad xvii Kal. Quinctil. cum quidem & Corcyræ, & Sybotis, muneribus tuis, quæ & Areus, & meus amicus Eutychides opipare, & φιλοπροσηνέστατα nobis congesserant, epulati essemus Saliarem in modum. Actio maluimus iter facere pedibus, qui incommodissime nauigassemus. & Leucaten flectere, molestum videbatur. Actuariis autem minutis, † Patras accedere sine impedimentis, non satis visum est decorum. Ego, vt sæpe tu me currentem hortatus es, cottidie meditor, præcipio meis, faciam denique, vt summa modestia, & summa abstinentia munus hoc extraordinariũ traducamus. Parthus velim quiescat, & fortuna nos iuuet; nostra præstabimus. Tu, quæso, quid agas, vbi quoque tempore futurus sis, quales res nostras Romæ reliqueris, maxime de xx & DCCC cura, vt sciam, id velis diligenter litteris datis, quæ ad me vt perferantur consequere. Illud tamen, quoniam nunc abes, cum id agitur, aderis autem ad tempus, vt mihi rescripsisti, memento curare per te, & per omnes nostros, in primis per Hortensiũ, vt annus noster maneat suo statu, ne quid noui decernatur. Hoc tibi ita mando, vt dubitem, an etiam te rogem, vt pugnes, ne intercaletur, sed non audeo tibi omnia onera imponere: annum quidem vtique teneto. Cicero meus, modestissimus, & suauissimus puer, tibi salutem dicit. Dionysium semper equidem, vt scis, dilexi, sed quotidie pluris facio, & mehercule in primis, quod te amat, nec tui mentionem intermitti sinit. Vale.

CICERO ATTICO, S.

VT Athenas ad xvi. Kal. Quinctil. veneramus, exspectabam ibi iam quartum diẽ Pomtinium, neque de eius aduentu certi quidquam habebam. Eram autem totus (crede mihi) tecum: &, quamquam sine iis per me ipse, tamen acrius, vestigiis tuis monitus, de-

L. a.d. xvii. Kalendas
m L. congesserant,
n v.c. Leucatam
o q.v.c. fine his imped. al. fine eis
p L. facio denique
q v.c. vbi, quoque tẽ pore futurus
r v.c. quales
s de I I S. xx
t q.v.c. vt mihi rescripsisti
v v.c. omnes
* ne longior fiat admi nistratio prouinciæ.
x v.c. a.d. xvj. al. a.d. vij. ita Manut.
y al. Pomtinium,
z al. fine his

[illegible] quid quæris? Non mehercule [illegible] de te, sed tu aliquid de [illegible] hac sunt. Adhuc [illegible] me aut publice, aut priuatim, [illegible] comitum Nihil accipitur [illegible] ab hospite: persuasum est [illegible] seruiendum esse famæ meæ. [illegible], Græcorum [illegible] celebratur quod su[illegible] me, sicut tibi sensi [illegible] cum erunt [illegible] vt meu con[illegible] quæ non aliqua ratione e[illegible] O rem minime aptam meis moribus! [a] O illud verum, [illegible]. Dices, quid adhuc? nondum enim in [illegible] versaris. Nescio, & puto molestiora [illegible], [b] etsi hæc ipsa fero equidem fronte, [illegible] & vultu bellissi. sed angor intimis [illegible] ita multa vel iracunde, vel insolen[illegible] in omni genere [illegible], insulse, arro[illegible] & dicuntur & tacentur quotidie: quæ [illegible], non perscribo, sed † quia [illegible] sunt [illegible] admirabere meam [illegible] cum salui redieris. tanta [illegible] Ergo hæc quoque [illegible] erat [illegible] ad [illegible] quia, quid agetet, vbi [illegible] ne [illegible] vt qua [illegible] rerum mearu fui quid de Cæsaris, quid de Milonis nominibus actum sit. ac non modo nemo, sed ne rumor quidem quisquam vt sciremus, in rep. quid ageretur. Qua[illegible] erit, quod scias de his rebus, quas [illegible] scire me velle, * per mihi gratum erit. [illegible] ad me perferendum. Quid est præ[illegible] sane, nisi illud valde me Athenæ [illegible]. [c] Turbæ duntaxat? & vrbis or[illegible] amore in te, [f] [illegible] quidam beneuolentia. sed multum * &

* De comitibus pr[illegible] [illegible] adde l. dictn [illegible] 4. ff. de off. [illegible]

* vid. infrà, ep. 16. & 21.

a L. O [illegible] verum,

b al. sed [illegible]

[illegible] V. C. vt puto, & volo bellis.

al. bellu.

L. vt puto, [illegible] volo bel [illegible]

al. [illegible] & vultu bel[illegible] sed

d al. [illegible] al. [illegible] vel [illegible] vel [illegible] al. [illegible] vel [illegible]

Bo[illegible] id est, al[illegible] [illegible]

[illegible] al. per [illegible] erit gratum. e L. [illegible] duntaxat [illegible] orn[illegible] f al. [illegible] beneuolentia. al. quadam

Philosophia, ἄνω καὶ κάτω, † * siquidem est in Aristo, apud quem eram. nam g Xenonem * tuum vel nostrum potius, Quincto concesseram: & tamen propter vicinitatem totos dies simul eramus inuicem. Cum primum poteris, tua consilia ad me scribas, vt sciam, quid agas, h vbi quoque & maxime quando Romæ futurus sis. Vale.

CICERO ATTICO, S.

HVI, totiesne me literas dedisse Romam, cùm ad te nullas darem? at verò posthac frustra potius dabo, quàm, si recte dari poterint, i committam, vt non dem. Ne prouincia nobis prorogetur, per fortunas, dum ades, quidquid prouideri potest, prouide. non dici potest, quàm flagrem desiderio vrbis, quam vix harum rerum insulsitatem feram. k Marcellus † sedendi comes. l & si ille magistratum non gesserit, erat tamen Transpadanos, ita mihi videtur non minùs stomachi m nostro Cæsari fecisse. sed hoc ipse viderit. Pompeius mihi quoque videbatur (quod scribis Varronem dicere) in Hispaniam certe iturus. id ego minimè probabam, qui quidem Theophani facilè persuasi, nihil esse melius, n quàm illum nusquam illum discedere. ergo Græcus incumbet. valet autem auctoritas eius apud illum plurimum. Ego has prid. Non. Quinctil. proficiscens Athenis, dedi: cùm ibi decem ipsos fuissem dies, venerat o Pontinus p nam Cn. Volusius aderat 2 quæstor. tuus vnus Tullius aberat. ἄφρακτα Rhodiorum, & dicrota Mitylenæorum habebam 3 & aliquid † ἐπικώπων. De Parthis erat silentium. Quod superest, Dii iuuent. nos adhuc iter per Græciam summa cum admiratione fecimus. Nec mehercule habeo quod adhuc quem accusem meorum. Videntur mihi nosse nos, nostram causam, & conditionem

* al. sic quidē existimat tuus apud quē eram. Vrs. sic quidem existimat Aristo.
g al. Zenonem
* al. iunctim
h L. vbi quoque tēpore Romæ futurus sis.
i V. C. committo,
k L. Marcellus fœdus in Comensi. Sigon. & Manut. Marcellus fœde in Comēs. subaudi, se gessit, vide hîc Manutiū.
l L. etsi enim ille
m L. nostro, quam Cæsari al. ac Cæsari
n L. quàm illum nusqua discedere.
o L. Pontinus. al. Pomtinius.
p L. 1. Qu. Volusius aderat, & quæstor Rufus. vnus Tull. al. vnus
q V. C. ἐπι πόνδ – & ita L. Pius aliud ἐπίσκοπον. siue κατά σκοπον al. ἐπὶ ... Bonus ἐπ᾽ ... ἀεί. vet. ἐπάκην δ᾽ εἰ vel ...

[illegible] possessioni suæ. plane seruiunt [illegible] Quod superest, si verum [illegible] [illegible] certe permanebunt. [illegible] a [illegible] ita videbunt, vt sibi sit [illegible] cui [illegible]d parum profuerit: fiet [illegible] † [illegible]. nam adhuc lenitate [illegible] proficimus aliquã- [illegible] hanc, vt singuli dicunt, [illegible], in [illegible] sum proinde pugna, ne, si quid [illegible] sit, turpis inueniar. Nunc redeo [illegible] mandas. † [t] In præ- [illegible] excusatio [illegible] voles, deferto. non [illegible], quam in Apuleio fui. Xenonem tam diligo, quam [illegible] ipsum senti- re certo scio. Apud Patronem, & reliquos [illegible]arones te in maxima gratia posui, & her- [illegible]e merito tuo feci. [x] nam mihi is ter, dixit te scripsisse ad se, mihi ex illius literis rem il- [illegible] curæ fuisse, quod ei pergratum erat. sed, cum Patro mecum egisset, vt peterem a vestro Areopago, [illegible] tollerent, quem Polycharmo præt. fecerant: commodius vi- sum est [y] & Xenoni, me, & post ipsi Patroni, ad Memmium scribere: qui pridie, quam ego Athenas veni, Mitylenas profectus erat: vt is [illegible] rescriberet, posse id sua voluntate fieri [illegible] ab Areo[illegible], inuito Memmio, [illegible] non posset. [illegible] autem [illegible] consilium abie- [illegible] Patroni iratus. itaque scripsi ad eum accurate, cuius epistolæ misi ad te exem- [illegible]. Tu velim Piliam meis verbis console- re. [z] indicabo enim tibi. tu illi nihil dixeris. [illegible] fasciculum, in quo erat epistola a Pilia: [illegible] aperui, legi: valde scripta est [illegible]. [illegible] quæ tibi epistolæ redditæ sunt sine [illegible] videlicet datæ, cum ego me non [illegible] [illegible]. ex- [illegible] e acceperis. Cura vt [illegible], vt valeas.

[r] L. [illegible] [illegible].

[s] L. ad ea, quæ mihi

[t] L. In præfectus, excusato: [illegible] no[illegible], quos voles, deferto. al. in [illegible] excusatio[illegible]nibus

[v] V. C. Varones al. Varrones al. Parones Plus Perrons vide hic Man.

[x] L. Nam [illegible] di- [illegible] ad se, &c. al. na [illegible] dixit, e

[y] L. & Xe- noni, [illegible] Patro- ni, me ad Memmi.

[z] V. [illegible]

[a] V. C. [illegible] [illegible], um [illegible]ius

[illegible], id est, [illegible]

CICERO ATTICO, S. 12

NEGOTIVM magnum est nauigare, atque id mēse Quinctili. Sexto die Delum Athenis venimus. Prid. Nonas Quinctil. à Piræeo ad Zostera, vento molesto, qui nos ibidem Nonis tenuit. [b] Ad VIII. Id. [c] ab † Ceo iucundè ad Gyarum, sæuo vento, non aduerso: hinc Scyrum: inde Delum. vtroque citiùs, quàm vellemus, cursum confecimus. Iam nosti ἀφράκτα Rhodiorum. nihil, quod minùs fluctū ferre possit. itaq; erat in animo nihil festinare, nec me de Delo *mouere,[1] nisi omnia [d] ἀκρωτήρια vidissem. De Messala ad te statim, vt audiui, de Gyaro dedi literas, & idipsum consilium nostrum etiam ad Hortensium, cui quidem valde συνηχθέσθην. Sed tuas de eius iudicii sermonibus, & mehercule omni de reip statu literas exspecto, πολιτικώτερον quidem scriptas (quoniam meos cum Thallumeto nostro peruolutas libros) eiusmodi, inquam, literas, ex quibus ego, non quid fiat (nam id vel [e] Helonius, vir [f] gratissimus, potest efficere, cliens tuus) sed quid futurum sit, sciam. [g] Cum hæc leges, habebimus coss. Omnia perspicere poteris, de Cæsare, de Pompeio, de ipsis iudicis. Nostra autem negotia (quoniam Romæ commoraris) amabo te, explica. Cui rei fuerat me rescribere, [2] [h] de strue † salinarum plane rogo. De aqua, siquid poterit fieri, eo sis animo, quo soles esse: quam ego cùm mea sponte, tum tuis sermonibus æstimo plurimi. ergo [i] quid conficies. † Præterea siquid Philippus rogauit; * quod in te sit, te faceres, id velim facias. Plura scribam ad te, cùm constitero. nunc eram plane in medio mari. Vale.

CICERO ATTICO, S. 13

EPHESVM venimus [k] ad XI. Kalend. Sextil. * sexagesimo, & quinto post pugnam [l] Bo

[Marginal notes:]
[a] L. 4. ... [c] L. ... vicum: inde G. ita Faër. alij, ad Ceo & al. demouere, [d] L. ἀκρωτήρια, al. ἀκρωτήρια vidissem. Mur. var. lec. lib. 14. c. 2. leg. ἀκρωτήρια al. ἀκρωτήρια sura al. ἀκρωτήρια vet ἀκρωτήρια Bosius omnia ἀκρωτήρια ... [e] al. Helenius, al. Vennonius, [f] v. c. & L. grauissimus. [g] v. c. Etiā cum hæc le... [h] v. c. de strue salterum, pl. al. de seruis sal... rum, Bosius de strue ex veter. de strue alterum L. de strue laterum pl. [1] L. aliquid [*] al. ... quod ... sua te faceret [k] L. a. d. XI. [*] alij quingentesimo & quadragesimo quinto post pugnam &c.

Ephesum venimus sine timore, & sine naufragio: sed tardius propter aphractorū Rhodiorum imbecillitatem. De concursu legationū, priuatorum, & de incredibili multitudine, quae mihi iam Sami, sed mirabilem in modum Ephesi praesto fuit, aut audisse te puto, aut quid ad me attinet? Verumtamen, m cum ille Curtanus venissem cum imperio, Graeci quasi Ephesio praetori se alacres obtulerunt. n ex quo intelligere certo scio, multorum annorum ostentationes meas nunc in discrimen esse adductas, sed, vt spero, vtemur ea palaestra, quam à te didicimus, omnibusque satisfaciemus, & eo facilius, quod in nostra prouincia confectę sunt pactiones. Sed hactenus, praesertim cùm cenanti mihi nuntiaret o Sestius se de nocte proficisci. Tua p negotia Ephesi curae mihi fuerunt. Thermoque, tametsi ante aduentum meum liberalissime erat pollicitus tuis omnibus, tamen Philogenem, & Seium, Rhodium, q & Apollonicensem Xenonem commendaui. omnino omnia se facturum recepit. Ego praeterea rationem Philogeni, permutationis eius, quam tecum feci, edidi. ergo haec quoque hactenus. Redeo ad vrbana. Per fortunas (quoniam Romae manes) primum illud praefulci, atque praemuni, quaeso, vt simus annui, ne intercaletur quidem. Deinde exsolue mandata, maximeque † si quid de illo domestico r scrupulum, quem non ignoras. Deinde de Caesare: cuius in cupiditatem, te auctore, incubui: nec me piget. Et, si intelligis quam meum sit scire, & curare, quid in republica fiat (fiat autem? immo verò etiam quid futurum sit) perscribe ad me omnia, sed diligentissime: in primisque, s quid iudiciorum status factorum, aut futurorum etiam laboret. De aqua, si curae est, si quid Philippus aget, t animaduertes. Vale.

f Vat. al. Rhod. fort. Lampsa.

m L. ... ius Romanus venissem

n Muretus ... legit var. lect. l. 14.

* vide l. 4. § 5. ff. de offic. pro cons.

o L. ...

p al. negotiola

q L. Apollonidensem Xen. al. Apolloniensem Bosius. Apolloniensem

r L. scrupuli, al. scrupulo,

s L. nunquid iudic. al. ecquid

t al. animaduertas

CICERO ATTICO, S. [illegible]

ANte, quàm aliquo loco conſedero, neque longas à me, neque ſemper mea manu litteras expectabis. cùm autem erit ſpatium, vtrumque * præſtabo. Nunc iter conficiebamus æſtuoſa, & puluerulenta via. Dederam Epheſo pridie: has dedi Trallibus. In prouinciam mea fore me putabam Kalendis Sextilibus. Ex ea die, † * ſi me amas παράπηγμα ἐνιαύσιον commoueto. tamen interea hæc, quæ vellem, * mihi adferebantur. Primùm otium Parthicum, deinde, confectæ * pactiones publicanorum, poſtremò, ſeditio militũ ſedata ab Appio, ſtipendiumque eis vſque ad Idus Quinctil. perſolutum. Nos Aſia accepit admirabiliter adventus noſter nemini, ne minimo quidẽ fuit ſumptui. ſpero meos omneis ſeruire laudi meæ. tamen magno timore ſum. ſed bene paratos. omnes iam noſtri, præter Tullium tuum, venerunt. Erat mihi in animo recta proficiſci ad exercitum: æſtiuos menſes reliquos rei militari dare, hibernos iuriſdictioni. Tu velim, vt me nihilo minus noſti curioſum in rep. quàm te, ſcribas ad me omnia quæ ſint, * quæ ve futura ſint. nihil mihi gratius facere potes: nisi tamen id erit mihi gratiſſimum, ſi quæ tibi mandaui, confeceris: in primis, quod ἐνδόμυχον, quo mihi ſcis nihil eſſe carius. Habes epiſtolam plenam feſtinationis, & pulueris: reliquæ ſubtiliores erunt. Vale.

CICERO ATTICO, S. [illegible]

LAODICEAM veni pridie Kal. Sextil. Ex hoc die clauum anni mouebis. Nihil exoptatius adventu meo, nihil carius: ſed eſt incredibile, quàm me negotij tædeat, ne non habeat ſatis magnum campum ille tibi non ignotus curſus animi, & induſtriæ b meæ: præclara opera ceſſent. quippe ius Laodiceæ me dicere, cum Romæ A. Plotius dicat? & cùm exercitum noſter amicus habeat, tantum me nomen habere duarum legiuncularum exilium. Denique hæc non deſidero: lucem, forum, vrbem

Marginal notes:

* al. ſtabo. al. dabo.

* al. etſi me παράγγελμα ἐνιαύσιον commouebat. tamẽ al. ſi me amas παράγγελμα

* al. afferebantur.

* al. rationes vel ſitiones

v. v. c. omnis

x al. in magno timore ſum.

y q. v. c. ſed bene ſperamus. & ita L.

z v. c. quæ futura ſ. & ita L.

a al. amouebis. vel clauũ amouebis. Boſ. clauũ anni mouebis.

b al. meæ.

c L. [illegible]

al. ceſſent.

[illegible], [illegible] vs [illegible]. Sed [illegible], vt [illegible] modo [illegible], si prorogatur, [illegible]. Verum [illegible], tu modo [illegible]. Quæris, quid hic [illegible] ita viuam [illegible] delector hoc [illegible] abstinentia ex pro[illegible] vt [illegible], ne [illegible], quod [illegible] soluendum sit. Appi [illegible] refricui, sed [illegible], nec [illegible] Non. [illegible] literas dabam [illegible] in [illegible] ad [illegible] Laodiceæ, cum [illegible] de [illegible] plane non est nostrum [illegible] sed [illegible] modò, si me amas, [g] sim annuus. Adsis [illegible] tempus, [h] vt senatum excites. Mirifice [illegible] quod iam diu ignota sunt mihi ista [illegible]. Quare, vt ad te ante scripsi, cum cete[illegible] [illegible] cura [illegible] nota sit [illegible] tarde mihi redditur [illegible] familiarem [illegible] domesticos [illegible]. Andronico [illegible] tu autem [illegible] dare [illegible] poteris, per [illegible] nostros [illegible] Vale.

[illegible] ATTICO. [illegible] 16

[illegible] mi [illegible] [illegible] intellexi [illegible] [illegible] ne me [illegible] [illegible] fuisse [illegible] vis, dum hæc, quæ longi[illegible] desiderant oratione[m] summatim tibi [illegible]. Maxima exspectatione in per[illegible], & plane euertam in perpetuum pro[illegible] nos [illegible] pridie Kalend. Sex[illegible] † [illegible] Laodiceæ, tr[illegible] [illegible] inde in [illegible] Synnade, audi[illegible] [illegible] aliud [illegible] [illegible] possessione [illegible] ploratus [illegible] nostra quidem [illegible]

[illegible] vel [illegible]

d [illegible]
e L. [illegible]
f [illegible]
[illegible] Manut[illegible]
[illegible] Vict. [illegible]
[illegible] Dores enim [illegible] alii [illegible]
g L. [illegible]
h L. vt [illegible]
i L. [illegible] cura [illegible] tibi reditu re[illegible] Malat. [illegible] ra [illegible] be a, n[illegible] ta de [illegible] de reditu[illegible] diacc[illegible]

quædam non hominis, sed feræ nescio cuius immanis. Q. Id quæris? [m] tædet omnium me vitæ. Leuantur tamen miseræ ciuitates, quod nullus fit sumptus in nos, neque in legatos, neque in quæstorem, neque in quemquam. Scito non modo nos fœnum, aut quod lege [*] Iulia dari solet, non accipere, sed ne ligna quidem, nec, præter quatuor lectos, & tectum, quenquam accipere quidquam: multis locis ne tectum quidem, & in tabernaculo manere plerumque. Itaque incredibilem in modum concursus fiunt ex agris, ex vicis, ex † [*] domibus omnibus. Mehercule etiam aduentu nostro reuiuiscunt, iustitia, abstinentia, clementia tui Ciceronis. Itaque opiniones omnium superauit. Appius, vt audiuit nos venire, in vltimam prouinciam se coniecit Tarsum vsque: ibi forum agit. de Partho silentium est. sed tamen concisos equites nostros a barbaris nunciabant ij, qui veniebant. Bibulus ne cogitabat quidem etiam nunc in prouinciam suam accedere. id autem [n] facere ob eam caussam dicebant, quod tardius vellet decedere. Nos in castra properabamus, quæ aberant bidui. Vale.

m al. tædet omnino eius vitæ. fort. tædet omneis eos vitæ. al. tædet omnium nos vitæ. Bos. tædet omninumnos vitæ.

* Legē Iuliā de prouinciis intelligit, de qua suprà, ep. 9.

* al. ex domibus mehercule, & iam aduētu nostro reuiuiscūt iustitia,

n al. eum facere

CICERO ATTICO. S. 17

ACCEPI Roma sine epistola tua fasciculum literarum: in quo, si modo valuisti, & Romæ fuisti, Philotimi duco esse culpam, non tuam. Hanc epistolam dictaui sedens in rheda, cum in castra proficiscerer, [o] a quibus aberam bidui. Paucis diebus habebam certos homines, quibus darem literas. itaque eo me seruaui. Eueniunt tamen, etsi hoc te ex aliis audire malo, sic in prouincia nos gerimus, quod ad abstinentiam attinet, vt nullus teruncius insumatur in quenquam. id fit etiam & legatorum, & tribunorum, & præfectorum diligentia. nam omnes mirifice συμφιλοδοξοῦσι gloriæ meæ. Lepta noster mirificus est. sed nunc propero. perscribam ad te paucis diebus omnia. Cicerones nostros

o L. a quibus aberam.

& ita v.c.

* al. tamen eis

Deiotarum filium, qui rex ab senatu appellatus est, secum in regnū, du in æstiuis nos essemus. illum pueris locum esse bellissimum duximus. Sestius* ad me scripsit, quæ tecum esset de mea domestica & maxima cura locutus, & quid tibi esset visum. Amabo te incumbe in eam rem, & ad me scribe, quid & possis, & tu censeas. Idem scripsit, Hortensium de proroganda nostra prouincia dixisse nescio quid. mihi in Cumano diligentissime se, ut annuus essemus, defensurum receperat. Si quidquam me amas, hunc locum muni. Dici non potest quam inuitus a vobis absim. Et simul hanc gloriolam nostræ iustitiæ & abstinentiæ fore illustriorem spero, si cito decesserimus, quod Scæuolæ contigit, qui solos nouem mensis Asiæ præfuit. Appius noster* cùm me aduentare videret, profectus est Tarsum vsque Laodicea. ibi forum agit, cùm ego r sum in prouincia. quam eius iniuriam non insector. satis enim habeo negotii in sanandis vulneribus, quæ sunt imposita prouinciæ. quod do operam, ut faciam quam minima cum illius contumelia. Sed hoc Brutulo nostro velim dicas, illum fecisse non belle, qui aduentu meo quam longissime potuerit, non decesserit. Vale.

p al. Sesti.
q L. S. aus ...
* idē ep. ...
r L. sim

CICERO ATTICO S. 18

QVAM vellem Romæ esses, si forte non es. Nihil enim certi habebamus, nisi accepissemus tuas literas s a. d. XIIII kalend. Sextil. datas, in quibus scriptum esset, te in Epirum iturum circiter kalend. Sextil. Sed siue Romæ, siue in Epiro es, Parthi Euphraten transierant, duce Pacoro, t Orodis l Parthorum regis filio, cunctis fere copiis. Bibulus nondum audiebatur esse in Syria. Cassius in oppido Antiochia est cum omni exercitu: nos in Cappadocia ad Taurum cum exercitu ad Cybistra. Hostis v in Cyrrhestica, quæ Syriæ pars proxima est prouinciæ meæ. His de rebus scripsi ad senatum

quas

s L. a. d. XIIII.
t al. regis Parthorum.
l Orodi.
al. adire.
v al. in Cyrrhestica.

quas literas, si Romæ es videbis. putesne reddenda: & multa, immo omnia: quorum κεφάλαιον, ne quid inter cæsa & porrecta, vt aiunt, oneris mihi addatur, aut temporis. Nobis enim, hac infirmitate exercitus, inopia sociorum, præsertim fidelium, certissimum subsidium est hiems. ea si venerit, nec illi ante in meam prouinciam transierint: vnum vereor, ne senatus, propter urbanarum rerum metum, Pompeium nolit dimittere. Quod si alium ad ver mittit, non laboro, nobis modo temporis ne quid prorogetur. Hæc igitur, si Romæ es. sin abes, aut etiam si ades, hæc negotia sic se habent. Stamus animis, & quia consiliis, vt videmur, bonis vtimur, speramus etiam manu. Tuto consedimus, * copioso à frumento, Ciliciam prope conspiciente, expedito ad mutandum loco, paruo exercitu, sed, vt spero, ad * beneuolentiam erga nos consentiente: quem nos Deiotari aduentu cum suis omnibus copiis duplicaturi eramus. Sociis multo fidelioribus vtimur, quam quisquam vsus est: quibus incredibilis * est nostra mansuetudo, & abstinentia. Delectus habetur ciuium Romanorum. frumentum ex agris in loca tuta comportatur. si fuerit occasio, manu: sin minus, locis nos defendemus. Quare bono animo es. video enim te, & quasi coram adsis, ita cerno συμπάθειαν amoris tui. Sed te rogo, si vllo pacto fieri poterit, si integra in senatu nostra causa ad Kal. Ianuar. manserit, vt Romæ sis mense Ianuario. Profecto nihil accipiam iniuriæ, si tu aderis. Amicos consules habemus, nostrum tribunum pleb. Furnium. Verum tamen tua est opus assiduitate, prudentia, gratia. tempus est necessarium. sed turpe est me pluribus verbis agere tecum. Cicerones nostri sunt apud Deiotarum. sed, si opus erit, deducentur Rhodum. Tu, si es Romæ, vt soles, diligentissime: si in Epeiro: mitte tamen ad nos de tuis aliquem tabellarium, vt & tu, quid nos agamus, & nos, quid tu agas, quidque acturus sis, scire possimus. Ego tui Bruti rem sic ago, vt suam ipse non ageret. sed iam

* vet. speramus etiam aruo tuto cosedimus à frumēto, Mure 14. var. cod. speramus etiam arua tuto consedimus, al. ferram & in Armeniæ tuto consedimus.
* Bellar. Quo Fusa à frumento,
* Victor locum
x v. c. beneuolentiam
* al. est
y al. Dilectus
z L. amicos consules habemus, nostrū tribunum pleb. Furnium. & ita v. c.

[illegible] non agerer. sed iam exhibeo pupillum neque defendo sunt enim negotia, & le[illegible] & [illegible] Faciam tamen [illegible] ubi quidem [illegible] est, quam [illegible] sed certe satis la[illegible] utique. Vale.

CICERO ATTICO, S. 19

OB[illegible]NARA[illegible] iam epistolam meam, quam puto te modo perlegisse, scriptam mea manu, in qua omnia continentur, cum subito Appii tabellarius [b] ad xi kal. Octob. septuag[illegible] & qua[illegible] [illegible] Roma celeriter [illegible] tam [illegible] [illegible] litteras [illegible] dubito [illegible] [illegible] [illegible] Arimino redi[illegible] [d] etiam [illegible] [illegible] vereor, ut scribis, [illegible] Epiro [illegible] [illegible] non minus quàm nos [illegible] [illegible] ano nomine scripsi ad P[illegible] omnia, ne [illegible] et M[illegible]alam. Itineris nostri famam ad[illegible] pervenisse [illegible] tor magisque lętabor, si reliqua [illegible] tuam sibi iam Romę luci[illegible] gaudeo: eamque quam [illegible] meo & [illegible] amabile esse [illegible] scio [illegible] [f] atque [illegible] vale. De Patrone, & tuis [illegible] condiscipulis, quæ de Tarentinis in [illegible] laborasti, ea [illegible] grata esse gaudeo. Quod scribis, * [illegible]enter [illegible] pullam tulisse eum, qui [illegible] tui fili pa[illegible] certaret, magni amoris signum. Itaque etiam admonuisti, ut gauderem [illegible] menti non [illegible] [illegible] libet [illegible] sed plane gaudeo [illegible] interest τὸ φ[illegible]. Vale.

CICERO ATTICO, S. 20

SATVRNALIBVS mane se mihi Pindenissitæ [illegible] septimo, & quinquagesimo [illegible] postquam oppugnare eos [illegible] Qui [illegible] Pindenissitæ? qui sunt? inquies [illegible] [illegible] Quid ego faciam? [illegible] potui Ciliciam, Ætoliam aut Macedoniam [illegible] Hoc iam sic habeto nec hoc [illegible] tanta negotia geri potuisse quæ cognosco

a L. [illegible]m. & ita [illegible] b L. [illegible]d c L. [illegible] mo quadr d L. [illegible] e al. certè sci. f L. Etiam [illegible]que et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] QuædeTa[illegible] [illegible] al. [illegible] at [illegible] [illegible] & r. al. [illegible] at[illegible] [illegible] [illegible] tuis * [illegible] [illegible] al. Pa[illegible] * Lips. [illegible] [illegible] [illegible] h L. Pindenissitæ al. [illegible] al. Pindenissitæ i L. Pinde[illegible] [illegible] reddere

[illegible] al. [illegible] Macedoniam [illegible]

cognoſce ἐν ἐπιτομῇ. ſic enim concedis mihi proximis literis. Epheſum vt venerim, noſti: [l] qui etiam mihi gratulatus es illius diei [m] celebritate, qua nihil me vmquã delectauit magis. Inde oppidis, his,* quæ erant, mirabiliter accepti Laodiceam prid. kal. Sex. venimus. Ibi morati biduum, perilluſtres fuimus honorificiſque verbis omneis iniurias reuellimus [n] ſuperiores, quod dein † Apameæ quinque dies morati. Synnadis triduũ, Philomeli quinque dies, Iconij x [o][p] fecimus. nihil ea iuriſdictione æquabilius, nihil lenius, nihil grauius. [q] Inde ad caſtra veni ad VII kal. Septemb. ad III exercitum luſtraui apud Iconium. Ex his caſtris cum graues de Parthis nuntij venirent, perrexi in Ciliciam per Cappadociæ partẽ eã, quæ Ciliciam attingit, eo conſilio, vt Armenius Artauaſdes, & ipſi Parthi Cappadocia ſe excludi putarent. Cùm dies quinque ad Cybiſtra Cappadociæ caſtra habuiſſem, certior ſum factus, Parthos ab illo aditu Cappadociæ longe abeſſe, Ciliciæ magis imminere. Itaq; cõfeſtim iter in Ciliciam feci per Tauri pylas. Tarſum veni ad III. Non. Octobr. Inde ad Amanum contendi, qui Syriam à Cilicia aquarum [t] diuortio diuidit: qui mons erat hoſtium plenus ſempiternorum. Hîc [v] III. Octob. magnũ numerum hoſtium [x] cecidimus. Caſtella munitiſſima nocturno Pomtini aduentu, noſtro matutino cepimus, incẽdimus, imperatores appellati ſumus. [y] Caſtra paucos dies habuimus, ea ipſa, quæ contra Darium habuerat apud Iſſum Alexander imperator haud paulò melior, quàm aut tu, aut ego. Ibi dies quinque morati, direpto, & vaſtato Amano, inde diſceſſimus. Interim (ſcis enim dici quædam πανικὰ, dici item τὰ κενὰ τοῦ πολέμου) rumore aduentus noſtri, & Caſſio, [a] qui Antiochia tenebatur, animus acceſſit, & Parthis timor iniectus eſt. Itaque eos cedentes ab oppido Caſſius inſecutus, rẽ bene geſſit. qua in fuga magna auctoritate *Oſaces dux Parthorum, vulnus accepit, eoque interiit

paucis

[l] V. c. egiſti a te illius diei. [m] L. cele- brem, * al. quæ a ſe erant. [n] L. ſuperio- ris, quadrie. [o] ... Apa- meæ v. dies mor. [o] L. Synnadæ. a. Synna- da. [p] L. F. egi- mus. [q] V. C. In de in caſtra. [r] L. a. d. VII. Kal. Sept. a. d. III. ex... [s] L. ad III. [t] al. diuor- tio. [v] L. a. d. [x] L. occidi- mus. [y] al. ſ. ancis d... [z] vid. 2. E- piſtolarum, ... 10. [z] L. ſcis e- nim dici quædã πανι- κὰ, dici item τὰ κ. [a] al. à quo Antiochia tenebatur. * vid. Dio- nem li. 4...

paucis post diebus. Erat [b] in Syria nostrum nomen in gratia. Venit interim Bibulus: credo, voluit appellatione hac inani nobis esse par. In eodem Amano cœpit * *laureolam in * mustaceo quærere*. At ille cohortem primam totam perdidit, cēturionémq; primipili * nobilem sui generis, Asinium Dentonem, & reliquos cohortis eiusdem, & Sext. Lucilium, T. Gauij Cæpionis, locupletis, & splendidi hominis F. tribunum mil. Sane plagam odiosam acceperat cum re tum tempore. Nos * Pindenissum, quod oppidum munitissimū Eleutherocilicum omnium memoria in armis fuit (feri homines, & acres, & omnibus rebus ad defendendum parati) cinximus vallo, & fossa: aggere maximo, vineis, turre altissima, magna tormentorum copia, multis sagittariis, magno labore, apparatu, multis sauciis nostris, incolumi exercitu negotium confecimus. Hilara sane Saturnalia. Militibus quoq;, equis exceptis, reliquam prædam concessimus. Mancipia venibant Saturnalibus tertiis. Cùm hæc scribebam in tribunali, res erat ad LLS. CXX. Hinc exercitum in hyberna agri male pacati, deducendum Q. fratri dabam: ipse me Laodiceā recipiebam. Hæc adhuc: sed ad præterita reuertamur. Quod me maximè hortaris & quòd pluris est, quàm omnia, in quo laboras, vt etiā Ligurino * μώμῳ satisfaciam, moriar si quidquam fieri potest elegantius. Nec * tamen ego hanc continentiam appello, quæ virtus voluptati resistere videtur. Ego in vita mea nulla vnquam voluptate tanta sum affectus, quanta afficior hac integritate. nec me tam fama (quæ summa est) quàm res ipsa delectat. Quid quæris? fuit tanti. me ipse non noram: nec satis sciebam, [d] quid in hoc genere facere possem. Rectè [c] πεφυσίωμαι. nihil est præclarius. Interim hæc λαμπρά. Ariobarzanes opera mea viuit, regnat, ἐν παρόδῳ consilio & auctoritate ...

a al. nobilem sui generis — b al. in Assyria — c prouerbium est: id est, triumphi cupiditate ducitur, voluit obscuris & infirmis hominibus pugnā gestā laudi adscribere. — * vide 8. Fam. ep. 6. — Stephano, παιδ' ὑπολίσσος, Straboni, παιδ' ὑπολίσσος, vel παλινδίσσος, c L. omni memoria — * id est, Hortensio acerrimo mei reprehensori. Ligurinū autem vocat, quod λιγυρὰ id est, arguta esset eius oratio. De Hortēsio in ... vide sup. li. 3. ep. 9 & 1. ad Q. Frat. ep. 3.

& auctoritate, & quòd insidiatoribus ei... ἀπ... me, ³ non modo ad ἀφο... præbui, regem, regnumque seruaui. Interea è Cappadocia¹ ne pilum quidem. Brutum abiectum quantum potui, excitaui: quē non minus amo quàm tu, pęnè dixi, quàm te, atque etiam spero, toto anno imperij nostri teruncium ... tus in prouincia nullum fore. Habes omnia. Nunc publicè literas Romam mittere parabam: vberiores erunt quàm si ex Amano misissem. At te Romæ non fore? Sed est totum, quid kalend. Mart. futurum sit. Vereor enim, ne cùm de prouincia agetur si Cæsar resistet: nos retineamur. His tu si adesses, nihil timerem. Redeo ad vrbana: quæ ego diu ignorans, ex tuis iucundissimis literis ᵍ ad v. kal. Ian. demum cognoui. eas diligentissime Philogenes libertus tuus curauit, per longa, & nō satis tuta via perferendas. nam quas ʰ L. ...mnij pueris scriptas datas, non acceperam. Iucunde de Cæsare, & quæ senatus decreuit, & quæ tu speras: quibus ille si cedit, salui sumus. Incendio Pletoriano quod Leius adustus est, minus moleste fero. Lucceius de Q. Cassio cur tam vehemens fuerit, & quid actum sit, aueo scire. Ego cùm Laodiceam venero, Quincto sororis tuę filio togam puram iubeor dare: cui moderabor diligentius. ⁴Deiotarus, cuius auxilijs magnis vsus sum, ad me, vt scripsit, cum Ciceronibus Laodiceam venturus erat. Tuas etiam Epiroticas exspecto literas, vt habeam rationem non modo negotij, verum etiā otij tui. Nicanor in officio est, & a me liberaliter tractatur: quem, vt puto, Romam cum literis publicis mittam, vt & diligentius perferantur, & idem ad me certa de te, & a te referat. Alexis quòd mihi toties salutem adscribit, est gratum. Sed cur non suis literis idem facit, quod meus ad te Alexis facit? Phemio quæritur κέρας. Sed hęc hactenus. Cura, vt valeas, & vt sciam, quando cogites Romā. Etiam atque etiam vale. Tua, tuosq. Thermo. & præsens Ephesi diligentissime commendaram, & nunc

f L. ne pilū quid. at ij; etiam spero toto anno imp. n. teruncium fore in prouinciū fore. Brutū abiectū q.p. excitaui: q n.m.a.q.t. pene d. quā te. Habes omn.

g L. a. d. v.

h L. Lenij

... per literas ipsumq; ... esse perhu... tui. In velim, quod antea ad te scripsi, ... Parmenonis de ... opera, vt quod tuo ... oq; beneficio puer habet, cures nequa ratione conuellatur. [k] vtriq; nostrûm existimo, tum mihi erit pergratum. Vale.

[i] L. Parmenonis. [k] L. vtriq; nostrûm honestum ex ...

CICERO ATTICO, S. 21

TE in Epirum saluum venisse, &, vt scribis, ex sententia nauigasse, vehementer gaudeo: non esse Romæ meo tempore pernecessarium ... esse fero. Hoc me tamen consolor, quod non spero te istic iucunde hiemare, * & † libenter requiescere. Cassius frater Q. Cassii, familiaris tui, [l] prudentiores illas literas miserat (de quibus tu ex me requiris, quid sibi voluerint) quàm eas, quas postea misit: † quibus * per se scribit confectum esse Parthicum bellum. Recesserant illi quidē ab Antiochia ante Bibuli aduentum, sed nullo nostro ... hodie vero hiemant in Cyrrhestica maximúmq; bellum impendet. Nam & * Orodes, regis Parthorū filius, in * prouincia nostra est: nec dubitat Deiotarus, cuius * filio pacta est * Artauasdis filia, ex quo ... potest, quin cū omnibus copiis ij se primo æstate Euphratē transituros ... Quo autem die Cassij literæ victrices in senatu recitatæ sunt ... Non. Octobrib. eodē mea ... Axius noster ait nostras auctoritate plenas fuisse: illis negat creditum. Bibuli nondū erant allatæ, quas certo scio plenas timoris fore. Ex his rebus hoc vereor, ne, cùm Pōpeius propter metū rerum nouarū nusquam dimittatur, Cæsari nullus honos à senatu habeatur, dū hic nodus expediatur, non putet senatus, nos antè, quàm successum sit oportere decedere. nec in tanto motu rerū tātis prouinciis singulos legatos præesse. Hic, ne quid mihi prorogetur, quod ... successor quidem sustinere possit, horresco: atque eo magis, quod tu abes, qui consilio, gratia, studio, multis rebus occurreres. Sed

* tot. hoc & libenter requiescere deest quibusdam.
[l] a. prudentiores
* hęc duo per se in quibusdā non habētur.
* al. Orodæ
* Cyrrhestica.
[l] Appianus in bello Parthico
* Armeniorum regis.
[m] for. expeditur,

Sed dices, me ipsum mihi solitudinē [illegible] re. Cogor: & velim ita sit. Sed omnia [illegible] etsi bellum [n] [illegible] habet illa tua epistola. quam dedisti naui[illegible]ans Buthroto, [illegible] VT VIDEO, ET SPERO, NVLLA AD DECEDENDVM [o] MORA: mallem, VT VIDEO: [illegible] opus fuit. VT SPERO. Acceperam autem [illegible] celeriter Iconij per publicanoru tabellarios à Lentuli triumpho datas, in his, [illegible] illud confirmas [illegible] mora [illegible] mihi nullam fore. Deinde addis, siquid secus, [p] te ad me fore venturum. Pungunt ☩ me dubitationes tuae simul & vides, quas acceperim literas. Nam quas Hermoni [q] centurionis [r] Camulae ipse scribis te dedisse, non accepi. Lenij pueris te dedisse, saepe ad me scripseras. eas Laodiceae denique, cum eo venissem III. Id. Febr. Lenius mihi reddidit, datas [s] ad x kalend. Octobr. Lenio tuas commendationes, & statim verbis [t] & re aliquo tempore probabo. Hae literae cetera vetera habebant: vnum hoc nouum de Cibyratis pantheris. Multum te amo, quòd respondisti M. Octauio, te non putare. sed posthac omnia, [u] quae certa non erunt, pro certo negato. Nos enim & nostra sponte bene firmi, & mehercule auctoritate tua inflammati, vicimus omneis (hoc tu ita reperies) cum abstinentia, tum iustitia, facilitate, clementia. Caue putes, quidquam homines magis vmquam esse miratos, quam, nullum terruncium, me obtinēte prouinciam, sumtus factum esse, nec in remp. nec in quēquam meorum, praeterquam in L. Tullium legatum. is, [v] ceteroqui abstinens (sed Iulia lege [x] transitans semel ☩ tamen in diem, non, vt alij solebant, omnibus vicis, praeter eum semel, nemo accepit) [y] facit, vt mihi excipiendus sit, cùm terūcium nego sumptus factum: praeter eum accepit nemo. Has à nostro Q. Titinio sordes accepimus. Ego, aestiuis confectis, Q. fratrem hibernis, & Ciliciae praefeci. Q. Volusium, tui Tiberij generum, [illegible] hospi[illegible]

[n] [illegible]

[o] Q.V. CESSERIT MORA.

[p] L. te ad me [illegible] esse venturu.

[q] al. An gunt

[r] L. centurionis Canuley [illegible] bis te ded. al. centurionis Camulae li. te d. d.

[s] L. a. d. x. kalend.

[t] L. & reliquo tempore probabo.

[v] q. v. c. ceteroquin

[x] L. transitans, ita Malasp. & Bosius.

[y] L. hic facit, vt

hominem, [z] sed † mirificè abstinentem, misi in Cyprum, vt ibi pauculos dies esset, nec ciues Rom. pauci, qui illic negotiantur, ius sibi dictũ negarent. nam euocari ex insula Cyprios non licet. Ipse in Asiam profectus sum Tarso Nonis Ian. non mehercule dici potest, qua admiratione Ciliciæ ciuitatum, maximeque Tarsensium. Postea verò, quàm Taurum transgressus sum, mirifica exspectatio Asiæ nostrarum diœcesium, quæ sex mensibus imperij mei nullas meas acceperat literas, numquam hospitem viderat: illud autem tempus quotannis ante me fuerat in hoc quæstu. Ciuitates locupletes, ne in hiberna milites reciperent, magnas pecunias dabant: Cyprij talenta Attica cc. Qua ex insula (non ὑπερβολικῶς, sed verissimè loquor) nummus nullus, me obtinente, [a] erogabatur. Ob hæc beneficia, quibus illi obstupescunt, nullos honores mihi, nisi verborum, decerni sino: † statuas, [b] ænea, * τέθριππα prohibeo: nec sum in vlla alia re molestus ciuitatibus, sed fortasse tibi, qui hæc prædicem de me. perfer, si me amas. tu enim me hæc facere voluisti. Iter igitur ita per Asiam feci, vt etiam fames, [c] qua nihil miserius est, quæ tum erat in hac mea Asia (messis enim nulla fuerat) mihi optanda fuerit. Quacumque iter feci, nulla vi, nullo iudicio, nulla contumelia, auctoritate, & cohortatione perfeci, vt & Græci, & ciues Rom. qui frumentum compresserant, magnum numerum populis pollicerentur. Idib. Febr. quo die has literas dedi, forum instituerant agere Laodiceæ Cibyraticum, & Apameense ex Idib. Mart. ibidem Synnadense, Pamphylium: * tum Phemio dispiciam * κέρας Aonium, Isauricum: ex Idib. Maiis, in Ciliciam, vt ibi Iunius consumatur velim tranquillè à Parthis. Quinctilis, si erit, vt volumus, in itinere est per prouinciam redeuntibus consumendus. Venimus etiam in prouinciam Laodiceam Sulpicio, &

[z] al. *sed etiã mirificè abst.* al. *& mirificè* al. *sed mirificè etiam abstinentem*

[a] L. *erogatur.* v.c. *erogabitur.*

[b] L. *fana,* τέθρ.

* quadrigæ æneæ, quales decerni solitæ.

[c] L. *qua nihil miserius,* q.

* al. *tum*

* Vide 6. ep. 1.

Marcello coss. prid. Kalend. Sextil. inde nos oportet decedere [d] ad IIII. Kalend. Sextil. Primùm contendam à Qu. fratre, vt se præfici patiatur: quod & illo, & me inuitissimo fiet. sed aliter honestè fieri non potest: præsertim cùm virum optimum, [e] Pontinum, ne nunc quidem retinere possim. rapit enim hominem Postumius Romam: fortasse etiam * Postumia. Habes consilia nostra. nunc cognosce de Bruto. Familiareis habet Brutus tuus quosdam creditores Salaminiorum, ex Cypro [f] M. Scaptium, & P. Matinium: quos mihi maiorem in modum commendauit. Matinium non noui. Scaptius ad me in castra venit. pollicitus sum curaturum me Bruti causa, vt ei Salaminij pecuniam soluerent. egit gratias. præfecturam petiuit. negaui me cuiquam negotianti dare: quod idem tibi ostenderam. Cn. Pompeio petenti probaram institutum meum: * quid dicam Torquato [g] de M. Lenio tuo? multis aliis: si præfectus vellet esset syngraphæ causa, me curaturum, vt exigeret gratias egit, discessit. Appius noster turmas aliquot equitum dederat huic Scaptio, per quas Salaminios coërceret, & eũdem habuerat præfectum. vexabat Salaminios. Ego equites ex Cypro decedere iussi. moleste tulit Scaptius. Quid multa? vt fidem meam præstarem, cùm ad me Salaminij Tarsum venissent, & vnà Scaptius, imperaui, vt pecuniam soluerent. Multa de syngrapha, de Scaptij iniuriis. negaui me audire. Hortatus sum: petiui etiam pro meis in ciuitatem beneficiis, vt negotium conficerent. [h] Deniq; dixĩ me coacturum. Homines non modò non recusare, sed etiam hoc dicere, se à me soluere. quod enim prætori dare consuessent, quoniã ego non acceperam, se à me quodammodo dare, atque etiam minus esse aliquãto in Scaptij nomine, quàm in vectigali prætorio. Collaudaui homines. Rectè, inquit Scaptius: sed subducamus summam. Interim cùm ego in

edicto

[d] L. *a. d. IIII.* al. *a. d. III.*
[e] L. *Pomtinum*, al. *Pontinũ*,
* S ror vel vxo Seru. Sulpitij.
[f] al. M' *Scaptium*,
* al. *quid dicã? Torq.*
[g] L. *in Lenio tuo?* al. *in Lænio suo?*
[h] al. *Dixi denique*

edicto [i] trãslatitio, cẽtesimas, me obseruaturũ, haberẽ, [2] cũ [k] anatocismi anniuersario, ille ex syngrapha postulabat [l] IIII Quid ais, inquam? possúmne cõtra meũ edictũ? At ille profert s.c. Lentulo, Philippoq; coss. vt, qui Ciliciã obtineret, ius ex illa syngrapha diceret. Cohorrui primò. [m] etenim erat interitus ciuitatis. Reperio duo s.c. iisdẽ coss. de eadẽ syngrapha. Salaminij, cũ Romæ* versurã facere vellent, non poterãt, ꝙ lex* Gabinia vetabat. Tũ ij, Bruti familiares, freti gratia Bruti, [n] dare volebãt, si sibi s.c. caueretur. Fit gratia Bruti s.c. VT NE'VE SALAMINIIS, NE'VE QVI EIS DEDISSET, FRAVDI ESSET. Pecuniã numerarunt: & postea venit in mentẽ fœneratoribus. nihil se iuuare illud senatusconsultum, quòd ex syngrapha ius dici lex Gabinia vetaret. Tum † fit s.c. 3 [o] *vt ea syngrapha esset, quã ceteræ*, sed vt eodem. Cùm hæc disseruissem, seducit me Scaptius. ait se nihil contrà dicere, sed illos putare talenta CC. se debere: ea se velle accipere: debere autem illos paulò minus: [p] rogat, eos ad CC. perducam. Optimè, inquam. voco illos ad me, remoto Scaptio. Quid vos? quãtum inquam, debetis? Respondent, C. VI. Refero ad Scaptium. homo clamare. [q] Quid opus est, inquam? rationes cõferatis. Assidũt: [r] subducũt: ad nummum cõuenit. Illi se numerare velle. vrgere, vt acciperet. Scaptius me rursus seducit: rogat, vt rem sic relinquam Dedi veniam homini impudenter petenti. Græcis quærentibus: [s] vt in fano deponerent, postulantibus, non concessi. Clamare omnes, qui aderant, nihil impudentius Scaptio, qui centesimis cum anatocismo contentus non esset: alij, nihil stultius. Mihi autem impudens magis, quã stultus videbatur. Nam aut bono nomine centesimis contentus erat, aut non bono quaternas

i L. *tralatitio*, k L. *anatocismo* al. *a natocis* al. *anatocismo*, al. *anatocis* l q. v. c. *quaternas*. m al. *& etenim int*. * vide Festum in versura. * Vetabat hæc lex versurã in vrbe facere, aut ex syngrapha ius dicere aduersus prouinciales homines. n al. *dare volebant* IIII. *si sibi* al. *dare solebant*, o L. *vt ea syngrapha esset eodem iure, quo ceteræ. Non meliore, quã ceteræ, sed vt eodem*. al. *nõ vt alio ea Syn. iure esset, & res* al. *vt ea syng. eodem iure. qua ceteræ*, p L. *rogat, vt eos*. d q *Quid op⁹ est? inquã*. nihil poti⁹, quã *vt rationes cõferatis*. r L. *subducũt ad nummũ cõuenit*. sal. *& in f.* vide l. 4. in f. ff. familiæ. Plaut. in Aulul. ac 4. id autem fiebat ad sistendas vsuras. l. 28. ff. de administr. tutor.

centeſimas ſperabat. Habes meã cauſam: quæ ſi Bruto non probatur, neſcio cur illum amemus. ſed auunculo eius certè probabitur, præſertim cùm s. c. modò factum ſit, puto poſtquã tu profectus, in creditorum cauſa, vt centeſimæ perpetuo fænore *ducerentur. Hoc quid interſit, ſi tuos digitos noui, certè habes ſubductum. in quo quidẽ ὁδῷ πάρεργον. Lucceius, M.F. queritur apud me per literas, ſummũ eſſe periculum, ne culpa ſenatus, his decretis, res ad tabulas nouas perueniat. cõmemorat, quid olim mali C. Iulius fecerit, cùm *dieculam ᵗ dixerit. numquam reſp. plus. ſed ad rem redeo. Meditare aduerſus Brutum cauſam meam, ſi hec cauſa eſt, contra quã nihil honeſtè dici poteſt præſertim cùm integram rem, & cauſam reliquerim. Reliqua ſunt domeſtica. *De ἐνδόμυχῳ probo idem, quod tu ᵛ Poſtumiæ filio, quoniam Pontidia nugatur. ſed vellem adeſſes. A Q. fratre his menſibus nihil exſpectaris. nam Taurus propter niueis ante menſem Iunium tranſiri non poteſt. Thermum, vt rogas creberrimus literis fulcio. P. Valerium negat habere quidquam Deiotarus rex, eumque ait à ſe ſuſtentari. Cùm ſcies, Romæ intercalatum ſit, nécne, †velim *ad me ſcribas certum, quo die * myſteria futura ſint. Literas tuas minùs paulò exſpecto, quã ſi Romæ eſſes: ſed tamen exſpecto. Vale.

*al. *deducerentur.*
* minimũ tempus.
† L. *duxerit*
ᵛ De filia collocãda v. v. c & vulg. *Poſtumiæ filiæ,*
* al. *ad me ſcribas certum:*
* myſteria ſic vocat cùm mundus patere dicitur. vid. Feſtũ in mũdus.
a L. *a. d. quinctum Terminalia L. acd.*
b fort. *reſpondebo* χρυσέα χαλκείων *ſic enim p.*
* al. *nec οἰκονομίαν meam inſtituam: ſic enim poſtulas.*

M. T. CICERONIS
EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM,
LIBER VI.

CICERO ATTICO, S. I

ACCEPI tuas literas ᵃ ad quinctũ milliare Laodiceæ, quas legi libẽtiſſimè, pleniſſimas amoris, humanitatis, officij, diligentiæ. Iis igitur ᵇ reſpondebo, * ſic enim poſtulas. nec

nec οἰκονομίαν meam instituam: sed ordinem conseruabo tuum. Recentissimas à * Cybistris te meas literas habere ais, [c] ad x. Kal. Octobr. datas: & scire vis, tuas ego quas acceperim. Omneis ferè, quas commemoras, præter eas, quas scribis Lentuli pueris, & *Equotutico, & Brundisio datas. Quare non οἴχεται tua industria, quod vereris, sed præclarè ponitur, siquidem id egisti, vt ego delectarer. nam nulla re sum delectatus magis. Quòd meam βαθύτητα in Appio tibi, [d] libertatem etiã in Bruto * probo, vehementer gaudeo, [e] ac putaram paulò secus. Appius enim ad me ex itinere bis, térue *ὑπομεμψιμοίρους literas miserat, quòd quędam à se constituta rescinderem. Vt, si medicus, cũ egrotus alij medico traditus sit, irasci velit ei medico, qui sibi successerit, si, quæ ipse in curando constituerit, [f] mutet ille: sic Appius, cùm ἐξ ἀφαιρέσεως prouinciam curarit, sanguinem miserit, quicquid potuit, detraxerit, mihi tradiderit enectã: προσαναπεφωνημένην eam à me, non libenter [g] videt, sed modò [g] succenset, modò gratias agit. Nihil enim à me fit cum vlla illius contumelia. [h] tãtummodò dissimilitudo meæ rationis offẽdit hominẽ. Quid enim potest esse tam dissimile, quàm, illo imperante, exhaustam esse sumptibus, & iacturis prouinciám: nobis eam obtinentibus, nummũ nullum esse erogatum, nec priuatim, nec publicè? Quid dicam de illius prçfectis? comitibus? legatis? etiam de rapinis? de libidinibus? de contumeliis? Nunc autem domus, mehercule, nulla tanto consilio, aut tanta disciplina gubernatur, aut tam modesta est, quàm nostra tota prouincia. * Hanc nonnulli amici Appij ridiculè interpretantur: qui me idcirco putent bene audire velle, vt ille malè audiat: & rectè facere non meæ laudis, sed illius contumeliæ causa. Sin Appius, vt Bruti

* al. *Cibyrata*
c L. *a. d.*
* vide itinerarium Antonini.
d v. c. *liberalitatem*.
* al. *probari*
e *nam putaram paulò secus*. al. *ac putaram secus*.
* al. ὑπομεμψιμοίρους
f al. *immutet ille*:
g al. *vidit*,
g v. c. *suscenset*, & ita L.
h al. *dissimilitudo tantũmodò meæ rat.*
* huiusmodi comites erant pro uincias administrãtibus. l. Senatusconsulto. 16. ff. de off. prçs. l. sed ad des. §. diẽ functo. vlt. ff. locati. l. diẽ fũcto. ff. de offic. adsess.

* dissimilitudinem scilicet Appij cum mea administratione. Alij legunt, *Hac*

literæ, quas ad te misit, significabant, gratias nobis agit, non molestè fero: sed tamen eo ipso die, quo hæc ante lucem scribebam, cogitabam eius multa iniquè constituta, & acta tollere. Nunc venio ad Brutum, quē ego omni studio, te auctore, sum complexus: quem etiā amare cœperam: sed dico? reuocaui me, ne te offenderem. noli enim putare me quidquam maluisse, [i] quàm, vt mandatis, facerem, nec vlla de re plus laborasse. mandatorum autem mihi libellum dedit: iisdemq; de rebus tu mecum egeras. Omnia su n diligentissimè persecutus. Primùm ab Ariobarzane sic contendi, vt talenta, quæ mihi pollicebatur, illi daret. Quoad mecū res fuit, per bono loco res, [k] erat. pòst à Pompeij procuratoribus sexcentis premi [l] cœptus est. Pompeius autem cùm ob ceteras causas plus potest vnus, quàm ceteri omnes, tum quòd putatur ad bellum Parthicū esse venturus. ei tamen sic nunc soluitur, tricesimo quoque die talenta Attica XXXIII. & hoc ex tributis. Nec id satis efficitur in vsurā menstruam sed Cn. noster clementer id fert. sorte caret: vsura, nec ea solida, cōtentus est. [a] Alij neque soluit*quidquam, nec potest soluere. Nullum enim ærarium, nu'lum vectigal habet Appij instituto tributa imperat. ea vix, in fęnus Pompeij quod satis sit, efficiunt. Amici regis duo, trésve, perdiuites sunt: sed ij suū tam diligenter tenent quàm ego, aut tu. Equidem non desino tamen per literas rogare, suadere, accusare * regem. Deiotarus etiam mihi narrauit, se ad eum legatos misisse de re Bruti: eos sibi responsum retulisse illum non habere. & mehercule ego ita iudico. nihil illo regno spoliatis, nihil rege egentius. itaque aut tutela ogito me abdicare, aut, vt pro Glabrione Scæuula, * fænus, & impendium recusare. Ego tamen quas per te Bruto promiserā præfecturas, [m] M. Scaptio, & L. Gauio, qui in regno rem Bruti procurabant, detuli. nec enim in prouincia mea negotiabantur. Tu autē memi

i L. quā ei* mandatis satisfacere

k al. *fuit.*
l al. *cœptus.* *Pomp.*
*al. *cuiquā*
a Ariobarzanem scilicet, quòd talēta, quæ mihi pollicebatur, Bruto non dederit.
*In impendio certamus de dāno, in fęnore de lucro illud recipitur, quia numeratū, hoc accipitur, non recipitur, quia ex nūmis tātū debetur.
m L. M' Scaptio,

meministi nos sic agere, vt, quot vellet, præfecturas sumeret, dum ne negotiatori [n] duas ei præterea dederam: sed ij, quibus petierat, de prouincia decesserant. Nunc cognosce de Salaminiis: quod video tibi etiam nouũ accidisse, tanquam mihi. Numquam enim ex illo audiui vllam pecuniam esse suam. Quinetiam libellum ipsius habeo, in quo est, SALAMINII PECVNIAM DEBENT [o] M. SCAPTIO, ET P. MATINIO, FAMILIARIBVS MEIS: eos mihi commendat. adscribit etiam, & quasi calcar admouet, [p] intercessisse à se pro iis magnam pecuniam. Confeceram, vt soluerent, centesimis sexennij ductis cum renouatione singulorum annorum. At Scaptius quaternas postulabat. Metui, si impetrasset ne tu ipse me amare desineres. nam ab edicto meo recessissem, & ciuitatem, in* Catonis, & in ipsius Bruti fide locatam, meisque beneficiis ornatam, funditus perdidissem Atque hoc tempore ipso impingit mihi epistolam Scaptius Bruti, rem illã suo periculo esse. Quod nec mihi vmquã Brutus dixerat, nec tibi. Etiam, vt præfecturam Scaptio deferrem. Id verò per te exceperamus, [q] negotiatori: quod sicuiquam huic tamẽ non. fuerat enim præfectus Appio, & quidem habuerat turmas equitum, quibus inclusum in curia senatum Salamine obsederat, vt fame senatores quinque morerentur. Itaque ego, quo die tetigi prouinciam, cùm mihi Cyprij legati * Ephesum obuiam venissent, literas misi, vt equites ex insula statim decederent. His de caussis credo Scaptium iniquiùs de me aliquid ad Brutum scripsisse. Sed tamen hoc sum animo: si Brutus putabit me quaternas centesimas oportuisse decernere, qui in tota prouincia singulas obseruarem, itaque edixissem, idque etiam acerbissimis fæneratoribus probaretur: si præfecturam negotiatori denegatam queretur, quod ego Torquato nostro in tuo [r] Lenio, Pompeio ipsi in Sext. Statio negaui, &

n L. *Itaque duas ei*

o al. M. SCAPT.

p L. *intercessisse se pro his magn. p.*

* vide 15. Fam. ep. 4. & Str. lib. 14. vellei. 2.

q L. *negotiatori:*

* Ephesum primã attingebãt, qui per mare Asiã applicabant proconsules, qui mos diu seruatus. l. obseruare. §. 4. ingressum. 4. ff. de offic. procons.

r al. *Lenio,*

iis probauī:si equites deductos moleſtè feret, accipiā equidem dolorē, mihi illum iraſci, ſed multò maiorem, non eſſe eum talem, qualem putaſſem. illud quidē fatebitur Scaptius, me ius dicente, ſibi omnem pecuniam ex edicto meo auferendi poteſtatem fuiſſe. Addo etiam illud, quod vereor tibi ipſi vt probem: conſiſtere vſura debuit, quæ erat in edicto meo. deponere volebant. Impetraui ab Salaminiis, vt ſilerent. Veniam illi quidem mihi dederunt: ſed quid iis fiet, ſi huc Paulus venerit? Sed totum hoc Bruto dedi: qui de me ad te humaniſſimas literas ſcripſit. Ad me autem, etiam cùm rogat aliquid, contumaciter, arroganter, ἀκοινωνήτως ſolet ſcribere. Tu autem velim ad eum ſcribas de his rebus, vt ſciam, quomodo hæc accipiat, facies enim me certiorem. Atque [s] hoc ſuperioribus literis ad te diligenter perſcripſeram. ſed planè te intelligere volui, mihi non excidiſſe illud, quod tu ad me quibuſdam literis ſcripſiſſes: ſi nihil aliud de hac prouincia, niſi illius [t] beneuolentiam deportaſſem, mihi id ſatis eſſe. [v] Sit ſanè, quoniam ita tu vis, ſed tamen cum eo, credo, quod ſine peccato meo fiat. Igitur meo decreto [x] ſoluatur ęs Scaptio. ſtatim, quàm id rectum ſit, tu iudicabis. ne ad Catonem quidem prouocabo. Sed noli me putare ἐγκελεύσματα illa tua abieciſſe, quę mihi in viſceribus hærent. Flens mihi meam famam commendaſti. quæ epiſtola tua eſt, in qua mentionem non facias? Itaque iraſcatur qui volet, patiar. τὸ γὰρ εὖ μετ᾽ ἐμοῦ: pręſertim cùm ſex libris, tanquam prædibus, [y] me ipſe obſtrinxerim: quos tibi tam valde probari gaudeo: è quibus vnum ἱστορικὸν requiris de Cn. Flauio, Cn. F. ille verò ante decemuiros non fuit, quippe qui ædilis curulis fuerit. qui magiſtratus multis annis poſt decēuiros inſtitutus eſt. Quid ergo profecit, quòd protulit faſtos? Occultatam putant quodam tempore iſtam tabulam, vt dies agendi pete

s L. *hac*
t x.c. *beniuolentiam* val. *Sit ita ſanè*,
x L. *ſoluta te Scaptio, ſtatim, quā id decretū rectum ſit, tu iudic*. al. *ſtatim quod decretū ſit tu iudicabis*. q.v.c. *Igitur decreto meo ſoluta res Scaptio*. al. *igitur decreto meo ſoluta res Scaptio, quā id rectum ſit tu iudicabis*. alij nō *ſoluitur*, ſed *ſoluatur* legunt.
y al. *me ipſum obſtr*.

peterentur à paucis. Nec verò pauci ſunt auctores,*Cn. Flauium, ſcribam, faſto, protuliſſe, actionéſq; compoſuiſſe : ne me hoc, vel potiùs Africanum (is enim loquitur) commentum putes. [z] οὐκ ἔλαθες illud de geſtu hiſtrionis. tu ſceleſtè ſuſpicaris : ego ἀφελῶς ſcripſi. De me imperatore ſcribis, te ex Philotimi literis [a] cognouiſſe: ſed credo te, iam in Epeiro cùm eſſes, binas meas de omnibus rebus accepiſſe, vnas à Pindeniſſo capto, [b] alteras à Laodicea: vtraſque tuis pueris datas. quibus de rebus, propter caſum nauigandi, per binos tabellarios miſi Romam literas publicè. De Tullia mea tibi aſſentior : ſcriptíſque ad eam, & ad Terentiam, mihi placere. tu enim ad me iam antè ſcripſeras, AC VELLEM TE IN TVVM VETEREM GREGEM RETVLISSES. Correcta verò epiſtola Memmiana, nihil negotij fuit. multò enim malo hunc à Pontidia, quàm illũ à Seruilia. Quare adiunges [c] Alfium noſtrum, hominem ſemper [d] amantem me nunc credo eò magis, quòd debet etiã fratris Appij amorem erga me cum reliqua hereditate creuiſſe: qui declarauit, quanti me faceret, cùm ſæpe, tum in Burſa. [e] Næ tu me ſolicitudine magna liberaris. Furnij exceptio mihi non placet. [f] nec ego vllum aliud tempus timeo, niſi quod ille ſolùm excipit ſed ſcriberem ad te de hoc plura, ſi Romæ eſſes. In Pompeio te ſpem omnem otij ponere non miror. ita res eſt, remouendúmq. cenſeo [g] illum diſſimulantem. Sed enim ἀκοσμία ſi perturbatior eſt, tibi aſſignato. te enim ſequor σχεδιάζοντα. Cicerones pueri amant inter ſe : diſcunt, exercentur ſed alter, vti [g] dixit Iſocrates in Ephoro, & Theopompo, frenis aget, alter calcaribus. Quinĉto togam puram Liberalibus cogitabam dare mandauit enim pater. ea ſic obſeruabo, quaſi intercalatum non ſit. Dionyſius mihi quidem in amoribus eſt. pueri autem aiunt eum *furenter iraſci. ſed homo nec

* Húc Cn. Flauiũ ædilem Curulé proinde poſt decẽuiros fuiſſe ait, ſed & ſcribam faſtos protuliſſe, actionéſq; ꝓpoſuiſſe. Pomp. l. 2. §. 7. ff. de orig. iur. libertini filiũ ſcribam Ap. Claudij refert.

z al. οὐκ ἔλαθές σε ill. L. οὐκ ἔλαθες. *illud de geſtu hiſtrionis, tu ſcel.*

a al. *cognoſſe:*

b L. *alteras Laodicea:*

c al. *Offiũ noſtr.*

d L. *amãtem mei.*

e v.c. *Ne tu*

f. L. *nec enim ego*

g L. *illud* DISSIMVLANTEM.

g L. *Iſocrates dixit* * al. *ſe furenter*

doctior, nec ſanctior fieri poteſt: nec tui, meíq; amantior. [h] Thermum, Siluium verè audis laudari. valde ſe honeſte gerunt. Adde M. Noniũ, [i] Vibullum: me, ſi voles Iam Scropha, vellem, haberet, vbi poſſet. eſt enim lautum negotium. Ceteri infirmant πολίτευμα Catonis. Hortenſio quòd cauſam meam commendas, valde gratum. De Amiano, ſpei nihil putat eſſe Dionyſius. Terentij nullum veſtigium agnoui. Meragenes certe periit. feci iter per eius poſſeſſionem: in qua animal reliquum nullum eſt. Hæc non noram tum, cum Democrito tuo cùm locutus ſum + [k] Rhoſij cauſam mandaui. Sed heus tu quid cogitas infelicitatis? [l] Lancibus, & ſplendidiſſimis caniſtris, oluſculis nos ſoles paſcere. quid te in vaſis fictilibus appoſiturum putem? κέρας Phemio mandatum eſt. reperietur, modò aliquid illo dignum canat. Parthicum bellum impendet. Caſſius ineptas literas miſit, necdum Bibuli erant allatæ: quibus recitatis, puto fore, vt aliquando commoueatur ſenatus. [m] Equidem ſum in magna animi perturbatione. ſi, vt opto, non prorogatur noſtrum negotium: habeo Iunium, & Quinctilem in metu. Eſto, [n] duos quidem menſes ſuſtinebit Bibulus. Quid illo fiet, quem reliquero, præſertim ſi fratrẽ? quid me autem, ſi non tam citò decedo? Magna turba eſt. mihi tamen cum Deiotaro conuenit, vt ille in meis caſtris eſſet cum ſuis copiis omnibus. habet autem cohorteis quadringenarias, noſtra armatura xxx. eq. CIↃ CIↃ. Erit ad ſuſtentandũ, quoad Pompeius veniat: qui literis, quas ad me mittit, ſignificat ſuum negotium illud fore. Hiemant in noſtra prouincia Parthi, exſpectatur ipſe Orodes. Quid quæris? aliquãtum eſt negotij. 5 De Bibuli edicto [o] nihil noui, præter illam exceptionem, de qua tu ad me ſcripſeras, NIMIS GRAVI PRAEIVDICIO IN ORDINEM NOSTRVM. Ego tamen habeo ἰσοδυναμοῦσαν, ſed tectiorem, ex Qu. Mucij P. F. edicto Aſiatico, EXTRA QVAM SI ITA NEGO

h al. Thermum, & Siluium
i L. Bibulum:
k L. Rhoſiaca vaſa mandaui. al. Rhoſica v.
l al. Lancibus, ſplẽdidiſsimis caniſtr. oluſc.
m al. Equidem ſum magna animi pert.
n v. c. duo q.
o L. nihil noui.

NEGOTIVM GESTVM EST, VT EO STARI NON OPORTEAT, EX FIDE BONA: multáque sum secutus [p] Scæuolæ: in iis illud, in quo sibi libertatem censent Græci datam, vt Græci inter se disceptẽt suis legibus. Breue autẽ * edictum est propter hanc meã διαίρεσιν, quòd duobus generibus edicendum putaui: quorum vnum est prouinciale, in quo est de rationibus ciuitatum, de ære alieno, de vsura, de syngraphis: in eodem omnia de publicanis: alterum, quod sine edicto satis commodè transigi non potest, de hereditatũ possessionibus, [q] de bonis possidendis, magistris faciundis, vendendis: quæ ex edicto & postulari, & fieri solent. tertium, de reliquo iure dicũdo, [r] ἄγραφον reliqui. Dixi, me de eo genere mea decreta ad edicta vrbana accommodaturum. itaq; curo, & satisfacio adhuc omnibus. Græci verò exsultant, quòd peregrinis iudicibus vtuntur. Nugatoribus quidem, inquies. Quid refert? tamen [s] se αὐτονομίαν adeptos putant. Vestri enim, credo, [t] graueis habent Turpionem sutorium, & Vettium mancipem De publicanis quid agam, videris quærere. Habeo in deliciis, obsequor, verbis laudo, orno: efficio ne cui molesti sint. τὸ παραδοξότατον, vsuras eorum, quas pactionibus adscripserat, seruauit etiam Seruilius. Ego sic: diẽ statuo satis laxam: quam antè si soluerint: dico me centesimas ducturum. si non soluerint: ex pactione. itaque & Græci soluunt tolerabili fœnore, & publicanis res est gratissima: [6] [v] si illam iam habent: pleno modio, verborum honorem, inuitationem crebram quid plura? sunt omnes ita mihi familiares, vt se quisq; maximè putet. Sed tamen μηδὲν αὐτοῖς. [?] scis reliqua. De statua Africani, ὢ πραγμάτων ἀσυγκλώστων. sed me [x] ipsum delectauit in tuis literis. Ain' tu? Scipionem hic Metellus proauum suum nescit [y] censorem fuisse? Atqui nihil habuit aliud inscriptum, [z] nisi, Censor, ea statua, quæ ad Opis [z] apertè posita in

p L. *Scæuulæ:*

* Edictum prouinciale.

q al. *de bonis possid. vendendis, magistris faciendis: quæ* & ita L.

r L. ἄγραπτον

s al. αὐτονομίαν se ad.

t v.c. *granis*

v L. *Sic illa iam habent, pleno modio: verbor. hon.*

x L. *idipsum*

y L. *censorem?*

z L. *nisi,* CONSVL, ita Bosi*.

z v.c *parte* p L *perte* & ita v. c.

excelſo eſt. ª in illa autem, quæ eſt ad πολυδεύκȣς, inſcriptum eſt, COS. quam eſſe eiuſdē ſtatus, amictus, anulus, imago ipſa declarat. ᵇ At hercule ego cùm in turma inauratarum equeſtrium, quas hic Metellus in Capitolio poſuit, animaduertiſſem in Serapionis ſubſcriptione, Africani imaginem, erratum fabrile putaui. Nunc video Metelli. ὢ ἀνιςορησίαν turpem. nam illud de Flauio, & faſtis, ſi ſecus eſt, commune erratū eſt: & tu bellè ἠπόρηκας. & nos publicam propè opinionem ſecuti ſumus, vt multa apud Græcos. Quis enim non dixit, * Εὔπολιν, τὸν τῆς ἀρχαίας, ab Alcibiade nauigante in Siciliam, deiectum eſſe in mare? Redarguit Eratoſthenes. affert enim, quas ille poſt id tempus fabulas docuerit. num idcirco Duris Samius, homo in hiſtoria diligens, quòd cum multis errauit, irridetur? Quis * Zaleucum leges Locris ſcripſiſſe non dixit? Num igitur iacet Theophraſtus, ſi id à Timæo, tuo familiari reprehenſum eſt? Sed neſcire, proauum ſuum cenſorem non fuiſſe, turpe eſt. præſertim cùm poſt eum COSS. nemo Cornelius, illo viuo, cenſor fuerit. Quod de Philotimo, & de ſolutione HS. XX. ᶜ DC. ſcribis, Philotimum circiter Kalendas Ianuarias in Cherſoneſum audio veniſſe. ac mihi ab eo nihil adhuc. Reliqua mea Camillus ſcribit ſe accepiſſe. ea quæ ſint, neſcio: & aueo ſcire. ᵈ Sed hæc poſteriùs, & coràm fortaſſe commodiùs. Illud me, mi Attice, in extrema ferè parte epiſtolæ commouit. Scribis enim ſic, τί λοιπόν; Deinde me obſecras amantiſſimè, ne obliuiſcar vigilare, & vt animaduertam, quæ fiant. Nunquid de quo inaudiſti? etſi nihil eiuſmodi eſt, πολλȣ̃ γε καὶ δεῖ. Nec enim me fefelliſſet, nec fallet. Sed iſta admonitio tua tam accurata, neſcio quid mihi ſignificare viſa eſt. De M. Octauio, ᵉ iterum tibi reſcribo, te illi probè reſpondiſſe. paulò vellem fidentiùs. nam Cœlius libertum ad me miſit, & literas accuratè ſcriptas & de pantheris, ᶠ ſed à

Ciby

a L. in illa item, q.

b v.c. At mercule.

* Eupolem veterem poëtam intelligit. Horat. 1. Satyr. 4.

* Ariſtoteles 2. Politico.

c L. 10. c.

d al. Verum hæc poſterius.

e L. iterū iam tibi reſcr.

f L. & de ciuitatib⁹. al. & de Cibyratis al. ac ciuitatibus, al. ciuitatib⁹

Cibyratibus. Reſcripſi, alterum me moleſtè ferre, ſi ego in tenebris laterem, nec audiretur Romæ, nullum in mea prouincia nummũ, niſi in æs alienum, erogari: docuíque, nec mihi conciliare pecuniam licere, nec illi capere: monuíque eum, quem planè diligo, vt, cùm alios accuſaſſet, cautiùs viueret. Illud autem alterum, alienum eſſe exiſtimatione mea, Cibyratas imperio meo publicè venari. 7 *Lepta tua epiſtola gaudio exſultat. etenim ſcripta bellè eſt, méque apud eum magna in gratia poſuit. Filiola tua gratum mihi fecit, quòd tibi diligenter mandauit, vt mihi ſalutem adſcriberes: gratum etiam Pilia: ſed illa officioſiùs, quòd mihi, [g] quem iampridem nunquam videt. Igitur tu quoque ſalutem vtrique adſcribito. [h] Literas daturus prid. Kal. Ian. ſuauem habui recordationem clariſſimi iuriſiurandi, quod ego non eram oblitus. Magnus enim prætextatus illo die fui. Habes ad omnia, non, vt poſtulaſti, χρύσεα χαλκείων, ſed paria paribus [i] reſpondemus. Ecce autem alia puſilla epiſtola, quam non relinquam ἀναντιφώνητον. Bene [k] mehercule potuit Lucceius Tuſculanum: niſi fortè. ſolet enim cum ſuo tibicine: & velim ſcire, quis ſit ſtatus eius. Lentulum quidem noſtrum [l] præter Tuſculanum proſcripſiſſe audio. cupio hos expeditos. videre cupio etiam Sextium. [m] addes etiam iis Cœlium: [n] quibus omnibus eſt, αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι. De Memmio reſtituendo, vt Curio cogitet, te audiſſe puto. De Egnatij Sidicini nomine, nec nulla, nec magna ſpe ſumus. Pinarium, quem mihi commendas, diligentiſſimè Deiotarus curat, grauiter ægrũ. Reſpondi etiam minori. Tu velim, dum ero Laodiceæ, id eſt, ad idus Maij, quàm ſæpiſſime mecum per literas colloquare, &, cùm Athenas veneris (iam enim ſciemus de rebus vrbanis, de prouinciis, quæ omnia in menſem Martium ſunt collata) vtiq; ad me tabellarios

* al. *Lecta tua epiſtola Dionyſius gaudio exſultat.*

g for. *quã quidẽ nũquã vidit.*

h L. *Literarum datarum dies prid. Kal. Ian. ſuauẽ habuit rec.* al. *literas daturus prid. Kal. Ianuarias ſuauẽ habuit recordationem*

i L. *reſpondimus.*

k v. c. *mer cule*

l al. *omnia, præter Tuſc.* al. *prætorem Tuſc.* vet. *præ re* Boſ. *præ are*

m q. v. c. *adde ſi vis, Cœlium:* n L. *in quibus*

mittas. [8] Sed heus tu, [o] Genuarios, à Cæsare [p] per Orodem talenta Attica L. extorsistis. in quo, vt audio, magnum odium Pompeij suscepistis. putat enim suos nummos vos comedisse, [9] Cæsarem [q] in merito reædificando diligentiorem fore. Hoc ego ex P. Vedio, magno nebulone, sed Pompeij tamen familiari, audiui. Hic Vedius venit mihi obuiam cum duobus essedis, & rheda equis iuncta, & lectica, & familia magna: pro qua si Curio legem pertulerit, LLS. centena pendat necesse est. Erat præterea cynocephalus in essedo: nec deerant onagri. nunquam vidi hominem nequiorem: sed extremum audi. [r] Diuersatus est Laodiceæ apud Pompeium Vindullum. ibi sua deposuit, cùm ad me profectus est. Moritur interim Vindullus. quæ res ad Magnum Pompeium pertinere putabatur. C. Vennonius domum Vindulli venit. cùm omnia obsignaret, in Vedianas res incidit. In his inuentæ sunt [10] quinque [s] lagunculæ matronarum, [*] in quibus vna sororis amici tui, hominis [t] Bruti, [11] qui hoc vtatur: & illius [v] Lepidi, qui hæc tam negligenter ferat. Hæc te volui παριστορῆσαι. sumus enim ambo bellè curiosi. Vnum etiam velim cogites. Audio Appium [x] προπύλαιον Eleusine facere. num inepti fuerimus, si nos quoque Academiæ fecerimus? Puto inquies. ergo idipsum scribes ad me. Equidem valde [y] Athenas ipsas amo. Volo esse aliquod monumentum. odi falsas inscriptiones statuarum alienarum. sed vt tibi placebit. faciésque me, in quem diem Romana incidant mysteria, certiorem: &, quomodo hiemaris. Cura vt valeas. Post Leuctricam pugnam die septingentesimo sexagesimoquinto.

CICERO ATTICO, S. 2

CVM Philogenes, libertus tuus, Laodiceam ad me, salutãdi causa, venisset, & se statim ad te nauigaturum esse diceret, has ei literas dedi,

o L. *Genua, vos à Cæs.* ita Turneb. 24. adu. Alij, *itáne vos à Cæsare* al. *iámne vos* ita Bosi[9]. p L. *per Eronte* al. *per Herodem* q L. *in Nemorensi ædificando indiligentiorem f.* vet. *in memorem* al. *in memore* al. *in me mores* r L. *Deuersat[9] est* s q. v. c. *iamgunculæ* al. v. c. *langunculæ* L. *plangunculæ* * vet. *in quibus vna sororis amici tua qui hoc vtatur:* Muret. *in quibus vna sororis amici tui. Os hominis qui hoc vtatur: & illius qui hæc tã negligenter ferat.* t L. *bruti*, v L. *lepidi*, x L. προπύλον y al. *ipsas Athenas*

dedi, quibus ad eas reſcripſi, quas acceperam à Bruti tabellario. Et reſpondebo primùm poſtremæ tuæ paginæ, quæ mihi magnæ moleſtiæ fuit, quòd ad te ſcriptum eſt ab Cincio de Statij ſermone. in quo hoc moleſtiſſimũ eſt, Statium dicere, à me quoq; id conſilium probari. probari autem? [z] De iſto hactenus. dixerim me vel plurima [a] vincula tecũ ſummæ coniunctionis optare, [b] & ſi ſunt amoris [c] arctiſſima, tantũ abeſt, vt ego ex eo, quo adſtricti ſumus, laxari aliquid velim. Illum autem multa de iſtis rebus aſperiùs ſolere loqui, ſæpe ſum expertus: ſæpe etiam leniui iratum. Id ſcire te arbitror. In hac autẽ peregrinatione, militiáve noſtra, ſæpe incẽſum ira vidi, ſæpe placatũ. Quid ad Statium ſcripſerit, neſcio: quidquid acturus de tali re fuit, ſcribendum tamen ad libertum nõ fuit. Mihi autẽ erit [d] maximè curæ, ne quid fiat ſecus, quàm volumus, quámque oportet. Nec ſatis eſt in eiuſmodi re, ſe quemque præſtare. ac [e] maximè partes iſtius officij ſunt pueri Ciceronis, ſiue iam adoleſcentis: quod quidem illum ſoleo hortari: ac mihi videtur matrem valde, vt debet, amare: téque mirificè. Sed eſt magnum illud quidem. verumtamen multiplex pueri ingenium: [f] quo ego regendo habeo negotij ſatis. Quoniã reſpondi [g] tuæ poſtremæ paginæ prima mea, nunc ad primam reuertar tua. Peloponeſias ciuitates omneis, maritimas eſſe, hominis non nequam, ſed etiã tuo iudicio probati, Dicæarchi, tabulis credidi, is multis nominibus, in Throphoniana [i] Chæronis narratione Græcos in eo reprehendit, quòd mare tam ſecuti ſunt: nec vllum in Peloponneſo locum excipit. Cùm mihi auctor placeret (etenim erat ἱστορικώτατος, & vixerat in Peloponneſo) admirabar tamen, [k] [h] & vix aggrediens, communicaui cum Dionyſio. atque is primò eſt cõmotus. Deinde, quòd tum de iſto Dicæarcho non minùs bene exiſtimabat, quàm tu de C. Veſtorio, ego de M. Cluuio: non dubitabat, quin ei crederemus.

z for. *Sed de iſto h.*
a L. *vincla*
b al. *& ſunt amorus arct.*
c V.C. *artiſſima,*
d L. *maxima*
e L. *maxima*
f fort. *in quo*
g al. *poſtrema tua pag.*
h V.C. *omnu,*
i al. *Charonis* Anton. Aug. *Cherontiu*
k L. *& vix ei credens,* Boſ. *& accredens,*

Arca

Arcadiæ censebat esse Lepreon quoddam maritimum.[l] Tene autem, & Aliphera, & Tritia, νεόκτιστα ei videbatur: ídque τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ confirmabat: vbi mentio non fit istorū. Itaque istum ego locum totidem verbis à Dicæarcho transtuli. [m] Phliasios dici sciebam, & ita fac vt habeas. nos quidem sic habemus. Sed primò me ἀναλογία deceperat: φλιοῦς, ὀποῦς, σιποῦς, quod ὀπούντιοι, σιπούντιοι: sed hoc continuò correximus. Lætari te nostra moderatione, & continentia video. Tum id magis faceres, si adesses, atque hoc foro, quod egi ex Idib. Feb. Laodiceæ ad Kal. Maias, omniū diœcesium, prȩter Ciliciæ, mirabilia quædam effecimus. Ita multæ ciuitates omni ære alieno liberatæ, multæ valde leuatæ sunt: omnes suis legibus, & iudiciis vsæ, αὐτονομίαν adeptæ, reuixerunt. His ego duobus generibus facultatem ad se ære alieno liberandas, aut leuandas, dedi: Vno, quòd omnino nullus in imperio meo sumtus factus est. nullum cùm dico, non loquor ὑπερβολικῶς. nullus, inquam,[n] ne teruncius quidem. Hac autem te incredibile est, quantum ciuitates emerserint.[2] [o] Accessit alterum. Mira erant in ciuitatibus ipsorum furta Græcorum: quæ magistratus sui fecerant. Quæsiui ipse de iis, qui annis x. proximis magistratum gesserant. Apertè fatebantur. Itaque sine vlla ignominia, suis humeris pecunias populis retulerunt. populi autem, nullo gemitu, publicanis, quibus hoc ipso lustro nihil soluerant, etiam superioris lustri reddiderunt. Itaque publicanis in oculis sumus. Gratis, inquis, viris. Sensimus. Iam cetera iurisdictio, [p] nec imperita, & clemens, cum admirabili facilitate. Aditus autem ad me minimè prouinciales. nihil per cubicularium: ante lucem inambulabam domi, vt olim candidatus. Grata hæc, & magna, mihíque nondum laboriosa ex illa vetere militia. Nonis Maij in Ciliciam cogitabam: ibi cùm Iunium mensem consumsissem (atque vtinam

l v.c. *Tenes autē,*

m q.v.c. *Philiasios autem dicis*, non plac.

n L. *ne teruncij q.*

o L. *Accessit altera.* & ita v.c.

p fort. *nec impedita,* Bos. *nec impetrita,*

vtinam in pace:magnum enim bellum impēdet à Parthis) Quinctilem in reditu ponere. Annuæ enim mihi operæ [q] ad III. Kalendas Sextil.emerētur.Magna autē in spe sum, mihi nihil temporis prorogatum iri.Habebam acta vrbana vsque ad Nonas Mart.[r] ex quibus intelligebam,Curionis nostri constantia omnia potius actum iri,quàm de prouinciis.Ergo, vt spero,propediem te videbo.Venio ad Brutum tuum,immò nostrum.sic enim mauis. equidē omnia feci, quæ potui, aut in mea prouincia perficere, aut in regno experiri. omni igitur modo egi cum rege.& ago quotidie,per literas scilicet.ipsum enim triduum,quatriduūve mecum habui turbulentis in rebus,quibus eū liberaui Sed & tum præsens, & postea [s] creberrimè nō destiti rogare, & petere mea causa:suadere, & hortari sua. Multū profeci,sed, quantum,non planè (quia longè absum) scio. Salaminios autem(hos enim poterā coërcere) adduxi,vt totum nomen Scaptio vellent soluere:sed centesimis ductis à proxima quidem syngrapha,nec perpetuis, sed renouatis quotannis.numerabātur nummi.Noluit Scaptius. [t] Tu qui ais Brutum cupere aliquid perdere? quaternas habebat in syngrapha. [v] fieri non poterat:nec,si posset, ego pati possem Audio omnino Scaptium pœnitere: nam quod s. c. esse dicebat,vt ius ex syngrapha diceretur,eo consilio factum est, quod pecuniam Salaminij contra legem Gabiniam sumserant. Vetabat autem Auli lex,ius dici de ita sumta pecunia. decreuit igitur senatus vt ius diceretur ex ista syngrapha. nunc ista habet iuris idem, quod ceteræ:nihil præcipui.Hæc à me ordine facta, puto me Bruto probaturum:tibi, nescio. Catoni certè probabo. Sed iam ad te ipsum reuertor Ain' tandem,Attice, [x] laudator integritatis,& elegantiæ nostræ? ausus es hoc ex ore tuo, inquit Ennius, vt equites Scaptio ad pecuniam cogendam darem, me rogare? an tu, si mecum esses (qui scribis [y] morderi te in

q L. *a. d. III. Kalē das* al.*è quib.*

s L. *creber rimis literis nō dest.* al.*creberri mis nō dest.*

t L. *Tūn' qui ais Br.*
v al. *ferri n*

* vide 5. Famil. ep. vltima.

x al.*laudator integritatis,& elegantiæ? aus.*
y δάκνεσθαι

te interdum, quòd non simul sis) paterere me id facere, si vellem? Nõ amplius, inquis, quinquaginta. Cum * Spartaco minùs multi primò fuerunt. Quid tandem isti mali in tam tenera insula non fecissent? non fecissent autẽ: immò quid ante aduentum meũ nõ fecerunt? Inclusum in curia senatum habuerunt Salaminium ita multos dies, vt interierint nonnulli fame. Erat enim præfectus Appij Scaptius, & habebat turmas ab Appio. Id me igitur tu, cuius mehercule os mihi ante oculos so et versari, cùm de aliquo offi io, ac laude cogito, tu me, inquã rogas præfectus vt Scaptius sit? At hoc statueramus, vt negotiatorem neminem: idq; Bruto probaueramus Habeat is turmas? cur potiùs, quàm cohorteis? sumtu iã nepos euadit Scaptius. [z] Volunt, inquis, principes. Scio. nam ad me Ephesum vsque venerũt, flentésq; equitum scelera, & miserias suas detulerunt. Itaque statim dedi literas, vt ex Cypro equites ante certam diem decederent. Ob eámq; causam, [a] tum ob ceteras, Salaminij nos in cælum decretis suis sustulerunt. Sed iam quid opus equitatu? Soluũt enim Salaminij: nisi forte id volumus armis efficere, vt fęnus quaternis centesimis ducant. Et ego aud bo legere vmquam, aut attingere eos libros, quos tu dilaudas, si tale quid fecero? [b] Nimis, inquam, in isto Brutum amasti, dulcissime Attice: nos vereor, ne parum. Atque hæc scripsi ego ad Brutum, scripsisse te ad me. Cognosce nunc cetera. Pro Appio nos hîc omnia facimus, honestè tamen, sed planè libẽter. nec enim ipsum odimus, & Brutum amamus. & Pompeius mirificè à me contendit: quem [c] mehercule, plus, plusque in dies diligo. C. Cœlium, quæstorem huc venire audisti. Nescio, [d] quid sit: sed Pãmenia illa mihi non placent. Ego me spero Athenis fore mense Septembri. tuorum itinerum tempora scire sane velim. Εὐήθειαν Sempronij Rufi cognoui [e] ex epistola Corcyræa. Quid quæris? inuideo potentiæ Vestorij. cupiebam etiam

* qui serui le bellum excitauit. l.3.§.10. ff. de æqui. possess.

z al. *Volũt, inquit,*

a al. *tum ob cetera,*

b fort. *Nimis, nimis, inq.*

c v.c. *mercule,*

d L. *quid sit hominis sed*

e L. *ex epistola tua Corcyræa.*

etiam nunc plura garrire : ſed lucet, vrget turba, feſtinat Philogenes Valebis igitur, & valere Piliam, & Cæciliam noſtram iubebis literis : & ſaluebis à meo Cicerone.

CICERO ATTICO, S. 3

ETsi nil ſanè habebam noui, quod pòſt accidiſſet, quàm dediſſem ad te Philogeni liberto tuo literas, tamen cùm Philotimum Romam remitterem, ſcribendum aliquid ad te fuit : ac primùm illud, quod me maximè angebat (non quo me aliquid iuuare poſſes, [f] quippe res eſt in manibus, tu autem abes longe gentium : ---- πολλὰ δ' ἐν μεταιχμίῳ. Νότος κυλινδεῖ κύματ' εὐρείης ἁλός.) Obrepſit dies, vt vides. mihi enim [g] ad III. Kal. Sext. de prouincia decedendũ eſt: nec ſucceditur. quẽ relinquam, qui prouinciæ præſit? ratio quidem, & opinio hominum poſtulat fratrem: primùm quòd videtur eſſe honos. nemo, igitur potior : deinde quòd ſolum habeo prætorium. [h] Pontinus enim ex pacto, & conuentu (nam ea lege exierat) iam à me diſceſſerat. Quæſtorem nemo dignum putat. etenim eſt [i] leuis, libidinoſus, [k] ſagax. De fratre autem primùm illud eſt, perſuaderi ei non poſſe arbitror. odit enim prouinciam. & hercule nihil odioſius, nihil moleſtius. Deinde, vt mihi nolit negare, quídnam mei ſit officij? cùm bellum eſſe in Syria magnum putetur, id videatur in hanc prouinciam erupturum, hîc præſidij nihil ſit, ſumtus annuus decretus ſit : videatúrne aut pietatis eſſe meæ, fratrem: aut diligentiæ, nugarum aliquid relinquere? Magna igitur, vt vides, ſolicitudine afficior, magna inopia conſilij. Quid quæris? toto negotio nobis opus non fuit. Quanto tua prouincia melior? Decedes, cùm voles, niſi fortè iam deceſſiſti: quem videbitur, præficies Theſprotiæ, & Chaoniæ. Necdum tamen ego Quinctum conueneram, vt iam,

f v.c. *quippe res enim eſt in m.*

g L. *a. d.* III.

h L. *Pomtinus* v. c. *Pontinius*

i L. *& conuento*

k L. *tagax.*

l v.c. *fratrẽ relinquere: aut diligẽtiæ, nugarũ aliquid relinquere?*

vt iã, si id placeret, scirem, possétne ab eo impetrari: nec tamen [m] si posset, quid vellem, habebam. Hoc est igitur eiusmodi. reliqua, plena adhuc & laudis, & gratiæ: digna iis libris, quos dilaudas. conseruatæ ciuitates, cumulatè publi anis satisfactum, offensus contumelia nemo, decreto iusto, & seuero perpauci: nec tamen quisquam, vt queri audeat. Res gestæ, dignæ triumpho: de quo ipso nihil cupidè agemus sine tuo quidem consilio certè nihil. [n] Clausula est difficilis in tradenda prouincia. sed hæc Deus aliquis gubernabit. De vrbanis rebus scilicet plura tu scis: sæpius, & certiora audis, equidem doleo nõ me tuis literis certiorem fieri. huc enim odiosa afferebantur de Curione, de Paulo: non quò vllum periculũ videam stante Põpeio, vel etiam sedente, valeat modò: sed mehercule Curionis, & Pauli, meorum familiarium, vicem doleo. Formam igitur mihi totius reip. si iam es Romæ, aut cũ eris, velim mittas: quæ mihi obuiã veniat: ex qua me fingere possim, & præmeditari, quo animo accedam ad vrbem. est enim quiddã, aduenientem nõ esse peregrinum, atque hospitem. Et, quod pænè præterij, Bruti tui causa, vt sæpe ad te scripsi feci omnia Cyprij numerabant: sed Scaptius centesimis, renouato in singulos annos fænore, contentus non fuit. Ariobarzanes non in Pompeium prolixior * per ipsum, quàm per me in Brutum: quẽ tamen ego præstare non poteram. erat enim rex perpauper, aberámque ab eo ita longè, vt nihil possem, nisi literis: quibus pugnare nõ destiti. Summa hæc est. pro ratione pecuniæ. [o] liberiùs est Brutus tractatus, quàm Pompeius. Bruto curata hoc anno talenta circiter c. Pompeio in sex mensibus promissa c c. Iam in Appij negotio quantum tribuerim Bruto, dici vix potest. Quid est igitur, quòd laborẽ amicos habet, meras nugas, [p] M. Scaptium: qui quia non habuit à me turmas equitum, quibus Cyprum vexaret, vt ante me fecerat,

m al. *nisi possis,*

n κατακλεὶς

* al.. *per se ipsum,*

o L. *liberaliùs*

p L. M' *Scapt.*

cerat,fortasse [q] succenset:aut quia præfectus non est:quod ego nemini tribui negotiatori, non C.Vennonio,meo familiari : non tuo M. [r] Lenio:& quod tibi Romæ ostenderam, me seruaturum : * in quo perseueraui. Sed quid poterit queri is , qui auferre pecuniam cùm posset , noluit? Scaptio , * qui in Cappadocia fuit,puto esse satisfactum. Is à me tribunatum cùm accepisset, quem ego ex Bruti literis ei detulissem, postea scripsit ad me, se vti nolle eo tribunatu. [s] Caius est quidã,cui cùm præfecturam detulissem , Bruti rogatu , multa & dixit , & fecit cum quadam mea contumelia, P. Clodij canis. Is me nec proficiscentẽ Apameam prosecutus est, nec , cùm postea in castra venisset,atque inde discederet,num quid vellẽ,rogauit:& fuit apertè mihi, nescio quare,non amicus.Hũc ego si in præfectis habuissem,quem tu me hominẽ putares?qui . vt scis, potẽtissimorum hominum contumaciã numquam tulerim , ferrem huius adseclæ ? etsi hoc plus est,quàm ferre , tribuere etiam beneficij aliquid , & honoris. Is igitur [v] Caius, cùm Apameæ me nuper vidisset,Romam proficiscens, me ita appellauit ([x] Culleolum vix auderem.)Vnde,inquit,me iubes petere [y] cibaria?Profectò respondi leniùs,quàm putabãt oportuisse, qui aderant:me non instituisse iis dare cibaria , quorum opera non essem vsus. Abiit iratus. [z] * Huius nebulonis * operatione si Brutus moueri potest,licebit eũ solus ames: me æmulum nõ habebis. sed illum eum futurum esse puto,qui esse debet Tibi tamen causam notã esse volui,& ad ipsum hęc perscripsi diligentissimè. Omnino(soli enim sumus)nullas vmquam ad me literas misit Brutus (ne proximè quidem de Appio) in quibus non inesset arrogans, ἀκοινονόητον aliquid. Tibi autem valde solet in ore esse,* Granius autem,

Non contemnere se , & reges odisse superbos.

In quo tamen ille mihi risum magis , quàm stomachum mouere solet. sed planè parum cogitat,

q v.c.*suscẽset:*
r al. *Lanio:*
* al. *in eo perseuerani*
* al. *dum*
s L. *Ganius est q.*
t al. *adsecula?*
v L. *Gani?*,
x v.c. *Culleonum*
y L. *petere cibaria præfecti? Resp.*
z L. *Huius nebulonis oratione si Brutus per moueri pot.*
* al. *oratione* al. *per oratione* Bos. *obiratione*
* al. *esse Ennianum illud,grauitatem non contemnere sed reges odisse*. Faër. *esse granius*

cogitat,

cogitat, quid scribat, aut ad quem. Q. Cicero puer legit, vt opinor, & certè, epistolã inscriptam patri suo. solet enim aperire, idque de meo cõsilio, siquid fortè sit, quod opus sit sciri. In ea autem epistola erat illud idem de sorore, quod ad me mirificè conturbatum vidi puerum. lacrymans mecum est questus. Quid quęris? miram in eo pietatem, suauitatem, humanitatémq; perspexi, quo maiorem spẽ habeo, nihil fore aliter, ac deceat. id te igitur scire volui. Ne illud quidem prętermittam: Hortensius filius + fuit [a] Laodiceæ cum Gladiatoribus flagiriosè, & turpiter. hunc ego patris causa vocaui ad cenam, quo die venit: & eiusdem patris causa, nihil amplius. Is mihi dixit, se Athenis me exspectaturum, vt mecum decederet. Rectè, inquam. quid enim dicerem? Omnino puto nihil esse, quod dixit. Nolo quidem, ne offendam patrem: quem mehercule [a] valde diligo. sin fuerit meus comes: moderabor ita, nequid eum offendam, quẽ minimè volo. Hęc sunt Etiam illud. Orationem Q. Celeris mihi velim mittas contra M. Seruilium. Literas mitte quamprimùm: [b] si nihil fuerit, vel per tuum tabellarium. Piliæ & filiæ salutem. Cura, vt valeas.

a v.c. *Laodiceæ Gladiatoribus*

a al. *multũ dil.*

b L. *&, si nihil fuerit,*

CICERO ATTICO, S. 4

TARSVM venimus Nonis Iun. ibi me multa mouerunt: magnum in Syria bellũ: magna in Cilicia latrocinia: mihi difficilis ratio administrãdi, quòd paucos dies habebam reliquos annui muneris: illud autem difficillimum. relinquẽdus erat ex s. c. qui præesset. Nihil minùs probari poterat, quàm quęstor Mescinius. nam de Cœlio nihil audiebamus Rectissimum videbatur, fratrem cum imperio relinquere: in quo multa molesta: discessus noster, belli periculum, militum improbitas. sexcenta præterea. O rem totam odiosam! sed hæc fortuna viderit, quoniã consilio non multùm vti licet. Tu,

Tu,quando Romam ſaluus , vt ſpero, veniſti, videbis,vt ſoles, omnia,quæ intelliges noſtra intereſſe:in primis de Tullia mea:cuius de cõdicione quid mihi placeret, ſcripſi ad Terentiã,cùm tu in Græcia eſſes:deinde,de honore noſtro quòd enim tu [c] abfuiſti,vereor vt ſatis diligenter actum in ſenatu ſit de literis meis. Illud præterea μυςικώτερον ad te ſcribam : tu ſagacius odorabere. τ͂ διάμαρτός μου ὁ ἀπελεύθερος (οἶδα ὃν λέγω) ἔδοξέ μοι πρῴην, ἐξ ὧν ἀλογευόμενος παρ' ἐφθέγγετο, πεφυρακέναι τὰς ψήφους, ἐκ τ͂ ὠνῆς τῶν ὑπαρχόντων τοῦ Κροτωνιάτου, τυραννοκτόνου. δέδοικα δή, [d] μή τι οὐ νοήσῃς. *ἓν δή που τοῦτο δὴ περισκεψάμενος, τὰ λοιπὰ [e] ἐξ ἀσφαλείας. Non queo tantum,quantũ vereor,ſcribere. Tu autem fac,vt mihi tuę literæ volent obuiæ. Hæc feſtinans ſcripſi in itinere, atque agmine. Piliæ,& puellæ Cęciliæ belliſſimæ ſalutem dices. Vale.

c L. afuiſti.
d L. μή τι νοήσῃ. & ita v.c.al. μὴ ἔτι
* Boſ. εἷς δήπου
e L. ἐξ ἀσφαλίσαι.

CICERO ATTICO, S. 5

NVNC quidem profectò Romæ es:quò te (ſi ita eſt) ſaluum veniſſe gaudeo. [f] Vnde quamdiu [g] abfuiſti, magis à me abeſſe videbare,quàm ſi domi eſſes. minùs enim mihi meæ notę res erant,minùs etiã publicæ. Quare velim,etſi (vt ſpero) te hæc legente, [h] aliquantum tamẽ viæ proceſſero, tamen obuias mihi literas quã argutiſſimas de omnibus rebus crebrò mittas. In primis,de quo ſcripſi ad te antea: τ͂ ξυνωρόρου τῆς ἐμῆς [i] ὁ ἀπελεύθερος, ἔδοξέ μοι θαμὰ βατταρίζων καὶ ἀλύων ἐν τοῖς ξυλλόγοις, καὶ ταῖς λέσχαις, ὑπό τι πεφυρακέναι τὰς ψήφους ἐν τοῖς ὑπάρχουσι τοῖς τοῦ Κροτωνιάτου. Hoc tu indaga,vt ſoles. [k] Aſt hoc magis. ἐξ ἄστεος ἑπταλόφου τειχῶν [l] παρέδωκεν ἡμῶν [l] γάμου ὀφειλήματα [m] ὁ Κάμιλλος, αὐτόν τε ὀφείλοντα μνᾶς κδ. ἐκ τῶν Κροτωνιατικῶν, καὶ ἐκ τῶν [n] χερρονησιτικῶν μη: καί τινα κληρονομῆσαι χ μ. ῥ. τούτων δὲ μηδὲ ὀβολὸν διαλύσασθαι, πάντων ὀφειληθέντων τῇ

f v. c. & vulg. Vnde quidẽ quã d.
g L. afuiſti,
h fort. aliquantum viæ proc.
i al. ὁ ἐξελεύθερος,
k L. At h.
l L. γαμετῆς καμνᾶς ὀφείλημα
m L. τῷ Καμίλλῳ.
n al. χερρονησιατικῶν

δευτέρου μηνὸς τῇ νουμηνίᾳ. τὸν δὲ ἀπελεύθερον αὐτοῦ, ὄντα ὁμώνυμον τῷ Κόνωνος πατρὶ, μηδὲν ὀχοχερᾶς πεφροντικέναι. ταῦτα σὺν πρῶτον μὲν ἵνα πάντα σώζηται· δεύτερον δὲ ἵνα μηδὲ τῶν ἐκείνων ὀλιγωρήσῃς τῶν ἀπὸ τῆς προεκκειμένης ἡμέρας, ὅσας αὐτὸν ἠνέγκαμεν, σφόδρα δέδοικα. καὶ γὰρ παρῆν πρὸς ἡμᾶς κατασκεψόμενος, καί τι σχεδὸν ἐλπίσας. ἀπογνοὺς δὲ, ἀλόγως ἀπέστη, εἰπὼν, αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν. Méque obiurgauit vetere prouerbio, *τὰ μὲν διδόμενα. Reliqua vide, &, quātum fieri poteſt, [o] perſpiciamus. Etſi annuum tempus propè iam emerita habebamus: dies enim XXXIII. erant reliqui: ſollicitudine prouinciæ tamē vel maximè vrgebamur. cū enim arderet Syria bello, & Bibulus in tāto mærore ſuo maximam curam belli ſuſtineret, ad méque legati eius, [p] & quæſtor amici literas mitterent, vt ſubſidio venirem: etſi exercitum infirmum habebam, auxilia ſane bona, ſed ea Galatarum, Piſidarū, Lyciorū (hęc enim ſunt noſtra robora) tamē eſſe officium meum putaui, exercitum habere quàm proxime hoſtem, quoad mihi præeſſe prouincię per s. c. liceret. ſed (quo ego maxime delectabar) Bibulus moleſtus mihi nō erat: de omnibus rebus ſcribebat ad me potiùs & mihi deceſſionis dies λεληθότως obrepebat qui cùm aduenerit, ἄλλο πρόβλημα, quem præficiam niſi [q] Cœlius quæſtor venerit: de quo adhuc nihil certi habebamus. Cupiebam [r] mehercule longiorem epiſtolam facere ſed nec erat res, de qua ſcriberem: nec iocari, præ cura poteram. Valebis igitur, & puellæ ſalutem [2] [s] articulatè dices, noſtræque Piliæ.

* vide Polyb. lib. 37. platonē in Sophiſta & in Gorgia.

o L. *perſpice. Nos etſi*

p L. *& quæſtor, & amici lit.*

q al. *Cald°*

r V. C. *mercule*

s al. *Atticula*

CICERO ATTICO, S. 6

EGo dū in prouincia omnibus rebus Appiū orno, ſubito ſum factus accuſatoris eius ſocer. Id quidem, inquis, dij approbēt. Ita velim: téq; ita cupere certò ſcio. Sed, crede mihi, nihil minùs putaram ego: qui de Ti. Nerone, qui mecum egerat, certos homines ad mulieres miſeram, qui Romam venerūt factis ſpon

ſponſalibus. ſed hoc ſpero melius. Mulieres quidem valde intelligo delectari obſequio, & comitate adoleſcentis. cetera noli ἐξακανθίζειν. Sed heus tu, * πυρὸς εἰς δῆμον Athenis? placet hoc tibi? Et ſi non impediebāt mei certe libri (non enim iſta largitio fuit in ciueis, ſed in hoſpites liberalitas) me tamen de Academiæ ᵗ προπύλῳ iubes cogitare, ᵛ quoniā Appius de Eleuſine * non cogitet. D* Hortenſio te certò ſcio dolere. equidem excrucior. decreueram enim cum eo valde familiariter viuere. Nos prouinciæ præfecimus Cœliū. Puerum, inquies, & fortaſſe fatuum, & non grauē, & non continentem. Aſſentior. fieri nō potuit aliter: nā, quas multò antè tuas acceperam literas, in quibus ἐπέχειν te * ſcripſeras, quid eſſet mihi faciendum de * relinquendo, eæ me pungebant. Videbam enim, quæ tibi eſſent ἐποχῆς cauſæ (& erant eædem mihi) ˣ puero ne traderem fratri autē, illud nō vtile nobis. nam pręter fratrem nemo erat, quē ſine cōtumelia quæſtori, nobili præſertim, anteferrē. tamen, dum impendere Parthi videbantur, ſtatueram fratrem relinquere: aut etiam, reip. cauſa, contra s. c. ipſe remanere. qui poſteaquam incredibili felicitate diſceſſerunt, ſublata dubitatio eſt. videbam ſermones. Hui fratrem ʸ relinquit? ᶻ Num eſt hoc non plus annum obtinere prouinciā: Quid quòd ſenatus eos voluit præeſſe prouinciis, qui non præfuiſſent: At hic triennium. Ergo hęc ad populū. Quid, quæ tecū: nunquā eſſem ſine cura, ſi quid iracundiùs, aut cōtumelioſiᵒ, aut negligētiùs. quæ ᵃ fortuita hominū: Quid ſi quid filius puer, & puer bene ſibi fidēs: qui eſſet dolor: quē pater non dimittebat, teque id cēſere moleſte ferebat. At nūc Cœliᵒ, nō dico equidē, * quid egerit: * ſed tamē multò minᵒ laboro. Adde illud. Pōpeius, eo robore vir, his radicibus, Qu. Caſſium ſine ſorte delegit, Cęſar Antoniū. Ego ſorte datum offenderē, ᵃ ᵇ aut etiā inquirerē in eū, quē reliquiſſem? Hoc melius, & huius rei plura exēpla.

ˢ vide Muret. libr. 15. var. l. c. 8.
ᵗ al. προπύλαια
ᵛ L. cū iam
* al. nunc
* al. ſcribebas,
* al. relinquēdo fratrē, me pūgebant.
ˣ al. puero tradere. al. puero tradere me.
ʸ L. reliquit?
ᶻ v. c. Non eſt h. n.
ᵃ L. fert vita hominū. al. forent dicta hominum.
Quid? & ita v. c.
* Muret. quidquid al. quod
* al. tamen quod egerit multò minᵒ laboro.
ᵇ L. vt etiā inquireret in eū, q. & ita v. c. al. anquireret

Senectuti quidem nostræ profectò aptiùs. At te apud eũ, dij boni, quanta in gratia posui? eique legi literas, non tuas, sed librarij tui. Amicorum literæ me ad triumphum vocant: rem à nobis, vt ego arbitror, propter hãc παλιγγενεσίαν nostram, non negligendam. Quare tu quoque, mi Attice, incipe [c] hoc cupere, quo nos minùs inepti videamur.

cal. *id cup.*

CICERO ATTICO, S. 7

QVINCTVS filius piè sanè, me quidẽ certè multùm hortante, sed currentem animũ patris sui, sorori tuæ reconciliauit. [d] Eũ valde tuæ literę excitarunt. Quid quæris? confido, rẽ, vt volumus, esse. Bis ad te antea scripsi de re mea familiari, si modò tibi redditæ literæ sũt. [i] Græcè ἐναιγμοῖς, scilicet nihil est mouendum. sed tamen ἀφελῶς [e] percontando de nominibus Milonis, & vt expediat, vt mihi recepit, ortãdo aliquid ita tu proficies. Ego Laodiceæ quæstorem Mescinium [2] exspectare * iussi, vt confectas rationes * lege Iulia apud duas ciuitates possim relinquere. Rhodum volo, puerorum causa: inde quamprimùm Athenas: etsi Etesiæ valde reflant: [f] sed volo his magistratibus, quorum voluntatem in supplicatione sum expertus Tu tamẽ mitte mihi, quæso, obuiã literas, nũquid putes reip. nomine tardandum esse nobis. Tiro ad te dedisset literas, nisi eum [g] grauiter ægrum [f] Esse ę reliquisse. Sed nũtiãt meliùs esse. ego tamẽ angor. nihil enim illo adolescente castius, nihil diligẽtius. Vale.

d al. *Eum valde etiã tuæ lit.*
e L. *percũctando,*
* vet. *missi* al. *iussi,*
* Vide 2. Fam. ep. 17.
f L. *sed p'ane v to his magistr.* al. *sed si stinare plane vlo*
g L. *Sidæ vel.* al. *Essæ* al. *Tressæ* al. *isse* al. *Issi*

CICERO ATTICO, S. 8

CVM instituissem ad te scribere, calamũque sumsissem, [h] Batonius è naui rectà ad me venit domum Ephesi, & epistolam tuam reddidit [i] prid. Kalend. Octobr. Lætatus sum felicitate nauigationis tuæ, opportunitate Pilię, etiam mehercule sermone eiusdem de coniugio

h v.c. *Batonius*

iugio Tulliæ meæ. [i] Batonius autem miros terrores ad me attulit Cæſarianos, cum Lepta etiam plura locutus eſt. ſpero falſa, ſed certè [k] horribilia: exercitum nullo modo dimiſſurum. Cum illo prætores DESS. Caſſium tribunum pl. Lentulum COS. facere: Pompeio in animo eſſe vrbem relinquere. Sed heus tu, nũquid moleſte fers de illo, qui ſe ſolet anteferre patruo ſororis tuæ filij? At à quibus* victus? Sed ad rem. Nos Eteſiæ vehementiſſimè tardarunt. * Detraxit viginti ipſos dies etiam apractus Rhodiorum. Kalendis Octobr. Epheſo conſcendentes, hanc epiſtolam dedimus [l] L. Tarquinio ſimul è portu egredienti: ſed expeditiùs nauiganti. Nos Rhodiorum aphractis, ceteriſque longis nauibus tranquillitates aucupaturi eramus. ita tamen properabamus, vt non poſſet magis. De rauduſculo Puteolano gratum. Nunc velim diſpicias res Romanas: videas, quid nobis de triũpho cogitãdũ putes: ad quem amici me vocant. Ego, niſi Bibulus, qui, *dũ vnus [m] hoſpes in Syria fuit, pede porta non plus extulit, quã domo ſua, adniteretur de triumpho, æquo animo eſſem. 3 Nunc verò αἰσχρὸν σιωπᾶν. ſed explora rẽ totam, vt, quo die congreſſi erimus, conſilium capere poſſimus. At multa, qui & properarem, & ei literas darẽ qui aut mecũ, aut paulò antè venturus eſſet. Cicero tibi plurimã ſalutẽ dicit. Tu dices vtriuſq; noſtrũ verbis & Piliæ tuæ, & filiæ. Vale.

CICERO ATTICO. S 9

IN Pyræa cũ exiſſem prid. Id. Octob. accepi ab * Acaſto, ſeruo meo, ſtatim tuas literas: quas quidem cũ expectaſſem iamdiu, admiratus sũ, vt vidi obſignatã epiſtolã, breuitatẽ eius: vt aperui, ruſ[o] σύγχυσιν literularũ, [n] quæ ſolent compoſitiſſimæ, & clariſſimæ eſſe: ac ne multa, cognoui ex eo, quod ita ſcripſeras, te Romã veniſſe [o] ad XII. Kal. Octobr. cum febri. Percuſſus vehemẽter, nec magis, quàm debui, ſtatim quæro ex Acaſto. [p] Ille, Et tibi, & ſibi viſum, & ita ſe domi ex tuis audiſſe, [q] vt nihil

[i] v.c. *Batonius*
[k] L. *horribilia: Cæſarem exerc.*
* *enectus?*
* al. *Detraxere xx. ipſos dies aphractos Rhodiorum*
K al. *Octob. Epheſo conſcendentes,*
l al. *L. Tarquinio*, al. *L. Arquinio*,
m v.c. *hoſpes* fort. *hoſtis*
* Muret. *Acaſto meo ſtatere tuas literas:*
n v.c. & vulg. *quæ ſolent tuæ compoſ.*
o L. *a.d. XII.*
p al. *ille Et ſibi viſum, &*
q al. *vt nihil tibi eſſet*

esset incommodè. Id videbatur approbare, quod era in extremo, febriculam tum te habentem scripsisse. [r] Sed clamaui tamen, admiratusque sum, quòd nihilominus ad me tua manu scripsisses. Quare de hoc satis. spero enim, quæ tua prudentia, & temperantia est, & hercule, vt me iubet Acastus, confido te iam, vt volumus, valere. A Turannio te accepisse meas literas gaudeo. παραφύλαξον, si me amas, τὴν τοῦ εὐγαθοῦ φιλοτιμίαν αὐτότατα. Hanc, quæ mehercule mihi magno dolori est (dilexi enim hominem) procura, quantulacumque est, Prætianam hæreditatem. [s] prorsus illam ne attingas. Dices nummos mihi opus esse ad apparatum triumphi: in quo, vt præcipis, nec me κενὸν in expetendo cognosces, nec ἄτυφον in abiiciendo intellexi ex tuis literis te ex Turãnio audisse, à me prouinciam fratri traditã. Adeòn' ego non perspexeram prudentiam literarum tuarum? ἐπέχειν te scribebas: quid erat dubitatione dignum? Si esset quidquam, cur placeret fratrem, & talem fratrem relinqui? ἀθέτησις ista mihi tua, non ἐποχὴ, videbatur. Monebas de Q. Cicerone puero, [t] vt eũ quidẽ neutiquam relinquerem, [v] τοὐμὸν ὄναρ ἐρῶν ἐμοί, eadem omnia, quasi colloquuti essemus, vidimus. Non fuit faciendum aliter: meque ἐπιχρονία ἐποχὴ tua, dubitatione liberauit. sed puto te accepisse de hac re epistolam scriptam accuratiùs. Ego tabellarios postero die ad vos eram missurus, quos puto antè vẽturos, quàm nostrum Saufeium: sed cum sine meis literis ad te venire vix rectum erat. Tu mihi, vt polliceris, de Tulliola mea, id est, de Dolabella perscribas: de rep. quam prouideo in summis periculis: de cẽsoribus, maximeque de signis, tabulis quid fiat: [x] referatúrne. Idib. Octobr. has dedi literas, quo die, vt scribis, Cæsar Placentiam legiones [y] quatuor. Quæso quid nobis futurum est? In Arce, Athenis statio mea nunc placet. Vale.

M. TVL

---

[r] v. c. *Sed amaui tamen, & ita* L.

[s] L. *prorsus ille ne attingat.* al. *prorsus illã ne attingat.* al. *Ille ne attingat*

[t] v. c. *& eũ quidem n.*

[v] L. τοὐμὸν ὄνειρον ἐμοί,

[x] L *referãturne.*

[y] v. c. *IIII.*

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM, liber septimus.

* * *

CICERO ATTICO, S. I

DEDERAM equidem L.*Saufeio literas, & dederam ad te vnum: quòd cùm non esset temporis mihi ad scribendum satis, tamē hominem tibi tam familiarem sine meis literis ad te venire nolebam: sed, vt Philosophi ambulant, has tibi redditum iri putabam priùs. sin iam illas accepisti, scis me Athenas venisse prid. Id. Octob. è naui egressum in Piræū: tuas ab Acasto nostro literas accepisse, conturbatum, quòd cum febre Romam venisses: bono tamen animo esse cœpisse, quòd Acastus ea, quæ vellem, de alleuato corpore tuo nuntiaret: [b] cohorruisse autem, quòd tuæ literę de legionibus Cæsaris afferrent: & egisse tecum, vt videres, nequid φιλοτιμίας eius, quem nosti, nobis noceret, de quo iampridem ad te scripseram. [c] Turannius autem secus tibi Brundisij dixerat, quod ex iis literis cognoui, quas à Xenone, optimo viro, accepi. Cur fratrem prouinciæ non præfecissem, exposui breuiter. Hæc ferè sunt in illa epistola: nunc audi reliqua. Per fortunas, omnē tuum amorem, quo me es amplexus, omnemque tuam prudentiam, quam mehercule in omni genere iudico singularem, [d] confer ad eā curam, vt de omni statu meo cogites. Videre enim mihi videor tantam dimicationem, nisi idem deus, qui nos meliùs, quàm optare aude-

* Equiti Epicureo familiari Attici. Vide supr. l. 4. ep. 6.

a L. *quòd cū mihi nō esset tēporis ad scr.*

b v. c. *cohorruisse autem me,*

c v. c. *Turanius*

d L. *confer iā ad* vet. *conferam*

remus. Parthico bello liberauit, [e] respexerit remp. sed tantam, quanta numquam fuit. Age, hoc malum mihi commune est cum omnibus. nihil tibi mãdo vt de eo cogites. illud meum proprium πρόβλημα, quæso, suscipe. Vidésne, vt te auctore, sim vtrumq; complexus? Ac vellem à principio [f] te audisse amicissime monẽtem Ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθες. Ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος, οὐδὲ τοκήων. Ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα. Sed aliquando tamen persuasisti, vt alterum complecterer, quia de me erat optimè meritus: alterum, quia tantum valebat. Feci igitur: atque effeci omni obsequio, vt neutri illorum quisquam esset me carior Hæc enim cogitabamus, [h] nec mihi iũcto cum Pompeio, fore necesse peccare in repub. aliquando: [i] nec cum Pompeio sentienti, pugnandum esse cum Cęsare: tanta erat illorum coniunctio Nunc impendet, vt & tu ostendis, & ego video, summa inter eos contentio. me autem vterque numerat suum, nisi fortè simulat alter. nam Pompeius non dubitat (verè enim iudicat) ea, quę de re p. nunc sentiat, mihi valde probari. Vtriusque autem accepi eiusmodi literas eodẽ tempore, quo tuas, vt neuter quamquam omnium pluris facere, quàm me, videretur. Verùm quid agam? non quæro illa vltima (si enim castris res geretur, video cum altero vinci satius esse, quàm cum altero vincere) sed illa, quæ tum agentur, cũ venero: ne ratio absentis habeatur, vt exercitum dimittat. Dic Marce *Tulli. Quid dicam? Exspecta, amabo te, dum Atticum conueniam. Non est locus [i] ad tergiuersandum cõtra Cæsarem. Vbi illæ sunt densæ dexteræ? nam, vt illi hoc liceret, [2] adiuui rogatus ab ipso Rauennæ [k] de Cœlio tribuno pl. Ab ipso autem? etiam à Cn. nostro, in illo diuino tertio consulatu. Aliter sensero: Αἰδέομαι non Pompeium modò, sed Τρῶας, καὶ Τρῳάδας. Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην [l] καταθήσει. Quis? Tu ipse scilicet laudator & factorum & scriptorum meorum.

Hanc

e al. *respexerit remp. tantam,*

f for. *te audissem,*

g *itaque eff.*

h L. *nec mihi cõiũcto* Malaf. *nec cũ Cæsare sentiẽti, pugnandum esse cũ Pompeio,*

* Hac formula rogabant sentẽtias.

i al. *tergiuersandi*

k L. *de decẽ tribunis pl.*

l L. *ἀναθήσει.*

[m] Hác ego plagam effugi per duos ſuperiores Marcellorum conſulatus, cùm eſt actum de prouincia Cæſaris. Nunc incido in diſcrimen ipſum.[n] Itaque, [3*] *vt ſtultus primus ſuam ſententiam dicat*, mihi valde placet de triumpho nos moliri aliquid: extra vrbem eſſe cum iuſtiſſima cauſa tamen dabunt opera, vt eliciant ſententiam meam. Ridebis hoc loco fortaſſe. quàm vellem etiam nunc in prouincia morari! Pla[n]e opus fuit, ſi hoc impendebat. etſi nihil miſerius. Nam, ἰδοὺ πάρεργον, volo te hoc ſcire: omnia illa prima, quę etiam tu literis in cęlum ferebas, [o] ἐπίτηκτα fuerunt. Quàm non eſt facilis virtus! quàm verò difficilis eius diuturna ſimulatio! Cùm enim hoc rectum, & glorioſum putarem, ex annuo ſumtu, quid mihi decretus eſſet, me C. Cœlio quæſtori relinquere annuum, referre in ærarium ad I. L S. C I Ↄ. ingemuit noſtra cohors, omne illud putans diſtribui ſibi oportere, vt ego amicior inuenirer Phrygum & Cilicum ærariis, quàm noſtro. Sed me non mouerunt. nam & mea laus apud me plurimum valuit. Nec tamen quidquam honorificè in quemquā fieri potuit, quod prętermiſerim. Sed hęc fuerit, vt ait Thucydides, ἐκβολὴ λόγου: non inutilis. Tu autem de noſtro ſtatu cogitabis, primùm quo artificio tueamur beneuolentiam Cæſaris: deinde de ipſo triumpho: quem video, niſi reipublicæ tempora impedient, εὐπόριστον: iudico autem cùm ex literis amicorum, tum ex ſupplicatione, quam qui non decreuit, plus decreuit, quàm ſi omneis decreuiſſet triumphos. Ei porrò aſſenſus eſt vnus, familiaris meus, Fauonius: alter iratus, Hirrus. Cato autem & ſcribendo affuit, & ad me de ſententia ſua iucundiſſimas literas miſit: ſed tamen gratulans mihi Cæſar de ſupplicatione, triumphat de ſententia Catonis: nec ſcribit, quid ille ſententiæ dixerit, [q] ſed tantū ſupplicationem eum mihi non decreuiſſe. Redeo ad Hirrum. Cœperas eum mihi placare.

m L. *Hanc ergo pl.*

n L. *Itaque mihi valde placet, de tr.*

* Hæc negat Lāb. eſſe Ciceronis.

o al. ἐπίκηντα

p L. *decreſſet*

q al. *ſed tamen*

perfice. Habes Scrofam, habes Silium. ad eos [r] ego etiam antea scripsi, & ad ipsum Hirrũ. locutus enim erat [t] cum iis, commodè se potuisse impedire, sed noluisse: assensum tamen esse Catoni, amicissimo meo, cùm is, honorificentissimam in me sententiam dixisset: nec me ad se vllas literas misisse, cùm ad omneis mitterem. Verum dicebat. Ad eum enim solum, & ad Crassipedem, non scripseram: atque hęc de rebus forensibus. Redeamus domum. Diiungere me ab illo volo. [v] Mirus est φυ..άτης, germanus Lartidius. ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν, ἀχνύμενοί περ. Reliqua expediam [y]: hoc primùm, [x] quod accessit cura do ori meo. Sed hoc tamen quidquid est, Prætianum, cum his rationibus, quas ille meas tractat, admisceri nolo. Scripsi ad Terentiã, scripsi etiã ad ipsum, me, quidquid [z] posset nummorum, ad apparatum sperati triumphi, ad te redacturum Ita puto ἀμεμπτα fore. verùm vt lubebit. Hanc quoque suscipe curam, [6] quemadmodum experiamur. Id & ostendisti quibusdam literis [a] ex Epeiro, [b] & Athenis datis, & in eo ego te adiuuabo. Vale.

CICERO ATTICO, S. 2

BRVNDISIVM venimus VII. Kal. Decembr. vsi tua felicitate nauigandi. Ita bellè nobis flauit ab Epeiro lenissimus [c] Auster, mitis. Hũc σπουδ εισάζοντα, si cui voles τῶν νεωτέρων pro tuo vẽdito. [d] Inualetudo tua me valde cõturbat. significãt enim tuæ literę, te prorsus laborare. Ego autẽ cùm sciam, quã sis fortis, vehementius esse quiddam suspicor, quod te cogat cedere, & propemodũ infringat: etsi alteram quartanam Pamphilius tuus mihi dixit decessisse & alteram leuiorem accedere Terentia verò, quæ quidem eodem tempore ad portam Brundisinam venit, quo ego in portum, mihiq; obuia in foro fuit, L. [e] Pontium sibi in Trebulano dixisse narrabat, [f] etiam eam decessisse. Quòd si ita est, quod maximè mehercule opto, id spero tua prudẽtia, & tẽperãtia te cõsecutũ.

Venio

r for. ego iã
s L. etiam
ac.[a] ps.
t L. cum iis cõmodè, se pot.
u L. Merus
x L. in quo access. al. quo
y L. Sed men hoc quidquid est, Prætianum,
z L. possem
a al. ex Epiro Athenis datis, non plac.
b L. an Athenis
c L. Onchesmites. Tur. Anchisites. vet. Anchesmitis. Vide Vict. 36. var. lect. c. 11.
d L. vale tudo t. v. c. valitudo t. ev. c. Pontium
f v. c. etiam iã decessisse. L. etiam eã iã decess.

Venio ad epiſtolas tuas : quas ego ſexcentas vno tẽpore accepi,aliam alia iucundiorẽ : quæ quidẽ erant tua manu. 2 [g] nam Alexidis manũ amabã, quòd tam propè accedebat ad ſimilitudinem tuæ literæ:manũ non amabam,*quia indicabat te non valere.Cuius quoniã mentio iam facta eſt,Tironem Patris ęgrũ reliqui.adoleſcentẽ, vt noſti,& adde ſiquid vis,probum: nihil vidi melius.itaq; careo [h] ægrè:quamquã videbatur ſe non grauiter habere,tamen ſum ſolicitus , maximámque ſpem habeo in [i] M. Curij diligentia,de qua ad me ſcripſit Tiro , & multi nuntiarunt. Curius autem ipſe ſenſit, quàm tu [k] velles à me diligi , & eo ſum admodum delectatus : & mehercule eſt, [l] quem facilè diligas , αὐτόχθων in homine vrbanitas. Eius teſtamentum [m] de Tortorio Ciceronum ſignis obſignatum,cohortíſque prætoriæ: 3 fecit palàm te [n] ex libella , me ex teruncio. In Actio Corcyræ Alexion me opipare muneratus eſt. Quincto Ciceroni obſiſti non potuit, quo minùs Thyamim videret. Filiola tua te delectari lætor,& probari tibi στοργὴν φυσικὴν eſſe, τὴν πρὸς τὰ τέκνα. Etenim ſi hæc non eſt, nulla poteſt homini eſſe ad hominem naturæ adiunctio : qua ſublata, vitæ ſocietas tollitur. 4 [o] Bene conueniant,inquit Carneades. ſpurcè, 5 ſed tamen [p] pudentiùs , quàm Lucius noſter , & Patro, qui,cùm omnia ad ſe referant, nec quidquam alterius cauſa fieri putent : [q] cum ea re bonum virum oportere eſſe dicant , ne malum habeat non quòd id natura rectum ſit, [r] non intelligunt , ſe de callido homine loqui , non de bono viro. Sed hæc, opinor , ſunt in iis libris , quos tu laudando,animos mihi addidiſti. Redeo ad rem. 6 [s] Quomodo exſpectabam epiſtolam , quam Philoxeno [t] dediſſes? ſcripſeras enim , in ea eſſe de ſermone Pompeij Neapolitano , eam mihi Patro Brundiſij reddidit. Corcyræ , vt opinor,acceperat.nihil potuit eſſe iucundius. erat enim de rep. de opinione, quam is vir

g L. *Nam Alexidis animũ amabã,quod tam propè accedebat ad ſimil. tuæ literæ: manũ n.a.* & ita v.c.

* al. *quòd*

h L. *ægrè: & quãquã*

i L. *M'*

k L.*velles ſe a me d.*

l L.*quam facile*

m v.c.*detortorium, Cic.* al.*deportoRom. Ciceron.*

n v.c.*exlibratum, me exartuatũ.In*

o L. *Bene eueniat, inquit*

p L. *prudentius,*

q L. *&, cum*

r L. *non intelligãt,*

s L.*Commodum exſp.* al. *quam*

t L.*dediſſes?*

haberet integritatis meæ: de beneuolentia, quam ostendit eo sermone, quem habuit de triumpho. Sed tamen hoc iucundissimũ, quòd intellexi, te ad eum venisse, vt eius animum erga me perspiceres. hoc mihi, inquam, accidit iucundissimum. De triumpho autem, nulla me cupiditas vnquam tenuit ante Bibuli impudentissimas * literas: quas [v] amplissimè supplicatio consecuta est. A quo, si ea gesta sunt, quæ scripsit, gauderem, & honori fauerem. Nunc illum, qui pedem porta, quoad hostis cis Euphratem fuit, [x] non extulerit, honore augeri: me, in cuius exercitu spem illius exercitus habuit, idem non assequi, dedecus est nostrum: nostrum, inquam, te coniungens. itaque omnia experiar, &, vt spero, assequar. Quod si tu valeres, iam mihi quædam explorata essent. sed (vt spero) valebis. De raudusculo * Numeriano, multùm te amo. Hortensius quid egerit, aueo scire: Cato quid agat, qui quidem [y] in me fuit maleuolus: dedit integritatis, iustitiæ, clementiæ, fidei mihi testimonium, quod non quærebam: quod postulabam, [z] negauit. Id itaque Cæsar his literis, quibus mihi gratulatur, & omnia pollicetur, quomodo exsultat Catonis in me ingratissimi iniuria? At hic idem Bibulo [a] dierũ xx. Ignosce mihi, non possum hæc ferre, nec feram. Cupio ad omneis tuas epistolas: sed nihil [b] necesse est. iam enim te videbo. Illud tamen de Chrysippo. nam de altero illo minùs sum admiratus, operario homine: sed tamen ne illo quidem quidquam improbius. Chrysippum vero, quem ego propter literularum nescio quid libenter vidi, in honore habui: discedere à puero insciente me. Mitto alia, quæ audio multa, mitto furta: fugam non fero, qua mihi nihil visum est sceleratius. Itaque vsurpaui vetus illud Drusi, vt ferunt, prætoris, in eo, * qui eadem liber non iuraret: me istos, liberos non addixisse: præsertim cùm adesset nemo, à quo rectè vindicarentur. Id tu,

* Vide li. 6. ep. 8. & lib. 12. ep. 19.
v L. amplissima
x L. non extulit,
* al. Puteolano,
y V. C. in me turpiter fuit maleuolus:
z L. negauit. Itaque Cæs.
a V. C. d. xx. al. decreuit.
b V. C. necesse est.
* Pius, cui eadem non liberet, iuraret ne ad istos libertos nõ addixisse:

vt videbitur, ita accipies: ego tibi assentiar. Vni tuæ disertissimæ epistolæ non rescripsi: in qua est de periculis reip. Quid rescriberem? valde eram perturbatus: sed, vt nihil magnopere metuam, Parthi faciunt, qui repente Bibulum semiuiuum reliquerunt.

CICERO ATTICO, S. 3

A. D. VIII. Id. Decemb. [c] Herculanum veni, & ibi tuas literas legi, quas Philotimus mihi reddidit: è quibus hanc primo adspectu voluptatem cepi, quod erant à teipso scriptæ: deinde, earum accuratissima diligentia sum mirum in modum delectatus. ac primùm illud, in quo te Dicæarcho assentiri negas, [d] etsi cupidissimè expressum, & expetitum à me sit, & approbatum à te, ne diutius anno in prouincia essem, tamen non est nostra contentione perfectum. sic enim [e] scito, verbum in senatu factum esse nunquam de vllo nostrûm, qui prouincias obtinuimus, quo in his diutius, quàm ex S. C. maneremus: vt iam ne istius quidem rei culpam sustineam, quòd minùs diu fuerim in prouincia, quàm fortasse fuerit vtile. SED QVID, SI HOC MELIVS? [f] opportunè dici videtur, [g] vt in hoc ipso. Siue enim ad concordiam res adduci potest, siue ad bonorum victoriam: vtriusuis rei me aut adiutorem velim esse, aut certè non expertem. Sin vincuntur boni: vbicumque essem, vnà cum iis victus essem. Quare celeritas nostri reditus ἀμεταμέλητος debet esse. Quòd si ista nobis cogitatio de triumpho iniecta non esset, quam tu quoque approbas: næ tu haud multùm requireres illum virum, qui in sexto libro informatus est. Quid enim tibi faciam, qui illos libros deuorasti? quin nunc ipsum, non dubitabo rem tantam [h] abiicere, si id erit rectius. vtrumq; verò simul agi nō potest. & de triūpho ambitiosè, & de rep. liberè. Sed ne dubitaris, quin, quod honestius, id mihi futurum sit antiquius. Nam quòd putas vtilius esse,

c al. in Trebulanũ

d L. etsi cupidissimè expetitum à me sit,

e al. scio,

f L. sæpe opportunè. d.

g al. & in hoc ipso.

h v.c. abiicere

vel mihi quod tutius sit, vel etiam, vt reip. prodesse possim, me esse cum imperio, id, coràm considerabimus, quale sit. Habet enim res deliberationem, etsi ex parte magna tibi i assentior. De animo autem meo erga remp. bene facis, quòd non dubitas, & illud probè iudicas, nequaquam satis pro meis officiis, pro ipsius in alios effusione, illum in me liberalem fuisse: eiúsque rei causam verè explicas, & eis, quæ de Fabio, Caninioque acta scribis, valde consentiunt. quæ, si secus essent, totúmque se ille in me profudisset: tamen illa, quam scribis, custos vrbis, me præclaræ inscriptionis memorem esse cogeret: nec mihi concederet, vt imitarer Volcatium, aut Seruium, quibus tu es contentus: sed aliquid nos vellet nobis dignum & sentire, & defendere: quod quidem agerem, si liceret, alio modo, ac nunc agendum est. De sua potentia dimicant homines hoc tempore, periculo ciuitatis. nam si resp. defenditur, cur ea cos. isto ipso defensa non est? Cur ego, in cuius causa reip. salus consistebat, defensus postero anno non sum? cur imperium, illi, aut cur illo modo prorogatum est? cur tantopere pugnatum est, vt de eius absentis ratione habēda decem tribuni pleb. ferrent? His ille rebus ita conualuit,[l] vt nunc k in vno ciue respub. ad resistendum imbecilla sit: quæ mallem tantas ei vireis non dedisset, quàm nunc tam valenti resisteret. Sed, quoniam res eò deducta est, non quæram, vt scribis, ποῦ σκάφος τὸ τῶν Ἀτρειδῶν. Mihi σκάφος vnum erit, quod à Pompeio gubernabitur. Illud ipsum, quod ais, quid fiet, cùm erit dictū? Dic Marce Tulli σύντομα. l Pompeio assentiar. ipsum tamen Pompeium separatim ad concordiam hortabor. sic enim sentio, maximo in periculo rem esse. Vos scilicet plura, qui in vrbe estis. Verumtamen hæc video, cum homine audacissimo, paratissimóque negotium esse. m Omneis damnatos, n omneis ignominia affectos, o omneis damnatione, igno-

i L. assentio.

k L. in vno ciui spes reip. sita sit: qui mallem tātus &c. al. in ciui res ad resistendū sit: Vrs. vt nunc vni ciui respu. ad resistēdum imbecilla sit:

l al. Cn. Pompeio

m V. C. Omnis

n V. C. omnis

o V. C. omnis

gnominiáque dignos,[p] illac facere : omnem
ere iuuentutem, omnem illam vrbanam , ac
erditam plebem,tribunos valenteis , addito
C. [q] Crasso, omneis, qui ære alieno preman-
ur : quos plureis esse intelligo , quàm puta-
am. Causam solùm illa causa non habet , ce-
eris rebus [r] abundat. 2 [s] Hîc omnia facere
mnis debet, ne armis decernatur: quorum
xitus semper incerti : [t] nunc etiam verò in
lteram partem magis timendi. Bibulus de
rouincia decessit. Veientonem præfecit. in
ecedendo erit, vt audio,tardior. quem cùm
rnauit Cato : declarauit , 3 iis se [v] solis non
uidere,quibus nihil, aut non multum ad di-
nitatem posset accedere. Nunc venio ad pri-
ata. Fere enim respondi tuis literis de rep.
iis , quas in suburbano , & iis , quas postea
cripsisti. Ad priuata venio. Vnum etiam de
œlio. Tantùm abest vt meam ille senten-
am moueat , vt valde ego ipsi , quòd de sua
ntentia decesserit pœnitendum putem.
ed quid est , 4 [x] quòd cuncti Lucceiis sint
ldicti ? hoc te prætermisisse miror. De Philo-
ino faciam equidem vt mones : sed ego mi-
ab illo non rationes exspectabam,quas tibi
idit, verùm id reliquum , quod ipse in Tu-
ulano me referre in commentarium mea
anu voluit , quódque idem in Asia mihi sua
anu scriptum dedit. id si præstaret quantum
ihi æris alieni esse ibi edidit,tantum,& plus
iam ipse mihi deberet. sed in hoc genere,
modò per remp. licebit , non accusabimur
sthac , neque hercule antea negligentes
imus , sed [y] amicorum multitudine occu-
ti. Ergo vtemur,vt polliceris , & opera , &
nsilio tuo : nec tibi erimus , vt spero , in eo
olesti. De [z] serperastris cohortis meæ,nihil
, quòd doleas. ipsi enim se collegerunt
admiratione vitæ,integritatis meæ : sed me
uerat nemo magis,quàm is, quem tu * ne-
nem putas.Idem & initiò fuerat,& nunc est
regius : sed in ipsa decessione , significauit

p fort. *illinc*
q L. *Cassio,*
r v.c. *habundat.*
s *Hic omneis côuenit omnia facere, ne arm.* al. *communia facere*
t al. *Nunc verò*
v for. *solis inuidere,*
x L. *quòd ei vici Lucceij sint addicti ?* & ita v.c.
y v.c. *& amicorū* fort. *negotiorum*
z al. *Cerberastru* vide Bos.
a L. *admiratione integritatis meæ:*
* al. *non*

ſperaſſe ſe aliquid : & id, quod animum induxerat paulisper, non tenuit, ſed citò ad ſe rediit, meíſque honorificentiſſimis erga ſe officiis victus, pluris ea duxit, s quàm omnem pecuniam. Ego à Curio tabulas accepi, quas mecũ porto. Hortenſij legata cognoui. Nunc aueo ſcire, quid hominis ſit, & quarũ rerum auctionem inſtituat. Neſcio enim cur, cùm portam Flumentanam Cœlius occuparit, ego Puteolos [b] non faciam meos. Venio ad Piræa: in quo magis reprehendendus ſum, quòd homo Romanus Piræea ſcripſerim, non Piræeũ (ſic enim omnes noſtri locuti ſunt) quàm quòd IN addiderim. Non enim hoc vt oppido præpoſui, ſed vt loco : & tamen [c] Dionyſius noſter, qui eſt nobiſcum, & Nicias Cous, non rebatur oppidum eſſe Piræea. [d] ſed de eo videro. Noſtrũ quidem ſi eſt peccatum, in eo eſt, quòd non vt de oppido locutus ſum, ſed vt de loco : ſecutuſque ſum, non dico Cæcilium, *Mane vt ex portu in Piraeum* (malus enim auctor Latinitatis eſt) *ſed Terentium*, cuius fabellæ propter elegantiam ſermonis, putabantur à C. Lælio ſcribi. *Heri aliquot adoleſcentuli coimus in Piraeum.* Et idem. *Mercator hoc addebat, captam à Sunio.* Quòd ſi δήμους, oppida volumus eſſe, tam eſt oppidum Sunium, quàm Piræeus. Sed, quoniã Grammaticus es, ſi hoc mihi ζήτημα perſolueris, magna me moleſtia liberaris. Ille mihi literas blandas mittit: facit idem pro eo Balbus. mihi certum eſt ab honeſtiſſima ſententia digitum nuſquam. Sed ſcis, illi reliquum quantũ ſit. Putaſne igitur verendum eſſe, ne aut obiiciat id nobis aliquis, ſi languidiùs: aut repetat, ſi fortiùs? quid ad hæc reperis? Soluamus, inquis. Age, à Cœlio mutuabimur. hoc tu tamen conſideres velim. puto enim, in ſenatu, ſiquãdo præclarè pro rep. dixero. [e] Tarteſium iſtum tuum, mihi exeunti, iube, ſodes, nummos [f] curari. [g] Quid ſupereſt? etiam : gener eſt, ſuauis mihi : Tulliæ, Terentiæ, quantumuis, vel ingenij, vel humanitatis ſatis. * reliqua, quæ noſti, feren

b al. *non meos faciam.*

c L. *Dionyſius noſter, &, qui eſt nobiſcũ, Nicias Cous, non r.*

d v.c. *ſed de re vid.* & ita L.

a v.c. *de reo vid.*

e al. *Tarteſsium*

f al. *curare.*

g L. *Ecquid*

* al. *cetera*, innuit mediocres tunc fuiſſe facultates Dolabellæ.

ferenda.Scis enim,quos [h] aperuimus.qui omnes,præter eũ,de quo per te egimus,reum me [i] facere rentur. [k] ipsis expensum nemo feret. Sed hæc coràm. nam multi sermonis sunt. Tironis reficiendi spes est in [l] M.Curio: cui ego scripsi,tibi eum gratissimum facturum.Data v. Idus Decembr. à Pontio ex Trebulano.

h v.c.*aperuerimus.*
i L. *facere parant.*
k L. *ipsis enim expẽsum nemo feret.* al. *offerre,* al. *offerret.*
l M'

CICERO ATTICO, S. 4

DIONYSIVM flagrantem desiderio tui,nisi ad te,nec mehercule æquo animo, sed fuit concedendum.quē quidem cognoui cùm doctum (quod mihi iam antè erat notum) tum sanctum,plenum officij, studiosum etiam tuæ laudis, frugi hominem,ac,ne libertinum laudare videar planè virum bonum. Pompeiũ vidi IIII. Idus Decembr. fuimus vnà horas duas fortasse.magna lætitia mihi visus est affici meo aduentu : de triumpho hortari, suscipere parteis suas,monere,ne antè in senatum accederem,quàm rem confecissem,ne dicendis sententiis aliquem tribunum alienarem. Quid quæris? [m] in hoc iudicio, & officio sermonis nihil potuit esse prolixius. De rep. autem ita mecum locutus est,quasi non dubium bellum haberemus. nihil ad spem concordiæ. plane illum ab se alienatum cùm antè intelligeret, tum verò proximè iudicasse. venisse Hirtium à Cæsare, qui esset * illi familiarissimus:ad se non accessisse.Et cùm ille [n] ad VIII. Id. Decembr. venisset, * Balbus de tota re [o] constituisset, [p] ad VII. ad Scipionem ante lucem venisse : multa de nocte [q] profectum esse ad Cæsarem. Hoc illi τεκμηριώδες videbatur esse alienationis. Quid multa? nihil me aliud consolatur,nisi quod illum,cui etiam inimici alterum consulatum, fortuna summam potentiam [r] dederit, non arbitror fore tam amentem, vt hæc in discrimen adducat. quòd si ruere cœperit,næ ego multa timeo,quę non audeo scribere. sed,vt nunc est [s] ad III.Non. Ian. ad vrbem cogito. Vale.

m q. v.c. *in hoc officio sermonum.* Manut. *sanè plenum officij*
*al. *ibi* al. *sibi*
n a. d. *VIII.*
* al. *cum Balbo de tota re*
o v.c. *consisti nisset.* a. d. *VII.*
ad Scipionẽ ante lucẽ venire: multa n.
p L. a. d. *VII.*
q al. *cum prof.*
r al. *dederat,*
s L. a. d. *III.*

CICE

CICERO ATTICO, S. 5

MVLTAS vno tempore accepi epiſtolas tuas: quæ mihi, quamquam recentiora audiebam ex iis, qui ad me veniebant, tamen erant iucundæ. Studium enim, & [t] beneuolentiam declarabant. [v] Inualetudine tua moueor: & Piliam in idem genus morbi delapſam, curam tibi afferre maiorem ſentio date. igitur operam, vt valeatis. De Tirone, video tibi curæ eſſe: quem quidem ego, & ſi [x] mirabileis vtilitates mihi præbet, cùm valet, in omni genere vel negotiorum, vel ſtudiorum meorum: tamen propter humanitatem, & modeſtiam, malo ſaluum, quàm propter vſum meum. Philogenes mecum nihil vnquam de [y] Luſcenio locutus eſt: de ceteris rebus habes Dionyſium. Sororem tuam non veniſſe in Arcanum miror. De Chryſippo meum conſilium probari tibi, non moleſte fero. [z] Ego in Tuſculanum nihil ſanè hoc tempore, deuium eſt τοῖς ἀπαντῶσι & habet aliam δυσχέρειαν. Sed de Formiano [a] Tarracinam prid. Kal. Ian. [1] Inde [b] Pontinum ſumam: inde [c] Albanum Pompeij. ita ad vrbem III. Non. natali meo. De rep. quotidie magis timeo. non enim boni, [d] vt putaui, conſentiunt. quos ego equites R. quos ſenatores vidi, qui acerrime cùm cetera, tum hoc iter Pompeij vituperarent: Pace opus eſt. Ex victoria cùm multa mala, tum certè [e] tyrannis exſiſtet. Sed hæc propediem coràm. Iam planè mihi deeſt, quid ad te ſcribam. Nec enim de rep. quòd vterque noſtrûm ſcit eadem: domeſtica nota ſunt ambobus. Reliquum eſt iocari, ſi hic ſinat. nam ego is ſum, qui, illi concedi, putem vtilius eſſe, quod poſtulat, quàm ſigna cõferri. ſero enim reſiſtimus ei, quem per annos decẽ aluimus contra nos. Quid ſentis igitur? inquis, nihil ſcilicet, niſi de ſententia tua: nec priùs quidem, quàm noſtrum negotiũ aut confecerimus, aut depoſuerimus. Cura igitur, vt valeas: [f] aliquando ἀπόσεισαι quartanam iſtam diligentia, quæ in te ſumma eſt.

t q. v. c. *beniuolentiam*

v q. v. c. *Valitudine tua* al. v. c. *inualetudine t.*

x v. c. *mirabilis*

y al. *Tuſcenio*

z L. *ego in Tuſculanũ? nihil ſ.*

a al. *Terracinam*

b L. *Pomtinũ* Boſ. *Pomptinã ſummam:* al. *Pomtinum inuiſam:*

c fort. *in Albanũ P.*

d L. *vt putant,*

e al. *tyrãnus*

f L. *& aliq.*

CICE

CICERO ATTICO, S. 6

PLANE' deest [g] quid ad te scribam. nota omnia tibi sunt:nec ipse habeo.à te [h] quid xspectem.Tantùm igitur nostrum illud [i]sol-emne seruemus, vt, ne quem istuc euntem ne literis dimittamus. De rep. valde timeo, ec adhuc ferè inueni, qui non conceden-um putaret Cæsari, quod postularet,potiùs, uàm depugnandum. Est illa quidem im-udens postulatio. opinione valentior. Cur item nunc primùm ei [k] resistamus? οὐ γὰρ τό δὲ μεῖζον ἐστὶ κακὸν:quàm cùm quinquē-ium prorogabamus, aut cùm,vt absentis ra-o haberetur,ferebamus nisi fortè hæc illi tū ma dedimus, vt nunc cum bene parato pu-aremus. Dices, Quid tu igitur sensurus ?Non idem,quod dicturus sentiā enim om-a facienda,ne armis decertetur.Dicā idem, quod Pomponius: neque id faciam humili imo.Sed rursus hoc permagnum reip.malū :[l] & quodāmodo mihi præter ceteros, nō ctum, me in tantis rebus à Pompeio dissi-re. Vale.

CICERO ATTICO, S. 7

DIONYSIVS, VIR OPTIMVS, VT MIHI QVOQVE EST PERSPECTVS, ET DO-ISSIMVS,TVI'QVE AMANTISSIMVS,RO-AM VENIT XV. KAL. IAN. ET LITERAS TE MIHI REDDIDIT.Tot enim verba sunt Dionysio in epistola tua.[r] [o] Illud (puto)nō scribis, ET TIBI GRATIAS EGIT. Atqui tè ille agere debuit:&,si esset factum,quæ est humanitas,adscripsisses.Mihi autē nul-le eo παλινῳδία datur, propter superioris stolæ testimoniū. Sit igitur sanè bonus vir. c enim ipsum bene fecit, [p] quòd mihi sui gnoscēdi penitus etiā istam facultatē dedit. ilogenes rectè ad te scripsit. curauit enim, od debuit, eum ego vti ea pecunia volui, oad liceret itaque vsus est menses XIIII. ontinum cupio valere: [r] & quòd scribis in vrbem

g L. *quod*
h fos.*quod*
i sic v.c.
k al.*resisti-mus?*
l L. Οὐ γὰρ τα τό δὲ ex Homer Odyss. μ.
m L. *quod Pompeius:*
n fort. *at quodammo.*
o L. *Illud putidius nō adscr.*Bos. *illud puta tu non adscribes*, al. *illud puta-bis*
p sic v. c. al. *quòd mihi sui penitus cognoscendi etiā facultatem istā dedit.*
q L.*Pomptinum*
r fort. *&* *quod eum fr.*

vrbem intro isse, vereor quid sit. nā id nisi graui de causa, nō fecisset. Ego, quoniā IIII. Non. Ian. * Cōpitalitius dies est, nolo eo die in Albanum [s] venire molestus familiæ veniam III. Non. Ian. igitur inde ad vrbem prid. Non. Tua λῆψις quē in diem incurrat nescio: sed prorsus te commoueri incommodo [t] valetudinis tuæ nolo. De honore nostro, nisi quid occultè Cæsar per suos tribunos molitus erit, cetera videntur esse tranquilla. Tranquillissimus autē animus meus: qui totū istuc ęqui boni facit: & eo magis quòd iam à multis audio, constitutum esse Pompeio, & eius consilio in Siciliā me mittere, quòd imperium habeā. Id est ἀβδηριτικόν [v] nec senatus decreuit, nec populus iussit me imperium in Sicilia habere. sin hoc resp. ad Pompeium refert: qui me magis, [u] quā priuatum aliquem [x] mittat? Itaq;, si hoc imperium mihi molestum erit, vtar ea porta, quam ptimùm videro. Nam quòd scribis, mirificam exspectationem esse mei, neque tamen quemquam bonorū, aut satis bonorum, dubitare, quid * sensurus sim: ego quos tu bonos esse dicas, non intelligo. ipse nullos noui: sed ita, si ordines bonorum quærimus. nam singulares sunt [y] boni viri: verùm in dissensionibus ordines bonorum, & genera querenda sunt. Senatum bonū putas, per quem sine imperio prouincię sunt? numquam enim Curio sustinuisset, si cum eo agi cœptum esset quam sententiam senatus sequi noluit. Ex quo factum est, vt Cæsari non succederetur. An publicanos, qui numquam firmi, sed nūc Cæsari sunt amicissimi: An fæneratores? an agricolas? quibus optatissimum est otium. nisi eos timere putas, ne sub regno sint, qui id nūquam, dummodò otiosi essent, recusarunt. Quid ergo? Exercitum retinentis. cùm legis diem transierit, rationem haberi placet? mihi verò ne absentis quidem: sed, cùm id datum est, illud vnà datum est, * annorum decem imperium, & ita latū, placet? [b] Placet igitur, etiā

& Lab. dixit. placeant: & B. h. & Tusculanū. Sed h·

*vide Var. s. de ling Latina.
s L. *venire. ne molest° familiæ veniam. III. Nonas Iā. igitur inde ad* al. *veni re ne mol. e stus sim familiæ*
t v. c. *valitudinis*
v L. *nec enim sen.* & ita v. c.
x fort. *mittit?*
* al. *facturus sim:*
y L. *boni viri, multi. verùm*
a L. *dies tr.* & ita v. c.
* Tot annis Cæsar Galliam obtinuit cōtra legem Sēproniam.
b L. *Placeat igitur etiam, me expulsum: & ag. Cāp. periisse: & adop. patr. à plebeio: & d. à Mitylenæo*

ne expulsum ? & agrum Campanum periisse? adoptatum patricium à plebeio ? Gaditanũ Mitylenæo?& Labieni diuitiæ, & Mamurræ lacent.& Balbi horti,&Tusculanum?Sed horum omnium fons vnus est.Imbecillo resistẽdum fuit,& id erat facile. Nunc legiones x I. equitatus tãtus,quantum volet. * Transpadani,[c] plebs vrbana,tot tribuni pleb. tã perdita iuuentus,tanta auctoritate dux,tanta audacia: cum hoc aut depugnandum est,aut habenda è lege ratio.Depugna.inquis potiùs,quàm seruias.Vt quid?si victus eris,proscribare?si vicerís,tamen seruias.Quid ergo.inquis,[d] acturus es Idem,quod pecudes:quæ dispulsæ, sui generis sequũtur greges Vt bos armenta,sic ego bonos viros,aut eos,quicumque dicẽtur boni,sequar,etiam si ruent.Quid sit optimũ,male contractis rebus , plane video. Nemini est enim exploratũ,cùm ad arma vẽtum est, quid futurũ sit. At illud, omnibus:si boni victi sint, nec in cæde principum clementiorem hunc fore,quàm Cinna fuerit : nec moderatiorem, quàm Sulla,in pecuniis locupletiũ. ἐμπεπλεσιομαῖσαι iãdudũ:& facerẽ diutius,nisi me lucerna desereret. Ad summã,*dic *M.Tulli*:[f] *assentiar Cn.Pompeio*,id est T.Pomponio.Alexim, humanissimum puerum,nisi fortè,dũ ego absum , adolescens factus est (id enim agere videbatur)saluere iubeas velim.

* Vide Pl. Sueto. in Iulio.Catullum.
c v.c. *plebes*
d fort.*facturus es?*
e v.c. *quã Sullam*,
* Hac formula rogabantur sentẽtiæ.
f L. *assentior* & ita v.c.

CICERO ATTICO, S. 8

QVID opus est de Dionysio tã valde affirmare ? ' an mihi nutus tuus non faceret fidem : Suspicionem autem eo mihi maiorem tua taciturnitas attulerat,quòd &tu soles cõglutinare amicitias testimoniis tuis & illũ aliter cum aliis de nobis locutum audiebam:sed prorsus ita esse, vt scribis,mihi persuades.itaque ego is in illũ sum,quem tu me esse vis.Diẽ tuum ego quoque ex epistola quadam tua, quam incipiente febricula scripseras , mihi nota

g for. *posse te, pro re nata, non inc.*

notaueram, & animaduerteram [g] posse, pro re nata, te non incommode ad me in Albanum venire III. Nonas Ian. Sed, amabo te, nihil incommodo valetudinis feceris. Quid enim est tantum in vno, aut altero die? Dolabellam video Liuiæ testamento cum duobus coheredibus esse in triente. sed iuberi * mutare nomē. Est πολιτικὸν σκέμμα, rectúmne sit nobili adolescenti, mutare nomen mulieris testamento. Sed id φιλοσοφώτερον διευκρινήσομεν, cū sciemus, quātum quasi sit in trientis triēte. Quòd putasti fore, vt antè quàm istuc venirem, Pompeium viderem, factum est ita. Nam VI. kalendas ad Lauernium me cōsecutus est. Vnà Formias venimus, & ab hora octaua ad vesperum secreto collocuti sumus. Quòd quęris, [h] ecquę spes pacificationis sit: quantum ex Pompeij multo, & accurato sermone perspexi, ne voluntas quidem est. Sic enim existimat, si ille vel dimisso exercitu cos. factus sit σύγχυσιν τῆς πολιτείας fore: atque etiam putat, eum, cùm audierit contra se diligenter parari, consulatū hoc anno neglecturum, ac potiùs exercitum, prouinciámque retenturum sin autem ille fureret: vehemēter hominem contemnebat, & suis, & reip. copiis cōfidebat. Quid quæris? etsi mihi crebrò ξυνὸς ἐνυάλιος, occurrebat tamen leuabar cura, virum fortem & peritum, & plurimùm auctoritate valentem audiens, πολιτικῶς de pacis simulatæ periculis disserentem. Habebamus autem in manibus Antonij contionem, habitam X. kalendas Ian in qua erat accusatio Pompeij vsque à toga pura: querela de damnatis: terror armorum. In quibus ille, Quid censes, aiebat, facturum esse ipsum, si in possessionem reip. venerit, cùm hæc quæstor eius, infirmus, & inops, audeat dicere? Quid multa non modò non expetere pacem istam, sed etiam timere [i] visus est. [2] Ex illa autem sententia ira relinquendæ vrbis, mouet hominem. vt puto. Mihi autem illud molestissimum est, quòd soluendi sunt nummi Cæsari, & in

* Mulieres quandoq; nomen suū ferre iubebant eos, quos testamento instituebant.

h L. *ecqua*

i L. *visus est illa mea sententia nō relinq. vrbis,*

& instrumentum triumphi eò cõferendum. Est enim ἄμορφον, ἀντιπολιτευομένου χρεωφειλέτην esse. Sed hæc, & multa alia coràm.

CICERO ATTICO, S. 9

QVOTIDIE'NE, inquis, à te accipiendæ literæ sunt? si habebo, cui dem, quotidie. Atiam ipse ades. Tum igitur, cùm venero, desinam. Vnas video mihi à te non esse redditas, quas L. Quinctius familiaris meus, cùm ferret ad Bustum [k] Basilij, vulneratus, & despoliatus est. videbis igitur numquid fuerit in his, quod me scire opus sit. Et simul tu hoc δυσεκρινητες πρόβλημα, sane πολιτικόν: cùm sit necesse aut haberi Cæsaris rationem, illo exercitum, vel per senatum, vel per tribunos plebis obtinẽte: aut persuaderi Cæsari, vt tradat prouinciã, atque exercitum, & ita COS fiat: aut, [l] si id nõ persuadeatur, haberi comitia sine illius ratione, illo patiente, atque obtinente prouinciam: aut, si per tribunos pleb. nõ patiatur, [m] tamen quiescat, rem adduci ad interregnũ: aut, si ob eam causam, quòd ratio eius non habeatur, exercitum adducat, armis cum eo contẽdere: illum autem initium facere armorum, aut statim nobis minùs paratis, aut tum, cùm comitiis, amicis eius postulantibus, vt è lege ratio habeatur, impetratum non sit: ire autẽ ad arma, aut hanc vnam ob causam, quòd ratio non habeatur: aut, addita causa, si fortè tribun⁹ pleb. senatum impediens, aut populum incitãs, notatus, aut S. C. circumscriptus, aut sublatus, aut expulsus sit. dicénsve se expulsum, ad illũ confugerit: suscepto autem bello, aut tenenda sit vrbs, aut, ea relicta, [n] ille à commeatu, & reliquis copiis intercludendus: quod horum malorũ, quorum aliquod certè subeũdum est, minimum putes. Dices profectò, persuaderi illi, [o] vt tradat exercitũ, & ita COS. fiat. Est omninò id eiusmodi, vt, si ille eò descendat, contrà dici nihil possit: idque eum, si non obtinet, vt ratio

k L. *Basili vuln.* Loc⁹ est latrocinio infamis.

l L. *si id ei non p.*

m fort. *& tamen*

n al. *ille commeatu, & rel.*

o fort. *vt tradat prouinciã, atque exerc.*

ratio habeatur retinentis exercitum, non facere miror. Nobis autem, vt quidam putant, p nihil est timendum magis quàm ille cos. At sic malo, inquies quàm cum exercitu. Certe.[q] sed istuc ipsum sic, ô magnum malũ, putat aliquis: neque ei remedium est vllum. cedendum est, si id volet Vide consulem illũ iterum, quem vidisti consulatu priore. At tũ imbecillus, plus, inquis, valuit, quàm tota respu. Quid nunc putas? Et eo cos. Pompeio certũ est esse in Hispania. * O r m miseram, si quidẽ idipsum deterrimum est, quod recusari nõ potest: &, quod ille si faciat, iamiã à bonis omnibus summam ineat gratiam. tollamus igitur hoc, quò illum posse adduci negant. De reliquis, quid est deterrimum? cõcedere illi, quod, vt idem dicit, impudentissimè postulat. Nam quid impudentius? Tenuisti prouinciam per decem annos, non tibi à senatu, sed à te ipso, per vim, & per factionem datos. Præteriit tẽpus legitimũ non legi, sed libidinis tuæ: fac tamen legis. vt succedatur. decernitur. impedis, & ais. Habe mei rationẽ. Habe tu nostrum. exercitum tu habeas diutius, quàm populus iussit, inuito senatu? Depugnes oportet, nisi concedis. Cum bona quidem spe. vt ait idem, vel vincendi, vel in libertate moriendi Iam si pugnandum est, quo tempore in casu: quo cõsilio, in temporibus situm est. Itaque te in ea quæstione non exerceo Ad ea, quæ dixi, affer, si quid habes. Equidem dies, noctesque torqueor.

p al. *nihil est tim.*

q fort. *ipsum sic, magnum malum, putet aliquis*: fo. *ipsum sic. O magnum malum, dicat aliquis*

* Manu. nõ habet particulam, O

r al. *iam à bon.*

CICERO ATTICO, S. 10

SVBITO[s] consilium cepi, vt antè, quàm luceret, exirem, ne qui conspectus fieret, aut sermo lictoribus præsertim laureatis. De reliquo, neque hercule quid agam, nec quid acturus sim, scio, ita sum perturbatus temeritate nostri amentissimi consilij. Tibi verò quid suadeam, cuius ipse consilium exspecto? Cn. noster quid consilij ceperit: capiatve, nescio,[t] adhuc in oppidis[s] coarctatus,[t] & stupent

s L. & v.c. *coartatus*,

t L. & *stupens. Omnes, si in Italia cons*

pent omnes. Si in Italia consistat, erimus vnà. sin cedet, cõsilij res est. Adhuc certè (nisi ego insanio) stultè omnia, & incautè. Tu, quęso, crebrò ad me scribe, vel, quod in buccã venerit.

CICERO ATTICO, S. II

QVAESO, quid hoc est, aut quid agitur? mihi enim tenebrę sunt. Cingulum [v] inquit, nos tenemus: Anconem amisimus: Labienus discessit ab Cæsare. vtrùm de imperatore populi R. an de Hannibale [x] loquimur? O hominem amentem, & miserum, qui ne vmbram quidem vmquam τοῦ καλοῦ viderit! Atq; hęc ait omnia facere *se dignitatis causa. Vbi est autẽ dignitas, [r] nisi vbi [y] honestas? Num honestum igitur, habere exercitum nullo publico consilio? occupare vrbeis ciuiũ, quò facilior sit aditus ad patriam? χρεῶν ἀποκοπὰς, φυγάδων καθόδους, sexcenta alia scelera moliri, [z] τὴν θεῶν μεγίστην, [a] ὡς ἔχειν τυραννίδα? Sibi habeat suã fortunam. Vnam mehercule tecũ apricationẽ in illo [b] Lucretino tuo sole malim, quàm omnia istiusmodi regna: vel potiùs mori millies, quàm semel [c] illiusmodi quidquam cogitare. Quid si tu velis, inquis? Agè, quis est, cui velle non liceat? Sed ego hoc ipsum velle miserius esse duco, quàm in crucem tolli. Vna res est ea miserior, adipisci, quod ita volueris. Sed hæc hactenus. Libenter enim in his molestiis ἐγχολάζοντι. Redeamus ad nostrum. Per fortunas, quale tibi consiliũ Pompeij videtur? Hoc quæro, quòd vrbem reliquerit. Ego enim ἀπορῶ. tũ nihil absurdius. Vrbem tu relinquas? Ergo idẽ, si Galli venirent. Non est inquit, in parietibus resp. [d] At in aris, & focis. Fecit idem Themistocles. Fluctum enim totius barbariæ ferre vrbs vna non poterat. At idem Pericles non fecit annum ferè post quinquagesimum, cùm prǽter mœnia nihil teneret. Nostri olim, Vrbe reliqua capta, arcem tamen retinuerunt. οὕτως τῶν πρόσθεν ἐπευθόμεθα κλέα ἀνδρῶν.

Rursus

v al. *inquis*

x al. *loquuntur?*

* al. *suæ*

y L. *honestas? Honestum igitur hab.*

z L. *θεῶν μ.*

a L. *ὡς*

b fort. *Lucretili* Faë. *Lucretilino*

c al. *istiusmodi*

d al. *Sed in aris,*

Rursus autē ex dolore municipali, sermonibusque eorū, quos conuenio, videtur hoc cōsilium exitū habiturum Mira hominū querela est (nescio istic, sed facies, vt sciā) sine senatu. Fugiēs denique Pōpeius mirabiliter homines mouet. Quid quæris? [e] alia causa facta est: nihil iam concedendum putāt Cæsari. Hæc tu mihi explica, qualia sint. ego negotio præsum non turbulento. vult enim me Pompeius esse, quē tota hæc [f] Campana, & maritima ora habeat ἐπίσκοπον ad quē [g] delectus, & summa negotij referatur. itaq; vagus esse cogitabā. Te puto iā videre quæ sit ὁρμὴ Cæsaris qui populus, qui totius negotij status. ea velim scribas ad me: & quidem, quoniam mutabilia sunt, quàm sæpissime. acquiesco enim, & scribens ad te, & legens tua. Vale.

e al. *alia causa facta:n.*
f v. c. *Campania,*
g L. *dilectus,*

CICERO ATTICO, S. 12

VNAM adhuc à te epistolam acceperā, datā XII. [h] kalendas Iun. in qua significabatur, aliam te antè dedisse, quam non acceperā. Sed quæso, vt scribas, quàm sæpissime, non modò si quid scies, aut audieris, sed etiā si quid suspicabere: maximéq; quid nobis [i] faciundum, aut non faciundum [k] putes. Nam quòd rogas, curē vt scias, quid Pompeius agat: ne ipsum quidē scire puto: nostrûm quidem nemo. Vidi Lentulum cos. Formiis [l] x. kalend. Iun. vidi Libonem plena timoris, [m] & terroris omnia. Ille iter Larinum ibi enim cohortes, & Luceriæ, & Theani: [n] reliquæ in Apulia. Inde, vtrū consistere vspiam velit, an mare transire, nescitur. Si manet, vereor ne exercitum firmum habere non possit. sin discedit quò, aut quà, [o] aut quid nobis agendum sit, nescio. Nam istum quidem, cuius φαλαρισμὸν times, omnia teterrimè facturum puto. [p] Nec enim rerum prolatio, nec senatus, magistratuúmque discessus, nec ærarium clausum tardabit. Sed hæc, vt scribis, citò sciemus. Interim velim mihi ignoscas, quòd ad te scribo tam multa toties.

h al. *Kalēdas Feb.*
i L. *faciendum, aut nō faciēdū p.*
k q. v. c. *putas.*
l L. *x. Kalēdas, vidi Lib.*
m L. *& terroris omn.*
n L. *reliquáque in Apulia.*
o L. *aut quid nobis agendū est? Nam ist.*
p L. *Nec eū rer.*

toties. [q] acquiesco enim, & tuas volo elicere literas, maximeque consilium, quid agã, aut quo me pacto geram: [r] demittámne me penitus in causam (non deterreor periculo, sed [s] disrumpor dolore.) [t] támne nullo cõsilio, aut tam contra meum consilium gesta esse omnia?) an cuncter, & tergiuerser, & iis me dẽ, qui tenent, qui potiuntur. αἰδέομαι τρῶας. Nec solùm ciuis, sed etiam amici officio reuocor: & si frangor sæpe misericordia puerorum. Vt igitur ita perturbato, & si te eadem solicitant, scribe aliquid, & maximè, si Põpeius talia cedit, quid nobis agendum putes. M. quidem Lepidus (nam fuimus vnà) eum finem statuit, L. Torquatus eundem. Me cùm multa, tum etiam lictores impediunt. nihil vidi vmquam, quod minùs explicari posset. Itaque à te nihil dum certi exquiro, sed quid videatur. Denique ipsã ἀπορίαν tuam cupio cognoscere. Labienum ab illo discessisse propemodum constat. Si ita factum esset, vt ille Romam veniens, magistratũ, & senatũ Romæ offenderet, magno vsui causæ nostræ fuisset. damnasse enim sceleris hominem amicũ, reip. causa, videretur: quod nunc quoque videtur: sed minùs prodest. non enim habet, cui prosit, eumque arbitror pœnitere. nisi forte idipsum est falsum, discessisse illum. nos quidem pro certo habebamus. Et velim (quamquam, vt scribis, domesticis te finibus tenes) formam mihi vrbis exponas, ecquod Pompeij desiderium, [v] ecquæ Cęsaris inuidia appareat: etiam quid censeas de Terentia, & Tullia: Romæ eas esse, an mecum; an aliquo tuto loco. Et hęc, & siquid aliud, ad me scribas velim, vel potiùs scriptites. Vale

q q. v. c *adquiesco*
r L. *dimittámne*
s q. v. c. *dirumpor*
t L. *tam nullo c.*
v al. *ecqua*

CICERO ATTICO, S. 13

DE Vennonianis rebus tibi assentior. Labienum ἥρωα iudico. facinus iamdiu nullum ciuile præclarius: qui, vt aliud nihil, hoc tamen profecit: dedit illi dolorem. sed etiam

ad summam profectum aliquid puto. Amo etiam Pisonem, cuius iudicium de genero suspicor visum iri graue.[t] quamquã genus[x] belli quod sit, vides Ita ciuile est, vt no ex ciui m dissensione, sed ex vnius perditi ciuis audacia natum sit. [y] Is autem valet. Exercitum tenet [z] multa spe, & promissis. omnia omnium concupiuit: huic tradita vrbs est, nuda præsidio, referta copiis. Quid est, quod ab eo non metuas, qui illa templa & tecta non patriam, sed prædam putet? Quid autẽ sit acturus, aut quomodo, nescio. sine senatu, sine magistratu, ne simulare quidem poterit quidquam πολιτικῶς. Nos autem vbi exsurgere poterimus, aut quãdo? quorum dux quàm ἀσ α ητος, tu quoque animaduertis, cui ne Picena quidem nota fuerint.[za] quàm item sine cõsilio res stet. vt enim alia omittam decem annorum peccata, quæ conditio non huic fugæ præstitit? Nec verò nunc, quid cogitet, scio: ac non desino per literas sciscitari. Nihil esse timidius cõstat, nihil perturbatius. itaque nec præsidium, cuius parandi causa ad vrbem retentus est, nec locum, ac sedem præsidij vllam video. Spes omnis in duabus inuidiose retentis, pæne alienis legionibus. nam [b] delectus adhuc quidem inuitorũ est, & à pugnando abhorrentium. Conditionũ autem amissum tempus est. Quid futurum sit, non video. commissum quidem à nobis certè est, siue à nostro duce, vt e portu sine gubernaculis egressi, tempestati nos traderemus. Itaque de Ciceronibus nostris dubito quid agam, nam mihi interdum amãdandi videntur in Græciam. De Tullia autem, & Terentia, [3] cũ mihi barbarorum[*] aduentus ad vrbem proponitur, omnia timeo. Cùm autem Dolabellæ venit in mentem, paulùm respiro. Sed velim consideres, quid faciendum putes. Primũ πρὸς τὸ ἀσφαλές. aliter enim me de illis, ac de me ipso, consulendum est. Deinde [c] ad opiniones, ne reprehendamur, quod eas Romæ velimus esse in communi bonorum fuga, Quin etiam tibi,

x L. tetius belli al. genus totius belli
y al. Is autẽ valet exercitum: tenet multis spe, & promissis.
z v.c. multos spe, & pr.
a L. quãam tẽ sine consilio, res tesius. Vt enim al. Quæ autem sine consilio res stetit.
b L. dilecti
* aduentus opponitur,
c al. πρὸς δόξας,

ai, & Peduceo (scripsit enim ad me) quid faatis, videndum est. is e im splendor est verûm, vt eadem postulentur à vobis, quæ ab mplissimis ciuibus. Sed de hoc tu videbis: q ᵈipp̃e † cùm de ipso, ac de me ista considerare velim. Reliquum est, vt, & quid agatur, quoad poteris, explores, scribasque ad me, & quid ipse coniectura assequare, quod etiam a te magis exspecto. nam, acta omnibus nuntiantibus, à te exspecto futura.* μάντις δ' ἄριστος Loquacitati ignosces, quæ & me leuat, ad te quidem scribentem, & elicit tuas literas. Aenigma Oppiorum ex Velia, planè non intellexi. est enim numero Platonis obscurius. iam intellexi tuum ęnigma. Oppios enim de Velia, * Saccones dicis ᵉ in eo æstu aut die: quo aperto reliqua patebant, & cum Terentiæ summa congruebant. L. Cæsarem vidi Minturnis ᶠ ad VII. Kal. Febr. manè cum absurdissimis mandatis, non hominem, sed scopas solutas, vt idipsum mihi ille videatur irridendi causa fecisse, qui tantis de rebus huic mandata dederit: nisi forte non dedit, & hic, sermone aliquo arrepto, pro mandatis abusus est. Labienus vir, mea sententia, magnus, ᵍ Theanū venit ʰ ad VIII. Kalend. Febr. ibi Pompeium, cōsulesque conuenit. qui sermo fuerit, & quid actum sit, scribam ad te, cùm certum sciam Pōpeius ab ⁱ Theano Larinum versus profectus est ᵏ ad VIII. Kalendas. Eo die mansit Venafri. Aliquantum animi videtur nobis attulisse Labienus. sed ego nondum habeo, quid ad te ex his locis scribam. ista magis exspecto, quid ˡ illinc afferatur, quo pacto de Labieno ᵐ feras: quid agat Domitius in Marsis, ⁿ Tignij Thermus. P. Accius Cinguli: quæ sit populi vrbani voluntas. quæ tua coniectura de rebus futuris. Hæc velim crebrò, & quid tibi de mulieribus nostris placeat, ᵒ & quid acturus ipse sis, scribas. Si scriberem ipse, longior epistola fuisset: sed dictaui propter lippitudinem.

d L. *quippe cū de meipso, ac de meo, te cōsiderare v.*
* Ex Euripide. vide 2. de Diuinatione.
al. *Saccone* al. *Salacones* al. *Sanctones* al. *Saccones* Vide Arist. 2. de Rhet. Cic. 7. Fam. ep. 24. & libr. 16. ep. 18.
e L. *in eo æstuani diu:* al. *in eo æstu non diu:*
f L. *a d. viij.*
g v. c. *Teanum*
h L. *a. d. viiij.*
i v. c. *Teano*
k L. *a. d. viij. Kal.*
l v. c. *illim*
m L. *ferat:*
n for. *Iguuij*

CICERO ATTICO, S. 14

A.D.VI.Kal.Feb.Capuam Calib. proficiſcẽs [r]cùm*leuiter lippirem, has literas dedi.L. Cæſar mandata Cæſaris detulit ad Pompeium [o]ad VIII.Kalend.cùm is eſſet cũ COSS.[p]Theani. Probata conditio eſt, ſed ita,vt ille [q]de his oppidis, quæ extra ſuam prouinciam occupâuiſſet,præſidia deduceret.Id ſi feciſſet, reſpõſum eſt,ad vrbem nos redituros eſſe,& rẽ per ſenatum confecturos.Spero etiam in præſentia pacem nos habere.nam & illum furoris,& hunc *noſtrum copiarum ſuppœnitet.Me Põpeius Capuam venire voluit, & adiuuare [r]delectum: in quo parum prolixè reſpondent Cãpani coloni. Gladiatores Cęſaris, qui Capuæ ſunt,de quibus antè ad te falſum [s]ex Torquati literis ſcripſeram,ſanè commodè Pompeius diſtribuit, binos ſingulis patribus familiarum. [t]Secutorum in ludo*ɔɔ.fuerunt.eruptionem facturi fuiſſe dicebantur. Sanè multùm in eo reipub.prouiſum eſt.De mulieribus noſtris,in quibus eſt tua ſoror,quæſo,videas,vt ſatis honeſtum nobis ſit, eas Romæ eſſe, cùm ceteræ vlla dignitate diſceſſerint. Hoc ſcripſi ad eas, & ad te ipſum antea.Velim eas cohortere, vt exeant,præſertim cùm ea[v] præſidia in ora maritima habeamus, [x]cui ego præſum,vt in his pro re nata non incommodè poſſint eſſe.nam ſi quid offẽdimus in genero noſtro,quod quidem ego præſtare nõ debeo, id ſit maius,quòd mulieres noſtræ,pręter ceteras,Romę remanſerunt. Tu ipſe cum Sexto, ſcire velim, quid cogites de exeundo, de totaq; re quid exiſtimes. Equidem ad pacem hortari non deſino, quæ vel iniuſta vtilior eſt, quàm [y]iuſtiſſimum bellum.Sed hæc,vt fors tulerit. Vale.

*vet.leneriter al.leuenter al. fluenter
o L.a.d.viij.
p V.C Teani.
q L.de iis
* al.noſtrarum
r L. dilectum
s L.ex A Torquati
t al.ſcutorũ De Secutoribus vide Lipſ. 2. Saturn. ca.7. *vide ibid. Lipſium.
v L.prædia & ita V.C.
x V.C.quoi
y L.iuſtiſsimum bellũ cũ ciuibus. Sed

CICERO ATTICO, S. 15

VT ab vrbe diſceſſi,nullum adhuc intermiſi diem,quin aliquid ad te literarũ darem,

non

non quòd haberem magnopere quid scribe-
rem, sed, vt loquerer tecum absens: quo mihi, [z] al. *nō quò*
cùm coràm id non [a] liceret, nihil est iucūdius. [a] L. *licet*,
Capuam cùm venissem [b] ad vi. Kal. prid. quàm [b] L. *a. d* vj. *Kalend.*
tuas literas dedi, cos. conueni, multosque no-
stri ordinis. Omnes cupiebant, Cæsarem, ab-
ductis præsidiis, stare conditionibus iis, quas
tulisset: vni Fauonio leges ab illo nobis impo-
ni non placebat: [c] sed is auditus in consilio. [c] L. *sed vix auditus* Bos. *sed is haud auditus in consilio.*
Cato enim ipse iam seruire, quàm pugnare
mauult: sed tamen ait in senatu se adesse vel-
le, cùm de conditionibus agetur, si Cæsar ad-
ductus sit, vt præsidia deducat. Ita, quod maxi-
mè opus est, in Siciliam ire non curat: quod
metuo ne obsit. in senatu esse vult. Postumus
autem, de quo nominatim senatus decreuit,
vt statim in Siciliam iret, [d] Fusanoque succe- [d] L. *Furfanóque succe.*
deret, [e] negat se iturum sine Catone, & suam [e] al. *negat se sine Catone iturū, &c.*
in senatu operam, auctoritatemque magni æ-
stimat. Ita res ad Fannium peruenit. is cū im-
perio in Siciliam præmittitur In disputationi-
bus nostris summa varietas est. Plerique ne-
gant, Cæsarem in conditione mansurum: po-
stulataque hæc ab eo interposita esse, quo mi-
nùs, quod opus esset ad bellum, à nobis para-
retur. ego autem eum puto facturū, vt præsidia
deducat. Vicerit enim, si cos. factus erit, & mi-
nori scelere vicerit, [f] quā quo est ingressus. sed [f] v.c. *quàm quo ingressus est.*
accipienda [g] plaga est. sumus enim flagitiosè [g] v.c. *plaga'st.*
imparati cùm à militibus, tum à pecunia: quam
quidem omnem non modò priuatam, quæ in
vrbe est, sed etiam publicam, [h] quæ in ærario, [h] L *quæ in ærario est*, v.c. *quæ in ærario'st*,
illi reliquimus. Pompeius ad legiones [i] Actia- [i] q. v.c. *Atinianas*
nas est profectus, Labienum secum habet. Ego
tuas opiniones de his rebus exspecto. Formias
me continuò recipere cogitabam. Vale.

CICERO ATTICO, S. 16

[k] OMNEIS arbitror mihi tuas literas red- [k] v.c. *Omnis*
ditas esse, sed primas præposterè, reli-
quas ordine, quo sunt missæ per Terentiam.

* Manut. ac Pompeiū, l v.c.a.d. v.

De mandatis Cæſaris, aduentuque Labieni, & reſponſis c o s s * ad Pompeium, ſcripſi ad te literis iis, quas l ad v. Kalendas Capua dedi: pluraque præterea in eandem epiſtolam conieci. Nunc has exſpectationes habemus duas. vnam, quid Cęſar acturus ſit, cùm acceperit ea, quæ referenda ad illum data ſunt L. Cæſari: alteram, quid Pompeius agat: qui quidem ad me ſcribit, paucis diebus ſe firmum exercitū habiturum: ſpemque affert, ſi in Picenum agrū ipſe venerit, nos Romam rediturosesse. Labienum ſecum habet non dubitantem de m imbecillitate Cæſaris copiarum: cuius aduentu n Cn. noſter multò animi plus habet. Nos à c o s. Capuam venire iuſſi ſumus o ad Non. Febr. Capua profectus ſum Formias p ad III. Kal. Eo die, cùm Calibus tuas literas hora ferè nona accepiſſem, has ſtatim dedi. De Terentia, & Tullia tibi aſſentior: ad quas ſcripſeram, ad te vt referrent. ſi nondum profectæ ſunt, nihil eſt, quòd ſe moueant, quoad perſpiciamus, q quò loci ſit res Tuæ literæ mihi gratæ, iucundæque ſunt. De pueris in Græciam tranſportandis tum cogitabam, cùm fuga ex Italia quæri videbatur. nos enim Hiſpaniā peteremus. illis hoc ęquè commodum non erat. Tu ipſe cum Sexto etiam nunc mihi videris Romæ rectè eſſe poſſe, etenim minimè amici Pompeio noſtro eſſe debetis. nemo enim vmquam tantùm de vrbanis r præſidiis detraxit. Vidéſne me etiam iocari? Scire iam te oportet, L. Cæſar quæ reſponſa referat à Pompeio, quas ab eodem ad Cæſarem ferat literas. Scriptæ enim, & datæ ita ſunt, vt proponerentur in publico. In quo accuſaui mecū ipſe Pompeium, qui cùm ſcriptor luculentus eſſet, tantas res, atque eas quæ in omnium manus venturæ eſſent, s Sextio noſtro ſcribendas dederit. Itaque nihil vmquā legi ſcriptum σηςιωδέςερον. Perſpici tamen ex literis Pompeij poteſt, nihil Cæſari negari, omniaque, & cumulatè, quę poſtulet, dari: quę, ille amentiſſimus fuerit, niſi acce

m v.c. imbecillitate
n L. Cnæus
o L. a.d. II. Non.
p L. a d III. for. legēd. a.d. VII.
l ius.
q L. quo loco & ita Rob. Stephanus.
r v.c. præſidiis detr. atque ita legendū.
s for. Seſtio

eperit, præsertim cùm impudentissimè po-
auerit. Quis enim tu es, qui dicas si in Hi-
aniam profectus erit, si præsidia dimiserit?
nen conceditur minùs honestè nunc qui- t al. *A me*
, violata iam ab illo rep. illatoque bello, *non conce-*
m si olim de ratione habenda impetrasset. *ditur m.*
amen vereor, vt his ipsis contentus sit. nã non plac.
ista mandata dedisset L Cęsari, debuit es-
aulò quietior, dum responsa referrentur.
itur autem nunc esse acerrimus. Trebatius
lem scribit, se ab illo IX Kal. Febr. rogatũ
, vt scriberet ad me, vt essem ad vrbem: ni-
ei me gratius facere posse. [v] Hæc verbis
imis. intellexi ex dierum ratione, vt pri- v L. *Hæc*
n de discessu nostro Cæsar audisset, labo- *verbis plu-*
eum cœpisse, ne omnes abessemus. Ita- *rib. int.*
non dubito, quin ad * Pisonem, quin ad
uium scripserit. Illud admiror, non ipsum * Socerum
e scripsisse, non per Dolabellam, non per suum.
ium egisse quamquam non aspernor Tre- * abhorrē-
literas, à quo me vnicè diligi scio Rescri- tem à ciui-
d Trebatium (nam ad ipsum Cæsarem, qui lib* bellis.
nihil scripsisset nolui) quàm illud hoc
pore esset difficile, me tamen in prædiis
esse, neque [x] delectum vllum, ne- xL. *dilectũ*
negotium suscepisse. in quo quidem ma-
, dum spes pacis erit. sin bellum geretur:
deero [y] officio, nec dignitati meæ, pueros
ς in Græciam. totam enim Italiam y L. *nec of-*
aturam bello intelligo. tantum mali ex- *ficio,*
um partim [z] ex improbis, partim [a] ex inui-
iuibus. Sed hæc paucis diebus ex illius z L. *ab im-*
ostra responsa responsis intelligentur *pr.*
sum euasura sint. Tum ad te scribam a L. *ab in-*
, si erit bellum. sin autem etiam indu- *uid.*
teipsum, vt spero, videbo. Ego IIII. Non.
uar. quo die has literas dedi in Formia-
quò Capua redieram, mulieres exspecta-
: quibus quidem scripseram, tuis literis
onitus, vt Romæ manerent: sed audio,
rem quendam in vrbe timorem esse.
æ Non. Februar. esse volebam, quia

coss.iusserant.Quidquid huc erit à Pompeio allatum, statim ad te scribam, tuasque de istis rebus literas exspectabo. Vale.

CICERO ATTICO, S. 17

[b] QVARTO Non.Febr. mulieres nostræ Formias venerunt:tuaque erga se officia plena tui suauissimi studij attulerunt. Eas ego,quoad sciremus [1] [d] vtrùm turpe,pace nobis,an miserè bello esset vtendum,in Formiano esse volui,& vnà Cicerones.Ipse cũ fratre Capuam ad coss.(Nonis enim adesse iussi sumus.)[e] III.Non.profectus sum,cùm has literas dedi.Responsa Pompeij,grata populo, & probata contioni esse dicuntur.ita putaram,[2] quę quidem si ille repudiarit,iacebit. [f] si acceperit. Vtrùm igitur,inquies,mauis? Responderem,si, quemadmodum parati essemus,scirem.Cassiũ erat hîc auditum expulsum Ancone , eamque vrbem à nobis teneri. Si bellum futurum est, negotium vtile.Cæsarem quidem , L. Cæsare cum mandatis de pace misso , tamen aiunt acerrimè [g] delectum habere , loca occupare, [h] vincire pręsidiis. O perditum latronem: [i] vix vllo otio compensandam hanc reip.turpitudinem ! Sed stomachari desinamus: tempori pareamus : cum Pompeio in Hispaniam eamus. Hæc opto in malis , quoniam illius alterum Consulatum à rep.ne data quidem occasione, repulimus. Sed hæc hactenus. de Dionysio fugit me ad te antea scribere : sed ita constitui, exspectare responsa Cæsaris , vt,si ad vrbẽ rediremus:ibi nos exspectaret.sin tardiùs id fieret:tum eum [k] accerseremus.[3] * Omnino quid ille facere debuerit in nostra illa fuga : quid docto homine,& amico dignum fuerit, [l] cùm præsertim rogatus esset : sed hæc non nimis exquiro à Græcis. Tu tamen videbis , si erit (quod nolim) [m] accersendus,ne molesti simus inuito.Q frater laborat,vt tibi,quod debet,ab Egnatio soluat : nec Egnatio voluntas [n] deest, nec parum locuples est:sed cũ tale tẽpus sit,vt Q.Titinius(multũ enim est nobiscum)viaticum se

b L.IIII. Non.
c L.plena suauißimi studij ad me pertulerũt.
d L.vtrùm turpi pace nobis,an misero b.
Man.turpi pace, & misero bello
e L. II. Non.
f al.sin acceperit.
vet. repudierit iacebit si acceperit.
Bos. si repudiarit, repudio erit iacebit si acceperit.
g L.dilectũ
h v.c.vinciri pr.
i al.O vix
k L.arcesseremus.
* al.Omitto
l L cũ præsertim rogatus esset, scio. sed h.
m L.arcessendus,
n v.c.de'st,

ſe neget habere, idémq; debitoribus ſuis denuntiarit, vt eodem fænore vterentur, atque hoc idem etiam L. Ligus feciſſe dicatur, nec hoc tempore aut domi nummos Quinctus habeat, aut exigere ab Egnatio, aut verſuram vſquam facere poſſit: miratur, te non habuiſſe rationem huius publicæ difficultatis. Ego autem etſi illud ψευδησιόδειον (ita enim putatur) obſeruo, μηδὲ δίκην, præſertim in te, à quo nihil vnquam vidi temerè fieri, tamen illius querela mouebar. Hoc, quidquid eſt, te ſcire volui.

CICERO ATTICO, S. 18

NIHIL habeo, quod ad te ſcribam.[o] quin etiam eam epiſtolam, quam eram elucubratus, ad te non [p] dedi. erat enim plena ſpei bonæ, quòd & contionis voluntatem audieram, & illum conditionibus vſurum putabam, præſertim ſuis. Ecce tibi [q] IIII. Non. Febr. manè accepi literas tuas, Philotimi, Furnij, Curionis ad Furnium, quibus [r] irrident L. Cæſaris legationem. Planè oppreſſi videmur: nec, quid conſilij capiam, ſcio: nec mehercule de me laboro: de pueris quid agam, non habeo. Capuam tamen proficiſcebar, hæc ſcribens, quo faciliùs de Pompeij rebus cognoſcerem. Vale.

o fort. *qui etiã eam epiſt. q erã elucub. ad te non dederim.*
p q. v. c. *dederim.*
q L. *III. Non.*
r L. *irridet*

CICERO ATTICO, S. 19

BREVILOQVENTEM iam me tempus ipſum facit. pacem enim deſperaui: bellum noſtri nullum adminiſtrant. caue enim putes quidquam eſſe minoris his COS. [s] quorum ego [t] ſpe audiendi aliquid, & cognoſcendi noſtri apparatus, maximo imbri Capuam veni prid. Non. vt eram iuſſus. Illi autem nondum venerant, ſed erant venturi, inanes, imparati. Cn. autem Luceriæ dicebatur eſſe, & adire cohorteis [v] legionum Actianarum non firmiſſimarum. At illum ruere nuntiant, & iam, iámque adeſſe, non vt manum conſerat (quicum enim?) ſed vt fugam intercludat. Ego autem in Italia καὶ συναποθανεῖν: nec te id cõſulo.

s L. *quorũ ego iuſſu, ſpe* Boſ. *quorũ ergo*
t ſic cod. Turneſian. al. *ſpe audiẽdi, & cognoſc.*
v v. c. *legionum Actinarũ*

sin extra: quid ago? ad manendum, hiems, lictores, improuidi, & negligentes duces: ad fugam [x] hortatur amicitia Cn. causa bonorũ, turpitudo coniungendi cum tyranno: qui quidem incertum est, Phalarímne, an Pisistratum sit imitaturus. Hæc velim explices, & me iuues consilio. etsi teipsum istic iam calere puto. sed tamen, quantùm poteris. Ego siquid hîc hodie noui cognoro, scies. iam enim aderunt coss. ad suas Nonas. Tuas quotidie literas exspectabo Ad has autem, cùm poteris, rescribes Mulieres, & Cicerones in Formiano reliqui.

x L. hortatur

CICERO ATTICO, S. 20.

DE malis nostris tu priùs audis, quàm ego. [y] istinc enim emanant. boni autem hinc quod exspectes, nihil est. Veni Capuam [z] ad Non. Febr. ita vt iusserant coss. Eo die Lentulus venit serò: alter cos. omnino non venerat VII. Id. Eo enim die ego Capua discessi, & mansi Calibus. Inde has literas postridie ante lucem dedi. Hæc; Capuæ dum fui, cognoui. Nihil in coss. nullum vsquam [a] delectum. nec enim conquisitores φαινοπροσωπεῖν audent, [b] cùm ille adsit contrà, cùm noster dux nusquam sit, nihil agat: nec nomina dant. deficit enim non voluntas, sed spes Cn. autem noster (ô rem miseram, & incredibilem) vt totus iacet: non animus est, non consilium, non copiæ, non diligentia. [c] Mitto illam fugam ab vrbe turpissimam, timidissimas in oppidis contiones: ignorationem non solùm aduersarij, sed etiam suarum copiarum. Hoc cuiusmodi est? VII. Id. Feb Capuam C. Cassius tribun. pleb. venit. attulit mandata ad coss. vt Romam [d] venirent, pecuniam * de sanctiore ærario auferrent, statim exirent vrbe relicta. Redeant. quo præsidio? Deinde exeant. quis sinat? cos. ei rescripsit, vt priùs ipse in Picenum. At illud totum erat amissum: sciebat nemo, præter me ex literis Dolabellæ. Mihi dubium non erat, quin ille iam iámque foret

y L. istim
z al. a. d. II. Non.
a L. dilectum.
b al. cùm ille adsit: cõtra cum noster d.
c al. Mittam illa: fugè &c.
d fort. redirent.
* in quo, metu belli Gallici, pecunia deposita est.

foret in Apulia, Cn. noster in naui. Ego quid agam? σκέμμα magnum: neque mehercule mihi quidem vllum, nisi omnia essent acta turpissimè. Neque ego vllius consilij particeps: sed tamen quod me deceat. ipse me Cæsar ad pacem hortatur. sed antiquiores literæ, quàm ruere cœpit. Dolabella, Cœlius, me illi valde satisfacere. mira me ἀπορία torquet. Iuua me consilio, si potes: & tamen ista, quantum potes, prouide. Nihil habeo, tanta rerum perturbatione, quod scribam. Tuas literas exspecto.

CICERO ATTICO, S. 21

PEDEM in Italia video nullum esse, qui non in istius potestate sit. De Pompeio scio nihil, eúmque, nisi in [e] nauim se contulerit, exceptum iri puto. O celeritatem * incredibilem! huius autem nostri. Sed non possum sine dolore accusare eum, de quo angor, & crucior. Tu cædem non sine causa times: non quo minùs quidquam Cæsari expediat ad diuturnitatem victoriæ, & dominationis. sed video, quorum arbitrio sit acturus. [f] Rectè sit. censeo cedendum de oppidis his. egeo [g] consil j quod optimum factu videbitur, facies. cum Philotimo loquere: atque adeò Terentiam habebis Idib. Ego quid agam? quà aut terrâ, aut mari persequar eum, qui, vbi sit, nescio? Et si terra quidem, quà possum? mari, quò? Tradam igitur [h] isti me? fac posse tutò. multi enim hortantur. num etiam honestè? Nullo modo quidem. A te petam consilium, vt soleo. Explicari res non potest: sed tamen, si quid in mentem venit, velim scribas, & ipse quid sis acturus.

e v. c. *nauem*
* Pompeij
f al. *Rectè fit.*
g al. *consilio.*
h q. v. c. *isti me? multi enim hortantur. fac me posse tutò m.*

CICERO ATTICO, S. 22

QVINCTO Id. Febr. vesperi [i] à Philotimo literas accepi, Domitiũ exercitũ firmum habere: [k] cohorteis ex Piceno, Lentulo, & Thermo ducentibus, cum Domitij exercitu cõiunctas esse: Cæsarem intercludi posse, eumq; id timere: bonorum animos recreatos,

i lib. vulg. *è Phil.*
k v. c. *cohortis*

Romæ, [l] improbos, quaſi perculſos. Hæc me-
tuo equidem ne ſint [l] inſomnia: ſed tamen M. Lepidum, L. Torquatum, C. Caſſium, tribun. pleb. (hi enim ſunt nobiſcum, id eſt, in Formiano) Philotimi literæ, ad vitam [m] reuocauerunt. Ego autem illa metuo ne veriora ſint, nos omneis pænè iam captos eſſe: Pompeium Italia cedere: quem quidem (ô rem acerbam) perſequi Cæſar dicitur. Perſequi Cæſar Pompeium? quid? vt interficiat? O me miſerum: & non omnes noſtra corpora opponimus? In quo tu quoque ingemiſcis, ſed quid faciamus? victi, oppreſſi, capti planè ſumus. Ego tamen, Philotimi literis lectis, mutaui conſilium de mulieribus, quas, vt ſcripſeram ad te, Romam remittebam: ſed mihi venit in mentem, multum fore ſermonem. me iudicium iam de cauſa publica feciſſe: qua deſperata, quaſi hunc gradum mei reditus eſſe, quòd mulieres reuertiſſent. De me autem ipſo tibi aſſentior, ne me dem incertæ, & periculoſæ fugæ, cùm reip. nihil proſim, nihil Pompeio, pro quo emori cùm piè poſſum, tum libenter. Manebo igitur, etſi viuere. Quod quæris, hìc quid agatur: tota Capua, & omnis hic [n] delectus iacet. deſperata res eſt. in fuga omnes ſunt. [o] niſi quid eiuſmodi fuerit, vt Pompeius iſtas Domitij copias cum ſuis coniungat. Sed videbamur omnia biduò, triduóve ſcituri. Cæſaris literarum exemplum tibi miſi, rogaras enim. cui nos valde ſatisfacere multi ad me ſcripſerunt. Quod patior facilè, dum, vt adhuc, nihil faciam turpiter.

CICERO ATTICO, S. 23

PHILOTIMI literæ me quidem non nimis, ſed eos, qui in his locis erant, admodum delectarunt. Ecce poſtridie [p] Caſſij literæ Capua à Lucretio, familiari eius, Nigidium à Domitio Capuam veniſſe: eum dicere, Vibullium cum paucis militibus è Piceno currere ad Cnæum: confeſtim ſequi Cæſarem. Domitium non habere [q] militum vim. Idem ſcripſit

l L. *ſomnia*: & ita v. c.
m L. *reuocarunt*. & ita libri alij vulg.
n L. *delectus*
o v. c. *niſi quid fuerit eiuſmodi*,
p v. c. & L. *Caſsio* al. *à Caſsio* al. *Caſsio*
q al. *militem vnũ*. al. *militeu tres*. v. c. *militũ III.* id eſt, tria millia, & nũc ita L.

ſcripſit coss. Capua diſceſſiſſe. Non dubito, quin Cnæus in fuga ſit, modò effugiat. A conſilio fugiendi, vt tu cenſes, abſum.

CICERO ATTICO, S. 24

CV'M dediſſem ad te literas triſteis, & metuo ne veras, de Lucretij ad Caſſium literis Capua miſſis, Cephalio venit à vobis. attulit etiam à te literas hilariores, nec tamen firmas, vt ſoles. Omnia faciliùs credere poſſum, quàm quod ſcribitis, Pompeium exercitum habere. Nemo huc ita affert, omniáque, quæ nolim. [r] Rem miſeram: malas cauſas ſemper obtinuit, in optima concidit. Quid dicam, niſi illud eum * ſciſſe? neque enim erat difficile: hoc neſciſſe? Erat enim ars difficilis, rectè remp. regere. Sed iam, iámque omnia ſciemus, & ſcribemus ad te ſtatim.

r q. v. c. & L. *O rem miſ.*
* al. *neſciſſe?*

CICERO ATTICO, S. 25

NON venit idem vſu mihi, quod tu tibi ſcribis, QVOTIES EXORIOR. Ego enim nunc paulum exorior, & maximè quidem his literis, quæ Roma afferuntur, de Domitio, de Picentium cohortibus, omnia erant facta hoc biduo lætiora. itaque fuga, quæ parabatur, repreſſa eſt. Cæſaris interdicta, SI TE SECVNDO LVMINE HIC OFFENDERO, reſpuuntur. Bona de Domitio, præclara de Afranio fama eſt. Quòd me amiciſſimè admones, vt me integrum, quoad poſſim, ſeruem, gratum eſt. Quòd addis, ne propenſior ad turpem cauſam videar, [s] certè videri poſſum. Ego me ducem in ciuili bello, quoad de pace ageretur, negaui eſſe: non quin rectum eſſet: ſed quia, quòd multò rectius fuit, id mihi fraudem tulit. Planè eum, [t] cui noſter alterũ conſulatum deferret, & triumphum. at quibus verbis? [v] PRO SVIS GESTIS AMPLISSIMIS, inimicum habere nolueram. Ego ſcio, & quem metuam, & quam ob rem. ſin erit bellum, vt video fore: partes meæ non deſiderabuntur. De LLS. [x] XX. Terentia tibi reſcripſit. Dionyſio, dum exiſtimabam vagos nos

s L. *certè videri non poſſ.*
t L. *cui Cn. noſter*
v L. PRO TVIS REBVS GES. al. *pro rebus geſtis ampliſſimis*, al. *pro ſuis rebus geſtis*,
x v. c. XX. LLS. *mil. lib.*

fore, nolui molestus esse. Tibi autem crebrò ad me scribenti de eius officio nihil rescripsi, quòd diem ex die expectabam, vt statuerem, quid esset faciendum. Nunc, vt video, pueri certè in Formiano videntur hiematuri. num & ego, nescio. si enim erit bellum, cum Pompeio esse constitui. quod habebo certi, faciam, vt scias. Ego bellum fœdissimum futurum puto, nisi qui ([y] vt scis) Parthicus casus exstiterit.

y al. (vt tu scis)

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM, liber octauus.

CICERO ATTICO, S. 1

V[1]M ad te literas dedissem, redditæ mihi literæ sunt à Pompeio. Cetera de rebus in Piceno gestis, quæ [a] ad te Vibullius scripsisset, [b] de delectu Domitij, quæ sunt [c] nobis nota,* nec tamen læta, erant in [d] his literis. Quam ad me Philotimus scripserat, ipsam tibi epistolam misissem: sed subitò fratris puer proficiscebatur. cras igitur mittam. Sed in ea Pompeij epistola erat in extremo, ipsius manu, TV CENSEO LVCERIAM VENIAS: NVSQVAM ERIS TVTIVS. Id ego in eam partem accepi: hæc oppida, atque oram maritimam illum [e] pro derelicto habere: nec sum miratus eum, qui caput ipsum reliquisset, reliquis membris non parcere. Ei statim rescripsi, hominémque certum misi de comitibus meis. non me quærere, [1] vbi [f] tutissimè essem. si me vellet sua, aut rei p. causa Luceriam venire, statim esse venturum: hortatúsque sum, vt oram maritimam retineret, si rem frumentariã sibi ex prouinciis suppeditari vellet.

a L. ad se
b L. de dilectu
c al. vobis
* al. nec tamẽ tum læta,
d L. iis
e q. v. c. pro relicto
f L. tutissime

[g] Hæc

g Hæc me frustra scribere videbam: sed vti in vrbe retinenda tunc, h sic nunc in Italia non relinquenda, testificabar sententiam meam. sic enim parari video, vt Luceriam omnes copiæ contrahantur: & ne is quidem locus stabilis: i sed ex eo ipso si vrgeamur, paretur fuga. quo minùs mirere, si inuitus in eam causam descendo, in qua neque pacis, neque victoriæ ratio quæsita sit vnquam k semper flagitiosæ, & calamitosæ fugę. Eundum, vt quemcumque fors tulerit casum, subeam potiùs cum iis, qui dicuntur esse boni, quàm videar à bonis dissentire. Etsi propediem video, bonorum id est, lautorum, l & locupletum, vrbem refertam fore: municipiis verò his relictis, refertissimam: quo ego in numero essem, si hos lictores molestissimos non haberē. Nec me M. Lepidi, L. Volcatij, Ser. Sulpicij comitum pœniteret: quorū nemo nec stultior est, quàm L. Domitius, nec inconstantior, quàm App. Claudius. Vnus Pompeius me mouet, beneficio, non auctoritate. quam enim ille habeat auctoritatem in hac causa: qui, cùm omnes Cæsarem metuebamus, ipse eum diligebat: m postquam verò ipse metuere cœpit, putat n omneis, hostes illi o oportere esse? Ibimus tamen Luceriam: nec eum fortasse delectabit noster aduentus. dissimulare enim non potero, mihi quæ adhuc acta sunt, displicere. Ego, si somnum capere possem, tam longis te epistolis non obtunderem. Tu, si tibi eadem causa est me remunerere sanè velim.

g al. *Hoc*
h v. c. *sic non Italia non rel.*
i fort. *sed vt ex*
k L. *sed semper fl.*
l L. *& locupletiū,*
m al. *postquam ipse metuere*
n v. c. *omnis, hostis*
o L. *esse oporteret*

CICERO ATTICO. S. 2

MIHI verò omnia grata, & quod scripsisti ad me, quæ audieras: & quòd non credidisti, quæ digna diligentia mea p non essent: & quòd monuisti, quod sentiebas. Ego ad Cæsarem vnas Capua literas dedi, quibus ad ea rescripsi, quæ mecum ille de gladiatoribus suis egerat: q breueis, sed beneuolentiā significanteis: non modò sine contumelia, sed etiam cū maxima laude Pompeij,

p L. *non erant:*
q v. c. *breuis, sed beniuol.*

id enim illa ſententia poſtulabat, qua illum ad concordiam hortabar. eas ſiquò ille miſit, in publico proponat velim. Alteras eodem die dedi, quo has ad te. non potui non dare, cùm & ipſe ad me ſcripſiſſet, & Balbus. earum exemplum ad te miſi. nihil arbitror fore, quod reprehendas. ſi qua erunt, [r] doce me: quomodo enim effugere poſſum? Nihil, inquies, omnino ſcripſeris. Quî magis effugias eos, qui volent fingere? Verumtamen ita faciam, quoad fieri poterit. Nam quòd me hortaris ad memoriam factorum, dictorum, ſcriptorum etiam meorum: facis amicè tu quidem, mihíque gratiſſimum: ſed mihi videris aliud tu honeſtum, méque dignum in hac cauſa iudicare, atque ego exiſtimem. mihi enim nihil vlla in gente vnquam ab vllo auctore reip. ac duce, turpiùs factum eſſe videtur, quàm à noſtro amico factum eſt. cuius ego vicem doleo: qui vrbem reliquit, id eſt, patriam, pro qua, & in qua mori præclarum fuit. Ignorare mihi videris, hæc quanta ſit clades. es enim etiam nunc domi tuæ: ſed inuitis perditiſſimis hominibus eſſe diutius non potes. Hoc miſerius, hoc turpius quidquam? Vagamur * egentes cum coniugibus, & liberis. In vnius hominis, quotannis periculoſè ægrotantis anima, poſitas [s] omneis noſtras ſpes habemus: non expulſi, ſed euocati è patria: quam non ſeruandam ad reditum noſtrum, ſed diripiendam, & inflammandam reliquimus. Ita multi nobiſcum ſunt, non in ſuburbanis, non in hortis, non [t] in ipſa vrbe: &, ſi nunc ſunt, non erunt. Nos interea ne Capuæ quidem, ſed Luceriæ. Et oram quidem maritimam iam relinquemus: Afranium exſpectabimus, & Petreium. nam in Labieno parum eſt dignitatis. [u] [v] Hîc tu in me illud deſideras. Nihil de me dico: alij viderint. Hîc quidem, [x] quæ eſt domi veſtræ eſtis, & eritis omnes boni. [y] Quis tum ſe mihi non oſtendit? quis nunc adeſt hoc bello? ſic enim iam appellandum eſt.

r L. *doce me, quo modo ea effugere poſſim?*

* vide Victoriũ 3. variar. lec. cap. 11.

s V. C. *omnu*

t L. *in vrbe ipſa:*

v for. *Hic tu in me* κόμψον *illud deſideras*. for. *Hic tu in me illudes. Nih.*

x al. *quod eſt*. fort. *quæ eſt* συμμαχία; *domi v.*

y V. C. *Quis iſtic ſe mihi non oſt.*

eſt.Vibullij res geſtæ,ſunt adhuc maximæ [z] id ex Pōpeij literis cognoſces:in quib⁹ animaduertito illū locū,vbi erit διπλῆ.videbis de Cn. noſtro ipſe Vibullius quid exiſtimet. Quò igitur hęc ſpectat oratio?Ego pro Pompeio libēter emori poſſum:facio pluris omnium hominum neminem:[2] [a] ſed non ita non meo iudicio ſpē de ſalute reip.Significas enim aliquātò ſecus,quàm ſolebas,vt etiam, Italia ſi ille cedat,putes cedendum.quod ego nec reip.puto eſſe vtile,nec liberis meis. præterea neq; rectum,neque honeſtum.Sed cur: POTERIS'NE IGITVR VIDERE TYRANNVM?Quaſi interſit,audiam,an videam:aut locupletior mihi ſit quærendus auctor,quàm Socrates, [3] qui cùm xxx. [b] tyranni eſſent , pedem porta non extulit. Eſt mihi præterea præcipua cauſa manendi,de qua vtinam aliquando tecū loquar. Ego XIII.kalend.cùm eadem lucerna hanc epiſtolam ſcripſiſſem,qua inflammaram tuam, Formiis * ad Pompeium , ſi de pace ageretur, [c] profecturus eram:ſi de bello,videro.

z V.c.*id e Sex. Pōp.*

a L.*ſed poſitam nunc in eo non indico ſpē ſalutis rei.* S.al.*ſed nō ita tamē in eo indicio ſpē ſalutis repoſitā* vel *reponendā.* Ma nu.*ſed poſitam nō in eo indicio ſpem de ſalute reip.* vel *ſitā nō in eo* &c.

b L.*tyrāni Athenis eſſent,*

* al.*Pompeium,*

c V.c.*præfectus:ſi de bello, quid ero.*

CICERO ATTICO, S. 3

MAXIMIS & miſerrimis rebus perturbatus,cùm coràm tecum mihi poteſtas deliberandi non eſſet,vti tamē tuo conſilio volui.Deliberatio autē omnis hæc eſt,ſi Pōpeius Italia cedat (quod eum facturū eſſe ſuſpicor) quid mihi agendum putes:& quò faciliùs cōſiliū dare poſſis,quid in vtramq; partē mihi in mētē veniat,explicabo breui.Cùm merita Pōpeij ſumma erga ſalutē meā,familiaritáſq;,quę mihi cū eo eſt,tū ipſa reip. cauſa me adducit. vt mihi vel cōſiliū meū cū illius conſilio, [d] vel fortuna cōiūgēda eſſe videatur. Accedit illud, ſi maneo,& illum comitatum optimorum, & clariſſimorū ciuiū deſero:cadendū eſt in vnius poteſtatem,qui etſi multis rebus ſignificat ſe nobis eſſe amicum,&,vt eſſet,à me eſt([e] tute ſcis)propter ſuſpicionem huius impendentis tempe

d fort.*vel fortuna cū fortuna cōiung.*

e fort.(*vt ſcis*)

tempestatis multò antè prouisum: tamē vtrūque considerandum est, [f] & quanta ei fides sit habēda: &, si maximè exploratum sit, eum nobis amicū fore, sítne viri fortis, & boni ciuis, esse in ea vrbe, in qua cùm summis honoribus, imperiísque vsus sit, res maximas gesserit sacerdotio sit amplissimo præditus, nō futurus sit sui iuris, subeundúmque periculū sit cum aliquo [g] forte dedecore, siquando Pompeius remp. recuperarit. In hac parte hęc sunt. Vide nunc, quæ sint in altera. [1] Nihil actum est à Pompeio nostro sapiēter, nihil fortiter: [h] adde etiam, nihil, nisi contra consilium, auctoritatémque meam. Omitto illa vetera, quòd istum in remp ille aluit, auxit, armauit: ille legibus per vim, & contra auspicia ferendis auctor: ille Galliæ vlterioris adiunctor: ille gener: ille in adoptando P. Clodio augur: ille restituendi mei, quàm retinendi studiosior: ille prouinciæ [i] propagator: ille absentis in omnibus adiutor: idem etiam tertio consulatu, postquam esse defensor reip. cœpit: contendit, vt x. tribuni pleb. * ferrent, vt absentis ratio haberetur: quod idem ipse sanxit lege quadam sua, Marcóque Marcello c o s. finienti * prouincias Gallias Kalend. Martiis restitit. Sed, vt hęc omittam, quid fœdius, quid perturbatius hoc ab vrbe discessu, siue potiùs turpissima fuga? Quæ conditio non accipiēda fuit potiùs, quàm relinquenda patria? Malæ conditiones erant. Fateor. * sed numquid hoc peius? At recuperabit rempub. Quando? aut quid ad eam spem est parati? Non ager Picenus amissus? non patefactum iter ad vrbem? non pecunia omnis & publica, & priuata, aduersario tradita? Denique nulla causa, nullæ vires, nulla sedes, quò concurrant, qui rēp. defensam velint. Apulia delecta est inanissima pars Italiæ, & ab impetu huius belli remotissima, fuga & maritima opportunitas visa quæri desperatione. Inuitè cepi Capuam: non quò munus illud defugerem, [2] sed

k sine

f L. *& quanta fides ei sit hab.*

g L. *fortasse dedecore,*

h L. *adde*

i L. *prorogator:* ita vet.

* vide 6. Fam. ep. 6. & Suetonium in Cęsare.

* al. *prouinciis Gallis Kalēd. martiis diē restitit.*

* al. *sed nū quid*

[k] sine causa, in qua nullus esset ordinum, nullus apertus priuatorum dolor: bonorum autem esset aliquis, sed hebes, vt solet: &, vt ipse [l] sensissem: multitudo, & infimus quisque propensus in alteram partem: multi mutationis rerum cupidi. Dixi ipsi, me nihil suscepturum sine præsidio, & sine pecunia. itaque habui nihil omnino negotij, quod ab initio vidi, nihil quæri [m] præter fugam. Eum si nunc sequor, quónam? cum illo non: ad quem cùm essem [o] profecturus, cognoui in his locis esse Cæsarem, vt tutò Luceriam venire non possem. Infero mari nobis, incerto cursu, hieme maxima, nauigandum est. Age iam, cum fratre, an sine? cum filio? [p] an quomodo? In vtraque enim re summa difficultas erit, summus animi dolor. Qui autem impetus illius erit in nos [q] absenteis, fortunásque nostras? acrior, quàm in ceterorum, quòd putabit fortasse in nobis violandis aliquid se habere populare. Age iam, has compedes, [r] fasceis, inquam, hos laureatos, [s] efferre ex Italia quàm molestum est? Qui autem locus erit nobis tutus, vt iam placatis vtamur fluctibus, antè, quàm ad illum venerimus? Quà autem, aut quò nihil scimus. At, si restitero, & fuerit nobis in hac parte locus: idem fecero, quod in Cinnæ dominatione L. Philippus, quod L. Flaccus, quod Qu. Mucius, quoquo modo ea res huic quidem cecidit: qui tamen ita dicere solebat, se id fore videre, quod factum est: sed hoc malle, quàm armatum ad patriæ mœnia accedere. Aliter Thrasibulus, & fortasse meliùs: sed est certa quædam illa Mucij ratio, atque sententia: [t] est illa etiam Philippi: &, cùm sit necesse seruire tempori, & non amittere tempus, cùm sit datum. sed in hoc ipso habent tamen [v] iidem fasces molestiam. sit enim nobis amicus, quod incertum est: sed sit: deferet triumphum. non acciperéne periculosum sit: an accipere, inuidiosum ad bonos? O rem, inquis, diffi-

k L. *in ea causa*, Bos. *sic nec causam*
l L. *sensi:*
m v.c *praeter fugam meam. si*
n L *Eam si n.*
o v.c. *profectus*, & ita L.
p q. v. c. *aut quomodo?*
q v.c. *absẽtis*,
r v. c. *fascis*,
s L. *ecferre ex It.*
t L. *est aliqua etiam Thrasybuli & rñal. est etiã illa Thrasybuli:*
v L. *eidem*

difficilem,& inexplicabilem.Atqui explicãda est.quî enim fieri potest? Ac,ne me existimaris ad manendum esse propensiorẽ,quòd plura in eam partem verba fecerim: potest fieri, quod fit in multis quæstionibus,vt res verbosior hæc fuerit,illa verior. Quamobrẽ,vt maxima de re æquo animo deliberanti, ita mihi des cõsilium velim.Nauis & in Caieta est parata nobis,& Brundisij. Sed ecce nuntij, scribente me hæc ipsa noctu in Caleno,ecce literæ,Cęsarem ad Corfinium,DomitiumCorfinij, cum firmo exercitu,& pugnare cupiente. Nõ puto etiam [x] hîc Cn.nostrum commissurum,vt Domitium relinquat:etsi Brundisium Scipionem cum cohortibus duabus præmiserat, legionem à Fausto conscriptam, in Siciliam sibi placere [y] à coss.duci,scripserat ad coss.Sed turpe Domitium [z] erit deserere,implorantem eius auxilium. est quædam spes mihi quidem non magna,sed in his locis firma,Afranium in Pireneo cum Trebonio pugnasse,pulsum Trebonium, etiam Fabium tuum transisse cũ cohortibus: [a] summum autem,Afranium cũ magnis copiis aduẽtare.Id si est, in Italia fortasse manebitur.Ego autem, cùm esset incertũ iter Cæsaris,quod vel ad Capuam, vel ad Luceriã iturus putabatur:Leptã [b] ad Põpeium misi, & literas:ipse, nequò inciderẽ, reuerti Formias. Hæc te scire volui, scripsíq; sedatiore animo, quàm proximè scripseram, nullum meũ iudicium interponens,sed exquirens tuum.

x L. *hoc Cn.*

y q.v.c. *à consulib.*

z v.c. *deserere erit,*

a L. *summa autem,*

b v.c. *misi ad Põpeiũ,*

CICERO ATTICO, S. 4

DIONYSIVS quidẽ tuus potiùs, quàm noster (cuius ego cùm satis cognossem mores, tuo tamen potiùs stabam iudicio,quàm meo) [c] ne tuum quidem testimonium,quod ei sæpe apud me dederas, veritus, superbum se præbuit in fortuna, quam putauit nostram fore:cuius fortunę nos,quantum humano cõsilio effici poterit, motum ratione quadam guber

c L. *ne tui quidem testimonij,*& ita v.c.

gubernabimus. Cui, qui noster honos, quod obsequium, quæ etiã ad ceteros cõtemti cuiusdam hominis commendatio defuit?vt meũ iudicium reprehendi à Qu. fratre, vulgóq; ab omnibus mallẽ,quàm illum non [d] efferre laudibus:Ciceronésq; nostros,meo potiùs labore subdoceri, quàm me alium iis magistrum quærere.Ad quem ego quas literas, dij immortales,miseram? quantum honoris significanteis?quantum amoris:Dicæarchũ, mehercule,aut Aristoxenum diceres arcessi, nõ vnũ omnium loquacissimum,& minimè aptum ad docendum. Sed est memoria bona Me dicet esse meliore. Quibus literis ita respondit, vt ego nemini,cuius causam non reciperẽ. semper enim, SI POTERO: SI ANTE SVSCEPTA CAVSA NON IMPEDIAR. numquam [e] reo tam humili,tam sordido,tam nocenti,tã alieno,tam præcisè negaui,quàm hic mihi.*planè sine vlla exceptione præcidit. Nihil cognoui ingratius:in quo vitio nihil mali nõ inest.Sed de hoc nimis multa. Ego nauem paraui. tuas literas tamen exspecto,vt sciam,quid respondeant consultationi meæ. Sulmone C. Attiũ Pelignum aperuisse Antonio portas, cũ essent cohortes quinque, Qu. Lucretium [f] inde fugisse scis:Cn. ire Brundisium desertum. Confecta res est.

CICERO ATTICO, S. 5

CVm ante lucem [g] VIII.kal.ad te literas dedissem,vesperi ad nos eodem die venit ipse Dionysius, auctoritate tua permotus, vt suspicor. Quid enim putem aliud? etsi solet eũ,cùm aliquid furiose fecit, pœnitere. [1] nũquam autem [h] certior fuit,quàm in hoc negotio.nam,quòd ad te non scripserã, postea audiui,à tertio milliario [i] tum eum isse, [2] πολλὰ μάτην κεϱάεσσιν ἐς ἠέϱα θυμήναντα, [k] multa, inquam,mala cùm dixisset,suo capiti(vt aiũt) [l] sed meam mansuetudinem. conieceram in fasciculum vnà cum tua venientem ad illum epistolam.hanc ad me referri volo,nec vllam ob

d q. v. c. efferrem
e L. reo cui quam tã h. & ita v. c.
* al. planè multa exceptione præcidit.
f al. inde effugisse & ita L.
g L. VIII. kal. literas ad te de Dionysio ded. al. literas ad te de Dionysio dedissẽ,
h L. certior fuit,
i L. tũ eum ῥίψαι. Πολλὰ μάτην κεϱάεσσιν ἐς ἠέϱα θυμήναντα,
k for. multa, inquã, mala cum dixisse, suo cap.
l L. Sed ô meam m. al. vide meam mansuet.

ob aliam causam Pollicem seruum à pedibus [m] meum Romam misi. Eo autem ad te scripsi, vt, si tibi forte reddita esset, mihi curares referendam ne in illius manus perueniret. Noui si quid esset, scripsissem pendeo a imi, exspectatione Corfiniēsi: in qua de salute reip. [n] decernitur. Tu fasciculū, [o] qui est M. Cur o inscriptus, velim cures ad eum perferendum: Tironémque Curio commiēdes, vt ei, vt petij, si quid opus erit, in sumtum eroget.

CICERO ATTICO, S. 6

OBSIGNATA [p] iam epistola, quā de nocte daturus eram sicut dederam eam vesperi scripseram) C Sosius præt in Formianum venit ad M. Lepidum vicinum nostrum: [p] cuius quæstor fuit Pompeij literarum [q] ad coss. exemplum attulit.

Literæ mihi à Domitio [r] ad viij. Kalend. Mart. allatæ sunt: earum exemplum infra scripsi. Nunc, vt ego non scribam, tua sponte te intelligere scio, quanti reip. intersit, omneis copias in vnum locum primo quoque tempore conuenire. [s] Tu, si tibi videbitur, dabis operam, [t] quàm primùm ad nos venias præsidij Capuæ, quātū [v] cōstitueris esse satis, relinquas. Vale.

Deinde supposuit exemplum epistolæ Domitij, quod ego ad te pridie miseram. Dij immortales! qui me horror perfudit! quàm sum sollicitus, quidnam futurum sit! hoc tamen spero, magnum nomen imperatoris fore: magnū in aduentu terrorem. spero etiam, [x] quoniam adhuc nihil nobis obfuit, [x] nihil mutasse: nec tegētia hoc, quòd cùm fortiter, & diligenter, [y] tum etiam mehercule, [*] modò enim audiui quartanā à te discessisse moriar, si magis gauderē, si id mihi accidisset. Piliæ dic non esse æquū. eā diutius habere, nec id esse vestrę concordiæ. Tironem nostrum ab altera relictū audio. sed eum video in sumptū ab aliis mutuatū. Ego autem Curium nostrum, si quid

m al. *meis nai decernetur.*
n L. *qui est M' Curi inscriptus.*
o v. c. *ist ep.*
p v c. *quoium*
q Lāb. *ad* cos.
r L. *a d.* XIII.
s al *Sedtu, si*
t L. *v: quā pr.*
v v. c. *constitueritis*
x for. *nihil me peccasse: Sed vereor ne ἐπερωτῶσα tua nos, & cū s.* vet. *nihil immutasse: nec legentia hæc, quod fortiter & diligenter, tum hæc etiam hercule modò audiui*
y fo. *tū etiā hercule feliciter morbū depulisti, valde delectarunt. modò enim* al. *nihil in vita, sed nec recētia hæc, quod cū fortiter tū etiā hercule modo modo enim audiui* Bos. *nihil in vita sed ne recētia hoc, quòd cùm fortiter Dij illigenter, tum etiam Herculeo modò: modò enim audiui &c.*

opus esset, rogarā. Malo Tironis verecundiam in culpa esse, quàm illiberalitatem Curij.

CICERO ATTICO, S. 7

VNum etiam restat amico nostro ad omne dedecus, vt Domitio non subueniat. At nemo dubitat, quin subsidio venturus sit. ego non puto. Deseret igitur talem ciuem, & eos, quos vnà scis esse: quum habeat præsertim & ipse cohorteis xxx. Nisi me omnia fallunt, deseret. Incredibiliter pertimuit: nihil spectat, nisi fugā.[z] cui tu (video enim quid sentias) me comitē putas[a] debere esse. Ego verò quē fugiā, habeo: quem sequar, nō habeo. Quod enim tu meū laudas, & memorādum dicis[b] malle quò dixerim, me cum Pōpeio vinci, quàm cum istis vincere: ego verò malo: sed cum illo Pompeio, qui tum erat, aut qui mihi esse videbatur: cum hoc verò, qui antè fugit, quàm scit, aut quē fugiat, aut quò: cui nostra tradidit, qui patriā reliquit, Italiā relinquit si malui: cō tigit, victus sum. Quod superest nec ista videre possū, quę nūquā timui ne viderē: nec mehercule istū, propter quē mihi nō modò meis, sed memetipso carendū est. Ad Philotimū scripsi de viatico, siue à Moneta: nemo enim soluit: siue ab Oppiis tuis contubernalibus. Cetera apposita tibi mandabo.

z v. c. quod
a al. esse debere.
b L. quòd malle me dixerim, cum Pomp.

CICERO ATTICO, S. 8

ORem turpē, & ea re miserā! sic enim sētio, id demū, aut potiùs id solū esse miserum, quod turpe sit. Aluerat Cęsarē: eūdē repēte timere cœperat: cōditionē pacis nullā probarat: nihil ad bellū pararat: vrbē reliquerat: Picenū amiserat culpa: in Apuliā se cōpegerat: ibat in Gręciā: omneis nos ἀπροσφωνήτους,[c] experteis sui tāti, tā inusitati cōsilij relinquebat. ecce subitò literæ Domitij ad illū, ipsius[d] ad coss.[e] fulsisse mihi videbatur τὸ καλὸν ad oculos eius, & exclamasse ille vir, qui esse debuit,[f] πρὸς ταῦθ', ὅ, τι χρὴ καὶ παλαμάσθων, καὶ πάντ' ἐπ' ἐμοὶ, καὶ τεκταινέσθων. τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμοῦ.[g] At ille tibi πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ dicens, pergit Brundisium. Domi

c v. c. experteis
d al. ad cos.
e al. affulsisse
f L. πρὸς ταῦτα κλέων καὶ παλαμάσθω, καὶ πάντ' ἐπ' ἐμοὶ τεκταινέσθω. τὸ γὰρ ver sus ex Aristophane.
g al. At ille πολλὰ

Domitium autem aiunt,re audita, & eos, qui vnà essent,se tradidisse. O rem lugubrem! itaque intercludor dolore h quo ad te plura nō scribam, tuas literas exspecto.

h L. *quo minus ad te plura scribam*. & ita v.c.

CICERO ATTICO, S. 9

EPISTOLAM meam quòd peruulgatā scribis esse, non fero molestè: quinetiam ipse multis dedi describēdam. ea enim & acciderunt iam, & impendent, vt testatū esse velim, de pace quid senserim. Cùm autem ad eā hortarer, eum præsertim hominem, non videbar vllo modo faciliùs moturus, i quàm si id, ad quod eum hortarer, conuenire eius sapientiæ dicerem eam si admirabilem dixi, cùm eū ad salutem patriæ hortabar: non sum veritus, ne viderer assentari: k cui tali in re libenter me ad pedes abiecissem. Quà autē est, ALIQVID IMPERTIAS TEMPORIS: non est de pace, sed de meipso, & de meo officio, vt aliquid cogitet. Nā quòd testificor, me expertē belli fuisse, & si id re perspectum est, tamen eò scripsi, quò in suadendo plus auctoritatis haberē: eodemq; pertinet. quòd causam eius probo. Sed quid hæc nunc? vtinam aliquid profectū esset. l næ ego istas literas in contione recitari velim. Siquidem ille ipse ad eundem scribens, in publico proposuit epistolā illam, in qua est, PRO TVIS REBVS GESTIS AMPLISSIMIS, amplioribúsne, quàm suis? quàm Africani? Ita tempus ferebat. siquidē etiam vos, duo tales, ad v. milliarium. m qui nunc ipsum, vnde se recipienti? quid agenti? quid acturo? quāto autem ferociùs ille causæ suę confidet, cùm vos, cùm vestri n similes non modò o frequenteis, p sed læto vultu gratulanteis viderit? Nū igitur peccamus? Minimè vos quidem. Sed tamen signa conturbantur, quibus voluntas à simulatione distingui posset. Quæ verò s. c. video? sed apertiùs, quàm proposueram. Ergo Arpini volo esse pr. Kalend. deinde circum villulas nostras

i o.v.c. & L. *quàm si id, quod eum h.*

k v.c. *quoi*

l v.c. *ne ego*

m v. cod. *quod n.* L. *quò nunc ipsum, vnde se recip.*

n v. c. *similis*

o v.c *frequentis*,

p v.c. *sed toto vultu gratulātis*

q q. v.c. *recipe randi*

nostras errare. quas visurum me postea desperaui. εὔχλυπ tua consilia, & tamen pro temporibus non incauta, mihi valde probantur. Lepido quidem (nam ferè συνδημερεύομεν, quod gratissimum illi est) numquam placuit ex Italia exire: Tullo multò minùs crebrò enim illius literę ab aliis ad nos commeant, sed me illorum sententiæ minùs mouebant, minùs multa dederant illi reipub. pignora. Tua mehercule auctoritas vehementer mouet. affert enim & reliqui temporis ᑫ recuperandi rationem, & præsentis tuendi. qv.c.recuperandi
Sed obsecro te, quid hoc miserius, quàm alterum plausus in fœdissima causa quærere: alterum offensiones in optima? alterum existimari conseruatorem inimicorum: alterum desertorem amicorum? Et mehercule quamuis amemus Cn. nostrum, vt & facimus, & debemus: tamen hoc, quòd talibus viris non subuenit, laudare non possum. nam siue timuit, quid ignauius? siue, vt quidam putant, meliorem suam causam, illorum cæde, fore putauit, quid iniustius? Sed hæc omittamus. augemus enim dolorem *retractando. VI. Kalend. vespe- * al.retre-ri, Balbus minor ad me venit, occulta via ctando.
r currens ad Lentulum cos. missu Cæsaris, r al.decurrens
cum literis, cum mandatis, cum promissione prouinciæ, Romam vt redeat: cui persuaderi sL.cui per-posse non arbitror, nisi erit *conuentus Idem suaderi aiebat, nihil malle Cæsarem, quàm vt Pom- p sse arbi-peium assequeretur. id credo, t vt rediret tror, nisi nō in gratiam. id non credo: & metuo ne omnis erit cōn-hæc clementia ad vnam illam crudelitatem uentus.
colligatur. Balbus quidem maior ad me scri- *al.coact. bit, nihil malle Cæsarem, quàm principe t L.& vt Pompeio, sine metu viuere. v Tu, puto, rediret in hæc credis. Sed cùm hæc scribebam, V. gr.
Kalend. Pompeius iam Brundusium x po- v al.Tu hæc terat venisse. expeditus enim antecesserat le- credis? giones Luceria. Sed hoc τέρας, horribili vi- x al.venisse gilantia, celeritate, diligentia est, planè quid poterat.
futurum sit, nescio.

Epist. ad Attic. Kk K

CICERO ATTICO, S. 10

DIONYSIVS cùm ad me præter opinionē meam venisset, locutus sum cum eo liberalissimè. tempora exposui. rogaui, vt diceret, quid haberet in animo: me nihil ab ipso inuito contendere. respondit se [y] quod in nūmis haberet, nescire [z] quo loco esset: alios nō soluere: aliorum diem nondum esse. Dixit etiam alia quædam de seruulis suis, quare nobiscum esse non posset. Morem gessi, dimisi à me, vt magistrum Ciceronum, non libenter: vt hominem ingratum, nō inuitus. Volui te scire, quid ego de eius facto iudicarem.

y L. quod in non inib.
z v.c. & vulg. quo loci
a al. venisse.

CICERO ATTICO, S. 11

QVOD me magno animi motu perturbatum putas, sum equidem: sed non tam magno, quàm tibi fortasse videor. Leuatur enim omnis cura, cùm aut [b] consistit consilium, aut cogitando nihil explicatur. Lamentari autem licet. [c] illud tamen totos dies: sed vereor, ne, nihil cùm proficiam, etiam dedecori sim studiis, ac literis nostris. Consumo igitur omne tempus, considerans, quāta vis sit illius viri, quem nostris libris satis diligenter (vt tibi quidem videmur) expressimus. Tenésne igitur, moderatorem illum reip. quò referre velimus omnia? nam sic quinctô, vt opinor, in libro loquitur Scipio: *Vt enim gubernatori cursus secundus, medico salus, imperatori victoria:* sic huic moderatori reipublicę beata ciuium vita proposita est, vt opibus firma, copiis locuples, gloria ampla, virtute honesta sit. Huius enim operis, maximi inter homines, atque optimi, illū esse [d] effectorem volo. Hoc Cn. noster, cùm antea numquam, tum in hac causa minimè cogitauit. Dominatio quæsita ab vtroque est: nō id actū, beata, & honestas ciuitas vt esset. Nec verò ille vrbem reliquit, quòd eam tueri non posset: nec Italiā, quòd ea pelleretur: sed hoc à primo cogitauit, [e] omneis terras, omnia maria

b v.c. constitit
c L. *illud autem totos dies, vereor, ne, nihil cū proficiam, etiā dedecori sit studiis, ac literis nostris.*
d al. perfectorem volo. & ita L.
e v.c. omnis

maria mouere, reges barbaros incitare, [f] genteis feras armatas in Italiam adducere, exercitus conficere maximos. Genus illud Sullani regni iampridē appetitur, multis qui vnà sunt, cupientibus. An censes nihil inter eos conuenire, nullam pactionem fieri potuisse? Hodie potest: sed neutri σκοπὸς est ille, vt nos beati simus. vterque regnare vult. Hæc à te inuitatus breuiter exposui. Voluisti enim, me, quid de his malis sentirem, ostendere. προθεσπίζω igitur, noster Attice, non ariolans, vt illa, cui nemo credidit, sed coniectura prospiciens. Iamque mari magno. Non multò, inquam, secus possum vaticinari. tanta malorum impendet ἰλιάς. Atque hoc nostra grauior est causa, qui domi sumus, quàm illorum, qui vnà transierunt: quòd illi quidem alterum metuūt, nos vtrumque. Cur igitur, inquis, remansimus? vel tibi paruimus, vel non occurrimus, vel hoc fuit rectius. Conculcari, inquam, miseram Italiam videbis proxima æstate [g] ab vtriusque mancipiis, ex omni genere collectis: nec tam *proscriptio pertimescenda, quę Lucerię multis sermonibus denuntiata est, quā [h] vniuersæ interitus: tantas in confligendo vtriusq; vireis video futuras. Habes coniecturam meam. Tu autem consolationis fortassis aliquid exspectasti. Nihil inuenio. nihil fieri potest miserius, nihil perditius, nihil fœdius. Quod quæris, quid Cæsar ad me scripserit: quod sæpe gratissimum sibi esse, quòd quierim: oratque, in eo, vt perseuerem. Balbus minor hæc eadem mandata. iter autem eius erat ad Lentulum cos. cum literis Cæsaris, præmiorumque promissis, si Romam reuertisset. Verùm, cùm habeo rationem dierum, antè puto [i] transmissurum, quàm potuerit conueniri. Epistolarum Pompeij duarum, quas ad me misit, [k] negligētiam, meamque in rescribendo diligentiam, volui tibi notam esse. earum exempla ad te misi. Cæsaris hic per Apuleiam ad Brundisium cursus quid efficiat, exspecto. vtinam aliquid

f v.c. *gentis*

g v.c. *aut vtr.* nō pl. Bos. & *quanti vtriusque vi mancipiis ex omni genere collectis:*

* al. *optio* al. *emptio*

h L. *vniuersus interitus:* Bos. *est liciturus quàm vniuersus interitus:*

i v.c. *tramissurum,*

k v.c. *neglegentiā,*

simile Parthicis rebus. Simul aliquid audiero, scribam ad te. tu ad me velim bonorum sermones. Romæ frequentes esse dicuntur. Scio equidem te in publicum non prodire: sed tamen audire te multa necesse est. Memini tibi librum afferri à Demetrio Magnete ad te missum περὶ ὁμονοίας. Eum mihi velim mittas. Vides, quam causam mediter.

[n] CN. POMPEIVS PROC. M. CICERONI IMP. S. 12

QVINCTVS Fabius ad me venit [o] ad IIII. Id. Febr. Is nuntiat L. Domitium cum suis cohortibus XI. & cohortibus [p] XIIII. quas Vibullius adduxit, ad me iter habere. habuisse in animo proficisci Corfinio, & [q] ad V. Id. Febr. C. Hirrum cum V. cohortibus subsequi. Censeo ad nos Luceriam venias. nam te hic [r] tutissime puto fore. Vale.

CICERO CN. POMPEIO PROCOS. S. 13

A. D. XV. Kal. Mart. Formiis accepi tuas literas, ex quibus ea, quæ in agro Piceno gesta erant, cognoui commodiora esse multò, quàm vt erat nobis nuntiatum: Vibullique virtutem, [s] industriamque libenter agnoui. Nos adhuc in ea ora, [t] vbi præpositi sumus, ita fuimus, vt [v] nauem paratam haberemus. ea enim audiebamus, & ea verebamur, vt, quodcumque tu consilium præcepisses, id nobis persequendum putaremus. Nunc, quoniam auctoritate [x] & consilio tuo in spe firmiore sumus, si teneri posse putas [y] Tarracinam, & oram maritimam: in ea manebo: etsi præsidia in oppidis nulla sunt. nemo enim nostri ordinis in his locis est, præter [a] M. Oppium, quem ego Minturnis esse volui, vigilantem hominem, & industrium. [b] L. Torquatum, virum fortem, & cum auctoritate, Formiis non habemus: ad te profectum arbitramur. Ego omnino, vt proximè tibi placuerat, Capuam veni eo ipso die, quo tu Theano Sidicino es profectus. volueras enim me cum M. Considio proprętore illa negotia

al. Memini librum tibi aff.
m al. ad te missum sci-... [illegible] al. ... e missū
n [illegible] C. CN. [illegible] NVS PRO CŌS. [illegible] D. M. [illegible] FR. [illegible]
o [illegible] d IIII.
p al. XIV.
q L. a. d. XV
r Vl. tutissimo
s L. & industriā lib.
t L. cui præp.
v L. nanim
x L. & cō sili tuo, spe fir
y L. Terracinam,
a L. M. Lepium,
b L. Nam L. Torq.

negotia tueri. Cùm eò venissem, vidi * T. Ampium [b] delectum habere diligentissimè, ab eo accipere Libonem summa itē diligentia, & in illa colonia auctoritate. Fui Capuæ, quoad coss. Iterum, vt erat dictū à coss. veni Capuam [c] ad Non. Febr. Cùm fuissem triduum, recepi me Formias nunc, quod tuum consiliū, aut quæ ratio belli sit, ignoro. Si tenendam hanc oram putas, [f] quæ opportunitatem, & dignitatem habet, & egregios ciueis, &, vt arbitror, teneri potest: opus est esse, qui præsit. sin omnia in vnum locum contrahenda sunt: non dubito, quin ad te statim veniam: quo mihi nihil optatius est: idque tecum, quo die ab vrbe discessimus, locutus sum. Ego, si cui adhuc videor segnior fuisse, dúmne tibi videar, non laboro: & tamen, si, vt video, bellum gerendū est, confido me omnibus facile satisfacturum. M. Tullium meum necessarium, ad te misi: cui tu, si tibi videretur, ad me literas dares. Vale.

* vide Lips. ep. quæst. l. 4. epist. 23. Var. li. 4. de vita populi Rom. apud Nonium in Cæcum.
c L. dictū
d L. edictū
e L. a. d. II. Non. Febr. Vbi cùm fuiss.
f L. quæ & opport.

CN. POMPEIVS MAGNVS PROC. S. D. M. CICERONI, IMP. SVO. 14

[g] TVAS literas libenter legi Recognoui enim tuam pristinam virtutem etiam in salute communi. coss. ad eū exercitum, quē in Apulia habui, venerunt Magnopere te hortor, pro tuo singulari, perpetuoque studio in remp. vt te ad nos conferas, vt communi consilio reip. afflictæ opem, atque auxilium feramus. Censeo, via Appia iter facias, & celeriter Brundisium venias. Cura, vt valeas.

g L. s. v. B. E. E. V. TVAS LIT.

M. CICERO IMP. S. D. [h] CN. MAGNO, PROCOS. 15

h L. CN. PŌPEIO MAG.

CV'M ad te literas misissem, quę tibi Canusij redditæ sunt, suspicionem nullā habebam, te reipublicæ causa mare transiturum, eramque in spe magna, fore, vt in Italia possemus, aut concordiam constituere, qua mihi nihil vtilius videbatur, aut rempublicam summa cum dignitate defendere. Interim nondum meis literis ad te perlatis, ex iis mādatis,

l al. *Dialio* al. *D. Laelio* L. *Delio*

k L. *Eseria.*

l al. *ab Esernia*

m L. *a.d. xiij. Kal.*

n al. *praesidio*

o L. *His ergo lit.* & ita L.

quæ [l] D. Aelio ad c o s. dederas, certior tui consilij factus, non exspectaui, dum mihi à te literæ redderentur : confestimque cum Quint. fratre, & cum liberis nostris iter ad te in Apuliam facere cœpi. Cùm Theanum Sidicinum venissem, C. Messius, familiaris tuus, mihi dixit, aliique complures, Cæsarem iter habere Capuam : & eo ipso die mansurum esse [k] Aeserniæ. Sanè sum commotus, quòd si ita esset, non modò iter meum interclusum, sed meipsum planè exceptum putabam. Itaque tum Cales processi, vt ibi potissimùm consisterem, dum certum nobis [l] ab Aesernia de eo, quod audieram, referretur. At mihi, cùm Calibus essem, affertur literarum tuarum exemplum, quas tu ad Lentulum c o s. misisses. Hæ sic scriptæ erant : Literas tibi à L. Domitio [m] ad XIII. Kalend. Mart. allatas esse, earumque exemplum subscripseras : magnique interesse reipublicæ scripseras, omneis copias primo quoque tempore in vnum locum conuenire, & vt, [n] præsidij quod satis esset, Capuæ relinqueret. [o]His ergo literis lectis, in eadem opinione fui, qua reliqui omnes, te cum omnibus copiis ad Corfinium esse venturum : quò mihi, cùm Cæsar ad oppidum castra haberet, tutum iter esse non arbitrabar. Cùm res in summa exspectatione esset, vtrumque simul audimus, & quæ Corfinij acta essent, & te iter Brundisium facere cœpisse. Cumque nec mihi, nec fratri meo dubium esset, quin Brundisium contenderemus : à multis, qui è Samnio, Apuliaque veniebant, admoniti sumus, vt caueremus, ne exciperemur à Cæsare, quòd in eadem loca, quæ nos petebamus, profectus, celeriùs etiam, quàm nos possemus, eò quò intenderat, venturus esset. Quod cùm ita esset : nec mihi, nec fratri meo, nec cuiquam amicorum placuit committere, vt temeritas nostra non solùm nobis, sed etiam reip. noceret : cùm præsertim non dubitaremus, quin, si etiam tutum

nobis

nobis iter fuisset, te tamen iam consequi non possemus. Interim accepimus tuas literas, Canusio [p] ad x. Kal. Mart datas: quibus nos hortaris, vt celeriùs Brundisio veniamus: quas cùm accepissemus [q] ad III. Kal. Mart. non dubitabamus, quin tu iam Brundisium peruenisses: nobisque iter illud omnino interclusum videbatur, [r] neque minùs nos esse captos, [s] quàm qui Corfinium venissent. Neque enim eos solos arbitrabamur capi, qui in armatorum manus incidissent: sed eos nihilo minùs, qui regionibus exclusi, intra præsidia, atque intra arma aliena venissent Quod cùm ita sit, maximè vellem [t] primùm tecum semper [v] fuisse: quod quidem tibi ostenderam, cùm à me Capuam reiiciebam. Quod feci, non vitãdi oneris causa, sed quòd videbam teneri illam vrbem sine exercitu non posse: accidere autem mihi nolebam, quod doleo viris fortissimis accidisse. Quoniam autem tecum vt essem, non contigit, vtinam tui consilij certior factus essem. nam suspicione assequi non potui, quòd omnia priùs arbitratus sum fore, quàm vt hæc reip. causa in Italia non posset, duce te, consistere. Neque verò nunc consilium tuum reprehẽdo, sed fortunam reip. lugeo. Nec, si ego, quid tu sis secutus, non perspicio, idcirco minùs existimo, te nihil, nisi summa ratione, fecisse. mea quæ semper fuerit sententia, primùm de pace vel iniqua conditione retinenda, deinde de vrbe (nam de Italia quidem nihil mihi vmquã ostẽderas) meminisse te arbitror. Sed mihi nõ sumo, vt meum consilium valere debuerit: secutus sum tuum, neque id reip causa, de qua desperaui, quæ & nunc afflicta est, nec excitari sine ciuili, perniciosissimo bello, potest: sed te quærebam, tecum esse cupiebam: neque eius rei facultatem, [x] si qua erit, prętermittam. Ego me in hac omni causa facile [y] intelligebã pugnandi cupidis hominibus nõ satisfacere. Primũ enim præ me tuli, me nihil malle, quã pacem: non quin eadem timerem, quę illi: sed ea

p L. a. d. x. Kal.
q L. a. d. III. Kal.
r for. *neque minùs nos esse captos,*
s L. *quã qui Corfinij fuissent*. N.
t al. *primũ semper tecũ*
v v. c. *fuissem:*
x v. c. *si qua*
y v. c. *intellegebam*

bello ciuili leuiora ducebam. Inde suscepto bello, cùm pacis conditiones ad te afferri, à teque [z] ad ea honorificè, & largè responderi viderem: duxi meam rationem: [a] quam tibi facilè me probaturum, pro tuo in me beneficio, arbitrabar. Memineram me esse vnum, qui pro meis maximis in remp. meritis, supplicia miserrima, & crudelissima pertulissem: me esse vnum, qui si offendissem eius animum, cui tū, cùm iam in armis essemus, consulatus tamen alter, & triumphus amplissimus deferebatur, [b] subiicerer eisdem prœliis, vt mea persona semper ad improborum ciuium impetus aliquid videretur habere populare. Atque hæc non ego priùs [c] sum suspicatus, quàm mihi palàm denuntiata sunt: neque ea tam pertimui, si subeunda essent quàm declinanda putaui, si honestè vitare possem. [d] Quoniam breuem illius temporis, dum in spe pax fuit, rationem nostram vides: reliqui facultatem res ademit. Iis autem quibus non satisfacio, facilè respōdeo. neque enim ego amicior C. Cæsari vmquam fui, quàm illi: neque illi amiciores reip. quā ego Hoc inter me, & illos interest, quòd, cùm & illi ciues optimi sint, & ego ab ista laude non absim, ego conditionibus, quod idem te intellexeram velle, illi armis disceptari maluerunt: [e] quæ quoniam ratio vicit, perficiā profectò, vt neque resp. ciuis à me animum, neque tu amici desideres. Vale.

z L. *ad eas* aL. *quā tibi me facilè prob.*

b v. c. *subiicerer* al. *obiicerer tisdem periculis, & mea persona*

c L. *suspicatus sum, q.*

d L. *Quàm breuissimā illius temp.*

e q. vulg. *quæ quoniā ratio om ssa est, perf.* v. c. *quæ quoniam ratio misit, p.* non pl.

CICERO ATTICO, S. 16

MIHI molestior lippitudo erat etiam, quàm ante fuerat: dictare tamen hanc epistolam malui, quàm Gallo Fabio, amantissimo vtriusque nostrûm nihil ad te literarum dare. nam pridie quidem, quoquo modo potueram, scripseram ipse eas literas, quarum vaticinationem falsam esse cupio. Huius autem epistolæ non solùm ea causa est, vt nequis à me dies intermittatur, quin dem ad te literas, sed etiam hæc iustior, vt à te impetrarē,

vt

vt sumeres aliquid temporis: quo quia tibi perexiguo opus est, explicari mihi tuum consilium planè volo, vt penitus [f] intelligam. Omnia sunt integra nobis nihil prætermissum est, quod non habeat sapientem excusationẽ, non modo probabilem. nam certè neque tum peccaui,[1] [g] cùm imparatam iam Capuam, non solùm ignauiæ delectus, sed etiam perfidiæ suspicionem fugiens accipere nolui: neque, cùm post conditiones pacis per L. Cæsarem,[2] & [h] Fabium allatas, caui, ne animum eius offenderem, cui Pompeius iam armatus armato consulatum, triumphumq; deferret. Nec verò hæc extrema quisquam potest iure reprehendere, quòd mare non transierim. id enim, etsi erat deliberationis, tamen obire non potui. neque enim suspicari debui, præsertim cùm ex ipsius Pompeij literis, idem * quod video te existimasse, non dubitarim, quin is Domitio subuenturus esset. Et planè, quid rectum, & quid faciendum mihi esset, diutius cogitare malui. Primùm igitur hæc, qualia tibi esse videantur, etsi sæpius significata sunt à te, tamen accuratiùs mihi perscribas, velim: deinde aliquid etiam in posterum prospicias: fingasque, quem me esse deceat, & vbi me plurimum prodesse reip. sentias. [i] ecquæ pacifica persona desideretur: an in bellatore sint omnia. Atque ego qui omnia officio metior, recordor tamen tua cõsilia: quibus si paruissem, tristitiam illorum temporum non [k] subiissem. Memini, quid mihi tum suaseris per Theophanem, per Culeonem; idque sæpe ingemiscens sum recordatus. Quare nunc saltem ad illos calculos reuertamur, quos tum abiecimus: vt non solùm gloriosis consiliis vtamur, sed etiam [3] paulo [l] salubribus. Sed nihil præscribo. accurate velim perscribas tuam ad me sententiam. Volo etiam exquiras, quàm diligentissime poteris (habebis autem, per quos possis) quid Lentulus noster, quid Domitius agat, quid acturus sit: quemadmodum nunc

f v. c. *intellegam.*
g L. *cùm imperatã iam Cap.* fort. *cùm mihi imp.*
h v. c. *Fabatum*
* al. *quod idẽ video*
i al. *ecqua*
k L. *subissem.*
l al. *salubrioribus.*

m L. *suc-* *ceseant.* se gerant: numquem accusent, numcui [m] succenseant. quid dico, numcui? num Pompeio? Omnino culpam omnem Pompeius in Domitium confert: [n] quod ipsius literis cognosci potest: quarum exemplum ad te [n] mitto. Hæc igitur videbis, & quod ad te antè scripsi, Demetrij Magnetis librum, quem ad te misit, de concordia, velim mihi mittas.

n al. *quod ex ips.* n V. C. *misi.*

o L. C. MARCELLO.

CN. MAGNVS PROCOS. [o] M. MARCELLO, L. LENTVLO, COSS. S. D. 17

EGO, quòd existimabam dispersos nos neque reip. vtileis, neque nobis præsidio esse posse, idcirco ad L. Domitium literas misi: primùm [p] vti ipse cum omni copia ad nos veniret: si de se dubitaret, vt cohorteis XIX. quæ ex Piceno ad me iter habebant, ad nos mitteret. Quod veritus sum, factum est, vt Domitius implicaretur, neque ipse satis firmus esset ad castra facienda, quòd meas XIX. & suas XII. cohorteis tribus in oppidis distributas haberet (nam partim Albæ, partim Sulmone collocauit) [1] [q] neque, si vellet, expedire posset. Nunc scitote, me esse in summa solicitudine. nam & tot, & taleis viros periculo obsidionis liberare cupio: neq; subsidio ire possum, quòd his duabus legionibus non puto esse committendum, vt illuc ducantur. Ex quibus tamen non amplius XIIII. cohorteis contrahere potui: [r] quas Brundisiũ misi: neque Canusium sine præsidio, dum abessem, putaui esse dimittendum. [s] D. Aelio mandaram, quòd maiores copias sperabam nos habituros, vt, si vobis videretur, alteruter vestrûm ad me veniret: alter in Siciliam, cum ea copia, quã Capuæ, & circum Capuam comparastis, & cum iis militibus, quos Faustus legit, proficisceretur, Domitius cum XII. suis cohortibus eodem adiungeretur: reliquæ copiæ omnes Brundisium cogerentur, & inde nauibus Dyrrachium transportarentur. Nunc, cùm hoc tempore nihilo magis ego, quàm vos, subsidio Domitio ire possim, [2] seu per monteis,

p V. C. *vt ipse*

q L. *neque se, si v.*

r V. C. *quas Brundisiũ præsidium misi:* fort. *quas Brũdisiũ præsidio misi:* fort. *quas Brundisiũ præmisi:*

s al. *Delio* al *D. Aelio*

monteis explicare,non est nobis committen-
dum,3 vt ad has XIIII. cohorteis, quas dubio
animo habeo, hostis accedere,aut in itinere,
me consequi possit. Quamobrem 4 placitum t for. atq;
est mihi (t etiam video v C.Marcello,& cete- item vid.
ris nostri ordinis, qui hic sunt) vt Brundisium vet. Alia
ducerem hanc copiam, quam ego mecum ha- video cen-
beo. Vos hortor, vt, quodcumque militum sori M.
contrahere poteritis, contrahatis, & eodem Marcello,
veniatis quamprimùm. Arma,quæ ad me mis- al. ac ita
suri eratis, iis censeo armetis milites, quos video cęse-
vobiscum habetis: quæ arma superabunt, ea ri M.Mar
si Brundisium iumentis deportaretis, vehe- cello,
menter reip. profueritis. De hac re vellem v for. M.
nostros certiores faceretis. Ego ad P.Lupum,
& C.Coponium præt. misi,vt se x nobis con- x v.c. vo-
iungerent,& militum quod haberent, ad vos bis
deducerent. Valete.

CN. MAGNVS PROCOS. S. D. L. DOMITIO, PROCOS. 18

MIROR, te ad me nihil scribere,& potiùs
ab aliis, quàm à te de rep. certiorem me
fieri. Nos disiecta manu pares aduersariis esse
non possumus, contractis nostris copiis, spe-
ro nos & reipub. & communi saluti prodesse
posse. Quamobrem cùm cõstituisses, vt Vi-
bullius mihi scripserat, y ad v. Id. Febr.Cor- y L. a. d
finio proficisci cum exercitu,& ad me venire, V. Id.
miror, quid causæ fuerit, quare consilium
mutaris. nam illa causa, quam mihi Vibullius
scribit, leuis est, te propterea moratum esse,
quòd audieris,Cæsarem * Firmo progressum * Victor.
in castrum Truentinum venisse. quanto enim Firmo pro-
magis appropinquare aduersarius cœpit, eo gressu.
tibi celeriùs agendum erat,vt te mecum con-
iungeres priùs,quàm Cęsar aut tuũ iter impe-
dire,aut me abs te excludere posset. Quãobrẽ a for. etiã,
a etiam tè rogo, & hortor,id quod non destiti atque etiã
superioribus literis à te petere, vt primo quo- te rogo. al.
que die Luceriã aduenires ante, quàm copiæ, etiam &
quas instituit Cæsar contrahere,in vnũ locum etiam

coactæ, nos à nobis distrahant. Sed, si erunt, qui te impediant, vt illas suas seruent, æquum est me à te impetrare, vt cohorteis, quæ ex Piceno, & Camerino venerunt, quæ fortunas suas reliquerunt, ad me [b] missum facias. Vale.

[c] CN. POMPEIVS PROCOS. S. D. L. DOMITIO PROCOS. 19

LITERAS abs te M. [d] Calenius ad me attulit [e] ad XIIII. Kal. Mart. in quibus literis scribis tibi in animo esse obseruare Cæsarem: &, si secundum mare ad me ire cœpisset, confestim in Samnium ad me venturum: sin autem ille circum [f] isthæc loca commoraretur, te ei, si propiùs accessisset, resistere velle. Te animo magno, & forti istam rem agere existimo: sed diligentiùs nobis est videndum, ne distracti, pares esse aduersario non possimus, cùm ille magnas copias habebat, & maiores breui habiturus sit. non enim, pro tua [g] prudentia, debes illud solum animaduertere, quot in præsentia cohorteis contra te habeat Cæsar, sed quantas breui tempore equitum, & peditum copias contracturus sit. Cui rei testimonio sunt literæ, quas Bussenius ad me misit, in quib. scribit, id quod ab aliis quoque mihi scribitur, præsidia Curionem, quæ in Vmbria, & Tuscis erant, contrahere, & ad Cæsarem iter facere. Quæ si copiæ in vnum locum fuerint coactæ, vt pars exercitus ad Albam mittatur, pars ad te accedat, vt non pugnet, sed locis suis repugnet hærebis: neque solus, cum ista copia, tantam multitudinem sustinere poteris, vt frumentatum eas. Quamobrem te magnopere hortor, vt quamprimùm cum omni copia huc venias. COSS constituerunt idem facere. Ego [h] Metuscilio ad te mandata dedi, prouidendum esse, ne duæ legiones sine Picentinis cohortibus in conspectum Cæsaris committerentur. Quamobrem nolito commoueri, si audieris me regredi, si fortè Cæsar ad me veniet. cauendum enim puto esse, ne implicatus hæream. nam neque castra propter anni

b al. *missus facias.*
c L. CN. MAGNVS *procons.*
d for. *Canuleius*
e L. *a. d.*
f al. *istac*
g q. v. c. *prouidentia,*
h al. *Metustileo* fort. *M. Tuscilio.*

anni tempus, & militum animos, facere possum: neque ex omnibus oppidis contrahere copias expedit, ne receptum amittam itaque non amplius XIIII. cohorteis Luceriam coëgi. COSS. præsidia omnia deducturi sunt, aut in Siciliam ituri. nam aut exercitum firmum habere oportet, quo confidamus perrumpere nos posse: aut regiones eiusmodi obtinere, è quibus repugnemus. id quod neutrum nobis hoc tempore contingit, quòd & magnam partem Italiæ Cæsar occupauit, & nos non habemus exercitum tam amplum, neque tam magnum, quàm ille. Itaque nobis prouidendum est, [i] vt summam reip. rationem habeamus. Etiam atque etiam te hortor, vt cum omni copia quamprimùm ad me venias. Possumus etiam nunc remp. erigere, si communi consilio negotium administrabimus si distrahemur: infirmi erimus. mihi hoc constitutum est. His literis scriptis, Sica à te mihi literas attulit, & mandata. Quòd me hortare, vt istuc veniam: id me facere non arbitror posse, quòd non magnopere his legionibus confido. Vale.

i L. vt summæ reip.

CN. MAGNVS PROCOS. S. D. L. DOMITIO PROCOS. 20

LITERAE mihi à te redditæ sunt [k] ad XIII. Kal. Mart. in quibus scribis, Cæsarem apud Corfinium castra posuisse. Quod putaui, & præmonui, fit, vt nec in præsentia committere tecum prœlium velit, & omnibus copiis conductis, te implicet, ne ad me iter [l] expeditum tibi sit atque istas copias coniungere optimorum ciuium possis cum his legionibus, de quarum voluntate dubitamus: quo etiam magis tuis literis sum commotus. Neque enim eorum militum, quos mecum habeo, [m] voluntati satis confido, vt de omnibus fortunis reipubl. dimicem: neque etiam, qui [n] ex delectibus conscripti sunt à COSS. conuenerunt. Quare da operam, si vlla ratione etiam nunc efficere potes, vt te explices: huc quamprimùm venias antè, quàm omnes copiæ

k L. a.d.

l L. tibi expeditum sit,

m V. C. voluntate

n L. ex delectib.

o al. *aduersariorũ* — [o] aduersariûm conueniant. Neque enim celeriter [p] ex delectibus huc homines conuenire possunt: &, si conuenirent, quantum iis committendum sit, [q] quòd inter se non noti sunt, contra veteranas legiones, non te præterit. Vale.

p L. *ex dilectib.*

q L. *quòd inter se nec noti sunt*, al. *quod inter se ne noti quidem sunt*, al. *qui inter se*

r v. c. *tramisisset:*

CICERO ATTICO, S. 21

LIPPITVDINIS meæ signum tibi sit, librarij manus, & eadem causa breuitatis: etsi nunc quidem, quod scriberem, nihil erat. omnis exspectatio nostra erat in nuntiis Brundisinis. si nactus hic esset Cn. nostrum, spes dubia pacis. sin ille antè [r] transmisisset: exitiosi belli metus. Sed vidésne, in quem hominem inciderit resp? quàm acutum? quàm vigilantem? quàm paratum? Si mehercule neminem occiderit, nec cuiquam quidquam ademerit: ab iis, qui eum maximè timuerant, maximè diligetur. Multùm mecum municipales homines loquuntúr, multùm rusticani: nihil prorsus aliud curant, nisi agros, nisi villulas, nisi nummulos suos. Et vide quàm conuersa [s] res est. illum, quo antea confidebant, metuunt: hunc amant, quem timebant. Id quantis nostris peccatis, vitiisque euenerit, non possum sine molestia cogitare. Quæ autem impendere putarem, scripseram ad te, & iam tuas literas exspectabam. Vale.

s fort. *res sit.*

CICERO ATTICO, S. 22

NON dubito, quin tibi odiosæ sint epistolæ quotidianæ, cùm præsertim neque noua de re aliqua certiorem te faciam, neq; nouam denique iam reperiam scribendi vllam sententiam. sed si dedita opera, cùm causa nulla esset, tabellarios ad te cum inanibus epistolis mitterem: facerem ineptè: euntibus verò, domesticis præsertim, vt nihil ad te dem literarum, facere non possum: & simul (crede mihi) requiesco [t] paulùm in his miseriis, cùm quasi tecum loquor. cùm verò tuas epistolas lego, multò

multò etiam magis. Omnino [v] intelligo, nullum fuisse tempus post has fugas, & formidines, quod magis debuerit mutũ esse à literis, propterea quòd neq; Romæ quidquam auditur noui, nec in his locis, quæ à Brundisio absunt propiùs, quàm tu, [x] biduum, aut triduum. Brundisij autem omne certamen vertitur huius primi temporis: qua quidem exspectatione torqueor. sed omnia ante nos sciemus. Eodẽ enim die video Cæsarem à Corfinio post meridiem [y] profectum esse F. ralibus, quo Canusio manè Pompeium. Eo modo autem ambulat Cæsar, & iis diariis militum celeritatem incitat, vt timeam, ne citiùs ad Brundisium, quàm opus sit, accesserit. Dices, Quid igitur proficis, qui anticipes eius rei molestiam, quam triduo sciturus sis? Nihil equidem: sed, vt suprà dixi, tecum perlibenter loquor: & simul, scito labare meum consilium illud, quod satis iam fixum videbatur. non mihi satis idonei sunt auctores ij, qui à te probantur. Quod enim vnquam eorum in rep. fortè factum exstitit? aut quis ab iis vllam rem laude dignam desiderat? Nec mehercule laudandos existimo, qui trans mare, belli parandi causa, profecti sunt: quamquam hæc ferenda non erant: video enim quantum id bellum, & quàm pestiferum futurum sit. Sed me mouet vnus vir, cuius fugientis comes, remp. recuperantis socius videor esse debere. Toticńe igitur sententiam mutas? Ego tecum, tanquam mecum loquor. Quis autem est, tanta quidem de re, quin varie secum ipse disputet? Simul & elicere cupio sententiam tuam: si manet, vt firmior sim: [z] si mutata est, vt tibi assentiar. Omnino ad id, de quo dubito, pertinet me scire, quid Domitius acturus sit, quid noster Lentulus. De Domitio varia audimus, [x] modò esse [a] in Tiburti, aut Lepidi, quo cùm Lepidus accessisset ad vrbem: quod item falsum video esse. ait enim Lepidus, [z] eum nescio quò [b] penetrasse itineribus, occultandi

sui

v v.c. *intellego.*

x L. *bidui, aut tridui.*

y v. c. & L. *profectũ esse* id est, *Feralib.* fort. *profectũ esse, quo Can.* al. id est, *Feralibus*

z L. *si mutata est, tibi assẽtiar.*

a fort. *in Tiburti Lepidi, modò cũ Lepido accessisse ait vrbem:* al. *Tiburtino Lepidi, quocum Lepidum accessisse ad vrbem:* al. *in Tiburti haud. Lepide ꝑ cum Lepidus ad vrbem accessisse:*

b fort. *penetrasse itineribus occultis, occ.*

fui cauſa, an maris apiſcendi?ne id quidẽ ſcit. ignorat enim de filio. addit illud ſanè moleſtũ, pecuniam Domitio ſatis grandem, quam is [c] Coreni habuerit, non eſſe redditam. De Lentulo autem nihil audimus. Hæc velim exquiras, ad meque perſcribas. Vale.

c al. *Corfinij* ~~tab.~~ & ita L.

CICERO ATTICO, S. 23

AD v. Non. Mart. epiſtolas mihi tuas Aegypta reddidit: Vnam veterem, IIII. Kal. quam te ſcribis dediſſe Pinario, quem non vidimus: in qua exſpectas, quidnam præmiſſus agat Vibullius, qui omnino non eſt viſus à Cæſare ([d] in altera epiſtola video te ſcire ita eſſe) & quemadmodum redeũtem excipiam Cæſarem, quem omnino vitare cogito: [e] & [e] aut Hæmonis fugam tendis, commutationémque vitæ tuæ: quod tibi puto eſſe faciendum: [1] & ignoras, Domitius cum faſcibúſne ſit: quod cùm ſcies, facies, vt ſciamus. Habes ad primam epiſtolam. Sequūtæ ſunt duæ, prid. Kal. ambæ datæ, quæ me conuellerunt de priſtino ſtatu, iam tamen, vt ante ad te ſcripſi, labentem. Nec me mouet, quod ſcribis, Ioui ipſi iniquum. nam periculum in vtriuſque iracundia poſitum eſt. Victoria autem ita incerta. vt deterior cauſa, paratior mihi eſſe videatur. nec me coss. mouent, qui ipſi pluma, aut folio faciliùs mouentur. Officij me deliberatio cruciat, cruciauítque adhuc Cautior certè eſt manſio: honeſtior exiſtimatur traiectio. Malo interdum, multi me non cautè, quàm pauci non honeſte feciſſe exiſtiment. De Lepido, [f] & Tullio quod quæris: illi verò non dubitant, quin Cæſari præſto futuri, in ſenatúmque venturi ſint. Recentiſſima tua eſt epiſtola Kalendis data, in qua optas congreſſum, pacem non deſperas. Sed ego, cùm hæc ſcribebam, nec illos congreſſuros, nec, ſi congreſſi eſſent, Pompeium, [g] ad vllam conditionem [3] acceſſurum putabam. Quod videris non dubitare, ſi coss. tranſeant, quid nos facere oporteat: certe tranſeunt: vel, quomodo nunc eſt,

d q. v. c. *id altera epiſt.*
e fort. *& Artemonis fugam tendis, comm.* al. *& aue Athenio, ſi fugam intendis, c.* Pius *Anthedonis Phycon* al. *te Artemone fugã tẽdis,* Boſ. *Haue Athenionis fugã tẽdis,* al. *haud Athenionis fugam tendis,*
f L. *& Tullo*
g fort. *ad vllã condic. deſcẽſurum.*

eſt, tranſierũt. Sed memento, præter Appium, neminem eſſe ferè, qui non ius habeat tranſeũdi. nam aut cum imperio ſunt, vt Põpeius, vt Scipio, [h] Serenas, Fannius, [i] Voconius, Seſtius, ipſi coss. quibus more maiorum conceſſum eſt vel omneis adire prouincias: aut legati ſunt eorum: ſed nihil [k] deſidero. Quid placeat tibi, & quid propemodum rectum ſit, intelligo. Plura ſcriberem, ſi ipſe poſſem. ſed, vt mihi videor, potero biduo. Balbi Cornelij literarum exemplum, quas eodem die accepi, quo tuas, miſi ad te, vt meam vicem doleres, cùm me derideri videres. Vale.

h al. *Secenas*, al. *Sufenas*,
i L. *Coponius*,
k v.c. *desero*. al. *differo* al. *differo*. al. *desero*. L. *decerno*.

BALBVS CICERONI IMP. S. D. 24

OBsecro te, Cicero, ſuſcipe curam, & cogitationem digniſſimam tuæ virtutis, vt Cæſarem, & Pompeium, perfidia hominum diſtractos, rurſus in priſtinam cõcordiam reducas. crede mihi, Cæſarẽ non ſolùm in tua [l] poteſtate fore, ſed etiam maximum beneficium te ſibi dediſſe iudicaturum, ſi huc te reijcis. Velim, idem Põpeius faciat: qui vt adduci tali tempore ad vllam conditionem poſſit, magis opto, quàm ſpero. Sed cùm conſtiterit, & timere deſierit tum incipiam nõ deſperare tuã auctoritatem plurimum [m] valiturã. Quòd Lẽtulum cos. meum voluiſti hîc remanere, Cæſari gratum, mihi verò gratiſſimum, medius fidius, feciſti. nam illum tãti facio, [n] qui nõ Cæſarem magis diligã, qui ſi paſſus eſſet, nos ſecum, vt conſueueramus, loqui, & non ſe totũ [o] etiam, & etiam ab ſermone noſtro auertiſſet: minùs miſer, quàm ſum, eſſem. Nam caue putes, hoc tempore plus me quemquam cruciari, quòd eum quem ante me diligo, video in conſulatu quiduis potiùs eſſe, quàm coss. Quòd ſi voluerit tibi obtẽperare, & nobis de Cæſare credere, & conſulatum reliquũ Romæ peragere: incipiam ſperare, etiã conſilio ſenatus, auctore te, illo relatore, Põpeiũ, & Cæſarẽ con

l al. *fore potestate*,
m L. *apud eum valitu-ram*.
n al. *ut nõ*
o al. *etiam atque etiam*

coniungi posse: quod si factũ erit, me satis vixisse putabo Factum Cęsaris de Corfinio totũ * me probaturũ scito: p &, quomodo in huiusmodi re, commodiùs cadere non potuit, quàm vt res sine sanguine confieret. Balbi mei, tuíq; aduentu delectatum te, valde gaudeo. Is quęcũque tibi de Cæsare dixit, quæq; Cæsar scripsit, scio, re tibi probabit: quæcumque fortuna eius fuerit, q bellissimè scripsisse. Vale.

* al. te p copulatio, &, ab est à q. v. c. nec eã agnoscit L.

q L. verissimè scr.

CICERO ATTICO, S. 25

OMNIA mihi prouisa sunt, r præter occultum metum. Iter ad mare superum hoc enim mari vti non possumus hoc tẽpore anni. Illuc autẽ, quò spectat animus, & quò res vocat, quà veniam? Cedẽdum enim est celeriter, ne fortè qua re impediar, atque alliger. Nec verò ille me ducit, qui videtur: quem ego hominem ἀπολιτικώτατον omnium iam antè cognoram, nunc verò etiam ἀστρατηγικώτατον. Non me igitur is ducit, sed sermo hominum, qui ad me à Philotimo scribitur. Is enim me ab optimatibus ait cõscindi. Quibus optimatibus, dij boni? qui nunc quomodo occurrũt? quomodo autẽ se venditant Cęsari: Municipia verò deum. nec simulãt, vt cùm de illo ęgroto vota faciebãt. Sed planè, quidquid mali hic Pisistratus non fecerit, tam gratum est, quàm si alium facere prohibuerit. Hunc propitiũ sperant: illũ iratũ putant. Quas fieri censes ἀπαντήσεις ex oppidis? quos honores? Metuunt, inquies. Credo: sed mehercule illum magis. Huius insidiosa clementia delectantur. illius iracundiam formidant. Iudices DCCCL. qui pręcipuè Cnæo nostro delectabantur, ex quibus quotidie aliquem video, nescio quas eius Lucerias horrent. Itaque quæro qui sint isti optimates, s qui me exturbẽt, cùm ipsi domi maneant. Sed tamen, quicumque sunt, αἰδέομαι Τρῶας. Etsi, qua spe proficiscar, video: coniungóque me cum homine magis t ad vastandam Italiam, quàm ad vincendum parato. v domũ quem

r L. præter occultũ, &c. tutum iter ad mare sup. vet. præter occultum, & tum iter

s al. qui me exturbent Cumis, ipsi domi men.

t al. ad vastãdum It.

v L. deniq; quem exsp. al. demum quem exsp.

quem exſpecto?Et quidem cùm hæc ſcribebã IIII.Non.iam exſpectabam aliquid à Brũduſio. quid autẽ * aliquid?quàm inde turpiter fugiſſet, & victor hic quà ſe referret,& quò Q od vbi audiſſem: ſi ille Appia veniret, ego Arpinum cogitabam. *al.aliud?

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM, LIBER IX.

***

CICERO ATTICO, S. I

ETsi, cùm tu has literas legeres, putabam fore,vt ſcirem iam quid Brundiſij actum eſſet (nam Canuſio VIII.kal.profectus eratCnæus: hæc autem ſcribebam prid. Non. * XIII.die poſtquam ille Canuſio mouerat)tamen angebar ſingularum horarum exſpectatione, mirabárq; nihil allatum eſſe,ne rumoris quidem.nam erat mirum ſilẽtium.Sed hæc fortaſſe κενόσπουδα ſunt:quæ tamen iam ſciãtur,neceſſe eſt.Illud moleſtum, me adhuc inueſtigare non poſſe,[a] vbi Lentulus noſter ſit, vbi Domitius.Quæro autem,quo faciliùs ſcire poſſim,quid acturi ſint: iturı́ne ad Põpeiũ: [b],&,ſi ſint,quà, quandóve [b] ituri ſint. Vrbem quidem iam refertam eſſe optimatium audio: [c] Soſium,& Lupum, quos Cnæus noſter antè putabat Brũdiſium venturos eſſe,quàm ſe, ius dicere.Hinc verò vulgò vadunt Etiam M. Lepidus, quocum diem conterere ſolebam, cras cogitabat: nos autem in Formiano morabamur, quò citiùs audiremus: deinde Arpinum volebamus:inde,iter quà maximè ἀναπάντητον eſſet,ad mare ſuperum.remotis,ſiue omnino [d] miſſis lictoribus.audio enim,bonis viris

* VII. VI. die

a L.vbi P. Lent.

b v.c.&,ſi ſunt,

b v.c.ituri ſint.

c al.Seſtiũ,

d al.omiſſis

viris(qui & nunc,& sæpe antea magno præsi-
dio reip. [c] fuerunt) hãc cunctationem nostram
c al. *fue-* non probari,multaque in me,& seuerè in cõ-
runt) uiuiis tempestiuis quidem disputari.Cedamus
igitur &,vt boni ciues simus, bellum Italiæ
terra, maríque inferamus:& odia improborũ
rursus in nos,quæ iam exstincta erant, incen-
damus:& Luccei consilia,ac Theophani per-
sequamur.nam Scipio vel in Syriam proficisci-
tur sorte,vel cum genero honeste,vel Cæsarẽ
fugit iratum Marcelli quidem,nisi gladiũ Cæ-
saris timuissent,manerent. Appius & eodẽ ti-
more, & inimicitiarum recentium: & tamen
præter hunc,& C.Cassium,reliqui legati Fau-
stus [f] Proquæstor.ego vnus,cui vtrumuis lice-
f v. cod. *proq.*fort. *Propræt.* ret.Frater [g] accesserit:quem sociũ huius for-
tunæ esse non erat æquum:cui magis etiã Cæ-
g L. *acce-* *dit:* sar [g] irascetur.sed impetrare non possum, vt
maneat.Dabim' hoc Põpeio,quod debemus.
g al.*irasce* nam me quidem alius nemo mouet,nõ sermo
retur. bonorum,qui nulli sunt.non causa, quæ acta
h L. *Vni,* timidè est,agetur improbè. [h] Vni hoc damus:
vni h. ne id quidem rogãti,nec suam causam, vt ait,
agenti,sed publicam.Tu, quid cogites de trã-
seundo in Epeirum,scire sanè velim.

CICERO ATTICO, S. 2

i L. *exspe-* ETsi Nonis Mar. die tuo (vt opinor) [i] ex-
ctabam epi spectabam à te epistolam longiorẽ tamen
stolam à te ad eam ipsam breuem quam III Nonas Mart.
longior. [k] ὑπὸ τὴν διάληψιν dedisti,rescribendum pu-
k L. ὑπὸ taui. Gaudere ais,te mansisse me,& scribis in
τὴν λῆψιν sententia te manere:mihi autem superioribus
ded. literis videb re non dubitare,quin cederem,
ita,si & Cneus bene comitatus conscendisset,
l al.*memi-* & coss.transissent Vtrùm hoc tu parum [l] cõ-
nisti, meministi, an ego nõ satis intellexi? n muta-
sti sententiã:Sed aut ex epistola,quã exspecto,
perspiciã, quid sentias aut alias abs te literas
eliciã.Brundisio nihildum erat allatum.O rem
difficilem,planèq; perditam! quàm nihil præ-
termit

termittis in consilio dando, quàm nihil tamẽ, quod tibi ipsi placeat, explicas! Non esse me vnà cum Pompeio gaudes: ac proponis, quàm sit turpe me adesse, cùm quid de illo detrahatur: nefas esse approbare. Certè. Cõtrà igitur? Dij, inquis, auerruncent. Quid ergo fiet, si in altero scelus est, in altero supplicium? Impetrabis, inquis, à Cæsare, vt tibi abesse liceat, & esse otioso. Supplicandum igitur? miserũ. Quid si non impetraro? Et de triumpho, erit, inquis, integrum. Quid si hoc ipso premar? accipiam? quid fœdius? negem? repudiari se totum magis etiam, quàm olim in xx. viratu putabit. Ac solet, cùm se purgat, in me conferre omnem illorum temporũ culpam: ita me sibi fuisse inimicũ, vt ne honorẽ quidem à se accipere vellem. quanto nunc hoc idem accipiet asperiùs? tanto scilicet, quãto & honor hic illo est amplior, & ipse robustior. Nã quòd negas te dubitare, quin magna in offensa sim apud Pompeium hoc tempore, non video causam, cur ita sit hoc quidem tempore. Qui enim amisso Corfinio denique certiorem me sui consilij fecit, is quereretur Brundisium me non venisse, cùm inter me, & Brũdisium Cæsar esset? Deinde etiã scit ἀπαῤῥησίας ον esse in ea causa querelam suam. Me putat de municipiorũ imbecillitate, [m] de delectibus, de pace, de vrbe, de pecunia, de Piceno occupando, plus vidisse, quàm se. sin, cùm potuero, non venero: tum erit inimicus. Quod ego nõ eò vereor, ne mihi noceat (quid enim faciet? τίς δ' ἐςὶ δοῦλος, τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν.) sed quia ingrati animi crimen horreo. Confido igitur, aduentum nostrum, illi, quoquo tempore fuerit, vt scribis, [n] ἀσμενέστερον fore. Nam quod ais, si hic temperantiùs egerit, consideratius consilium te daturum: quî hic potest se gerere non perditè: vita, mores, antè facta, ratio suscepti negotij, socij, vires bonorum, aut etiã constantia. Vix dum epistolam tuam legeram, cùm ad me currẽs ad illum, Postumus Curtius venit,

m L. *de di lectib.* al. *de dilectu,*

n L. ἀσμένιστον f.

venit, nihil nisi [o] classeis loquens,& exercitus: eripiebat Hispanias: tenebat Asiam, Siciliam, Africam, Sardiniam: confestim in Græciam persequebatur. Eundu igitur est, nec tam vt belli, quàm vt fugæ socij simus. nec enim ferre potero sermones istorũ, quicumque sunt. non sunt enim certè, vt ap, ellantur, boni: sed tamen i ipsi m scire cupio, quid lo uãtur:ídque vt exquiras,méque certiorem facias, te vehemẽter rogo. Nos adhuc quid Brundisij act esset,planè nesciebamus. cùm sciemus,tum ex re, & ex tempore consilium capiemus.sed vtemur tuo. Vale.

o v.c. *classis* *eloquens,

CICERO ATTICO, S. 3

DOMITII filius trãsiit Formias VIII. Idus, currens ad matrem Neapolim, mihiqu e nuntiari iussit,patrem ad vrbem esse,cùm [p] de eo curiosè quæsisset seruus noster Dionysius. Nos autem audieramus, eum profectum siue ad Pompeium,siue in Hispaniam.id cuiusmodi sit.scire sanèvelim.nã ad id,quod delibero, pertinet,si ille certè nusquam discessit, intelligere Cnæum nõ esse facileis nobis ex Italia exitus,cùm ea tota armis, prædiisque teneatur, hieme præsertim Nam si commodius anni tẽpus esset, vel infero mari liceret vti. nũc nihil potest,nisi supero, [q] transfinitti: quò iter interclusum est Quæres igitur & de Domitio, & de Lentulo. A Brundisio nulla adhuc fama venerat:& erat hic dies VII.Id.quo die suspicabamur,aut pridie Brundisiũ venisse Cæsarẽ. nam Kalendis Arpis manserat.Sed si Postumũ audire velles,persecuturus erat Cnæum.Trãsiisse enim iam putabat,coniectura tempestatũ,ac dierum.Ego nautas eum non putabam habiturum.Ille confidebat,& eò magis, quòd audita nauicularis nominis liberalitas esset: sed tota res Brundisina iam quo modo habeat se,diutius nescire nõ possum. [r] Ego,etsi tãdiu requiesco,quamdiu aut ad te scribo, aut tuas literas

p v.c.*ex eo*

q v.c.*tramitti:*

r In aliis exemplis hîc est initiũ nouæ epistolæ.

literas lego: tamen & ipse egeo argumēto epistolarum. & tibi idem accidere certo scio quę enim soluto animo familiariter scribi solent, [s] ea temporibus his excluduntur. quæ autem sunt horum temporum, ea iam contriuimus. Sed tamen, ne me totū ægritudini dedā, sumsi mihi quasdam tamquam θέσεις, quæ & politicæ sunt, & temporum horum: vt & abducam animum ab querelis: & in eo ipso, de quo agitur, exercear. eæ sunt huiusmodi, εἰ μενετέον ἐν τῇ πατρίδι τυραννουμένῃ. τυραννουμένης δὲ αὐτῆς, εἰ παντὶ τρόπῳ τυραννίδος κατάλυσιν πειρατέον, κἂν μέλλῃ διὰ τοῦτο περὶ τῶν ὅλων ἡ πόλις κινδυνεύσειν. [t] εἰ δ' εὐλαβητέον τὸν καταλύοντα, μὴ αὐτὸς [v] αἴρηται. εἰ πειρατέον ἀρήγειν τῇ πατρίδι [x] τῇ εἰρήνῃ μᾶλλον, ἢ πολέμῳ. εἰ πολιτικὸν τὸ ἡσυχάζειν ἀναχωρήσαντά ποι, τῆς πατρίδος τυραννουμένης, ἢ διὰ παντὸς ἰτέον κινδύνου τῆς ἐλευθερίας πέρι. εἰ πόλεμον ἐπακτέον τῇ χώρᾳ, καὶ πολιορκητέον αὐτὴν τυραννουμένην. εἰ καὶ μὴ δοκιμάζοντα τὴν διὰ πολέμου κατάλυσιν τῆς τυραννίδος, [y] συναπογραπτέον ὅμως τοῖς ἀρίστοις, [z] ἢ τοῖς εὐεργέταις, καὶ φίλοις συγκινδυνευτέον ἐν τοῖς πολιτικοῖς, κἂν μὴ δοκῶσιν εὖ βεβουλεῦσθαι περὶ τῶν ὅλων. εἰ ὁ μεγάλα τὴν πατρίδα εὐεργετήσας, δι' αὐτό δὲ τοῦτο ἀνήκεστα παθὼν, καὶ φθονηθεὶς, κινδυνεύσειεν ἂν ἐθελοντὴς ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἢ ἀφετέον αὐτῷ ἑαυτοῦ ποτε, καὶ τῶν οἰκειοτάτων ποιεῖσθαι πρόνοιαν, ἀφεμένῳ τὰς πρὸς τοὺς ἰσχύοντας διαπολιτείας In his ego me consultationibus exercens & disserens in vtramque partem, tum Græce, tum Latine, & abduco parumper animum à molestiis, & τῶν προὔργου τι delibero. Sed vereor, ne tibi ἄκαιρος sim. Si enim recte [a] ambulauit is, qui hanc epistolam tulit, in ipsum tuum diem incidit. Vale.

s vox ea abest à q. v.c.
t al. πραγματευτέον,
v L. αἴρηται
x L. καιρίῳ λόγῳ μᾶλλον, ἢ πολέμῳ.
y al. συναποπρακτέον
z εἰ
a al. ambulauerit is, & ita L.

CICERO ATTICO, S. 4

NATALI die tuo scripsisti epistolam ad me plenam consilij summæque cùm [b] beneuolentiæ, tum etiam prudētiæ eam mihi Philotimus postridie, quā à te acceperat, reddidit. Sunt

b v.c. beniuolentiæ,

Sunt ista quidē, quæ disputas, difficillima: iter ad superum, nauigatio infero: discessus Arpinum, ne hunc fugisse: māsio Formiis, ne obtulisse nos gratulationi videamur: sed miserius nihil, quàm ea videre, quæ tamē iam, iā inquā, videnda erunt. Fuit apud me Postumus: scripsi ad te, quàm grauis. Venit ad me etiam Q. c Fusius, quo vultu? quo spiritu? properās Brundisium, scelus accusans Pompeij, leuitatem, & stultitiam senatus d Hæc qui in mea villa non feram, cur tū in curia potero ferre? Age, finge me quamuis εὐστομάχως hæc ferētē. Quid? illa, dic M. Tulli, quem habebunt exitum? Et omitto causam reip. quam ego amissam puto cùm vulneribus suis, tum medicamentis his, quæ parātur. De Pompeio quid agam? cui planè (d quid enim negem?) succensui. semper enim causæ euentorum magis mouent, quàm ipsa euenta. Hæc igitur mala (quibus maiora esse quæ possunt?) considerans, vel potius iudicans eius opera accidisse. & culpa, inimicior eram huic, quàm ipsi Cæsari. Vt maiores nostri funestiorem diem esse voluerunt Alliensis pugnæ, quàm vrbis captę, quod hoc malum ex illo: itaque alter *religiosus etiā nunc dies, alter in vulgus ignotus: sic ego decem annorum peccata recordans, in quibus inerat ille etiam annus, qui nos e hoc defendente, ne dicam grauius, afflixerat præsentisque tēporis cognoscens temeritatem, ignauiam, negligētiam succēsebam. Sed ea iam mihi exciderūt. beneficia eiusdē cogito: cogito etiam dignitatem. intelligo seriùs equidem, quàm vellē, propter epistolas, sermonesque Balbi: sed video plane, nihil aliud agi, nihil actū ab initio, quam vt hunc occideret. * Ego igitur, si quis apud *Homerū, cùm ei & mater, & dea dixisset, Αὐτίκα γάρ τοι ἔπειτα μεθ' Ἕκτορα πότμος ἑτοῖμος, matri ipse respondit, Αὐτίκα τεθναίην, ἐπεὶ οὐκ ἄρ' ἔμελλον ἑταίρῳ κτεινομένῳ ἐπαμῦναι. Quid si non ἑταίρῳ solum, sed etiam, εὐεργέτῃ? Adde tali viro, talem causam f agenti. & ego verò

c L. Fusius, d L. Curtiū Pi° Cercū Bos. Curtium in curia

d al. (quid enim hoc negem?)

° vid. Liuiū 5. Plutar. in Camilio, & Probiē. 24 Flo. 1. c. 13. Eutrop. 1. Plin. de viris illustr. 23. Gell. 5. cap. 17.

*al. religiosus dies, aliter in vulgus

e fort. hoc non defendente, August. defe rente,

* Vrs. Ego igitur si qui de Homero,

* Iliad. ς.

f L. agenti. Ego vero h.

verò hęc officia mercanda vita puto. Optimatibus verò tuis nihil confido, nihil iam ne inseruio quidem. video, vt se huic dent, vt daturi sint. Quidquam tu illa putas fuisse de valetudine decreta municipiorum, præ his de victoria gratulationibus? Timent, inquies. At ipsi tum se timuisse dicunt. Sed videamus, quid actum sit Brundisij. 4 ex eo fortasse g mea consilia nascentur, aliæque literæ. Nos adhuc Brundisio nihil. Roma scripsit Balbus, putare iam Lentulum cos. h transmisisse, nec eum à minore Balbo conuentum, quòd is hoc iam Canusij audisset: inde ad se eum scripsisse, cohorteisque sex, quæ Albæ fuissent, i ad Curtium? *Minucia transisse. Id Cæsarem ad se scripsisse, & breui tempore eum ad vrbem futurum. Ergo vtar tuo consilio, neque me in Arpinū hoc tempore abdam: etsi, Ciceroni meo togam puram cùm dare Arpini vellem, hāc eram ipsam excusationem relicturus ad Cęsarem Sed fortasse in eo ipso offendetur, cur non Romę potiùs. Sed tamen, si est conueniendus: hîc potissimum. tum reliqua videbimus, id est, & quò, & quà, & quādo. Domitius, vt audio, k in Cosano est quidem, vt aiunt. paratus ad nauigandum. Si in Hispaniam, non probo: si ad Cnęum: laudo. quouis potiùs certè, 6 quàm vt Curtium videat: quem ego patronus adspicere nō possum. Quid alios: sed, opinor, quiescamus, ne nostram culpam coarguamus: quì, dū vrbem, id est, patriam, amamus, dumque rem conuenturam putamus, ita nos gessimus, vt planè interclusi, captiq; simus. Scripta iā epistola, Capua literę sunt allatę hoc exēplo: Pōpeius mare transiit cum omnibus militibus, quos secū habuit. hic numerus est, l hominum millia triginta, & coss. duo, & tribuni pl & senatores, qui fuerūt cū eo, omnes cū vxoribus, & liberis. cōscendisse dicitur m ad IIII Non. Mart. Ex ea die fuêre Septētriones vēti. naueis, quibus vsus nō est, omneis, aut præcidisse, aut incendisse dicūt. De hac re literę L. Metello tribuno

g v.c. *ea consil.* for. *nona consil.* fort. *alia consil.*

h v.c *tramisisse*, al. *tramisisse me.* al. *tramisisse mare*,

i al. *ad Curium?*

*Turneb. *Mumicia*

k L. *in Cosano est, & quidem, vt aiunt*,

l al. *ad hominum mil.*

m L. *a.d.*

pleb. Capuam allatæ sunt ab Clodia socru, quę ipsa transiit. Antè solicitus eram, & angebar, sicut res scilicet ipsa cogebat, cùm consilio explicare nihil possem: nunc autem postquam Pompeius, & COSS. ex Italia exierunt, non angor, sed ardeo dolore.* οὐδέ μοι ἦτορ Ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκτημαι. Non sum, inquam (mihi crede) mentis compos: tantum mihi dedecoris admisisse videor. me non primùm cum Pōpeio, qualicumque consilio [n] vso, deinde cum bonis esse, quamuis causa temere instituta? præsertim cùm ij ipsi, quorum ego causa timidiùs me fortunæ committebam, vxor, filia, Cicerones pueri, me illuc sequi mallēt: hoc turpe, & me indignum putarent? Nam Q. quidem frater, quidquid mihi placeret, id rectum se putare aiebat, id animo æquissimo sequebatur. Tuas nūnc epistolas à primo lego. Hæ me paulùm recreant: primæ monent, & rogāt, ne me proiiciam: proximæ [o] gaudere te ostendunt, me remansisse: eas cùm lego, minùs mihi turpis videor: sed tamdiu, dum lego. Deinde emergit rursum dolor, & αἰσχροῦ φαντασία. Quamobrem obsecro te, mi Tite, eripe mihi hunc dolorem, aut minue saltem, aut consolatione, aut consilio, aut quacumque re potes. Quid tu autem possis? aut quid homo quisquā? * vix iam deus. Equidem illud molior, quod tu mones, sperasque fieri posse, vt mihi Cæsar concedat, vt absim, cùm aliquid in senatu contra Cnęum agatur, sed timeo, ne non imperrem. Venit ab eo Furnius, vt quidem scias, quos sequamur. Qu. Titinij filium cum Cæsare esse nuntiat: sed illum maiores mihi gratias agere, quàm vellem. quid autem me roget (paucis ille quidem verbis, sed ἐν δυνάμει) cognosce ex ipsius epistola. Me miserum, quòd tu non valuisti. vnà fuissemus: consilium certè non defuisset, σύν τε δύ' ἐρχομένω. sed acta ne agamus: reliqua paremus: Me adhuc hęc duo fefellerunt: initiò spes cōpositionis, [p] qua facta, volebam, vt populari, vt ea

* Iliad. κ

n L. vsus sis, d.

o al. te gaudere est.

* al. vix Deus. Iam quidem

p for. videbam, vt populari, vt mea, solitudine senectutem nostrā lib. fort. qua facta, vt populari, & mea, videbam solitudine sen. n. lib. Bos. volebā vti populari vna solitudine senectutem nostrā liberante:

vt ea ſolicitudine ſenectutem noſtram liberari: deinde bellum crudele, & exitioſum [9] ſuſcipi à Pompeio *intelligebã. Melioris medius fidius ciuis, & viri putabam, quouis ſupplicio affici, quàm illi crudelitati non ſolùm præeſſe, verùm etiam intereſſe. videtur vel mori ſatius fuiſſe, quàm eſſe cum iis. Ad hæc igitur cogita, mi Attice, vel potiùs excogita. quemuis euentum fortiùs feram, quàm hunc dolorem. Vale.

CAESAR IMP. S.D. CICERONI IMP. 5

CV'M Furniũ noſtrum tantũ vidiſſem, [p]neque loqui, [q] neq; audire me cõmodè potuiſſet properantem, atque eſſem in itinere, præmiſſis iam legionibus: preterire tamen nõ potui, quin & ſcriberem ad te, & illum mitterem, gratiaſq; agerem: [r] & ſi hoc officiũ & feci ſæpe, & ſæpius mihi facturus videor: ita de me mereris. In primis à te peto, quoniã cõfido me celeriter ad vrbem venturum, vt te ibi videã, vt tuo conſilio, gratia, dignitate, ope omnium rerum vti poſſim. Ad propoſitum reuertar feſtinationi meæ, breuitatique literarum ignoſces. Reliqua ex Furnio cognoſces.

CICERO ATTICO, S. 6

SCRIPSERAM ad te epiſtolam, quam darem IIII. Id. ſed eo die is, cui dare volueram, nõ eſt profectus. venit autem eo ipſo die [r]ille [s]Celeripes, quem Saluius dixerat: attulit vberrimas tuas literas, [2t] quæ mihi quiddã, quo ſtarem, inſtillarunt. Recreatum enim me non queo dicere, ſed planè τὸ συνέχον effeciſti. Ego enim non iam id ago (mihi crede) vt proſperos exitus conſequar. ſic enim video: nec duobus [v] iis viuis, nec hoc vno, nos vnquam rẽp. habituros. ita neque de otio noſtro ſpero iam, nec vllam acerbitatem recuſo. Vnum illud extimeſcebam, ne quid turpiter facerẽ, vel, dicã, iã effeciſſem. Sic ergo habeto, ſalutareis te mihi literas miſiſſe, neq; ſolũ has lõgiores,

quæ mihi quoddam quæ ſtant muta reſtillarunt. v L.

* al. *non intelligebã.*
q L. *neque audire meo commodo potuiſſem: properarẽ, atque eſſem.*
r al. *& ſi hoc & feci ſæpe, & ſæp.* & ita L.
s v.c. *celeriter pes,*
t L. *quæ mihi quiddã quaſi animulæ inſtillarũt.* al. *quæ mihi quiddam quaſi animi à te inſtillarunt.* al. *quæ mihi quoddam quaſi animati inſtillarunt.* ita Turn. 1. aduer. 21. Boſ. *quæ mihi quoddam quaſi animulæ reſtillarũt.* vet. quid.
his viuis,

quibus nihil poteſt eſſe explicatius, nihil perfectius : ſed etiam illas breuiores, in quibus hoc mihi iucundiſſimum fuit, conſilium, factúque noſtrum ab Sexto probari: pergratumque mihi tu feciſti, à quo diligi me, &, quid rectum ſit, intelligi ſcio. Longior verò tua epiſtola nō me ſolùm, ſed meos omneis ægritudine leuauit. Itaque vtar tuo conſilio, & ero in Formiano, ne aut ad vrbem ἀπάντησις mea animaduertatur: aut, ſi nec hîc, nec illic eum videro, deuitatum ſe à me putet. Quòd autem ſuades, vt ab eo petam, vt mihi concedat, vt idem tribuam Pompeio, quod ipſi tribuerim: id me iampridem agere intelliges ex literis Balbi, & Oppij: quarum exempla tibi miſi. miſi etiā Cęſaris ad eos ſana mente [x] ſcriptas. quomodo in tāta inſania? ſin mihi Cæſar hoc non concedat: video tibi [y] placere, me πολίτευμα de pace ſuſcipere : in quo non extimeſco periculum. cùm enim tot impendeant, cur non honeſtiſſimo [z] depaciſci velim? Sed vereor, ne Pōpeio quid oneris imponā, * μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου intorqueat. mirandum enim in modum Cnæus noſter Sullani regni ſimilitudinem concupiuit. εἰδότι σοι λέγω. [a] nihil, inquam, ille minùs obſcurè tulit. Cum hócne igitur, inquies, eſſe vis? beneficium ſequor (mihi crede) non cauſam. vt in Milone, vt in. Sed hactenus. Cauſa igitur non bona eſt? immò optima: ſed agetur (memento) fœdiſſimè. Primùm, conſilium eſt ſuffocare vrbem, & Italiam fame: deinde, agros vaſtare, vrere, pecuniis [b] locupletum non abſtinere. Sed, cū eadem metuā ab hac parte, ſi illinc beneficium non ſit, rectius putem quiduis domi perpeti. Sed ita meruiſſe illum de me puto, vt ἀχαριστίας crimen ſubire non audeam: quamquam à te eius quoque rei iuſta defenſio eſt [c] explicata. De triumpho tibi aſſentior: quem quidem totum facilè, & libenter abiecero. [d] egregiè probo, fore, vt, dum agamus, ὁ πλοῦς ὡραῖος obrepat. Si modò, inquis, ſatis ille erit firmus. Eſt firmior etiā, quam

x al. *ſcriptas. quo modo in tāta inſania?*
y al. *placere illud, me* πολ.
z v.c. *depeciſci*
* Hom. Odyſſ. λ
a al. *nihil ille vmquā minùs obſc. tul.*
b v.c. *locupletium*
c al. *explicita.*
d L. *egregiè probo, fore, vt dū* [illegible]

quàm putabamus. De isto, licet bene speres, promitto tibi, si valebit, tegulam illum in Italia nullam relicturum. Téne igitur socio? Contra mehercule meum iudicium, & contra omnium antiquorum auctoritatem: nec tam vt illa adiuuem, quàm vt hæc ne videam, cupio discedere. Noli enim putare [e] tolerabileis horũ insanias, nec vniusmodi fore. etsi quid te horum fugit, legibus, iudiciis, senatu sublato, libidines, audacias, sumtus, egestates tot egentissimorum hominum, nec priuatas posse res, nec remp. sustinere? Abeamus igitur inde qualibet nauigatione. etsi id quidem, vt tibi videbitur: sed certè abeamus. Sciemus enim id, quod exspectas, quid Brundisij actum sit. Bonis viris, quòd ais probari, quæ adhuc fecerimus, scirique ab iis, [f] non profectis, valde gaudeo, si est nunc vllus gaudendi locus. De Lentulo inuestigabo diligentiùs. id mandaui Philotimo, homini forti, ac nimiùm optimati. Extremum est, vt tibi argumentum ad scribendum fortasse iam desit. Nec enim alia de re nunc vlla scribi potest: & de hac quid iam amplius inueniri potest? Sed quoniam & ingenium suppeditat (dico mehercule, vt sentio) & amor, quo & meum ingenium incitatur: perge, vt facis, & scribe, quãtum potes. In Epeirum quòd me non inuitas, comitem non molestum, subirascor: sed vale. Nam, vt tibi ambulandum, [g] vngendum: sic mihi dormiendum. Etenim literæ tuæ mihi somnum attulerunt.

e V.C. *tolerabilis*

f V.C. & L. *non profectos*, fort. *nos nõ prof.*

g L. *vnguendum*:

CICERO ATTICO, S. 7

CENANTIBVS [h] prid. Id. nobis, ac noctu quidem, Statius à te epistolam breuem attulit. [i] De L. Torquato quid modò quæris? nõ modò Lucius, sed etiam Aulus profectus est: [*] alij multi. De Reatinorum corona quod scribis, molestè fero. In agro Sabino sementem fieri proscriptionis, senatores multos esse Romæ, nos quoque audieramus. Ecquid potes

h L. II. *idus*

i L. *De L. Torquato quòd quæris, non m.*

*Bos. *alter multos*.

dicere, cur exierint? In his locis opinio est, coniectura magis, quàm nuntio, aut literis, Cęsarem Formiis [k] ad XI. Kal. April. fore. Hîc ego vellem habere Homeri illam Mineruam simulatam Mentori, cui dicerem, *Μέντορ, πῶς τ' ἄρ ἴω, πῶς τ' ἄρ προσπλύξομαι αὐτὸν,

k fort. a. d. XI.
* Odyss. γ

Nullam rem vmquam difficiliorem cogitaui, sed cogito tamen: nec ero (vt in malis) imparatus. Sed cura vt valeas. puto enim diem tuum heri fuisse.

CAESAR OPPIO CORNELIO, S. 8

GAVDEO mehercule vos significare literis, quàm valde probetis ea, quæ apud Corfinium sunt gesta. consilio vestro vtar libenter, & hoc libentiùs, quòd mea sponte facere cõstitueram, vt quàm lenissimum me præberem, & Pompeium, darem operam, vt reconciliarẽ. Tentemus hoc modò, si possumus omnium voluntates [l] recuperare, & diuturna victoria vti: quoniam reliqui crudelitate odium effugere non potuerunt: neque victoriam diutius tenere, præter vnum L. Sullam: quem imitaturus non sum. Hæc noua sit ratio vincendi, vt misericordia, & liberitate nos muniamus. Id quemadmodum fieri possit, nonnulla mihi in mentem veniunt, & multa reperiri possunt. De his rebus, rogo vos, vt cogitationem suscipiatis. Cn. Magium, Pompeij præfectum, deprehẽdi, scilicet meo instituto vsus sum, & eum statim missum feci. iã duo præfecti fabrûm Pompeij in meam potestatem venerunt, & à me missi sunt. si volent grati esse, debebunt Pompeium hortari, vt malit mihi esse amicus, quã iis, qui & illi, & mihi semper fuerunt inimicissimi: quorum artificiis effectum est, vt resp. in hunc statum perueniret. [m] Valete.

l v. c. reciperare,

m vox hęc abest ab O. V. C.

n L. S. V. B. R. E. V. Post.

BALBVS CICERONI IMP. S. 9

[n] SVBITO posteaquam literas communeis cum Oppio ad te dedi, ab Cęsare epistolam accepi, cuius exemplum tibi misi, ex quibus perspicere poteris, quàm cupiat concordiam, & Pompeium reconciliare, & quàm

remo

remotus sit ab omni crudelitate: quod eum sentire, vt debeo, valde gaudeo. De te, & tua fide, & pietate idem mehercule, mi Cicero, sentio, quod tu: non posse tuam famam, & officium sustinere, vt contra eum arma feras, à quo tantum beneficium te accepisse prædices. Cæsarem hoc idem probaturum, exploratum pro singulari eius humanitate habeo: eique cumulatissime satisfacturum te [o] certò scio, cùm nullam partem belli contra eum suscipias, neque socius eius aduersariis fueris. atque hoc non solùm in te, tali, & tanto viro, satis habebit, sed etiam mihi ipse [z] sua concessit [p] voluntate, ne in iis castris essem, quæ contra Lentulum, aut Pompeium futura essent, quorum beneficia maxima haberem: sibique satis esse dixit, si togatus vrbana officia sibi præstitissem: quæ etiam illis, si vellem, præstare possem. Itaque nunc Romæ omnia negotia Lentuli procuro, sustineo: meumque officium, fidem, pietatem iis præsto. sed mehercule rursus [q] tam abiectam compositionis spem, non desperatissimam esse puto, quoniam Cæsar est ea mente, qua optare debemus. Hac re mihi placet, si tibi videtur, te ad eum scribere, & ab eo præsidium petere, vt petisti à Pompeio, me quidem approbante, temporibus Milonianis. præstabo (si Cæsarem bene noui) eum priùs tuæ dignitatis, quàm suæ vtilitatis rationem habiturum. Hæc quàm prudenter tibi scribam, nescio: sed illud certè scio, me ab singulari amore, ac [r] beneuolentia, quæcumque scribo, tibi scribere: quod te (ita incolumi Cæsare moriar) tanti facio, vt paucos æquè, ac te, caros habeam. De hac re cùm aliquid constitueris, velim mihi scribas. nam non mediocriter laboro, vt vtrique, vt vis, tuam [s] beneuolentiam præstare possis. quam mehercule te præstaturum confido. Fac valeas.

[o] V.C. *certò scio,*
[p] al. *bonitate,*
[q] L. *iã abiectã comp.*
[r] V.C. *beniuolentia,*
[s] V.C. *beniuolentiam*

BALBVS ET OPPIVS, S. D. M. CICERONI. 10

NEDVM *hominum humilium, vt nos sumus, sed etiam amplißimorum virorum consilia ex euentu, non ex voluntate à plerisque probari solent.* tamē freti tua humanitate, quod verissimum nobis videbitur, de eo, quod ad nos scripsisti, tibi cōsilium dabimus. quod si nō fuerit prudens, [t] & certè ab optima fide, & optimo animo proficiscetur. [t] [v] Nos, nisi id, quod nostro iudicio Cæsarem facere oporteret existimamus, vt, simul Romam venerit, agat de reconciliatione gratiæ suæ, & Pōpeij, id eum facturum ex ipso cognouissemus, te hortari desineremus, vt velles his rebus interesse, quo faciliùs, & maiore cum dignitate per te, qui vtrique es coniunctus, res tota confieret: aut si ex contrario putaremus Cæsarem id non facturum, & eum velle cum Pompeio bellum gerere sciremus, numquam tibi suaderemus, [x] cōtra hominem optimè de te meritum arma ferres, sicuti te semper orauimus, ne contra Cæsarem pugnares. sed cū etiámnum, quid facturus Cæsar sit, magis opinari, quàm scire possimus: non possumus, nisi hoc, non videri eam tuam esse dignitatem, neque fidem omnibus cognitam, vt contra alterutrum, cū vtrique sis maximè necessarius, arma feras: & hoc non dubitamus, quin Cæsar, pro sua humanitate, maxime sit probaturus. Nos tamen (si tibi videbitur) ad Cæsarem scribemus, vt nos certiores faciat, quid in hac re acturus sit. à quo si erit nobis rescriptum, [y] statim quæ sentiemus, ad te scribemus: & tibi fidem faciemus, nos ea suadere, quæ nobis videntur tui dignitati, non Cæsaris [z] actioni esse vtilissima. Et hoc Cæsarem pro sua indulgentia in suos, probaturum putamus.

t L. *at certè*
v L. *Nos nisi quod nostro*
x L. *vt contra*
y V C. *quod sentiamus*,
z L. *rationi*

CICERO ATTICO, S. 11

[a] TREIS epistolas tuas accepi postridie Id. erant autē IIII. III. prid. Id. datæ. igitur antiquissimæ cuique primùm respondebo. Assentio tibi, vt in Formiano potissimùm

a V. C. *Tris*

commorer: etiã de supero mari,[1] [b] perlabor, vt antea ad te scripsi, & quónam modo possem voluntate eius nullam reip. partem attingere. Quòd laudas, quia obliuisci me scripsi antè facta, [c] & dicta nostri amici: ego verò ita facio. quin ea ipsa, quæ à te commemorantur, secus ab eo in meipsum facta esse, non memini. tanto plus apud me [d] valere beneficij gratiam, quàm iniuriæ dolorem volo. Faciamus igitur, vt censes, colligamúsque nos.[2] [e] festiuo enim simillimus decurro, [f] atque cursu θεῶς meas commentari non desino, sed sunt quædam earum perdifficiles ad iudicandum. De optimatibus, sit sanè ita, vt vis: sed nosti illud: διόνυσος ἐν κορίνθῳ. Titinij filius apud Cæsarem est. Quòd autem quasi vereri videris, ne mihi tua consilia displiceant, me verò nihil delectat aliud, nisi consilium, & literæ tuæ. Quare fac, vt ostendis, ne destiteris ad me, quidquid tibi in mentem venerit, scribere. mihi nihil potest esse gratius. Venio ad alteram nunc epistolam. Rectè non credis de numero militũ, ipso dimidio plus scripsit Clodia: falsum etiam de corruptis nauibus. Quòd coss. laudas, ego quoque [g] animum laudo: sed consilium reprehendo. [h] dispersu enim illorum, actio de pace sublata est: quam quidem ego meditabar. itaque postea Demetrij librum de concordia tibi remisi, & Philotimo dedi. Nec verò dubito, quin exitiosum bellum impendeat: cuius initium ducetur à fame. & me tamen doleo non interesse huic bello, in quo tanta vis sceleris futura est, vt, cùm parenteis non alere, nefariũ sit, nostri principes antiquissimam, & sanctissimam parentem, patriam, fame necandam putent. atque hoc non opinione timeo, sed interfui sermonibus. Omnis hæc classis, Alexandria, Colchis, Tyro, Sidone, [i] Andro, Cypro, Pamphylia, Lycia, Rhodo, Chio, Byzantio, Lesbo, [k] Smyrna, Mileto, Coo, ad interclu-

b v.c. *laboque*, vet. *piabóque*, Faër. *prælabor*, L. *Balboque antea ad te scripsi, ecquónam m.* Bos. *palpabóq; vt antea ad te scripsi, ecquónam modo possim* al. οὐδὲν ὄφελος *palpabo*, c v.c. *& delicta* d v.c. & L. *valet beneficij gratia, quàm iniuriæ dolor. Faciamus* &c. e v.c. *festiuo enim simili vrus decurro*, al. *festino* Antonio Aug. Bos. *festino enim simul vrus decurro, atq; in decursu thesesmeas cõmentari nõ desino*, f L. *in decursu* θεσ. g L. *animũ laudo: cõsil:* h sic v.c. al. *discessu* al. *dispersione* i L. *Arado*, k v.c. *Zmyrna*,

dendos commeatus Italiæ, & ad occupandas frumẽtarias prouincias comparatur. At quàm veniet iratus! & iis quidem maximè, [l] qui eam maximè saluam volebant: quasi relictus ab iis, quos reliquit. Itaque mihi dubitanti, quid me facere par sit, permagnum pondus affert [m] beneuolentia erga illum: qua demta, perire melius esset in patria, quàm patriam seruando euertere. De Septemtrione, planè ita est. Metuo, ne vexetur Epirus: sed quem tu locum Græcię non direptum iri putas? prædicat enim palàm, & militibus ostendit, se largitione ipsa superiorem, quàm hunc, fore. Illud me præclarè admones, cùm illum videro, ne nimis indulgenter, & vt cum grauitate potiùs loquar. Planè sic faciendum. Arpinum, cùm eum conuenero, cogito: ne fortè aut absim, cùm veniet, aut cursem huc illuc via [n] deterrima. Bibulum (vt scribis) audio venisse, & redisse prid. Id. Philotimum, vt ais epistola tertia, exspectabas. At ille Idib. à me profectus est. eo seriùs ad tuam illam epistolam, cui ego statim rescripseram, redditæ sunt meæ literæ. De Domitio, vt scribis, ita opinor esse, vt & [o] in Cosano sit, & consilium eius ignoretur. Iste omnium turpissimus, & sordidissimus, qui consularia comitia à prætore ait haberi posse, [p] est idem, qui semper in rep. fuit. itaque nimirum hoc illud est, quod Cæsar scribit in ea epistola, cuius exemplum ad te misi, se velle vti CONSILIO meo: Age esto hoc commune. GRATIA: ineptum id quidem. sed puto hoc simulat ad quasdam senatorum sententias. DIGNITATE: fortasse sententia [q] consularis. illud extremum est, OPE OMNIVM RERVM: id ego suspicari cœpi, tum ex tuis literis, aut hoc ipsum esse, aut non multò secus. nam permagni eius interest, rem ad interregnum non venire. Id assequitur, [r] si per prætores coss. creantur. Nos autem in libris habemus, non modò coss. [s] à prætoribus, sed ne prætores quidem creari ius esse: idque factum esse num

l L. *qui eã maximè saluã vol.*

m V.C. *beniuolentia*

n V.C. *teterrima.*

o al. *in Cossano sit,*

p al. *est ille, qui*

q L. *consulari.*

r V. C. *si per pratorẽ*

s V. C. *a pratore.*

nunquam coss. eò non esse ius, quòd maius imperium à minore rogari non sit ius: prætores autem, [t] cùm ita rogentur, [v] vt collegæ coss. sint: quorum est maius imperium. [x] Aberit non longè, quin hoc à me decerni velit: neque sit contentus Galba, Scæuula, Cassio, Antonio. * τότε μοι χάνοι εὐρεῖα χθών. Sed, quanta tempestas impendeat, vides. Qui transierint senatores, scribam ad te, cùm certum habebo. De re frumentaria rectè [y] intelligis: quæ nullo modo administrari sine vectigalibus potest: nec sine causa & eos, qui circum illum sunt, omnia [z] postulanteis, & bellum nefarium times. Trebatium nostrum, etsi (vt scribis) nihil bene sperat, tamen videre sanè velim: quem fac horteris, vt properet. opportunè enim ad me ante aduentum Cæsaris venerit. [a] De Lanuino statim, vt audiui [b] Phameam mortuum, optaui, si modò esset futura respub. vt id aliquis emeret meorum: neque tamen de te, [c] qui maximè meus, cogitaui. 3 Sciebam * enim de quoto anno, & quantum, in solo solere quærere: neque solùm Romæ, sed etiam Deli, [d] tuum digamma videram. Verumtamen ego illud, quamquam est bellum, minoris æstimo, quàm æstimabatur Marcellino cos. cùm ego istos hortulos propter domum, Antij quantum habebam, iucundiores mihi fore putabam, & minore impensa, quàm si Tusculanum refecissem. Volui ɪɪs. Q. [e] Egi per prædem illi daret, Antij cùm haberet venale. noluit. Sed nunc omnia ista iacere puto propter nummorum caritatem. mihi quidem erit aptissimum, vel nobis potiùs, si tu emeris. Sed eius * dementias caue contemnas. valde est venustum. quamquam mihi ista omnia iam addicta vastitati videntur. Respondi epistolis tribus. [f] sed exspecto tuas. nam me adhuc tuæ literæ sustẽtarunt. Data Liberalibus.

[t] L. *quòd ita rog.*
[v] L. *vt collegæ cõsulib. sint:*
[x] al. *Abierit*
*Homer. Ilia. δ, vel θ,
[y] v.c. *intellegis:*
[z] v.c. *postulantis,*
[a] al. *De Lanuino*
[b] al. *Fameam*
[c] L. *qui maximè meus es, cogitabam. Sciebam enim te, quoto anno, & q.*
* al. *quoto anno, & quanti in solo solere quærere:*
[d] fort. *tuũ diagramma vid.* feneratorẽ notat.
[e] L. *Egi per prædẽ, vt venderet, Antij cùm hab.*

* Sumptus immensos in Lanuino exornando. [f] fort. *& exspecto tuas.*

LIL 6

CICERO ATTICO, S. 12

g v.c. eque noui quidq.

NIHIL habebam quod ſcriberem. g neque enim noui quidquam audieram, & ad tuas omneis reſcripſeram pridie. ſed cùm me ægritudo non ſolùm ſomno priuaret, verùm ne vigilare quidem ſine ſummo dolore pateretur: tecum vt quaſi loquerer (in quo vno adquieſco) hoc neſcio quid, nullo argumento propoſito, ſcribere inſtitui. Amens mihi h fuiſſe videor à principio, & me vna hæc res torquet, quòd non omnibus in rebus labentem, vel potius ruentem Pompeium, tanquam vnus manipularis, ſecutus ſim. Vidi hominem i XIIII. Kal. Feb. plenum formidinis. illo ipſo die ſenſi, quid ageret. Nunquam mihi poſtea placuit, nec vnquam aliud in alio peccare deſtitit. nihil interim ad me ſcribere, nihil niſi fugam cogitare. Quid quæris? Sicut ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς, k alienantur immundæ, inſulſæ, indecoræ: ſic me illius fugæ, negligentiæq; deformitas auertit ab amore. nihil enim dignũ faciebat, quare eius fugæ comitem me adiungerem. Nunc emergit amor: nunc deſiderium ferre non poſſum: nũc mihi nihil libri, nihil literę, nihil doctrina prodeſt. l Itaq; dies, & nocteis, tanquam *auis illa, mare proſpecto, euolare cupio. do, do pœnas temeritatis meæ. etſi quæ fuit illa temeritas? quid feci non conſideratiſſimè? Si enim nihil, præter fugam, quęreretur: fugiſſem libentiſſimè: ſed genus belli crudeliſſimi, & maximi, quod nondum vident homines, quale futurum ſit, perhorrui. Quæ minæ municipiis? quæ nominatim viris bonis? quæ deniq; omnibus, qui remanſiſſent? quàm crebrò illud, SVLLA POTVIT, EGO NON POTERO? Mihi autem hæſerunt illa: MALE TARQVINIVS, QVI PORSENAM, qui Octauium Manilium contra patriam: l impiè Coriolanus, qui auxilium petiit à Volſcis: rectè Themiſtocles, qui mori maluit: nefarius Hippias, Piſiſtrati filius, qui in Marathonia pugna cecidit, arma contra patriam ferens. At Sulla,

h L. fuiſſe à principio videor, &

i v. c. XIV.

k L. alienãt imm. Boſ. alienant ruri immundæ viſu illu unde decor ſit: ſic me illius fuga, &c.

l L. Ita dies & n.

*vide Plauti ep. 6.

l v. c. impiè Coriolanus auxil.

at Marius, at Cinna rectè, immò iure fortasse: sed quid eorum victoria crudelius? quid funestius? Huius belli genus fugi, & eo magis, quòd crudeliora etiam cogitari, & parari videbam. Me, quem nonnulli conseruatorem istius vrbis, quem parẽtem esse dixerunt, Getarum, & Armeniorum, & Colchorum copias ad eam adducere? me meis ciuibus famem, vastitatem inferre Italiæ? hunc primùm mortalem esse: deinde etiã multis modis posse exstingui cogitabam. Vrbem autem, & populum nostrum, seruandum ad immortalitatem, quantũ in nobis esset, putabam. & tamen [m] spes quædam me obtentabat, fore, vt aliquid coueniret potiùs, quàm aut hic tãtum sceleris, aut ille tantum flagitij admitteret. Alia res nunc tota est,
3 [n] alia mea. Sol (vt est in tua quadam epistola) excidisse mihi è mundo videtur. Vt ægroto, dum anima est, spes esse dicitur: sic ego, quoad Pompeius in Italia fuit, sperare non destiti. [o] Hæc me fefellerunt, & (vt verum loquar) ætas iam à diuturnis laboribus diuexa ad otiũ, domesticarum me rerum delectatione [p] mollinit. 4 [q] Nunc siue periculo experiendũ erit, experiar certè, vt hinc auolem. Antè oportuit fortasse: sed ea, quæ scripsisti, me tardarunt, & auctoritas maximè tua. nam cùm ad hunc locum venissem, [r] euolui volumen epistolarum tuarum: quod ego sub signo habeo, seruóque diligentissimè. Erat igitur in ea, quam x. Kal. Febr. dederas, hoc modo, *Sed videamus, & Cnæus quid agat, & illius rationes quorsum fluant. Quod si iste Italiam relinquet, faciet omnino malè, & (vt ego existimo) ἀλογίστως. sed tum demum cõsilia nostra commutanda erunt.* Hoc scribis post diem quartum, quàm ab vrbe discessimus. Deinde VIII. Kalend. Febr. *Tantummodò Cnæus noster, ne, vt vrbem ἀλογίστως reliquit, sic Italiam relinquat.* Eodem die das alteras literas, quibus mihi consulenti, planissimè respondes. est enim sic, *Sed venio ad consultationem tuam. Si Cnæus Italia cedit, in vrbem redeundum puto.*

m sic v.c. fort. *spes se quadam mihi ostẽtabat*, &c. L. *spes quadam me sustentabat*, &c.

n L. *alia mens mea.* al. *alia res nunc tota est, alia mea.*

o v.c. *Hæc hæc me fef.*

p L. *molliit.*

q *Nunc si vel periculosè exp.* Faër. *si vel periculo* al. *nunc si vel cum periculo*

r L. *reuolui*

s *qui enim finis peregrinationis?* Hoc mihi planè hæsit: & nunc ita video, infinitum bellum iunctum s miserrimæ fugæ: quam tu peregrinationem ὑποκορίζῃ. Sequitur χρησμὸς VI. Kalend. Febr. *Ego, si Pompeius manet in Italia, nec res ad pactionem venit, longius bellum puto fore. sin Italiam relinquit: ad posterum, bellum ἄσπονδον strui existimo.* Huius igitur belli ego particeps, & socius, & adiutor esse cogor, quod, & ἄσπονδον, & cum ciuibus. Deinde t VII. Id. Febr. cùm iam plura audires de Pompeij consilio, concludis epistolam quandam hoc modò, *Ego quidem tibi non sim auctor, si Pompeius Italiam relinquit, te quoque profugere. Summo enim periculo facies, nec reipub. proderis,* v *cui quidem posterius poteris prodesse, si manseris.* Quem φιλόπατριν, ac πολιτικὸν, hominis prudentis, s & amici, tali admonitu, non moueret auctoritas? Deinceps III. Id. Febr. iterum mihi respondes consulenti, sic, *Quod quæris à me,* x *fugámne fidam, an moram deserendam vtiliorem putem: ego verò in præsentia subitum discessum, & præcipitem profectionem, cùm tibi, tum ipsi Cnæo inutilem, & periculosam puto, & satius esse existimo,* y *vos dispertitos, & in speculis* z *esse: sed medius fidius, turpe nobis puto esse, de fuga cogitare.* Hoc turpe Cn. noster biennio antè cogitauit: ita sullaturit animus eius, & proscripturit iamdiu. Inde, vt opinor, cùm tu ad me quædam γλισχρότερον scripsisses, & ego mihi à te quædam significari putassem, vt Italia cederem, detestaris hoc diligenter XI. Kalend. Mart. *Ego verò nulla epistola significaui, si Cn. Italia cederet, vt tu vnà cederes: aut, si significaui, non dico fui inconstans, sed demens.* In eadem epistola, alio loco. *Nihil relinquitur, nisi fuga: cui te socium neutiquam puto esse oportere, nec vnquam putaui.* Totam autem hanc deliberationem euoluis accuratiùs in literis VIII. Kalend. Mart. datis. *Si M. Lepidus, & L. Volcatius remanent, manendum puto, ita, vt si saluus sit Pompeius, & constiterit alicubi,* hanc

s v.c. *quæ enim f.* & ita L.
s al. *miserrima fuga:*
t al. *VI. Idus*
v v.c. *quoi*
x v.c. *fugámne fidam, an moram de fendã, vtil.* L *fugámne fœdam, an moram nefandã, vtil.* al. *fugámne fœdã, an morã desidẽ, vtil.* al. *fugámne fidã, an moram fœdã vtil.* vide Turn. 1. aduer. c. 21.
y v.c. *vos dispertim eos, & in spec.* fort. *non desperare remp. timendo, sed in sp.*
z al. *esse: & medius fid.*

hanc νεκυίαν relinquas, & te in certamine vinci cum illo faciliùs patiaris, quàm cum hoc in ea, quæ perſpicitur, futura colluuie, regnare. Multa diſputas huic ſententiæ conuenientia. Inde ad extremum: *Quid ſi*, inquis, *Lepidus, & Volcatius diſcedunt? planè ἀπορῶ. Quod euenerit igitur, & quid egeris, id στερκτέον putabo.* Si tum dubitares, nunc certè non dubitas, iſtis manentibus. Deinde in ipſa fuga v. Kalend. Mart. *Interea non dubito, quin in Formiano manſurus ſis. Commodiſſimè enim τὸ μέλλον* ibi *καραδοκήσεις.* Ad Kal. Mart. cùm ille quintum iam diem Brundiſij eſſet, *Tum poterimus deliberare,* [a] *non ſcilicet integra re, ſed certè minùs infracta, quàm ſi vnà proieceris te.* Deinde IIII. Non. Mart. ὑπὸ τὴν λῆψιν, cùm breuiter ſcriberes, tamen ponis hoc, *cras ſcribam plura, & ad omnia. Hoc tamen dicam, non* [b] *pœnitere me conſilij de tua manſione: & quamquam magna ſolicitudine, tamen quia minùs mali puto eſſe, quàm in illa profectione, maneo in ſententia, & gaudeo te manſiſſe.* Cùm verò iam angerer, & timerem, nequid à me dedecoris eſſet admiſſum: III. Non. Mart. *Tamen te* [c] *non eſſe vnà cum Pompeio, non fero moleſtè: poſteà ſi opus fuerit, non erit difficile: & illi, quoquo tempore fiet, erit ἀσμένιστον. Sed hoc ita dico, ſi hic, qua ratione initium fecit, eadem cetera aget, ſincere, temperatè, prudenter. valde videro, & conſideratiùs vtilitati noſtræ conſuluero.* VII. Id. Martias ſcribis, Peducæo quoque noſtro probari, quòd quierim: cuius auctoritas multum apud me valet. His ego tuis ſcriptis me conſolor, vt nihil à me adhuc delictum putem. [d] Tu modò auctoritatem tuam defendito, aduerſus me nihil opus eſſe, conſcius ego aliis: ego, ſi nihil peccaui, reliqua tuebor. [e] Ad ea tute hortare, & me omnino tua cogitatione adiuua. Hîc nihildum de reditu Cæſaris audiebatur. Ego his literis hoc tamen profeci: perlegi omneis tuas, & in eo acquieui. [f] Lentulum noſtrum ſcis Puteolis eſſe: quod cùm è viatore quodam eſſet

auditum,

a L. *non iã ſcilicet*

b V. C. *pænitere*

c V. C. *non eſſe cũ Põp.* al. *non iſſe cum T.*

d L. *Tu modò auctoritatẽ tuã defendito aduerſus me: aduerſus alios nihil opus eſt. Si mihi nullius culpæ conſcius ſum ego, ſi nihil peccaui: reliq. r.*

e al. *Ad ea tu te hort.*

f al. hoc eſt nouæ epiſtolæ initium.

auditum, qui se diceret, eum in Appia, cùm is paulùm lecticam aperuisset, cognosse, [g] et si verisimile, misi tamen Puteolos pueros, qui peruestigarent, & ad eum literas. Inuentus est vix, in hortis suis se occultans, literásque mihi remisit, mirificè gratias agens Cæsari. De suo autem consilio C. Cæcio mandata ad me dedisse. eum ego hodie exspectabam, id est, * XIV. Kalendas April. Venit etiam ad me Matius * Quinquatribus, homo mehercule, vt mihi visus est, temperatus, & prudens, existimatus quidem est semper auctor otij. Quàm ille hæc non probare mihi quidem visus est? quàm illam * νεκυίαν (vt tu appellas) timere? Huic ego in multo sermone epistolam ad me Cæsaris ostendi, eam cuius exemplum ad te antea misi: rogauíque, vt interpretaretur, quid esset, quod ille scriberet, consilio meo se vti velle, gratia, dignitate, ope rerum omnium. Respondit, se non dubitare, quin & opem, & gratiam meam ille ad pacificationem quæreret. Vtinam aliquod in hac miseria reipub. πολιτικὸν opus efficere, & nauare, mihi liceat. Matius quidem & illum in ea sententia esse confidebat, & se auctorem fore pollicebatur. Pridie autem apud me [h] Crassipes fuerat, qui se prid. Non. Martias Brundisio profectum, atque ibi Pompeium reliquisse dicebat: quod etiam, qui VIII. Idus illinc profecti erant, nuntiabant. Illa verò omnes, in quibus etiam [i] Crassipes, [6] qui prudentia potuit attendere sermones [k] minaceis, inimicos optimatium, municipiorum hosteis, meras proscriptiones, meros Sullas: quæ Lucceium loqui? quæ totam Græciam? quæ verò Theophanem? & tamen omnis spes salutis in illis est, & ego excubo animo, nec partem vllam capio quietis. &, vt has pesteis effugiam, cum dissimillimis [l] nostri esse cupio. quid enim tu illic Scipionem, quid * Faustum, quid Libonem prætermissurum sceleris putas? quorum credi-

g L. *& si vix veris.*

* al. *XIII.*

* al. non habent hanc vocē *Quinquatribus*, vide hîc Manutiū.

* id est, Cæsaris comitatum.

h al. *Crassipus*

i al. *Crassipus*,

k v. c. *minacis*,

l v. c. *nostris* non plac.

* quidam vet. *Emastrum*,

creditores conuenire dicuntur. quid eos autem, cùm vicerint. in ciueis effecturos? quam verò putas μακροψυχίαν Cn. nostri esse? nuntiant Ægyptum, [m] & Arabiam εὐδαίμονα cogitare, Hispaniam abiecisse. monstra narrant: quæ falsa esse possunt: sed certè & hæc perdita sunt, & illa non salutaria. Tuas literas iã desidero. post fugam nostram numquam* iã nostrum earum interuallum fuit. Misi ad te exẽplum literarum mearum ad Cæsarem, quibus me aliquid profecturum puto. Vale.

m v. c. & L. & *Arabiam εὐδαίμονα, & μετοποταμίαν cogitare,*

*al. *tã vastum earũ*

CICERO IMP. S. D. CAESARI IMP. 13

VT legi tuas literas, [n] quas ab Furnio nostro acceperam, quibus mecum agebas, vt ad vrbem essem: te velle vti consilio, & dignitate mea: minùs sum admiratus. De gratia, & de ope quid significares, mecum ipse quærebam. spe tamen deducebar ad eam cogitationem, vt te pro tua admirabili, ac singulari sapientia, de otio, de pace, de concordia ciuiũ agi velle arbitrarer, & ad eam rationem existimabam satis aptam esse & naturam, & personam meam. Quod si ita est, & si qua de Pompeio nostro tuendo, & tibi, ac reip. reconciliando, cura te attingit: magis idoneum, quàm ego sum, ad eã causam, profectò reperies neminem: qui & illi semper, & senatui, cùm primùm potui, pacis auctor fui. Nec, sumtis armis, belli vllam partem attigi: iudicauíque te eo bello violari, contra cuius honorẽ, populi R. beneficio concessum, inimici, atque inuidi niterentur. Sed, vt eo tempore non modò ipse * auctor dignitatis tuæ fui, verùm etiam ceteris auctor ad te adiuuandum: sic me nũc Pompeij dignitas vehemẽter mouet. aliquot enim sunt anni, cùm vos [o] duos * delegi, quos præcipuè colerem, & quibus essem, sicut sum, amicissimus. Quamobrem à te peto, [p] vel potiùs precibus omnibus oro, & obtestor,

n *quas à Furnio*

* al. *adiutor* al. *fautor*

o sic v. c. al. *duos*

* al *elegi,*

p L. *vel potiùs omnibus te precib. oro,*

ſtor, vt in tuis maximis curis aliquid impertias temporis, huic quoque cogitationi vt tuo beneficio bonus vir, gratus, pius denique eſſe in maximi beneficij memoria poſſim. Quę ſi tantùm ad meipſum pertinerent, ſperarem me à te tamen impetraturum, ſed, vt arbitror, & ad tuam fidem, & ad remp. pertinet,[r] [q] me & pacis vtriuſque veſtrûm, & ad ciuium concordiam, per te, quàm accommodatiſſimum conſeruari. Ego cùm antea tibi de Lentulo gratias egiſſem,[r] cùm ei ſaluti, qui mihi fuerat, fuiſſes,[s] tamen eius lectis literis, quas ad me gratiſſimo animo de tua liberalitate, beneficióque miſit, eandem me ſalutem à te accepiſſe putaui, quam ille. In quem ſi me intelligis eſſe gratum, cura, obſecro, vt etiam in Pompeium eſſe poſſim.

q al. *me & ad pacem vtriuſq; veſtrûm*, &c. L. *me & ad vtriuſque veſtrū*, al. *& pacis & vtriuſq;* al. *me è pancis* al. *me & pacis vtriuſque veſtrûm*.

CICERO ATTICO, S. 14

LEGEBAM tuas literas XIII. kalend. cùm mihi epiſtola affertur à Lepta, circumuallatum eſſe Pompeium, ratibus etiam exitus portus teneri. Nō medius fidius, prę lacrymis poſſum reliqua nec cogitare, nec ſcribere. miſi ad te exemplum. Miſeros nos. cur nō omnes fatum illius vnà exſecuti ſumus?[t] Ecce eadem à Matio, & Trebatio: quibus Minturnis obuij Cæſaris tabellarij. Torqueor infelix, vt iam illum Mucianum exitum exoptē. At quàm honeſta, at quàm expedita tua conſilia?[v] quàm euigilata tuis cogitationibus, quà itineris, quà nauigationis, quà congreſſus, ſermoníſq; cum Cæſare? Omnia tum honeſta, tum cauta. In Epirum vero inuitatio quàm ſuauis? quàm liberalis? quàm fraterna? De Dionyſio ſum[x] admiratus: qui apud me honoratior fuit, quàm apud Scipionem Panætius: à quo impuriſſimè hæc noſtra fortuna[y] deſpectata eſt. Odi hominem, & odero. vtinam vlciſci poſſem, ſed illū vlciſcentur mores ſui. Tu, quæſo, nunc vel maximè, quid agendum nobis ſit, cogita. Populi Rom.

r for. *quòd ei ſ.*
s L. *tum lectis eius lit.*
t L. *Ecce autē à Matio, & Trebatio eadē: quib.*
v fo. *quàm euigilatæ tuæ cogitationes*,
x fort. *demiratus*:
y L *deſpectata eſt*, fo. *deſpicata eſt*.

Rom. exercitus Cn. Pompeium [z] circumſidet: foſſa & vallo ſeptũ tenet, fuga prohibet. Nos viuimus, & ſtat vrbs iſta? Prætores ius dicunt? ædiles ludos parant? viri boni vſuras perſcribunt? ego ipſe ſedeo? Coner illuc ire, vt inſanus? implorare fidem municipiorum? Boni non ſequentur: leues irridebũt: rerum nouarum cupidi, victores præſertim, & armati, vim & manus afferent. Quid cenſes igitur? [a] quidnam eſt tui conſilij * ad finis huius miſerrimæ vitæ? nunc doleo, nunc torqueor, cùm quibuſdam aut ſapiens videor, quod vnà non ierim, aut felix fuiſſe: mihi contrà numquam enim illius victoriæ ſocius eſſe volui, calamitatis mallẽ fuiſſe. Quid ego nunc tuas literas, quid tuam prudentiam, aut beneuolentiam implorem? actum eſt. Nulla re iam poſſum iuuari: qui ne, quid optem quidem, iam habeo, niſi vt aliqua inimici miſericordia liberetur. [1] οὐκ ἐς ἔτυμος ὁ λόγος (vt opinor) ille de ratibus. Quid enim eſt, quòd Dolabella iis literis, quas III. Idus Mart. à Brundiſio dedit, [b] hanc εὐημερίαν quaſi Cæſaris ſcriberet, Pompeiũ in fuga eſſe, eúmque primo venio nauigaturum? quod valde diſcrepat ab his epiſtolis, quarum exempla antea ad te miſi. Hic quidem mera ſcelera loquuntur. ſed non erat nec recentior auctor, nec huius rei quidem, melior Dolabella. Vale.

*z L. circũſedet: aL. & quid nam eſt tui cõſilij? quid finis huius miſerrimæ vitæ? al. ec quidnã eſt? * al. quid? finis huius al. ecquis finis huius al. ac finis al. ad finis*

b L. hanc quaſi εὐημερίαν Cæſ.

CICERO ATTICO, S. 15

TVAS XI. kalendas accepi literas, quibus omnia conſilia differs in id tempus, cùm ſcierimus, quid actum ſit & certè ita eſt: nec interim poteſt [c] quidquam ſtatui, ne cogitari quidem. quamquam hæ mihi literæ Dolabellæ iubẽt ad priſtinas cogitationes reuerti. fuit enim pridie [d] Quinquatrus egregia tẽpeſtas: qua ego illũ vſum puto. συναγωγὴ cõſiliorũ tuorũ nõ eſt à me collecta ad querelã: ſed magis ad conſolationẽ meã. nec enim me tam hæc

c Q. V. C. quidquam non modò ſtatui, ſed ne cogitari quidẽ. vide 2. Fã. ep. 12.

d Q. V. C. Quinquatres

hæc mala angebant, quàm suspicio culpæ, ac temeritatis meæ. eam nullam puto esse, quoniam cum consiliis tuis [e] mea & facta, & consilia consentiunt. Quòd mea prædicatione factum esse scribis magis, quàm illius merito, vt tantum ei debere viderer: est ita. [f] Ego illum extuli semper, & eo quidem magis, ne quid ille superiorum meminisse me putaret. quæ si maximè meminissem: tamen illius temporis similitudinem iam sequi deberē. nihil me adiuuit, cùm posset: & postea fuit amicus, [g] & tā valde, & quam ob causam, planè scio. ergo ego quoque illi. Quinetiam illud par in vtroque nostrûm, [i] quod ab eisdem [h] dilecti sumus, sed vtinam tantum ego ei prodesse potuissem, quantum ille mihi potuit. mihi tamen quod fecit, gratissimum: nec ego, nunc eum [1] iuuare qua re possim, scio: nec, si possem, cùm tā pestiferum bellum pararet, adiuuandum putarem, tantùm offendere animum eius, hic manens, nolo: nec mehercule ista videre, quæ tu potes iam animo prouidere, nec interesse istis malis possem: sed eò tardior ad discedendum fui, quòd difficile est de discessu voluntario sine vlla spe reditus cogitare. nam ego hunc ita paratū video peditatu, equitatu, classibus, auxiliis Gallorum,[2] quos Matius [k] σαλπίζει, vt puto: sed certè dicebat, *peditū, * equitum * [l] polliceri sumtu suo annos decem. Sed sit hoc λάπισμα. magnas habet certè copias, & habebit * non ille vectigal, sed ciuium bona. Adde confidentiam hominis, adde imbecillitatem bonorum virorum: qui quidē, quòd illum sibi meritò iratum putant, oderūt:[3] [m] vt tu scribis, ludum, ac vellem scribis. [n] Quisnam hæc significasset? sed & iste, quia plus ostēderat, quàm fecit, & vulgò illum qui amarunt, non amant. Municipia verò, & rustici Romani illum metuunt, hunc adhuc diligunt.

e L. *mea facta & cōsil.*
f v. c. *Ego illa ext.*
g L. *quàm valde*, al. *etiam*
h L. *illecti* s. al. *lecti*
i sic v. c. for. *qua re iuuare*
k L. *ἰλάπτει ζει*,
* al. *peditū* CCIↃↃ. *equitum sex polliceri*
l L. *eos polliceri*
* Bos. *non vt ille*
m L. *vt tu scribis, ludūt, & bellè scribis.* Vrs. *&, vt tu scribis, ludunt, ac bellè scribis quisnā hæc significasset? sed & istum, quia plus ostēderat, quā fecit, amāt & vulgò istū* al. *vt tui scribis illudunt* al. *vt scribis ludum, ludunt.*
n L. *Quid? nō hæc significas? scilicet & iste, quia plus ostēderat, quàm fecit, amatur vulgò, & vulgò illum qui amarunt, non amant.* Bos. *quisnam hic significasse te*

gunt. Quare ita paratus eſt, vt, etiam ſi vincere non poſſit, quomodo tamen ipſe vinci poſſit, non videam. Ego autem nō tam γοητείαν huius timeo, quàm πειθανάγκην. αἱ γὰρ τῶν τυράννων δεήσεις, inquit Πλάτων, οἶσθ' ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις. Illa ἀλίπλοα video tibi non probari: quæ ne mihi quidem placebant: ſed habebam in illis & occultationem, & ὑπηρεσίαν fidelem. Quæ ſi mihi Brundiſij ſuppetant, mallem. ſed ibi occultatio nulla eſt. Verùm (vt ſcribis) [o] cùm ſcierimus. Viris bonis me nō nimis excuſo. quas enim eos cenas & facere, & obire ſcripſit ad me *Sextus? quàm lautas? quàm tēpeſtiuas? Sed ſint quamuis boni. + non ſunt meliores, quàm nos. mouerent me, ſi eſſent fortiores. De Lanuino Phameæ, erraui. Troianum [p] ſomniaueram. id ego volui Q. ſed pluris eſt. iſtuc tamen cuperem emeres, ſi vllam ſpē fruendi viderem. Nos quæ monſtra quotidie intelligamus, [q] ex illo libello, qui in epiſtolam coniectus eſt. Lentulus noſter [r] Puteolis eſt, ἀδημονῶν, is, vt Cęcius narrat, quid agat. διαπροσωπὴν Corfinienſem reformidat. Pompeio nūc putat ſatisfactum: beneficio Cæſaris mouetur. ſed tamen mouetur magis [s] proſpecta re: nec hæc [t] poſſe ferre.

Omnia miſera, ſed hoc nil miſerius. Pompeius [v] Cn. Magium de pace miſit, & tamen oppugnatur, quod ego non credebam. Sed habeo à Balbo literas: quarum ad te exemplum miſi. Lege, quæſo, & illud infimum caput ipſius Balbi, [x] optimi, cui Cn. noſter locum, vbi hortos ædificaret, dedit. quem cui noſtrûm non ſæpe prætulit? Itaque miſer torquetur. Sed ne bis eadem legas, ad ipſam te epiſtolā reiicio. ſpem autem pacis habeo nullā. Dolabella ſuis literis Idibus Mart datis, merum bellum loquitur. Maneamus ergo in illa eadem ſententia miſera, & deſperata, quando hoc miſerius eſſe nihil poteſt.

o al. *cùm ſciemus.*
* *Boſ. Cacius?*
p v.c. *ſomniabam.*
q L. *tu ex illo lib.*
r al. *Puteolis eſt, ἀδημονῶν, vt Cacius narrat, quid agat.*
s fort. *per ſpecta re:*
t L. *poteſt f.*
v al. *Munatiū* q. v.c. *Numerium*
x L. *optimi viri, cui*

BALBVS CICERONI IMP. S. D. 16

CAESAR nobis literas perbreueis miſit, quarum exemplum ſubſcripſi. breuitate epiſto

epiſtolæ ſcire poteris eum valde eſſe diſtentũ, qui tanta de re tam breuiter ſcripſerit. Siquid præterea noui fuerit, ſtatim tibi ſcribam. *Cæſar Oppio,*[y] *Cornelio S.*[z] *Ad VII. Idus Mart. Brundiſiũ veni ad murum caſtra poſui. Pompeius eſt Brundiſij. miſit ad me Cn. Magium de pace. quæ viſa ſunt reſpondi. Hoc vos ſtatim ſcire volui. cùm in ſpem venero de compoſitione aliquid*[a] *me conficere: ſtatim vos certiores faciam.* Quomodo[b] nunc me putas, mi Cicero, torqueri, poſtquam rurſus in ſpem pacis veni, ne qua res eorũ compoſitionem impediat? Námque, quod abſens facere poſſum, opto, quòd ſi vnà eſſem, aliquid fortaſſe proficere[c] poſsẽ. Nũc exſpectatione crucior. Vale.

CICERO ATTICO, S. 17

MISERAM ad te IX. kalen. exemplum epiſtolæ Balbi ad me, & Cæſaris ad eum. Ecce tibi eodem die Capua literas accepi ab Q. Pedio, Cæſarem ad ſe prid. Id Mart. miſiſſe literas hoc exemplo: Pompeius ſe oppido tenet. nos ad portas caſtra habemus. conamur opus magnum, & multorum dierũ propter altitudinem maris. ſed tamẽ nihil eſt, quod potiùs faciamus. Ab vtroque portus cornu moleis iacimus, vt aut illum quamprimùm traiicere, quod habet Brũdiſij copiarum, cogamus, aut exitu prohibeamus.

Vbi eſt illa pax, de qua Balbus ſcripſerat torqueri ſe? Ecquid acerbius? ecquid crudelius? Atque eum loqui[d] quidam αὐθεντικῶς[e] narrant, Cn. Carbonis, M. Bruti ſe pœnas perſequi, omniúmque eorum, in quos Sulla crudelis hoc ſocio fuiſſet: nihil Curionem ſe duce facere, quod non hic, Sulla duce,[f] feciſſet. Ad ambitionem, quibus exſilij pœna ſuperioribus legibus non fuiſſet: ab illo patriç* proditores de exſilio reductos eſſe: queri de Milone per vim expulſo: neminem tamen ſe violaturum,[g] niſi qui arma * hæc contrà. Bębius quidam, à Curione III. Idus profectus, homo

y al. *Cornelióque*
z L. *a.d*
a L. *me poſſe cõficere:* aliis *quid me conficere:* videtur eſſe gloſſema
b al. *me nunc put.*
c al. *poſſem videri.* nõ pl.
d vox *quidã* abeſt à q.v.c.
e v.c. & L. *narrabat,*
f for. *feciſſet. Ab hoc lege noua de ambitu eos ex vrbe eſſe eiectos, quib. exſulij p.* Boſ. *duce feciſſẽ ad ambitionem, quibus exilij*
*al. *perditores*
g L. *niſi qui arma contrà. Hæc quidẽ Bæbius à Curione &c.*
* Boſ. *hæc: contra Babius*

homo non infans : [i] sed [h] quis vlli non dicat? planè nesciò,quid agam. [i] Illinc quidem Cn. profectum puto. Quidquid est, biduò sciemus. [k] A te nihil ne antè prorsus quidem quid literarum,nec mirũ quid enim est, quod scribamus?Ego tamen nullum diem prætermitto. Scripta epistola, literæ mihi ante lucem à Lepta Capua redditæ sunt, Idibus Mart. Pompeium à Brundisio conscendisse, ac Cæsarem [l] ad VII.kal.April.Capuæ fore.

CICERO ATTICO, S. 18

CVM dedissem ad te literas,vt scires, Cæsarem Capuæ VII.kalend.fore,allatæ mihi Capua sunt literæ, eum in Albano apud Curionem V. kalend. fore. Eum cùm videro, Arpinum pergam.Si mihi veniam,quam peto, dederit:vtar illius cõditione.sin minùs:impetrabo aliquid à meipso.Ille, vt ad me scripsit, legiones singulas posuit Brundisij.Tarenti, Siponti. claudere mihi videtur maritimos exitus , & tamen ipse Græciam spectare potiùs, quàm Hispanias. [m] sed hæc lõgiùs absunt.Me nunc & congressus huius stimulat(is verò adest) [n] & prima eius actionis horreo. Volet enim(credo)s.c. facere:volet augurum decretum. [o] rapiemur, aut absentes vexabimur,vel vt coss. roget prætor, [p] vel dictatorem dicat: quorum neutrum ius est. [q] & , si Sulla potuit efficere,ab interrege vt dictator diceretur, & magister equitum, cur hic non possit? Nihil expedio , nisi vt aut ab hoc , tanquam Q. Mucius, aut ab illo , tanquam L. Scipio. Cùm tu hæc leges , ego illum fortasse conuenero. [r] τέτλα,κων'τερον.ne illud quidem nostrũ proprium. erat enim spes propinqui reditus,erat hominum querela : nunc exire cupimus: qua spe reditus , mihi quidem numquam in mentem venit. Non modò autem nulla querela est municipalium hominum , ac rusti-

h L. *qui so li nõ dicat?* pl. Faërn. *Sed quid si ille non dicat?* al. *sed quis illi nõ dicat?* Bos. *sed qui vlli dicat?*

i L. *Illim* q.al. *Illinc equidem*

k L. *A te nihil prorsus,ne ante dies quidẽ quinque literarũ,nec mir.* Bos. *Anteros quidẽ qui à te literarum,*

l L. *a. d.* VII.*Kal.*

m al. *sed hæ longiùs absunt.* al. *& hæ long. abs.*

n al. *& primas eius actiones horreo.*

o fort. *aut rap.*

p fort. *vel vt dict.*

q v.c & L. *Sed, si Sulla p.*

r L. τέτλαθι, κύντερον. vide Homer. Odyss. υ

rusticorum, sed contrà metuunt, vt crudelem, [s] iratum nec tamen mihi quidquam est miserius, quàm remãsisse: nec optatius, quàm euolare, non tam ad belli quàm ad fugæ societatem. Sed tu omnia consilia differebas in id tẽpus, cùm sciremus, quæ Brundisij acta essent. scimus nẽpe: hæremus nihilominus. vix enim spero mihi hunc veniam daturum. etsi multa affero iusta ad impetrandum. sed tibi omnem illius, meúmque sermonem, omnibus verbis expressum statim mittam. Tu nũc omni amore [t] enitere tuos cura tua, & prouidentia iuues. Ita subitò accurrit, [v] vt ne Trebatium quidem, vt constitueram, possim videre. omnia nobis imparatis agenda. Sed tamen* ἄλλα μὲν αὐτὸς, vt ait ille, ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται. Quidquid egero, continuò scies. Mandata Cæsaris ad c o s s. [x] & Pompeium, quæ rogas, nulla habeo: quæ descripta [y] attulit, illa è via misi [z] ad te: è quibus mandata puto intelligi posse. Philippus Neapoli est, Lentulus Puteolis. De Domitio, vt facis, sciscitare vbi sit, quid cogitet. Quòd scribis, asperiùs me, quàm mei patiantur mores, de Dionysio scripsisse: vide, quàm sim antiquorum hominum te, medius fidius, hanc rem grauiùs putaui laturum esse, quàm me. nam præterquam quòd te moueri arbitror oportere iniuria, quæ mihi à quoquam facta sit, præterea teipsum quodammodo hic violauit, cùm in me tam improbus fuit sed tu, id quanti æstimes, tuum iudicium est, nec tamen in hoc tibi quidquam oneris impono. ego autem illum malè sanum semper putaui: nunc etiam impurum, & sceleratum puto: nec tamen mihi inimiciorem, quàm sibi Philargyro [a] bene causam certè habuisti & veram, & bonam: relictum esse me potiùs, quàm reliquisse. Cùm dedissem iam literas [b] ad VIII. Kalendas: [c] quos cum Matio pueros, & Trebatio miseram, epistolam mihi attulerunt, hoc exemplo: Matius, & Trebatius Ciceroni Imper.

s L. *& ira tum.*

t L. *enitere, vt nos cura tua, & pruden tia iuues.*

v L. *vt ne Rebiliũ* q. al. *T. Ranillũ* Tur. *T. Rebilliũ* Bos. *Trebillum*

* Vide Odyss. β

x L. *& ad Pomp.*

y al. *attuli,*

z v.c *ad te antè: è quib*

a v.c. & L. *bene curasti.* ausi. al. *De Phylargyro, bene.*

b L. *a. d.* VIII. *Kalendas:*

c v.c. *quos cum Matio pueri, &* Tr. fort. *pueri, quos Matio, & Trebatio mis. epist.' mihi att.*

Imper.s.Cùm Capua exiſſemus,in itinere audiuimus, Pompeium Brundiſio ad xvi.Kalēd. April. cum omnibus copiis, quas [c] habuerat, profectum eſſe: Cæſarem poſtero die in oppidum introiſſe,contionatum eſſe:inde Romam contendiſſe:velle ante Kal.eſſe ad vrbem, [f]& paucos dies ibi commorari, deinde in Hiſpanias proficiſci. Nobis non alienum viſum eſt, quoniam de aduentu Cæſaris pro certo habebamus,pueros [g] tuos ad te remittere, vt id tu quamprimùm ſcires. Mandata tua nobis curæ ſunt,eaque, vt tempus [h] poſtulauerit,agemus. [i]Trebatius Scęuola facit,vt antecedat.Ep.ſtola conſcripta,nuntiatum eſt nobis,Cęſarē [k] ad viii.Kal.Capuæ,ad vii.Sinueſſæ. [l] hæc pro certo putamus.

d L.a.d. xvj.
c v.c.habuit,
f al. & pauculos
g tuos abeſt à q. v. c.
h L.poſtularit,
i L.Trebatius ſedulo facit, vt antec.
k L. ad vij. Kal. Apriles Beneuenti manſurum. ad vij. Kal. Capua:ad vij. Sinueſſæ. Hæc

CICERO ATTICO, S. 19

CV[l] M, [m] quid ſcriberem ad te,nihil haberem,tamen,ne quem diem intermitterē, has dedi literas. Ad vi.Kalendas Cæſarem Sinueſſæ manſurum nuntiabant.ab eo mihi literæ redditæ ſunt [n] ad vii.Kalend.quibus iam opes meas,non, [o] vt in ſuperioribus literis, opē exſpectat. Cùm eius clementiam Corfinienſem illam per literas collaudauiſſem,reſcripſit hoc exemplo, Cæſar imp. Ciceroni imp. Sal. Recte augurraris de me(bene enim tibi cognitus ſum)nihil à me abeſſe longiùs crudelitate. Atque ego cùm ex ipſa re magnam capio voluptatē, tum meū factum probari abs te, [t] triūpho & gaudeo,neque illud me mouet, quòd ij,qui à me dimiſſi ſunt,diſceſſiſſe dicuntur, vt mihi rurſus bellum inferrent. nihil enim malo,quā & me mei ſimilem eſſe,& illos ſui. Tu velim mihi ad vrbem præſtò ſis, vt tuis conſiliis,atque opibus(vt conſueui)in omnibus rebus vtar. Dolabella tuo nihil ſcito mihi eſſe iucundius. hanc adeò habebo gratiā illi. neq; enim aliter facere poterit: tanta eius humanitas, is ſenſus, ea in me eſt beneuolentia. Vale.

l al. hoc
m L.q.ſcr.
n L.a.d. vij.
o L.vt ſuperioribus lit.

CICERO ATTICO, S. 20

TREBATIVM [p] VI. Kal. quo die has literas dedi, exspectabam. ex eius nuntio, Matiiq; literis meditabor, quomodo cum illo loquar. O tempus miserum! nec dubito, quin à me cōtendat, [q] ad vrbem veniam. Senatum enim Kalendis velle se frequentem adesse, etiam Formiis proscribi iussit. Ergo ei negandum est? [r] Sed quid praeripi? statim ad te perscribam omnia. ex illius sermone statuam, Arpinúmne mihi eundum sit, an quò aliò. Volo Ciceroni meo togam puram dare, istic puto. Tu, quaeso, cogita, quid deinde. nam me hebetem molestiae reddiderunt. A Curio, velim scire, ecquid ad te scriptum sit de Tirone, ad me enim ipse Tiro ita scripsit, vt verear, quid agat. [s] Qui autem veniunt inde, id modò nuntiant. Sanè in magnis curis etiam [t] haec me solicitant. in hac enim fortuna perutilis eius & opera, & fidelitas esset.

p q.v.c. al. [illegible] ad vrbem, vt veniam,
r L. Sed quid praecipio? al. Sed quid praeripio? Turn. Sed quid praepis? vet. Sed quid praeripit? al. Sed quid praeripiat?
s L. Qui autem veniunt, inania admodum nuntiant. al. Qui autē veniūt in vi admodum nunciant. Bos. [illegible] nunciant. vet. [illegible] & in id modò
t L. haec me solicitat.
v L. si nos nō venire-mus,
x al. Cùm multa:
y L. eo nolo

CICERO ATTICO, S. 21

VTRVMQVE ex tuo consilio. nam, & oratio fuit ea nostra, vt bene potiùs ille de nobis existimaret, quàm gratias ageret: & in eo mansimus, ne ad vrbem. illa fefellerunt, facilem quod putaramus. nihil vidi minùs damnari se nostro iudicio: tardiores fore reliquos, [v] si in his non veniremus, dicere. ego dissimilē illorum esse causam. [x] Quid multa? Veni igitur, & age de pace. Meóne, inquam, arbitratu? An tibi, inquit, ego praescribam? Sic, inquam, agam, Senatui non placere, in Hispanias iri, nec exercitus in Graeciam transportari, multaque, inquā, de Cn. deplorabo. Tū ille, Ego verò ista dici nolo. Ita putabā, inquā, sed ego [y] ei nolo adesse, quòd aut sic mihi dicendum est, multaque, quae nullo modo possem silere, si adessem: aut non veniendum. Summa fuit, vt ille, quasi exitum quaerens, vt deliberarem. Nō fuit negandum. ita discessimus. Credo igitur hunc me

me non amare. At ego me amaui: quod mihi iampridem vſu non venit. Reliqua, ô Dij, qui comitatus? quæ (vt ſoles dicere) νεκυΐα, [z] in qua erat [z] Eros Celeri. O rem perditam! ô copias deſperatas! [2] [a] Quid Seruij F. Quòd in his caſtris fuerunt, quibus Pompeius circumſideretur? Sex legiones: multùm vigilat, audet, nullũ video finem mali. Nunc certè promenda tibi ſunt conſilia. Hoc fuerat extremum. [3] Illa tamen [b] κατακλεῖσις illius eſt odioſa, quam pænè prӕterij: ſi ſibi conſiliis noſtris vti non liceret, vſurum, quorum poſſet, ad omniaque eſſe deſcenſurum. Vidiſti igitur virum: vt ſcripſeras: ingemuiſti? certè. cedò reliqua. Quid? continuò ipſe [c] in Puteolanum: ego Arpinum: inde exſpecto quidem [4] [d] ΑΛΑΤΚΑCΑΝ illam tuam. Tu (malùm) inquies, actum ne agas. etiã illum ipſum, quem ſequimur, multa fefellerunt. ſed ego tuas literas exſpecto. Nihil eſt enim iam, vt antea, VIDEAMVS, HOC QVORSVM EVADAT. Extremum fuit de congreſſu noſtro: quo quidem non dubito quin iſtum offenderim. eò maturiùs agendum eſt. Amabo te, epiſtolam, & πολιτικὴν. Valde tuas literas nunc exſpecto.

CICERO ATTICO, S. 22

EGO meo Ciceroni, quoniam Roma caremus, Arpini potiſſimùm togam puram dedi: idq; municipibus noſtris fuit gratum: etſi omneis, & illos, & quà iter feci, mӕſtos, afflictoſque vidi. tam triſtis, & tam atrox eſt ἀναθεώρησις huius ingentis mali. [e] Delectus habetur. in hiberna deducuntur. Ea, quæ, etiam cùm à bonis viris, cũ iuſto in bello, cũ modeſtè fiũt, tamen ipſa per ſe moleſta ſunt, quã cẽſes acerba nunc eſſe, cũ à perditis, in ciuili nefario bello, petulantiſſimè fiant. Caue autem putes, quemquam hominem in Italia turpem eſſe, qui hinc abſit. Vidi ipſe Formiis vniuerſos: neque mehercule vnquam homines putaui: & noram [f] omneis: ſed numquã vno loco viderã.

z L. *Eros Celeris.* al. *ara ſceleri.* al. *Oratio ſceleris.* al. *Eros celer.* Boſ. *Eros celero.*

a v.c. & L. *Quid, quòd Seruij fili*, *& Titinij, in iis caſtris fuerũt, quib. Pompeius circũſederetur?* al. *Quid, quòd Titinij in iis caſtris* Boſ. *Quid quòd Seruij fili*, *& Tilinij*

b L. *κατακλεῖς illi*, Turneb. 1. adu. ca. 21.

c L. *in Pedanum:*

d L. *δ᾽ ἄδ᾽* *ᾠδὴν*, al. *ἀνατέλλουσαν*,

e L. *Dilectus habentur.*

f v.c. *omnis:*

Pergamus igitur, quò placet, & nostra omnia relinquamus. Proficiscamur ad eũ, cui gratior noster aduentus erit, quàm si vnà [g] fuissemus. tum enim eramus in maxima spe: nunc ego quidem, in nulla: nec, præter me, [g] quisquam Italia cessit, nisi qui hunc inimicum sibi putaret. nec mehercule hoc facio reip. causa, quam funditus deletam puto: sed ne quis me putet ingratum in eum, qui me leuauit iis incommodis, quibus idem affecerat: & simul quòd ea, quæ fiunt, aut quæ certè futura sunt, videre [h] non potero. Etiam equidem s. c. facta quædam iam puto: vtinam in Volcatij sententiam. Sed quid refert? est enim vna sentẽtia omniũ. Sed erit [i] immitissimus Seruius, qui filium misit [k] ad affligendum Cn. Pompeium, aut certè capiendum, cũ Pontio Titiniano. etsi hic quidẽ timoris causa: ille verò. Sed stomachari desinamus, [l] & aliquando sententiam terminemus, vt nihil noui, nisi id, quod minimũ vellẽ, spiritum reliquum esse. Nos, quoniam superũ mare obsidetur, [m] infero nauigabimus: &, si Puteolis erit difficile, Crotonem putemus, aut Thurios, & boni ciues, & amantes patriæ, mare infestum habebimus. Aliam rationem huius belli gerendi nullam video: in Aegyptum nos abdimus: exercitu pares esse non possumus: pacis fides nulla est. sed hæc satis deplorata sunt. Tu velim literas [n] Cephalioni des de omnibus rebus actis, denique etiam de sermonibus hominum, nisi planè obmutuerunt. Ego tuis consiliis vsus sum, maxime quòd & grauitatem in congressu nostro tenui, quam debui, [o] &, ad vrbem vt nõ accederem, perseueraui. Quod superest, scribe, quæso, quã accuratissime (iam enim extrema sunt) quid placeat, quid censeas. etsi iam nulla dubitatio est. tamen si quid, vel potiùs, quidquid veniet in mentem scribas velim.

M. TVL-

g for. *iuissemus.*
g L. *quisquam ex Italia*
h v.c. *non possunt.* fort. *non possum.*
i L. *iniustissimus*
k L. *ad effligendum Cn.*
l v.c. *& aliquando sententiã, vt nihil noui, &c.*
m q. v. c. *inferum* nal. *Cephaloni*
o L. *& vt ad vrbem non accederem,*

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM,

LIBER X.

CICERO ATTICO, S. I

ERTIO Non. cùm in Laterium fratris venissem, accepi literas, [a] & paulũ respiraui: quod post has ruinas mihi non acciderat. per enim magni æstimo, tibi firmitudinem animi nostri, & factũ nostrum probari Sexto enim nostro quòd scribis probari, ita lætor, vt me, quasi patris eius, cui semper vni [b] tribui plurimùm, iudicio comprobari putem: qui mihi, quod sæpe soleo recordari, dixit olim Nonis illis Decembribus: cùm ego, Sexte, quídnã ergo? *μὴ μὰν, inquit ille, ἀσπουδί γε, καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι. Eius igitur mihi viuit auctoritas, & simillimus eius filius eodem est apud me pondere, quo fuit ille: quem saluere velim iubeas plurimũ. Tu tuum consilium, etsi non [d] in longum tempus differs (iam enim illum emptum pacificatorem perorasse puto: iam actũ aliquid esse [e] in consessu senatorum) tamen suspensum *me detines: sed eo minùs quòd non dubito, quid nobis agendum putes. Quid enim Flauio legionem, & Siciliam dari scribis? & id iam fieri? quæ tu scelera partim parari, & iam cogitari partim ex tempore futura censes? Ego verò Solonis, popularis tui, &, vt puto, etiam mei, legem negligam, qui capite sanxit, si qui in seditione [f] non alterutrius partis fuisset: [g] nisi tu aliter censes: & hinc abero, & filij: sed alterum mihi est certius: nec præripiam tamen: exspectabo tuum consilium, & eas literas, nisi alias iam dedisti, quas scripsi, vt [h] Cephaloni dares.

a L. & paulùm lectis resp.
b v.c. plurimùm tribui,
c L. nonis illis, illis Decemb.
* Homer. Iliad. χ
d al. in longinquum vet. longũ cum
e L. in concessu senatorum, non enim dico senatũ) tamen, &c.
* Bos. me inde tenes:
f v.c. alterius vtrius
g al. nisi si tu aliter
h L. Cephalioni

Quòd ſcribis, non quo alicunde audieris, ſed teipſum putare, me attractum iri, ſi de pace agatur: mihi omnino non venit in mentem, quę poſſit actio eſſe de pace, cùm illi certiſſimum ſit, ſi poſſit, exſpoliare exercitu, & prouincia Pompeium. [i] niſi forte [i] iſte ſummarius ei poteſt perſuadere, vt, dum oratores eant, & redeant, quieſcat, nihil video, quod ſperem, aut quod iam putem fieri poſſe: [k] ſed tamen hominis hoc ipſum probi eſt, [l] & magnum ſit τῶν πολιτικωτάτων σκεμμάτων, veniendúmne ſit in conſilium tyranni, ſi is aliqua de re bona deliberaturus ſit. Quare, ſiquid eiuſmodi euenerit, vt arceſſamur (quod equidem non curo: quid enim eſſem de pace dicturus, dixi: ipſe valde repudiauit) ſed tamen ſiquid acciderit: quid cenſeas mihi faciendum, vtique ſcribito. Nihil enim mihi adhuc accidit, quod maioris conſilij eſſet. Trebatij boni viri & ciuis, verbis te gaudeo delectatum: tuaque iſta crebra ἐκφωνησεύπρέπειν, me ſola adhuc delectauit. Literas tuas vehementer exſpecto: quas quidem credo iam datas eſſe. Tu cum Sexto ſeruaſti grauitatem eandem, quam mihi præcipis. Celer tuus diſertus magis eſt, quàm ſapiens. De iuuenibus, quæ ex Tullia audiſti, vera ſunt. M. Antonij iſtud, quod ſcribis, non mihi videtur tam re eſſe triſte, quàm verbo. hæc eſt* ἄλη, in qua nunc ſumus, mortis inſtar. aut enim mihi libere inter malos πολιτευτέον fuit, *aut vel periculosè cum bonis: aut nos temeritatem bonorum [m] ſequamur, aut audaciam improborum inſectemur. vtrumque periculoſum eſt. [n] Ad hoc, quod agimus, [o] & turpe, nec tamen tutum. Iſtum, qui filium Brundiſium de pace miſit (de pace idem ſentio, quod tu, ſimulationem eſſe apertam: parari autem bellum acerrimè) [p] me legatum iri non arbitror: cuius adhuc (vt optaui) mentio facta nulla ſit eo minùs habeo neceſſe ſcribere, aut etiam cogitare, quid ſim facturus, ſi acciderit, [q] vt legarer. Vale.

i fort. iſte ſummarius

k L. ſed tamen munus hoc ipſum pr.

l L. & vnū ſit τῶν π.

*Mur. ἄσ̈η legit, var. lect. li. 10. c. 12.

*al aut periculosè

m v.c. ſequimur,

n L. At hoc, q.

o al. nec t.

p al. nō me legatum iri arb.

q v.c. vt legerer. L. vt leger. al. vt legar.

CICB

CICERO ATTICO, S. 2

EGO cùm accepissem tuas literas Non. April. quas [r] Cephalio attulerat, essemque Minturnis postridie mansurus, & inde protinus: sustinui me in Arcano fratris, vt dum aliquid certius afferretur, occultiore in loco essemus, agerenturque nihilominùs quæ sine nobis agi possunt. [s] M M T F Y C A iam adest, & animus ardet, nec est quidquam, quò, & quà: sed hæc nostra erit cura, & peritorum. Tu tamen, quoad poteris, vt adhuc fecisti, nos consiliis iuuabis. Res sunt inexplicabiles. Fortunæ sunt committenda omnia. sine spe conamur vlla. [t] melius si quid acciderit, mirabimur. Dionysium nolim ad me profectum: de quo ad me Tullia mea scripsit. sed & tempus alienum est, & homini non amico nostra incommoda, tanta præsertim, spectaculo esse nollem: cui te meo nomine inimicum esse nolo.

r al. Cephalo
s L. δὺς αὔθοσ α' ἰ κατέλλειπα
t V. C. si melius quid accid.

CICERO ATTICO, S. 3

CVM [v] quid scriberem, planè nihil haberem, hæc autem reliqua essent, quæ scire cuperem: profectúsne esset: quo in statu vrbē reliquisset: in ipsa Italia, quem cuique regioni, aut negotio præfecisset: [x] & qui essent ad Pōpeium, & ad coss. ex s. c. de pace legati: [y] vt igitur hæc scirem, dedita opera has ad te literas misi Feceris igitur commode, mihique gratū, si me de his rebus, &, si quid erit aliud, quod scire opus sit, feceris certiorem. Ego in Arcano opperior, dū ista cognosco. [z] Ad VII. Id. alteram tibi eodem die hanc epistolam dictaui, & pridie dederā mea manu longiorem. Visum te aiunt in Regia, nec reprehēdo, quippe cùm ipse istam reprehensionem non fugerim: sed exspecto tuas literas: nequè iam sanè video quid exspectem: sed tamen, etiamsi nihil erit. idipsum ad me velim scribas. Cæsar mihi ignoscit per literas, quòd non venerim, seseque in optimam partem id accipere dicit. Facile patior quod scribit, secum

v L. quod
x V. C. et qui
y L. cui igitur hæc scire cuperem, ded.
z L. A. d VII.

a L.Tullũ, [a] Tullium, & Seruium quæstos esse, quia non idem sibi, quod mihi, remisisset. Homines ridiculos, qui cùm filios misissent ad Cn. Pompeiũ circumsedendum ipsi in senatum venire dubitarent. Sed tamen exemplum misi ad te Cæsaris literarum. Vale.

CICERO ATTICO, S. 4

b v.c.omneis

cal.Eã verò, quæ vol. instar erat, sæpe legendum,

d L.vbi sumus,

* Bos.iam quam dignitatem,

e fort.à ciuitate

f L.& v. c. quorum societatis, & scel.

g al.tã piũ,

MVLTAS à te accepi epistolas, eodem die, [b] omneis diligenter scriptas. Ea verò, quæ voluminis instar erat, sæpe legenda, sicuti facio: in qua non frustra laborem suscepisti: mihi quidem pergratum fecisti. Quare, vt id, quoad licebit, id est, quoad scies, vbi sumus, quã sæpissime facias, te vehementer rogo. At deplorandi quidem, quod quotidie facimus, sit iã nobis aut finis omnino, si potest, aut moderatio quædam: quod profectò potest. Non enim, * quã dignitatem, quos honores, quẽ vitæ statũ amiserim, cogito: sed quid consecutus sim, quid pręstiterim, qua in laude vixerim: his denique in malis quid intersit inter me, & istos, quos propter omnia amisimus. hi sunt, qui nisi me [e] ciuitate expulissent, obtinere se nõ posse putauerunt licentiã cupiditatũ suarum: [f] quorum societas, & sceleratæ consensionis fides quò eruperit, vides. Alter ardet furore, & scelere, nec remittit aliquid, sed in dies ingrauescit: modò Italia expulit: nunc alia ex parte persequi, ex alia, prouincia spoliare conatur, nec iam recusat, sed quodãmodo postulat, vt, quemadmodum est, sic etiam appelletur tyrãnus. alter, is, qui nos sibi quondam ad pedes stratos ne subleuabat quidẽ: qui se nihil cõtra huius voluntatem aiebat facere posse: elapsus è soceri manibus, ac ferro, bellum terra & mari comparat: nõ iniustum ille quidem, sed [g] cũ pium, tum etiam necessarium, suis tamen ciuibus exitiabile, nisi vicerit: calamitosum etiam, si vicerit. Horum ego summorum imperatorũ, non modò res gestas non antepono meis, sed ne fortunam quidẽ ipsã, qua illi florentissima,

nos

nos duriore conflictati videmur. Quis enim potest, aut deserta per se patria, aut oppressa beatus esse? Et, si (vt nos à te admonemur) rectè in illis libris diximus, nihil esse bonum, nisi quod honestum: nihil malum, nisi quod turpe sit: certè vterque istorum est miserrimus: quorum vtrique semper patriæ salus, & dignitas posterior sua dominatione, & domesticis commodis fuit. Præclara igitur consciẽtia sustentor, cùm cogito, me de rep. aut meruisse optimè, cùm potuerim: aut certè nunquam,* nisi diuinè, cogitasse: eaque ipsa tempestate euersam esse remp. quam ego XIIII. annis antè prospexerim. Hac igitur conscientia comite proficiscar, magno equidem cum dolore, nec tam id propter me, aut propter fratrem meũ, [1] quorum [h] iam acta ætas, quàm propter pueros, quibus interdũ videmur præstare etiam remp. debuisse: [2] quorum quidem alter [i] non tam, quia maiore pietate est, me mirabiliter excruciat: alter (ó rem miseram! nihil enim mihi accidit in omni vita acerbius) indulgentia videlicet nostra deprauatus, eò progressus est, quò non audeo dicere: [k]. & exspecto tuas literas. scripsisti enim te scripturum esse plurima, cùm ipsum vidisses. Omne meum obsequium in illum, fuit cum multa seueritate: neque vnum eius, nec paruum, [l] sed multa magna delicta compressi. Patris autem lenitas, amanda potiùs ab illo, quàm tam crudeliter negligenda. nam literas eius ad Cæsarem missas ita grauiter tulimus, vt te quidem celaremus: sed ipsius videmus vitam insuauem reddidisse. hoc verò eius iter, simulatióque pietati , q alis fuerit, non audeo dicere. Tantum scio: post Hirtium conuentum, arcessitum ab Cæsare: * cum eo de meo animo [m] à suis rationibus alienissimo, & consilio relinquendi Italiam: & hæc ipsa timidè. sed nulla nostra culpa est. natura metuenda est Hæc Curionem, hæc Hortensij filium, non patrum culpa corrupit. Iacet in

* Bos. *nisi piè*, al. *nisi die*,

h al. *est iã acta*, Pithæus *vtinã acta ætas*, Bos. *vt iam acta ætas*,

i L. *non tam, quia filius, quam quia m.p.*

k fort. *sed exsp.*

l fort. *sed multa & magna del.*

* Victor. *cũ eodem eo* Bos. *cũ eodem eo animo*

m al. *ab suis rat.*

mœrore meus frater, neque tam de sua vita, quam de mea metuit. Huic tu, huic tu maſo affer consolationes, si vllas potes. maximè quidem [n] illam velim, ea, quæ ad nos delata sint, aut falsa esse, aut minora. quæ si vera sint, quid futurum sit [o] in hac fuga, nescio. nam si haberemus remp. consilium mihi non deesset [p] ad seueritatem, nec ad indulgentiam. Hæc siue [q] iracundia, siue dolore, siue metu permotus, grauiùs scripsi, quàm aut tuus in illum amor, aut meus postulabat: si vera sunt, ignosces: si falsa, me libente eripies mihi hunc errorem. Quoquo modo verò se res habeat, nihil assignabis nec patruo, nec patri. Cùm hæc scripsissem, à Curione mihi nuntiatū est, eum ad me venire. venerat enim is in Cumanum vesperi prid. id est Idibus. Si quid igitur eiusmodi [r] sermo eius attulerit, quod ad te scribendum sit, id in literis adiungam. Præteriit villam meam Curio, iussitque mihi nuntiari, mox se venturum: cucurritq; Puteolos, vt ibi contionaretur. contionatus est: rediit: fuit [s] ad me sane diu O rem fœdam! nosti hominem. nihil occultauit. in primis, nihil esse certius, quàm vt omnes, qui lege Pompeia cōdemnati essent, restituerentur. itaque se in Sicilia eorum opera vsurum. De Hispaniis, non dubitabat, quin Cæsaris essent: inde ipsum cum exercitu, vbicumq; Pompeius esset: eius [t] interitu finem belli fore: ꝫ propiùs factum esse [v] nihil: eum plane iracundia elatum voluisse occidi Metellum, tribunum pleb. quod si esset factum, cædem magnam futurā [x] esse: permultos hortatores esse cædis: ipsum autem non voluntate, aut natura nō esse crudelem, [y] sed quòd putaret, popularem esse clementiam: quòd si populi studium amisisset, crudelem fore: eúmque perturbatum quod intelligeret, se [z] apud ipsam plebem offendisse de ærario. itaque ei cùm certissimum fuisset, antè, quàm proficisceretur, contionem habere ausum non esse, vehementerque animo perturbato profectum.

n L. *velim illā*, Longol. *illa velim quæ ad nos*
o q. v. c. *in hac vita, & fuga*, & ita L.
p L. *nec ad seuer.*
q for. *ira,*
r v c. *eius sermo att.*
s for. *apud me*
t L. *interitum*
v L. *nihil plane iracūdia elatū voluisse Cæsarē occidi* M. Malasp. *fore: planè iracundia* al. *ei planè* al. *eum planè*
x L. *fuisse:*
y forr. *sed quòd putet,*
z al. *apud populum* R. *off.*

fectum. Cùm autem ex eo quærerem, quid videret, + [a] quod exemplum? [b] quam remp. plane fatebatur nullam spem reliquam. Pompeij classem timebat: quæ si esset, se de Sicilia abiturum. Quid isti, inquam, sex tui fasces? si ab senatu, cur laureati? si ab ipso, cur sex? Cupiui, inquit, ex s. c. * surrepto. nam aliter non poterat. At ille impendiò nunc magis odit senatum. [c] A me, inquit, omnia proficiscentur. Sex autem, quia XII. nolui. nam licebat. Tum ego, Quàm vellem, inquam, petiisse ab eo, quod audio Philippum impetrasse: sed veritus sum, quia ille à me nihil impetrabat. Libenter, inquit, tibi concessisset. verùm puta te impetrasse. Ego enim ad eum scribam, vt tu ipse voles, de ea re nos inter nos locutos. Quid autem illius interest, quoniam in senatum non venis, vbi sis? [d] quin nunc ipsum minime offendisses, eius causa si in Italia non fuisses. 5 Atq; ego, me recessum, & solitudinem quærere, maxime quod lictores haberē. [e] Laudabat cōsilium. Quid ego inquam? nam mihi cursus in Græciā per tuam prouinciam est, quoniā ad mare superum milites sunt. Quid mihi, inquit, optatius? Hoc loco multa perliberaliter. Ergo hoc [f] quidem est verum profectò vt non modò tutò, verùm etiam palàm nauigaremus. Reliqua in posterū diem distulit: ex quibus scribam ad te, si quid erit epistola dignū. Sunt autē, quę prętérij, interregnúmne esset exspectaturus, an quomodo dixerim? [h] Ad se ille quidē deferri consulatum: sed 's[e] se nolle in proximum annū. Et alia sunt, quæ exquiram. Iurabat ad summam, quod nullo negotio faceret, [k] amicissimum mihi Cæsarē: esse debet. quid enim, inquam, scripsit ad me Dolabella? dico quid? affirmabat eum scripsisset: quòd me cuperet ad vrbem venire, illum quidem gratias

a fort. quē ex. tum: b for. quā spem? *Bos. subrupto. c q. v. c. Ad senatū a me, inquit, omn. pr. d L. quin hūc ipsum minime offendisses, nec eius causam, si in Italia nō fuisses. Ad quæ ego, me rec. e L. Laudauit cōsil. f L. Quia ergo? inquā. Bos. Quid enim inquam? vet. Qui enim vnquam? g L. quidē est vero profectum, vt n. h L. Illum quidē ad se deferre cōsulatum: sed

M in M 6

&c. al. Ab illo quidē ad se deferri cos. &c. i L. nolle: velle in prox. k L. Cæsarē esse. No dub to, inquā. id enim scripsit ad me Dolabella. Scio, inquit, affirmabat q; quæ scripsisset, Cæsarē cupere me ad vrbē venire, illū qdē e. gr. ag. max. idq; nō modo prob. al. Cæsarē esse debere.

agere maximas, & non modò probare, sed etiam gaudere. Quid quæris? [l] Atque iubebat. Est enim suspicio illa domestici mali, & sermonis Hirtiani. quàm cupio illum dignum esse nobis? [m] & quàm ipse me inuito, quæ pro illo sit suspicandum: sed opus fuit Hirtio conuento. Est profectò nescio quid, sed velim [n] quàm minimo: & tamen eum nondum redisse miramur. sed hæc videbimus. * Tu Oppios Terentiæ dabis. Iam enim vrbis vnum periculum est. me tamen consilio iuua, pedibúsne Rhegium, an hinc statim in nauem. Ceterùm, quoniam commoror, ego ad te statim habebo quod scribam, simul vt videro Curionem. De Tirone cura, quæso, quod facis, vt sciam quid is agat.

CICERO ATTICO, S. 5

DE tota mea cogitatione scripsi ad te antea satis, vt mihi visus sum, diligenter. de die nihil sane potest scribi certi, præter hoc, non ante lunã nouam. Curionis sermo postridie eandem habuit fere summam: nisi quod apertiùs significauit, se harum rerum exitum non videre. [o] Quòd mihi mandas [o] de quodam regendo, [p] ἀρχαιον. tamen nihil prætermittam. atque vtinam tu. sed [q] modestior non ero. Epistolam ad Vestorium statim de Tullia: ac valde requirere solebat. Commodiùs tecum Vectenus est locutus, quàm ad me scripserat. sed mirati satis hominis negligentiã nõ queo. cum enim mihi Philothimus dixisset, LLS. L. [r] emere de Canuleio [s] diuersoriũ illud posse, minoris etiam emturũ, si Vectenum rogassem: rogaui, vt, si quid posset, ex ea summa detrahere. [t] promisit: ad me nuper, se LLS. XXX. emisse: vt scriberem, cui vellem addici. diem pecuniæ, Idus Nouemb. esse. rescripsi ei stomachosiùs, cum ioco tamen familiari. Nunc, quoniam agit liberaliter, nihil accuso hominem:

l L. *At de Q. nil habebat.* al. *At de Q. iubebat nos esse sine cura.*
m L. *& quam ipse me inuito ad ea, quæ de illo sit suspicandũ?* al. *& quam ipse metuo, ne pro illo sit supplicãdum?* al. *quàm ipse meas hos inuito & timito si sit pro L. filio supplicandũ?* al. *quã ipsa me inuito quæ porro illa sint suspicandũ?* al. *quam ipse me inuito ad ea quæ pro illo, sit suspicãdũ?* Bos *quæ ipse me* &c.
n L *quàm minimũ:* * al. *hospitium* o al. *de Quincto reg.* p L. Ἀρκαδίαν. al. ἐνα σ' αυαν. al. ἀπραξίαν. al. ἀρχαιον. q al. *molestior* r fort. *me emere* s al. *deuersorium* t L. *promisit, misit ad me nup.*

nem : ſcripſíque ad eum , me à te certiorem eſſe factum. Tu de tuo itinere quid,& quando cogites,velim me certiorem facias. [v] Ad xv. Kalend. Maij.

CICERO ATTICO, S. 6

ME adhuc nihil præter tempeſtatem moratur. aſtutè nihil ſum acturus. fiat in Hiſpania quidlibet:[w] & tamen [x] retice. Meas cogitationes omneis explicaui tibi ſuperioribus literis. quocirca hæ ſunt breues : [y] & tamen quia feſtinabam , [a] erámque occupatior [b] de Qu.fratre,ita me quidem ſedulò:ſed noſti reliqua. Quòd dein me mones:& amicè,& prudenter mones. ſed erunt omnia facilia , ſi ab vno illo cauero. Magnum opus eſt : mirabilia multa. nihil ſimplex , nihil ſincerum. vellem, ſuſcepiſſes iuuenē regendum. pater enim nimis indulgens , quidquid ego adſtrinxi, relaxat. ſi ſine illo poſſem, regerem , quod tu potes. ſed ignoſco : magnum, inquam, opus eſt. Pompeium pro certo habemus per Illyricum proficiſci in Galliam. ego nunc , quà , & quò, videbo. Ego verò Apuliam , & Sipontum : & tergiuerſationem iſtam probo : nec tuā rationem , eandem eſſe duco, [c] quam meam : non quin in rep. rectum idem ſit vtrique noſtrûm: ſed ea non agitur. Regnandi contentio eſt , in qua pulſus eſt modeſtior rex,& probior,& integrior,& is,qui niſi vincit,nomen pop.Rom. deleatur neceſſe eſt.ſin autem vincit : Sullano more , exemplóque vincet. Ergo hac in contentione neutrum tibi palàm ſentiendum , & tempori ſeruiendum eſt. mea cauſa autē , alia eſt,quod beneficio vinctus , ingratus eſſe non poſſum : [d] nec tamen in acie. ſed Melitæ, [e] aut alio in loco, ſiue in oppidulo futurū puto. Nihil, inquies, iuuas eum, in quem ingratus eſſe non vis ? immò minùs fortaſſe voluiſſet. ſed de hoc videbimus. exeamus modò, quod vt meliore tempore poſſimus,facit [e] Adriatico mari Dolabella , [z] [f] freto Siciliensi Curio. Iniecta autem mihi ſpes quædam eſt,

v *A. d. XV.*

x al. *reticebo.* al. *reticebu.* vet. *excitet.* al. *reticeret.* Boſ. *reticenter* al. *reticet.* & *reticēt.*

y L. *etiam quia feſt.*

a al. *erámque occupatior. De Q. Fr.*

b L. *de Q. F.* al. *de Q. Fr. ſit à me ſedulo:* ſic Boſ.

c al. *quàm m.*

d L. *nec tamen me in acie.*

e L. *aut in alio loco ſimili, ſiue in oppidulo f.*

e L. *Adriano mari Dolabella,*

f al. *Fretēſi Curio.*

velle mecum Seru. Sulpicium colloqui. ad eum misi Philotimum libertum cum literis. si vir esse volet, præclara συνῳδία. sin autem: eximus nos, qui solemus. Curio mecum vixit, iacere Cæsarem putans offensione populari, Siciliæque diffidens, si Pompeius nauigare cœpisset. Quinctum puerum accepi vehementer. auaritiam video fuisse. & spem magni cōgiarij. Magnum hoc malum est: sed scelus illud, quod timueramus, spero nullum fuisse. hoc autem vitium puto te existimare non [g] nostra indulgentia, sed à natura profectum: quem tamen nos disciplina regimus. De Oppiis [h] Deliensibus quid placeat, cum Philotimo videbis. Epirum, nostram putabimus: sed alios cursus videbamur habituri.

g L. *à nostra*
h L. *Veliensib.*

CICERO ATTICO, S. 7

ET res ipsa monebat, & tu ostenderas, & ego videbam, de his rebus, quas intercipi periculosum esset, finem inter nos scribendi fieri tempus esse. sed cùm ad me sæpe mea Tullia scribat, orans, vt, quid in Hispania geratur, exspectem, & semper adscribat, idem videri tibi, idque ipse etiam ex tuis literis intellexerim: non puto esse alienum, me ad te, quid de ea re sentiam, scribere. Consilium istud tūc esset prudens, vt mihi videtur, si nostras rationes ad Hispaniensem casum accommodaturi essemus: [i] quod fieri dicitis oportere necesse est enim aut, id quod maximè velim, pelli istum [k] ab Hispania, aut trahi id bellum, aut istum, vt confidere videtur, apprehendere Hispanias. Si pelletur: quàm gratus, aut quàm honestus tum erit ad Pompeium noster aduentus, cùm ipsum Curionem ad eum transiturum putem? [l] si trahitur bellum: quid exspectem? aut quamdiu? relinquitur, vt, si vincimur in Hispania, quiescamus. id ego contrà puto. istum enim victorem magis relinquendum puto, quam victum: [m] & dubitantem magis, quàm fidentem suis rebus. nam cædem video, si vicerit, & impetum in priuatorum pecu

i v.c. *quod fieri. necesse est enim* &c.
k q. v. c. *ad Hispaniam*, non placet.
l L. *sin tr.* al. *protrahitur*
m L. *& cōfidentē magis, quàm diffidētem suis r.*

pecunias,& exsulum reditum, & tabulas nouas, & turpissimorum honores, & regnum, non modo Romano homini,sed ne Persæ quidem cuiquam tolerabile. [2] [n] Tacita esse poterit in id dignitas nostra? Pati poterunt oculi,me cum Gabinio sententiam dicere:& quidem illum rogari prius? præstò esse clientem tuum Cœlium, * Catuli Plaguleium, ceteros? Sed cur inimicos colligo, qui meos necessarios à me defensos nec videre in curia sine dolore, nec versari inter eos sine dedecore potero? [o] Quòd si ne id quidem est exploratum,fore vt mihi liceat(scribunt enim ad me amici eius, me illi nullo modo satis fecisse,quòd in senatum non venerim) taménne dubitemus, an ei nos etiam cum periculo venditemus, quicum coniuncti ne cum præmio quidem voluimus esse: Deinde hoc vide, non esse iudicium de tota contentione in Hispaniis. nisi forte,his amissis,arma Pompeium abiecturum putas: cuius omne consilium Themistocleum est. Existimat enim, qui mare teneat,eum necesse rerum potiri. Itaq; qui nunquam egit, vt Hispaniæ per se tenerentur, naualis apparatus ei semper antiquissima cura fuit. Nauigabit igitur,cùm erit tempus, maximis classibus, & ad Italiam accedet, in qua nos sedentes quid erimus? Nam medios esse iam non licebit. classibus aduersabimur igitur? [3] Quod malum * maius, [p] scilicet tantum?denique quid turpius? + [q] Annibal hic in absenteis, solus tuli scelus:eiusdem cum Pompeio, & cum reliquis principibus nõ feram: Quod si iam misso officio, periculi ratio habenda est: ab illis est periculum, si peccaro: ab hoc,si rectè fecero. nec vllum in his malis consiliũ periculo vacuũ inueniri potest:

n L. *Tacita esse poterit indignitas nostra?* *al. *C. Atteij* vet. *Catels* al. *Cateij* o L. *Quid si ne id q. est explor. fore,vt m. liceat?* *al. *malus scilicet tãtum?deniq. an quid turpius?* Bos. *Malleus scilicet tãtũ?* al. *quod malũ scilicet maius, aut tãtum deniq. quid turpius?* al. *quod malũ scilicet tãtum:denique quid turpius?* p L. *seu tantum?* q L. *An qui validè hic absentis solus tuli scelus:eiusdem.* &c. Faër. *annis ab hinc nouem absentis* Pantagath. *Annibal̃ huius absẽns solus tuli scelus:* vet. *an inualidè hunc absentis solus furi scelus:* Bos. *an inualidè hinc arcentis solus tuli scelus:* Turneb. *Anni valde hic in absentes valde tuli scelus:* al. *An cuius inualide hinc absenti. solus tuli scelus:*

vt non sit dubium, [r] quin cum periculo fugiamus, quòd fugeremus etiam cum salute. Non simul cum Pompeio mare transierimus? omnino non potuimus. Exstat ratio dierum. sed tamen [5] (fateamur enim, quod est : [s] ne condamus quidem, vt possimus) fefellit ea res, quæ fortasse non debuit : sed fefellit. pacem putaui fore: quæ si esset iratum mihi Cæsarem esse, cùm idem amicus esset Pompeio, nolui. [6] Senseram enim, [t] quàm iidem essent. hoc [v] veritus, in hanc tarditatem incidi. Sed [x] assequar omnia, si propero : si cunctor, amitto. Et tamen, mi Attice, auguria quoque me incitant quadam spe non dubia, non hæc collegij nostri [y] ab Appio, sed illa Platonis de tyrannis. nullo enim modo posse video stare istum diutius, quin ipse per se, etiam languentibus nobis, concidat : [z] quippe qui florenteis ac nouos, vt vti diebus ipsi illi egenti, ac perditæ multitudini in odium acerbissimum venerit: qui duarum rerum simulationem tam citò amiserit, mansuetudinis in Metello : diuitiarum, [a] in ærario. Iam, quibus vtatur vel sociis, vel ministris, si ij prouincias, si remp. regent quorum nemo duos menses potuit patrimonium suum gubernare : non sunt omnia colligenda, quæ tu acutissimè [b] prospicis : sed tamen ea pone ante oculos. iam intelliges, id regnum, vix semestre esse posse. Quòd si me fefellerit : feram, sicut multi præclarissimi homines in rep. excellentes tulerũt: [7] nisi forte me [d] Sardanapali vice in suo lectulo mori malle censueris, quàm [e] exsilio Themistocleo: qui cùm fuisset, vt ait Thucydides, τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστὴς, tamẽ incidit in eos casus, quos vitasset. etsi is erat (vt ait idẽ) qui τό, τε ἄμεινον, ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα, tamẽ non vidit nec quomodo Lacedæmoniorum, nec quomodo suorum ciuium inuidiam effugeret, nec, quid Artaxerxi polliceretur. Non fuit illa nox tam acerba,

r q. v. c. *quum turpiter facere cũ periculo fugiamus,*
s L. *ne respondeamus quidẽ,*
t L. *quàm idẽ essent,* al. *quam idem sentirent.*
v v. c. *uerens,*
x fort. *assequor*
y L. *ab Atio,*
z L. *quippe qui florentissimus, ac nouus,* VI. VII. dieb[s] Pãtag. *viginti diebus*
a v. c. *in Afranio.* non pl.
b L. *perspicis:*
c L. *clarissimi*
d L. *Sardanapali vicem in meo lect.*
e al. *exsulio*

acerba Africano ſapientiſſimo viro, non tam dirus [f] ille Sullanus callidiſſimo viro, C. Mario, ſi nihil vtrumque eorum fefelliſſet. Nos tamẽ hoc confirmamus illo augurio, quod diximus: [g] nec fallit, nec aliter accidet. corruat iſte neceſſe eſt, aut per aduerſarios, aut ipſe per ſe: qui quidem ſibi eſt aduerſarius vnus acerrimus. id ſpero viuis nobis fore. quamquã tempus eſt nos de illa perpetua iam, non de hac exigua vita cogitare. ſin quid acciderit maturius: haud ſanè mea multùm interfuerit, vtrũ factum videam, an futurum eſſe multò antè viderim. Quæ cùm ita ſint, non eſt committendum, vt iis paream. quos contra me ſenatus, ne quid reſp. detrimenti acciperet, armauit. Tibi ſunt omnia commendata: quæ commendationis meæ, pro tuo in nos amore, non indigent [h] ne hercule ego quidem reperio, quid ſcribam. ſedeo enim πλουδοκῶν. etſi nihil vmquam tam fuit ſcribendum, quàm nihil mihi vmquam ex plurimis tuis iucũditatibus gratius accidiſſe, quàm quòd meam Tulliam ſuauiſſimè, diligentiſſiméque coluiſti. Valde eo ipſa delectata eſt: ego autem non minus: cuius quidẽ virtus mirifica. quomodo illa fert publicam cladem? quo modo domeſticas tricas? quantus autem animus in diſceſſu noſtro? [i] στοργὴ ſit ſumma συντηξις. tamen eos rectè facere, & bene audire vult. Sed hac ſuper re nimis, ne meam ipſe συμπάθειαν euocem. Tu, ſiquid de Hiſpaniis certius, & ſi quid aliud dum adſumus, ſcribes: & ego fortaſſe diſcedens dabo ad te aliquid: eo etiam magis, quòd Tullia te non putabat [k] ex Italia hoc tẽpore. Cum Antonio item eſt agendum, vt cum Curione Melitæ me velit eſſe: [l] huic bello nolle intereſſe eo velim tam facili vti poſſem, [g] & tam bono in me, [m] quàm Curio. Is ad Miſenum v i. Non. venturus dicebatur: id eſt hodie. Sed præmiſit mihi odioſas literas hoc exemplo.

ANTO

f v. c. *ille dies Syllanus call.* L. *dies ille Sullã. call.*

g L. *nec nos fallit,*

h Lãb. *nec mehercule ego q.*

i L *eſt* στοργὴ, *eſt ſumma* συντηξις. *tamen* &c. & ita v. c. al. *ſumma licet tamẽ nos rectè* al. *non rectè*

k al. *hoc tẽpore ex Italia.*

l L. *huic bello non int.* al. *huic bello nolit int.*

m L. *quàm Curione. Is*

ANTONIVS TRIBVNVS PL. PROPR. CICERONI IMP. S. 8

NISI te valde amarem, & multò quidem plus, n quàm tu putas, nō extimuissem rumorem, qui de te prolatus est, cùm præsertim falsum esse existimarē. sed quia te nimio plus diligo, nō possum dissimulare, mihi famā quoque, quamuis sit falsa, o magni esse. te iturum trans mare, credere non possum, cùm tāti facias Dolabellam, & Tulliam tuam, fęminam lectissimam, tantíque ab omnibus nobis fias: quibus, mehercule dignitas, amplitudóq; tua penè carior est, quàm tibi ipsi. Sed tamen non sum arbitratus esse amici, nō commoueri etiā improborum sermone: atque eò feci studiosiùs, quòd iudicabam, duriores parteis mihi impositas esse ab offensione nostra: quę magis à ζηλοτυπίᾳ mea, quàm ab iniuria tua nata est. Sic enim volo te tibi persuadere, mihi neminē esse cariorem te, excepto Cæsare meo: méque illud vnà iudicare, Cæsarē maximè in suis M. Ciceronem reponere. Quare, mi Cicero, te rogo, vt tibi omnia integra serues: eius fidem improbes, qui tibi, vt beneficium daret prius iniuriam fecit: contrà, q ne profugias, qui te, etsi non amabit (quod accidere nō potest) tamen saluum, amplissimúmque esse cupiet. Dedita opera ad te Calpurnium, familiarissimum meum, misi: vt mihi magnæ curæ tuam vitā, ac dignitatem esse scires. Eodē die à Cęsare * Philotimus literas attulit hoc exemplo:

n al. *quàm putas,*

o L. *magnæ curæ esse.* pal. *te trāsiturum mare, cred.*

q L. *ne ab eo profugias,*

*al. *Philotimus attulit*

r L. *indicarem,*

s V.C. *beniuol.* al. *& à te pro nostra beneuolentia*

t V.C. *proclinata*

* al. *cōmodo conscientiæ tuæ, nec fortunæ obsecutus videberis.*

CAESAR IMP. M. CICER. IMP. S. 9

ETSI te nihil temere, nihil imprudenter facturum r iudicaram, tamen permotus hominum fama, scribendum ad te existimaui, & pro nostra s beneuolentia petendum, ne quò progredereris, t inclinata iam re, qua integra etiam progrediendum tibi non existimasses. namque & amicitiæ grauiorem iniuriā feceris, & * tibi minùs commodè consulueris, si non

ſi non fortunæ [v] obſecutus videbere. omnia enim ſecundiſſima nobis, aduerſiſſima illis accidiſſe videntur: nec cauſam ſecutus (eadem enim tum fuit, cùm ab eorum conſiliis [x] abeſſe iudicaſti) ſed meum aliquod factum [y] cōdemnaſſe: quo mihi grauius abs te nihil accidere poteſt. quod ne facias, pro iure noſtræ amicitię à te peto. Poſtremò quid viro bono, & quieto, & bono ciui magis conuenit, quàm abeſſe à ciuilibus controuerſiis: Quod nonnulli cùm probarēt, periculi cauſa ſequi non potnerunt. tu, explorato & vitæ meæ teſtimonio, & amicitię iudicio, neq; tutius, neq; honeſtius reperies quidquam, quàm ab omni contentione abeſſe. xv. kalend. Maias. Ex itinere. Vale.

Hæc epiſtola p. vs eſt ſeptima, decima tamen, facilioris diſtinctionis cauſa numeratur.

v L. *obſecutus eris.* al. *obſecutus videberis.* *omn. fort. ſi fortunæ non obſecutus videberis.*

x L. *te abeſſe debere iud.*

y L. *condēnaſſe videbere:*

CICERO ATTICO, S. 10

ADVENTVS Philotimi (at cuius hominis? quàm inſulſi, & quàm ſ pe pro Pompeio mentientis?) exanimauit omneis qui mecum erant. Nam ipſe obdurui. [z] dubitauit noſtrûm nemo, quin Cæſar itinera repreſſiſſet: volare dicitur: Petreius ſe cum Afranio coniunxiſſet: nihil affert eiuſmodi. Quid quæris? etiam illud erat perſuaſum, Pōpeium cū magnis copiis iter in Germaniam per Illyricum feciſſe: id enim αὐθεντικῶς nuntiabatur. Melitā igitur, opinor, [a] capeſſemus, dū, quod in Hiſpania: quod quidem propemodum videor ex Cæſaris literis, ipſius volūtate facere poſſe: qui negat neque honeſtius, neq; tutius mihi quidquā eſſe, quā ab omni contentione abeſſe. Dices, [b] Vbi ille ergo tuus animus, quē proximis literis? Adeſt, & idem eſt. Sed vtinā de meo ſolùm capite decernerē. lacrymæ meoru me interdū molliūt, precātiū, vt de Hiſpaniis exſpectemus. M Cœlij quidem epiſtolam, ſcriptam miſerabiliter, [c] quę hoc idem obſecraret, vt exſpectarem: ne fortunas meas, ne vnicā filiā, ne meos omneis tam

z al. *dubitabat*

a v. c. *capeſſamus,*

b L. *Vbi ergo tuus ille animus,*

c v. c. *cùm hoc idē* fo. *qua h.*

tam temere proderem, non sine magno fletu legerunt pueri nostri. etsi meus quidē est, fortior, eóque ipso vehementiùs commouet, nec quidquam,[1] nisi [d] de dignatione laborat. Melitam igitur deinde, [e] quod videbitur. Tu tamen etiam nunc mihi aliquid literarum, & maxime siquid ab Afranio. Ego, si cum Antonio locutus ero, scribam ad te, quid actum sit. ero tamen in credendo, vt mones, cautus. nam occultādi ratio cùm difficilis, tum etiam periculosa est. Seruiū exspecto ad Nonas:[2] [f] & adiicit à Postumia: sed & Seruij filij. Quartanā leuiorem esse gaudeo. Misi ad te Cœlij etiam literarum exemplum. Vale.

d fo. de dignitate lab
e L. quò videb.

f L. cum alliis P. flumia: sed & Seruius filius. Quar. al. & adicit ita Posthumia & Seru. filius. al. filio.

COELIVS CICERONI, S. II

EXANIMATVS tuis literis, quibus te nihil nisi triste cogitare ostendisti, neq; id, quod esset, perscripsisti, neque non tamen, quale esset, quod cogitares, aperuisti, has ad te illico literas scripsi. Per fortunas tuas, Cicero, per liberos te oro, & obsecro, nequid grauius de salute, [g] & incolumitate tua consulas. nam deos, hominésque, amicitiámque nostram testificor, me tibi prædixisse neque temere monuisse: sed postquam Cæsarem conuenerim, sententiamque eius, qualis futura esset, parta victoria, cognorim, te certiorē fecisse. Si existimas, eandem rationem fore Cæsaris in dimittendis aduersariis, & cōditionibus ferendis, erras. nihil nisi atrox, & sęuum cogitat, atque etiam loquitur. iratus senatui exiit. His intercessionibus planè incitatus est. non mehercule erit deprecationi locus. Quare si tibi tu, si filius vnicus, si domus, si spes tuæ reliquę tibi * caræ sunt: si aliquid apud te nos, si vir optimus, gener tuus, [h] valet: eorum fortunam non debes velle conturbare, vt eam causam, in cuius victoria sal⁹ nostra est, [i] odisse aut relinquere cogamur: aut impiam cupiditatem contra salutem tuam habeamus. Deniq; illud cogita:

g v. c. & incolomitate t.

* al. cura
h L. valemus:
i al. antedisse, aut vel.

cogita: [k] quod offensæ fuerit, in ista cũctatione te subisse.nunc te contra victorem facere, quem dubiis rebus lædere noluisti, & ad eos fugatos accedere,quos resistenteis sequi nolueris,summæ stultitiæ est.Vide, ne dum pudet te parum optimatem esse, parum diligenter,quod optimnm sit,eligas.Quod si totũ tibi persuadere non possum,saltem,dum, quid de Hispaniis agamus,scitur, exspecta: quas tibi nuntio aduentu Cæsaris fore nostras. Quam isti spẽ habeãt,amissis Hispaniis,nescio.Quod porro tuum consilium sit,ad desperatos accedere,non medius fidius reperio.Hoc,quod tu non dicendo mihi significasti,Cæsar audierat, ac simulátque, AVE,mihi dixit,statim,quid de te audisset,exposuit. Negaui me scire, tamen ab eo petiui,vt ad te literas mitteret, quibus maximè ad remanendum commoueri posses. Me secum in Hispaniam ducit.nam,nisi ita faceret,ego prius, quàm ad vrbem accederem, vbicumq; tu esses,ad te [l] percurrissem, & hoc à te præsens contendissem, atque omni vi te retinuissem Etiam,atq; etiam, Cicero,cogita, ne te,tuósque omneis funditus euertas: [m] ne te sciens,prudénsq; eò demittas,vnde exitum vides nullũ esse.Quòd si te aut voces optimatium cõmouent, aut nonnullorum hominum insolentiam,& iactationẽ ferre non potes eligas cẽseo aliquod oppidum, vacuum à bello, dum hæc decernuntur:quæ iam erunt confecta. Id si feceris:& ego te sapienter fecisse iudicabo,& Cæsarem non offendes. Vale.

k al. *quod offensæ fuerit in ista cũctatione, te prius subisse.*

l v.c. *percucurrissem,*

m al. *nec te*

CICERO ATTICO, S.

ME cæcum,qui hæc antè non viderim!Misi ad te epistolam Antonij: [n] &, cùm ego sæpissime scripsissem nihil me cõtra Cæsaris rationes cogitare: meminisse me generi mei, meminisse amicitiæ:potuisse, si aliter sentirẽ, esse cum Pompeio:me autem,quia cum lictoribus inuitus cursarẽ,abesse velle, nec idipsũ certum

n fort. *Et cũ ego sæp.*

certum etiam nēc habere: vide,[1] quàm ad hæc ῥυσανικῶς. Tuum consilium quàm verum est? Nam qui se medium esse vult, in pa ria manet: qui proficiscitur, aliquid de alterutra parte iudicare videtur. Sed ego is nō sum, qui statuere debeā, iure quis proficiscatur, necne. Parteis mihi Cæsar has imposuit, ne quem omnino discedere ex Italia paterer. quare parui refert, me probare cogitationem tuam, si nihil tamen tibi remittere possum. Ad Cæsarē mittas, cēseo, & ab eo hoc petas. nō dubito, quin impetraturus sis, cùm præsertim te amicitiæ nostræ rationem habiturum esse pollicearis. Habes σκυτάλην λακωνικήν. omnino excipiā hominem. Erat autem v. Non. vēturus vesperi, id est, hodie. Cras igitur ad me fortasse venier. tētabo,[o] audeam nihil properare. missurum me ad Cæsarem[p] clamabam, cum paucissimis alicubi occultabor. Certè hinc istis inuitissimis euolabo, atque vtinam ad Curionem. [q] σύνες ὅ τοι λέγω. Magnus dolor accessit. efficietur aliquid dignum nobis. δυσουρία tua mihi valde molesta. medere, amabo, dū est ἀρχή. De Massiliensibus gratæ tuæ mihi literæ quæso, vt sciam quidquid audieris. Ocellā cuperem, si possem palàm: quod à Curione effeceram Hîc ego Seruium exspecto. R gor enim ab eius vxore, & filio: & puto opus esse. Hic tamen Cytheridem secum lectica aperta portat: altera vxorem Septem præterea cōiunctæ lecticę amicarum[s] hæ sunt amicorum Vide, quā turpi leto pereamus. Et dubita si potes, quin ille seu vict[9], seu victor redierit,[t] eadē facturus sit.[2] Ego vero vehiculo, si nauis non erit, eripiam me ex istorū[x] parricidio. Sed plura scribam, cùm illum cōuenero. Iuuenem nostrum non possum non amare: sed ab eo nos non amari planè intelligo. Nihil ego vidi tam ἀνηθοποίητον, tam auersum à suis: tam nescio quid cogitās. vim incredibilem mol stiarum! sed erit curę, & est, vt regatur. mirum est enim ingenium. ἠθικὸς ἐπιμελητέον.

o L. *audeā ne prop.*
p L. *clamabo,*
q al. συνὲς ὅ, τι λέγω. al. σύνες ὅ σοι λέγω.
r sic q. v. c. al. *Siciliam* & ita L.
s v. c. *eæ sunt*
t v. c. & L. *eadē fact.*
v L. *vel lintriculo,* al. *vel vtriculo,*
x L. *patricidio.*

CIC

CICERO ATTICO, S. 13

OBSIGNATA iam epistola superiore, non placuit ei[y] dare, cui constitueram, quod erat alienus. itaque eo die data non est. Interim venit Philotimus, & mihi à te literas reddidit: quibus quæ de fratre meo scribis, sunt ea quidem parum firma,[1] sed habēt nihil ὕπουλον, nihil fallax, nihil non flexibile ad bonitatem, nihil, quod non, quò velis, vno sermone possis perducere. ne multa, omneis suos, etiam quibus irascitur crebriùs, tamen caros habet: me quidem seipso cariorem. Quòd de puero aliter ad te scripsit, & ad matrē de filio, non reprehendo.[2] [a] De iuuene, & de sorore, quæ scribis, molesta sunt: eóque magis: quòd ea tempora nostra sunt, vt ego his mederi nō possim. Nā certè mederer: sed, quibus in malis, & qua in desperatione rerum simus, vides. Illa de ratione nummaria non sunt eiusmodi, (sæpe enim audio ex ipso) vt non cupiat tibi præstare[b] & in eo laboret. Sed, si mihi Q. Axius in hac mea fuga LLS. XIII. nō reddit, quæ dedi eius filio mutua, & vtitur excusatione temporis, si Lepta, si ceteri: soleo mirari de nescio[c] queis LLS. XX. cùm audio ex illo, se vrgeri. Vides enim profectò angustias. curari tamen ea tibi vtique iubet. An existimas, illum in isto genere[d] lentulum, aut restrictum? nemo est minùs. De fratre satis. de eius filio, indulsit illi quidem suus pater semper: sed non facit indulgentia mendacem, aut auarum, aut non amantem suorum. ferocem fortasse,[e] & arrogantem, & infestum facit. Itaque habet hæc quoque, quæ nascuntur ex indulgentia: sed ea sunt tolerabilia. Quid enim dicam, [f] hac iuuentute? ea verò, quæ mihi quidem, qui illum amo, sunt his ipsis malis,[g] in queis sumus, miseriora, non sunt ab obsequio nostro.* nam suas radices habent, quas tamen euellerem profectò, si liceret. Sed * ea omnia mihi sunt patienda. Ego meum facilè teneo. nihil est enim eo tractabilius. cuius quidem miseri

y v.c. *daris*,

a al. *De itinere, & de sor.* v.c. *De itine, & de s.* al. *De Irene*, al. *De Itme*, Bos. *δεῖ τιθήνης ἔτι*

b fort. *nec in eo laboret.* al. *laborat.*

c v.c. *quis*

d L. *lentū*,

e L. *atque arrogantē*,

f fort. *de hac*

g v.c. *in quis*

* Bos. *non suas*

* Bos. *ea tēpora sunt vt omnia*

misericordia, languidiora adhuc consilia cepi: & quo ille me* fortiorem vult esse, eò magis timeo, ne in eum existã crudelior. Sed Antonius venit heri vesperi. Iã fortasse ad me veniet: aut ne id quidem, quoniam scripsit, quid fieri vellet. Sed scies continuò, quid actum sit. Nos iam nihil, nisi occultè. De pueris quid agam: paruóne nauigio committam? Quid mihi animi in nauigãdo cẽses fore? Recordor enim, æstate cum illo Rhodiorum ἀφράκτῳ nauigans quàm fuerim solicitus. Quid, duro tempore anni, actuariolo fore censes? ô rem vndiq; miseram! Trebatius erat mecũ, vir planè, & ciuis bonus. quæ ille monstra, Dij immortales? etiãne Balbus in senatũ venire cogitet? Sed ei ipsi cras ad te literas dabo. Vectenum mihi amicũ, vt scribis, ita puto esse. cum eo, quòd ἐπιμελῶς ad me scripserat de nũmis curandis, θυμικώτερον h erat id tu, si ille aliter accepeiit, ac debuit, lenies. Monetali autẽ adscripsi, quòd ille ad me proconsuli. sed quoniam est homo, & nos diligit, ipse quoq; à nobis diligatur. Vale.

* Bos. certiorem

h L. eram iocatus. id tu, al. erat iocatus.

CICERO ATTICO, S. 14

QVIDNAM mihi futurum est? aut quis me non solùm infelicior sed iam etiam turpior? Nominatim de me sibi imperatum dicit Antonius, nec me tamen ipse adhuc viderat, sed hoc Trebatio narrauit. Quid agã nunc, cui nihil procedit: cadúntq; ea, quæ diligẽtissime sunt cogitata, teterrimè? Ego enim Curionem nactus, omnia me cõsecutum putaui. is de me ad Hortẽsiũ scripserat. Rheginus erat totus noster. huic nihil suspicabamur i cũ hoc mari negotij fore. Quò me nunc vertã? vndiq; custodior, sed satis l crymis.* παραπλευστέον igitur, & occultè in aliquam onerariam corrependum. non committendum. vt etiam cõpacto prohibiti videamur. Sicilia petenda: quam si erimus nacti, maiora quædam cõsequemur. sit modò rectè in Hispaniis: quamquam de ipsa

* al. imperaturũ al. impetraturum al. impetratum

i v. c. cùm hoc mare

* Bos. παράρρα ὀπλητέον

ipſa Sicilia vtinam ſit verum: ſed adhuc nihil ſecundi. Concurſus Siculorum ad Catonem dicitur factus: oraſſe, vt reſiſteret: omnia [k] pollicitus: commotum illum, [l] delectum habere cœpiſſe. non credo, vt eſt luculentus auctor, potuiſſe certè [m] tenere illam prouinciam ſcio. Ab Hiſpaniis autē iam audietur. Hic nos C. Marcellum habemus [n] eadem de re cogitãtem, aut bene ſimulantem: quamquam ipſum nõ videram, ſed ex familiariſſimo eius audiebam. Tu, quæſo, ſiquid habebis noui. ego, ſiquid moliti erimus, ad te ſtatim ſcribam. [o] Q. filium ſeueriùs adhibebo. vtinam proficere [p] poſſem. Tu tamen eas epiſtolas, quibus aſperiùs de eo ſcripſi, aliquando concerpito, nequando quid emanet: ego item tuas. Seruium exſpecto, nec ab eo quidquam ὑγιές. Scies, [q] quid erit. ſine dubio erraſſe nos, confitendũ eſt. at ſemel? at vna in re? immò omnia quo diligentiùs cogitata, eo facta ſunt imprudentiùs Ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν, ἀχνύμενοί περ. In reliquis modò ne ruamus. [r] Iubes enim profectionem meam prouidere. Quid prouideam? ita patent omnia, quę accidere poſſunt, vt, ea ſi vitem, ſedendum ſit cum dedecore, & dolore. ſi negligam: periculum eſt, ne in manus incidam perditorum. Sed vide, quantis in miſeriis ſimus. optandum interdum videtur, vt aliquam accipiamus ab iſtis quamuis acerbam iniuriam, vt tyranno in odio fuiſſe videamur. Quòd ſi nobis is curſus, quem ſperaram, pateret: effeciſſem aliquid profectò, vt tu optas, & hortaris, dignum noſtra mora. ſed mirificæ ſunt cuſtodiæ, & *quidem ille ipſe Curio ſuſpectus. Quare vi, aut clàm agẽdum eſt. [t] etſi vi fortè, ne cum tempeſtate: clàm autem cum iſtis. in quo ſiquod σφάλμα, vides, quàm [v] turpe eſt. trahimur, nec fugiendum, ſiquid violẽtius. De Cœlio ſæpe mecum agito, nec, ſiquid habuero tale, dimittam. Hiſpanias ſpero firmas eſſe. Maſſilienſium factum cùm ipſum per ſe luculentum eſt, tum mihi argumento eſt, rectè

k v.c. *pollicitos:*
l L. *delectũ*
m v.c. *teneri*
n L. *eadem*
o v.c. *Q. F.*
p fort. *poſſim.*
q L. *quidquid erit.* al. *quod erit.*
r L. *Iubes de profectione mea prouidere.*
s for. *periculum ſit, ne in man.*
* *quidem ipſe*
t L. *etſi vi fort:, & cũ temp. ſtate: clam autem iſtis.*
v L. *turpe ſit.*

esse in Hispaniis. Minùs enim auderent, si aliter esset, & scirent. [2] [x] Nam & vicini, & diligentes sunt. Odium autem rectè animaduertis significatum theatro. Legiones etiam has, quas in Italia assumpsit, alienissimas esse video: sed tamen nihil inimicius, quàm sibi ipse. Illud rectè times, ne ruat Si desperarit: certè ruet. quo magis efficiendum aliquid est. fortuna velim [y] meliori, animo Cœliano. sed primum quidque, quod, qualecumque erit, continuò scies. Nos iuueni, vt rogas, suppeditabimus: & Peloponnesum ipsam sustinebimus. est enim [z] indoles, [a] modò aliquid hoc sit ; ἦθος AKIMOΔON. Quod si adhuc nullum est, esse tamen potest. aut ἀρετὴ non est διδακτόν. quod mihi persuaderi non potest. Vale.

x L. Nã & vieti, & δ ικλοὶ gεte sunt. al. nã & vicli & diligentes sunt.
y al. meliore,
z v.c. indolens,
a L. modò aliquod in hoc sit ἦθος ακιμώλιον. al. ἀκίβδηλον. al. ἀγχίμολον. al. ἄκιμον. al. ἀκέσιμον. fort. ἀκίμωτον.

CICERO ATTICO, S. 15

EPISTOLA tua, gratissima fuit meæ Tulliæ, & mehercule mihi. semper secum [a] aliquid afferunt tuæ literæ. Scribes igitur: ac, si quid ad spem poteris, ne dimiseris. Tu Antonij leones pertimescas caue. Nihil est illo homine iucundius. Attende πρᾶξιν πολιτικῆ. Euocauit literis è municipiis denos: & IIII. viri venerunt ad villam eius manè. Primùm dormiit [1] ad H. III. deinde, cùm esset nuntiatum venisse Neapolitanos, & Cumanos (his enim est Cæsar iratus) postridie redire iussit: lauari se velle, & περὶ κοιλιολυσίαν γίνεσθαι. Hoc [b] heri effecit, hodie autem in Aenariam transire cõstituit. exulibus reditum pollicetur. Sed hæc omittamus: de nobis aliquid agamus. Ab Axio accepi literas. de Tirone gratum. Vectenum diligo, Vestorio reddidi. Seruius prid. Non. Maij Minturnis mansisse dicitur, hodie in Liternino mansurus apud C. Marcellum. Cras igitur nos maturè videbit, mihiq́ue dabit argumentum ad te epistolæ. Iam enim non reperio, quid tibi scribam. Illud admiror, quòd Antonius

a v.c. aliquam aff. fort. ἀλυπίαν aliquam aff. & ita Bosius.
b v.c. here

Antonius ad me ne nuntium quidem, cùm præsertim me valde obseruarit, [illegible]licet (aut aliquid atrocius de me imperat[illegible]) coràm negare mihi non vult: quod ego n[illegible]ogaturus erã, nec, si impetrassem, crediturus. Nos tamẽ aliquid excogitabimus. Tu, quæso, si quid in Hispaniis. iam enim poterit audiri: [c] & omnes ita exspectant, vt, si rectè [d] fuerit, nihil negotij futuru[illegible] pu[illegible]ent. Ego autem, nec retentis his, confectam rem puto, neque amissis desperatã. Silium, & Ocellam, & ceteros credo retardatos. Te quoque à Curtio impediri video. Etsi, vt opinor, [e] habes [a] Scytha ἔνον. O vitam miseram, maiusque malum, tamdiu timere, quã est illud ipsum, quod timetur!

c al. & omnes ista

d q.v.c. fuerint, nõ pl.

e L. habes κέλητα ὄνον. O vitã m. vide Turn. 18. adu. ca. 9.

CICERO ATTICO, S. 16

SERVIVS, vt antea scripsi, cùm venisset Non. Maiis postridie ad me venit. Ne diutius te teneã, nullius consilij exitum inuenimus. Nũquam vidi hominem perturbatiorem metu, neque hercule quidquam timebat, quod non esset timendum: illum sibi iratum, hunc non amicum: horribilem vtriusque victoriam, cùm propter alterius crudelitatem, alterius audaciam, tum propter vtriusque difficultatem pecuniariam, qua * frui nusquam, nisi ex priuatorum bonis, posset. Atque hęc ita multis cũ lacrymis loquebatur, vt ego mirarer, eas tã diuturna miseria non exaruisse. Mihi quidẽ etiam lippitudo hæc, propter quam non ipse ad te scribo, sine vlla [f] lacryma est, sed sæpius odiosa est propter vigilias. Quamobrẽ quidquid habes ad consolandum, collige: & illa scribe, nõ ex doctrina, neq; ex libris (nã id quidem domi est, sed nescio quomodo [g] imbecillior est medicina, quã morbus. Hęc potiùs [h] conquire de Hispaniis, de Massilia. Quæ quidem satis bella Seruius affert: qui etiã de duabus legionibus luculentos auctores esse dicebat. Hæc igitur si habebis, & talia: & quidẽ paucis dieb9 aliquid

* Bos.erni

f v.c. lacryma'st,

g v.c. imbecillior est

h v.c. conquære

audiri necesse est.Sed redeo ad Seruiū.Distulimus om... sermonem in posterū.sed [i] tardus ad exeu...: multo se in suo lectulo malle, quidquid ...ret. odiosus scrupulus de filij militia Brundisina.Vnum illud firmissimè asseuerabat;si damnati restituerentur, [k] in exsilium se iturum.Nos autem ad hæc, [l] & ipsum certò fore,&,quę iam fiebant,non esse leuiora:multaque colligebamus. Verùm ea non animum eius augebant, sed timorem,vt iam celandus magis de nostro consilio, quàm ad idem videretur. quare in hoc non multum est. Nos à te admoniti,de Cœlio cogitabimus.

i quidam libri vul. *tardiùs* mendosè.
k L. *in exsilium*
l L. *& id ipsum certè fore,*

CICERO ATTICO, S. 17

SERVIVS cùm esset apud me,Cephalio cum tuis literis VI.Id.venit:quæ nobis magnam spem attulerunt meliorum rerum de octo cohortibus(etenim hæ quoque, quæ in his locis sunt,labare dicuntur.)Eodem die Funisulanus à te attulit literas:in quibus erat confirmatius idem illud.Ei de suo negotio respondi cumulatè. cum omni tua gratia adhuc non satisfaciebat. Debet autem mihi multos nummos, nec habetur locuples : nunc ait se * daturum: cui * expensum tulerit;morari:tabellariis, [m] si apud te esset,quā satisfecisses,dares.quantum sit,Eros Philotimi tibi dicet.Sed ad maiora redeamus. Quod optas, Cœlianum illud maturescit.Itaque torqueor,vtrùm ventum exspectem. Vexillo opus est. conuolabunt. Quod suades, vt palàm:prorsus assentior.Itaque me profecturum puto.Tuas tamen interim literas exspecto;Seruij consilio nihil expeditur.Omnes captiones in omni sententia occurrunt. Vnum C. Marcello cognoui timidiorē : quem cos. fuisse pœnitet, ὦ πολλῆς ἀγεννείας: qui etiam Antonium confirmasse dicitur,vt me impediret, [n] quod ipse, credo,honestiùs. Antonius autem VI. Idib. Capuam profectus est. ad me misit , se pudore deterritum ad me nō venisse, quòd me sibi [o] succensere putaret.

Ibitur

*al. *daturū*
* vet. *expensum* Bos. *expensos tulerit morarin tabellariis si apud te esset, quia satisfecisset dares.*
m L. *siquid apud te esset, & aliquà satisfecisset, dares.*
n L. *quo ipse cr.*
o V.C. *suscē- rep.*

ibitur igitur, & ita quidem, vt censes, nisi cuius grauioris personę suscipiendę spes erit antè oblata. sed vix id erit tam citò. Halienus autem prætor putabat, aliquem, si ego non, ex collegis suis. quiuis licet, dum modò aliquis. De sorore, laudo. De Q. puero, datur opera. spero esse meliora. De Quincto fratre, scito eũ nõ mediocriter laborare de *vsura: sed adhuc nihil à L. Egnatio expressit. Axius p de XII. millibus pudens. Sæpe enim *adscripsit, vt Gallio, quantum is vellet, darem. Quod si non scripsisset, possémne aliter? & quidem sæpe sum pollicitus, sed tantùm voluit citò. me verò q adiuuaret his in angustiis. r Sed tu istos verùm aliàs. s Te à quartana liberatum gaudeo, itemque Piliam. ego, dum panes, & cetera in nauem parantur, excurro in Pompeianũ. Vectẽno velim gratias, t quòd studiosus. si quemquam nactus fueris, qui perferat, literas des antè, quàm discedimus. Vale.

*al. versura:
p L. de XIII.
* al. ad me scripsit,
q q. v. c. &: L. adiuuaret his
r L. Sed dij istos. Mal. & Victor. seductos.
s L. Te: quartana lib.
t L. quòd studiosus sit. si q.

CICERO ATTICO, S. 18

COMMODVM ad te dederam literas de pluribus rebus, cùm ad me bene manè Dionysius fuit. cui quidem ego nõ modò placabilem me præbuissem, sed totũ remisissem, si venisset qua mente tu ad me scripseras. Erat enim sic in tuis literis, quas Arpini acceperam, eum venturum, facturumque quod ego vellẽ. Ego volebam autem, vel cupiebam potiùs, esse eum nobiscum. Quod quia planè, cũ in Formianum venisset, præciderat, asperiùs ad te de eo scribere solebam. at ille perpauca locutus, hanc summam habuit orationis, v vt ignoscerem: se rebus suis impeditum, nobiscũ ire non posse. Pauca respondi: x magnum accepi dolorem: intellexi, fortunam ab eo nostram despectam esse. Quid quæris? fortasse mirabe-ris: in maximis horum temporum doloribus hunc scito esse. Velim, vt tibi amicus sit. Hoc cùm tibi opto, y opto vt beatus sis. erit enim tamdiu. Consilium nostrum spero z vacuum periculo fore. Nam & dissimulauimus,

v L vt sibi ignoscerem:
x L. magnũ dolorẽ accepi:
y L. opto, vt beatus sit.
z χαίνυσμον, ἀσφαλές.

1&,vt opinor,[a] acerrimè obseruabimus.nauigatio modò sit,qualem opto.Cetera,quæ quidem consilio prouideri poterunt,cauebuntur. Tu, dum adsumus, non modò quę scieris,audierísve, sed etiam, quæ futura prouidebis, scribas velim.Cato, qui Siciliam tenere nullo negotio potuit, &,si tenuisset,omnes boni ad eum se contulissent,Syracusis profectus est ante diē VIII. Kal.Maias,vt ad me Curio scripsit. Vtinam, quod aiunt, Cotta Sardiniam teneat. est enim rumor.O,si id fuerit,turpem Catonē! Ego, vt minuerem suspicionem profectionis, aut cogitationis meæ, profectus sum in Pompeianum[b] ad IIII.Id.vt ibi essem, dum,quæ ad nauigandum opus essent, pararentur.Cùm ad villam venissem,ventum est ad me:Centuriones trium cohortium,quæ Pompeij sunt, [2]me velle postridie (hęc mecum Ninnius noster) velle eos mihi se,& oppidum tradere. At ego tibi postridie à villa ante lucē, vt me omnino illi ne viderent. Quid enim erat in tribus cohortibus?quid si plures?quo apparatu?cogitaui eadē illa Cœliana, quæ legi in epistola tua, [d] quam accepi.simul in Cumanum veni eodē die:& simul fieri poterat,vt tentaremur.Omnem igitur suspicionem sustuli. [e] Sed cùm redeo,Hortensius venerat,[f] ad Terentiam salutatum [g] diuerterat.sermone erat vsus honorifico erga me. tamen eum(vt puto) videbo. misit enim puerum se ad me venire. Hoc quidem melius, quàm collega noster Antonius: cuius inter lictores lectica mima portatur.Tu, quoniam quartana cares,[3][h] & nō modò morbum remouisti,sed etiam grauedinem: te vegetum nobis in Græcia siste,& literarū aliquid interea.

[a] V.C. *acerrimè adseruabimus.* fort. *obseruauimus.* fort. *adseruauimus.* al. *nō acerrimè obseruabimus.*
[b] L. *a.d.*
[c] L. *postridie conuenire(hæc*
[d] L. *quam accepi simul, & in Cumanum veni eodem die:* al. *simul vt in Cumanum*
[e] for. *Sed cùm red.*
[f] L. *& ad T*
[g] L. *deuerterat.*
[h] V.C. *& nonū morbum r.* for. *& nō modò veterē morbū remouisti, sed etiā grauedinē:* al. *& nedū morbū remouisti, sed etiam &c.*
* Lips. *Bellè cetera eiusq; in me*

CICERO ATTICO, S. 19

PRID. Id. Hortensius ad me venit, scripta epistola. *Vellem cetera eius.quàm in me incredibilem ἐκτένειαν! qua quidem cogito vti. Deinde Serapion cum epistola tua: quam priusquam

priusquam aperuissem, dixi ei, te ad me de eo scripsisse antea, vt feceras. Deinde, epistola lecta, cumulatissimè cetera. [i] Et hercule hominẽ probo. nam & doctum & probum existimo. quin etiam naui eius me, & ipso conuectore vsurum puto. Crebro refricat lippitudo, non illa quidem perodiosa, sed tamen quæ impediat scriptionem meam. Valetudinem tuã iam confirmatam esse, & à vetere morbo, & à nouis tentationibus, gaudeo. Ocellam vellẽ haberemus. videntur enim esse hæc paulò faciliora. Nunc quidem æquinoctium nos moratur: quod valde perturbatum erat. id scilicet * cras erit. vtinam idem maneat Hortensius: k siquidem adhuc erat, liberalius esse nihil potest. De diplomate admiraris quasi nescio cuius te flagitij insimularim. Negas enim te reperire, quî mihi id in mentem venerit. Ego autem, quia scripseras, te proficisci cogitare (etenim audieram nemini aliter licere) eò te habere cẽsebam. & quia pueris diploma sumseras. Habes causam opinionis meæ: & tamen velim scire, quid cogites, in primisque siquid etiam nunc noui est. XVII. Kal. Iun.

i q v.c. *Et hercule, hominem & doctum, & probũ existimo.*
* vet. *cras* & *acras* Bos. *id si* ἀκραὲς *erit.* Aequinoctium ἀκραὲς multis nubibus obductum.
k L. *vt quidem adhuc erat lib.* Vrs *Hortensio vt. quidẽ adhuc erat nihil esse liberalius potest.* al. *siquidem, vt adhuc erat lib.*

CICERO ATTICO, S. 20

TVLLIA mea peperit XIIII. Kal. Iun. puerũ ἑπταμηνιαῖον quod ηὐτόκησε, gaudebam. Quod quidem est natum, perimbecillum est. Me mirificè tranquillitates adhuc tenuerunt, [l] atque maiore impedimento fuerunt, quàm custodiæ, quibus asseruor. Nam illa [m] Hortensiana omnia, fuere infantia. Ita fiet homo nequissimus. à Saluio liberto deprauatus est. Itaque posthac non scribam ad te, quid facturus sim, sed quid fecerim. Omnes enim κωρυκαῖοι videntur subauscultare, quæ loquor. Tu tamẽ, siquid de Hispaniis, siue quid aliud, perge, quæso scribere: nec meas literas exspectaris, nisi cũ, quò opto, peruenerimus, aut, si quis ex cursu: sed hoc quoque timidè scribo: ita omnia

l L. *atque maiori impedim.*
m v. c. *Hortensina*

adhuc tarda, & ſpiſſa. vt malè poſuimus initia, ſic cetera ſequentur.[n] Formias nũc ſequimur. [o] eadẽ nõ fortaſſe furiæ perſequẽtur ex Balbi autẽ ſermone, quẽ tecũ habuit, non probabamus de Melita. Dubitas igitur, quin nos in hoſtium numero habeat? Scripſi equidem Balbo, te ad me de eius erga me beneuolentia ſcripſiſſe, & de ſuſpicione. de altero egi gratias: de altero ei me purgaui. Ecquem tu hominem infeliciorem? Non loquor plura, ne te quoque excruciem. ipſe cõficior, veniſſe tempus, cùm iam nec fortiter, nec prudenter quidquam facere poſſim. Vale.

n L. *Furias nunc ſeq.* al. φόρμια *nunc ſequimur. eodem nos fortaſſe* φορητα *perſequemur.*

o al. *eodem*

M. TVL. CICERONIS

EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM, LIBER vndecimus.

CICERO ATTICO, S. I

ACcepi à te ſignatum libellum, quem Anteros attulerat,[a] ex quo ſcire nihil potui de noſtris domeſticis rebus, de quibus acerbiſſimè afflictor, quòd qui eas diſpenſauit, neque adeſt iſtic, neque, vbi terrarũ ſit, ſcio. Omnem autem ſpem habeo exiſtimationis, priuatarumq́ue rerum in tua erga me mihi perſpectiſſima beneuolentia: quam ſi his temporibus miſeris, & extremis præſtiteris, hæc pericula, quæ mihi communia ſunt cum ceteris, fortiùs feram: idq́ue vt facias, te obteſtor, atque obſecro. Ego in Ciſtophoro, in Aſia habeo ad LLS. bis,[b] & vicies. Huius pecuniæ permutatione fidem noſtram facilè tuebere: quam quidem ego niſi expeditã [c] relinquere putaſſem, credens ei, cui tu ſcis iampridem minimè credere, cõmoratus eſſem pauliſper, nec domeſticas res impeditas reliquiſſem. ob eamq́ue cauſam ſeriùs ad te ſcribo, quòd ſerò intel

a al. *ex quo nihil ſcire.* &c.

b v. c. *&* *viciens.*

c L. *relinquere me put.*

intellexi, quid timendum esset. Te etiam, atq; etiam oro, vt me totum tuendum suscipias: vt, si ij salui erunt, quibuscum sum, vnà cum iis possim incolumis esse, salutémque meam beneuolentiæ tuæ acceptam referre. Vale.

CICERO ATTICO, S. 2

LITERAS tuas accepi pr. Non. Feb. eóque ipso die ex testamento creui hereditatem. 1 ex multis meis, & miserrimis curis [d] est vna enata, si, vt scribis, ista hereditas fidem, & famam meam tueri potest: quam quidem te intelligo etiam sine hereditate tuis opibus defensurum fuisse. De dote quod scribis, per omneis deos, te obtestor, vt totam rem suscipias, & illam miseram mea culpa & negligentia, tueare meis opibus, siquæ sunt: tuis, quibus tibi molestum non erit, facultatibus: cui quidem deesse omnia quòd scribis, obsecro te, noli pati. In quos enim sumptus abeunt fructus prædiorum? Iam illa ⅠⅠS. LX. quæ scribis, nemo mihi vnquam dixit ex dote esse detracta. nunquam enim essem passus. Sed hæc minima est ex his iniuriis, quas accepi, de quibus ad te dolore, & lacrymis scribere prohibeor. Ex ea pecunia, quæ fuit in Asia, partem dimidiam ferè exegi. Tutius videbatur fore ibi, vbi est, quàm apud publicanos. Quòd me hortaris, vt firmo sim animo: vellem posses aliquid afferre, quamobrem id facere possem. Sed si ad ceteras miserias accessit etiam id, quod mihi Chrysippus dixit parari (tu nihil significasti) de domo, quis me miserior vno iam fuit? Oro, obsecro, ignosce. non possum plura scribere. quãto mærore vrgear, profectò vides. Quod si mihi commune cum ceteris esset, qui videntur in eadem causa esse, minor mea culpa videretur, & eo tolerabilior esset. Nunc nihil est, quòd consoletur, nisi quid tu efficis: si modo etiam nunc effici potest, vt ne qua singulari afficiar calamitate, & iniuria. Tardiùs ad te remisi tabellarium, quòd potestas mittendi non fuit. A tuis

d L. *est vna lenata, si*, al. *enecta*, al. *curis spes est vna enata*,

& nummorum accepi LLS. LXX. & vestimentorum quod opus fuit. Quibus tibi videbitur, velim des literas [e] nomine meo. Nosti meos [f] familiareis signum requirent, aut manum. dices iis, me propter custodias ea vitasse. Vale.

e al. *meo nomine.*
f v. c. *familiaru.*

CICERO ATTICO, S. 3

QVID hîc agatur, scire poteris ex eo, qui literas attulit: quem diutius tenui, quia quotidie aliquid noui exspectabamus. Neque nunc mittendi tamen vlla causa fuit, præter eam, de qua * tibi rescribi voluisti. Quod ad Kalẽd. Quinctil. pertinet, quid vellem: vtrumque [g] graue est, & tam graui tempore periculum tãtæ pecuniæ, & dubio rerum exitu,[1] ista, quam scribis, * abruptio. Quare vt alia, si hoc vel maximè tuæ fidei, beneuolentiæque permitto, & illius consilio, & voluntati: cui miseræ consuluissem meliùs, si tecum olim coràm potiùs, quàm per literas de salute nostra, fortunísque deliberauissem. Quòd negas præcipuum mihi vllum incommodum impendere: [2] etsi ista res [h] nihil habet consolationis, tamen etiam præcipua multa sunt,[3] quæ tu profectò [i] vides grauissima esse, & me facillimè vitare potuisse. [4] Ea tamen erunt * minora, si (vt adhuc factum est) administratione, diligentiaque tua leuabũtur. Pecunia apud Egnatium est. sit à me, vt est. Neque enim hoc, quod agitur, videtur diuturnum esse posse: vt scire iam possim, quid maxime opus sit. etsi egeo rebus omnibus, quod is quoque in angustiis est, [5] [k] quicum sumus: cui magnam dedimus pecuniam mutuam, opinantes nobis constitutis rebus, eam rem etiam honori fore. Tu, vt antea fecisti, velim, si qui erunt, ad quos aliquid scribendum à me existimes, ipse cõficias. Tuis salutem dic. Cura vt valeas: in primis, id quod scribis, omnibus rebus cura, & prouide, nequid ei desit, de qua scis me miserrimum esse. Idib. Iuniis: ex castris.

* Pantag. *voluisti quod ad*
g v. c. *graue est.*
* alii *abrupto.*
h L. *non-nihil habet conf.*
i L. *vides, vt sunt, & grauiss.* Bos. *& grauissima esse & me facillimè*
* al. *leuiora,*
k v. c. *quicum fuimus: quoi mag.*

CICE

CICERO ATTICO, S. 4

ACCEPI ab Isidoro literas, & postea datas, binas. ex proximis cognoui, prædia non venisse. videbis ergo, vt sustentetur per te. De Frusinati, si modò futuri sumus, erit mihi res opportuna. Meas literas quòd requiris, impedior inopia rerum, quas nullas habeo literis dignas: quippe cui nec, quæ accidunt, nec, quæ aguntur, vllo modo probentur. Vtinam coràm tecum olim, potiùs, quàm per epistolas * Hîc tua, vt possum, tueor apud hos: * Cetera Celer. ipse fugi adhuc omne munus, eò magis, quòd ita nihil poterat agi, vt mihi & meis rebus aptum esset. Quid sit gestum noui, quæris. ex Isidoro scire poteris. reliqua non videntur esse difficiliora. Tu id velim, quod scis me maximè velle, cures, vt scribis, vt facis. Me conficit solicitudo, ex qua etiam summa infirmitas corporis: qua leuata, ero vnà cum eo, qui negotium gerit, estque in spe magna. Brutus amicus, in causa versatur acriter. Hactenus fuit, quod cautè à me scribi posset. Vale. De pensione altera, oro te, omni cura considera, [l] quid sit faciendum, vt scripsi his literis, quas Pollex tulit. Vale.

* vet. cod. victoria. *Luctu, vt possim*, alij *Luctue, vt possum*, *al. *Cetera celer. Ipse fugi* al. *Ceterum pse fugi* ita Vrsinus.

l v. c. *quid faciendum sit, vt scr.* al. *quid faciendū si, scripsi h.*

CICERO ATTICO, S. 5

QVAE me causæ mouerint, quàm acerbæ, quàm graues, quàm nouæ, coëgerintque impetu magis quodam animi vti, quàm cogitatione, non possum ad te sine maximo dolore scribere. Fuerunt quidem tantæ, vt id, quod vides, effecerint. Itaq; nec quid ad te scribam de meis rebus, nec quid à te petam, reperio. rem, & summam negotij vides. Equidem ex tuis literis intellexi, & iis, quas communiter cum aliis scripsisti, & iis, quas tuo nomine, quod etiam mea sponte videbam, [m] te subita re quasi debilitatum, nouas rationes tuendi mei quærere. Quòd scribis placere, vt propiùs accedam, iterque per oppida noctu faciam: non sanè video, quemadmodum id fieri possit. Neque enim ita apta habeo [n] diuersoria,

m al *te subdebilitatum,*

n L. *diuersoria*

vt tota tempora diurna in his possim consumere, neque ad id, quod quæris, multùm interest, vtrùm me homines in oppido videant, an in via. Sed tamen hoc ipsum, sicut alia, considerabo, quemadmodum commodissimè fieri posse videatur. Ego propter incredibilem &c. animi, & corporis molestiam, conficere pluris literas non potui, his tantùm rescripsi, à quibus acceperam. Tu velim & [o] Basilio, & quibus præterea videbitur, etiam Seruilio conscribas, vt tibi videbitur, meo nomine. Quòd tanto interuallo [p] nihil omnino ad vos: profectò intelligis rem mihi [q] deesse, de qua scribam, non voluntatem. Quòd de Vatinio quæris: neque illius, neque cuiusquam mihi præterea officium [r] deest, si reperire possent, qua in re me iuuarent. Quauersissimo à me animo Patris fuit. Eodem Corcyra filius venit. inde profectos eos vnà cum ceteris arbitror. Vale.

o L. Basilo.
p v. c. nihil omnino ad vos scriptis literis: prof. non pl.
q. v. c. desse,
r v. c. dest, Bos. deessent.

CICERO ATTICO, S. 6.

SOLICITVM esse te cùm de tuis, communibúsque fortunis, tum maximè de me, ac de dolore meo sentio qui quidē dolor meus, non modò non minuitur cùm socium sibi adiungit dolorem tuum, sed etiam augetur. omnino pro tua prudentia sentis, qua consolatione leuari maximè possim. Probas enim meum consilium, negásque mihi quidquam tali tempore potiùs faciendū fuisse. Addis etiam (quod etsi mihi lenius est, quàm tuum iudicium, tamen non est leue) ceteris quoque, id est, qui pondus habeant, factum nostrum probari. Id si ita putarē, leuiùs dolerem. Crede, inquis, mihi. Credo equidem, sed scio, quàm cupias minui dolorē meum. Me discessisse ab armis, nunquā pœnituit, tanta erat in illis crudelitas, tanta cū barbaris gentibus cōiunctio, vt non nominatim, sed generatim proscriptio esset informata: vt iam omnium iudicio constitutum esset, omnium vestrûm bona, prædam esse illius victoriæ. vestrûm planè dico. nunquam enim de teipso,

teipso, nisi crudelissimè, cogitatum est. Quare voluntatis me meæ nunquam pœnitebit: consilij pœnitet. In oppido aliquo mallem resedisse, [s] quoad accerserer. minùs sermonis subiissem, minùs accepissem doloris, ipsum hoc me non angeret. Brundusij iacere, in omneis patteis est molestum. propiùs accedere, vt suades, quomodo sine lictoribus, quos populus dedit, possum? qui mihi incolumi adimi non possunt: quos ego modò paulisper cum * bacillis in turbam conieci, ad *oppidum accedens, nequis impetus militum fieret. [1] * Recipio tempore me domo. [t] Te nunc ad Oppiũ, quoniã iis placeret modò propiùs accedere, vt hac de re considerarent. credo fore auctores. Sic enim recipiunt, Cæsari non modò de conseruanda, sed etiã de augenda mea dignitate curæ fore: méq; hortantur, vt magno animo sim, vt omnia summa sperẽ. ea spondent, confirmant. quæ quidem mihi exploratiora essent, si remansissem. Sed ingero præterita. Vide, quæso, igitur ea, quæ restant, & explora cum istis: &, si putabis opus esse: &, si istis placebit, quo magis factum nostrum Cæsar probet, quasi de suorum sententia factum adhibeantur Trebonius, Pansa, si qui alij: scribántque ad Cæsarẽ, me, quidquid fecerim, de sua sententia fecisse. Tulliæ meæ morbus, & imbecillitas corporis me exanimat: quam tibi intelligo magnæ curæ esse: quod est mihi gratissimum. De Pompeij exitu mihi dubium nũquam fuit. Tanta enim desperatio rerũ eius, omnium regũ: & populorum animos occuparat: vt, quocumque venisset, hoc putarem futurum. non possum eius casum nõ dolere. hominem enim integrum, & castum, & grauẽ cognoui. De Fannio consoler te? perniciosa loquebatur de mansione tua. L. verò Lentulus Hortensij domum sibi, & Cæsaris hortos, & Baias desponderat. Omnino [v] hæc eodẽ modo ex hac parte fiunt, nisi quòd illud erat infinitũ. Omnes enim, qui in Italia [x] remanserant,

s L. *quoad arcesserer.*

* vide Lips. 1. Electo. c. 23.

* al. *Oppium*

* Pantag. *Recepi ô tẽpora me de Mario, nunc ad Oppium,*

t fort. *Tu nũc ad Balbum, & Oppium, quoniam iis pl. me prop. acc.* al. *domum* Bos. *δ' ἐγω λιὸθεν nũc ad Oppium Cornelium iis placeret* &c.

v al. *hac eadẽ ex h.*

x q. v. c. *manserũt,*

hostium numero habebantur. Sed velim hæc aliquando solutiore animo. Qu. fratrem audio profectum in Asiam, vt deprecaretur. De filio nihil audiui: sed quære ex Diochare, Cæsaris liberto: quem ego non vidi: qui istas Alexandrinas literas attulit. [y] is dicitur vidisse, an euntem, an iam in Asia? Tuas literas, prout res postulat, exspecto: quas velim cures quamprimùm ad me perferendas. Vale. IIII. Kal. Decembr.

y v. c. *is dicitur vidisse Q. an* &c. Bos. *vidisse Q. an eũtem,*

CICERO ATTICO, S. 7

[z] GRATAE mihi tuæ literæ sunt, quibus accuratè perscripsisti omnia, quæ ad me pertinere arbitratus es. * Factum igitur, vt scribis, istis placere, iisdem istis lictoribus me vti: quod concessum [a] Sestio sit: cui non puto suos esse concessos, sed ab ipso datos. Audio enim, eum ea s. c. improbare, quæ post discessum tribunorum facta sunt. Quare poterit, si volet sibi constare nostros lictores comprobare. quamquam quid ego de lictoribus, qui pænè ex Italia decedere sim iussus? Nam ad me misit Antonius exemplum Cæsaris ad se literarũ, in quibus erat, se audiuisse Catonem, & L. Metellum in Italiam venisse, Romæ vt essent palàm: id sibi non placere, ne qui motus ex eo fierent: prohiberíque omneis Italia, nisi quorum ipse causam cognouisset: déq; eo vehemẽtiùs erat scriptum. Itaque Antonius petebat à me per literas, vt sibi ignoscerem, facere se nõ posse, quin his literis pareret. Tum ad eum misi L. Lamiam, qui demonstraret, illum Dolabellæ dixisse, vt ad me scriberet, vt in Italiam quamprimùm venirem: eius me literis venisse. Tum ille edixit ita, vt me exciperet, & * Lælium nominatim. quod sanè nollem. poterat enim sine nomine [b] re ipsa excipi. O multas, & graueis offensiones: quas quidem, tu das operam, vt lenias: nec tamen nihil proficis: quin hoc ipso minuis dolorem meũ, quòd,

z al. *Gratæ tuæ mihi lit.*
* Bos. *Factu*
a L. *Sextio*
* Anto. Aug. *L. Aelium*
b v. c. *res ipsa exc.* non pl.

quòd, vt minuas, tam valde laboras: ídque velim ne grauere quàm sæpiſſime facere. Maximè autem aſſequêre quod vis, ſi me adduxeris, vt exiſtimem, me bonorum iudicium non funditus perdidiſſe. quamquam quid tu in eo potes? nihil ſcilicet. Sed, ſi quid res dabit tibi facultatis, id me maximè conſolari poterit, quod nunc quidem video non eſſe: ſed, ſiquid ex euentis, vt hoc nunc accidit. Dicebar debuiſſe cum Pompeio proficiſci. exitus illius minuit eius officij prætermiſſi reprehenſionẽ. Sed ex omnibus nihil magis tamen deſideratur, quàm quòd in Africam non ierim. Iudicio hoc ſum vſus, non eſſe barbaris auxiliis fallaciſſimę gentis, remp. defendendam, præſertim cõtra exercitum ſæpe victorem. Non probant fortaſſe. multos enim viros bonos in Africam veniſſe audio, & ſcio fuiſſe antea. Valde hoc loco vrgeor. hic quoque [c] opus eſt caſu, aliqui ſint ex eis, aut, ſi poteſt, omnes, qui ſalutem anteponant. nam ſi perſeuerant, & obtinẽt: quid nobis futurum ſit, vides. Dices, Quid illis, ſi victi erunt? Honeſtior eſt plaga. Hæc me excruciant. Sulpicij autem conſilium, non ſcripſiſti, cur meo non anteponeres: quod etſi non tam glorioſum eſt, quàm Catonis, tamen & periculo vacuum eſt, & dolore. Extremum eſt eorum, qui in Achaia ſunt. ij tamen ipſi ſe hoc meliùs habent, quàm nos, quòd & multi ſunt vno in loco, & cùm in Italiam venerint, domum ſtatim venerint. Hæc tu perge, vt facis, mitigare, & probare quamplurimis. Quòd te excuſas: ego verò & tuas cauſas noſco, & mea intereſſe puto, te iſtic eſſe, vel vt cũ ii, quibus oportebit, agas, quæ erunt agenda de nobis, vt ea, quæ egiſtis: in primíſque hoc velim animaduertas. multos eſſe arbitror, qui ad Cæſarem detulerint, delaturíve ſint, me aut [d] pœnitere conſilij mei, aut nõ probare quæ fiant. quorum etſi vtrumque verum eſt, tamen ab illis dicitur animo à me alienato: non quò ita perſpexerint.

Sed

c L. *opus eſt caſu, vt aliq.*

d V. c. *pænitere*

Sed totum vt hoc Balbus sustineat,& Oppius, & eorum crebris literis illius voluntas erga me confirmetur,& hoc planè vt fiat,diligentiã adhibebis. Alterum est,cur te nolim discedere,[1] quòd scribis,[e] Terentiam flagitare.O rem miseram! Quid scribam? aut quid velim? breue faciam. lacrymæ enim se subitò profuderunt. Tibi permitto: tu consule tantum vide, ne hoc tempore [f] Terentiæ obesse aliquid [g] possis. Ignosce,obsecro te.non possum,præ fletu, & dolore, diutius in hoc loco commorari.tantùm dicã,nihil mihi gratius esse,quàm quòd eam diligis. Quòd literas, quibus putas opus esse,curas dandas,facis commodè.[h] Qu. filium,vidi qui Sami vidisset, patrem Sicyone: quorum deprecatio est facilis. Vtinam illi,qui priùs illum viderunt,me apud eum velint adiutum tantum, quantum ego illos vellem, si quid possem. Quòd rogas, vt in bonam partem accipiam, si qua sint in tuis literis, quæ me mordeant: ego verò in optimam: téque rogo,vt apertè quemadmodum facis, scribas ad me omnia, ídque facias quàm sæpissime. Vale. XIIII. Kalend. Ianuar.

e L. *te flagitari.* ita Bos.
f L. *tibi obesse* ita Bos.
g L. *possit.*
h v. c. & L. *Q. F.*

CICERO ATTICO, S. 8

QVANTIS curis afficiar, etsi profectò vides, tamẽ cognosces ex Lepta,& Trebatio. Maximas pœnas pendo temeritatis meæ, quã tu prudentiam mihi videri vis: neque te deterreo, quò minùs id disputes,scribásq; ad me quàm sæpissime:nonnihil enim me leuant tuæ literæ hoc tempore. Per eos, qui nostra causa volunt,valéntq; apud illum, [i] quàm diligentissimè contendas opus est, per Balbum & Oppium maximè, vt de me scribant quàm diligentissimè. Oppugnamur enim,vt audio,& à præsentibus quibusdam, & per literas. iis ita occurrendũ,vt rei magnitudo postulat. [k] Furnius est illic [l] mihi inimicissimus. Quinctus misit filium non solùm sui deprecatorem, sed etiam accusatorem mei. Dictitat,se à me apud Cæsarem oppugnari:quod refellit Cæsar ipse, omnésq;

i *quàm* abest à v. c. neque agnoscit L.
k for. *Fufius*
l al. *mihi amicissimus.*

omnésque eius amici: neque verò desistit, vbicumque est, omnia in me maledicta conferre. Nihil mihi vmquam tam incredibile accidit, nihil in his malis tam acerbum. Qui ex ipso audissent, cum Sicyone palàm, multis audientibus loqueretur, nefaria quædam ad me pertulerunt. Nosti genus: etiam expertus es fortasse, in me id est omne conuersum. sed augeo commemorando dolorem, & facio etiam tibi. Quare ad illud redeo: cura, vt huius rei causa, dedita opera mittat aliquem Balbus, ad quos videbitur, velim, cures literas meo nomine. Vale xv. Kalend. Ianuar.

CICERO ATTICO, S. 9

Ego verò & incautè, vt scribis, & celeriùs, quàm oportuit, feci: nec in vlla sum spe: quippe qui exceptionibus edictorũ retinear: quæ si non essent sedulitate effectæ, & [m] beneuolentia tua, liceret mihi abire in solitudines aliquas. Nũc ne id quidem licet. Quid autem me iuuat, quòd ante initum tribunatum veni, si ipsum, quòd veni, nihil iuuat? Iam, quid sperem ab eo, qui mihi amicus numquam fuit, cùm iam lege etiam sim confectus, & oppressus. [n] Cotidie Balbi ad me literæ lãguidiores, multæque multorum ad illum fortasse cõtra me. Meo vitio pereo nihil mihi mali [o] causa attulit: omnia culpa cõtracta sunt. Ego enim cùm genus belli viderem, imparata, & infirma omnia, contra paratissimos [p] iueram, quid facerem? ceperámque consilium non tam forte, quàm mihi, præter ceteros, cõcedendũ. [q] cessimus, vel potiùs parui. Ex quibus vnus qua mente fuerit is, quem tu mihi commendas, cognosces ex ipsius literis, quas ad te, & ad alios misit: quas ego numquam aperuissem, nisi res acta sic esset. delatus est ad me fasciculus. solui, [r] si quid esset. ad me literarũ, nihil erat. epistola Vatinio, & *Ligurio altera. Iussi ad eos deferri. illi ad me statim, ardentes dolore venerunt,

m v.c. *beniuolentia*
n L. *Quotidie*
o al. *casus*
p al. *quieueram*,
q L. *cessimus*, vel pot. v.c. *cessimbus*, vel pot. & *cessim iis*,
r al. *si quid ad me esset*
*Quidam intelligũt Hortẽsiũ.

nerunt, ſcelus hominis clamantes. Epiſtolas mihi legerunt, plenas omnium in me probrorũ. Hic Ligurius furere. ſe enim ſcire, ſummo illum in odio fuiſſe Cæſari: illum tamen non modò fouiſſe, ſed [s] & tãtam pecuniam illi dediſſe, honoris mei cauſa. Hoc ego dolore accepto, volui ſcire, quid ſcripſiſſet ad ceteros. Ipſi enim illi putaui pernicioſum fore, ſi eius hoc tantum ſcelus [t] percrebuiſſet. Cognoui [v] eiuſdem generis. Literas ad te miſi: quas ſi putabis illi ipſi vtile eſſe reddi reddes: nil me [x] lædet. nam quòd reſignatæ ſunt, habet opinor, eius ſignum Pomponia Hac ille acerbitate initio nauigationis cùm vſus eſſet, tãto me dolore affecit, vt poſtea iacuerim: neq; nunc tam pro ſe, quàm contra me laborare dicitur. Ita omnibus rebus vrgeor, quas ſuſtinere vix poſſum, vel planè nullo modo poſſum, quibus in miſeriis vna eſt pro omnibus, quòd iſtã miſeram, patrimonio, fortuna omni ſpoliatã relinquam. Quare te, vt polliceris, videre planè velim. aliũ enim, cui illam commẽdem, habeo neminem, quoniam matri quoque eadem intellexi eſſe parata, quæ mihi. ſed ſi me nõ offendes, ſatis tamen habeto commendatã: patruúmque [y] in ea, quantum poteris, mitigato. Hæc ad te die natali meo ſcripſi: quo vtinam [z] ſuſceptus non eſſem, aut nequid ex eadem matre poſtea natum eſſet. Plura ſcribere fletu prohibeor. Vale.

s & tantã illi pec.
t L. percrebruiſſet.
v v. c. eiuſdem generis. ad te miſi:
x fort. lædent.
y L. in eã,
z fort. aut ſuſc.

CICERO ATTICO, S. 10

AD meas [a] incredibileis ęgritudines aliquid noui accedit ex his, [b] quæ de Q. Fr. ad me afferũtur. P. Terentius, [1] meus neceſſarius, [*] operas in portu, & ſcriptura Aſiæ pro magiſtro dedit. Is Q. filium Epheſi vidit VI. Id. Decemb. eúmque ſtudioſè, propter amicitiam noſtram, inuitauit: cúmq; ex eo de me [c] contaretur, eũ ſibi ita dixiſſe narrabat, ſe mihi eſſe inimiciſſimum: voluménque ſibi oſtendiſſe orationis, quam apud Cæſarem contra me eſſet habiturus. multa à ſe dicta contra eius amẽtiã: multa poſtea

a v. c. incredibilis
b L. quæ de Q. Q. ad
* al. magnas operas
c L percontaretur,

poftea patris confimili fcelere,fecum Q.patrẽ locutum:cuius furorem ex iis epiftolis, quas ad te mifi, perfpicere potuifti Hæc tibi dolori effe [d] certò fcio:me quidem excruciant: & eò magis, quòd mihi cũ illis ne querendi quidem locum futurum puto De Africanis rebus longè alia nobis,ac tu fcripferas, nuntiantur. Nihil enim firmius effe dicunt.nihil paratius. Accedit Hifpania,& alienata [e] Gallia:legionũ nec vis eadem,nec voluntas:Vrbanæ res perditæ. Quid eft,vbi acquiefcam, nifi quamdiu tuas literas lego?quę effent profectò crebriores,fi quid haberes,quo putares meã moleftiã minui poffe Sed tamẽ te rogo ne intermittas fcribere ad me,quidquid erit:eófque,qui mihi tam crudeliter inimici funt,fi odiffe nõ potes,accufes tamen: non vt aliquid proficias, [f] fed vt tibi me carum effe fentiãt Plura ad te fcribam, fi mihi ad eas literas, quas proximè ad te dedi,refcripferis. Vale. XII.kalen.Febr.

d al. *certè*

e L.*Italia,*

f v. c. *fed vt me tibi carum effe fent*.al.*fed vt carũ me tibi effe f.*

CICERO ATTICO, S. II

CONFECTVS iam cruciatu maximorum dolorum,ne,fi fit quidem,quod ad te debeam fcribere, facilè id exfequi poffem: hoc minùs,quòd res nulla eft,quæ fcribenda fit:cũ præfertim ne fpes quidẽ vlla offendatur fore melius.Ita iam ne tuas quidẽ literas exfpecto: quamquam femper aliquid afferunt,quod velim.Quare tu quidem fcribito,cùm erit, [g] cui des.Ego tuis proximis, quas tamen iampridẽ accepi,nihil habeo,quod refcribã. lõgo enim interuallo video immutata effe omnia: illa effe firma, quæ debeant: nos ftultitiæ noftræ grauiffimas pœnas pendere.P.Salluftio curanda funt LLS.XXX. quæ accepi à Cn. Salluftio. velim videas,vt fine mora curentur. De ea re fcripfi ad Terẽtiam:atque hoc ipfum iã propè confumtum eft. Quare id quoque velim cum illa videas,vt fit,qui vtamur.hîc fortaffe potero fumere, fi fciam iftic paratum fore, fed priùs,quàm id fcirem,nihil fum aufus fumere.

g v.c.*quoi des.*

Qui

Qui sit omnium rerũ status noster, vides. nihil est mali, quod non & sustineam, & exspectem. Quarum rerum eo grauior est dolor, quo culpa maior. Ille in Achaia non cessat de nobis detrahere. nihil videlicet tuæ literæ profecerunt. Vale. VIII. Id. Martias.

CICERO ATTICO, S. 12

CEPHALIO mihi à te literas reddidit [h] ad VIII. Id Mart. vespere. Eo autem die manè tabellarios miseram, quibus ad te dederam literas. tuis tamen lectis literis, putaui aliquid rescribendum esse: maximè, quòd ostendis, te pendere animi, quámnam rationem sim Cęsari allaturus profectionis meæ, tũ, cùm ex Italia discesserim. Nihil opus est mihi noua ratione. Sæpe enim ad eum scripsi, multísque mandaui, non potuisse, quum cupiissem, sermones hominum sustinere, multáque in eam sententiam. Nihil enim erat, quod minus eum vellẽ existimare, quàm me tanta de re non meo cõsilio vsum esse. Posteáque quàm mihi literæ à Balbo Cornelio minore missæ essent, illum existimare Q. fratrem lituũ meæ profectionis fuisse (ita enim scripsit) qui nondum [k] cognosset, quę de me Quinctus scripsisset ad multos: etsi multa præsens in præsentem acerbè dixerat, & fecerat: [l] tamen L. in eo his verbis ad Cæsarem scripsi. *De Q. fratre meo, non minùs labore, quàm de meipso. sed eum tibi commendare hoc meo tempore non audeo. Illud duntaxat tamẽ audebo petere abs te, quod te oro, nequid existimes ab illo factum esse, quo minùs mea in te officia constarent, minúsve te diligerem: potiúsque* [m] *illum semper auctorem nostræ cõiunctionis fuisse, meíque itineris comitẽ, non ducem. Quare ceteris in rebus tantum ei tribues, quãtum humanitas tua amicitiáque vestra postulat. Ego ei nequid apud te obsim, id te vehemẽter etiam,* atque etiam rogo. Quare si quis congressus fuerit mihi cum Cæsare (etsi non dubito, quin is lenis in illũ futurus sit, ídq; iam declarauerit) ego

h L. a. d. VIII.

i al. *Posteà, cùm mihi*

k v. c. *cognossem,*

l v. c. *tamẽ L. lomeo his v.* fort *tamen* λακωνικῶς, *his v.* fort. λακωνισμῷ *meo, h.* for. *Laconicè,* for. λακωνίζων, al. *tamen de eo his verbis* Ita Pant. ex veter. *tamẽ lenibus verbis* Anto. August. *tamẽ literas ego his verbis* Bos. *Nilo meo his verbis*

m al. *sẽper illum*

ego tamẽ is ero, qui semper fui. Sed, vt video, multò magis est nobis laborandum de Africa: quam quidem tu scribis confirmari [n] cotidie magis ad conditionis spẽ, quàm victorię: quod vtinam ita esset. Sed lõgè aliter esse intelligo, téque ipsum ita existimare arbitror: aliter autẽ scribere, non fallendi, sed confirmandi mei causa, præsertim cùm adiungatur ad Africam etiam Hispania. Quòd me admones, vt scribã ad Antonium, & ad ceteros: si quid videbitur tibi opus esse, velim facias: id quod sæpe fecisti. nihil enim [o] venit mihi in mentem, quod scribendum putem. Quòd me audis [p] fractiorem esse animo: quid putas, cùm videas accessisse ad superiores ægritudines præclaras generi actiones? Tu tamen velim, ne intermittas, quoad eius facere poteris, scribere ad me: etiam si rem, de qua scribas, nõ habebis. Semper enim afferunt aliquid mihi literæ tuę. Galeonis hereditatem creui. Puto enim *cretionem simplicem fuisse, quoniam ad me nulla missa est. VIII. Id. Mart.

n L. *quotidie*

o L. *mihi venit*

p al. *fractiore*

* Cretio simplex est cũ ex pluribus heredibus vnus cũ cretione instituitur, reliqui sine cretione.

CICERO ATTICO, S. 13

A[q] MVRAENAE liberto nihil adhuc acceperam literarum. [r] P. Sisex reddiderat eas, quibus rescribo. De Seruij patris literis quod scribis: item, Quinctum in Syriã venisse, quòd ais esse qui nuntient: ne id quidem verum est. Quòd certiorem te vis fieri, quo quisq; in me animo sit, aut fuerit eorum, qui huc venerũt: neminem alieno intellexi. Sed, quantum id mea intersit, existimare te posse [s] certò scio. Mihi cùm omnia sunt intolerabilia ad dolorẽ, tum maximè, quòd in eam causam venisse me video, vt ea sola vtilia mihi esse videãtur, quæ semper nolui. P. Lentulum patrem Rhodi esse aiunt, Alexandriæ filium, Rhodóque Alexandriam C. Cassium profectu esse constat. Quinctus mihi per literas satisfacit multò asperioribus verbis, quàm cùm grauissime accusabat. Ait enim, ex literis tuis intelligere, tibi non placere, quòd ad multos de me asperi[s] scripsit.

q L. *Murena*

r sic v. c. fort. *P. Seruilius* r al. *T. libertus r.*

s L. *certè scio.*

Itaque

Itaque se pœnitere, quòd animum tuum offenderit: sed se iure fecisse. Deinde perscribit spurcissimè, quas ob causas fecerit. Sed neque hoc tempore, neque antea patefecisset odium suum in me, nisi omnibus rebus me esse oppressum videret. Atque vtinam vel nocturnis, quemadmodum tu scripseras, itineribus propiùs te accessissem. Nunc nec vbi, nec quando te sim visurus, possum suspicari. De coheredibus [t] Fufidianis nihil fuit quod ad me scriberes. nam & a quū postulant: &, quidquid egisses recte esse actum putarem. De fundo Frusinati redimendo iampridem intellexisti volũtatem mea ... etsi tum meliore loco res erant nostræ, [v] neque tam mihi desperaturi videbamur tamen in eadem sum voluntate. Id quemadmodum fiat tu videbis; & velim, quoad poteris, consideres, vt sit vnde nobis suppeditẽtur sumtus necessarij. Siquas habuimus facultates, eas Pompeio tũ, cùm id videbamur sapienter facere, detulimus. Itaq; tum & à tuo villico sumsimus, & aliunde mutuati sumus, cũ Quinctus quereretur per literas, sibi nos nihil dedisse, qui neq; ab illo rogati sumus, neque ipsi eam pecuniam [x] aspeximus. Sed velim videas, quid sit, quod confici possit, quídq; mihi de omnibus des cõsilij: [y] & causam nosti. Plura ne scribam, dolore impedior. Siquid erit, [z] quod ad quos scribendum meo nomine putes, velim, vt soles, facias: quotiésque habebis cui des ad me literas, [a] nolim prætermittas. Vale.

t L. *Fufidianis*

v v.c. *neq; tã mihi desperatũ iri videbãtur:*

x v.c. *aspe ximus.*

y fort. *etenim caus.*

z fo. *quod ad aliquos* al. *quod ad quenquam*

a L. *ne prætermittas.*

b Lã. *cùm comm.*

CICERO ATTICO, S. 14

NON me [redacted] veritas literarũ tuarum, quòd me [redacted] tum communibus, tũ præcipuis malis oppressum, ne incipis quidẽ, vt solebas, consolari fateríśque id fieri iam nõ posse nec enim ea sunt, quæ erant antea, quum, vt nihil aliud confites me, & socios habere putabam. Omnes enim Achaici deprecatores, itẽ qui in Asia, quibus non erat ignotũ, etiã quibus erat, in Africam dicuntur nauigaturi. Ita, præter

Lælium,

Lælium, neminem habeo culpæ socium: qui tamen hoc meliore in causa est, quòd iam est receptus De me autem, non dubito, quin ad Balb m,& ad Oppium scripserit: à quibus, si quid esset lætius, certior factus essem: tec m etiam essent locuti: quibuscum tu de hoc ipso colloquare velim:& ad me, quid tibi respōderint scribas, non quod ab isto salus data quidquam habitura sit firmitudinis: sed tamen aliquid consuli,& prospici poterit Etsi omnium conspectum horreo, præsertim hoc genero, tamen, in tantis malis, quid aliud velim, non reperio. Quinctu pergit vt ad me & Pāsa scripsit,& Hirtius, ísque item Africam petere cū ceteris dicitur Ad Min tium[d] parentem scribam: & tuas literas mittam. ad te scribam, nū quid [e] egerit LLS XXX. potuisse m rarer. nisi multa de[f] Fusidianis prędiis:& id video tamē. Te exspecto: quem videre si vllo modo*potes venire peruellem Iam extremum*concluditur:[g] ibi fac le est. quid, quale sit, grauius existimare. Vale.

CICERO ATTICO, S. 15

QVONIAM iustas causas affers, * quòd te hoc tempore videre non possim: quæso, quid sit mihi faciendum Ille enim ita videtur Alexandriam tenere, vt eum scribere etiā pudeat de illis rebus.[h] Ij autem ex Africa iā affuturi videntur.[i] Achæi item ex Asia redituri ad eos, aut libero aliquo loco commoraturi. Quid mihi igitur putas agendum? Video difficile esse consilium. sum enim solus, aut cum altero, cui neque ad illos reditus sit: neque ab iis ipsis quidquam ad spem ostendatur. Sed tamen scire velim, quid censeas? Idq; erat cum aliis, cur te, si fieri posset, cuperem videre. Minutiū XII. sola curasse scripsi ad te antea. quod superest, velim videas, vt curetur. Quinctus nō modò non cum magna prece ad me, sed acerbissimè scripsit: filius verò mirifico odio. nihil fingi potest mali, quo non vrgear. Omnia tamen sunt faciliora, quàm peccati dolor, qui &

cal. *hoc meliore causa est.*
d al. *patrē* vet *parantem* Bos. *pariantem*
e L. *egerim*
f L. *Fusidianis pr.*
* Vet. *potest enim res peruellē*. Bos. *pote (est enim re). eruellē*
* Pant. *cōcluditur ibi. Facile est, quod quare est grauius existimare.* Bos. *ibi facile est quid quale sit grauius existimare.*
g for. *tibi facile*
* al. *cur*
h L. *Hi*
i fort. *Achaici itēq; Asiatici, aut redituri ad eos, aut libero aliq.* fort. *Achaici item qui in Asia, aut red.*&c. al. *Achaei ij item ex Asia*

maximus est,& æternus. Cuius peccati si socios essem[k] habiturus ego, quos putaui, tamē esset ea consolatio tenuis. Sed habet aliorum omnium ratio, exitum: mea nullum. alij capti, alij interclusi non veniunt in dubium de voluntate: eo minùs scilicet, cùm se expedierint, & vnà esse cœperint. ij autem ipsi, qui sua voluntate ad[l] Fusium venerūt, nihil possunt, nisi timidi existimari. Multi autem sunt,[m] qui, quicumque sunt, modò ad illos se recipere volēt, recipientur quo minùs debes mirari, non posse me tāto dolori resistere. solius enim meum peccatum corrigi potest: & fortasse Lælij: sed quid me id leuat? nam C. quidem Cassium aiūt consilium Alexandream eundi mutauisse. Hęc ad te scribo,[n] non vt queas tu demere solicitudinem, sed vt cognoscam, ecquid tu ad ea afferas, quæ me conficiūt, ad quæ gener accedit, & cetera, quæ fletu reprimor, ne scribam. Quinetiam Æsopi F. me excruciat. prorsus nihil abest, quin sim miserrimus. Sed ad primum reuertor: quid putes faciēdum: occulténe aliquò propiùs veniendum, an mare transeundum. nam hic maneri diutius non potest. De [o] Fusidianis quare nihil potuit confici? genus enim conditionis eiusmodi fuit, in quo nō solet esse controuersia: cùm ea pars, quę videtur esse minor, licitatione * expleri posset. Hæc ego non sine causa quæro. suspicor enim coheredes dubiam nostram causam putare, & eò rem in integro[p] esse. Vale. prid Id. Maij.

k L. *habiturus eos, quos put.*
l L. *Fusium*
m L. *qui, quocumq; modo ad illos se r. v.* al. *qui, quā docūque ad illos* &c. al. *qui, quo cumq; sint loco, si modò ad illos se rec. v.* al. *qui vbicūque sunt, quādocūq; ad ill.* &c.
n v. c. *non vt queam tuam dem.* non pl.
o L. *Fusidianis*
* adde l. 6. ff. familiæ erciscundæ.
p Lāb. *esse malle. Vale pria.* &c. al. *esse velle. Vale.* &c.
q al. *Neq; enim vlla de aduentu eius op.*

CICERO ATTICO, S. 16

NON meo vitio fit hoc quidem tempore (antè enim est peccatum) vt me ista epistola nihil consoletur. nam & exiguè scripta est, & suspiciones magnas habet. nō esse ab illo: quas animaduertisse te existimo. De obuiā itione, ita faciam, vt suades. [r] [q] Neque enim valde aduentus eius opinio est, neque, siqui ex Asia veniunt, quidquam auditū esse dicunt

de

de pace: cuius ego spe in hanc fraudem incidi. Nihil video, quod sperandum putem, nunc præsertim, cùm ea plaga in Asia sit accepta, in Illyrico, in Cassiano negotio, in ipsa Alexandria, in vrbe, in Italia. Ego verò, etiamsi rediturus ille est, qui adhuc bellum gerere dicitur, tamen ante reditum eius negotium confectum iri puto. Quòd autem scribis, quandam lætitiam bonorum esse commotam, vt sit auditum de literis: tu quidem nihil prætermittis, in quo putes aliquid solatij esse: sed ego non adducor, quemquam bonum vllam salutem putare mihi tanti fuisse, vt eam peterem [r] ab vllo: & eo minùs, quòd huius consilij iam ne socium quidem habeo quemquam. Qui in Asia sunt, rerum exitum exspectant. Achaici etiam [s] Fusio spem deprecationis afferunt. horum & timor idem fuit primò, qui meus, & * constitutum. mora Alexandrina causam illorum correxit, meam euertit. Quamobrem idem à te nunc peto, quod superioribus literis, vt, siquid in perditis rebus dispiceres, quod mihi putares faciendum, me moneres. si recipior ab eis, quod vides nõ fieri, tamen quoad bellum erit, quid agam, aut vbi sim, non reperio. [t] sin iactor: eò minùs. Itaque tuas literas exspecto, easque vt ad me sine dubitatione scribas, rogo. Quòd suades, vt ad Quinctum scribam de his literis: facerem, si me quidquam istæ literæ delectarent. etsi quidam scripsit ad me his verbis: EGO (VT IN HIS MALIS) PATRIS SVM NON INVITVS: ESSEM LIBENTIVS, SI FRATER TVVS EA DE TE LOQVERETVR, QVAE EGO AVDIRE VELLEM. Quòd ais illum ad te scribere, me sibi nullas literas remittere: semel ab ipso accepi. ad eas Cephalioni dedi, qui multos menses tempestatibus retentus est. Quint. filium ad me acerbissimè scripsisse, iam antè ad te scripsi. Extremum est, quòd te orem, si putas rectum esse, & à te suscipi posse, cum Camillo communices, vt Terẽtiam moneatis de testa-

r al. *ab illo.*

s L. *Fufio*

* al. *institutum.*

t L. *sin iactor, aut reiicior, eò minùs*

v L. *debet.* x L. *quidē* *ſ.r.* Faërn. *ſci.ʋs* Pant. *ſentiebas* Mal. *quid de ea:* expū *ĉto ſcribas* * al. *erat* * al. *explorato.* al. *deplorato.* y L. *dedi eò breuior eſt, & quòd er.* * al. *& q transmiſſuri eramus.* al. *& quod tranſmiſſuri noſtros eramus.* Vrſ. *& q cras miſſuri noſtros eram* z L. *noſtros.* a v.c. *delicto, ſumma* c. & ita alij lib. vul. b v.c. *temptaſſe int.* non plac. c al. *Itaque eam tibi iā cū primùm, & ipſā liceret, eram*

mento. Tempora monent, vt videat, vt ſatiſfaciat, quibus v debeat. Auditum ex Philotimo eſt, eam ſceleratè quædam facere. credibile vix eſt. ſed certè, ſiquid eſt, quod fieri poſſit, prouidendum eſt. De omnibus rebus velim ad me ſcribas, z & maximè x quid ſcribas de ea: in quo, tuo cōſilio egeo, etiam ſi nihil excogitas. 3 id enim mihi * erit pro * deſperato. Vale. III. Non. Iun.

CICERO ATTICO, S. 17

PROPERANTIBVS tabellariis alienis, hāc epiſtolam y dedi, eò breuiorē, * quòd eram miſſurus z meos. Tullia mea venit ad me prid. Id. Iun. deque tua erga ſe obſeruantia, beneuolentiaque mihi plurima expoſuit, literaſq; reddidit trinas. Ego autem ex ipſius virtute, humanitate, pietate, non modò eam voluptatem non cepi, quam capere ex ſingulari filia debui, ſed etiam incredibili ſum dolore affectus, tale ingenium in tā miſera fortuna verſari: idque accidere nullo ipſius a delicto, ſed ſumma culpa mea. Itaque à te neque conſolationem iam, qua capere te vti video, neque conſilium, quod capi nullum poteſt, exſpecto: teque omnia cùm ſuperioribus ſępe literis, tum proximis b tentaſſe intelligo. Ego cū Salluſtio Ciceronem ad Cæſarem mittere cogitabam. Tulliam autem, non videbam eſſe cauſam, cur diutius mecum tanto in communi mærore retinerem. c Itaque eram tibi eam, cùm primùm per ipſam liceret, remiſſurus. pro ea, quemadmodum d conſolandis ſcripſiſti. P. tanta eo me ſcripſiſſe, quæ tu ipſe intelligis reſponderi poſſe. Quòd Oppium tecum ſcribis locutum non abhorret à mea ſuſpicione eius oratio: ſed non dubito, quin iſtis perſuaderi nullo modo poſſit, ea quæ faciant, mihi probari poſſe, quoquo modo loquar. Ego tamen vtar

remiſſ. Boſ. *itaque matri eam* d L. *conſolandi ſcilicet cauſa ſcripſiſti, putato ea me ſcripſ. quæ tu ipſe intelligis reſpōd. potuiſſe.* Q. Boſ. *quemadmodum conſolantis ſcripſiſti* ϖραόταπα *putato me ſcripſiſſe,* Pant. *conſolando ſcripſiſti, putato ea me ſcripſiſſe,*

vtar moderatione, qua potero. quamquam quid mea interſit, vt eorum odium ſubeam, nõ intelligo. Te iuſta cauſa impediri, quominùs ad nos venias, video, idque mihi valde moleſtum eſt. Illum ab Alexandria diſceſſiſſe nemo nuntiat: conſtatque ne profectum quidem [e] illò quemquam poſt Id. Mart. nec poſt Idus Decemb. ab illo datas vllas literas. ex quo illud intelligis, illud de literis [f] ad v. Idus Febr. datis. (quod inane eſſet: etiam ſi verum eſſet) non verum eſſe. L. Terentium diſceſſiſſe ex Africa ſcimus, Peſtumque veniſſe. Quid is afferat, aut quomodo exierit, aut quid in Africa fiat, ſcire velim. Dicitur enim per [g] Vaſidium emiſſus eſſe. Id quale ſit, velim, ſi inueneris ad me ſcribas. De ɪɪs. x. vt ſcribis, faciam. Vale. xvɪɪɪ. Kal. Quinct.

e L. *illim* al. *illinc*
f L. *a. d. v.*
g L. *Naſidium*

CICERO ATTICO, S. 18

De illius ab Alexãdria diſceſſu nihil adhuc rumoris: contraque opinio, valde eſſe impeditum. Itaque nec mitto, vt conſtituerã, Ciceronem: & te rogo, vt me hinc expedias. Quoduis enim ſupplicium leuius eſt hac permanſione. Hac de re, & ad Antonium ſcripſi, & ad Balbum & ad Oppium. Siue enim bellum in Italia futurum eſt, ſiue claſſibus vtetur, hîc eſſe me minimè conuenit: quorum fortaſſe vtrumque erit: alterum certè. Intellexi omnino ex Oppij ſermone, quem tu mihi ſcripſiſti, quę iſtorũ via eſſet: ſed, vt eam flectas, te rogo. Nihil omnino iã exſpecto, niſi miſerũ. Sed hoc perditius, in quo nũc ſũ, fieri nihil poteſt. Quare, [h] cũ Antonio loquare velim, & cum iſtis: & rẽ, vt poteris, expedias, & mihi quamprimũ de omnibus reb' reſcribas. Vale. xɪɪ. Kal. Quinct.

h al. *&* *cum Ant.*

CICERO ATTICO, S. 19

Facile aſſentior tuis literis, quibus exponis pluribus verbis, nullum te habere conſilium, quo à te poſſim iuuari. Conſolatio certè nulla eſt, quæ leuare poſſit dolorem meum. nihil eſt enim contractum caſu: nam id eſſet ferendum: ſed omnia fecimus his erroribus,

& miseriis,& animi, & corporis : quibus proximi vtinam mederi maluissent,quàm obesse Quoniam neque consilij tui , neque consolationis cuiusquam spes vlla mihi ostenditur, non quæram hæc à te posthac : tantùm velim, ne pristinum hoc officium intermittas:scribas ad me , quidquid veniet tibi in mentem,cùm habebis, cui des,& dū erit ad quem des:quod longum non erit. Illum discessisse Alexandria rumor est, non firmus , ortus ex Sulpicij literis: [i]quas [i] cuncti postea nuntij confirmarunt. quod,verum,an falsum sit,quoniam mea nihil interest,vtrùm malim,nescio. [2]Quòd ad te iāpridem de testamento [k] scripsi apud epistolas, velim,& possim ego aduersus huius miseriam ea facultate confectus,confliċtari.nihil vmquā simile natum puto.cui si qua re consulere aliquid possum,cupio à te admoneri. Video, eādem esse difficultatem,quam in consilio dato antè: tamē hoc me magis solicitat, quàm omnia. in pensione secunda cæci fuimus. alium mallem. sed præteriit. Te oro, vt in perditis rebus, siquid cogi , conficiq́ue potest,quod sit in tuto,ex argento, neque satis multa ex supellectile,des operam.Iam enim mihi videtur adesse extremum, nec vlla fore cōditio pacis, eaq́ue quæ sunt , etiā sine aduersario peritura. Hæc etiam,si videbitur,cum Terentia [l] loquere opportunè.Non queo omnia scribere. Vale.III.Non.Quinctil.

CICERO ATTICO, S. 20

QVOD ad te scripseram , vt cum Camillo cōmunicares:de eo Camillus mihi [m] scripsit,te cum eo locutum.Tuas literas exspectabam:*nisi illud quidē mutari,si aliter est, [n] atque oportet,non video posse:sed [o] cum à nullo accepissem literas, desideraui tuas [1] (* etsi putabam te* certiorē factum* non esse) modò valeres. scripseras enim te quodā valetudinis genere [p] tentari.*Augusius, [q] quidem Rhodo, vene

i L. euntes postea n. k L scripsi: apud te, q postulas, velim, vt possim ego aduersus huius miseriā,tua facultate fretus, conflictari. Pāt. scripsi adi epistolas, velim , vt possim aduersus ego huius miseriā ea facultate cōfectus cōflictari. l L.loquitor al. loquare m L. scripsit, te esse secū locutū. Bos. scripsit se tecū locutum. * al. ni sit illud quidē n v.c. & oportet, o v.c. cùm ab illo acc. * al. & sic * al. fortiorem * al. esse p v.c. temptari.non pl. * al. Agusius, al. Acusius,q v.c.quidam Rh.

venerat VIII.Id.Quinct.Is nuntiabat, Q.fratrē ad Cęsarem profectum IIII.Kal.Iun.Philotimū Rhodum [q] pridie eius diei venisse. habere ad me literas. ipsum Augusium audies. sed tardius iter faciebat. eò feci, * vt celeriter eunti darem. quid sit in his literis, nescio. sed mihi valde Qu. frater gratulatur. Equidem in meo tanto peccato nihil ne cogitatione quidem assequi possū, quod mihi tolerabile possit esse. Te oro, vt de hac miseria cogites: & illud, de quo ad te proximè scripsi, vt aliquid conficiatur ad inopiam propulsandam, & etiā de ipso testamento. Illud quoque vellem anteà: sed omnia timuimus. Melius quidem [r] in pessimis [t] nihil fuit dissidio. aliquid fecissemus, vt [v] viui, vel tabularum * nouarum nomine, vel nocturnarū [x] expugnationum, * vel Metellæ [z] [y] vel omnium maiorum: nec res [z] periisset, & videremur aliquid doloris virilis habuisse. Memini omnino tuas literas: sed & tempus illud. etsi quiduis præstitit. [a] nunc quidem ipsa videtur denūtiare. Audimus enim [b] de statu reip. ô dij, generúmne nostrum potissimùm, vt hoc, vel tabulas nouas? Placet mihi igitur, & idem tibi, nuntium remitti. Petet fortasse tertiam pensionem. [c] Considera igitur tum, ne vim abuso nascetur, an prius. Ego, si vllo modo potuero, vel nocturnis itineribus experiar, vt te videā. Tu & hæc, &, si quid erit, quod intersit me scire, scribas velim. Vale.

CICERO ATTICO, S. 21

CV'M tuis dare possem literas, nō prætermisi, etsi, quid scriberem, non habebam. Tu ad nos & rariùs scribis, quàm solebas, & breuiùs: credo quia nihil habes, quod me putes libenter legere, aut audire posse. Verumtamen [d] velim, si quid erit, qualecumque erit, scribas. Est autē vnū, quod mihi sit optandū, si quid agi de pace possit. quod nulla equidē habeo in spe. sed quia tu leuiter interdū signi-

q v.c. *prid. eū diē ven.* non plac. * al. *vt ego celeriter* r v.c. *in pessimis* t L. *nihil fuit dissidio.* & ita v.c. v L. *viri,* Bos. *vini,* * al. *nouarū vel nocturnarum expugnationū metu, vel omnium malorum:* x L. *expugnationum metu, vel omn.* * al. *vel Metellia* y L. *vel omniū malorū:* z v.c. *periisset,* a L. *nunc quidē ipse vid.* b v.c. *detestaturi Clodi. gen.* al. v.c. *detestari Clodi. g.* vet. *detestaturi Clodi. gen.* al. vet. *destaturi* Bos. *detestatū iri* Elei c L. & v.c. *Considera igitur, túmne, cùm ab ipso nasc.* d al. *velim, quod erit,*

ficas, cogis me ſperare, quod optãdum vix eſt. Philotimus dicitur Idib. Sext. Nihil habeo de illo amplius. Tu velim ad ea mihi reſcribas, quæ ad te antea ſcripſi. Mihi tantum temporis ſatis eſt, dum, vt in peſſimis rebus aliquid caueam, qui nihil vmquam caui. Vale. XI. Kalend. Sextil.

CICERO ATTICO, S. 22

QVAE dudum ad me, [c] & quæ etiam antè bis ad Tulliam de me ſcripſiſti, ea ſentio eſſe vera. Eò ſum miſerior, etſi nihil videbatur addi poſſe, quòd mihi non modò iraſci, grauiſſima iniuria accepta, ſed ne dolere quidem impunè liceat. Quare iſtud feramus. quod cũ tulerimus, tamen eadem erunt perpetienda, quæ tu, ne accidant, vt caueamus, mones. Ea enim eſt à nobis contracta culpa, [f] vt omni ſtatu, omniq́ue populo, eundem exitum habitura videatur. Sed ad meam manum [g] redierint. etenim hæc occultiùs agenda. Vide, quæſo, etiam nunc de teſtamento: quod tum factũ, cùm illa quærere cœperat. [h] non credo, & cõmoti, neque eum rogari, ne me quidem: ſed quaſi ita ſit, quoniam in ſermonem iã veniſti: poteris eam monere, vt alicui committat, cuius, extra periculum huius belli, fortuna ſit. Equidem tibi potiſſimùm velim, ſi idem illa vellet: quam quidem celo miſeram, [i] me in hoc timere de illo altero. Scio equidem venire nunc nil poſſe: ſed ſeponi & occultari poſſunt, vt extra ruinam ſint eam, quæ impendet. Nam, quòd ſcribis, nobis noſtra, [k] & tua, Terentiæ fore parata, tua credo: noſtra quæ poterunt eſſe? De Terentia autem (mitto cetera, quæ ſunt innumerabilia) quid ad hoc addi poteſt? Scripſeras HS. XII. permutaret: tantum eſſe reliquum de argento. Miſit illa CCIↃↃ. mihi: & adſcripſit tantum eſſe reliquum. cùm hoc tam paruũ de paruo detraxerit, perſpicis, quid in maxima re fecerit? Philotimus nõ modò nullus venit, ſed ne per literas quidem, aut per nuntium certiorem faciet me, quid egerit. Epheſo qui veniunt, ibi ſe cum de ſuis

c L. *& quæ etiam ad meã Tulliã de me ſcr.* Boſ. *& quæ etiam ad me bis ad Tulliam*
f ſic v. c. ſort. legend. *vt omni ſtatu reip. eũdẽ exitũ*
g L. *redierò. sũ enim* al. *redierò. dehinc enim hæc*
h L. *nõ, credo te cõmonuit, neque rogauit, ne me q.* Pant. *non credo Camillo: neque eum rogaui* Boſ. *nõ credo te commotum, neque eum rogarit,*
i L. *me hoc timere. De illo altero, ſcio equidẽ venire*
k L. *& tua, Tulliæ fore p.*

controuersiis in ius adeuntem vidisse nuntiāt: quæ quidem (ita enim[l] verisimile est)in aduētum Cæsaris fortasse reiiciuntur. Ita aut nihil puto eum habere, quod putet ad me celeriùs perferendum,& eò me magis esse despectum: aut, etiam si quid habet, id, nisi omnibus suis negotiis confectis,ad me referre[m] non curet. Ex quo magnum equidem capio dolorem, sed non tantum,quantum videor debere. nihil enim mea minùs interesse puto, quàm, quid illinc afferatur. id quamobrem,te intelligere[n] certò scio.Quòd me mones de vultu, & oratione ad tempus accommodanda, etsi difficile est, tamen imperarem mihi, si mea quidquam interesse putarem.Quòd scribis,literis[o] putare Africanum negotium cōfici posse,velim scriberes, cur ita putares.mihi quidē nihil in mentem venit, quare id putem fieri posse. Tu tamen velim,siquid erit,quod cōsolationis aliquid habeat, scribas ad me. sin, vt perspicio, nihil erit:scribas idipsū. Ego ad te, [p]si quid audiero, citiùs scribam. Vale. VIII. Idus Sextileis.

l V.C. veri-simile'st)

m L. non curat.

n L. certè scio.

o L. te putare

p L. siquid audiero citiùs scr.

CICERO ATTICO, S. 23

DECIMOSEPTIMO Kal. Septemb. venerat die XXVIII. Seleucia Pieria C. Trebonius: qui se [q] Antiochiæ diceret apud Cæsarem vidisse Q. F. cum Hirtio:eos de Q. quę voluissēt, impetrasse nullo quidem negotio: quod ego magis gauderem,si ista nobis impetrata quidquam ad spem,explorati haberent. Sed & alia timenda sunt, [r]ab aliisque,&,ab hoc ipso quæ dantur, vt à domino, rursus in eiusdem sunt potestate.Etiam Sallustio ignouit.Omnino dicitur nemini negare. quod ipsum est suspectū, notionem eius differri.M.Gallius, Q. F. mancipia Sallustio reddidit.Is venit,vt legiones in Siciliam traduceret,& protinus iturum Cæsarem Patris.Quod si faciet,ego,quòd antè mallem,aliquò propiùs accedam. Tuas literas ad eas, quibus à te proximè consilium petiui, vehementer exspecto. Vale. XVI. Kal. Septembr.

q V.C. Antiocheæ

r L. quæ ab aliis, & ab h.

CICERO ATTICO, S. 24

ACCEPI VI. Kal. Septemb. literas à te datas XII. Kal. doloremque, quem ex Quincti scelere iampridem acceptum, iam abieceram, lecta eius epistola, grauissimum cepi. Tu etsi non potuisti vllo modo facere, vt mihi illam epistolam non mitteres, tamen mallem non esse missam. Ad ea autem, quæ scribis de testamento, videbis, quid, & quomodo. De nūmis & illa sic scripsit, vt ego ad te antea: & nos, si quid opus erit, vtemur ex eo, de quo scribis. Ille ad Kal. Septemb. Athenis nō videtur fore. Multa[s] enim in Asia dicuntur morari: maximè Pharnaces. legio XII. ad quam primùm Sulla venit, lapidibus egisse hominem dicitur, nullā putant se commoturam. illum arbitrātur protinus Patris in Siciliam. sed, si hoc ita est, huc veniat necesse est, ac mallem illum. aliquo enim modo hinc euasissem. nunc metuo, ne sit exspectādum, & cum reliquis etiam loci grauitas [t] hîc miserrimè perferenda. Quòd me mones, vt ea videam, quæ ad tempus accommodem: facerem, si res pateretur, &, si vllo modo fieri posset. sed in tantis nostris peccatis, tātisque nostrorum iniuriis, nihil est, quod aut facere dignum nobis, aut simulare possim. Sullana confers: in quibus omnia genere ipso præclarissima fuerunt, moderatione paulò minùs temperata Hæc autem eiusmodi sunt, [v] vt obliuiscar, multoque malim, quod omnibus sit melius, quorum vtilitati meam iunxi. Tu ad me tamen [x] velim quàm sæpissime scribas, eoque magis, quod præterea nemo scribit: ac si omnes, tuas tamen maximè exspectarē. Quòd scribis illum per me Quincto fore placatiorē, scripsi ad te antea eum statim Q. F. omnia tribuisse, nostri nullam mentionem. Vale.

s L. eum in As.

t q. v. c. hic miserrima perf.

v L. vt obliuiscar mei, idque malim, q.

x al. vellem

CICERO ATTICO, S. 25

DILIGENTER mihi fasciculū reddidit Balbi tabellarius. accepi enim à te literas: quib[us] videris vereri, vt epistolas illas acceperim: quas

quas quidem vellem mihi nunquam reddi-tas. auxerunt enim mihi dolorem : nec, si in aliquem incidissent, quidquam noui attulissent. Quid enim tam peruulgatum, quàm illius in me [y] odium? & genus hoc literarum, quod ne Cæsar quidem ad istos videtur misisse, [z] quasi quo illius improbitate offenderetur: sed credo, vti notiora nostra mala essent. Nam quòd te vereri scribis, ne illi obsint, eique rei mederi: ne rogari quidem se passus est de illo: quod quidem mihi molestum non est: illud molestius, istas impetrationes nostras nihil valere. Sulla, vt opinor, cras hîc erit cum Messala: currunt ad illum pulsi à militibus: qui se negant vsquam, nisi acceperint. Ergo ille huc veniet: quod non putabant: tardè quidem. itinera enim ita facit, vt multos dies in oppidum ponat. Pharnaces autem, quoquo modo aget, afferet moram. Quid mihi igitur censes? iam enim corpore vix sustineo grauitatem huius cæli, qui mihi laborem affert in dolore. An his illuc euntibus mandem, vt me excusent? ipse accedam propiùs? quæso attende, & me, quod adhuc sæpe rogatus non fecisti, consilio iuua. Scio rem difficilem esse: [1] sed vt in malis. Etiam illud mea magni interest, te vt videam. profectò aliquid profecero, si id acciderit. De testamento, vt scribis, animaduertes. Vale.

y L. odiú, & genus hoc litera- rum? quod
z for. quasi ill. fort. quòd ill.

M.T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM, liber duodecimus.

CICERO ATTICO, S. 1

VNDECIMO die, postquam à te discesseram, hoc literularum exaraui, egrediens è villa, ante lucem: atque eo die cogitabam in Anagnino, postero autem in Tusculano: [a] ibi vnum diem.

a al. vbi vn.

v. Kal. igitur ad constitutum: atque vtinam cõtinuò ad complexum meæ Tulliæ, ad osculum Atticæ possim currere. Quod quidem ipsum scribe, quæso, ad me, vt, dum consisto in Tusculano, sciam, quid garriat: sin rusticatur, quid scribat ad te: eíque interea aut scribes salutem, aut nuntiabis, itémque Piliæ: & tamen, etsi continuò congressuri sumus, scribes ad me, si quid habebis. Cùm complicarem hanc epistolam, noctuabundus ad me venit cum epistola tua tabellarius. qua lecta, de Atticæ febricula [b] videlicet valde dolui. Reliqua, quæ exspectabam, ex tuis literis cognoui omnia. [c] Sed quòd scribis igniculum matutinum, γεροντικώτερον est memoriola vacillare. Ego enim IIII. Kal. Axio dederam: tibi III. Quincto, quo die venissem, [d] id est, v. Kalend. Hoc igitur habebis: noui nihil, Quid ergo opus erat epistola? quid cùm coràm sumus, & garrimus, quidquid in buccam? est profectò [e] quædam λέσχη: quæ habet, etiam si nihil subest, collocutione ipsa suauitatem.

CICERO ATTICO, S. 2

HIc rumor est, [f] T. Murcum periisse naufragio, Asinium delatum viuum in manus militum: L. naueis delatas in Vticam reflatu hoc: Pompeium non comparere, nec in Balearibus omnino fuisse, [g] vt Patietus affirmat: sed auctor nullus rei quisquam. Habes, quæ, dum tu abes, locuti sunt. Ludi interea Præneste. Ibi Hirtius, & isti omnes: & quidem ludi dies octo quæ cenæ? quæ deliciæ? Res interea fortasse transacta est. O miros homines! At Balbus ædificat. τί γὰρ αὐτῷ μέλει; Verùm, si quæris [h] hominem, hominî, non recta, sed voluptaria quærenti, nónne βεβίωται? Tu interea dormis. Iam explicandum est πρόβλημα, siquid acturus es. Si quæris quid putem, ego * fructum puto. Sed quid multa? iam te videbo, & quidem (vt spero) de via, rectà ad me. Simul enim & diem Tyrannioni constituemus, & siquid aliud.

b al. *scilicet*

c L. *Sed, quòd scribis igniculum matutinum, γεροντικὸν γεροντικώτερον est m.*

d L. *id est II. Kal.*

e L. *quiddam, λέσχη: q.*

f fort. *L. Murcum* Faër. *tamen*

g al. *vt Patiacus*

h vox *hominem*, abest à plerisq; v. c.

* al. *futurum*

CICERO ATTICO, S. 3

VNVM te puto minùs blandum eſſe, quàm me: [i] aut, ſi vterque noſtrûm eſt aliquando aduerſus aliquem, inter nos certè nunquã ſumus. Audi igitur me hoc ἀγρηλεύτως dicentem. Ne viuam, mi Attice, ſi mihi non modò Tuſculanũ, vbi ceteroqui ſum libenter, ſed μακάρων νῆσοι tanti ſunt, vt ſine te ſim totos dies. Quare obduretur hoc triduũ, vt te quoq; ponam in eodem πάθει. quod ita eſt profectò. ſed velim ſcire, hodiéne ſtatim de auctione, & quo die venias. ego me interea cum libellis. Ac moleſtè fero Vennonij me hiſtoriam non habere. Sed tamen ne nihil de re, nomen illud, quod à Cæſare, treis habet conditiones: aut emtionem ab haſta (perdere malo: etſi præter ipſam turpitudinem, hoc ipſum puto eſſe perdere) aut delegationem à mancipe, annua die (quis erit, cui credam? aut quando ipſe Metonis annus veniet?) aut Vecteni conditionẽ, ſemiſſe. σκέψαι igitur. Ac vereor, ne iſte iam auctionem nullam faciat: [l] ſed ludis factis [m] Clypo ſubſidio currat, ne talis vir ἀλογηθῇ, ſed μελήσῃ. Tu Atticam, quæſo, cura, & ei ſalutem & Piliæ, Tulliæ quoque verbis plurimam.

i V.C. ...,ſi

l L. & ?- duo ... factu,

m for. Cyſpo al. Erypo al. Catypo al. Calipſo al. DidioBoſ. κατύπω

CICERO ATTICO, S. 4

OGRATAS tuas mihi, iucundáſque literas. quid quæris? Reſtitutus eſt mihi dies feſtus. Angebar enim quòd Tiro ἀνερευθέστερον te ſibi eſſe viſum dixerat. addam igitur, vt cenſes, vnum diem. ſed de Catone, πρόβλημα ἀρχιμήδειον eſt. non aſſequor, vt ſcribam quod tui conuiuæ non modò libenter, ſed etiã æquo animo legere poſſint. Quinetiam ſi à ſententiis eius dictis, ſi ab omni voluntate, conſiliíſque, quæ de rep. habuit, recedam, [n] ψευδῶς quæ velim grauitatem, conſtantiámque eius laudare: hoc ipſum tamen iis odioſum ἄκουσμα ſit. Sed verè laudari ille vir non poteſt, niſi hæc ornata ſint: quòd ille ea, quæ nunc ſunt, & futura viderit, &, ne fierent, contenderit: &, facta ne videret, vitam reliquerit.

n L. ψιλῶς quæ velim gr. al. ψιλῶς

Horum quid eſt,quod º Atedio probare poſſimus? ſed cura, obſecro, vt valeas, eámque, quam ad omneis res adhibes, in primis ad conualeſcendum adhibe prudentiam.

CICERO ATTICO, S. 5

QVINCTVS pater quartum, vel potiùs milleſimum, nihil ſapit, qui lætetur Luperco filio, & Statio, vt cernat duplici dedecore cumulatam domũ. addo etiã Philotimũ tertium. O ſtultitiam (niſi mea maior eſſet) ſingularem. ¹ ᵖ Quod autem oſin hanc rem ἔργον. ² fac non ad διψῶσαν κρήνην, ſed ad πειρήνην eum veniſſe, ᑫ ἀμπνευμα σεμνὸν ἀλφεῦ ʳ πειρήνην (vt ſcribis) haurire, in tãtis ſuis præſertim anguſtiis: ποῖ ταῦτ' ἄρ' ἀποσκήψῃ; ſed ipſe viderit. Cato me quidem delectat, ſed etiam Baſſum Lucilium ſua. De Cœlio tu quæres, vt ſcribis. ego nihil noui noſcenda eſt natura, ˢ nõ facultas. Modò de Hortenſio & Virginio, tu, ſi quid dubitabis: etſi, quid magis placeat, ego quãtùm aſpicio, nõ facilè inueneris. Cum Muſtella, quemadmodum ſcribis, cùm venerit Criſpus. Ad Aulum ſcripſi, vt ea, quæ bene ᵗ noſſem de auro, Piſoni ᵛ demonſtrarem. Tibi enim ſanè aſſentior, & iſtud nimiùm diu duci, & omnia nunc vndique contrahenda. Te quidem nihil agere, nihil cogitare aliud, niſi quod ad me pertineat, facilè perſpicio, meíſque negotiis impediri cupiditatem tuam ad me veniendi. ſed mecũ eſſe te puto, non ſolùm quòd meam rem agis, verùm etiam quòd videre videor, quo modo agas. Neque enim vlla hora tui mihi eſt operis ignota. Tubulum prætorem video L. Metello, Q. Maximo coss. Nunc velim P. ˣ Scæuola, pontifex max. quibus coss. tribunus pl. *Equidem puto Cæpione, & Pompeio. Pr. enim P. Furio, Sex. Atilio. Dabis igitur tribunatũ, &, ſi poteris, Tubulus quo crimine. Et vide, quæſo, L. Libo, ille, qui de Ser. Galba, ʸ Cenſorino, & Manilio, an T. Quinctio, ᶻ Manlio coss. tribunus pl. fuerit. ᵃ cõturbor enim epitome Bruti Fanniana. in Bruti epitoma

ᵇ Fan

o v. c. Acedio
p L. Quod autẽ os, in hãc rẽ ἔργον a te? Fac. al. ita
q aut ἄμπνην
r L. κρήνην vet. πρήνην
s L. nõ facultas modò. De Hort.
t L. noſſet
v L. demõſtraret.
x q. v. c. Scæuula,
* Boſ. puto proximis Cæpione,
y L. Cenſorinóne, & Man.
z L. M' Acilio
a L. cõturbat enim me epitome Bruti Fanniana. in Bruto Fannianorũ ſcr. v. c. conturbor enim in Bruti epitoma Fãnianorũ, ſcr.

[b] Fannianorum ſcripſi,quod erat in extremo: ídque ego ſecutus,hunc Fannium, qui ſcripſit hiſtoriam generū eſſe ſcripſeram Lælij. ſed tu me γεωμετρικῶς refelleras : te autem nūc Brutus, & Fannius. Ego tamen de bono auctore Hortenſio ſic acceperam, vt apud Brutum eſt. Hunc igitur locū expedies. Ego miſi Tironem Dolabellæ obuiam. is ad me idibus reuertetur. te exſpectabo poſtridie. De Tullia mea tibi antiquiſſimum eſſe video, ídque ita vt ſit, te vehementer rogo. [c] Ergo & in integro omnia (ſic enim ſcribis) mihi. etſi Kalendæ vitandæ fuerunt, [d] inceſſionúmque ἀρχέτυπα fugienda,conficiendæq́ue tabulæ. nihil tamen tanti,vt à te abeſſem,fuit. Cùm Romæ eſſem, & te iam,iámque viſurum me putarem quotidie: tamen horæ, quibus exſpectabam,longæ videbantur. Scis me minimè eſſe blandum. Itaque minus aliquanto dico,quàm ſentio.

b L. *Fanniorū ſcripſi,q.*

c for.hîc epiſtolæ nouę initium.

d L.*Nicaſionúmque*

CICERO ATTICO, S. 6

De Cœlio,vide,quæſo, [e] ne qua lacuna ſit in auro. ego iſta non noui, ſed certè in [f] colybo eſt detrimenti ſatis.huc aurum ſi accedit. ſed quid loquor?tu videbis. Habes Hegeſiæ genus,quod Varro laudat. Venio ad Tyrannionem.ain' tu? verum hoc fuit? ſine me? At ego quoties,cùm eſſem otioſus,ſine te tamen nolui? Quomodo hoc ergo lues?vno ſcilicet,ſi mihi librū miſeris : quod vt facias,etiā atque etiam rogo.etſi me non magis liber ipſe delectabit, quàm tua admiratio delectauit. Amo enim πάντα φιλόδημον, téque iſtam tam tenuem θεωρίαν tam valde admiratū eſſe gaudeo. etſi tua quidem ſunt eiuſmodi omnia. Scire enim vis, quo vno animus alitur. Sed, quæſo, quid ex iſta acuta & graui refertur ad τέλος.Sed longa oratio eſt: [g] & tu occupatus es in meo fortaſſe aliquo [h] negotio: & pro iſto aſſo ſole, quo tu abuſus es in noſtro pratulo,à te nitidū ſolem, vnctúmq; repetemus. Sed ad prima redeo. Librū,ſi me amas,mitte.tuus eſt enim profectò,quoniā quidē eſt miſſus ad te.

e L.*nequa*

f L.*collybo* v.c. *collubo*

g v.c. *& tu occupatus es in meo quidem fortaſſe aliq.*

h L.*negotio.At pro*

CICERO ATTICO, S. 7

i V.C. *Chreme, tantúmne* &c.

[i] TANTVMNE ab re tua est otij tibi, vt etiam Oratorem legas? Macte virtute. mihi quidem gratum, & erit gratius, si non modò in libris tuis, sed etiam in aliorum per librarios tuos Aristophanem reposueris pro Eupoli. Cæsar autem mihi irridere visus est. QVAESO illud tuum, quod erat εὐπινὲς, & vrbanum. ita porrò te sine cura esse iussit, vt mihi quidem dubitationem omnem tolleret. Atticam doleo tam diu: sed quoniam iam sine horrore est, spero esse, vt volumus.

CICERO ATTICO, S. 8

k al. *te ad me detulisse*, &c. fort. *te & ex me detul.*

* al. *Tublilius*,

l L. *Velit*

m L. *ego hic tamen tr.*

QVAE desideras, omnia scripsi in codicillis, eósque Eroti dedi: breuiter, sed etiam plura, quàm quæris. in iis de Cicerone: cuius quidem cogitationis initium tu mihi attulisti. locutus sum cum eo liberalissimè: quod ex ipso velim, si modò tibi erit commodum, sciscitere. Sed quid differo? Exposui, [k] te ex me detulisse, ecquid vellet, ecquid requireret: velle Hispaniam, requirere liberalitatem. De liberalitate, dixi, quantum * Publius, quantum flamen Lentulus filio. De Hispania, duo attuli: primum idem, quod tibi: me vereri vituperationem: non satis esse, si hæc arma reliquissemus? etiam contraria? deinde fore, vt angeretur, cùm à fratre, familiaritate, & omni gratia vinceretur. [l] Velim magis liberalitate vti mea, quàm sua libertate: sed tamen permisi. tibi enim intellexeram non nimis displicere. Ego etiam atque etiam cogitabo: téque, vt idem facias, rogo. Magna res: simplex est manere: illud anceps. verùm videbimus. De Balbo, & in codicillis scripseram, & ita cogito, simul ac redierit. sin ille tardiùs: [m] ego tamen triduum: &, quod præterij, Dolabella etiam mecum.

CICERO ATTICO, S. 9

DE Cicerone, multis res placet: comes est idoneus. Sed de prima pensione antè videamus. Adest enim dies, & ille currit. Scribe, quæso,

quæso, quid referat Celer egisse Cæsarem cum candidatis: vtrùm ipse in fænicularium, an in campum Martium cogiret. Et sane scire velim, nunquid necesse sit comitiis esse Romæ. nam & Piliæ satisfaciendum est, & vtique Atticæ.

CICERO ATTICO, S. 10

NAE ego essem hîc libenter, atque id quotidie magis, ni esset ea causa, quàm tibi superioribus literis scripsi. Nihil hac solicitudine iucundius, nisi paulùm interpellasset. Amyntæ filius, [n] ὢ ἀπραντολογίαν δὗς. Cetera noli putare amabiliora [o] fieri posse vlla litore, prospectu maris, tum his rebus omnibus. Sed neque hæc digna longioribus literis, nec erat, quod scriberem, & somnus vrgebat.

n L. ὁ ἀπρ. v. c. ὢ ἀπραντολογία ἡδέος. fort. ὢ ἀπραντολογία ἠχοῦς.

CICERO ATTICO, S. 11

MALE mehercule de Athamante. Tuus autem dolor humanus is quidem, sed magnopere moderandus. Consolationum autem multæ viæ: sed illa rectissima. Impetret ratio, quod dies impetratura est. Alexim verò curemus, imaginem Tironis: quem ægrum Romam remisi: &, siquid habet collis ἐπιδήμιον, ad me cum * testamento transferamus. Tota domus superior vacat, vt scis. hoc puto valde ad rem pertinere.

o L. *fieri posse cùm vlla, litore, prosp.*

* Bos. *Tisameno*

CICERO ATTICO, S. 12

MALE de Seio: sed omnia humana, tolerabilia ducenda. Ipsi enim quid sumus? aut quamdiu hæc curaturi sumus? Ea videamus, quæ ad nos magis pertinent, nec tamen multò: quid agamus de senatu. Et, vt nequid prætermittam, Cæsonius ad me literas misit, Postumiam Sulpicij, domum ad se venisse. De Pompeij Magni filia filia, tibi rescripsi, [p] nihil me hoc tempore cogitare: alteram verò illam, quam tu scribis, puto, nosti: nihil enim vidi fœdius. sed adsum. coràm igitur. Obsignata epistola accepi tuas. Atticæ hilaritatem libenter audio: commotiunculis συμπάσχω.

p v.c. *me nihil*

CICERO ATTICO, S. 13

DE dote tantò magis perpurga. Balbi regia conditio eſt delegandi, quoquo modo confice. turpe eſt rem impeditam iacere. Inſula Arpinas habere poteſt germanam ἀποθέωσιν. [q] habere videatur. [r] ἐκγόνιμος. eſt igitur animus in hortis, quos tamen inſpiciam, cùm venero. De Epicuro, vt voles. etſi μεθαρμόζομαι in poſterum. genus hoc perſonarum, incredibile eſt, quàm ea [r] quidem requirant. Ad antiquos igitur, ἀνεμέσητον γὰρ. Nihil habeo, ad te quod perſcribam: ſed tamen inſtitui quotidie mittere, vt eliciam tuas literas: non quò aliquid ex his exſpectem, ſed neſcio quomodo tamen exſpecto. Quare, ſiue habes quid, ſiue nihil habes, ſcribe tamen aliquid: téque cura.

q v. c. & L. *Sed vereor, ne minorem τιμὴν habere vid.*

r v.c. ἐκτόπιμος eſt. fort. ἐκτοπισμὸς eſt. fort. ἐξορισμὸς eſt. al. αἰγόνομος eſt. & ita Turneb. Boſ. ἐκτρέποιμος eſt.

CICERO ATTICO, S. 14

COMMOVET me Attica, etſi aſſentior Cratero. Bruti literæ ſcriptæ & prudenter, & amicè, multas mihi tamen lacrymas attulerunt. Me hæc ſolitudo minùs ſtimulat, quàm iſta celebritas te vnum deſidero. [s] Sed literis non difficiliùs vtor, quàm ſi domi eſſem. ardor tamen [t] ille vrget, & manet: non mehercule indulgente me, ſed tamen non repugnante. Quòd ſcribis de Apuleio, nihil puto opus eſſe tua cõtentione, nec Balbo, & Oppio: quibus quidem ille receperat, mihíque etiam iuſſerat nuntiari. ſe moleſtum omnino non futurum. ſed cura, vt excuſer morbi cauſa in dies ſingulos. Lænas hoc receperat. Prende C. Septimium, L. Statilium. denique nemo negabit, ſe iuraturum, [v] quem rogaris. quod ſi erit durius: veniam, & ipſe perpetuum morbum iurabo. cùm enim mihi carendum ſit cõuiuiis: malo id lege videri facere, quàm dolore. Cocceium velim appelles. quod enim dixerat, nõ facit. Ego autem volo aliquod emere [x] latibulum, perfugium doloris mei.

r al. *quidã*

s al. *Sed & lit.*

t v.c. & L. *ille idem vrg.*

v al. *quẽquem rog.*

x v. c. & L. *latibulum, & perfugium*

CICE

CICERO ATTICO, S. 15

DE me excusando apud Apuleiũ dederam ad te pridie literas. Nihil esse negotij arbitror. Quemcũmque appellaris, nemo negabit. sed Septimium vide, & Lænatem, & Statilium, tribus enim opus est. sed mihi Lænas totum receperat. Quòd scribis, à Iunio te appellatum: omnino Cornificius locuples est: sed tamen scire velim, quando dicat spopondisse: & pro patre, ánne pro filio: neque eò minùs, vt scribis, procuratores Cornificij, & Apuleiũ prædiatorem videbis. Quòd me ab hoc mærore recreari vis, facis, vt omnia: sed me mihi non defuisse tu testis es. nihil enim de mærore minuendo scriptum ab vllo est, quod ego non domi tuæ legerim. sed omnem cõsolationem vincit dolor. Quinetiam feci, quod profectò ante me nemo, vt ipse me per literas *consolarer: quem librum ad te mittam, si descripserint librarij. Affirmo tibi, nullam consolationem esse talem. Totos dies scribo, non quò proficiam [y] quid: sed tantisper impedior, non equidẽ satis (vis enim vrget) sed [z] relaxor tamen, [a] ad omniáque nitor, non ad animum, sed ad vultum ipsum, si queam reficiendum: ídque faciens, interdum mihi peccare videor, interdum peccaturus esse, nisi faciam. Solitudo aliquid adiuuat, sed multò plus proficeret. [a] si tu tamen interesses: quæ mihi vna causa est hinc discedendi. nã pro malis rectè habebat. quamquam [b] ipsum doleo. non enim iam in me idem esse poteris: perierunt illa, quæ amabas. De Bruti ad me literis scripsi ad te antea. prudenter scriptæ: sed nihil, [c] quod me adiuuarent. Quod ad te scripsit, id vellem, vt ipse adesset. certè aliquid, quoniam me tam valde amat, adiuuaret. Quòd si quid scies, scribas ad me velim. maxime autem, Pansa quando. De Attica doleo. Credo tamen Cratero. Piliam angi [d] vetabat: is solitus est mærere pro omnibus.

* intelligit librum de cõsolatione.

y al. *aliquid: sed*

z v.c. & L. *relaxor tamen, omnia que nitor,* Bos. *laxor tamẽ omniáque nitor,*

a fort. *si tu etiam int.*

b fort. *id-ipsum dol.*

c fort. *quo me adiuuarent.* fort. *quod me adiuuaret.*

d L. *veta satis est me mærere p.* Bos. *veta satis solitus es mærere pro omnibus.*

CICE

CICERO ATTICO, S. 16

APVD Apuleium(quoniam in perpetuũ non placet)in dies vt excuser, videbis.In hac solitudine careo omnium colloquio:cúmque manè me in siluam abstrusi dēsam,& asperam, non exeo inde ante vesperum. Secundum te nihil est mihi amicius solitudine.In hac mihi omnis sermo est cum literis.eum tamē interpellat fletus : cui repugno, quoad possum.sed adhuc pares non sumus. Bruto, vt suades, rescribam. eas literas cras habebis. cùm erit cui des,dabis.

CICERO ATTICO, S. 17

TE tuis negotiis relictis nolo ad me venire. Ego enim potiùs accedam, si diutius impediere. etsi ne decessissem quidem [c] è conspectu tuo,nisi me planè nihil vlla res adiuuaret Quòd si esset aliquod leuamen, id esset in te vno:& cùm primùm ab aliquo poterit esse, à te erit. Nunc tamen ipsum sine te esse non possum. sed nec tuæ [f] domi [g] probatur, nec meæ poteram: nec, si propiùs essem vspiam, tecum tamen essem.Idem enim te impediret, quo minùs mecum esses, quod nũc etiam impedit.Mihi adhuc nihil aptius fuit hac solitudine, quam vereor, ne Philippus tollat.heri enim vesperi venerat. Me scriptio, & literæ non leniunt sed obturbant.

c al. *à cõsp.*

f al. *domui*

g v. c. & L. *probabatur*,

CICERO ATTICO, S. 18

MARCIANVS ad me scripsit,me excusaturũ esse apud Apuleium à Laterensi,Nasone, Læпate, Torquato, Strabone His velim meo nomine reddendas literas cures,gratum mihi eos fecisse. Quòd pro Cornificio me abhinc amplius annis xxv. spopondisse dicit Flauius, etsi reus locuples est, & Apuleius prædiator liberalis:tamen velim des operam,vt inuestiges ex consponsorum tabulis, sítne ita. mihi enim ante ædilitatem meam nihil erat cum Cornificio.Potest tamē [h] videri. sed scire certum velim, & appelles procuratores, si tibi videtur. Quamquam quid ad me? Verũtamen

h v. c. & L. *fieri.*

Pansæ profectionem scribes cùm scies. Atticam saluere iube, & eam cura. obsecro, diligenter. Piliæ salutem.

CICERO ATTICO, S. 19

DVM recordationes fugio, quæ quasi morsu quodam dolorem efficiunt, refugio à te admonendo. Quod velim mihi ignoscas [i] cuiusmodi est. etenim habeo nonnullos ex iis, quos nunc lectito, auctores, qui dicant fieri id oportere, quod sæpe tecum egi, & quod à te approbari volo. de fano illo dico, de quo tantum quantum me amas, velim cogites. Equidem neq; de genere dubito, placet enim mihi Cluatij: neque de re statutum. est enim de loco nonnumquam. Velim igitur cogites. Ego, quãtùm his temporibus tam eruditis fieri poterit, profectò illam consecrabo omni genere monumentorũ ab omnium ingeniis [k] scriptorũ & Græcorũ, & Latinorum. Quæ res forsitan sit refricatura vulnus meũ. sed iam quasi voto quodam, & promisso me teneri puto: longúmque illud tempus, cùm non ero, magis me mouet, quàm hoc exiguum quod mihi tamen nimiùm longum videtur. Habeo enim nihil (tentatis rebus omnibus) in quo acquiescam. nam, dum illud tractabam: de quo antea scripsi ad te, quasi fouebam dolores meos. nunc omnia respuo, nec quidquam habeo tolerabilius, quàm solitudinem: [l] quam (quod eram veritus) nõ obturbauit Philippus. nam, vt heri me salutauit, statim Romam profectus est. Epistolam, quam ad Brutũ, vt tibi placuerat, scripsi, misi ad te, curabis cum tua perferendã. eius tamen misi ad te exemplum, vt si minùs placeret, ne mitteres. Domestica quòd ais ordine administrari, scribes, quæ sint ea. quædã enim exspecto. Cocceius vide ne frustretur. Nã Libo quod pollicetur, vt Eros scribit, non incertum puto. De sorte mea, Sulpicio confido, & Egnatio scilicet. De Apuleio quid est, quòd labores, cùm sit excusatio facilis? Tibi ad me venire,

i v.c. & L. *cuicuimodi est.*

k q. v. c. *sumptorum* &c. non placet.

l v.c. *nam, quod*

venire, vt oſtendis. vide, ne non ſit facile. Eſt enim longum iter, diſcedentémque te (quod celeriter tibi erit fortaſſe faciendum) non ſine magno dolore dimittam. Sed omnia, vt voles. ego enim, quidquid feceris, id cùm rectè, tum etiam mea cauſa factum putabo. Heri, cùm ex aliorum literis cognouiſſem de Antonij aduētu, admiratus ſum nihil eſſe in tuis: ſed erant pridie fortaſſe ſcriptæ, quàm datæ. neque iſta quidem curo: ſed tamen opinor propter prædes ſuos [m] accucurriſſe. Quòd ſcribis Terentiam de obſignatoribus mei teſtamēti [n] loqui: primùm tibi perſuade, me iſthæc non curare: neque eſſe quidquam aut paruæ curæ, aut nouæ loci: ſed tamen quid ſimile? Illa eos non adhibuit, quos exiſtimauit quæſituros niſi ſciſſent, [o] quid eſſet. Num id etiam mihi periculi fuit? Sed tamē faciat illa, quod ego. dabo meū teſtamentum legendum cui voluerit. Intelliget non potuiſſe honorificentius à me fieri de *nepote, quàm fecerim. nam quòd non aduocaui ad obſignandum: primùm mihi non venit in mentem: deinde ea re non venit, quia nihil attinuit. tute ſcis (ſi modò meminiſti) me tibi tum dixiſſe, vt de tuis aliquos adduceres. Quid enim opus erat multis? Equidem domeſticos iuſſeram. Tum tibi placuit, vt mitterem ad Silium. inde eſt natum, vt ad Publium. Sed neceſſe neutrum fuit. Hoc tu tractabis, vt tibi videbitur.

m al. *accurriſſe.*

n for. *queri:*

o v.c. *quis eſſet.*

* Vide infrà epiſt. 27.

CICERO ATTICO, S. 20

Est hic quidem locus amœnus, & in mari ipſo, qui & Antio, & Circeis adſpici poſſit: ſed ineunda nobis ratio eſt, quemadmodum in omni mutatione dominorum, qui innumerabiles fieri poſſunt in infinita poſteritate (ſi modò hæc ſtabunt) illud quaſi conſecratum remanere poſſit. Equidem iam nihil egeo vectigalibus, & paruo contentus eſſe poſſum. Cogito interdum trāsTiberim hortos aliquos parare,

parare, & quidem ob hanc causam maximè. nihil enim video quod tã celebre esse possit. sed quos coràm videbimus. Ita tamẽ, vt hac æstate fanum absolutum sit. Tu tamen cum Apella Chio confice de columnis De C cceio, & Libone [p] quæ scribis, approbo: maximè, [q] quòd de iudicatu meo responsum sit. Si quid perspexeris, [r] & tamẽ quid procuratores Cornificij dicãt, velim scire, ita, vt in ea re te, cùm tam occupatus sis, non multùm operæ velim ponere. De Antonio quoque, Balbus ad me cũ Oppio cõscripsit, ídque tibi placuisse, ne perturbarer. Illis egi gratias. Te tamen, vt iã antè ad te scripsi, scire volo, me neque isto nuntio esse perturbatum, nec iam vllo perturbatũ iri. Pãsa, si hodie, vt putabas, profectus est, posthac iam incipito scribere ad me, de Bruti aduentu quid exspectes, id est, quos ad dies. Id, si scies vbi iam sit, facilè coniectura assequêre. Quòd ad Tironem de Terentia scribis, obsecro te, mi Attice, suscipe totum negotium. vides & officium agi meum quoddam, cui tu es conscius, &, vt nonnulli putant, Ciceronis rem. Me quidem id multò magis mouet, quod mihi est & sanctius, & antiquius, præsertim cùm hoc alterum neque sincerum, neque firmum putem fore.

p L. *quæ scribis, approbo. Maximè quæ de indicatu meo responsa sint, si quid perspexeris: & tamẽ, quid procu.* Bos. *m[...]de spon su quid perspexeris,*

q [...] c. *quæ de indicatu meo disponsus, siquid* &c. non plac.

r al. *sed tamen*

CICERO ATTICO, S. 21

NONDVM videris perspicere, quàm me nec Antonius commouerit, nec quidquam iã eiusmodi possit commouere. De Terentia autem scripsi ad te iis literis, quas dederã pridie. Quòd me hortaris, ídque à ceteris desiderari scribis, vt dissimulem me tam* grauiter dolere, possémne magis, [s] quòd totos dies consumo in literis? Quod etsi non dissimulationis, sed potiùs leniendi, & sanandi animi causa facio, tamẽ, si mihi minùs proficio, simulationi certè facio satis. Minùs multa ad te scripsi, quòd exspectabam tuas literas ad eas, quas ad te pridie dederam. Exspectabam autem maximè

* de morte Terentiæ, vide 4. Famil. ep. 5.

s fo. *quit.*

maximè de fano:nonnihil etiam de Terentia. velim me facias certiorē proximis literis,Cn. Cæpio, Seruiliæ Claudij pater: viuóne patre suo naufragio perierit,an mortuo.Item Rutilia viuóne C. Cotta, filio suo, mortua sit,an mortuo. [t] pertinet ad eum librum, quem de luctum inuendo scripsimus.

al. pertinent

CICERO ATTICO, S. 22

LEGI Bruti epistolam, eámque tibi remisi, sanè non prudenter rescriptam ad ea, quæ requisieras. sed ipse viderit:quamquam illud turpiter ignorat. Catonem primum sententiā putat de animaduersione dixisse: quā omnes antè dixerant,præter Cæsarem:&, cùm ipsius Cæsaris tam seuera fuerit, qui tum prætorio loco dixerit,consularium putat leniores fuisse,Catuli,Seruilij,Lucullorum,Curionis,Torquati,Lepidi,Gellij,Volcatij, Figuli,Cottæ,L. Cæsaris,C Pisonis etiam [v] M Atilij Glabrionis,Silani,Murenæ,desi.coss.Cur ergo in sententiamCatonis?quia verbis luculentioribus, & pluribus rem eandem compreēderat. Me autem hic laudat,quòd retulerim, non quod patefecerim,quòd cohortatus sim:quòd denique antè,quàm cōsulerem, ipse iudicauerim. Quæ omnia, quia Cato laudibus extulerat in cælum,perscribendáque censuerat,id irco in eius sententiam est facta discessio. Hic autem se etiam tribuere multum mihi putat quòd scripserit, OPTIMVM COS. Quis enim ieiuniùs dixit inimicus?Ad cetera verò tibi quemadmodum rescripsit?tantum rogat [x] de s. c. vt corrigas.[1] hoc quidem fecisset, [y] etiam si Ranio admonitus esset. Sed hæc iterum ipse viderit. De hortis, quoniam probas, effice aliquid.Rationes meas nosti. Si verò etiā [z] à Faberio recedit,nihil negotij est Sed etiam sine eo posse videor cōtendere.Venales certè sunt Drusi,fortasse,& Lamiani,& Cassiani. Sed coràm. De Terentia non possum commodiùs scribere, quàm tu scribis. Officium sit nobis antiquissimū.si quid nos fefellerit, illius malo me,

v v.c. & L. *Manij Glabrionis* al.M' *Acilij Glabrionis,*

x L. d[...]*nati cons.*

y L *etiam Tyrannio, si admonitus esset.*T ur.*a-rario* Bos. *etiāsi arario admonitus esset.*al. *etiāsi à rario ad noni tuis esset.*

z L.*à Faberio aliquid procedit,n.*Manut.*res cedit,*Lip.*recidit,*Bos. *à Faberio aliquid cecidit,*

me,quàm mei pœnitere. Ouiæ C.Lolij curãda sunt LLS. c. negat Eros posse sine me:credo, quòd accipiẽda aliqua sit, & danda æstimatio. Vellẽ tibi dixisset.si enim res est, vt mihi scribit,parata,nec in eo ipso mentitur, per te cõfici potuit.cognoscas,& cõficias velim. Quòd me in forum vocas,eò vocas,vnde etiã bonis meis rebus fugiebam. [a] Quid enim mihi cum foro,sine iudiciis, sine curia in oculos incurrentibus iis,quos ęquo animo videre nõ possum? Quòd autẽ homines à me postulare scribis,vt Romæ sim,neque mihi,vt absim, cõcedere, [b] aut quatenus eos mihi cõcedere:iampridem scito esse,cùm vnum te pluris, quàm omneis illos putem:ne me quidem contẽno, meóq; iudicio multò stare malo,quàm omniũ reliquorũ. Neq; tamen progredior longiùs, quàm mihi doctissimi homines cõcedũt:quorum scripta omnia, quæcumque sunt in eam sententiã,nõ legi solùm,quod ipsum erat fortis ægroti, accipere medicinã:sed in mea etiã scripta transtuli:quod ipsum erat fortis ægroti,accipere medicinam:sed in mea etiam scripta transtuli:quod certè afflicti,& fracti animi non fuit. Ab his me remediis noli in istam turbam vocare,ne recidam.

a v.c. *Quid enim mihi foro sine iudiciis, sine curia,*

b fort. *aut quadamtenus al. aut aliquatenus*

CICERO ATTICO, S. 23

De Terẽtia,quòd mihi omne onus imponis, non cognosco tuam in me indulgentiam. ista enim sunt ipsa vulnera, quæ non possum tractare sine maximo gemitu. Moderare igitur,quęso,vt potes.neque enim à te plus, quã potes,postulo.Potes autem, quid veri sit,perspicere tu vnus De Rutilia, quoniam videris dubitare, scribes ad me,cùm scies:sed quamprimùm,[c] nũ Clodia D.Bruto consulari, filio suo,mortuo,vixerit.Id de Marcello,aut certè de Postumia sciri potest:illud autẽ,de M.Cotta,aut de Syro,aut de Satyro.De hortis etiam atq; * etiã rogo,omnibus meis,eorúmq;,quos scio mihi nõ defuturos,facultatibus (sed potero meis)enitendum mihi est.Sunt etiã, quæ

c al. *& nũ Clod.*

* Bos. *etiã te rogo,*

vende

vendere facile possim: sed vt non vendã, eiq; vsuram pendam, à quo emero, non plus annu possũ assequi, quod volo. Si tu me adiuuas, paratissimi sunt Drusi. cupit enim vendere, *proximos puto Lamiæ: sed abest Tu tamẽ, si quid potes, odorare. ne Silius quidem quidquam vtitur: * & iis vsuris facillimè sustentabitur. Habe tuum negotium: nec, quid res mea familiaris postulet, quam ego non curo, [d] sed quid velim, existima.

*al. proximi

* Lips. is vsuris

d Lãb. sed quid velim, & cur velim, existima. & ita v.c.

CICERO ATTICO, S. 24

PVTARAM te aliquid noui, quod eiusmodi fuerat initium [e] literarum, quamuis nõ curarem, quid in Hispania fieret, tamen te scripturum: sed videlicet meis literis respondisti, [f] vt de foro, & de curia. Sed domus est, vt ais, forum. Quid ipsa domo mihi opus est, carenti foro? Occidimus, occidimus, Attice, iampridẽ nos quidem: sed nunc fatemur, posteaquam vnum, quo tenebamur, amisimus. Itaque [g] solitudinem sequor: & tamen, si qua me res istò [h] abduxerit, enitar, si quo modo potero (potero autẽ) vt præter *me, nemo dolorem meum sentiat: si vllo modo poterit ne tu quidẽ. Atq; etiã illa causa est non veniẽdi. Meministi, quid ex te [i] Atedius quæsierit: quinetiã nũc molesti sunt. Quid existimas, si venero? De Terẽtia ita cura, vt scribis, méque hac ad maximas ægritudines accessione *non maxima libera. Et, vt scias me ita dolere: vt non [k] iaceam, quibus coss. Carneades, & ea legatio Romam venerit, scriptum est in tuo annali. Hæc nunc quæro, quæ causa fuerit. de Oropo, opinor. sed certũ nescio: &, si ita est, quæ cõtrouersiæ: præterea, qui eo tẽpore nobilis Epicureus fuerit Athenis, qui præfuerit hortis. qui etiã Athenis πολιτικοὶ fuerint illustres. [l] quæ etiã ex Apollodori puto posse inueniri. De Attica, molestũ: sed quoniam leuiter, rectè esse confido. [m] De Magala dubium mihi non erat. vnde enim tam felix Ligus pater? nam quid de me dicã, cui vt omnia

e al. literarũ tuarum, q.

f L. & de foro, & de curia.

g v.c. solitudines

h v.c. adduxerit,

* Lips. te,

i al. Aledius

* Bos. nũc

k v.c. tacєam,

l v.c. & L. quæ te etiã ex Apollodori puto posse inuenire.

m v.c. De Gamala d.

omnia cōtingāt, quæ volo, leuari nō poſsū? De Druſi hortis, quanti licuiſſe tu ſcribis, id ego quoque audierā, &, vt opinor, heri ad te ſcripſeram. [n] ſed quāti, quanti bene emitur, quod neceſſe eſt. Mihi, quoquo modo tu exiſtimas, (ſcio enim ego ipſe, quid de me exiſtimē) leuatio quædam eſt, ſi minùs doloris, at officij debiti. Ad Siccam ſcripſi, quod vtitur L. Cotta. Si nihil conficeretur de Tranſtiberinis, habet in Oſtienſi Cotta celeberrimo loco, ſed puſillum loci. Ad hanc rem tamē * plus etiam ſatis. id velim cogites. Nec tamen iſta pretia hortorum pertimueris. nec mihi iam argento, nec veſte opus eſt, [o] nec quibuſdam amœnis locis: hoc opus eſt. Video etiam, à quibus adiuuari poſſim: ſed loquere cum Silio. nihil enim eſt melius. Mandaui etiam Siccæ. reſcripſit, conſtitutum ſe cum eo habere. [p] Scribat igitur ad me quid egerit, * & tu videbis. [q] Bene fecit A. Silius, qui tranſegerit. neque enim ei deeſſe volebam: &, quid poſſem, timebam. De Ouia, confice, vt ſcribis. De Cicerone, tempus eſſe iam videtur. ſed quæro, quod illi opus erit Athenis, permutaríne poſſit, an ipſi ferendum ſit: de totaque re, quemadmodum, & quando placeat, velim conſideres. Publius iturúſne ſit in Africam, & quando, [r] ex Atedio ſcire poteris. quæras, & ad me ſcribas, velim. Et, vt ad meas ineptias redeam, velim me certiorem facias, P. Craſſus [s] Vinuliæ F. viuóne P. Craſſo conſulari, patre ſuo mortuus ſit, vt ego meminiſſe videor, an pòſt. Item quæro de Regillo, Lepidi F. recténe meminerim patre viuo mortuum. [t] Cuſpiana explicabis, itēque Pretiana. De Attica optimè, & ei ſalutem dices, & Piliæ.

n L. *ſed quāti quāti, bene em.*

* al. *plus etiam quàm ſatis.*

o fort. *nec quibuſquā*

p L. *Scribe*

* Boſ. *& vt tu videbis:*

q al. initiū nouę epiſtolæ.

r al. *ex Aledio*

s al. *Vimileiæ*

t L. *Ciſpiana*

CICERO ATTICO, S. 25

SCRIPSIT ad me diligenter Sicca de Silio, ſeque ad te rem detuliſſe: quod tu idem ſcribis. mihi & res, & conditio placet: ſed ita, vt numerato malim, quàm æſtimatione

Voluptarias enim possessiones nolet Silius. Vectigalibus autem vt his possum esse contẽtus, quæ habeo, sic vix minoribus. Vnde ergo numerato? LLS. D.C. exprimes ab Hermogene, cùm præsertim necesse erit: & domi video esse LLS. D.C. reliquæ pecuniæ, vel vsurã Silio pendemus, dum à Faberio, vel ab aliquo, qui Faberio debet, repræsentabimus. Erit etiam aliquid alicunde. sed totam rem tu gubernabis.[v] Drusianis verò hortis[x] multò antepono: neq; sunt vmquã cõparati, mihi crede. Vna me causa mouet, in quo scio me τετυφῶσθαι. sed, vt facis, obsequere huic errori meo. Nã quod scribis ἐγγήραμα, actum iam de isto est. alia magis quæro, [y] Sicca, vt scribit, etiam si nihil confecerit [z] cum A. Silio, tamen se scribit x. Kalẽd. esse venturum.[a] cuius occupationibus ignosco, eæque mihi sunt notæ. De voluntate tua, vt simul simus, vel studio potiùs, & cupiditate, non dubito. De Nicia quod scribis, si ita me haberem, vt eius humanitate frui possẽ, in primis vellem illum mecum habere: sed mihi solitudo, & recessus, prouincia est. Quod quia facile ferebat Sicca, eò magis illum desidero. Præterea nosti Niciæ nostri imbecillitatem, mollitiem, consuetudinem victus. Cur ego illi [b] molestus velim, cùm mihi ille iucundus esse non possit: Voluntas tamen eius mihi grata est. Vnam rem ad me [c] scripsisti, de qua decreui nihil tibi rescribere. Spero enim me à te impetrasse, vt priuares me ista molestia. Piliæ & Atticæ salutem. Vale.

CICERO ATTICO, S. 26

DE Siliano negotio, etsi mihi nõ est ignota cõditio, tamẽ me hodie ex Sicca arbitror omnia cogniturum. [d] Cottæ quidem negas te nosse: sed vltra Silianam villam est (quam puto tibi notam esse) villula sordida, & valde pusilla. nihil agri [e] ad aliam rem loci satis: nihil ad eam, quam quæro, sequor celebritatem. Sed, si perficitur de hortis Silij, hoc est, si perficis (est enim

v al. *Drusinis*
x for. *multo hos antep.*
y al. Initiũ nouæ ep.
z v.c. *cum Agidio*,
a L. & v.c. *Tuis occupationib.*
b al. *molestus esse velim*,
c al. *scripsit, de* &c. nõ pl.
d v.c. & L. *Cottæ quòd negas te nosse, vltra Sil.*
e v.c. *ad villam rem loci f.* Bos. *ad pusillã rẽ* vet. *ac si illam rem*

enim totum positum in te) nihil est scilicet, quod de Cotta cogitemus. De Cicerone, vt scribis, ita faciam. ipsi permittam de tempore. nummorum quantum opus erit, vt permutetur, tu videbis. Ex [a] Aledio, quod scribis, si quid inueneris, scribes. Et ego ex tuis animaduerto literis, & profectò tu ex meis, nihil habere nos, quod scribamus, eadem quotidie, quæ iam, iamque ipsa contrita sunt, tamen facere non possum, quin quotidie ad te mittam, vt tuas accipiam. De Bruto tamen, si quid habebis. scire enim iam puto, vbi Pansam exspectet. si, vt consuetudo est, in prima prouincia, circiter Kal. affuturus videtur. vellem tardiùs. valde enim vrbē fugio multas ob causas. Itaq; idipsum dubito, an excusationem aliquam ad illum parem: quod quidem video facile esse. sed habemus satis temporis ad cogitandum. Piliæ, & Atticæ salutem. Vale.

CICERO ATTICO, S. 27

DE Silio [b] nihilo plura cognoui ex præsēte Sicca, [c] quàm ex literis tuis. Scripseras enim diligenter. Si igitur tu illum conueneris, [d] scribes ad me, si quid videbitur, de quo putas ad me missum esse, sit missum, nécne, scio. dictum quidem mihi. Certè nihil est. Tu igitur, vt cœpisti. Et, si quid ita conficies [e] (quod equidem non arbitror fieri posse) vt illi probetur: Ciceronem, si tibi placebit, adhibebis: eius aliquid interest videri illius causa voluisse: mea quidem nihil, nisi id, quod tu scis: [f] quod ego æstimo. Quòd me ad consuetudinem reuocas: fuit meum quidem iampridem [1] remp. [g] regere, quod faciebam: [2] [h] sed interea erat, vbi acquiescerē: nūc plane [i] nec ego victū, nec vitā illā colere possum: nec in ea re, quid aliis videatur, mihi puto curandum. Mea mihi conscientia pluris est, quā omnium sermo. Quòd me ipse per literas consolatus sum, non pœnitet me quantū profecerim. mærorem minui: dolorem nec potui, nec, si possem, vellem. De Triario, bene interpretaris voluntatē meā; tu

a al. *Attedio,*
b v.c. *nilo*
c v.c. & L. *quā ex literis eius. Scripserat enim d.*
d L. *scribes ad me, si quid videbitur. De quo putas ad me missum esse, sit missū, nécne, nescio. Dictū quidem mihi certè nihil est.*
e al. *(quod quidem*
f v.c. & L. *quod ego magni æstimo.*
g v.c. *lugere,*
h v.c. *sed intus erat, al. sed initꝰ: erat enim vbi a.*
i v.c. *nō ego*

verò nihil, nisi vt illi volent. Amo illum mortuum: tutor sum liberis: totam domum diligo. De Castriciano negotio, si Castricius pro [k] mãcipiis pecuniam accipere volet, [l] eamque ei solui, vt nunc soluitur: certè nihil est commodius. sin autem ita actum est, vt ipsa mancipia abduceret: non mihi videtur esse æquum. Rogas enim me, vt tibi scribam, quid mihi videatur. Nolo enim negotij Qu. fratrem quidquam habere. quod videor mihi intellexisse, tibi videri idem. Publius, si æquinoctium exspectat, vt scribis [m] Atedium dicere, nauigaturus videtur: mihi autem dixerat per Siciliam. vtrùm, & quando, velim scire. Et velim aliquando, cùm erit tuum commodum, Lentulum puerum visas: eique de mancipiis, quæ tibi videbitur, attribuas. [n] Piliæ, Atticæ salutẽ.

CICERO ATTICO, S. 28

SILIVS, vt scribis, hodie. [o] cras igitur, vel potiùs cùm poteris, scribes, si quid erit, cũ videris. Nec ego Brutum vito, nec tamen ab eo leuationem vllam exspecto: sed erant causæ, cur hoc tempore istic esse nollem: quæ si manebunt, quærenda erit excusatio ad Brutũ, &, vt nunc est, mansuræ videntur. De hortis, quæso, explica. Caput illud est, quod scis. Sequitur, vt etiam mihi ipsi quiddam opus sit: nec enim esse in turba possum, nec à vobis abesse. Huic meo consilio nihil reperio isto loco aptius. Et de hac re quid tui consilij sit, mihĩ persuasum est: & eò magis, [p] quòd [q] idem intellexi tibi videri, me ab Oppio & Balbo valde diligi. [r] Cum iis communices, [s] quãtopere, & quare velim hortos: sed id ita [t] posse, si expediatur illud Faberianum. [v] sunt igitur auctores futuri. si qua etiam iactura facienda sit in repræsentando: [x] quòd possum, adducito. tum

k v.c. *mancupiis*
l L. *eámque sibi solui.* v.c. *eámque eis solui,* fort. *eámq; pro eis solui, vt n.*
m al. *Aledium*
n al. *Piliæ, & Atticæ s.*
o v.c. *cras igitur eum, vel p.* non pl.
p v.c. *quòd idem tibi intell.*
q for. *item*
r v.c. *si cum iis comm.* nõ pl. Bos. *sit. cum iis cõmunices,*
s v.c. *quãto opere,*
t al. *potest,*
v v.c. & L. *Sintne igitur auctores futuri.* for. *si sunt igitur auctores futuri. si qua etiam* &c.
x L. *quod ad possum,* Turn. *quod possunt,* Bos. *quoad possunt adduci (totum enim illud est desperatum) denique intelliges, ecquid inclinent ad hoc meum consilium adiuuandum.*

Y tum enim illud deſperatum denique intel-ligeſ, & quid inclinent ad hoc meum conſi-lium adiuuandum. Si quid erit:magnum eſt adiumentum. ſin minùs: quacumque ratione contendamus.Vetus illud ἐγγήρεμα, quemad-modum ſcripſiſti, vel ἀνταφιον putato ' De illo Oſtienſi nihil eſt cogitandum Si hoc non aſſe-quimur (à Lamia non puto poſſe) Damaſippi experiendum eſt. Quæro quid ad te ſcribam: ſed nihil eſt.eadem quotidie. Quòd Lentulum inuiſis, valde gratum.Pueros attribue ei, quot, & quos videbitur.

y fort.tam an ſit illud deſperatū, deniq; intelliges, & ecquid incl. zal.De illo Oſt.n eſt cogitandum.ſi

CICERO ATTICO, S. 29

DE Silij [a] voluntate vendendi, & de eo quanti, tu vereri videris, primùm ne no-lit, deinde ne tanti.Sicca aliter:ſed tibi aſſen-tior.Quare, vt ei placuit, ſcripſi ad Egnatium: Quòd Silius te cum Clodio loqui vult, potes id mea [b] voluntate facere: commodiuſque id eſt, quàm, quòd ille à me petit, meipſum ſcri-bere ad Clodium. De mancipiis Caſtricianis, commodiſſimum eſſe credo, tranſigere Egna-tium.[c] Quòd ſcribis te ita futurum putare, cū Ouia, quæſo quidem vt conficiatur.Quoniam, vt ſcribis, nox erat, in hodierna epiſtola plura exſpecto.

av.c.voluptate vend. non plac.

bv.c.voluptate f. nō pl.

cv.c.Quòd ſcribis te ita futurū putare, cū Ouia, quaeſo, viae vt conficiatur.

CICERO ATTICO, S. 30

SILIVM mutaſſe ſententiam Sicca miraba-tur.Equidem magis miror, quòd, cùm in fi-lium cauſam conferret, quæ mihi non iniuſta videtur (habet enim, qualem vult)ais te puta-re * ſi addiderimus aliud, à quo refugiat, cū ab ipſo id [d] fuerit deſtinatum, venditurum Quæ-ris à me, quod ſummum pretium conſtituam, & quantum anteire iſtos hortos Druſi: acceſſi numquam.Coponianam villam & veterem, & non magnam noui : ſiluam nobilem : fructum autē neutrius. quod tamen puto nos ſcire o-portere. ſed mihi [e] vtrius iſtorum tēpore ma-gis meo, quàm ratione æſtimandi ſunt. poſſim autem aſſequi, nécne, tu velim cogites Si e-nim Faberianum venderem, explicare, vel

*ſi adierimus.al.legunt aſſimatum

dv.c.fieret

eL vtriuſ iſt. & ita v.c.

repræſentatione non dubitarem. De Silianis, 2 f ſi modò adduceretur, vt venderet: ſi [g] venaleis non haberet, tranſirem ad Druſum vel tãti, quanti Egnatius illum velle tibi dixit. Magno etiam adiumento nobis Hermogenes poteſt eſſe in repræſentando. [h] At concede mihi, quæſo, vt eo animo ſim, quo is debeat eſſe, qui emere cupiat: & tamen ſeruio ita cupiditati, & dolori meo, vt à te regi velim. [i] Egnatius mihi ſcripſit. is ſi quid tecum locutus erit (cõmodiſſime enim per eum agi poteſt) ad me ſcribes: & id agendum puto. Nam cum Silio nõ video confici poſſe. Piliæ & Atticæ ſalutem. Hæc ad te mea manu. Vide, quæſo, quid agendum ſit.

f L. *ſi non add.*
g v.c. *venalis*
h al. *At tu conc.* v.c. *aut con.*
i L. *Egnatius mihi ſcripſit. tu, ſi quid t. l.*
k al. *Popillia* al. *Popilia*

CICERO ATTICO, S. 31

[k] PVBLILIA ad me ſcripſit, [l] matrem ſuã cum Publilio loqui, eam ad me cum illo venturam, & ſe vnà, ſi ego paterer. Orat multis, & ſupplicibus verbis, vt liceat, & vt ſibi reſcribam. Res quàm moleſta ſit, vides. Reſcripſi, me etiam grauiùs eſſe affectum, quàm tum, cùm illi dixiſſem, me ſolum eſſe velle: quare nolle me hoc tempore eam ad me venire. Putabam ſi nihil reſcripſiſſem, illam cum matre venturam: nunc non puto. apparebat enim, illas literas [m] nõ illius eſſe. Illud autem, quod fore video, ipſum volo vitare, ne illæ ad me veniant. & vna eſt vitatio, [n] vt ego nollẽ. [o] ſed neceſſe eſt (te hoc nunc rogo) vt explores, ad quam diem hîc ita poſſim eſſe, vt ne opprimar. Ages, vt ſcribis, temperatè. Ciceroni velim hoc proponas, ita tamen, ſi tibi non iniquum videbitur, vt ſumtus huius peregrinationis, quibus, ſi Romæ eſſet, domumq́ue conduceret, quod facere cogitabat, facile cõtentus futurus erat, accommodet ad mercedes Argileti, & Auentini: &, cùm ei propoſueris, ipſe velim reliqua moderere, quemadmodũ ex his mercedibus ſuppeditemus ei, quod opus ſit. præſtabo, nec Bibulum, nec [p] Acidinũ, nec

l fort. *cum Publilio loqui ſolere, ſe ad me cũ illo*, & c.v.c. *cum Publilio loqueretur*, *ad me* al. *cũ Publio loqueretur*,
m v.c. & L. *non eſſe ipſius* Ill.
n ſic v.c. al. *& ego nollem.*
o *ſed neceſſe eſt. Te hoc nũc rogo, vt expl.*
p al. *Accidinum*,

nec Messalam, quos Athenis futuros audio, maiores sumtus facturos, quàm quod ex eis mercedibus recipietur. Itaque velim videas, primùm conductores qui sint, & quanti: deinde vt sit, qui ad diem soluat, [r] & quid viatici, quid instrumenti satis sit. Iumento certè Athenis nihil opus est: quibus autem in via vtatur, domi sunt plura, quàm opus erat: quod etiam tu animaduertis.

q L. reficietur. al. efficietur. al. redigetur. r fort. ecquid viatici, ecquid inst.

CICERO ATTICO, S. 32

EGo, vt heri ad te scripsi, si & Silius is fuerit, quem tu putas, nec Drusus facilem se præbuerit, Damasippum velim aggrediare. Is, opinor, ita [s] parteis fecit in ripa nescio quotenorum iugerum, vt certa pretia constitueret, quæ mihi nota non sunt. Scribes ad me igitur, quicquid egeris. Vehementer me sollicitat Atticæ nostræ [t] valetudo, vt verear etiã, ne qua culpa sit. sed & pædagogi probitas, &. medici assiduitas, & tota domus in omni genere diligens, me rursus id suspicari vetat. Cura igitur. plura enim non possum.

s V. C. partis

t V. C. valitudo.

CICERO ATTICO, S. 33.

EGo hic, vel sine Sicca (Tironi enim melius est) facillime possem esse, vt in malis. Sed cũ scribas, vidẽdum mihi esse, ne opprimar; ex quo [*] intelligã, [v] te certũ illius profectionis diẽ non habere: putaui esse commodius me istuc venire: quod idem video tibi placere. Cras igitur in Siccæ suburbano: inde, quemadmodum suades, puto me in Ficulensi fore. Quibus de rebus ad me scripsisti, quoniam ipse venio, corã videbimus. Tuã quidem & in agẽdis nostris rebus, & in cõsiliis ineundis, mihiq; dãdis, in ipsis literis, quas mittis, [x] beneuolentiã, diligentiam, prudentiã mirificè diligo. Tu tamẽ, si quid cũ Silio, vel illo ipso die, quo ad Siccam venturus ero, certiorẽ me velim facias, & maximè cuius loci detractionem fieri velit. Quod enim scribis, EXTREMI, vide, ne is ipse locus sit, cuius causa de tota re, vt scis, est à nobis cogitatum.

* al. intelligo,

v V. C. certũ diem illius profectionis non hab.

x V. C. beniuolentiam,

CICERO ATTICO, S. 34

HIRTII epistolam tibi misi,& recentem,& beneuolè scriptam. [y] Ante, quàm proximè discessi, numquam mihi venit in mentem, quo plus insumtum in monumentum esset, quàm nescio quid, quod lege conceditur, tantūdem populo dandum esse. quod non magnopere moueret, nisi nescio quomodo (ἀλόγως fortasse) nollem illud vllo nomine, nisi Fani, appellari: quod si volumus, vereor, ne assequi non possimus, nisi mutato loco Hoc quale sit, quæso, considera. Nam etsi minùs vrgeor, meque ipse propemodum collegi, tamen indigeo tui consilij. Itaque te vehementer etiam atque etiam rogo magis quàm à me vis, aut pateris te rogari, vt hāc cogitationem toto pectore amplectare.

y v.c.& L. Antè, quàm à te prox..

CICERO ATTICO, S. 35

FANVM fieri volo, [z] neque hoc mihi erui potest. sepulcri similitudinem effugere, nō tam propter pœnam legis studeo, quàm vt maximè assequar ἀποθέωσιν. quod poteram, si in ipsa villa facerem. Sed, vt sæpe locuti sumus, commutationes dominorum reformido. In agro vbicumque fecero, mihi videor assequi posse, vt posteritas habeat religionem. Hæc meę tibi ineptiæ [a] (fatebar enim:) ferendæ sunt. [b] nā habeo, ne me quidem ipsum, quicum tā audacter communicem, quā te. Si tibi res, si locus, si institutum placet: lege, quęso, legem, mihiq; eam mitte. Si quid in mentem veniet, quomodo eam effugere possimus, vtemur. Ad Brutum si quid scribes, nisi alienum putabis, obiurgato eum, quòd in Cumano esse noluerit propter eam causam, quam tibi [c] dixi. Cogitanti enim mihi, nihil tam videtur potuisse facere rusticè. Et si tibi placebit sic agere de fano, vt cœpimus, velim cohortere, & exacuas Cluatium. nam, etiam si alio loco placebit, illius nobis opera, consilioque vtendum puto.

z v.c. neq; hoc mihi suaderi pot. for. neque hoc mihi dissuaderi pot. al. neq; hoc mihi exui pot. al. neq; hoc mihi suada erui potest.

a L. (fateor enim)

b al, nō habeo,

c L. dixit.

CICERO ATTICO, S. 36

TV ad villam fortaſſe cras. [1] A te heri duas epiſtolas [d] recepi, alteram pridie datam Hilaro: alteram eodem die à tabellario: accepíque [e] ab Aegypta literas eodem die, Piliam, & Atticam planè bellè ſe habere. [2] [f] Tuæ literæ mihi redditæ ſunt tertio decimo die. Quòd mihi Bruti literas, gratum. ad me quoque miſit. Eam ipſam ad te epiſtolam miſi, & ad eam exemplum mearum literarum. De fano, ſi nihil mihi hortorum inuenis (qui quidem tibi inueniendi ſunt, ſi me tanti facis, quanti certè facis) valde probo rationẽ [g] tuam. De Tuſculano, quamuis prudens ad cogitandum ſis, ſicut es, tamen, niſi magnæ curæ tibi eſſet, vt ego conſequerer id, quod magnopere vellem, nunquam ea res tibi tam belle in mẽtem venire potuiſſet. ſed neſcio quo pacto celebritatem requiro itaque hortos mihi conficias, neceſſe eſt. Maxima eſt in Scapulæ celebritas, propinquitas: præterea, vbi ſis, ne totum diem in villa. Quare ante quàm diſcedis, Othonem, ſi Romæ eſt, conuenias peruelim. Si nihil erit, etſi tu meam ſtultitiam conſueſti ferre, eò tamen progrediar, [h] vt mihi ſtomachare. Druſus enim certe vendere vult. Si ergo aliud erit, non mea erit culpa, niſi emero? qua in re ne labar, quæſo, prouide. Prouidendi autem vna ratio eſt, ſiquid de Scapulanis poſſumus. Et velim me certiorem facias, quamdiu in ſuburbano ſis futurus. Apud Terentiam [i] gratia opus eſt nobis, tuáq; auctoritate: ſed facies, vt videbitur. Scio enim, ſi quid mea interſit, tibi maiori curæ ſolere eſſe, quàm mihi. Hirtius ad me ſcripſit, Sext. Pompeium Corduba exiſſe, & fugiſſe in Hiſpaniam citeriorem, Cn. fugiſſe neſcio quò. neque enim curo. Nihil præterea noui. Literas Narbone dedit XIIII. Kalend. Maias. Tu mihi de Caninij naufragio [k] quaſi dubia re miſiſti. Scribas igitur, ſiquid erit certius. Quòd à me mæſtitia auocas, multum [l] leuaris, ſi locum

d L. accepi.
e L. ab Aegypta lib. eod.
f L. hæ literæ
g al. tuam de Tuſculano. ſ quā uu &c.
h v. c. & L. vti ſtomachere.
i L. gratia tua al. gratia opus eſt nobis sua, tuaque auctoritate:
k v. c. dubia miſiſti.
l al. profi-cies,

ſino dederis. Multa mihi εἰς ἀποθέωσιν in mentem veniunt: ſed loco valde opus eſt. quare etiam Othonem vide.

CICERO ATTICO, S. 37

NON dubito, quin occupatiſſimus fueris, qui ad me nihil literarum: ſed homo nequam, qui tuum commodum [m] non exſpectarit, cùm ob eam vnam cauſam miſſus eſſet. nunc quidem, niſi quid te tenuit, [n] ſuſpicor eſſe in ſuburbano. At ego hìc ſcribendo dies totos, nihil equidem leuor: ſed tamen aberro. Aſinius Pollio ad me ſcripſit de impuro noſtro cognato. quòd Balbus minor nuper ſatis planè, Dolabella obſcurè: hic apertiſſimè. Ferrē grauiter, ſi nouæ agrimoniæ locus eſſet. Sed tamen [o] quid impurius? O hominem cauendum! quamquam mihi quidem. ſed tenendus dolor eſt. Tu [p] quoniam neceſſe nihil eſt, ſic ſcribes aliquid, ſi vacabis. Quod putas oportere [q] prouideri iam animi mei firmitatem: grauiúſque quoſdam ſcribis de me loqui, quàm aut te ſcribere, aut Brutum: ſi, qui me fractum eſſe animo, & debilitatum putant, ſciant, quid literarum, & cuius generis conficiam: credo (ſi modò homines ſint) exiſtiment me, ſiue ita leuatus ſim, vt animum vacuum ad res difficileis ſcribendas afferam, reprehendendum non eſſe: [r] ſiue hanc aberrationem à dolore [r] delegerim, quæ maximè liberaliſſima, doctóque homine digniſſima, laudari me etiam oportere. Sed, cùm ego faciam omnia, quæ facere poſſim ad me adiuuandum, tu effice id, quod video te non minùs, quàm me, laborare. Hoc mihi debere videor, neque leuari poſſe, niſi ſoluero, aut videro me poſſe ſoluere, id eſt, locum, qualem volo, inuenero. Heredes Scapulæ, ſi iſtos hortos, vt ſcribis tibi Othonem dixiſſe, partibus quatuor factis, liceri cogitant: nihil eſt ſcilicet emtori loci. ſin venibunt: quid fieri poſſit, videbimus. nam ille locus [s] Publicanus, qui eſt Trebonij, & Cuſinij, erat ad me allatus, ſed ſcis.

m V. C. *non exſpectaret*.
n V. C. & L. *ſuſpicor te eſſe*
o V. C. *ecquid*
p al. *nihil neceſſe eſt*,
q V. C. & L. *peruideri*
r L. *delegerim maximè, quæ ibi. al. liberalis ſit*,
s V. C. *Publicianus*.

ſcis aream eſſe. nullo pacto probo. Clodiæ ſanè placent, ſed non puto eſſe venaleis. De Druſi hortis, quamuis ab his abhorreas, vt ſcribis, tamen eò confugiam, niſi quid inueneris. Aedificatio me non mouet. nihil enim aliud ædificabo, niſi id, quod, etiam ſi illos non habuero. [t] Κύριος mihi ſi placuit, vt cetera Antiſthenis, hominis acuti magis, quàm eruditi.

[t] V.c. Κύρσας al. Κύρος Boſ. Κῦρος δὲ

CICERO ATTICO, S. 38

TABELLARIVS cùm ad me ſine literis tuis veniſſet, exiſtimaui tibi eam cauſam non ſcribendi fuiſſe, quòd pridie ſcripſiſſes ea ipſa, ad quæ reſcripſi hac epiſtola. Exſpectaram tamen aliquid de literis Aſinij Pollionis. [v] Sed nimiũ ex meo otio tuum ſpecto. quamquam tibi remitto, niſi quid neceſſe erit, neceſſe ne habeas ſcribere niſi eris valde otioſus. De tabellariis, facerem quod ſuades, ſi eſſent vllæ neceſſariæ literæ, vt erant olim, cùm breuioribus diebus, tamen quotidie reſpondebant tempori tabellarij: & erat aliquid, Silius, Druſus, alia quædam: nunc, niſi Otho exſtitiſſet, [x] quid ſcriberemus, non erat. Idipſum dilatum eſt. tamen alleuor, cùm loquor tecum abſens: multò etiam magis, cùm tuas literas lego. Sed quoniam & abes (ſic enim arbitror) & ſcribendi neceſſitas nulla eſt, conquieſcent literæ, niſi quid noui exſtiterit.

[v] L. *Sed nimirum*

[x] L. *quod*

CICERO ATTICO, S. 39

QVALIS futura ſit Cæſaris vituperatio contra laudationem meam, perſpexi ex eo libro, quem Hirtius ad me miſit: in quo colligit vitia Catonis, ſed cum maximis laudibus meis. Itaq; miſi librum ad Muſcam, vt tuis librariis daret Volo enim diuulgari: [y] quod quò faciliùs fiat, imperabis tuis. συμβουλευτικὸν ſæpe conor. nihil reperio: & quidem mecum habeo & Ἀριστοτέλους & Θεοπόμπου πρὸς Ἀλέξανδρον. Sed quid ſimile? Illi, quę & ipſis honeſta eſſent,

[y] V.c. quoque

ſcribebant, & grata Alexandro. ecquid tu eiuſmodi reperis? Mihi quidem nihil in mentem venit. Quòd ſcribis te vereri, ne & gratia, & auctoritas noſtra hoc meo mærore minuatur: ego quid homines aut reprehendant, aut poſtulent, neſcio. Ne doleam? qui [a] poteſt? Ne iaceam? quis vnquam minùs? dum tua me domus leuabat, quis à me excluſus? quis venit, [b] qui offenderetur? Aſturam ſum à te profectus. Legere iſti læti, qui me reprehendunt, tam multa non poſſunt, quàm ego ſcripſi: quàm bene, nihil ad rem. ſed genus ſcribendi id fuit, quod nemo abiecto animo facere poſſet. xxx. dies [c] in hortis fui. Quis aut congreſſum meum, aut facilitatem ſermonis deſiderauit? [d] Nunc ipſum ea lego, ea ſcribo, vt ij, qui mecum ſunt, difficilius otium ferant, quàm ego laborem. Siquis requirit, cur Romæ non ſim: quia diſceſſus eſt. cur non ſim in his meis prædiolis, quæ ſunt huius temporis: quia frequentiam illam non facilè ferrem. Ibi ſum igitur, vbi is, qui optimas Baias habebat, quotannis hoc tempus conſumere ſolebat. Cùm Romam venero, nec vultu, nec oratione reprehendar. Hilaritatem illam, qua hanc triſtitiam temporum condiebamus, in perpetuum amiſi. Conſtantia & firmitas nec animi, nec orationis requiretur. De hortis Scapulanis, hoc videtur effici poſſe, aliud tua gratia, aliud noſtra, vt præconi [e] ſubiiciantur. Id niſi fit, excludemur. ſin ad tabulam venimus: vincemus facultates Othonis noſtra cupiditate. Nam, quod ad me de Lentulo ſcribis, non eſt in eo. Faberiana modò res certa ſit: túque enitare, quod facis: quod volumus, conſequemur. Quòd quæris, quamdiu hîc: paucos dies. ſed certum non habeo. ſimulac conſtituero, ad te ſcribam: & tu ad me; quamdiu in ſuburbano ſis futurus. Quo die ego ad te hæc miſi de Pilia, & Attica mihi quoque eadem, quæ ſcribis, & ſcribuntur, & nunciantur.

a L. poteſt?

b v.c. qui offenderet?

c v.c. in verſo

d al. Nūc, vbi ſum.

e v.c. ſubiciantur.

CICERO ATTICO, S. 40

NIhil erat, quod ſcriberem. ſcire tamen volebam, vbi eſſes: ſi abes, [f] aut abſuturus es: quando rediturus eſſes. [g] facias igitur me certiorem. Et, quod tu ſcire volebas, ego quando ex hoc loco: poſtridie Id. Lanuuij cōſtitui manere: inde poſtridie in Tuſculano, aut Romæ. vtrum ſim facturus: eo ipſo die ſcies. Scis, quàm ſit φιλαίτιον, συμφορά: minimè in te quidem: ſed tamen auide ſum affectus de fano, quod niſi, * non dico effectum, ſed fieri videro: audebo hoc dicere (& tu, vt ſoles, accipies) incurſabit in te dolor meus: non iure ille quidem, ſed tamen feres hoc ipſum, quod ſcribo, vt omnia mea fers, ac tuliſti. omneis tuas conſolationes, vnam hanc in rem velim conferas. Si quæris quid optem: primùm Scapulæ, deinde Clodiæ: poſtea, ſi Silius nolet: Druſus aget iniuſtè: Cuſinij & Trebonij. [g] puto Terentium eſſe dominum, [h] Rebilium fuiſſe certò ſcio. Sin autem tibi Tuſculanum placet, vt ſignificaſti quibuſdam literis, tibi aſſentiar. hoc quidem vtique perficies, ſi me lauari vis: quem iam etiam grauius accuſas, quàm patitur tua conſuetudo: ſed facis ſummo amore, & victus fortaſſe vitio meo: ſed tamen, ſi me leuari vis, hæc eſt ſumma leuatio: vel (ſi verum ſcire vis) vna. Hirtij epiſtolam ſi legeris, quæ mihi quaſi πρόπλασμα videtur eius vituperationis, quam Cæſar ſcripſit de Catone: facies me, quid tibi viſum ſit (ſi tibi erit commodum) certiorem. Redeo ad fanum. niſi hac æſtate abſolutum erit, quam vides integram reſtare: ſcelere me liberatum non putabo.

[f] L. *aut afuturus es:*

[g] v. c. *faciesigitur* &c. & ita L.

* *non dico fieri affectū videre, ſed effectū erit*, emēda Lipſ. 4. Antiq. lect. c. 19.

[h] L. *Rebilum fuiſſe certè ſc.* al. *puto tertium*

CICERO ATTICO, S. 41

NVllvm à te deſideraui diem literarum, videbam enim, quæ ſcribis: & tamen ſuſpicabar, vel potiùs intelligebam nihil fuiſſe, quod ſcriberes. [i] Ad VI. Id. verò & abeſſe te putabam, & planè videbam nihil te habere. Ego tamen ad te ferè quotidie mittam. Malo

[i] L. *A.d. VI. Idus*

enim frustra, quàm te non habere, cui des, siquid fortè sit, quod putes me scire oportere. Itaque accepi VI. Idus, literas tuas inaneis. Quid enim habebas, quod scriberes? [k] Mihi tamē illud, quidquid erat, non molestum fuit, [l] nihil aliud scire me, noui te nihil habere: [m] scripsi tamen nescio quid de Clodia. Vbi ergo ea est? aut quando ventura? Placet mihi res sic, vt, secundum Othonem, nihil magis. sed neque hanc vendituram puto: delectatur enim, & copiosa est: &, illud alterum quàm sit difficile, te non fugit. Sed obsecro, enitamur. vt aliquid ad id, quod cupio, excogitemus. Ego me hinc [n] postridie exiturum puto: sed aut in Tusculanum, aut domum: inde fortasse Arpinum. cùm certum sciero, scribam ad te Venerat mihi in mentem monere te, vt idipsum, quod facis, faceres. Putabam enim commodiùs te idem istud domi agere posse, interpellatione sublata. Ego postridie Id. vt scripsi ad te antè, Lanuuij manere constitui: inde aut Romæ, aut in Tusculano. Scies antè vtrumque.

CICERO ATTICO, S. 42

10 [o] QVOD scies rectè illam rem fore leuamento: bene facis, cùm id esset (mihi crede) perinde, vt existimare tu non posses. Res indicat [p] quantopere id cupiam, cùm tibi audeam confiteri: quem id non ita valde probare arbitrer. Sed ferendus tibi in hoc meus error. ferendus? immò verò etiam adiuuandus. De Othone diffido, fortasse quia cupio: sed tamen maior etiam res est, quàm facultates nostræ, præsertim aduersario & cupido, & locuplete, & herede. Proximum est, vt velim Clodiæ. [q] Si ista minùs confici possunt, effice quiduis. Ego me maiore religione, quàm quisquam fuit vllius voti, obstrictum puto. videbis etiam Trebonianos · etsi absunt domini. Sed, vt ad te heri scripsi, considerabis etiam de Tusculano. ne æstas effluat: quod certè non est committendum.

k v. c. *Mit.*
l sic v. c. al. *nihil aliud scire me, quam noui te nihil habere:*
m al. *scripsisti tamē*
n fort. *postridi · Id.*
o L. *Quod scribis, certè mihi illam rē fore leuamēto: cùm bene facis, itum id est, mihi crede, perinde vt existimare tu non potes.* al. *Quod scribis rē te mihi illam rem fore leuameto:* Bos. *Quod scies rectè in illā fore leuamēto: bene facis,*
p v. c. *quāto opere*
q v. c. *Sed si ista minus* &c.

CICERO ATTICO, S. 43

ET Hirtium aliquid ad te συμπαθῶς de me ſcripſiſſe facilè patior (fecit enim humanè) & te eius epiſtolam ad me non miſiſſe, multò faciliùs. tu enim etiam humaniùs. Illius librum, quem ad me miſit de Catone, propterea volo diuulgari ab tuis, vt ex iſtorum vituperatione ſit illius maior laudatio. Quòd per Muſtellam agis, habes hominem valde idoneum, meíque ſanè ſtudioſum iam inde à Pontiano. Perfice igitur aliquid. Quid autem aliud, niſi vt aditus ſit emtori: quod per quẽuis heredem poteſt effici. Sed Muſtellam id perfecturum, ſi rogaris, puto. Mihi verò & locum, quem opto, ad id, quod volumus, dederis, & præterea ἐγγήρασμα. [r] nam illa Silij, & Druſi, non ſatis οἰκοδεσποτικὰ mihi videntur. Quid enim ſedere totos dies in villa iſta? Igitur malim primùm Othonis, deinde Clodiæ. Si nihil fiet: aut Druſo ludus eſt ſuggerendus, aut vtendum Tuſculano. Quòd domi te incluſiſti, ratione feciſti. ſed, quæſo, confice, & te vacuum redde nobis. Ego hinc, vt ſcripſi antea, poſtridie Id. [s] Lanuuium: deinde poſtridie, in Tuſculano. Contudi enim animum, & fortaſſe vici, ſi modò permanſero. Scies igitur fortaſſe cras, ſummum perendie. Sed quid eſt, quæſo? [t] Philotimus nec [t] Cartini Pompeium teneri: qua de re literarum ad Clodium Patauinum miſſarum exemplum mihi Oppius & Balbus miſerant, ſe id factum arbitrari: bellúmque narrat reliquum ſatis magnum. Solet omnino eſſe [v] Fuluiaſter. Sed tamen, ſi quid habes. Volo etiam ſcire de naufragio Caniniano, quid ſit.

r v.c. non habet, *nam*

s L. *Lanuuy: deinde p.*

t L. *Carteia* al. *nec Cartani Pompeium teneri:* Turneb. *negat Cn. Pompeiũ teneri:* Boſ. *nec arcim Pōp.* &c.

v v.c. *Fuluiaſter.*

CICERO ATTICO, S. 44

EGo hîc duo magna συνταγματα abſolui. Nullo enim alio modo à miſeria quaſi aberrare poſſum. Tu mihi, etiam ſi nihil erit, quod ſcribas (quod fore ita video) tamen idipſum ſcribas velim, te nihil habuiſſe, quod ſcriberes, dummodò ne his verbis. De Attica, optimè.

ἀκηδία-

ἀκηδία tua me mouet: etsi scribis nihil esse. Ita Tusculano eò cōmodiùs ero, quòd & crebriùs tuas literas accipiam, & teipsum nonnunquam videbo. Nam ceteroqui ἀνεκτότερα erāt Asturę: nec hæc, quæ refricant, hîc me magis angunt. etsi tamen, vbicumque sum, illa sunt mecum. De Cæsare vicino scripseram ad te, quia [x] cognoram ex tuis literis: eum σύνναον [y] Quirini malo, quàm Salutis. Tu verò peruulga Hirtium. id enim ipsum putaram, quod scribis: vt, cùm ingenium amici nostri probaretur, ὑπόθεσις vituperandi Catonis irrideretur.

x v.c. cognoueram
y v.c. Quirino, quam Salutis.

CICERO ATTICO, S. 45

VINCAM, opinor, animum: [z] Lanuuio pergam in Tusculanum. aut enim mihi in perpetuum fundo illo carendum est (nam dolor idem manebit, [z] [a] tantùm mediocrius) aut nescio. quid intersit, vtrùm illuc nūc veniam, an ad decem annos. Neque enim ista maior admonitio, quàm quibus assiduè conficior, & dies & nocteis. Quid ergo? inquies. nihil literæ? In hac quidem re vereor, ne etiam contra. nam essem fortasse durior. Exculto enim animo nihil agreste, nihil inhumanum est.

z v.c. & Lanuuio perg. & ita L.
a v.c. tantum modestius) al. tantūmodò ocius (al. tantūmodo socius)

CICERO ATTICO, S. 46

TV igitur, vt scripsisti, nec id incommodo tuo. vel binæ enim poterunt literæ. occurram etiam, si necesse erit. Ergo id quidem, vt poteris. De Mustella, vt scribis: etsi magnum opus est, eo magis delabor ad Clodiam. quamquam in vtroque Faberianum nomen explorandum est, de quo nihil nocuerit, si aliquid cum Balbo eris locutus: & quidem, vt res est, emere nos velle: nec posse sine isto nomine, nec audere [b] incerto. Sed, quando Clodia Romæ futura est, & quia tanti rem æstimas, eò prorsus [c] exspecto: non quin illud malim: sed & magna res est, & difficile certamen cum cupido, cum locuplete, cum herede. etsi de cupiditate nemini cōcedam. ceteris rebus [d] inferiores sumus. Sed hæc

b v. c. re incerta.
c v.c. specto:
d al. infirmiores

hæc coràm.Hirtij librũ,vt facis,diuulgam. De Philotimo idem & ego arbitrabar. Domum tuam pluris video futuram,vicino Cæsare.Ta bellarium meum hodie exſpectamus.nos de Pilia,& Attica certiores faciet.

CICERO ATTICO, S. 47

DOMI te libenter eſſe facilè credo:ſed velim ſcire,quid tibi reſtet, aut iámne cõfeceris.Ego te in Tuſculano exſpecto,eóq; magis,quòd Tironi ſtatim te venturum ſcripſiſti, & addidiſti,te putare opus eſſe.Sentiebã omnino,quantum mihi præſens prodeſſes,ſed multo magis poſt diſceſſum tuum ſentio.quãobrem,vt antè ad te ſcripſi, aut ego ad te totus,aut tu ad me. [c] quod licebit.

c L. *quotus licebit*. al. *quot*

CICERO ATTICO, S. 48

HERI non multò pòſt,quàm tu à me diſceſſiſti,puto quidam vrbani, vt videbantur, ad me mandata,& literas attulerũt à [f] C.Mario C.F. cum multis verbis agere mecum per cognationem,quæ mihi ſecum eſſet, per eum Marium,quem ſcripſiſſem,per eloquentiam L.Craſſi,aui ſui,vt ſe defenderem:cauſamque ſuam mihi perſcripſit. Reſcripſi,patrono illi nihil opus eſſe,quoniam Cæſaris,propinqui eius, omnis poteſtas eſſet, viri optimi,& hominis liberaliſſimi: me tamen ei fauturum.O tempora!fore cùm dubitet Curtius conſulatũ petere!ſed hæc hactenus. De Tirone,mihi curæ eſt ſed iam ſciam, quid agat. Heri enim miſi qui videret:cui etiam ad te literas dedi. Epiſtolam ad Cæſarem tibi miſi Horti quam in diem proſcripti ſint, velim ad me ſcribas.

f v. c. C. *Mario*, C. F.C.N.*multis v.*

CICERO ATTICO S. 49

VT me leuarat tuus aduentus: ſic diſceſſus afflixit.Quare cùm poteris,id eſt,cũ [g] Seſtij auctioni operam dederis, reuiſes nos. vel vnus dies mihi erit vtilis:quid dicam gratus? Ipſe Romam venirem,vt vnà eſſemus, ſi ſatis [h] conſilium quadam de re haberem.

g L. *Sextij auctioni*

h fo.*cõſilij*

CICE

CICERO ATTICO, S. 50

TIRONEM habeo citiùs, quàm verebar. venit etiam Nicias: & Valerium hodie audiebam esse venturum. quamuis multi sint, magis tamen ero solus, quàm si vnus esses. Sed exspecto te à Peducæo vtique. tu autem significas aliquid etiam antè. verùm id quidem vt poteris. De Virgilio, vt scribis. hoc tamen velim scire, quando auctio. Epistolam ad Cæsarē mitti, vid o tibi placere. Quid quæris? [i] Mihi quoq; idē maximè placuit, & eo magis, quòd nihil est in ea, nisi optimi ciuis: sed ita optimi, vt tempora, quibus parere omnes πολιτικοὶ præcipiunt. [k] sed sic nobis esse visum, vt isti antè legerent. Tu igitur id curabis: sed nisi planè iis intelliges placere, mittenda non est. Id autem vtrùm illi sentiant, an verò simulent, [l] tu intelliges. sed mihi simulatio pro repudiatione fuerit, τοῦτο δὲ [m] μηλώσῃ. De [n] Cerellia, quid tibi placeret, Tiro mihi narrauit: [o] debere non esse dignitatis meæ: perscriptionem tibi placere. hoc metuere, alterum in metu non ponere. Sed & hæc, & multa alia coràm. Sustinenda tamen (si tibi videbitur) solutio est nominis [p] Cerelliani, dū & de Metone & de Faberio sciamus.

i v.c. *Mihi quoque hodie max.* pl. Bos. *hoc idem* al. *hodie*

k L. *sed scis ita nob.*

l v.c. & L. *tu intelliges. mihi sim.*

m al. γνώσῃ. Bos. μᾶζα ὄσῃ.

n v.c. *Caerellia*,

o fort. *ei debeo*

p al. *Carelliani*,

CICERO ATTICO, S. 51

L. TVLLIVM Montanum nosti, qui cum Cicerone profectus est. ab eius sororis viro literas accepi, Mōtanum Planco debere, quòd præs pro Flaminio sit LLS. XX. de ea re nescio quid te à Montano rogatum. Sanè velim, siue Plancus est rogandus, siue qua re potes illum iuuare, iuues. pertinet ad nostrum officium. si res tibi fortè notior est, quàm mihi: aut si Plancum rogandum putas, scribas ad me velim, vt quid rei sit, & quid rogandum sciam. De epistola ad Cęsarem, quid egeris, exspecto. De Silio nō ita sanè laboro. tu mihi aut Scapulanos, aut Clodianos efficias necesse est. Sed nescio quid videris dubitare de Clodia, vtrùm [q] quādo veniat, an, síntne venales? Sed quid est,

q sic v.c. al. *quando veneant*,

est,quod audio, Spintherem fecisse diuortiū? De lingua Latina securi es animi, dices, qui talia conscribis. ἀπόγραφα sunt.minore labore fiunt.verba tantùm affero:quibus abundo.

CICERO ATTICO, S. 52

Ego etsi nihil habeo, quod ad te scribam, scribo tamē,quia tecum loqui videor. Hic nobiscum sunt Nicias,& Valerius.Hodie tuas literas exspectabamus matutinas.erūt fortasse alteræ [r] pomeridianæ,nisi te [s] Epiroticæ literæ impedient,quas ego non interpello.Misi ad te epistolas,ad Marcianū,& ad Montanum, eas in eundem fasciculum velim addas, nisi forte iam dedisti.

r v.c.*postmeridianæ*
s v.c.*Epeiroticæ*

M.T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM, liber decimus tertius.

CICERO ATTICO, S. 1

AD Ciceronē ita scripsisti,*vt neq; seueriùs,neq; [a] temperātiùs scribi potuerit, [b] nec magis quā quēadmodum ego maximè vellem. Prudentissime etiam ad Tullios. Quare aut ista proficient,aut aliud agamus.De pecunia verò, video à te omnem diligentiam adhiberi,vel potiùs iam adhibitam. [c] Et si efficis,à te hortos habebo.Nec verò vllum genus possessionis est,quod malim, maximè scilicet ob eam causam, quæ suscepta est: cuius festinationem mihi tollis,quoniam de æstate polliceris,vel potiùs recipis:deinde etiam ad καταβίωσιν,mœstitiámque minuēdam, nihil mihi reperiri potest [d] acrius:cuius rei cupiditas impellit me interdum, vt te hortari velim.

* Bos.*vlli vt neq;* &c. vet. *vllius vt neque*
a ita v. c. al.*temperatiùs*
b L.*nec magis quēadmodū* &c.
c v. c. & L.*Quòd si eff.*
d L.*apti*:

Sed

Sed me ipse reuoco. non enim dubito, quin, quod me valde velle putes in eo tu meipsum cupiditate vincas. Itaque istuc iam pro facto habeo. Exspecto quid istis placeat de epistola ad Cæsarem. Nicias te (vt debet) amat, vehementérque tua sui memoria delectatur. Ego verò Peducæum nostrum vehementer diligo. nam & quanti patrem feci, totum in hũc:[e] ipsum per se æquè amo, atque illum amaui: te verò plurimum, qui hoc ab vtroque nostrûm fieri velis. Si hortos * inspexeris, &, si de epistola certiorem me feceris, dederis mihi quod ad te scribam. sin minùs: scribam tamen aliquid. numquam enim deerit.

e L. & ipsum p.

*Vide infrà ep. 28.

CICERO ATTICO, S. 2

GRATIOR mihi celeritas tua, quã ipsa res. quid enim indignius? Sed iam ad ista obduruimus, & humanitatem omnem exuimus. Tuas literas hodie exspectabam, nihil equidẽ vt ex his noui. quid enim? verumtamẽ. Oppio, & Balbo epistolas deferri iubebis, & tamẽ Pisonem sicubi de auro Faberius si venerit, videbis[f] vt tantum attribuatur, si modò attribuetur, quantum debetur. accipies ab Erote. Ariarathes,[g] Ariobarzanis filius, Romã venit. vult, opinor, regnum aliquod emere à Cæsare. Nam, quomodo nunc est, pedem vbi ponat in suo, non habet.[i] omnino eum[h] Sestius noster parochiis publicis occupauit: quod quidẽ facilè patior. Veruntamẽ quòd mihi summo beneficio meo magna cũ fratribus illius necessitudo est, inuito eum per literas, vt apud me [i] diuersetur. Ad eam rem cùm mitterem Alexãdrum, has ei dedi literas. Cras igitur auctio Peducæi. cùm poteris ergo, etsi impediet fortasse Faberius, sed tamen cùm licebit. Dionysius noster grauiter queritur, & tamen iure, [k] à discipulis abesse tãdiu, multis verbis scripsit ad me, credo item ad te. mihi quidem videtur etiam diutius absuturus,[m] ac nollem. valde enim hominem desidero.

f for. vt ei tant.
g L. Ariobarzani fil
h L. Sexti' noster, parochus publicus, occ. & ita v.c. al. parochis
i L. deuersetur. & ita v.c.
k La. se à disc.
l v c. & L. afuturus, ac
m sic v.c. non pl L ac vellem.

CICERO ATTICO S. 3

AT e literas exspectabam. nondum scilicet. nam has manè rescribebam. Ego verò ista nomina sic probo, vt nihil aliud me moueat, nisi quod tu videris dubitare. Illud enim non accipio in bonã partem, [n] quòd ad me refers. [1]* Quid? ipse negotium meum gererẽ, nisi cõsilio tuo? sed tamen intelligo, magis te id facere diligentia, qua semper vteris, quàm [o] quòd dubites de nominibus istis, Etenim Cœlium non probas, plura non vis. vtrumque laudo. His igitur vtendum est. [2] præs aliquando [p] factus esset, in his quidem tabulis. A me igitur omnia, [3]* quòd dies longiores, teneamus modò quod volumus: puto fore istam etiã à præcone diem certè ab heredibus. De Crispo, & Mustella videbis: & velim scire, quæ sit pars duorum. De Bruti aduẽtu eram factus certior. attulerat enim ab eo Ægypta libertus literas. Misi ad te epistolam, quia commodè scripta erat.

CICERO ATTICO, S. 4

HABEO munus à te elaboratũ * decem legatorum, & quidem puto. nam filius anno pòst quæstor fuit, quàm consul Mummius. Sed quoniam sæpius de nominibus quæris, quid placeat: ego quoque tibi sæpius respondeo, placere. Siquid poteris cum Pisone conficies. [q] Aulus enim videtur in officio futurus. velim antè possis. si minùs: vtique simul simus, cùm Brutus veniet in Tusculanum. Magni interest mea, vnà nos esse. scies autem, qui dies is futurus sit, si puero negotiũ dederis, vt quærat. *Spurium Mummium putaram in decem legatis fuisse: [r] & videlicet: etenim εὔλογον fratri fuisse. fuit enim ad Corinthum.

CICERO ATTICO, S. 5

MISI tibi Torquatum. Colloquere tu quidem cum Silio, vt scribis: [s] & vrge. Illã diem negabat esse mense Maio. istam non negabat. Sed tu, vt omnia: istuc quoque ages diligen

n v. c. & L. *quod ad me refers: qui se ipse neg. m. gererem, nihil gererẽ nisi cõsilio tuo.* *al. *Qui si ipse negotium meum gererẽ nihil gererẽ nisi consilio tuo.* al. *quid si* o v. c. *quo* p L. *factus es, & in his quidẽ tab. A me igitur omnia. Quod dies longior est: tencam? m.* al. *factus esses,* * Bos. *longior est (teneamus modò quod volumus) puto* &c. * Bos. *de decem legatorum* q v. c. *Aulus enim* * Hic initium epistolæ statuit Bosius. & ita v. c.

1 v. c. *sed videlicet:* 5 L. *sed vrge.*

ligenter. De Crispo & Mustella, scilicet cùm quid egeris quoniam ad Bruti aduentum fore te nobiscum polliceris, satis est: præsertim cū hi tibi dies in magno nostro negotio consumantur.

CICERO ATTICO, S. 6

DE aquæductu, probè fecisti.* colūnarium vide[t] ne*nullū debeamus: quamquā mihi videor audisse à Camillo cōmutatam esse legem. Pisoni, quid est, quod honestiùs respōdere possimus quàm solitudinē Catonis?[u] nec coheredibus solùm Herennianis, sed etiam, [v] vt scis (tu enim mecum egisti) de puero Lucullo: quam pecuniam tutor (nam hoc quoq; ad rem pertinet) in Achaia sumserat. Sed agit liberaliter, quoniam negat se quidquā facturū contra nostram voluntatem. coràm igitur, vt scribis, cōstituemus, quemadmodum rem explicemus. Quòd reliquos coheredes conuenisti,[x] planè bene Quòd epistolam meam ad Brutum poscis, nō habeo eius exemplum: sed tamen saluū est: & ait Tiro, [y] te habere oportere: &, vt recordor, vnà cū illius obiurgatoria tibi meam quoque, quā ad eū rescripserā, misi. Iudiciali molestia vt caream, videbis. Tuditanum istum proauum Hortensij planè non noram, & filium, qui tum nō potuerat esse legatus, fuisse putarā. Mummiū fuisse ad Corinthum pro certo habeo. Sępe enim hic Spurius, [z] qui nuper est * epistolas mihi pronuntiabat versiculis [a] facetis, ad familiareis missas à Corintho. sed non dubito, quin fratri fuerit legatus, non in decem. Atque hoc etiā accepi, non solitos maiores nostros legare in decem, qui essent imperatorū necessarij, vt nos ignari pulcherrimorum institutorum, aut negligētes potiùs, M Lucullum, & L. Murenam, [b] & ceteros ad L. Lucullum misimus. Illúdq; εὐλογώτατον, illum fratri in primis eius legatis fuisse. Operam tuā multam! qui & hæc cures, & mea expedias, & sis in tuis multò minùs diligens, quàm in meis.

CICE

* al. colonarium
* al. vllum
t v. c. nec cūheredib[us] al. nec cū heredib[us] solùm Herēnianis, sed, vt scis tu mecū, agit de puero Lucullo:
v so. vt scis tu mecum, egit de puero Lucullo:
x v. c. fecisti planè bene.
y L. te habere: &, vt rec. al. & ait Tyro te habere, & apud te esse for. & ait Tiro, apud te esse: &, vt r.
z fort. qui nuper est mortu[us], ep.
a v. c. facias, al. factas, al. furias,
b v. c. & ceteros consanguineos ad L.

CICERO ATTICO, S. 7

[c] SESTIVS apud me fuit,& Theopōpus pridie. venisse à Cæsare narrabat literas: hoc scribere, sibi certum esse Romæ manere, causámque [d] eum adscribere, quæ erat in epistola nostra, ne se absente, leges suæ negligerētur, sicut esset neglecta * sumptuaria. Est εὔλογον, ídque eram suspicatus, sed istis mos gerendus est, nisi placet hanc ipsam sentētiam nos persequi, & Lentulum cum Metella certè fecisse diuortiū. Hæc omnia tu meliùs. Rescribes igitur, quidquid voles, [e] dummodò quid. iā enim non reperio, quid te rescripturum putem nisi fortè de Mustella, aut si Silium videris. Brutus heri venit in Tusculanum post [f] horam [g] decimam. hodie igitur me videbit: ac vellem, cùm tu adesses. [h] misi equidem ei nuntiari, te, quoad potuisses, expectasse eius aduentū, venturúmque, si audisses: méque, vt facio, continuò te certiorem esse facturum.

c al. *Sexti*.
d v.c. *eam*
* Vide 15. Famil. ep. vlt.
e v.c. *dum modò ne quid*. L. *dū modò aliquid*.
f q. v. c. *H. X.*
g v.c. *decumam*.

CICERO ATTICO, S. 8

PLANE nihil erat, quod ad te scriberē. modò enim discesseras, & paulò pòst [i] tripliceis remiseras. Velim cures fasciculum ad Vestoriū deferendum, & alicui des negotium, qui quærat, Q. Faberij fundus numquis in Pompeiano * Nolano venalis sit. Epitomē Bruti Cœlianorum velim mihi mittas, & à Philoxeno Παναιτίου περὶ προνοίας. Te Idibus videbo cum tuis.

h L. *iussi* eq. & ita v.c. al. *nisi*
i v.c. *triplicis*
* al. *Nolanóne*

CICERO ATTICO, S. 9

COMMODVM discesseras heri, cū Trebatius venit, paulò pòst Curtius hic salutādi causa: sed mansit inuitatus. Trebatium nobiscum habemus. Hodie manè Dolabella. multus sermo ad multum diem. nihil possum dicere ἐκτενέστερον, nihil φιλοστοργότερον. Ventum est tamen ad Q. Multa ἄφατα, ἀδιήγητα: sed vnum eiusmodi, quod nisi exercitus sciret, non modò Tironi dictare, sed ne ipse quidem auderem scribere: sed hactenus. εὐκαίρως ad me venit, cùm haberem Dolabellam, Torquatus: humanissiméque Dolabella,

quibus

quibus verbis secum egissem, exposuit. commodùm enim egeram diligentissimè. quæ diligentia grata est visa Torquato. A te exspecto, siquid de Bruto. quamquam Nicias confectum putabat: sed diuortium non probari. quo etiā magis laboro. [k] idem quo tu. Siquid est enim offensionis, hæc res mederi potest. Mihi Arpinum eundum est. nam & opus est constitui à nobis illa prædiola: & vereor, ne exeundi potestas non sit, cùm Cæsar venerit: de cuius aduētu eam opinionem Dolabella habet, [l] quam tu coniecturam faciebas ex literis Messalæ. Cùm illuc venero, intellexeróque, qui negotij sit, tum, ad quos dies rediturus sim, scribam ad te.

k L. *idem, quod tu*

l fort. *quā tu, cùm coniecturam f.*

CICERO ATTICO, S. 10

MINIME miror te & grauiter ferre de Marcello & plura vereri periculi genera. Quis enim hoc timeret, quod neque acciderat antea, nec videbatur natura ferre, vt accidere posset? Omnia igitur metuenda. Sed illud παρὰ τὴν ἱστορίαν, tu presertim. ME RELIQVVM CONSVLAREM. Quid? tibi Seruius quid videtur? quamquam hoc nullam ad partem valet scilicet, mihi præsertim, qui non minùs benè actum cum illis putem: Quid enim sumus? aut quid esse possumus? domine, an foris? Quòd nisi hoc mihi venisset in mentem, scribere ista nescio, quæ, quò verterem me, non haberē. Ad Dolabellam, vt scribis, ita puto faciendum, κοινότερα quædam, & πολιτικώτερα. faciendum certè aliquid est. valde enim desiderat. [m] [n] Brutus si quid, curabis vt sciam: cui quidem quamprimùm agendum puto, præsertim si statuit. Sermunculum enim omnem aut restinxerit, aut sedarit. Sunt enim qui loquantur etiam mecum. sed hæc ipse optimè, præsertim si etiam tecum loquetur. Mihi est in animo proficisci XI. kal. Hìc enim nihil habeo, quod agam: ne hercule illic quidem, nec vsquam: [n] sed tamen illic hodie Spintherem exspe-

m V. C. *Brutus siquid egerit, curab.*

n V. c. & L. *sed tamē aliquid illic*

exſpecto. Miſit enim Brutus [o] ad me per literas, purgat Cæſarem de interitu Marcelli: in quem, ne ſi inſidiis quidem ille interfectus eſſet, caderet vlla ſuſpicio. Nunc verò, cùm de Magio conſtet, nónne furor eius omnem cauſam ſuſtinet? Planè quid ſit, non intelligo. explanabis igitur. quamquam nihil habeo, quod dubitem, niſi ipſi Magio quæ fuerit cauſa amẽtiæ: pro quo quidem etiam [p] ſponſor factus eſt. nimirum id fuit. ſoluendo enim non erat. credo eum [q] petiſſe à Marcello aliquid: & illum, vt erat, conſtantiùs reſpondiſſe. [r] ὀ γὰρ ὄνειδος.

[o] L. *ad me per lit. purgat Cæſ.*

[p] v.c. & L. *ſponſor ſum factus. & nimirum id fuit.* Boſ. *ſponſor Sunij factus eſt in promontorio illo, Attice*

[q] v.c. *petiiſſe*

[r] L. οὐ ταὐτ' ὄνειδος. al. οὐ γὰρ ὀνειδειὼς ταυτόν. Boſ. οὐ εἶδος.

CICERO ATTICO, S. 11

CREDEBAM eſſe facile. totum eſt aliud, poſteaquam ſum à te [s] diſiunctior: ſed fuit faciendum, vt & conſtituerẽ mercedulas prædiorum, & ne magnum onus obſeruantiæ Bruto noſtro imponerẽ. Poſthac enim poterimus cõmodiùs colere inter nos in Tuſculano. Hoc autem tempore cùm ille me quotidie videre vellet, ego ad illum ire non poſſem, priuabatur omni delectatione Tuſculani. Tu igitur, ſi Seruilia venerit, ſi Brutus quid egerit, etiam ſi conſtituerit, quando obuiam: quidquid denique erit, quod ſcire me oporteat, ſcribes. Piſonem ſi poteris [t] conuenias. vides quã maturum ſit: ſed tamen quod commodo tuo fiat.

[s] v.c. *diiunctior:*

[t] L. *conuenics.*

CICERO ATTICO, S. 12

VALDE me momorderunt epiſtolæ tuę de Attica noſtra: eædem tamen ſanauerunt. Quòd enim te ipſe cõſolabare eiſdẽ literis, id mihi erat ſatis firmũ ad leniendã ęgritudinem. * Ligarianã præclarè vendidiſti poſthac, quidquid ſcripſero, tibi præconiũ deferã. Quod ad me de Varrone ſcribis, ſcis me antea orationes, aut aliquid id genus ſolitum ſcribere: vt Varronẽ nuſquã poſſẽ intexere. Poſtea autem quã hæc cœpi φιλολογώτερα: iam Varro mihi denũtiauerat magnã ſanè, & grauẽ προσφώνησιν. Biennium præteriit, cũ ille καλλιππίδης aſſiduo curſu cubitũ nullũ proceſſerit. Ego autem me

* al. *Ligarianum*

parabam ad id, quod ille mihi misisset, vt αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον, si modò potuissem. nam hoc etiam Hesiodus adscribit, αἴκε δύνηαι. Nunc illam περὶ τελῶν σύνταξιν sanè mihi probatam, Bruto, vt tibi placuit, despondimus: idq; eum non nolle mihi scripsisti. Ergo illam [x] ἀκαδημαϊκὴν, in qua homines nobiles illi quidem, sed nullo modo philologi, nimis acutè loquũtur, ad Varronem transferamus etenim sunt [y] Ἀντιόχεια: quæ iste valde probat. Catulo, & Lucullo alibi reponemus: ita tamen, si tu hoc probas: deq; eo mihi rescribas velim. De Brinniana auctione accepi à Vestorio literas. ait sine vlla controuersia, rem ad me esse collatam. (Romæ videlicet, aut in Tusculano me fore putauerunt) [z] ad VIII. Kal. Quin. Dices igitur, vel amico tuo, vel Othoni, cohere di meo, vel Labeoni nostro, paulũ proferant auctionem: me circiter Non. in Tusculano fore cũ Pisone, Erotem habes. De Scapulanis hortis toto pectore cogitemus. dies adest.

vv.c.& L. i que tu cũ xv.c. ἀκαδημαϊκὴν,

y v c. Antiochia:

z fort. a.d. viij. Kal.

CICERO ATTICO, S. 13

COMMOTVS tuis literis, quòd ad me de Varrone scripseras, totam Academiam ab hominib. nobilissimis abstuli, transtulique ad nostrum sodalem, [a] & è duob. libris contuli in quatuor. grandiores sunt omnino, quàm erant illi: sed tamen multa detracta. tu autem mihi peruelim scribas, qui intellexeris illum velle. Illud vtique scire cupio, quem intellexeris ab eo ζηλοτυπεῖσθαι: nisi forte Brutum. [b] id hercle restabat. sed tamen scire peruelim. libri quidẽ ita exierunt (nisi fortè me communis φιλαυτία decipit) vt in tali genere, ne apud Græcos quidem simile quidquam. Tu illam iacturam feres æquo animo, quòd illa, quę habes de Academicis, frustra descripta sunt. multò tamẽ hęc erãt splendidiora, breuiora, meliora. Nunc autem ἀπορῶ, quò me vertam. Volo Dolabellæ magis desiderãti, non reperio quid: & simul αἰδέομαι Τρῶας,

a fort. & duos libros cont. in quat.

b v.c. id ercle restabat.

Τρῶας, neque, si [c] aliquid, potero μέμψιν effugere. Aut cessandum igitur, aut aliquid excogitandum. Sed quid hæc leuia curamus? Attica mea, obsecro te, quid agit? quę me valde angit. Sed crebrò regusto tuas literas. in his acquiesco. tamen exspecto [d] nouas.

CICERO ATTICO, S. 14

BRINNII libertus coheres noster, scripsit ad me, velle, si mihi [e] placet, coheredes, & Sabinum Albium ad me venire. Id ego planè nolo. hereditas tanti non est, & tamen obire auctionis diem facilè poterunt (est enim III. Idus) si me in Tusculano postridie Non. manè conuenerint. Quòd si laxiùs volent proferre diem, poterunt [f] vel biduum, vel triduum, vel vt videbitur. nihil enim interest. Quare, nisi iã profecti sunt, retinebis homines. De Bruto, si quid erit: [g] de Cæsare, si quid scies præterea, scribes. Illud etiam atque etiam consideres velim, placeátne tibi mitti ad Varronem quod scripsimus. etsi etiam ad te aliquid pertinet. nã scito, te ei dialogo adiunctum esse tertium. opinor igitur consideremus. etsi nomina iã facta sunt: sed vel induci, vel mutari possunt.

CICERO ATTICO, S. 15

QVID agit, obsecro te, Attica nostra? nam triduò abs te [h] nullas acceperam, nec mirũ: nemo enim venerat, nec fortasse causa fuerat. Itaque ipse quid scriberẽ, nõ habebã. Quo autẽ die has Valerio dabam, exspectabã aliquẽ meorũ: qui si venisset, & à te [i] quid attulisset, videbam non defuturum quid scriberem.

CICERO ATTICO, S. 16

NOS cùm flumina, & [k] solitudinem sequeremur, quo faciliùs sustentare nos possemus, pedem è villa adhuc egressi non sumus. ita magnos, & assiduos imbreis habebamus. Illam Academicem σύνταξιν totã ad Varronẽ traduximus. [m] modò fuit Catuli, Luculli, Hortẽsij. deinde quia παρὰ τὸ πρέπον videbatur, quod erat [n] hominibus nõ ignota, nõ illa quidẽ ἀπαιδευσία, sed his in reb. ἀτριψία, simulac veni ad

c v.c. aliud, quip.
d sic v. c. al. nonas.
e v.c. placeret, al. placet coheredes se & sv.c. vel
f biduum, vel, vt videbitur. n.
g v.c. De Cæsare, si quid scies, si quid erit præterea, scribes.
h for. nullas literas accep.
i al. aliquid
k L. solitudines. & ita v.c.
l al. Academicã al. Ἀκαδημικὴν
m v.c. & L. primò fuit C.
n L. & v.c. hominibus nota,

præclarè auctoritas tua commendauit. Scripsit enim ad me [y] Balbus, ac Oppius, mirificè se probare, ob eamque causam ad Cęsarem eam oratiunculam misisse. Hæc igitur idem tu mihi antea scripseras. in Varrone ista causa me non moueret, ne viderer φιλένδοξος. sic enim constituebam, neminē includere in dialogos eorū, qui viuerent. sed quia scribis & desiderari à Varrone, & magni illum æstimare, eos confeci & absolui, nescio quā bene: sed ita accuratè, vt nihil posset suprà. Academicā omnem quæstionē libris quatuor. In eis quæ erant contra ἀκαταληψίαν pręclarè collecta ab Antiocho, Varroni dedi. ad ea ipse respondeo. tu es tertius in sermone nostro. Si Cottam, & Varronē fecissem inter se disputanteis, vt à te proximis literis admoneor, meum κωφὸν πρόσωπον esset. hoc in antiquis personis suauiter fit, vt & Heraclides in multis, & nos sex de rep. libris fecimus Sunt etiam de Oratore nostri tres, mihi vehementer probati. in eis quoque eæ personę sunt, vt mihi tacendum fuerit. Crassus enim loquitur, Antonius, Catulus senex, C. Iulius, frater Catuli, Cotta, Sulpitius. Puero me hic sermo inducitur, vt nullæ esse possent partes meę. Quę autē his tēporibus scripsi, Ἀριστοτέλειον morē habēt: in quo sermo ita inducitur ceterorū, vt penes ipsū sit principatus. Ita cōfeci quinq; libros, περὶ τελῶν, vt Epicurea Lucio Torquato, Stoica M. Catoni, περιπατητικὰ M. Pisoni daremus. * ἀζηλότυπον id fore putarā, quòd omnes illi decesserāt. [a] Hęc Academica, vt scis, cū Catulo, Lucullo, Hortēsio contulerā, sanè in personas nō cadebāt. Erant enim λογικώτερα, quā vt illi de iis somniasse vnquā viderentur. Itaque, vt legi tuas de Varrone, tanquā ἕρμαιον arripui. aptius esse nihil potuit ad id Philosophiæ genus, quo ille maximè mihi delectari videtur, [b] measque parteis, vt non sim consecutus, vt superior mea causa videatur. Sunt enim vehemētes πιθανὰ Antiochia. quæ diligenter à me expressa acumen habent

y v.c. *Balbus & Oppius*, al. *Balbus mirificè* &c.

* al. ἀζυλοτύπητον

a L. *Hac Academica, quæ, vt scis, in Catulum, Lucullū, Hortensiū contuleram*.

b L. *eásque parteis sūpsi, vt non sim consec*.

Antiochi,nitorem orationis noſtrum,ſi modò is eſt aliquis in nobis. Sed tu,dandóſne putes hos libros Varroni, etiam atque etiam videbis.Mihi quædam occurrunt:ſed ea coràm.

CICERO ATTICO, S. 20

A CAESARE literas accepi conſolatorias, datas prid.Kal.Maias Hiſpali. De vrbe augenda quid ſit promulgatum nō intellexi, [c]id ſanè ſcire velim.Torquato noſtra officia grata eſſe facile patior,eaque augere [d] non deſinam. De vxore Tuberonis,& præuigna, neque poſſum iam abdere(eſt enim res peruulgata)neq; Tuberonem volo defendere.Mirifice eſt enim φιλαίτιος. Theatrum quidem ſanè bellum habuiſti. Ego etſi hoc loco facillimè ſuſtentor, tamen ne videre cupio. itaque,vt conſtitui,adero Fratrem credo à te eſſe conuentum.ſcire igitur ſtudeo,quid egeris De fama nihil ſane laboro:etſi ſcripſeram ad te tunc ſtultè, nihil melius.[e]curandum enim [c] nobis eſt. atque hoc in omni vita ſua quemque à recta conſcientia [f] tranſuerſum vnguem non oportere diſcedere. Vidén', quàm φιλοσόφως: an tu nos fruſtra exiſtimas hæc in manibus habere? δεδῆχθαι te nollem:quod nihil erat.redeo enim rurſus eôdem. quicquámne me putas curare [g]in toto,niſi vt ei ne deſim?Id ago ſcilicet,[h]vt iudicia videar tenere. μὴ γὰρ αὐτοῖς. Vellem tā domeſtica ferre poſſem,quā iſta [i] cōtemnere. Putas autem me voluiſſe aliquid, [k]quod perfectū nō ſit? Non licet ſcilicet ſententiam ſuā. ſed tamen quę tum acta ſunt,non poſſum non probare: & tamen non curare pulchre poſſum,ſicuti facio. ſed nimium multa de nugis.

CICERO ATTICO, S. 21

AD Hirtium dederam epiſtolam,ſanè grandem, quam ſcripſeram proximè in Tuſculano.Huic,quam* tu mihi miſiſti, reſcribam alias:nūc [l] aliis malo. Quid poſsū de Torquato, niſi

c L. id ſcire ſanè velim. & ita v.c.
d v.c. & L. non deſinā. Ad Ligarianam de vxore Tuberonis, & priuigna, neq; poſſum iā addere (eſt enim peruulgata) neque Tub. Buſ. deſinā. Ad Ligarianā de vxore Tuberonis,
e L. nobis nō eſt. atq; hoc melius in omni vita, à ſ.q. v.c. al. nō. nihil enim curādū nobis eſt, nihilque melius, atque hoc in omni vita al. atqui hoc in omni vita
f v.c. transuerſum
g L. in vita,
h L. vt non plac. hominum iudicia videar tenere.
i v.c. contempnere
k L. quod rectum non ſit? * al. cum
l v.c. alia

nisi aliquid à Dolabella? Quod simulac: continuò [m] scietis. Exspectabam hodie, aut summũ cras ab eo tabellarios: qui simulac venerint, mittẽtur ad te. A Quincto exspecto. proficiscẽs enim è Tusculano VIII. Kal. vt scis, misi ad eũ tabellarios. Nũc ad rẽ vt redeã: INHIBERE illud tuũ: quod valde mihi arriserat, vehementer displicet Est enim verbum totum nauticũ: quamquã id quidem sciebam: sed arbitrabar sustineri remos, cùm inhiberi essent remiges iussi. id non esse eiusmodi, didici heri, cùm ad villã nostrã nauis appelleretur Nõ enim sustinẽt, sed alio modo remigãt. [o] Id ab ἐποχῆς remotissimũ est [1] Quare facies, vt ita sit in libro, quẽadmodũ fuit. [p] Dices idẽ Varroni, si fortè mutauit. Nec est melius quidquã, quã vt [r] Lucullus. [s] Sustineat currũ, * vt bonus sæpe agitator, equosque: semperq; Carneades προβολὴν pugilis, & retentionem aurigæ, similem facit ἐποχῇ Inhibitio autem remigum motũ habet, & vehementiorem quidem, remigationis nauem conuertentis ad puppim. Vides, quanto hoc diligentiùs curem, quàm aut de rumore, [t] aut de Pollione. De Pãsa etiã si quid certius. credo enim palàm factum esse. De Critonio, si quid esset, certéne de Metello, & Balbino? Dic mihi placétne tibi primùm iniussu meo? Hocne Hermodorus quidẽ faciebat, is, qui Platonis libros solit⁹ est diuulgare: ex quo λόγοισιν Ἑρμόδωρος. Quid illud? rectũne existimas cuiquã quidquam ante quã Bruto? cui, te auctore προσφωνῶ. Scripsit enim Balbus ad me, se à te quintum de Finibus librũ descripsisse: in quo non sanè multa mutaui: sed tamen quædã. Tu autẽ cõmodè feceris, si reliquos continueris, ne & ἀδιόρθωτα habeat Balbus, & ἔωλα Brut⁹. Sed hæc hactenus, ne videar περὶ μικρὰ σπουδάζειν. etsi nũc quidẽ maxima mihi sũt hæc Quid est enim aliud: Varroni quidẽ quę scripsi, te auctore, ita propero mittere, vt iã Romã miserim describenda. ea si voles, statim habebis. Scripsi enim ad librarios: vt fieret tuis, si tu velles,

m fort. scies.
n L. inhibere
o v.c. & L. Id ab epoche remot.
p L. Dices hoc idem Varr. & ita v.c.
q al. nisi fortè mut. & ita v. c.
r sic v. c. L. Lucili⁹.
s v.c. & L. Sustineas
* al. vt bonum
t L. aut de Pollione?

describendi potestas. Ea verò cõtinebis, quoad ipse te videam. quod diligentissimè facere soles, cùm à me tibi[v] dictum est. [z x] Quomodo autem fugit me tibi dicere: mirificè [y] Cerelia, studio videlicet Philosophiæ flagrans, describit à tuis. Istos ipsos de Finibus habet. Ego autem tibi confirmo ([z] possum falli, vt humanus) à me non habere. numquam enim ab oculis meis [a] abfuerunt. Tantum porrò aberat, vt binos scriberent: vix singulos confecerunt. tuorum tamen [b] eo nullum delictum arbitror. Idemq; te volo existimare: à me enim prætermissum est, vt dicerem, eos exire nondum velle. Hui, quamdiu de nugis? De re enim nihil habeo, quod loquar. De Dolabella tibi assentior. coheredes, vt scribis, in Tusculano. De Cæsaris aduentu, scripsit ad me Balbus, nõ ante Kalend. Sext. De Attica optimè, [c] quòd leuius ac* lenius, & quòd fert εὐκόλως. Quòd autem de illa nostra cogitatione scribis, in qua nihil tibi cedo: ea, quę noui, *valde probo hominem, domũ, facultates quod caput est, ipsũ non noui: sed audio laudabilia de Scrofa. etiã proximè [d] accedit, si quid hoc ad rẽ: εὐγενέστερος est etiã, quã pater. coràm igitur, & quidem propenso animo ad probãdum. Accedit enim, quòd patrem (vt scire te puto) plus etiã, quàm non modò tu, sed quàm ipse scit, amo: idque & meritò & iamdiu.

v v.c. dictũ sit.
x L. Quoniã autem fugit me tibi dicere mirif. al. cũ & quem
y v.c. Cerellia,
z v.c. (possem falli, vt homo) à meis eã nõ habere. vet. à mis al. possum falli vt homo, aut al. à meis eam non habere.
a L. afuerunt.
b v.c. ego null. & ita L.
c L. quòd leuius, & quod fert
*al. lenius,
* Faërn. valde hominem,
d sic v.c. fort. habitat,

CICERO ATTICO, S. 22

DE Varrone, non sine causa, quid tibi placeat, tam diligenter exquiro. Occurrunt mihi quædã, sed ea coràm. Te autem ἀσμενέστατα [e] intexui, faciamque id crebriùs. Proximis enim tuis literis primũ te id non nolle cognoui. De Marcello scripserat ad me Cassius anteà: τὰ κατὰ μέρος Seruius. [f] rem acerbam. Ad prima redeo. Scripta nostra nusquam malo esse, quã apud te: sed ea tum foras dari, cũ vtriq; nostrũ videbitur. Ego & librarios tuos culpa libero,

e v.c. intexo,
f v.c. O rem acernam. L. O rem acerbam.

libero,neque te accuſo,& tamen aliud quidam ad te ſcripſeram, Cærelliam quædam habere,quę niſi à te,non potuerit.Balbo quidem intelligebam [g] ſatisfaciendum fuiſſe. tantum nolebam aut obſoletum Bruto , aut Balbo inchoatum dari.Varroni ſimulac te videro(ſi tibi videbitur) mittam.Quid autē dubitarim,cùm videro te,ſcies. attributos quòd appellas,valde probè.Te de prædio auiæ exerceri.moleſtè fero. De Bruto noſtro perodioſum : ſed vita fert. Mulieres autem vix ſatis [h] humanè: [i] quæ inimico animo ferant , cùm vtraq; officio pareat.Tullium ſcribam,nihil fuit quòd appellares. nam tibi mandaſſem,ſi fuiſſet. Nihil enim eſt apud eum poſitum [k] nomine voti : ſed eſt quiddam apud illum,meum.Id ego in hāc rem ſtatui conferre. Itaque & ego rectè tibi dixi, vbi eſſet,&tibi ille rectè negauit.Sed hoc quoque ipſum continuò adoriamur. [l] Locum hominibus non ſanè probo , quòd eſt deſertior. [1] ſed habet * ὀλογίαν. verùm hoc quoque , vt cenſueris:quippe qui omnia.Ego,vt conſtitui, adero:atque vtinam tu quoque eodem die.ſin quid (multa enim) vtique poſtridie. etenim coheredes [m] à queis , [2] ſine te,opprimi,malitia eſt. Alteris iam literis nihil à me de Attica :ſed id quidem [n] mihi in optima ſpe pono. Illud accuſo,non te,ſed illam,ne ſalutem quidem. at tu & illi, & Piliæ plurimam , nec me tamen iraſci indicaris.Epiſtolam Cæſaris miſi, ſi minùs legiſſes.

CICERO ATTICO, S. 23.

ANTEMERIDIANIS tuis literis heri ſtatim reſcripſi nunc [o] reſpondebo veſpertinis. Brutus mallem me arceſſeret. nam & æquius erat , cùm illi iter inſtaret & ſubitum , & longum:& mehercule nunc,cùm ita ſimus affecti, vt non poſſimus planè ſimul viuere (intelligis enim profectò [p] quo maximè poſita ſit συμβίωσις)facilè patiebar nos potiùs Romæ vnà eſſe , quàm in Tuſculano. Libri ad Varronem non morabantur. [1] ſunt enim [q] defecti , vt

g v.c. *ſat facıendum fuiſſe.*
h v c. *humana:*
i fort. *iniquo animo*
k ſic v.c. fort. *voti nomine:*
l fort. *Locū ſano nō ſanè probo, quòd eſt hominibus deſertior.* fort. *Locū hominibus probo:ſano, non ſanè probo,quòd eſt deſertior.* Boſ. *Lu. ū ſano*
* al. ὀλιγοχίαν.
m v. c. *à quis,*
n *mihi* abeſt à q. v. c.
o v. c. & L. *reſpōdeo*
p v. c. & L. *in quo. m.*
q ſic v. c. for. *deſcripti* , fort. *detexti* , al. *deſecti* , al. *effecti* ,

vidisti: tantùm librariorum menda tolluntur. de quibus libris scis me dubitasse. sed tu videris. Item quos Bruto mittimus, in manibus habent librarij. Mea mandata (vt scribis) explica, quamquam ista retentione [r] omneis ait vti Trebatius. quid tu istos putas? Nosti domum: [s] quàm confice [t] ἀλόγως. Incredibile est, quàm ego ista non curem. Omni tibi asseueratione affirmo, quod mihi credas velim, mihi maiori offensioni esse, quàm delectationi, possessiunculas meas. Magis enim doleo, me non habere, cui tradam, [v] quàm habere, qui vtar. Atque illud Trebatius se tibi dixisse narrabat. Tu autem veritus es fortasse, ne ego inuitus audirem. Fuit id quidem humanitatis: sed mihi crede, iam ista non curo. Quare da te in sermonem, & perseca, & confice: [x] excita, compella, loquere, vt te cum illo Scæuola loqui putes. Ne existimes, eos, qui non debita consectari soleant, quod debeatur, remissuros. De die tantùm videto, & idipsum bono modo.

r V. C. omnis.
s V. C. & L. quare Bos. quare cōfice ἀλαγώγως fl::xibiliter.
t L. & V. C. ἀλαβῶς.
v L. quam habere qui vtar, lator. Atque
x V. C. & ita cū Pella loquere, vt te cū illo Scæuola loqui putes.

CICERO ATTICO, S. 24

QVID est, quod [y] Hermogenes mihi Clodius, Andromenem sibi dixisse, se [z] Ciceronem vidisse [a] Corcyræ? Ego enim audita tibi putaram. nihil igitur ne ei quidem literarum? an non vidit? Facies ergo, vt sciam. Quid tibi ego de Varrone rescribam? Quatuor [b] διφθέραι sunt. in tua potestate. quod egeris, id probabo. nec tamen αἰδέομαι Τρῶας. Quid enim? sed ipsi quàm res illa probaretur, magis verebar. Sed quoniam tu suscipis, in alteram aurem.

y sic V. C.
z al. Curionem
a sic V. C.
b V. C. διφθέραι, non pl.

CICERO ATTICO, S. 25

DE retentione rescripsi ad tuas [c] accuratè literas scriptas. Conficies igitur, & quidem sine vlla dubitatione, [d] aut retractatione. Hoc fieri & oportet, & opus est. De Andromene, vt scribis, ita putaram. Scisses enim, mihíque dixisses. Tu tamen ita mihi de Bruto scribis, vt de te nihil. quando autem illum putas? Nam ego Romam pridie Idus.

c V. C. & L. accuratè scriptas literas.
d L. & V. C. aut retrectatione.

[e] Ita volui Bruto scribere : sed quoniam tu te legisse scribis (fui fortasse ἀσαφέστερος) me ex tuis literis intellexisse, nolle eum, me, quasi prosequendi sui causa, Romam nunc venire. Sed quoniam iam adest meus aduentus, fac, quæso, ne quid eum Idus impediant, quo minùs suo commodo in Tusculano sit. Nec enim ad tabulam eum desideraturus eram. In tali enim negotio cur tu vnus non satis es? sed ad testamentum volebam : quod iam malo alio die, ne ob eam causam Romam venisse videar. Scripsi igitur ad Brutum, iam illud, quod putassem Idibus nihil opus esse. Velim ergo totum hoc ita gubernes, vt ne minima quidem re vlla Bruti cõmodum impediamus Sed quid est tandem, quòd perhorrescas, quia tuo periculo iubeam libros dari Varroni? etiam nunc si dubitas, fac vt sciamus. Nihil est enim illis elegantius. volo Varronem, præsertim cùm ille desideret : sed est, vt scis, δεινὸς ἀνήρ. τάχα κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιόῳτο. ita mihi sæpe occurrit vultus eius, querentis fortasse vel hoc meas [f] parteis in iis libris copiosiùs defensas esse, quàm suas : quod [g] mehercule intelliges non esse, si quando in Epirum veneris. nam nunc Alexionis epistolis *cedimus. Sed tamen ego non despero, probatum iri Varroni : & id, quoniam impensam fecimus in macrocola, facilè patior teneri. sed etiam atq; etiam dico : tuo periculo fiet. Quare si addubitas, ad Brutũ transeamus. Est enim is quoq; Antiochius. O Academiam volaticam, & sui similem, modò huc, modò illuc. Sed, quæso, epistola mea ad Varronem, valdéne tibi placuit? Malè mihi sit, si vnquam quidquam tam [h] enitar. At ego, ne Tironi quidem dictaui, qui totas περιοχάς persequi solet : sed [i] Spinthero syllabatim.

CICERO ATTICO, S. 26

DE Virgilij parte valde probo. Sic ages igitur : & quidem id erit primum : proximum, Clodię. Quòd si neutrum : metuo ne turbem, & irruam in Drusium. Intemperans sum

e v. c. & L. Bruto ita volui scribere (quoniam secus te intellexisse scribis, & fui fortasse ἀσαφέστερος) me ex s. l. Bos. Bruto ita volui scribere, sed quoniã tu te legisse scribis (& fui fortè ἀσαφέστερος) me &c.

f v. c. partus

g v. c. mercule Bos. non esse intelliges,

*al. credimus.

h v. c. enitar ego. At ego ne vet. Sirleti tã inita. Mur. tã inuta. Bo. enitar. ἔργον.

i v. c. spinthero al. spintheri

in eius rei cupiditate, quam nosti. Itaq; reuoluor identidem in Tusculanum. Quiduis enim potiùs, quàm vt non hac æstate absoluatur. Ego (vt tempus est nostrum) locum habeo nullum, vbi faciliùs esse possim, quàm Asturæ. Sed quia qui mecum sunt (credo quòd mæstitiam meam non ferunt) domum properant: etsi poteram remanere, tamen, vt scripsi tibi, proficiscar hinc, ne relictus videar. [i] Quò autem Lanuuio? conor equidem in Tusculanum: sed faciam te statim certiorem. Tu literas conficies. Equidem, credibile non est, quantū scribam [k] die: quin etiam noctibus. nihil est enim somni. Heri etiam effeci epistolam ad Cæsarem: tibi enim placebat: quam non fuit malum scribi, si fortè opus esse putares, vt quidem nunc est, nihil sanè est necesse mittere. sed id quidem, vt tibi videbitur. mittam tamē ad te exemplum fortasse Lanuuio, nisi fortè Romam. sed cras scies.

i L. *Quò autē? Lanuuiū con.*

k *die:* abest à q. v. c.

CICERO ATTICO, S. 27

l v.c. & L. *De epistola ad Cæsarem*.

[l] EPISTOLAM ad Cæsarē, nobis verò semper rectissimè placuit, vt isti antè legerēt. Aliter enim fuissemus & in hos inofficiosi, & in nosmetipsos, si illum offensuri fuimus, pænè periculosi. isti autem ingenuè: mihíq; gratum, quòd, quid sentirent, non reticuerunt. Illud verò vel optimè, quòd ita multa mutari volūt, vt mihi de integro scribendi causa non sit: quamquam de Parthico bello quid spectare debui, nisi quod illum velle arbitrabar? Quod enim aliud argumentum epistolæ nostræ, nisi κολακία fuit? An si ea, quæ optima putaram, suadere voluissem, oratio mihi defuisset? Totis igitur literis nihil opus est. Vbi enim ἐπίτευγμα magnū nullum fieri possit, ἀπότευγμα vel non magnum, molestum futurum sit: quid opus est παρακινδυνεύειν, præsertim cùm illud occurrat, illum, cùm antea nihil scripserim, existimaturum, me, nisi toto bello confecto, nihil scripturum fuisse? Atque etiam vereor, ne putet me hoc quasi Catonis μείλιγμα esse voluisse. Quid

quæris?

quæris? Valde me [m] pœnitebat: [n] nec in hac quidem re, quidquam magis vt vellem, accidere potuit, quàm quòd σπουδὴ nostra non est probata. Incidissemus etiam in illos: in eis, in cognatum tuum. Sed redeo ad hortos. Planè illuc te ire, nisi tuo magno commodo, nolo. Nihil enim vrget. quidquid erit, operam [o] Faberio ponamus. De die tamen auctionis, si quid sciés, eum, qui è Cumano venerat, quòd & planè valere Atticam nuntiabat, & literas se habere aiebat, statim ad te misi.

CICERO ATTICO, S. 28

HORTOS quoniam hodie eras inspecturus, quid visum tibi sit, cras scilicet. De Faberio autem, cùm venerit. De epistola ad Cæsarem (iurato mihi crede) non possum. Nec me turpitudo deterret, etsi maximè debebat: quàm enim turpis est assentatio, cùm viuere ipsum turpe sit nobis? sed, vt cœpi, non me hoc turpe deterret: ac vellem quidem (essem enim qui esse * debebam) sed in mentem nihil venit. Nam, quæ sunt ad Alexandrū, hominum eloquentium, & doctorum suasiones, vides quibus in rebus versentur. Adolescentē incensum cupiditate verissimæ gloriæ, cupientem sibi aliquid consilij dari. quod ad laudem sempiternam valeret, cohortantur ad decus. [p] non deest oratio. Ego quid possum? tamē nescio quid è quercu exculpseram, quod videtur simile simulacri. In eo [q] quòd nonnulla erant paulò meliora, quàm ea, quæ fiunt, & facta sunt, reprehenduntur: quod me minimè [r] pœnitet. [s] Si enim peruenissent istæ literæ, mihi crede, nos [s] pœniteret. [t] Quid? tu non vides ipsum illum [v] Aristotelis discipulum, summo ingenio, summa modestia, * posteaquam rex appellatus sit, superbum, crudelem, immoderatum fuisse? Quid? tu hunc de pompa, Quirini contubernalem, his nostris moderatis epistolis lætaturum putas? Ille vero potiùs non scripta [x] desiderat, quàm scripta non probet. Postremò, vt volet. Abiit

m v.c. *pænitebat:*
n L. *nec mihi, in hac q. re, quidquam* &c. & ita v. c.
o L. *in Faberio p.*
* al. *debeam)*
p v.c. *non de' ſt or.*
q v.c. *quia nonn.*
r v.c. *pænitet.*
s v.c. *pæniteret.*
t fort. *Quidtum? non*
v L. & v. c. *Aristoteli*
* al. *potius ſit*, Vrſ. *rerum potitus ſit,*
x L. *desideret*, & ita v. c.

illud, quod tum me ſtimulabat quod tibi dabam προβλημα ἀρχιμήδειον. multò mehercule magis nunc opto caſum illum, [y] quam tum timebam, [z] vel quemlibet, niſi quid te aliud impediet, mihi optatò veneris. Nicias [z] à Dolabella magno opere arceſſitus (legi enim literas) etſi inuito me, tamen eodem me auctore profectus eſt. Hoc manu mea.

y al. *quem* z v. c. *vel quēlibebit*, z v. c. *ab Dol.*

CICERO ATTICO, S. 29

CVM quaſi alias res quærerem de philologis è Nicia, incidimus in Talnam. Ille de ingenio nihil nimis. modeſtum & frugi. ſed hoc mihi non placuit Se ſcire aiebat ab eo nuper petitam Cornificiam, Qu. F. vetulam ſanè, & multarum nuptiarum. non eſſe [a] probatam mulieribus, quòd ita reperirent, rem non maiorem DCCC. Hoc putaui te ſcire oportere. De hortis ex tuis literis cognoui, & Chryſippo. in villa, cuius inſulſitatem bene noram, video nihil, aut pauca mutata. balnearia tamē laudat. maiora de minoribus ait hiberna effici poſſe. [b] Tecta igitur ambulatiuncula addenda eſt: quam vt tantam faciamus, quantam in Tuſculano fecimus, propè dimidio minoris conſtabit iſto loco. Ad id autem, quod volumus ἀφίδρυμα, nihil aptius videtur, quàm lucus, quem ego noram. ſed celebritatem nullam tum habebat, nunc audio maximam. Nihil eſt, quod ego malim. In hoc τὸν τῦφόν μοι πρὸς θεῶν τροποφόρησον. Reliquum eſt, ſi Faberius nobis nomen illud explicat, noli quærere, quanti. Othonem vincas volo. nec tamen inſaniturum illum puto. noſſe enim mihi hominem videor. Ita malè autem audio ipſum eſſe tractatum, vt mihi ille [c] emptor non eſſe videatur. Quid enim pateretur? Sed quid argumentor? Si Faberianum explicas, emamus vel magno. ſin minùs: ne paruo quidem poſſumus. Clodiam igitur, [d] à qua ipſam ob eam cauſam ſperare videor, quòd & multò minoris ſunt, & Dolabellæ nomen iam expeditum videtur, vt etiā repræſentatione [e] concludam.

a for. *probatum* & ita q. v. c.

b ſic v. c.

c L. *emturus n.* al. *emtor futurus non eſſe vid.* for. *emtor timendus non eſſe v.* Faër. *emptor non poſſe eſſe*

d L. *à qua ipſa ob* & ita v. c.

e v. c. & L. *confidā.*

De

De hortis satis. cras aut te, aut causam: quam quidem futuram Faberianam. sed si poteris. * Ciceronis epistolam tibi remisi. O te ferreum, qui illius periculis non moueris! me quoque accusat. eam tibi epistolam * misissem. nam illam alteram de rebus gestis, eodem exemplo puto. in Cumanum hodie misi tabellarium. ei dedi tuas ad Vestorium, quas Pharnaci dederas.

CICERO ATTICO, S. 30

COMMODV'M ad te miserã Demeam, cùm Eros ad me venit: sed in eius epistola nihil erat noui, nisi auctionem biduam. Ab ea igitur, vt scribis: & velim, confecto negotio Faberiano: quem quidem negat Eros hodie, cras manè putat. à te colendus est. Istæ autem κολακεῖαι non longè absunt à scelere. te, vt spero. perendie. Sicunde [f] potes, erues, qui decem legati Mummio [g] fuerunt. Polybius nõ nominat. Ego memini Albinum consularem, & Sp. Mummium. videor audisse ex Hortensio Tuditanum. sed in Libonis annali XIIII. annis pòst prætor est factus Tuditanus, quàm consul Mummius. Non sanè quadrat, [h] volo aliquem Olympiæ, [i] aut vbi visum, πολιτικὸν σύλλογον, more Dicæarchi, familiaris tui.

CICERO ATTICO, S. 31

V. Kal. manè accepi à Demea literas, pridie datas, ex quibus aut hodie, aut cras te exspectare deberem. Sed, vt opinor, idem ego, qui exspecto tuum aduẽtum, morabor te. Non enim puto tam expeditũ Faberianum negotium futurum, etiam si est futurum, vt non habeat aliquid moræ. cùm poteris igitur, [k] quoniã etiamdum abes. Dicæarchi quos scribis libros, sanè velim mihi mittas: addas etiã καταβάσεως. De epistola ad Cæsarẽ, [l] κέκριφικα. atq; idipsum, quod isti aiunt illum scribere, se, nisi cõstitutis rebus, non iturum in Parthos: idem ego suadebam in illa epistola: * vtrùm liberet [m] facere posse, auctore me. Hoc enim ille exspectat, videlicet: neq; est facturus quidquam, nisi

* Bosio est initiũ epistolæ.
* Bos. *misisse.*
f v. c. *potes eruere.*
g v. c. *fuerint.* & ita L. Bos. *me sic vnde potes, erues, q. decẽ legati Mũmio fuerint.*
h al. *vllo aliquem Olympia,* Bos. *ὑλλῷ scriptis men celebro,*
i sic v. c. al. *aut vbiuis,*
k L. *quoniã etiámdum abes.*
l v. c. *κέκρικα.* & ita L.
* Bos. *fui vtrũ liberet hoc facere posse,*
m L. *faceret: posse auct.*

niſi de meo conſilio. Obſecro, abiiciamus iſta, & ſemiliberi ſaltem ſimus: quod aſſequemur & tacendo, & latendo. Sed aggredere Othonem, vt ſcribis. Confice, mi Attice, iſtam rem. Nihil enim aliud reperio, vbi & in foro non ſim, & tecum eſſe poſſim. Quanti autem, hoc mihi venit in mentem. C. Albanius, proximus eſt vicinus. Is CIↃ. iugerum de M. Pilio emit (vt mea memoria eſt) LLS. CXV. omnia ſcilicet nunc minoris. ſed accedit cupiditas: in qua, præter Othonem, non puto nos vllum aduerſarium habituros. ſed eum ipſum tu poteris [n] monere. faciliùs etiam ſi [o] Canum haberes. O gulam inſulſam! pudet me patris. Reſcribes, ſi quid voles.

CICERO ATTICO, S. 32

ALTERAM à te epiſtolam cùm hodie accepiſſem, [p] volui te vna mea contentum. Tu verò age quod ſcribis de Faberio. In eo enim totum eſt poſitum id, quod cogitamus: quæ cogitatio ſi non * incidiſſet (mihi crede iſtuc, vt cetera) non laborarem. Quamobrem, vt facis (iſtuc enim addi nihil poteſt) vrge, inſta, perfice. Dicæarchi περὶ ψυχῆς, vtroſque velim mittas, & καταβάσεως τριπολιτικὸν non inuenio, & epiſtolam eius, quam ad Ariſtoxenum miſit. Treis eos libros maximè nunc vellem: apti eſſent ad id quod cogito. Torquatus [q] Romæ eſt. [r] iuſſi vt tibi daretur. Catulum & Lucullum, vt opinor, antea. His libris noua procemia ſunt addita, quibus eorum vterque laudatur. Eas literas volo habeas, & ſunt quædam alia. Et quod ad te de x. legatis ſcripſi, parum intellexti. credo quia διὰ σημείων ſcripſeram. De C. Tuditano enim quærebam: quem ex Hortenſio audieram fuiſſe in x. Eum video in Libonis, prætorem, [s] L. Popillio, P. Rupilio coss. annis XIIII. antè, quàm prætor factus eſt. * Legatus eſſe potuiſſet, niſi admodum ſerò quæſtor * eſt factus: quod non arbitror. Video enim [t] curuleis magiſtratus eum legitimis annis perfacilè cepiſſe.

n V.C. *mouere.*
o V.C. *Kanum* fort. *Caniū* & ita alij vulg.
p V.C. *nolui vna mea c.*
* al. *incidiſſet (mihi crede) iſtuc vt cetera nō laborarē.* ita Lipſ. 4. Antiq. lec. 19.
q V.C. *Romæ ſt.*
r V.C. *miſi, vt tibi dar.*
s V.C. & L. P. *Topillio.*
* al. *Legatus eſſe non potuiſſet,*
* al. *eſſet*
t V.C. *curulis*

cepiſſe.Poſtumium autem,cuius ſtatuā in Iſthmo meminiſſe te dicis,ſciebam fuiſſe Is autē eſt,qui cum Lucullo fuit:quem tu mihi addidiſti. ſanè ad illum σύλλογον perſonam idoneā. Videbis igitur,ſi poteris,ceteros,vt poſſimus ϖομπεῦσαι καὶ τοῖς προσώποις.

CICERO ATTICO, S. 33

NEGLIGENTIAM miram! ſemélne putas mihi dixiſſe Balbum,& Faberium profeſſionem relatam?[v] quin etiam eorum iuſſu miſerim, qui profiteretur Ita enim oportere dicebant.Profeſſus eſt Philotimus libertus. Noſti credo, librarium. ſed [x] ſcribis, & quidem *confectum.Ad Faberium , vt tibi placet , literas miſi. cum Balbo autem puto te aliquid feciſſe[y] H.in Capitolio.In Virgilio mihi nulla eſt ψυσωπία.nec enim eius cauſa ſanè debeo. [z] Et,ſi emero,quid erit,[a] quod poſtulet ? Sed videbis,ne is cū ſit in Africa,[b] vt Cœlius.De nomine tu videbis cum Cuſpio.[1] ſed,ſi Plācus deſtinat,[c] tum haberes difficultatē Te ad me venire vterq; noſtrûm cupit : ſed iſta res nullo modo relinquēda eſt. Othonem quòd ſperas poſſe vinci, ſanè bene narras. De æſtimatione , vt ſcribis, cùm agere cœperimus. etſi nihil ſcripſit, niſi de modo agri.Cum Piſone, ſiquid poterit.[2] Dicæarchi [d] librum accepi. & κατάβάσεως exſpecto. [e] Negotium dederis. [f] Reperies [g] ex eo libro, in quo ſunt s. c. Cn. Cornelio & Lucio Mummio coss.De Tuditano autem quod putas,[h] εὔλογον eſt:tum illum, quoniam fuit ad Corinthum:non enim temere dixit Hortenſius:aut quæſtorem, aut tribunum mil.ídque potiùs fuiſſe credo. Sed tu de Antiocho ſcire poteris.Vide etiam,quo anno quæſt.aut trib.mil.fuerit.[3] [i] ſi neutrum , eodē in præf. [k] aut in contubern fuerit,modò fuerit in eo bello. De Varrone loquebamur. Lupus in fabula. venit enim ad me,& quidē id temporis,

v ſic v. c. L. *quin etiam eorū iuſſu miſeram*, q. al. *quin etiam eorum iuſſu miſerim*, q.
x v.c. *ſcribes*,
*Boſ. *confeſtim*.
y al. *hodie* al. H C. CC. *in capitolio*
z ſic v. c.
a for. *quod expoſtulet ?*
b al. *vt Cœlius de nomine. Tu vid. c. Ciſp.* al. *deſtinatum habet, habet res difficultatem.* al. *ſibi deſtinat,*
c v.c.&L. *tum habet res diff.*
d fort. *librum* περὶ ψυχῆς a:c.
e for. *Negotium dederis de decē leg.* *Rep.*

f v.c. *Reperiet ex eo* Boſ *Reperit* g fort. *in eo libro,*
h al. *εὔλογον eſt illum, quoniam tum fuit ad Cor.* i v.c.&L *ſi neutrum cadet:in præſ.* Boſ. *ſi neutrum qua* k L. *an in c.*

poris, vt retinendus esset. sed ego ita egi, vt non scinderem [l] penulam. Memini enim [m] tui: & multi erant, nósque imparati. Quid refert? Paulò pòst C Capito cum T. Carrinate. Horum ego vix attigi [n] penulam: tamen remanserũt. [o] cecidit bellè. Sed casu sermo à Capitone de vrbe augenda, à ponte [p] Muluio Tiberim duci, secundum monteis Vaticanos: cãpum Martiũ [q] coædificari. Illũ autem campũ Vaticanũ, fieri quasi Martium campũ. Quid ais? inquã. At ego ad tabulã, vt si rectè posse͂, Scapulanos hortos. Caue facias, inquit. nã ista lex perferetur. Vult enim Cæsar. audire me facilè passus sum: fieri autem molestè fero. Sed tu, quid ais? quamquam quid quæro? Nosti diligẽtiã Capitonis in rebus nouis perquirendis: non concedit Camillio. Facies me igitur certiorem de ędibus. Ista enim me res adducebat. eò adiunxeram ceteras: quas consequi tamen biduo, aut triduo pòst facilè potero. Te tamẽ in via confici minimè volo: quin etiã Dionysio ignosco. De Bruto quòd scribis, feci, vt ei liberum esset, quòd ad me attineret. Scripsi enim ad eum heri Idibus Maij, eius opera mihi nihil opus esse.

l v.c. *paenulam.*
m v.c. & L. *tuum:*
n v.c. *paenulam:*
o so. *Sed cecidit bellè. casus.* Bos. *cecidítque bellè.*
p al. *Milnio* al. *Milnio Tyberim dnci.* Lips. *perdu i.*
q v.c. *tum ædificari.* al. *cũ ædif.*

CICERO ATTICO, S. 34

Astvram veni VIII. Kalend. Iul. vitandi enim caloris causa Lanuuij [r] treis horas acquieueram Tu velim, si graue non erit, efficias, ne ante Nonas mihi illuc veniendum sit. Id potes per [s] Egnatium Maximum. Illud in primis [t] cum Publilio me pænè absente [v] cõficias: de quo, quæ fama sit, scribes. Id populus curat scilicet. non mehercule arbitror. etenim hæc decantata erat fabula: sed complere paginã volui Quid plura? ipse enim adsum, nisi quid tu procogas. Scripsi enim ad te de hortis.

r v.c. *trís* al. III. *H.*
s al. *Egnatium maximè. Illud* al. *Egnatium, Maximum.* al. *Egnatium Maximũ. illud in primis*
t v.c. & L. *vt cum*
v L. *conficies:*

CICERO ATTICO, S. 35

Orem indignam! Gentilis tuus vrbem auget, quam hoc biennio primùm vidit: [x] & ea parum magna visa est quę etiam ipsum capere potuerit. Hac de re igitur exspecto literas tuas.

x L. *& ei p.*

tuas. Varroni ſcribis, te ſimulac venerit. Dati igitur iam ſunt, nec tibi integrum eſt. Hui, ſi ſcias, quanto periculo tuo: aut fortaſſe literæ meæ te retardarunt. ſed eas nondum legeras, cùm has proximas ſcripſiſti. Scire igitur aueo, quomodo res ſe habeat. De Bruti amore, veſtráque ambulatione, etſi mihi nihil noui afferſ, ſed idem, quod ſæpe, tamen hoc audio libentiùs, quo ſæpius: eóque mihi iucundius eſt, quòd tu eo lætaris: certiúſque eo eſt, quòd à te dicitur.

CICERO ATTICO, S. 36

HAS alteras hodie literas. de Xenonis nomine. & de Epeiroticis XL. nihil poteſt fieri nec cõmodius, nec aptius, quàm vt ſcribis. Id erat locutus mecum eodem modo Balbus minor. Noui nihil ſanè, niſi Hirtium cũ Quincto acerrime pro me litigaſſe: omnibus eũ[a] locis facere, maximéque in conuiuiis: cùm multa de me tum redire ad patrem. Nihil autẽ ab eo tam ἀξιοπίστως dici, quàm alieniſſimos nos eſſe à Cæſare: fidem nobis habendam nõ eſſe: me verò etiam cauẽdum φοβερὸν ἦν, niſi viderem, ſcire regem, me animi nihil habere. Ciceronẽ verò meũ vexari. ſed id quidẽ arbitratu ſuo. Laudationem Porciæ gaudeo me antè dediſſe Leptæ tabellario, quã tuas acceperim literas. Eã tu igitur, ſi me amas, curabis, ſi modò mittetur, iſto modo mittendam, DOMITIO ET BRVTO. De gladiatoribus: de ceteris, quæ ſcribis ἀνεμοφόρητα, facies me quotidie certiorem. velim (ſi tibi videtur) appelles Balbũ, & Offilium, de auctione proſcribenda equidẽ locutus ſum cũ Balbo Placebat. puto, conſcripta habere Offilium omnia. Habet & Balbus: ſed Balbo placebat propinquũ diem, & Romę ſi Cæſar moraretur, [b] poſſe in diem differri. Sed is quidem adeſſe videtur. Totum igitur conſidera. placet enim Veſtorio.

a fort. *in locis furere, max.*

b v. c. & L. *poſſe diẽ differri.*

CICERO ATTICO, S. 37

ANTE lucem cùm ſcriberem contra Epicureos, de eodẽ oleo & opera exaraui. neſcio quid

quid ad te, & ante lucem dedi. Deinde cùm
somno repetito, simul cum sole experrectus
c v.c.*mi* essem, datur [c] mihi epistola à sororis tuæ filio,
quam ipsam tibi misi: cuius est principium nõ
sine maxima contumelia. sed fortasse οὐκ ἐπέ-
στησεν. Est autẽ sic, EGO ENIM NON PROBO
QVIDQVID NON BELLE IN TE DICI PO-
TEST. Posse vult in me multa dici non bellè:
sed ea se negat approbare. hoc quidquam po-
test esse impurius? iam cetera leges (misi enim
ad te) iudicabísque. Bruti nostri quotidianis,
d L.*haberi* assiduísq; laudibus, quas ab eo de nobis [d] ha-
scis, perm. beri permulti mihi renuntiauerunt, commotũ
e L.*scripsis* istum aliquando, [e] scripsisti aliquid ad me cre-
se aliquid do, & ad te: idque vt sciam, facies. nam ad pa-
ad me, cre- trem de me quid scripserit, nescio: de matre
do & ad te: quàm piè! VOLVERAM, inquit, VT QVAMPLV-
RIMVM TECVM ESSEM, CONDVCI MIHI
DOMVM, ET ID AD TE SCRIPSERAM. NE-
GLEXISTI. ITA MINVS MVLTVM VNA ERI-
MVS. NAM EGO ISTAM DOMVM VIDERE
NON POSSVM. QVA DE CAVSA, SCIS. Hanc
autem causam pater odiũ matris esse dicebat.
Nunc me iuua, mi Attice, cõsilio, πότερον δί-
κας τεῖχος ὕψιον, id est, vtrùm apertè hominẽ
f al. ἢ σκο- asperner, & respuam: [f] ἢ σκολιαῖς ἀπάταις. vt
λιᾶῖς ἀπά- enim Pindaro, sic δίχα μοι νόος, ἀτρέκειαν εἰ-
ταις. πεῖν. omnino moribus meis illud aptius: sed
hoc fortasse temporibus. Tu autem, quod ipse
g for. *per-* tibi [g] suaseris, idem mihi persuasum putato.
suaseris, Equidẽ vereor maximè, ne in Tusculano op-
primar. In turba hæc essent faciliora. Vtrũ igi-
*Bos. *quid* tur Asturæ?* quid Cæsar subitò? Iuua me, quæ-
si Cæsar su- so, consilio. vtar eo, quod tu decreueris.
bitò?

CICERO ATTICO, S. 38

h v.c. & O INCREDIBILEM vanitatem! ad patrẽ, do-
Lãb.*plena* mo sibi carendum, propter matrẽ. [h] plenã
pietatis. pietatis. Hic autem iam languescit, & ait [i] tibi
i v.c.*sibi* illum iure iratum. sed vtar tuo cõsilio. σκολιὰ
k v.c.*sibi* enim [k] tibi video placere. Romam, vt censes,
veniam:

veniam:sed inuitus. valde enim in scribendo hæreo.[l] Brutum, inquis. eadem scilicet. sed, nisi hoc esset, res me ista nō cogeret. Nec enim inde venit, vnde mallem: neque diu [m] abfuit, neque vllā literā ad me: sed tamen scire aueo qualis ei totius itineris summa fuerit. Libros mihi, de quibus ad te antea scripsi, velim mittas, & maximè,[n] φαίδρου περὶ θεῶν, & ΠΑΛΑΙ-ΔΟΣ.* Itáne nuntiat Brutus, illum ad bonos viros εὐαγγέλια; sed vbi eos? nisi fortè se suspendit. [o] Hic autem, vt fultum est. Vbi igitur φιλοτέχνημα illud tuum, quod vidi in Parthenone?[p] Alani & Brutum. Sed quid [q] faciam? Illud optimè,[r] quod ne is quidem, qui omnium flagitiorum auctor, bene de nostro. At ego verebar, ne etiā Brutus eum diligeret. Ita enim significarat his literis, quas ad meas. At vellē aliquid deguslasse de fabulis. sed corā, vt scribis. Etsi, quid mihi auctor es? aduolóne, an maneo? Equidem & in his libris hæreo, & illum hîc excipere nolo: ad quē, vt audio, pater hodie [s] ad Saxa Acrunoma. mirum quàm inimicus ibat: vt ego obiurgarem. sed ego ipse [t] κέχρωμα. Itaque posthac. Tu tamen vide, quid de aduentu meo cēseas, & τὰ ὅλα. Cras si perspici potuerint, manè statim, vt sciam.

CICERO ATTICO, S. 39

Ego verò Quincto epistolam ad sororē misi. cùm ille quereretur, filio cum matre bellū & se ob eam causam domo cessurum filio diceret: dixi, illum cōmodas ad matrem literas: ad te, nullas. Ille alterum mirabatur: de te autem, suam culpam, quòd sæpe grauiter ad filiū scripsisset de tua in illum iniuria. Quòd autem relanguisse se dicit: ego ei, tuis literis lectis, σκολιαῖς ἀπάταις significaui,[v] me non fore: [x] tū enim mentio Canai. Omnino, si id consiliū placeret: esset necesse. sed, vt scribis, ratio est habenda grauitatis: & vtriusque nostrûm idē cōsilium esse debet, etsi me grauiores iniuriæ, & certè notiores. Si verò etiā Brutus aliquid afferet: nulla dubitatio est. sed coràm. Magna enim

l L. *Brutū, inquis, eadē. Scilicet. Sed nisi h. esset.* al. *Brutus inquis eadem,*
m L. *afuit,*
n L. φαίδρου περὶ ὅρων τῆς Ἑλλάδος; al. περὶ ὅρων τῆς Ἑλλ.
*Bosio est initiū epistolæ.
o L. *Hic autem, vt fuit tum, est.*
p L. *Ahalā & Brutum. Sed quid faciāt* q.v.c. *faciat?*
r al. *sed ne*
s L. & v.c. *ad Saxa Acronoma* al. *ad Saxa.*
t κεχρουρώμα.
v fort. *me nō fore iratum:*
x sic v. c. fort. *tum enim mētio Canij*

enim res, & multæ cautionis. Cras igitur, nisi quid à te [y] commotus.

y v.c. commeatus. fo. cõmonitus.

CICERO ATTICO, S. 40

z v.c. & L. quoi iter instet?

a v.c. ne viaticum quidem habeo. Hoc l.

VENIT ille ad me, καὶ μάλα κατηφής. Et ego, σὺ δὲ δὴ τί σωυ'ϰς; Rogas? inquit, [z] quod iter instet? & iter ad bellũ idq; cùm periculosum, tum etiam turpe. Quæ vis igitur? inquam. Æs, inquit, aliénum & tamen [a] ne viaticũ quidem. Hoc loco ego sumsi quiddam de tua eloquentia, nam tacui. At ille: sed me maximè angit auunculus. Quídnam? inquam. Quòd mihi, inquit, iratus est. Cur pateris? inquam. Malo enim ita dicere, quàm cur commit...is? Non patiar, inquit. causam enim tollã. Et ego, rectissimè quidem. Sed, si graue non est, velim scire, quid sit causæ. Quia, dum dubitabam, quã ducerem, nõ satisfaciebam matri: ita ne illi quidem. Nunc nihil mihi tanti est: faciam quod volunt. Feliciter velim, inquam, téque laudo. sed quando? Nihil ad me, inquit, de tempore, quoniam rem probo. At ego, inquam, censeo priùs, quàm proficiscaris ita patri quoq; morẽ gesseris. Faciam, inquit, vt censes. Hic dialogus sic conclusus est. Sed heus tu diẽ meũ scis esse III. Non. Ian. Aderis igitur. Scripseram iã. Ecce tibi orat. Lepidus, vt veniam (opinor augures nihil habere)[1] ad templum [b] afflandum: eatur ΜΙΑΣΚΟΡΟΥ. Videbimus te igitur.

b v.c. efflãdum: eatur μιασκόρ-δίου. L. efflandũ Saturni ἀσ-πάνδιου.

CICERO ATTICO, S. 41

EGo verò vtar prorogatione diei: túque humanissimè fecisti, qui me certiorẽ feceris, atque ita, vt eo tẽpore acciperem literas, quo non exspectarem: túque, vt ab ludis scriberes. Sunt omnino mihi quædam agẽda Romæ: sed consequemur [c] biduo.

c L. biduo pòst.

CICERO ATTICO, S. 42

d v.c. Suauis

e v.c. & L. ploditur

[d] SVAVEIS tuas literas: etsi acerba pompa. Verumtamen scire omnia non acerbum est, vel de Cotta. Populũ verò pręclarum, quòd propter malum vicinum, ne Victoriæ quidem [e] applauditur. Brutus apud me fuit: cui quidẽ valde placebat, me aliquid ad Cæsarem. Annueram:

nueram:sed pompam videret. Tu tamen ausus es Varroni dare. Exspecto quid iudicet. quando autem perleget?De Attica probo. Est quiddam etiam animum leuari cùm spectatione, [f] tum etiã religionis opinione & fama. Cottã mihi velim mittas. Libonem mecũ habeo,&habueram antè Cascam. Brutus mihi T. Ligarij verbis nuntiauit, quòd appelletur L. Curfidius in oratione Ligariana:erratum esse meum:sed,vt aiũt, μνημονικὸν ἁμάρτημα. Sciebam Curfidium pernecessarium Ligariorum: sed eum video antè esse mortuum. Da igitur, quæso,negotiũ Pharnaci, Antæo,Saluio,vt id nomen ex omnibus libris tollatur.

f v c. *religione opinionis, & fama.*

CICERO ATTICO, S. 43

FVIT apud me Lamia post discessum tuum, epistolámq; ad me attulit,missam sibi à Cæsare:quæ quamquam antè data erat, [g] quàm illa Diocharina,tamen planè declarabat,illum ante ludos Romanos esse venturum. In qua extrema scriptum erat,vt ad ludos omnia pararet, néve cõmitteret, vt frustra ipse properasset. Prorsus ex his literis nõ videbatur esse dubiũ,quin ante eam diẽ venturus esset:idẽq; Balbo, cùm eã epistolã legisset, videri Lamia dicebat. Dies feriarũ mihi additos video : sed quàm multos. fac si me amas,sciã. De [h] Babio poteris,&de altero vicino Egnatio. Quòd me hortaris, vt eos dies consumã in Philosophia explicanda,currentem tu quidem:sed cũ Dolabella viuẽdum esse istis diebus vides. Quòd nisi me Torquati causa teneret,satis erat dierum,vt Puteolos excurrere possem, & ad tẽpus redire,Lamia quidem à Balbo(vt videbatur)audiuerat,multos nummos domi esse numeratos, quos oporteret quàm primũ diuidi: magnũ * pondus argenti : [i] auctionem,præter prædia, primo quoq; tempore fieri oportere. Scribas ad me velim,quid tibi placeat. Equidẽ, si ex omnibus esset eligendum, nec diligentiorem, [l] nec officiosiorem facilè delegissem Vestorio;ad quem accuratissimas literas dedi: quod

g v. c. & L. *quàm illa Diocharina,*

h L. *Bæbio*
*al. *argẽti præter prædia*, vel *præterea prædia, auctionẽ primo quoque tempore*

i v. c. & L. *nec officiosiorem, nec nostri studiosiorẽ facilè deleg.*

quod idem te fecisse arbitror. Mihi quidē hoc satis videtur. Tu quid dicis? Vnum enim pungit, ne negligētiores esse videamur. Exspectabo igitur tuas literas.

CICERO ATTICO, S. 44

Pollex quidem, vt dixerat [k] ad Id. Sext. ita mihi Lanuuij prid. Id. præstò fuit: sed planè pollex, nō index cognosces igitur ex ipso. Balbū cōueni. Lepta enim [l] de sua vi in curatione laborans, me ad eū perduxerat. me autē [m] Lanuuio, quod [*] Lepido tradidit. ex eo hoc primum. paulò antè acceperā eas literas, in quibus magnopere confirmat, ante ludos Romanos. Legi epistolam. Multa de meo Catone: [n] quem sæpissime legendo, se dicit copiosiorē factum: Bruti Catone lecto, se sibi visum disertum. Ex eo cognoui cretionem Cluuij (ô Vestoriū negligētem) liberam, [o] testibus præsentibus sexaginta duobus. metuebam, ne ille arcessendus esset. Nunc mittendum est, vt meo iussu cernat, idem igitur Pollex etiam de hortis Cluuianis egit cū Balbo liberaliùs: se enim statim ad Cæsarem scripturum: Cluuium autē [p] à Tito Hordeonio legare & Terentiæ LLS. ıↄↄ ↄ. & sepulcro, multisque rebus: [q] nil à nobis. Subaccusa, quæso, Vestorium. Quid minùs probandum, quàm Plotium vnguentarium per suos pueros omnia tanto ante Balbo: [r] illum mihi ne per meos quidem? De Cosinio doleo. dilexi hominem. Quincto delegabo, si quid æri meo alieno superabit, & emtionibus: ex quibus mihi etiam æs alienum faciendum puto. De domo Arpini, nihil scio Vestoriū nihil est, quod accuses. Iam enim obsignata hac epistola, noctu tabellarius noster venit, & ab eo literas diligenter scriptas attulit, & exemplum testamenti.

CICERO ATTICO, S. 45

Posteaqvam abs te Agamemno, non vt venirem (nam id quoq; fecissem, nisi Torquatus

k v.c. *ad idus Sextil.* for. *a.d. V. Idus Sext.*
l v.c. *de sua vini curatione* fo. *de sua Lanuini curatione* mal. *Lenuino,*
* *Bos tradidi ex eo hoc primū.*
n v.c. & L. *quo sæp.*
o v.c. *testi. præsētibus, sexaginta dieb⁹.* An. August. *testibus præsentib⁹ diebus sexaginta duobus.* Pantag. *testibus frequentibus diebus sexaginta.*
p al. *à Tito, Hordeonio leg.*
q v.c. *nihil nobis.* L. *nihil à nobis.*
r v.c. *illū mi*

quatus esset) sed vt scriberem: [s] tetigit. omisi ea, quæ in manibus habebam, abieci: quod iusseras, edolaui. Tu velim è Pollice cognoscas rationes nostras sumtuarias. Turpe est enim nobis, illum, qualiscumque est, hoc primo anno egere. Pòst moderabimur diligentiùs. Idem Pollex remittendus est, vt ille cernat. Planè Puteolos non fuit eundum, cùm ob ea, quæ ad te scripsi, tum quòd Cæsar adest. Dolabella scribit, se ad me [t] postridie Idus. O magistrum molestum! Lepidus ad me heri vesperi literas misit Antio. nam ibi erat. habet enim domum, quam nos vendidimus. Rogat magnopere, vt sim Kal in senatu: me & sibi & Cęsari vehemẽter gratum esse facturum. Puto equidem nihil esse. Dixisset enim tibi fortasse aliquid Oppi[9], quoniam Balbus est æger. Sed tamẽ malim venire frustra, [v] quàm desiderari, si opus esset, molestè ferrem postea. Itaque hodie Antij, cras ante meridiem, domi. Tu velim (nisi te impediuisti) apud nos prid. Kalẽd. cum Pilia. Te spero cum Publilio confecisse. Equidem Kal. in Tusculanum recurram: me enim absente omnia cum iis transigi malo. Q. fratris epistolam ad te misi, nõ satis humane illam quidem respondentem meis literis: sed tamen, quod tibi satis sit, vt equidem existimo. tu videbis.

s V. c. & L. tetigit aures nuntius, extẽplò instituta omisi, ea, q. in m. Bos. tetigit aures nuncius, exẽplo instituta omisi ea, t al. postridie Iduum.

v L. quàm desiderari, si opus esset, mol. f. p.

CICERO ATTICO, S. 46

HERI nescio quid in strepitu videor exaudisse, cũ diceres, te in Tusculanum venturum: quod vtinam, iterum vtinam, tuo tamen commodo. Lepta me rogat, vt, si quid sibi opus sit, accurram. mortuus enim [x] Babulius. Cæsar, opinor, ex vncia: etsi nihil adhuc: sed Lepta ex triente. Veretur autẽ ne nõ liceat tenere hereditatem: ἀλόγως omnino: sed veretur tamẽ. Is igitur si accierit, accurram: sin minùs: haud ante, quã necesse erit. Tu Pollicem, cũ poteris.

x L. est Babullius.

CICERO ATTICO, S. 47

LAVDATIONEM Porciæ [y] tibi misi correctam: ac eò properaui, vt, si fortè aut Domi-

y V. c. & L. tibi misi correctã: eò properaui, vt,

tio filio,aut Bruto mitteretur,hæc mitteretur. Id , ſi tibi erit commodum , magnopere cures velim : & velim , M. Varroñis, & Ollij mittas laudationem.Ollij vtique. nam illam legi. volo tamen reguſtare. quædam enim vix mihi credo [z] legiſſe.Atticæ primùm ſalutem,quã equidem [a] ruri eſſe arbitror.Multã igitur ſalutẽ & Piliæ. De Tigellio ſiquid noui: qui quidem, vt mihi Gallus Fabius ſcripſit,μέμψιν ἀναφέρει mihi quandam iniquiſſimam me Phameæ defuiſſe,cùm eius cauſam recepiſſem:quã quidẽ receperam contra pueros Octauios Cn.F.non libenter : ſed & Phameæ cauſa volebam.erat enim,ſi meminiſti,in conſulatus petitione per te mihi pollicitus,ſi quid opus eſſet.Quod ego perinde tuebar,ac ſi vſus eſſem. Is ad me venit,dixitque iudicem operam dare ſibi conſtituiſſe eo die ipſo, quo de [b] Seſtio noſtro lege Pompeia in conſilium iri neceſſe erat. ſcis enim dies illorum iudiciorũ prẽſtitutos fuiſſe. Reſpondi, non ignorare eum quid ego deberẽ [c] Seſtio:quem vellet, aliũ diem ſi ſumſiſſet, me ei nõ defuturum. Ita tum ille diſceſſit iratus. puto me tibi narraſſe. Non laboraui ſcilicet , nec hominis alieni iniuſtiſſimam iracundiam mihi curandam putaui.Gallo autẽ narraui,cùm proxime Romæ fui, quid audiſsẽ:neq; nominaui Balbum minorem.Habuit ſuũ negotium Gallus , vt ſcribit , [d] ait, illum me animi conſcientia,quòd Phameam deſtituiſſem,de ſe ſuſpicari. [e] Quare tibi hactenus mando,de illo noſtro,ſiquid poteris,exquiras:de me ne quid labores. Eſt bellum, aliquem libenter odiſſe: [f] & , quemadmodum non omnibus ſeruire. etſi mehercule,vt tu intelligis,magis mihi iſti ſeruiunt,ſi obſeruare,ſeruire eſt.

CICERO ATTICO, S. 48

ADMONITVS quibuſdam tuis literis,vt ad Cæſarem vberiores literas [g] mitterem,inſtitueram,cùm mihi Balbus nuper in Lanuino dixiſſet , ſe & Oppium ſcripſiſſe ad Cæſarem me legiſſe libros contra Catonem , & vehementer

z v.c.& L. legiſſe me. Att.
a v.c. rure eſſe
b L. Sextio
c L. Sextio:
d fort. ait, illũ dicere, me animi &c.
e al. Quarẽ hactenus tibi mando
f L. & quẽadmodũ nõ omnib. dormire, ita nõ omnibus ſeruire.
g v.c.& L. mittere inſtituerẽ: cũ al. mitterem inſtitueram.

menter probasse: conscripsi de his ipsis libris epistolam Cæsari, quæ deferretur ad Dolabellam: sed eius exemplum misi ad Oppium, & Balbum: scripsique ad eos, vt tum deferri ad Dolabellam iuberent meas literas, si ipsi exẽplum probassent. Ita mihi rescripserunt, nihil vmquam se legisse melius: epistolamque meã iusserunt dari Dolabellæ. Vestorius ad me scripsit, vt iuberem mancipio dari seruo suo pro mea parte Hetereio cuidam fundum Brinnianum, vt ipse ei Puteolis rectè mancipio dare posset. eũ seruum si tibi videbitur, ad me mittes. Opinor enim [h] ad te etiam scripsisse Vestorium. De aduentu Cæsaris, idem, quod à te, mihi scriptum est ab Oppio, & Balbo. miror te nihildum cum Tigellio, vel vt hoc ipsum, quãtum acceperit, prorsus aueo scire: nec tamen flocci facio.

h fort. *etiã ad te scr.*

CICERO ATTICO, S. 49

QVAERIS quid cogitem de obuiam itione. Quid censes, nisi Alsium? & quidem ad Murenam de hospitio scripseram: [i] sed opinor cum Matio profectum. Sallustius igitur vrgebitur. Scripto iam superiore versiculo, Eros mihi dixit, sibi Murenam liberalissimè respõdisse. Eo igitur vtamur. nam Silius [k] culcitras non habet. Dida autem, opinor, hospitibus totam villam concessit. Ad Cæsarem quam misi epistolam, eius exemplum fugit me tum tibi mittere: [l] nec id fuit, quod suspicaris, [l] vt me puderet tui. Næ ridiculè [m] Micillus. Nec mehercule scripsi aliter, ac si πρὸς ἴσον, ὅμοιόν que scriberem. bene enim existimo de illis libris, vt tibi coràm. Itaque scripsi & ἀκολακεύτως, & tamen sic, vt nihil eum existimem lecturum libentiùs. De Attica nunc demum mihi est exploratũ. itaque ei deintegro gratulare. Tigellium totum mihi, & quidem quàm primùm. nam pendeo animi. [n] Narrabo tibi. Q. cras: sed ad me, an ad te nescio. [o] mihi scripsit, Romam VIII. Kal. sed misi, qui inuitaret. etsi hercle iam Romam veniendum est, ne ille antè aduolet.

i for. *sed opinor eum cum M.*

k v.c. & L. *culcitas*

l *vt me puderet tui, ne ridiculè Micillus.*

m al. *Myscellus.* Bos. *Hemicell*[9].

n v.c. & L. *Narro tibi.*

o v.c. *mi scripsit,*

CICERO ATTICO, S. 50

o sic v.c. al. *Hospitē mihi tā gr.*

° O Hospitem mihi tam grauem ἀμεταμέλητον. fuit enim periucundè. Sed cū secundis Saturnalibus ad Philippū vesperi venisset, villa ita completa militibus est, vt vix triclinium, vbi cenaturus ipse Cæsar esset, vacaret: quippe hominum CIↃ CIↃ. Sanè sum cōmotus, quid futurum esset postridie: ac mihi Barba Cassius subuenit: custodes dedit. Castra in agro. villa defensa est. Ille tertiis Saturnalibus apud Philippum ad H. VII. nec quemquam admisit. rationes, opinor, cum Balbo. Inde ambulauit in litore. [q] Post H. VIII. in balneum, tū audiuit. De Mamurra non mutauit, vnctus est, accubuit, ἐμετικὴν * agebat. Itaque & edit, & bibit ἀδεῶς, & iucundè: oppipare, sanè, & apparatè: nec id solùm, sed bene* cocto, & cōdito, sermone bono, &, si quæri', libenter. Præterea tribus tricliniis accepti οἱ περὶ αὐτὸν, valde copiosè. Libertis minùs lautis, seruisque nihil defuit. nam lautiores eleganter [r] accepti. Quid multa? Homines visi sumus. hospes tamen non is, cui diceres: amabo te, eodem ad me cū reuertêre. semel satis est. σπουδαῖον οὐδὲν in sermone: φιλόλογα multa. Quid quæris? Delectatus est, & libenter fuit. Puteolis se aiebat vnū diem fore, alterum ad Baias. Habes hospitiū, siue [s] ἐπισταθμείαν: [t] odiosam mihi duxi, non molestam. Ego paulisper hîc, deinde in Tusculanum. Dolabellæ villam cùm preteriret, omnis armatorum copia, dextra, sinistra, ad equum: nec vsquam alibi. Hoc ex Nicia.

Vale.

M. TVL.

q v.c. & L. *Post H. VIII. in balneū. dū audiuit de Mamurra, vultum nō mutauit:* Bos. *vultū nō mutauit*

*al. *egerat.*

* Pāt. *cocto conditóque panone bono, & singulari accipensere.*

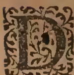
r v.c. *accepi.*

s al. ἐπισταθμείαν: t for. *quam odiosam m. duxi,*

M. TVL. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM, LIBER decimusquartus.

CICERO ATTICO, S. I

D[a] IVERTI ad illum, de quo tecum manè. nihil perditius explicari rem non posse. etenim si ille tali ingenio exitũ nõ reperiebat, quis nũc reperiet? Quid quæris? Periisse omnia aiebat. quod haud scio an ita sit. [b] verũ ille gaudens: [c] affirmatque minùs diebus xx. tumultũ Gallicũ. In sermonẽ se post Id. Mar. præterquã [d] Lepidi, venisse nemini. ad summã non posse istęc sic abire. O prudentẽ Oppiũ, qui nihilominùs illũ desiderat, sed loquitur nihil, quod quẽquam bonum offendat. sed hæc hactenus. Tu quæso, quidquid noui (multa autem exspecto) scribere ne pigrere, in his, de Sexto, satísne certũ: maximè autem de Bruto nostro: de quo quidem ille, ad quẽ [e] diuerti, Cæsarem solitum dicere, MAGNI REFERT, HIC QVID VELIT: [f] SED QVIDQVID VVLT, VALDE VVLT. idque eũ animaduertisse, cũ pro Deiotaro Niceæ* dixerit, valde vehementer eũ visum, & libere dicere: atque etiã (vt enim quidque succurrit, libet scribere) proximè cũ [g] Sestij rogatu apud eũ fuissem, exspectaremq́; sedens, quoad vocarer, dixisse eũ, EGO DVBITEM, QVIN SVMMO IN ODIO SIM, CVM M. CICERO SEDEAT, NEC SVO COMMODO ME CONVENIRE POSSIT. ATQVI, SI QVISQVAM EST FACILIS, HIC EST: TAMEN NON DVBITO, QVIN ME MALE ODERIT. Hæc & eiusmodi multa. Sed ad propositum. quidquid erit non modò magnum, sed etiam paruum, scribes. equidem nihil intermittam.

a v.c. & L. DEVERTI

b sic v. c.

c v.c. & L. *affirmabáque*

d fort *Lepido*, al. *Lepidi, venisse neminis*. vide Lip. 4. Ant. ca. 19.

e L. *deuerti*,

f v.c. SED QVIDQVID VOLET, VALDE VOLET. Bos. *quidquid vult, valde vult.*

* al. *dicerer*,

g L. *Sexty*

CICERO ATTICO, S. 2

DVAS à te accepi epiſtolas heri. ex priore theatrum, [h] Publiliumq́ue cognoui: bona ſigna conſentientis multitudinis. plauſus verò L. Caſſio datus, etiam facetus mihi quidem viſus eſt. Altera epiſtola, de Madaro ſcripta: apud quem nullum [i] ζαλάκωμα, vt [k] putas. proceſſi enim, ſed minùs diu: ſermone enim ſum retẽtus. Quod autem ad te ſcripſeram, obſcurè fortaſſe, id eiuſmodi eſt. Aiebat Cæſarem ſecum, quo tempore [l] Seſtij rogatu veni ad eum, cùm exſpectarem ſedens, dixiſſe: EGO NVNC TAM SIM STVLTVS, vt hunc ipſum, facilem hominem, putem mihi eſſe amicum, cùm tã diu ſedens meum commodum exſpectet: Habes igitur φαλάκρωμα, inimiciſſimum otij, id eſt, Bruti. In Tuſculanum hodie: Lanuuij cras. inde Asturæ cogitabam. Piliæ paratum eſt hoſpitiũ: ſed vellem Atticam. Verùm tibi ignoſco: quarum vtrique ſalutem.

h v.c. Publiliumque

i v.c. φαλάκρωμα, L. σαλάκωνα,

k q.v.c. putat. proceſſit enim, L. proceſſi enim, ſed minus. diu eius ſermone ſum r.

l L. Sexiÿ

CICERO ATTICO, S. 3

TRANQVILLAE quidem tuæ literæ: quod vtinam diutius: nã Matius poſſe negabat. Ecce autem ſtructores noſtri, ad frumentum profecti, cùm inanes [m] rediiſſent, rumorem afferunt magnum, Romæ domum ad Antonium frumentum omne portari. πανικὸν certè. ſcripſiſſes enim. Corumbes Balbi, nullus adhuc, & mihi notum nomen. Bellus enim eſſe dicitur architectus. Ad obſignandum tu adhibitus nõ ſine cauſa videris. volunt enim nos ita putare. neſcio cur non animo quoque ſentiant. Sed quid hæc ad nos? odorare tamen Antonij διάθεσιν. quem quidem ego epularum magis arbitror rationem habere, quàm quidquam mali cogitare. Tu ſiquid pragmaticon habes, ſcribe. ſin minùs, populi ἐπισημασίαν, & mimorum dicta perſcribito. Piliæ & Atticæ ſalutem.

m v.c. rediiſſe..,

CICE

CICERO ATTICO, S. 4

r n NVNc quid putas me Lanuuij? At ego te istic quotidie aliquid noui suspicor. tument negotia. Nam cùm Matius, quid censes ceteros? equidem doleo, quod numquam in vlla ciuitate accidit, non vnà cum libertate remp. recuperatam. Horribile est, quę loquantur, quæ minitentur. ac vereor Gallica etiam bella, ipse Sextus quò euadat. sed omnia licet concurrant: Idus Martiæ consolantur. Nostri autem ἥρωες, quod 'per se ipsos confici potuit, gloriosissimè & magnificentissimè confecerũt. Reliquæ res, opes, & copias desiderant: quas nullas habemus. Hęc ego ad te, vt, siquid noui (nam quotidie aliquid exspecto) confestim ad me: &, si noui nihil, nostro more tamen ne patiamur intermitti literulas. equidem nõ committam.

nfor. *Nam quid p.* al. *Num quid*

ov.c.& L. *per ipsos*

CICERO ATTICO, S. 5

SPERO tibi iam esse vt volumus,[r] 'quoniam quidem ἐσίγη(ας, quã leuiter cõmotus esses. sed tamen velim scire, quid agas. Signa bella, quòd Caluena molestè fert, se suspectum esse Bruto Illa signa non bona, si cum signis legiones veniunt è Gallia. Quid tu illas putas, quæ fuerunt in Hispania? nónne idem postulaturas? ꝗ Quid eas, quas Antonius transportauit? Caninium volui: sed μνημονικὸν ἁμάρτημα. [r] ab aleatore φυρμὸς πολύς. Nã ista quidẽ Cæsaris libertorum coniuratio facilè opprimeretur, si recta saperet Antonius. Meam stultam verecundiam, [s] qui legari noluerim auctores præclaros, ne deserere viderer hunc rerum tumorem: cui certè si possem mederi [t] deesse nõ deberem. sed vides magistratus, siquidem magistratus illi sunt: vides tamen tyranni satellites in imperiis, vides eiusdem exercitus, vides in latere veteranos: quæ sunt [v] εὐρίπιστα. Eos autem qui orbis terræ custodiis nõ modò septi, verùm etiam *magni esse debebant, tantummodò laudari, atque amari, sed parietibus contineri. atque illi quoquo modo beati,

pL. *quoniã quidẽ ἠσί- πισας, cùm leniter cõ- mot.*

qv.c. *Quid quas An- nius*

rv.c.& L. *à balnea- tore φυρ- μὸς π.*

sv.c.& L. *qui legari noluerim ante res prolatas, ne des.*

t v.c. *desse*

vv.c & L. *εὐρίπιστα omnia. Eos*

* al. *vagi esse* al. *va- gsse*

ciuitas misera. Sed velim scire, quid aduentus Octauij: num qui concursus ad eum, num quæ νεωτερισμοῦ suspicio. Non puto equidẽ: sed tamen, quidquid est, scire cupio. Hęc scripsi ad te proficiscens Astura, [x] III. Id.

xv. c. IIII. Idus.

CICERO ATTICO, S. 6

Prid. Id Fundis accepi tuas literas cenãs. primùm igitur melius esse: deinde meliora te nuntiare. odiosa illa enim fuerant, legiones venire. Nam de Octauio, susque deque exspecto quid de Mario: quem quidem ego sublatũ rebar à Cæsare. Antonij colloquium cum Heroibus nostris, pro re nata non incommodum. sed tamẽ adhuc me nihil delectat, pręter Idus Mart. Nam quoniam Fundis sum cum Ligure nostro discrucior, Sextulij fundum à verberone Curtilio possideri: quod cùm dico, de toto genere dico. Quid enim miserius, quã ea nos tueri, propter quæ illum oderamus? Etiámne coss. & tribunos pleb. in biennium, quos ille voluit? nullo modo reperio, quemadmodum possim πολιτεύεσθαι. nihil enim tam σόλοικον, quã τυραννοκτόνους in cælo esse, tyrãni facta defendi. sed vides coss. vides reliquos magistratus, si isti magistratus: vides lãguorẽ bonorum. exsultãt lætitia in municipiis. dici enim nõ potest, [y] quãtopere gaudeãt, vt ad me concurrãt, vt audire cupiant verba mea de re. nec vlla interea decreta Sic enim πεπολιτεύμεθα, vt victos metueremus. Hæc ad te scripsi, apposita secunda mensa. Plura, & πολιτικώτερα postea: & tu, quid agas, quidque agatur.

y v. c. quãtopere z.

CICERO ATTICO, S. 7

Postridie Id. Paulum [z] Caietæ vidi. Is mihi de Mario, & de rep. alia quædam sanè pessima: à te scilicet nihil. nemo enim meorum. Sed Brutum nostrum odio visum sub Lanuuio. vbi tandem est futurus? nam cùm reliqua, tum de hoc scire aueo omnia. [a] Ego è Formiano exiens XVII. Kalend. vt inde altero die in Puteolanum, scripsi hæc. A Cicerone mihi

z v. c. in Caietano Bos. in Caieta vidi.

a al. Nunc ego è F.

mihi [1] literæ ſanè [b] *πεπυκνωμέναι*,& bene longæ. Cetera autem vel fingi poſſunt: *τὸν* ſ literarum ſignificat doctiorem. Nunc magnopere à te peto,de quo ſum nuper tecum locutus,vt videas,nequid ei deſit.Id cùm ad officium noſtrum pertinet,tum ad exiſtimationem, & dignitatem: quod idem intellexi tibi [c] videri [2] omnino. Si ergo eſt,volo menſe Quinctili in Græciam. ſunt omnia faciliora: ſed, cùm ſint ea tempora,vt certi nihil eſſe poſſit, quid honeſtum mihi ſit, quid liceat, quid expediat: quęſo,da operam,vt illum quàm honeſtiſſimè, copioſiſſiméq; tueamur.Hæc & cetera,quæ ad nos pertinebunt,vt ſoles,cogitabis:ad méque aut quod ad rem pertineat: aut, ſi nihil erit, quod in buccam venerit,ſcribes.

CICERO ATTICO, S. 8

TV me iam rebare,cùm ſcribebas,in [d] agris eſſe noſtris. at ego accepi XVII. Kalend. in [e] diuerſoriolo Sinueſſano tuas literas. De Mario probè: etſi doleo, L. Craſſi nepotem, optimè, tam etiam Bruto noſtro probari Antonium. Nam quòd [f] Cluuiam ſcribis moderatè, & amicè ſcriptas literas attuliſſe, mihi Paulus dedit ad ſe à fratre miſſas: quibus in extremis erat, ſibi inſidias fieri, ſe id certis auctoribus comperiſſe. hoc nec mihi placebat,& multo illi minùs.Reginæ fuga mihi non moleſta. ſed Clodia quid egerit, ſcribas ad me velim. De Byzantiis,curabis,vt cetera: & Pelopem ad te [g] arceſſe. Ego,vt poſtulas,Baiana negotia, chorúmque illum, de quo ſcire vis, cùm perſpexero, tum ſcribam, ne quid ignores. Quid Galli,quid Hiſpani, quid Sextus agat, vehementer exſpecto. Ea ſcilicet tu declarabis, qui cetera. Nauſeolam tibi tum cauſam otij dediſſe facilè patiebar: videbar

b L. *πεπυκνωμένη*,

c V.C. *videri Omnino ſi ego'ſt, volo menſe Quinctili in Græciã. ſunt omnia faciliora. Sed cùm ſint ea tẽpora, vt certè nihil eſſe poſſit: quod honeſtum mihi ſit,&c.* L. *videri.Omnino legai* [1] *volo menſe Quinctili in Græciã. ſunt omnia faciliora. ſed, cùm ſint ea tẽpora, vt certi nihil eſſe poſſit: quod honeſtum mihi ſit, quod liceat,quod expediat, quæſo,&c.* al. *videri.*

Omnino ego volo mẽſe Quinctili in Græciam, ſi ſint omnia faciliora. ſed,cùm ſint ea tempora, vt certi nihil eſſe poſſit,quid honeſtũ mihi ſit,quid nõ liceat,quid expediat:quæſo,da operã,&c.

d V. C. *actu* e q V.C. *deuerſoriolo* f L. *Iuniam* g V. C. & L. *arceſſens.*

enim mihi legenti tuas literas requiesse paulisper. De Bruto semper ad me omnia perscribito vbi sit, quid cogitet: quem quidem ego spero iam tutò vel solum tota vrbe vagari posse. Verumtamen de rep.

CICERO ATTICO, S. 9

h v.c. *multiiuges* MVLTA cognoui ex tuis literis: quas quidem h multiiugeis accepi vno tempore à Vestorij liberto. Ad ea autem, quæ requiris, breui respondebo. Primùm vehementer me Cluuiana delectant. Sed, quod quæris, quid arcessierim Chrysippũ: tabernæ mihi duæ corruerunt.: reliquæ rimas agunt. itaque non solùm inquilini, sed mures etiam migrauerũt. Hanc ceteri calamitatem vocant: ego ne incommodum quidem, O Socrates, & Socratici viri! nunquam vobis gratiam referam. Dij immortales, quàm mihi ista pro nihilo! sed tamen ea ratio ædificandi initur, consiliario quidem & auctore Vestorio, vt hoc damnum, quæstuosum sit. Hic turba magna est, erítque, vt audio, maior. Duo quidem quasi design. coss. O Dij boni, viuit tyrannis: tyrannus occidit? eius interfecti morte lætamur, cuius facta defendimus? itaque quàm seuerè nos

i L.&v.c. *M.Curtius* i M.Curtius accusat? vt pudeat viuere: neque iniuria, nam mori millies præstitit, quàm hæc pati: quæ mihi videntur habitura etiam vetustatem, & Balbus hìc est, multúmq; mecum: ad quem à Vetere literæ datæ prid. Kal. Ian.

k v.c. *circumsideretur*, cùm à se Cæcilius k circumsideretur, & iam teneretur: venisse cum maximis copiis Pacorum Parthum: ita sibi esse eum ereptum, multis suis amissis. in qua re accusat Volcatium. ita mihi videtur bellum illud instare. sed Dolabella, & Nicias viderint. Idem Balbus meliora de Gallia. XXI. die literas habebat: Germanos, illásque nationes, re audita, de Cæsare, legatos misisse ad Aurelium, qui est præpositus ab Hirtio, se, quod imperatum esset, esse facturos. Quid quæris? omnia plena pacis, aliter, ac mihi Caluena dixerat.

CICERO ATTICO, S. 10

ITA'NE verò? hoc meus & tuus Brutus egit, vt Lanuuij esset? vt Trebonius itineribus deuiis proficisceretur in prouinciā? vt omnia facta, scripta, dicta, promissa, cogitata Cæsaris plus valerēt, quàm si ipse viueret? Meministíne l clamare illo ipso primo Capitolino die, senatum in Capitolium à prætoribus vocari? Dij immortales, quæ tum opera effici potuerunt, lætantibus omnibus bonis, etiam sat bonis, fractis latronibus? Liberalia tu accusas. Quid fieri tum potuit? Iampridem perieramus. Meministíne te clamare, causam periisse, si funere elatus esset? At ille etiam in foro combustus, laudatúsq; miserabiliter: seruíque, & egentes in tecta nostra cum m fascibus immissi. Quæ deinde? vt audeant dicere, TV'NE CONTRA CAESARIS NVTVM? Hæc, & alia ferre non possum itaque γῆν πρὸ γῆς cogito. Tua tamen ὑπηνέμιος nausea, iámne planè abiit? mihi quidem ex tuis literis * conjectanti ita videbatur. Redeo n ad te: Bassos, Scæuas, Francones. hos tu existimas cōfidere se illa habituros stantibus nobis, in quibus plus virtutis putarunt, quàm experti sunt. pacis isti scilicet amatores, & non latrocinij auctores? At ego cùm tibi de Curtilio scripsi, Sextulianóq; fundo, scripsi de Censorino, de Messalla, de Planco, de Postumio, de genere toto. melius fuit periisse illo interfecto, quod nunquā accidisset, quàm hæc videre. Octauius Neapolim venit XIIII. Kal. ibi eum Balbus mane postridie, eodémq; die mecū in Cumano, illum hereditatem aditurum. Sed, vt scribis, o ῥιζόθεμιν magnā cum Antonio, Buthrotia mihi tua res, est, vt debet, erítq; curæ. p Quid quæris? Iámne ad cētera Cluuianū: aduentare videtur? Sed primo anno, LXXX. detersimus. Q. pater ad me grauia de filio: maximè quòd matri nūc indulgeat, cui antea bene merenti fuerit inimicus. ardenteis in eū literas ad me misit. ille autem quid agat, si scis, nec; dum Roma es profectus,

l L. *me cla mare* ita Faër. & Ant. Aug.

m L. *facibus*

* al. *lætanti se*, al. *tum lecti-tantem*

n V. C. & L. *ad Te bassos Scæuas, Francones.*

o V. C. *ῥι-ζόθεμιν* al. *ῥιζίθεμιν* Bos. *ῥιζόθεμιν*

p L. *Quod quæris, iámne ad cētera Cluuianū aduentare videtur.*

scribas ad me velim: & hercule, si quid aliud. vehementer delector tuis literis. Vale.

CICERO ATTICO, S. 11

NVDIVS TERTIVS dedi ad te epistolam longiorem: nunc ad ea, quæ proximè. velim q mehercle Asturæ Brutus. ἀκολασίαν istorum scribis. an censebas aliter? Equidem etiam maiora exspecto. cùm equidem contionem lego, DE TANTO VIRO, DE CLARISSIMO r CIVE: ferre non queo. etsi ista iam ad risum: sed memento: sic alitur consuetudo perditarum contionum, vt nostri illi non Heroës, sed dij, futuri quidem in gloria sempiterna sint, s sed non sine periculo quidem. Verùm illis magna consolatio, conscientia maximi, & clarissimi facti: nobis quæ? qui interfecto rege liberi non sumus? Sed hæc fortuna viderit, quoniam ratio non gubernat. De Cicerone quæ scribis, iucunda mihi sunt: velim sint prospera. Quòd verò curæ tibi est, vt ei suppeditetur ad vsum, & cultum copiosè: per mihi gratum est: ídque vt facias, te etiam rogo. De Buthrotiis, & tu rectè cogitas, & ego non dimitto istam curam. suscipiam omnem etiam actionem: quam video quotidie faciliorem de Cluuiano, quoniam in re mea meipsum diligentia vincis, res ad centena perducitur. Ruina rem non fecit deteriorem: haud scio t an iam fructuosiorem. Hîc mecum Balbus, Hirtius, Pansa: modò venit Octauius, & quidem in proximam villam Philippi, mihi totus deditus. Lentulus Spinther hodie apud me, cras mane vadit. Vale.

q v.c. & L. mehercule

r L. CIVI:

s v.c. & L. sed non sine inuidia, ne sine periculo quidem.

t al. an etiam fr.

CICERO ATTICO, S. 12

O MI Attice, vereor, ne nobis Id. Martiæ nihil dederint, præter lætitiã, & odij pœnam, ac doloris. Quæ mihi x istinc afferuntur? Quæ hic video? ὢ πράξεως καλῆς μὲν, ἀτελοῦς δέ. scis quàm diligam Siculos, & quàm illã clientelam, honestam iudicem. multa illis Cæsar, neque me inuito. etsi Latinitas erat non ferenda. verumtamen, ecce autem Antonius, accepta

v v.c. plenam, ita Victor.

x L. & v.c. istim

accepta grandi pecunia,fixit legem,à dictatore comitiis latam, qua Siculi, ciues Romani: cuius rei viuo illo mentio nulla. Quid? Deiotari noſtri cauſa non ſimilis? Dignus ille quidem omni regno: ſed non per Fuluiam. Sexcenta ſimilia. Verùm illuc refero. tam claram, támque teſtatam rem, támque iuſtam, Buthrotiam, non tenebimus aliqua ex parte? & eo quidem magis, quo iſta plura. Nobiſcum hic perhonorificè, & amicè Octauius: quẽ quidem ſui Cæſarem ſalutabant, Philippus non: itaque ne nos quidem. quem nego poſſe bonum ciuem. ita multi circumſtant, qui quidem noſtris mortem minitantur. [y] negat hæc ferri poſſe. Quid cenſes, cùm Romam puer venerit, vbi noſtri liberatores tuti eſſe non poſſunt? Qui quidem ſemper erunt clari, conſcientia verò facti ſui etiam beati: ſed nos (niſi me fallit) iacebimus. Itaque exire aueo, vbi nec Pelopidarum, inquit. Haud amo vel hos deſignatos, qui etiam declamare me coëgerũt, vt ne apud aquas quidem acquieſcere liceret: ſed hoc meæ nimiæ facilitatis. Nam id erat quondam quaſi neceſſe, nunc, quoquo modo ſe res habet. [z] non eſt item, quàm dudum. Nihil habeo, quod ad te ſcribam: ſcribo tamen, [a] non vt delectem his literis, ſed vt eliciam tuas. Tu, ſi quid erit, de ceteris. de Bruto vtique, quidquid erit. Hæc conſcripſi x. Kalend. accubans apud Veſtorium, hominem remotum à dialecticis, in arithmeticis ſatis exercitatum.

y V.C. *negant hæc fieri poſſe.* L. *negant hæ ferri poſſe.*

z fort. *non eſt tam, quàm d.*

a ſic v.c. fort. *non vt te delectẽ his lit.* fort. *nõ vt te delectẽ meis lit.*

CICERO ATTICO, S. 13

SEPTIMO denique die literæ mihi redditæ ſunt, quæ erant à te XIII. Kalend. datæ: quibus quæris, atque etiam meipſum neſcire arbitraris, vtrùm magis tumulis proſpectúque, an ambulatione ἀλιτενεῖ delecter. Eſt mehercule, vt dicis, vtriuſque loci tanta amœnitas, vt dubitem vtra anteponenda * ſit:

Ἀλλ' οὐ δαιτὸς ἐπηράτου ἔργα μέμηλεν,
Ἀλλὰ λίην μέγα πῆμα, διοτρεφὲς, εἰσορόωντες
Δείδιμεν. ἐν δοιῇ δὲ σαώσεμεν, ἢ ἀπολέσθαι.

* illud Homeri Iliad. λ.

Quamuis enim tu magna, & mihi iucunda ſcripſeris de D. Bruti aduentu ad ſuas legiones, in quo ſpem maximam video: tamen, ſi eſt bellum ciuile futurum (quod certè erit, ſi Sextus in armis permanebit, quem permanſurum eſſe [a] certò ſcio) quid nobis [b] faciendum eſt, ignoro. neque enim iam licebit quod Cæſaris bello licuit, neque huc, neque illuc. quemcumque enim hæc pars perditorum lætatum morte Cæſaris putabit (lætitiam autem apertiſſimè tulimus omnes) hunc in hoſtium numero habebit: quæ res ad cædem maximam ſpectat. Reſtat, vt in caſtra Sexti, aut, ſi fortè, Bruti nos conferamus. Res odioſa, & aliena noſtris ætatibus, & incerto exitu belli. & neſcio quo pacto tibi ego poſſim, mihi tu dicere,

a v.c. *certè*
b L. *faciē-dum ſit,*

* Τέκνον ἐμὸν, ὔ τοι δέδοται πολεμήϊα ἔργα,
Α'λλὰ σύγ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα λόγοιο.

* Homer. Iliad. γ.

Sed hæc fors viderit, ea, quæ tabulis in rebus plus quàm ratio poteſt. Nos autem id videamus, quod in nobis ipſis eſſe debet, vt, quidquid acciderit, fortiter & ſapienter feramus, & accidiſſe hominibus meminerimus: nóſque cùm multum literæ, tum non minimùm Idus quoque Martiæ conſolentur. Suſcipe nunc meam deliberationem, qua ſolicitor: ita multa veniunt in mentem in vtramque partem. [c] Proficiſcor, vt conſtitueram, legatus in Græciam. cædis impendentis periculum nonnihil vitare videor: ſed caſurus in aliquam vituperationem, quòd reipub. defuerim tam graui tempore. ſin autem [d] manſero: equidem video in diſcrimine: ſed accidere poſſe ſuſpicor, vt prodeſſe poſſim reip. Iam illa conſilia, priuata ſunt, quòd ſentio valde eſſe vtile ad confirmationem Ciceronis, me illuc venire: nec alia cauſa profectionis mihi vlla fuit tum, cùm cōſilium cepi, legari ab Cæſare. Tota igitur hac de re, vt ſoles, ſi quid ad me pertinere putas, cogitabis. Redeo nunc ad epiſtolam tuam. Scribis enim, eſſe rumores, me, ad lacum

c fort. *Si proficiſcor, vt cōſt. leg. in Græciā: cædis* &c.
d v. c. & L. *manſero: fore me quidē video in diſc.* al. *fore rē quidē video in diſcrimine:*

quod

quod habeo, venditurum: minusculam verò villam vtique Quincto traditurum vel impenso pretio, quò introducatur. vt tibi Q. F. dixerit, dotata Aquillia. Ego verò de venditione nihil cogito, nisi quid, quod magis me delectet, inuenero. Quinctus autem de emendo nihil curat hoc tempore. satis enim torquetur debitione dotis: in qua [c] mirificas Q. Egnatio gratias agit. A ducenda autem vxore sic abhorret, vt quidquam libero lectulo neget esse iucundius. Sed hæc quoque hactenus. redeo enim ad miseram, seu nullam potiùs remp. M. Antonius ad me scripsit de restitutione Sex. Clodij: quàm honorificè, quod ad me attinet, ex ipsius literis cognosces (misi enim tibi exemplum) quàm dissolutè, quàm turpiter, quámque ita perniciosè, vt nonnunquam Cæsar desiderandus esse videatur, facilè existimabis. Quæ enim Cæsar nunquam neque fecisset, neque passus esset, ea nunc ex falsis eius commentariis proferuntur. Ego autem Antonio facillimum me prębui. etenim ille quoniam semel induxit animum, sibi licere quod vellet, fecisset nihilominùs me inuito. Itaque mearum quoque literarum misi tibi exemplum.

c L. *mirificas Egnatio gr.* ita Vict. al. *mirificas L. Egnatio*

ANTONIVS COS. S. D. M. CICERONI. 13

OCCVPATIONIBVS est factum meis, & subita tua profectione, ne tecum coràm de hac re agerem. quam ob causam * vereor, ne absentia leuior sit apud te. quòd si bonitas tua responderit iudicio meo, quod semper habui de te, gaudebo. A Cæsare petij, vt Sex. Clodium ręstitueret. impetraui. Erat mihi in animo etiam tum sic vti beneficio eius, si tu cõcessisses. quo magis laboro, vt tua voluntate id per me facere nunc liceat. Quòd si duriorem te eius miseræ, & afflictæ fortunæ præbes: non contendam ego aduersus te. quãquam videor debere tueri commentariũ Cæsaris. Sed mehercule, si humaniter, & sapiẽter, & ama

* al. *cum vereor*,

& amabiliter in me cogitare vis, facilem profectò te præbebis: & voles, P. Clodium f in optima spe puerum repositum, existimare, nō te insectatum esse, cùm potueris, amicos paternos. Patere, obsecro te, pro rep. videri gessisse simultatem cum patre eius. non contemseris hanc familiam. honestiùs enim, & libentiùs deponimus inimicitias reip. nomine susceptas, quàm contumaciæ. Me deinde sine ad hanc opinionem iam nunc dirigere puerum, & tenero animo eius persuadere, non esse tradendas posteris inimicitias. quamquam tuam fortunam, Cicero, ab omni periculo abesse certum habeo: tamen arbitror malle te quietam senectutem, & honorificam potiùs agere, quàm solicitam. Postremò, meo iure te hoc beneficium rogo. nihil enim non tua causa feci. Quod si non impetro, per me Clodio daturus non sum: vt intelligas, quanti apud me auctoritas tua sit, atque eo te placabiliorem præbeas. Vale.

f v. c. & L. *optima in spe puerum r.*

CICERO ATTICO, S. D. 14

QVOD mecum per literas agis, vnam ob causam mallem coràm egisses. Non enim solùm ex oratione, sed etiā ex vultu, & oculis, & fronte (vt aiunt) meum erga te amorē perspicere potuisses. Nam cùm te semper amaui, primùm tuo studio, pòst etiam beneficio prouocatus, tum his temporibus respub. te mihi ita commendauit, vt cariorem habeam neminem. Literæ verò tuæ g tum amantissimè, tum honorificentissimè scriptæ, sic me affecerunt, vt non dare tibi beneficium viderer, sed accipere à te ita petente, vt inimicum meum, necessarium tuum, me inuito seruare nolles, cùm id nullo negotio facere posses. Ego verò tibi isthuc, mi Antoni, remitto: atque ita, vt me à te cùm his verbis scripseris, liberalissime atque honorificentissime tractatum existimem. Idque cùm totum, quoquo modo se res haberet, tibi dandum putarem, tum do etiam humanitati & naturæ meæ. nihil enim

g L. *cùm amant.*

vnquam

vnquam nō modò acerbum in me fuit,sed ne paulò quidē tristius,aut seuerius,quàm necessitas reip. postulauit Accedit,vt ne in ipsum quidem Clodium meum insigne odium fuerit vmquam:sempérque ita statui, non esse insectandos inimicorum amicos,præsertim humiliores,nec his præsidiis nosmetipsos esse spoliandos.Nam de puero Clodio tuas [h] parteis esse arbitror, vt eius animum tenerum (quēadmodum scribis) his opinionibus imbuas,vt ne quas inimicitias residere in familiis nostris arbitretur.Contendi cum P.Clodio,cùm ego publicam causam ille suā defenderet:nostras [i] concertationes resp. diiudicauit. si viueret, mihi cum illo nulla contentio iam maneret. Quare quoniam hoc à me sic petis,vt,quæ tua potestas est,ea neges, te, me inuito, vsurum: puero quoq; hoc à me dabis,si tibi videbitur: non quò aut ætas nostra ab illius ætate quidquam debeat periculi suspicari, aut dignitas mea vllam contentionem extimescat: sed vt nosmetipsi inter nos coniunctiores simus,quā adhuc fuimus. interpellantibus enim his inimicitiis,animus tuus [k] mihi magis patuit,quā domus.sed hæc hactenus.Illud extremū.Ego, quæ te velle,quæque ad te pertinere arbitrabor,semper sine vlla dubitatione,summo studio, faciā. hoc velim tibi penitus persuadeas.

h v.c. *partis*

i al. *cōtentiones*

k fo. *magis mihi pat.*

CICERO ATTICO, S. 15

LITERA dum eadē ista mihi.Coronatus Quinctus noster [l] Parilibus:Parilib' [m] solúsne?etsi addis Lamiam.quod demiror equidē.Sed scire cupio,qui fuerint alij:quamquam satis scio nisi improbum neminem. [m] Explanabis igitur hoc diligentiùs. Ego autem casu cùm dedissē ad te lite.as VI.kal.satis multis verbis,tribus ferè horis pòst accepi tuas, & magni quidem pōderis. Itaq; ioca tua plena facetiarū de hæresi [n] Vestoriana,& Pherionū more Puteolano risisse me satis, nihil est necesse rescribere.

l v.c. *Parilibus solusne?*

m *solúsne? solus. etsi add.*

m al. *Explorabis*

n v.c. *Vestorina, & de Ph.*

πολι

πολιτικώτερα illa videamus. Ita Brutos, Cassiúmque defendis, quasi eos ego reprehēdam: quos satis laudare nō possum. Rerum ego vitia collegi, non hominum. Sublato enim tyranno, tyrannida manere video. Nam quæ ille facturus nō fuit, ea fiunt, vt de Clodio: de quo mihi exploratum est, illum non modò non facturum, sed etiam ne passurum quidem fuisse. Sequetur [o] Rufio Vestorianus, [p] victor, numquam scriptus: ceteri, quis nō: cui seruire ipsi non potuimus, eius libellis paremus. Nam Liberalibus quis potuit in senatum non venire? Fac id potuisse aliquo modo: num etiam cùm venissemus, libere potuimus sententiā dicere? nónne omni ratione veterani, qui armati aderāt, cùm præsidij nos nihil haberemus, defendendi fuerunt? Illam sessionem Capitolinam mihi non placuisse tu testis es. Quid ergo? ista culpa Brutorum? Minimè illorum quidem, sed aliorum Brutorum, qui se cautos ac [q] sapiēteis putant: quibus satis fuit lætari, nōnullis etiam gratulari, nullis permanere. Sed præterita omittamus: istos omni cura, præsidióque tueamur, & quemadmodum tu præcipis, contenti Idibus Martiis simus. Quæ quidē nostris amicis, diuinis viris, aditum ad cælum dederunt, libertatem populo Rom. non dederūt. Recordare tua. nónne meministi clamare te, omnia periisse, si ille funere elatus esset? Sapienter id quidem. itaque ex eo quæ manarint, vides. Quæ scribis kal. Iuniis Antonium de prouinciis relaturum, vt & ipse Gallias habeat, & vtrisque dies prorogetur? licebítne decerni libere? si licuerit: libertatem esse recuperatam lætabor. si non licuerit: quid mihi attulerit ista domini mutatio, præter lætitiam, quam oculis cepi iusto interitu tyrāni? Rapinas scribis ad opis fieri: quas nos quoque tum videbamus. [r] Næ nos & liberati ab egregiis viris, nec liberi sumus. ita laus illorum est, culpa nostra Et hortaris me, vt historias scribam, vt colligam tanta eorum scelera, à quibus etiam nunc

o v. c. *Ruso*
p L. *Victor numq. scr.*
q v. c. *sapientis*.
r v. c. *Ne nos lib.*

nunc obsidemur. Poteróne eos ipsos non laudare, qui te obsignatorem adhibuerunt? Nec mehercule me raudusculum mouet: sed homines[s] beneuolos, qualescumque sunt, graue est insequi contumelia. Sed de omnibus meis consiliis, vt scribis, existimo exploratiùs nos ad kal. Iun. statuere posse: ad quas adero, & omni ope, atque opera enitar, adiuuante me scilicet auctoritate tua, & gratia, & summa æquitate causæ, vt de Buthrotiis s.c quale scribis, fiat. Quod me cogitare iubes, cogitabo equidem: etsi tibi dederam superiore epistola cogitandum. Tu autem, quasi iam recuperata rep. vicinis tuis Massiliensibus sua reddis. Hæc armis (quæ quàm firma habeamus, ignoro) restitui fortasse possunt, auctoritate non possunt.

s v. c. *beni uolos,*

CICERO ATTICO, S. 16

EPISTOLA breuis, quæ postea à te scripta est, sanè mihi fuit iucunda, de Bruti ad Antonium, & de eiusdem ad te literis. posse videntur esse meliora, quàm adhuc [t]fuerint: sed nobis, vbi simus, & quò iam nunc nos conferamus, prouidẽdum est. O mirificum Dolabellam meum! iam enim dico meũ: antea (crede mihi) subdubitabam. Magnam ἀναθεώρησιν res habet,* *de saxo in crucem*: columnam tollere: locum illum sternendum locare. Quid quæris? heroica. Sustulisse mihi videtur simulationem desiderij adhuc quæ serpebat in dies: & inueterata, verebar, ne periculosa nostris tyrãnoctonis esset. Nunc prorsus assentior tuis literis, speróque meliora: quamquam istos ferre non possum, qui dum se pacẽ velle simulãt, acta nefaria defendunt: sed nõ possunt omnia simul. Incipit res meliùs ire, quàm putarã: nec ve ò discedã, nisi cũ tu id me honestè putabis facere posse. Bruto certè meo nullo loco deero: ídq; etiãsi mihi cũ illo nihil fuisset, facerẽ, propter eius singularem, incredibilẽq; virtutẽ

t v.c. & L. *fuerunt:*

* Ant Aug. *de saxo vel cruce:*

Piliæ

Piliæ noſtræ villam totam,quæq́; in villa ſunt, trado, in Pompeianum ipſe proficiſcens kal. Maij Quàm velim Bruto perſuadeas, vt Aſturæ ſit!

CICERO ATTICO, S. 17

QVINCTO Non. conſcēdēs ab hortis Cluuianis in phaſelum[v] epiſcopum, has dedi literas. cùm Piliæ noſtræ villam ad Lucrinum, villicoſque procuratores tradidiſſem. Ipſe autem eo die in Pæti noſtri tyrotarichum imminebā: perpaucis diebus in Pompeianū: pòſt in hęc Puteolana, & Cumana regna[x] renauigare. O loca ceteroqui valde expetenda, interpellantium autem multitudine pænè fugienda. Sed, ad rem vt veniam, O Dolabellæ noſtri magnam ἀριστείαν. quanta eſt ἀναθεώρησις? equidem laudare eum, & hortari non deſiſto. Rectè tu omnibus epiſtolis ſignificas, quid de re, quid de viro ſentias. Mihi quidem videtur Brutus noſter iam vel coronam auream per forum ferre poſſe. Quis enim audeat[*] violare, propoſita cruce,[y] vel ſaxo? præſertim tantis plauſibus, tāta approbatione inſimorum. Nunc, mi Attice, me fac vt expedias. cupio (cùm Bruto noſtro affatim ſatisfecerim) excurrere in Græciam. Magni intereſt Ciceronis, vel mea potiùs, vel mehercule vtriuſq́;, me interuenire diſcenti. Nam epiſtola Leonidæ, quam ad me miſiſti, quid habet, quæſo, in quo magnopere lętemur? Numquam ille mihi ſatis laudari videbitur, cùm ita laudabitur, QVOMODO NVNC EST. non eſt fidentis hoc teſtimoniū: ſed potiùs timentis. Herodi autem mandarā, vt mihi κατὰ μίτον ſcriberet: à quo adhuc nulla litera eſt. Vereor, ne nihil habuerit, quod mihi, cùm cognoſſem, iucūdum putaret fore. Quod ad Xenonem ſcripſiſti, valde mihi gratū eſt. Nihil enim deeſſe Ciceroni, cùm ad officium, tū ad exiſtimationem meā pertinet. Flammam Flaminium audio Romæ eſſe. Ad eum ſcripſi, me tibi mandaſſe per literas, vt de Montani negotio cum eo loquerere: & velim cures

v v. c. & L. epicopū,

x ſic v. c. fort. renauigaturus. al. renauigat.

* Boſ. laudare,

y v. c. aut

cures epiſtolam, quam ad eũ miſi reddendam, & ipſe (quod commodo tuo fiat) cum eo colloquare. Puto, ſi quid in homine pudoris eſt, pręſtaturum eum, ne pro ſe quodammodo dependatur. De Attica, pergratum mihi feciſti, quòd [z] curaſti antè ſcirem rectè eſſe, quàm non bellè fuiſſe.

z v. c. & L. *curaſti, vt antè ſcirem*

CICERO ATTICO, S. 18

a ſic v. c.

IN Pompeianum veni [a] v. Nonas Maias, cùm prid. (vt antea ad te ſcripſi) Piliam in Cumano collocauiſſem. Ibi mihi cenanti literæ tuæ ſunt redditæ, quas dederas Demetrio liberto prid. kalend. in quibus multa ſapienter: ſed tamen talia (quemadmodum tute ſcribebas) vt omne conſilium in fortuna poſitum videretur. Itaque his de rebus ex tempore, & coràm. De Buthrotio negotio vtinã quidem Antonium conueniam. multùm profectò proficiam. ſed non arbitrantur eum à Capua declinaturum: quò quidem metuo, ne magno reip. malo venerit: quod idem L. Cæſari videbatur, quem prid. Neapoli affectum grauiter viderã. Quamobrem iſta nobis ad kalen. Iun. tractanda, & perficienda ſunt. Sed hactenus. Q. filius ad patrem acerbiſſimas literas miſit: quæ ſunt ei redditæ, cùm veniſſemus in Pompeianum: quarum tamen erat caput, Aquilliam nouercã non eſſe laturum. Sed hoc tolerabile fortaſſe: illud verò? ſe ab Cæſare habuiſſe omnia, nihil à patre, reliqua ſperare ab Antonio. O perditum hominem! ſed μελήσει. Ad Brutum noſtrũ ad Caſſium, ad Dolabellam epiſtolas ſcripſi. earum exempla tibi miſi, non vt deliberarem, reddendæ ne eſſent (planè enim iudico eſſe reddendas) ſed quòd nõ dubito, quin tu idem exiſtimaturus ſis. Ciceroni meo, mi Attice, ſuppeditabis quantum videbitur, méque hoc tibi onus imponere patiere. Quæ adhuc feciſti, mihi ſunt gratiſſima. Librum meum illum ἀνέκδοτον, nondum, vt volui, perpoliui.

Iſta vero, quæ tu contexi vis, aliud quoddam ſeparatum volumen exſpectant. Ego autem (credas mihi velim) minore periculo exiſtimo contra illas nefarias parteis, viuo tyranno, dici potuiſſe, quã mortuo. Ille enim neſcio quo pacto ferebat me quidem mirabiliter: nunc, quacumque nos commouimus, ad Cæſaris nõ modò acta, verùm etiã cogitata reuocamur. De Mõtano, quoniam Flamma venit, videbis: puto rem meliore loco eſſe debere. Vale.

CICERO DOLABELLAE COS. SVO, S. 19

ETsi cõtentus erã, mi Dolabella, tua gloria, ſatíſque ex ea magnam lætitiam, voluptatémque capiebam: tamen non poſſum nõ cõfiteri, cumulari me maximo gaudio, quòd vulgò hominum opinio ſocium me adſcribat tuis laudibus. Neminem conueni (conuenio autem [b] quotidie plurimos: ſunt enim permulti optimi viri, qui [c] valetudinis cauſa, [d] in hæc loca veniant: præterea ex municipiis frequẽtes neceſſarij mei) quin omnes, cùm te ſummis laudibus ad cælum extulerunt, mihi continuò maximas gratias agunt. Negant enim ſe dubitare, quin tu meis præceptis, & conſiliis obtemperans, præſtãtiſſimum te ciuem, & ſingularem cos. præbeas: quibus ego, quãquam veriſſimè [e] poſſim reſpondere, [f] te, quæ facias, tuo iudicio, & tua ſponte facere, nec cuiuſquam egere conſilio: tamẽ neque planè aſſentior, ne imminuam tuam laudẽ, ſi omnis à meis conſiliis profecta videatur: neque valde nego. Sum enim auidior, etiam quàm ſatis eſt gloriæ. Et tamen non alienum eſt dignitate tua, quod ipſi Agamemnoni, [g] regum regi, fuit honeſtũ habere aliquem in cõſiliis capiendis Neſtorem: mihi verò glorioſum, te, iuuenem cos. florere laudibus, quaſi alumnum diſciplinæ meæ. L. quidem Cæſar, cùm ad eum ægrotum, Neapolim veniſſem, quãquam erat oppreſſus totius corporis doloribus, tamen ante

b v.c. *cotidie*
c v c. *valitudinis*
d v.c. *in his locis cõueniunt:*
e v.c. & L. *poſſũ reſp.*
f *te*, abeſt à q.v.c.
g ſic v.c. al. *regi regum*, vide Homerũ Iliad. α

antequam me planè salutauit, O mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cùm tantum vales apud Dolabellam, quantum si ego apud sororis filiũ valerem, tam salui esse possemus. Dolabellæ verò tuo & gratulor, & gratias ago: quem quidem post te consulem, solum possum verè cõsulẽ dicere. Dein multa de facto, ac de re gesta tum nihil magnificentius, nihil præclarius actum vmquam, nihil reip. salutarius: atq; hæc vna vox omnium est. A te autem peto, vt me hanc, quasi falsam hereditatem alienæ gloriç, sinas cernere, méque aliqua ex parte in societatem tuarum laudum venire patiare. quãquam, mi Dolabella (hæc enim iocatus sum) libentiùs [h] omneis meas, si modò sunt aliquæ meæ, laudes [i] ad te * transfuderim, quàm aliquam partem exhauserim ex tuis. Nam cùm te semper tantum * dilexerim, quantum tu intelligere potuisti, tum iis tuis factis sic incensus sum, vt nihil vmquam in amore fuerit ardẽtius. Nihil est enim (mihi crede) virtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius. Sẽper amaui, vt scis, M. Brutum, propter eius summũ ingenium, suauissimos mores, singularem probitatem, atque constantiam: tamen Idib. Martiis tãtum accessit ad amorem, vt mirarer locum fuisse augendi in eo, quod mihi iampridẽ cumulatum etiam videbatur. Quis erat, qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, posse aliquid accedere? Tantum accessit, vt mihi nunc denique amare videar, antea dilexisse. Quare quid est, quod ego te horter, vt dignitati, & gloriæ seruias? Proponam tibi claros viros, quod facere solent qui hortãtur? Neminem habeo clariorem, quàm te ipsum. te imitere oportet, tecum ipse certes. [i] nec licet quidem tibi iam, tantis rebus gestis, non tui similem esse. Quod cùm ita sit, hortatio non est necessaria, gratulatione magis vtendum est. Contigit enim tibi, quod haud scio an nemini, vt summa seueritas animaduersionis, non modò non inuidiosa, sed etiam

h v. c. *omnis*
* al. *transtulerim*, al. *transferam*,
* al. *dilexi*,

i v.c. & L. *ne licet q.*

etiam popularis esset,& cum bonis omnibus, tum infimo cuique gratissima. Hoc si tibi fortuna quadam contigisset, gratularer felicitati tuæ:sed contigit magnitudine cùm animi,tum etiam ingenij, atque consilij.Legi enim contionem tuam.nihil illa sapientius.ita pedetētim tum accessus à te ad causam facti,tum recessus, vt res ipsa maturitatem tibi animaduertendi omnium [k] concessu daret. Liberasti igitur & vrbem periculo, & ciuitatem metu. Neque solùm ad tempus maximam vtilitatem attulisti,sed etiam ad exēplum. Quo facto intelligere debes,in te positam esse rempub.tibíque non modò tuendos,sed etiam ornādos illos viros, à quibus initium libertatis profectum est.Sed his de rebus coràm plura propediem,vt spero.Tu quoniam remp. nósq; conseruas,fac vt diligentissimè te ipsum, mi Dolabella,custodias. Vale.

k al. *consensu d.*

CICERO ATTICO, S. 20

SAEPIVS me iam agitas,quòd remp. gestam Dolabellæ nimis in cælum videar efferre. Ego autem quamquam sanè probo factum,tamen vt [l] tantopere laudarem, adductus sum tuis,& vnis,& alteris literis.sed totum se à te abalienauit Dolabella, ea de causa, qua me quoque sibi inimicissimum reddidit. [m] O hominem pudentem! kalēdis Ian.debuit,adhuc nō soluit:præsertim cùm se maximo ære alieno Faberij manu liberarit. & opem ab eo petierit.Licet enim iocari,ne me valde conturbatum putes.Atque ego ad eum VIII. Idus literas dederam bene manè:eodem autem die tuas literas vesperi acceperam in Pompeiano, sanè celeriter, tertio abs te die. Sed, vt ad te eo ipso die scripserā,satis aculeatas ad Dolabellam literas dedi: quæ si nihil profecerint, puto fore,vt me præsentem non sustineat. Albianum te cōfecisse arbitror. De [n] Petulciano nomine,[1] quòd mihi * suppeditatus es.gratissimum est,& simile tuorum omnium.Sed ego Erotem

l v.c. *tāto opere*

m v. c. & L. *O hominem impudentem!*

n v.c. *Patulciano*

* al. *suspendiatus est.* al. *quod mihi abs te expeditū est.* al. *quod mihi suppeditatum est.*

Erotem ad ista expedienda factum mihi videbar reliquisse, cuius non sine magna culpa, vacillarunt, sed cum ipso videro. De Montano, vt sępe ad te scripsi, erit tibi tota res curę. Seruius proficiscens quòd desperanter tecum locutus est, minime miror: neque ei quidquam in desperatione concedo. Brutus noster, singularis vir, si in senatum non est Kal. Iuniis venturus, quid facturus sit in foro, nescio. Sed hoc ipse melius. Ego ex his, quæ parari video, non multum Idib. Martiis profectum iudico. Itaq; de Græcia quotidie magis & magis cogito. nec enim Bruto meo, [o] exsiliũ, vt scribis ipse, meditanti, video quid prodesse possim Leonidæ me literæ non satis delectarunt. De Herode tibi assentior. [p] Saufeium legisse vellem. ego ex Pompeiano VI. Idus Maij cogitabam.

o al. *exsulium*,

p v.c. *Sanseių leg.*

CICERO ATTICO, S. 21

NONIS Maiis cùm essem in Põpeiano, accepi binas à te literas: alteras sexto die, alteras quarto. ad superiores igitur priùs. Quã mihi iucundum opportunè tibi Barnacum literas reddidisse. Tu verò cũ Cassio, vt cetera. quàm commode autẽ, quòd idipsum, quod me mones, quatriduo antè ad eũ scripseram, exẽplumque mearum literarum ad te miserã? Sed cùm Dolabellæ auaritia (sic enim tu ad me scripseras) magna desperatione affectus essẽ, ecce tibi & Bruti, & tuæ literæ. ille exsiliũ meditari. Nos autem alium portum propiorẽ huic ætati videbamus, in quem mallem equidem perueħi, florente Bruto nostro, constitutaque rep. Sed nunc quidem, vt scribis, non vtrumuis. assentires enim mihi, nostrã ætatem præsertim à castris ciuilibus abhorrere. M. Antonius ad me tantũ de Clodio rescripsit, meã lenitatem, & clementiam, & sibi esse gratam, & mihi voluptati magnæ fore. Sed Pansa furere videtur de Clodio, itemq; de Deiotaro, & loquitur seuere, si velis credere. Illud tamen nõ

q v.c. *Barnenum* al. *Barnachũ*

r v.c. & L. ex *Dolab.*

s v.c. *aritia*, Bos. *ąritia*,

t L. *ajjentiris enim mihi, nostrã ætatẽ à castris, præsertim ciuilibus abhorrere.* M. & ita Bos.

v fort. *abhorr. re debere.* M. *Ant.*

bellè, vt mihi quidem videtur quòd factū Dolabellæ vehementer improbat. De coronatis, cùm sororis tuæ filius à patre accusatus esset, rescripsit, se coronam habuisse honoris Cæsaris causa: posuisse luctus gratia. Postremò se libenter vituperationem subire, quòd amaret etiam mortuum Cæsarem. Ad Dolabellā, quēadmodum tibi dicis placere, scripsi diligenter. * Ego etiam ad Siccam. tibi hoc oneris nō impono: nolo te illum iratum habere. Seruij orationem cognosco: in qua plus timoris video, quàm consilij. Sed, quoniam perterriti omnes sumus, assentior Seruio. Publilius tecum tricatus est. huc enim Cęrellia missa ab istis est y legata ad me, cui facilè persuasi, mihi id, quod rogaret, ne licere quidem, non modò non lubere. Antonium si videro, accuratè agā de Buthroto. Venio ad recentiores literas. quamquā de Seruio * iam rescripsi, me facere magnam πρᾶξιν Dolabellæ. mihi mehercule ita videtur, non potuisse maior, tali re, talique tempore. sed tamē quidquid ei tribuo, tribuo ex tuis literis. Tibi verò assentior, maiorem πρᾶξιν eius fore, * ɩ si mihi, quod debuit, dissoluerit. Brutus velim sit Asturæ. Quòd autem laudas me, quòd nihil antè de profectione constituā, quàm, ista quò euasura sint, videro: muto sententiam, neque quidquam tamen antè, quā te videro. Atticam meam gratias mihi agere de matre gaudeo: cui quidem ego totam villam, cællamque tradidi: eamque cogitabam v Id. videre. Tu Atticæ salutem dices, nos Piliā diligenter tuebimur.

x for. Ergo etiam

y L. allegata

*al. rescripsi meū facere πρᾶξιν Dolabellæ. mihi mehercule ita Lips. 4. Antiq. 19.

* al. si quid quod debuit, dissoluerit. al. si mihi quod debuit dissoluerit.

CICERO ATTICO, S. 22

E POMPEIANO naui aduectus sum in Luculli nostri hospitium VI. Idus, hora ferè tertia. egressus autem è naui, accepi tuas literas, quas tuus tabellarius in Cumanum attulisse dicebatur, Nonis Maiis datas: à Lucullo postridie eadem ferè hora, qua veni, VII. Id.

Lanuuio datas. Audi igitur ad omneis. Primũ, quæ de re mea gesta, & in solutione, & in Albiano negotio, grata. [z] De tuo autem Buthroto, cùm in Pompeiano essem, Misenum venit Antonius. inde antè discessit, quàm illum venisse audissem: [a] à quo in Samnium (vide quid speres) Romæ igitur de Buthroto, L. Antonij horribilis contio. Dolabellæ, præclara. Iam vel sibi habeat nummos, modò numeret Idibus. [b] Tertullæ nollẽ abortum. tã enim Cassij sunt iam, quàm Bruti, ferẽdi. De regina velim: atque etiam de Cęsare illo. Persolui primę epistolæ, venio ad secundam. De Quinctis, Buthroto, cùm venero, vt scribis. Quod Ciceroni suppeditas, gratum. Quòd errare me putas, qui rempublicam putem [d] pendere è Bruto: sic se res habet, aut nulla erit, aut ab isto, istísve seruabitur. Quòd me hortaris, vt scriptam cõtionem mittam: accipe à me, mi Attice, καθολικὸν θεώρημα earũ rerum, in quibus satis exercitati sumus. Nemo vmquam, neque poëta, neque orator fuit, qui quemquam meliorem, quàm se arbitraretur. Hoc etiam malis [e] contigit. Quid tu Bruto putas & ingenioso, & erudito? de quo etiam experti sumus nuper in edicto. scripseram rogatu tuo. meum mihi placebat, illi suum. Quinetiam cùm ipsius precibus pænè adductus, scripsissem ad eum de optimo genere dicendi: non modò mihi, sed etiam tibi scripsit, sibi illud, quod mihi placeret, non probari. Quare sine, quęso, sibi quemque scribere. Suam cuique spõsam, mihi meã. suum cuique amorem, mihi meum. non scitè. hoc enim Atilius, poëta durissimus. Atque vtinam liceat isti contionari: cui si esse in vrbe tutò licebit, vicimus. Ducem enim noui belli ciuilis, aut nemo sequetur, aut ij sequentur, qui facilè vincantur. Venio ad tertiam. Gratas fuisse meas literas Bruto & Cassio gaudeo. [f] Itaque iis rescripsi. Quòd Hirtium per me meliorẽ fieri volũt: do equidẽ operam: & ille optimè loquitur: sed viuit, habitatq; cũ Balbo:

z L. *De tuo autem Buthrotio,*
a al. *e quo*
b for. *Tertiæ*
c fort. *de Cæsarione illo.*
d v.c. *pendere in Bruto:* non plac.
e v.c. & L. *contingit.*
f v.c. *Itaque his rescripsi.*

qui item bene loquitur. quid credas, videris. Dolabellam valde placere tibi video: mihi quidem egregiè. Cum Pansa vix in Pompeiano. is planè mihi probabat se bene sentire, & cupere pacem. Causam armorum quæri plane video. edictum Bruti & Cassij probo.[1] [g] Quæris, vt suscipiam cogitationem, quídnam istis agendum putem, CONSILIA TEMPORVM SVNT, quæ in horas commutari vides. Dolabellæ & prima illa actio, & hæc contra Antonium cõtio, mihi profecisse permultùm videtur. prorsus ibat res nunc autem videmur habituri ducem: quòd vnum municipia, bonique desiderāt. Epicuri mentionē [h] facis, & audes dicere, [i] μὴ πολιτεύεσθαι. Nō te Bruti nostri vulticulus ab ista oratione deterret? Q.F. [k] vt scribis, est dextella. per eū igitur, quod volemus, facilè auferemus. Exspecto, si, vt putas, L. Antonius produxit Octauium, qualis contio fuerit.[l] Hæc scripsi. statim enim Cassij tabellarius. eram continuò Piliam salutaturus: deinde ad epulas Vestorij nauicula. Atticæ plurimam salutem.

g for. *Quòd hortaris, vt* al. *Quid rogas, vt*

h al. *facis?*

i al. μὴ πολιτεύεσθαι;

k v.c. & L. *Antonij est dextella.*

l fort. *Hæc properans scripsi.*

CICERO ATTICO, S. 23

CVm paulò antè dedissem ad te Cassij tabellario literas, v. Idus venit noster tabellarius,[1] & quidem (portenti simile) sine tuis literis: sed citò conieci, Lanuuij te fuisse. Eros autem festinauit, vt ad me literæ Dolabellæ perferrentur, nō de re mea (nondū enim meas acceperat) sed rescripsit ad eas, quarum exēplum tibi miseram, sanè luculente. Ad me autem, cùm Cassij tabellarium dimisissem, statim Balbus. [m] O dij boni, quàm facilè perspiceres timere otium! & nosti virum: quàm tectus: sed tamen Antonij consilia narrabat, illum circūire veteranos, vt acta Cęsaris sancirent, idque se facturos esse iuuarent, [n] vt rata omnes haberent, eaque duumuiri omnibus mensibus inspicerent. Questus est etiam de sua inuidia: eaque

m v.c. *O dei boni:*

n v.c. *& vt tam omnes* b.L. *& vt rata omn.* al. *& vt arma omn.*

eaque omnis eius oratio fuit, vt amare videretur Antonium. Quid quæris? nihil sinceri. mihi autem non est dubium, quin res spectet ad castra. *acta enim illa res est animo virili, consilio puerili*. Quis enim hoc non vidit. regni heredẽ relictum: Quid autem absurdius, * *hoc metuere, alterum in metu non ponere*? Quinetiam hoc ipso tempore multa ὑποσόλοικα: Pontij Neapolitanum à matre tyrannoctoni possideri. Legendus mihi sæpius est Cato Maior ad te missus, *Amariorem enim me senectus facit*. stomachor omnia. sed mihi quidem βεβίωται. viderint iuuenes. Tu mea curabis, vt curas. Hæc scripsi, seu dictaui, apposita secunda mensa apud Vestorium. Postridie apud Hirtium cogitabam: & quidem πέντελοιπον. sic hominem traducere [o] ad optimateis paro. λῆρος πολύς. nemo est istorum, qui otium non timeat, [2]quare talaria [p] induamus. quiduis enim potiùs, quàm castra. Atticæ sál. plur. velim dicas. Exspecto Octauij contionem. &, siquid aliud. maximè autem ecquid Dolabella tinniat: an in meo nomine tabulas nouas fecerit. Vale.

*Senarius cuiusdam veteris poëtæ.

o V.C. *ad optimatis p*

p V.C. *videamus*. & ita L.

CICERO ATTICO, S. 24

CERTIOR à Pilia factus, mitti ad te Idibus tabellarios, statim hoc nescio quid exaraui. Primùm igitur scire te volui, me hinc Arpinum XVI. Kalend. Iun. Eò igitur mittes, siquid erit posthac: quamquam ipse iam, iamq; adero. Cupio enim antè, quàm Romam venio, odorari diligentiùs, quid futurum sit. quamquã vereor, ne nihil coniectura aberrem. Minimè enim obscurum est, quid isti moliantur. Meus verò discipulus, qui hodie apud me cenat, valde amat illum, quem Brutus noster sauciauit: & si quæris (perspexi enim planè) timent otiũ, ὑπόθεσιν autem hanc habent, eamque præ se ferunt: VIRVM CLARISSIMVM interfectum: totam rempubl. illius interitu perturbatam: irrita fore, quæ ille egisset, simulac *desistemus timere: clementiam illi malo fuisse:

* al. *desisteremus*

q V.C. *esset*, r al. *si Sextus cum exerc.*

qua si vsus non q fuisset, nihil ei tale accidere potuisse. Mihi autem venit in mentem, r si Pōpeius cum exercitu firmo veniat, quod est εὔλογον, certè fore bellum. Hæc me species, cogitatioq́ue perturbat. neque enim iam, quod tibi tum licuit, nobis nunc licebit. nam apertè lætati sumus. Deinde habent in ore, nos ingratos. nullo modo licebit quod tum, & tibi licuit, & multis. φαινοπροσωπητέον ergo, & ἰτέον in castra? Millies mori melius, huic præsertim ætati. Itaque me Idus Martiæ non tam consolantur, quàm antea. magnum enim mendum continent. etsi illi iuuenes ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς, τὸν δ᾽ ἀπωθῦνται ψόγον. Sed si tu melius quippiam speras, quòd & plura audis, & interes consiliis, scribas ad me velim: simulq́; cogites, quid agendum nobis sit super legatione* votiua. equidem in his locis moneor à multis, ne in senatu Kalendis. Dicuntur enim occultè milites ad eam diem comparati, & quidem in istos, qui mihi videntur vbiuis tutiùs, quàm in senatu fore. Vale.

*id est, libera legatione.

M. TVL. CICERONIS
EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM, LIBER decimusquintus.

CICERO ATTICO, S. I

a V C. *mercule*

O FACTVM malè de Alexione. Incredibile est, quanta me molestia affecerit, nec a mehercule ex ea parte maximè, quod plerique mecum. Ad quem igitur medicum te conferes? Quid mihi iam medico? aut si opus est, tanta inopia est? Amorem erga me, humanitatem, suauitatemq́ue desidero. Etiam illud: quid est, quod non perti

pertimeſcendũ ſit, cùm hominẽ temperãtem, ſummum medicum, tantus improuisò morbus oppreſſerit? Sed ad hæc omnia vna conſolatio eſt, *quod ea conditione nati ſumus, vt nihil, quod homini accidere poſſit, recuſare debeamus.* De Antonio iam antea tibi ſcripſi, non eſſe eum à me conuentum. venit enim Miſenum, cũ ego eſſem in Pompeiano. inde antè profectus eſt, quàm ego eũ veniſſe cognoui. Sed caſu cũ legerem tuas literas, Hirtius erat apud me in Puteolano. ei legi, & egi primũ, quod attinet. Nihil mihi concedebat.[1] Deinde ad ſummũ, arbitrum me ſtatuebat non modò huius rei, ſed totius conſulatus ſui. Cum Antonio autem ſic agemus, vt perſpiciat, ſi in eo negotio nobis ſatisfecerit, totum me futurum ſuum. Dolabellam ſpero [2]domi eſſe. Redeamus ad noſtros: de quibus tu bonam ſpem te ſignificas habere, propter edictorum humanitatem Ego autem perſpexi, cùm à me XVII. Kalendas de Puteolano Neapolim Panſæ conueniendi cauſa proficiſceretur Hirtius, omnẽ eius ſenſum. Seduxi enim, & ad pacem ſum cohortatus, nõ poterat ſcilicet negare ſe velle pacem: ſed nõ minùs ſe noſtrorum arma timere, quàm Antonij; & tamẽ vtroſque nõ ſine cauſa præſidium habere: ſe autem vtraque arma metuere. Quid quæris? οὐδὲν ὑγιές. De Q. F. tibi aſſentior. [c] patri quidem gratiſſimæ, [d] & bellæ tuæ fuerunt. Cerelliæ verò facilè ſatisfeci: nec valde laborare mihi viſa eſt: &, ſi illa, ego certè non laborarẽ. Iſtam verò, quã tibi moleſtã ſcribis eſſe, auditã à te eſſe omnino demiror. Nam quã eã collodaui apud amicos, audiẽtibus trib' filiis eius,[3] & filia tua, [e] τοῦτο εὔλογον. Quid eſt hoc? quid eſt autẽ, cur ego perſonatus ambulẽ? Parũne fœda perſona eſt ipſius ſenectutis? Quòd Brutus rogat, vt ante Kal. ad me quoque ſcripſit, & fortaſſe faciam: ſed planè, quid velit, neſcio. Quid enim illi afferre conſilij poſſum, cũ ipſe egeam cõſilio? & cùm ille ſuæ immortalitati meliùs, quã noſtro otio conſuluerit? De regina rumor

b L. *ad ſummam,*

c al. *patri quidẽ certe gr.*

d v.c. *& bellæ.* for *& belliſs.*

e L. τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ. Boſ. *filia* οὐ ταὐτὸ ἐκ τοῦ αὐτοῦ.

exſtinguetur. De Flamma, obſecro te, ſiquid potes. [f] Heri dederam ad te literas exiens è Puteolano, [g] diuerteramque in Cumanum. Ibi *pæne valentem videram Piliam. [h] quinetiã paulò clàm iis eam vidi. venerat enim in funus: cui funeri ego quoque operam dedi. Cn. Lucullus, familiaris noſter, matrem efferebat. Manſi igitur eo die in Sinueſſano, atque inde manè poſtridie Arpinum proficiſcens, hanc epiſtolam exaraui. Erat autem nihil noui, quod aut ſcriberem, aut ex te quærerem: niſi fortè hoc [i] ad rem putas pertinere. [k] Brutus noſter miſit ad me orationem ſuam, habitam in concione Capitolina: petiuitque à me, vt eam *ne ambitiose corrigerem antè quàm ederet. Eſt autem oratio ſcripta elegantiſſimè, ſententiis, verbis, vt nihil poſſit vltrà. ego tamen, ſi illam cauſam habuiſſem, ſcripſiſſem ardentiùs ὑποθέσεις. vides, quæ ſit perſona dicentis. itaque eam corrigere non potui. Quo enim in genere Brutus noſter eſſe vult, & quod iudiciũ habet de optimo genere dicendi, [l] ita cõſecutus eſt in ea oratione, vt elegãtiꝰ nihil eſſe poſſit. ſed ego ſolus, alius ſum, ſiue hoc rectè, ſiue nõ rectè. tu tamẽ velim orationem legas, niſi fortè iã legiſti: certioremque me facias, quid iudices i, ſe. quamquam vereor, ne cognomine tuo lapſus ὑπερατικὸς ſis in iudicãdo. ſed ſi recordabere Δημοσθένης fulmina, tum intelliges poſſe [m] & ἀπτικώτατα grauiſſimè dici. ſed hæc coràm. Nunc nec ſine epiſtola, nec cum inani epiſtola volui ad te Metrodorum venire. Vale.

CICERO ATTICO, S. 2

[n] DECIMOQVINTO Kalendas è Sinueſſano proficiſcens, cùm dediſſem ad te literas, [o] diuertiſſemque à Cumis [p] in Veſtiano, accepi à tabellario tuas literas, in quibus nimis multa de Buthroto. non enim tibi ea res maiori curæ aut eſt, aut erit, quàm mihi. Sic enim decet, te mea curare, tua me. Quamobrem id quidem ſic ſuſceptum eſt mihi, vt nihil ſim habitu

f v.c. *Here*
g v.c. & L. *deuerteramque*
* al. *planè*
h L *qui etiam plane Cumis eam vidi*. al *quin etiam clariùs Cumis* &c. al. *niſi* ꝙ *clariùs Cumis eã vidi* Boſ. *quin etiam Baulos Cumis eam vidi*. vet. *paulò Cumis*
i al. *ad te*
k v.c. *Brutus non miſit* &c. non plac.
* al. *nec*
l L. *id ita conſecutus eſt in ea or.*
m fort. *& ἀπτικώτατα & grauiſſime dici*.
n v.c. xv. Kal.
o L. *deuertiſſemque*
p v.c. *in Veſcino*, al. *in Veſciano*,

habiturus antiquius. ᑫ L. Antonium contionatum esse cognoui tuis literis, & aliis, sordidè: sed id quale fuerit, nescio. nihil enim scripsisti. De Menedemo, probè. Quinctus certè ea dictitat, quæ scribis. Consilium meum à te probari, quòd ea non scribam, quæ tu à me postularis, facilè patior: multóque magis id probabis, si orationem eam, de qua hodie ad te scripsi, legeris. Quæ de legionibus scribis, ea vera sunt: sed non satis hoc mihi videris tibi persuasisse, ʳ quid de Buthrotiis nostris per senatum speres confici posse: ˢ quod puto (tantum enim video) ˢ non videmur esse victuri. Sed si etiam nos hoc fallet, de Buthroto te non fallet. De Octauij contione idem sentio. quod tu: ludorúmque eius apparatus, & Matius, ac Postumus mihi procuratores non placent. Saserna collega dignus. sed isti omnes, quemadmodum sentis, non minùs otium timent, quàm nos arma. Balbum leuari inuidia per nos velim: sed ne ipse quidem id fieri posse confidit: itaque alia cogitat. Quòd prima disputatio Tusculana te confirmat, sanè gaudeo. Neque enim vllum est perfugium. aut melius, aut paratius. Flamma quòd bene loquitur, non moleste fero. Tyndaritanorum causa, ᵗ de qua laboras, quæ sit ignoro, hos tamen πεντέλοιπον mouere ista videntur, in primis erogatio pecuniæ. De Alexione doleo: sed quoniam inciderat in tam grauem morbum. bene actum cum illo arbitror. quos tamen secundos. heredes, scire vellem, & diem testamenti.

q v.c. *Lucius Antonius cōt.* non pl.

r v. c. *qui de Butr.* s fort. *Nos videmur* &c. al. *nō vi videamur esse victuri.* al. *non videmur esse. victori.*

t v. c. *de qua causa laborat*, al. *de qua causa laborat*, al. *de qua κακῶς laborat*,

CICERO ATTICO, S. 3

VNDECIMO. Kal. ᵛ accepi duas epistolas tuas, quibus duabus meis respondisti. vna erat XV. Kal. altera XII. data. Ad superiorem igitur priùs. accurres in Tusculanum, vt scribis, quò me VI. Kal. venturum arbitrabar. Quòd scribis, parendum victoribus: non mihi quidem, cui sunt multa potiora. Nam illa, quæ recordaris, Lentulo & Marcello

v v. c. *accepi nati duas ep.* for. *accepi in Arpinati* Bos. *accepi in Atinati* ex vet *accepi nati*

coss. [x] acta in æde Apollinis, nec causa eadẽ est, nec simile tempus, præsertim cùm Marcellum scribas, aliósque discedere. Erit igitur nobis coràm odorandum & constituendum, [y] tutóne Romæ esse possimus. Noui cõuentus habitatores sanè mouent. in magnis enim versamur angustiis. [z] Sed sint ista parui. quin & maiora contemnimus. Caluæ testamentũ cognoui, hominis turpis ac sordidi. Tabula Demonici quòd tibi curæ est, gratum. * De Mario scripsi iampridem ad Dolabellam accuratissimè, modò literæ redditæ sint. Eius causa, & cupio, & debeo. Venio ad propiorem. Cognoui de Alexione, quæ desiderabam. Hirtius est tuus. Antonio quàm est, volo peius esse. [a] de Q. F. quod scribis, ac de Q. patre, coràm agemus. Brutum omni re, qua possum, cupio iuuare: cuius de oratiuncula idem te quod me, sentire video. sed parum intelligo, [b] quid me velis scribere, quasi à Bruto habita oratione, cùm ille ediderit. qui tandẽ conuenit? an sicut in tyrannũ iure optimo cæsum? multa dicẽtur, multa scribentur à nobis: sed alio modo, & tempore. De sella Cæsaris, bene tribuni. Præclaros etiã XIIII. ordines. Brutũ apud me fuisse gaudeo, modò & libenter fuerit, & sat diu.

CICERO ATTICO, S. 4

[d] XVIII. Kal. ferè à Q. Fusio venit tabellarius: nescio quid ab eo literularum, vt me sibi restituerẽ, sanè insulsè, vt solet: nisi fortè quæ non ames omnia videntur insulsè fieri. scripsi ita, vt te probaturum existimem. Mihi duas à te epistolas reddidit: vnam XI. alteram X. Kal. Ad recentiorem [e] priùs, & leuiorem. Laudo, si verò etiam [f] Calfulenus, ἄνω ποταμῶν Antonij consilia narras turbulenta: atque vtinã potiùs per populum agat, quàm per senatũ: quod quidem ita credo. sed mihi totum eius consilium

x Q. V. C. acta me in æde Ap. y V. C. tutine R. z al. Sed sunt ista p. * al. De malo al. Maio Bos. gratum est Demalo. a L. de Qu. filio, vt scribis, ἄλλως. de Q. fr. coràm ag. vet. vt scribis Δ M. Cato de patre coram agemus. Vrs. vt scribis, aliàs amicè de patre coràm agemus Bos. vt scribis, ἰλιὰς de patre coram agemus, ἰλιάδα dixit conclusè ꝓ malorũ iliad. b For. quid me velis scribere. An quasi à Br. hab. or. c. ille ediderit? d L. x. Kal. H. VIII. ferè à Qu. Fusio v. e L. prius. De Lenio, rem laudo. Si verò etiã Calf. Bos. prius & legiorẽ laudo. si verò etiã Carfulenus &c. ex vet. & legiorẽ, vel & leuiorẽ f al. Carfulenus, al. Carsulen⁹, al. Carfuleius.

lium ad bellum ſpectare videtur; ſi quidem D Bruto prouincia eripitur. quomodo ego de illius neruis exiſtimo, non videtur fieri poſſe ſine bello. ſed non cupio, quoniam * cauetur Buthrotiis. [2] [g] Rides: aſt condoleo non mea potiùs aſſiduitate, diligentia, gratia perfici. Quòd ſcribis, te neſcire, quid noſtris faciendū ſit: iampridem me illa ἀπορία ſolicitat. itaque ſtulta iam Iduum Martiarū eſt conſolatio. animis enim vſi ſumus virilibus, conſiliis (mihi crede) puerilibus. excisa enim eſt arbor, non euulſa. itaque quàm fruticetur, vides. Redeamus igitur, quoniam ſæpe vſurpas, ad Tuſculanas diſputationes. [3] [h] Saufeium pete, celemus. ego nunquam indicabo. Quòd te à Bruto ſcribis, vt certior fieret, quo die in Tuſculanum eſſem [i] futurus: vt ad te antè ſcripſi, vi. Kalend & quidem ibi te quamprimùm peruidere velim. Puto enim nobis Lanuuium eundum: & quidem non ſine multo ſermone. ſed μαλλόν. Redeo ad ſuperiorem: ex qua prætereo illa prima de Buthrotiis: quæ mihi ſunt incluſa medullis, ſit modò (vt ſcribis) locus agendi. De oratione Bruti prorſus [k] contendis, mecúmq; iterum tam multis verbis agis. Egóne? vt eam cauſam, quam is ſcripſit, ego ſcribam non rogatu ab eo? nulla παρεγχείρησις fieri poteſt contumelioſior. At, inquis, ἱεραχλειδειον aliquod. Non recuſo id quidem: ſed & componendum argumentum eſt, & ſcribendi exſpectandum tempus maturius. licet enim de me, vt libet, exiſtimes: velim quidem quàm optimè. ſi hæc ita [l] manent, vt videntur (feres quod dicam) me Idus Martiæ non delectant.* Ille enim nunquā reuertiſſet: nos timor confirmare eius acta non coëgiſſet: aut [4] (vt in * Saufeianam, reliquaſq; Tuſculanas diſputationes, ad quas tu etiam Veſtorium hortaris) ita gratioſi eramus apud illū, [m] quem dij mortuum perdant, vt noſtræ ætati, quoniam interfecto domino liberi non ſumus,

* Boſ. caretur
[g] L. Rides. At ego doleo, non m.
[h] L. Saufeium de recel. Lipſ. 4. Antiq. 19. Sauſeiū per te celemus.
[i] ſic v. c. al. venturus:
[k] v. c. contēdis, cùm iterū tam multis &c. fort. contēdis, cùm mecū iterum &c.
[l] L. & v. c. manāt,
* enim ſi viuxiſſet, nūquā nos timore cōfirmare eius acta coegiſſet:
* al. Sauſiliam, reliquáſque diſputationes, Boſ. Sauſeij eā reliquáſque Tuſculanas diſputationes,
[m] v. c, quem di mortui perduint,

non fuerit dominus ille fugiendus. Rubeo (mihi crede) sed iam scripseram: delere nolui. De Menedemo, vellem verum fuisset. De regina velim verum sit, cetera coram, & maximè quid nostris faciendum sit: quid etiam nobis, si Antonius militibus obsessurus est senatum. Hanc epistolam si illius tabellario dedissem, veritus sum, ne solueret. itaq; misi dedita opera. erat enim rescribendū tuis. Quàm vellem Bruto studium tuum nauare potuisses! Ego igitur ad eum literas. Ad Dolabellam Tironem misi cum mandatis, & literis. Eum ad te vocabis, & , si quid habebis, quod placeat, scribes. Ecce autē [n] de transuerso L. Cæsar, vt veniam ad se, rogat, *in nemus: aut scribam, quò se venire velim: Bruto enim placere, se à me conueniri. O rem odiosam, & inexplicabilem! Puto me ergo iturum, & inde Romam, nisi quid mutaro. Summatim adhuc ad te. nihildum enim à Balbo. Tuas igitur exspecto, nec actorum solùm, sed etiam futurorum.

CICERO ATTICO, S. 5

A BRVTO tabellarius rediit. attulit & ab eo, & Cassio. consilium meum magnopere exquirunt. Brutus quidem, vtrum de duobus. O rem miseram! planè non habeo quid scribam. Itaque silentio puto me vsurum, nisi quid aliud tibi videtur. sin tibi quid venit in mentem: scribe, quæso. Cassius verò [o] vehementer orat, ac petit, vt Hirtium quàm optimum faciam. sanum putas? * ὁ ἐπισωμερὸς, ἀνθεκκες. Epistolam tibi misi. Vt tu de prouincia Bruti, & Cassij, [p] per s. c. ita scribit & Balbus, & *Hirtius quidem, se acturum: etenim iam in Tusculano est: mihíque, vt absim, vehementer auctor est: [q] ille quidem periculi causa, quod sibi etiam fuisse dicit: ego autem etiam, vt nullum periculum sit: [r] tantum abest, vt Antonij suspicionem fugere non curem, ne videar eius secundis rebus non delectari, vt mihi causa sit, cur Romam venire nolim, ne illum videam. Varro autem noster ad me episto-

n v. c. de transuerso

* Bos. in Nemus. Nemo autem locus erat sacer Dianæ in agro Aricino, vnde Cæsaris ager Nemorensis.

o L. vehementer errat, petit, vt

* Bos. γραφεὺς ἀνθεκτικὸς.

p v. c. per ista scribit &c. non placet. Vrs. perscrutere scribit

* Bos. Hirtius, qui quidem se acturum

q v. c. & L. ex illa quidem

r L. tantumque abest, vt Antonij suspicionem fugere curem, &c.

epiſtolam miſit,ſibi à neſcio quo miſſam (nomen enim delerat)in qua ſcriptum erat,veteranos eos, qui reiiciantur (nam partem eſſe dimiſſam) improbiſſimè loqui,vt magno periculo Romæ ſint futuri, qui ab eorum partibus diſſentire videantur. Quis porrò noſter itus, reditus,vultus,inceſſus inter iſtos? Quòd ſi,vt ſcribit L. Antonius, in D. Brutum, reliqui in noſtros: ego quid faciam?aut quo me * pacto geram? Mihi verò deliberatum eſt, vt nunc quidem eſt,abeſſe ex ea vrbe,in qua non modò florui cum ſumma, verùm etiam ſeruiui cum aliqua dignitate. Nec tam ſtatui ex Italia exire (de quo tecum deliberabo) quàm iſtuc non venire. Cùm ad me Brutus noſter ſcripſiſſet, & Caſſius, vt Hirtium, quem adhuc bonum fuiſſe ſciebant, neque eum confidebant fore,mea auctoritate meliorem facerem (Antonio eſt enim fortaſſe iratior, cauſæ verò amiciſſimus) tamen ad eum ſcripſi, eíque dignitatem Bruti & Caſſij commendaui. Ille quid mihi reſcripſiſſet, ſcire te volui: ſi fortè idem tu, quod ego, exiſtimares iſtos etiam nunc vereri,ne fortè ipſi noſtri plus animi habeant, quàm habent.

* *fato*

HIRTIVS CICERONI SVO, S. 6

RVRE iam redierim, quæris. an ego, cùm omnes caleant, ignauiter aliquid faciam? [s] Etiam ex vrbe ſum profectus. vtilius enim ſtatui abeſſe. Has tibi literas exiens in Tuſculanum ſcripſi. Noli autem me tam ſtrenuum putare,vt ad Nonas recurram. nihil enim iam video opus eſſe noſtra cura,quoniam præſidia ſunt in tot annos prouiſa. Brutus, & Caſſius vtinam quàm facilè à te de me impetrare poſſunt, ita per te exorentur, ne quod [t] callidius ineant conſilium cedenteis enim hæc ais ſcripſiſſe. quò? aut quare? retine, obſecro te, Cicero, illos. Noli ſinere hæc omnia perire, quæ funditus mediusfidius rapinis, incendiis, cædibus peruertuntur. Tantùm ſiquid timent, caueant. nihil præterea moliantur. Non me-

s ſic v. c. al. *Etiam ego ex vrbe ſ.*

t L. *calidius* v.c. *caldius*

diusfidius acerrimis consiliis plus, quàm etiam inertissimis, dummodò diligentibus, consequentur: *hæc enim, quæ fluunt, per se diuturna non sunt*: in contentione [v] præsenteis ad nocendum habent vireis. Quid speres de illis, in Tusculanum ad me scribe. *Tars epist. 5.*

v V.C. præsentu ad n. h. viru.

Habes Hirtij epistolam, cui rescripsi, nil illos [x] callidius cogitare, ídque confirmaui hoc qualecumque esset, te scire volui. Obsignata iam epistola, Balbus ad me, Seruiliam rediisse, confirmare non discessuros. Nunc exspecto à te literas.

x L. calidius

CICERO ATTICO, S. 7

Gratvm, quod mihi epistolas: quæ quidem me delectarunt. In primis Sex nostri. dices, quia te laudat. puto mehercule id quoque esse causæ: sed tamen etiam antè quàm ad eum locum veni, valde mihi placebat cùm sensus eius de repub. tum scribendi cura. Seruius verò pacificator, cum librariolo suo videtur [y] obiisse legationem, & [z] omneis captiunculas pertimescere. Debuerat autem non ex iure [a] manus consertum: sed quæ sequuntur: tu quoque scribes.

y V.C. obisse leg.
z V.C. omnis
a sic L. al. manū cos. V. C. manum cons.

CICERO ATTICO, S. 8

Post tuum discessum binas à Balbo: nihil noui: itémque ab Hirtio, qui se scribit vehementer offensum esse veteranis. Exspectat animus, quídnam agam de Kalendis Mart. Misi igitur Tironem & cum Tirone plureis, quibus singulis, [b] vt quidquid accidisset, dares literas, atque etiam scripsi ad Antonium de legatione, ne, si ad Dolabellam solùm scripsissem, iracundus homo commoueretur. Quòd autem aditus ad eum difficilior esse dicitur, scripsi ad Eutrapelum, vt is ei meas literas redderet, legatione mihi opus esse: honestior est votiua: sed licet vti vtraque. De te, quæso etiam atq; etiam vide. Velim possis coràm. si minùs possis: literis idem consequemur. Græcceius ad me scripsit, C. Cassium sibi scripsisse, homines cōparari, qui armati in Tusculanū mitterētur.

b L. vt quidq. accid. al. vt quinque

Id.

Id quidem mihi videbatur: sed cauendum tamen, vt* ille [2] QVAE PLVRES * VIDENT. * sed aliquid c. astinus dies ad cogitandum nobis * dabit.

CICERO ATTICO, S. 9

* IIII. Non. vesperi à Balbo redditæ mihi literæ: fore Nonis senatum, vt Brutus in Asia, Cassius in Sicilia frumentum * emendum, & ad vrbem mittendum curarent. O rem miseram! primùm vllam ab istis? dein, si aliquam, [1] hanc [c] legatariam prouinciam? [2] atque haud scio, [d] an melius sit, * quàm ad Eurotam sedere. Sed hæc casus gubernabit. Ait autem, eodem tempore decretum iri, vt & iis, & reliquis prętorijs prouinciæ decernantur. Hoc certe melius, quàm illa Persice porticus. Nolo enim * Lacedæmonem longinquam Lauinium existimaris. Rides, inquies, in talibus rebus? Quid faciam? plorando fessus sum.

CICERO ATTICO, S. 10

DII immortales! quàm me conturbatum tenuit epistolæ tuæ prior pagina! quid autem iste in domo tua casus armorum? Sed hunc quidem nimbum citò [e] transiisse lætor. Tu, quid egeris tua cùm tristi, tum etiam difficili [f] ad conciliandum legatione, vehementer exspecto. Est enim inexplicabilis: ita circumsedemur copiis omnibus. Me quidem Bruti literæ, quas ostendis à te lectas, ita perturbarunt, vt quamquam antè egebam consilio, tamen animi dolore sim tardior. Sed plura, cùm ista cognoro. Hoc autem tempore, quod scriberem, nihil erat: eóque minùs, quod dubitabam, tu has ipsas literas essésne accepturus. Erat enim incertum, visurúsne te esset tabellarius. Ego tuas literas vehementer exspecto. O Bruti amanter scriptas! O iniquum tuum tempus, qui ad eum ire non possis! Ego autem quid scribam? vt beneficio istorum vtantur? quid turpius? vt moliantur aliquid? [g] nec audent, nec iam [h] possunt. Age quiescant auctoribus nobis.

quis

*Bos. *Vilaq; pluris videnda.*
* al. *videnda.*
* al. *debet.*
* al. *dare* Bos. *de ea re.*
* Bos. *II.*
* Vrs. *eundum,*
c v. c. *legatoriam* al. *relegatoriā* Bos. *locatoriā*
d L. *an melius sit ad Eurotā sedere.*
* Bos. *qua*
* Bos. *Lacedamonē λειχῆν κοχωνην Lanuuiū existimari.*
e v. c. *trāsisse*
f L. *ad cōciliandum*
g q. v. c. *nec audient, n.*
h q. v. c. *possum.*

quis [i] incolumitatem præstat? Si verò aliquid de Decimo [k] gratius, quæ nostris vita, etiam si nemo molestus sit: Ludos verò non facere quid fœdius? Frumentum [l] imponere. quæ est alia Dionis legatio? aut quod munus in rep. sordidius? Prorsus quidem consilia tali in re ne iis quidem tuta sunt, qui dant: sed possim id [m] negligere proficiens. frustra verò quid ingrediar? matris consilio cùm vtatur, vel etiam precibus, quid me interponam? Sed tamen cogitabo quo genere vtar literarum. nam silere non possum. Statim igitur mittam vel Antium, vel Circæos.

i v. c. *incolumitatem pr.*
k L. *grauius,*
l v.c. *imponere.*
m v.c. *neglegere*

CICERO ATTICO, S. II

ANTIVM veni ante VI. Kalend. Bruto iucundus noster aduentus: deinde multis audientibus, Seruilia, [n] Tertulla, Porcia, quærere quid placeret. Aderat etiam Fauonius. Ego, quod eram meditatus in via, suadere: vt vteretur Asiatica curatione frumenti: nihil esse iam reliqui, quod ageremus, nisi vt saluos esse: in eo etiam ipsi reip. esse præsidiũ. Quam orationem cùm ingressus essem, Cassius interuenit. Ego eadem illa repetiui. Hoc loco fortibus sanè oculis, Cassius (Martem spirare diceres) se in Siciliam non iturum. [1] Egone vt beneficium accepisse [o] in contumelia? quid ergo agis, inquam? At ille, in Achaiam se iturum. Quid tu, inquam, Brute? Romam, inquit, si tibi videtur. Mihi verò minimè. Tutò enim non eris. Quid si possem esse? placerétne? [p] Atque vt omnino neque nunc, neque ex prætura in prouinciam ires. Sed auctor non sum, vt te vrbi committas. Dicebam ea, quæ tibi profectò in mentem veniunt, cur non esset tutò futurus Multo inde sermone querebantur, atque id quidem Cassius maximè, amissas occasiones. Decimúmque grauiter [q] accusabat. Ea negabam oportere, præterita: [r] assentiebar tamen: quamquam ingressus essem dicere, quid oportuisset. Nec verò quidquam noui, sed ea, quæ quoti-

m al. *Tertia,*
n v. c. *in contumeliam?*
p for. *Atque ita placere, vt omn.*
q v. c. & L. *accusabant.*
r v. c. *assentiebar t.*

quotidie omnes:[r] nec tamen illum locum attingere, quemquam præterea oportuisse tangi: sed senatum [s] vocari, populum ardentem studio vehementiùs [t] incitari, totam suscipere remp. Exclamat tua familiaris. Hoc vero neminem vnquam audiui. Ego repressi. sed & Cassius mihi videbatur iturus (etenim Seruilia pollicebatur se curaturam, vt illa frumēti curatio de s.c. tolleretur) & noster citò deiectus est de illo inani sermone: velle enim se dixerat. Constituit igitur, vt ludi, absente se, fierēt suo nomine: proficisci autem mihi in Asiam videbatur ab Antio velle Ne multa, nihil me in illo itinere præter consciētiam delectauit. non enim fuit committendum, vt ille ex Italia priùs, quàm à me conuentus esset, discederet. hoc dempto munere amoris atque officij, sequebatur, vt mecum ipse: ἡ δεῦρ᾽ ὁδός σοι τί δύναται νῦν, [v] θεοπροεπὲς. prorsus dissolutum offendi nauigium. vel potiùs dissipatum. nihil consilio, nihil ratione, nihil ordine Itaque etsi ne antea quidem dubitaui, tamen nūc eo minùs euolare hinc ídque quàm primùm, [*] VBI NEC PELOPIDARVM FACTA, NEQVE FAMAM AVDIAM. Sed heus tu, ne forte sis nescius: Dolabella me sibi legauit [x] ad IIII. Nonas April. Id mihi heri vesperi nuntiatum est. Votiua ne tibi quidem placebat. etenim erat absurdum, quæ, si stetisset resp. vouissem, ea me euersa illa vota [y] dissoluere: & habēt, opinor, liberæ legationes definitum tempus lége Iulia, [z] nec facile addi [z] potest: [*] ídque adeò genus legationis, vt, cùm velis introire, exire liceat. quod nunc mihi additum est Bella est autem huius iuris quinquennij licētia. quamquam quid de quinquennio cogitem? contrahi mihi negotium videtur. Sed βλάσφημα mittamus.

s fort. *vocare*,
t v.c. & L. *incitare*,
v L. θεοπρόπε.
* Vide 7. Fami. ep. 28.
x v. c. & L. *a.d.* III. *Non.*
y fort. *dissoluere:*
z L. *potest*
al. hec genus leg.
* al. *ad id genus* Bos. *ad id quod Deos genus legationis*,

CICERO ATTICO, S. 12

BENE mehercule de Buthroto. at ego Tironē ad Dolabellam cum literis, quia iusse-

ras, miseram. Quid nocet? de nostris autē Antiatibus satis videbar planè scripsisse, vt non dubitares, [a] essent quin otiosi futuri, vsurique beneficio Antonij contumelioso. Cassius frumentariam rem aspernabatur: eam Seruilia sublaturam ex s. c. se esse dicebat. * Noster vero καὶ μάλα σεμνῶς. in Asiam, posteaquā mihi est assensus, tutò se Romæ esse non posse. Ludos enim absēs facere malebat: statim autem se iturū, simulac ludorum apparatum iis, qui curaturi essent, tradidisset. Nauigia colligebat. erat animus in cursu. interea in eisdem locis erant futuri. Brutus quidem se aiebat Asturæ. L. [b] quidem Antonius liberaliter literis sine cura me esse iubet. Habeo vnum beneficium: [c] alterum fortasse si in Tusculanum venerit. O negotia non ferenda! qu[æ] feruntur tamē. 3* τῶν δ' αἰτίαν * τῶν βρούτων τίς ἔχει. Octauiano vt perspexi, satis ingenij, satis animi; videbatúrque erga nostros ἥρωας ita fore, vt nos vellemus, ani[m]atus. Sed quid ætati credēdum sit, quid nomini, quid hereditati, quid κατήχησει, magni consilij est. V[i]tricus quidem nihil cēsebat: quem Asturæ vidimus. sed tamē alendus est, &, vt nihil aliud, ab Antonio seiūgendus. Marcellus præclarè, si præcipit nostro nostri: cui quidem ille deditu[s] mihi videbatur Pansæ autem, & Hirtio nō nimis credebat. bona indoles, ἐὰν [d] διαμένῃ.

a for. quin essent

* al. verò Brutus καὶ ἀσμένοςιν Asiam,

b L. autem

c L. si fortè in Tuscul. Bos. mi in Tusculanū

* al. τῶν

* al. τῶν βρύτων

d v. c. & L. διαμένῃ

CICERO ATTICO, S. 13

e v. c. VIII. Kalend.

[e] OCTAVO kal. duas à te accepi epistolas. respōdebo igitur priori priùs. Assentior tibi, vt nec duces simus, nec agmen cogamus: faueamus tamē. Orationem tibi misi eius custodiendæ, & proferēdæ arbitrium tuum. Sed quando illum diem, cùm tu edendā putes? Inducias, quas scribis, non intelligo fieri posse. melior est ἀναντιφωνησία qua me vsurū arbitror. Quod scribis legiones [f] II. Brūdisium venisse, vos omnia priùs. Scribes igitur quidquid audieris. Varronis διάλογον exspecto. Iā probo ἡρακλείδειον, præsertim cùm tu tātopere delectere:

f v. c. duas

ctere:sed quale velis, velim scire. Quod ad te antea, atque adeò priùs scripsi(g sic enim mauis ad scribendum tibi verè dicere) fecisti me acriorem ad tuum iudicium, quod mihi erat notum, addidisti Peducæi auctoritatem magnã quidem apud me, & in primis grauem. Enitar igitur, ne desideres aut industriam meam, aut diligentiam. h Vectenum, vt scribis, & Faberiũ foueo. i Clodiũ nihil arbitror malitiosè: k quãquã, si quid egerit. De libertate retinenda, qua certè nihil est dulcius, tibi assentior. l Itáne? Gallo animo hominem nequam! quid enim dicam aliud? cautum Marcellum: me sic, sed non tamen cautissimum. Longiori epistolæ, superiorique respondi, nunc breuiori, propiorique quid respõdeam, nisi eam fuisse dulcissimam? Res Hispaniẽses valde bonæ, modò Balbilium incolumẽ videam, subsidiũ nostræ senectutis. De m Anniano itẽ quod me valde obseruat Visellia. Sed hæc quidem humana. De Bruto te nihil scire dicis: n sed Selicia venisse M. Scaptium, eúmque nõ qua pompa: ad se tamen clàm venturum: sciturúmq; me omnia: quæ ego statim. interea narrat eadẽ: Bassi seruum venisse, qui nuntiaret, legiones Alexandrinas in armis esse: Bassum arcessi, Cassiũ exspectari. Quid quæris? Videtur resp. ius suum o recuperatura: sed ne quid antè. nosti horum exercitationẽ in latrocinio, & amentiã. Dolabella vir optimus. etsi, cũ scribebã, secũda mẽsa apposita, venisse eum ad Baias audiebam, tamen ad me ex Formiano scripsit quas literas cùm è balineo p exiissem, accepi: sese de attributione* omni summa fecisse, q Vectenum accusat. *tricatur scilicet, vt homo talis: sed ait totum negotium Sextium nostrum suscepisse, optimum quidem illum virũ, nostriq; amãtissimũ: quæro autem quid tãdẽ Sextius in hac re facere possit, quod non quis nostrûm? sed si

g L. (sic enim mauis me dicere) tu verò ad scribẽdum fecisti me alacriorẽ. Ad tuum enim iudicium, &c.
h v.c. Vettenum,
i v.c. Clælium
k v.c. quãquam, sed quod egerẽt. al. quã quã, si quid egerit de libertate retinẽda, qua certe &c.
l L. Itáne Gallo Canidio? O hominẽ nequã! al. Itáne Sullonio?
m al. Amiano
n sic v.c. al. Seruilia
o v. c. & L. reciperatura:

p v.c. exiissem, * Bos summa vi fecisse, q v.c. Vettenum.
* Vide Nonium cap. in tricones 85.

ſed ſi quid præter ſpem erit, facies vt ſciam. ſin eſt (vt arbitror) negotiũ perditum: ſcribes tamen: neque iſta res commouebit. Nos hìc [r] φιλοσοφούμεθα. Quid enim aliud? & τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος magnifice explicamus: προσφωνοῦμένque Ciceroni. Qua de re enim potiùs pater filio? deinde alia Quid quæris? Exſtabit opera peregrinationis huius. Varronẽ hodie, aut cras venturum [s] putabant. Ego autem in Pompeianum properabam: non quo hoc loco quidquam pulchrius: ſed interpellatores illic minùs moleſti Sed perſcribe, quæſo, quæ cauſa ſit [t] Myrtilo. Pœnas quidem illum pepẽdiſſe audiui. & ſatíſne patet, vnde [v] corruptus? Hæc cùm ſcriberem, * tantum quod exiſtimabam ad te orationem eſſe perlatam. Hui, quã timeo, quid exiſtimes. etſi quid ad me, quæ nõ ſit foras proditura, niſi rep. recuperata? de quo quid ſperem, non audeo ſcribere.

r v.c. *Philoſophumena : quid enim* &c.
s al. *putabam.*
t al. *in Myrtilo.*
v al. *correptus?*
* Lipſ. 4. Antiq. 19. *tãtum non exiſtimabã*

CICERO ATTICO, S. 14

VI. KAL. accepi à Dolabella literas, quarum exemplum tibi miſi: in quibus erat omnia ſe feciſſe quæ tu velles. ſtatim ei reſcripſi, & multis verbis gratias egi. ſed tamen ne miraretur cur idem iterum facerem, hoc cauſæ ſumpſi, quòd ex te ipſe coràm anteà nihil potuiſſem cognoſcere. Sed quid multa? literas hoc exemplo dedi.

Reliqua huius epiſtolæ pars, poſita eſt poſt epiſt. ad Dolabellam.

CICERO DOLABELLAE COS. SVO. 15

ANTEA cũ per literas Attici noſtri de tua ſumma liberalitate, ſummóq; erga ſe beneficio certior factus eſſem: cúmque tu ipſe etiam ad me ſcripſiſſes, te feciſſe ea quæ nos voluiſſemus: egi tibi gratias per literas his verbis, vt intelligeres, nihil te mihi gratius facere potuiſſe. Poſtea verò quàm ipſe Atticus ad me venit in Tuſculanum huius vnius rei cauſa, tibi vt apud me gratias ageret, cuius eximiam quandam, & admirabilem in cauſa

Buthro

Buthrotia voluntatem, & singularem erga se amorem perspexisset:teneri non potui, quin tibi apertiùs illud idē his literis declararem. Ex omnibusenim,mi Dolabella,studiis in me, & officiis,quæ summa sunt, hoc scito mihi & amplissimum videri,& gratissimum esse,quòd perfeceris,vt Atticus intelligeret,quantū ego te,quantum tu me amares. Quod reliquū est, Buthrotiam & causam,& ciuitatem,quāquam à te,cōstituta est(beneficia autem nostra tueri solemus)tamen velim receptam in fidē tuam, à méque etiam tibi commendatam,auctoritate & auxilio tuo [x] tectam velis esse. Satis erit in perpetuum Buthrotiis præsidij : magnáque cura & solicitudine Atticum,& me liberaris, si hoc, honoris mei causa, susceperis, vt eos semper à te defensos velis.quod vt facias, te vehementer etiam atque etiam rogo.

x al. *tutam*

Quæ sequuntur vsque ad nonam epist. pertinent ad superiorem Ciceronis ad Atticum epist. quæ est ordine 14.

HIs literis scriptis, me ad συντάξεις dedi: quæ quidē vereor, ne miniata cerula tua pluribus locis notandæ sint:ita sum μετέωρος, & magnis cogitationibus impeditur. * L.Antonio malè fit, siquidem Buthrotiis molestus est.Ego testimonium [y] composui:quod, cùm voles, [z] obsignabis.Tu,nummos [a] Arpinatum si L.Fadius ædilis petet, vel omneis reddito. Ego ad te alia epistola scripsi de LLS.CX. quæ Statio curarētur. Si ergo petet Fadius,ei volo reddi:præter Fadium,nemini.[1] Apud me item puto depositum Id scripsi ad Erotem, vt redderet.Reginam odi.me iure facere scit. sponsor promissorum eius,Ammonius: [b] quæ quidem promissorum eius erant φιλόλογα, & dignitatis meæ, vt vel in contione dicere auderem.Saram autem præterquam quòd nefariū hominem cognoui,præterea in me contumacem,semel eum omnino domi meæ vidi. cùm

* Initium est epistolæ Bosio.

y v.c. *conposui:*

z v.c. *obsignabitur. Nummos &c.* al. *obsignabo.Tu n.*

a L. *Arpinatium*

b L. *quæ quidē erāt* φιλόλ.

φιλο

c L. *quid ei opus esset:* φιλοφρόνως ex eo quærerem, [c] quid opus esset: Atticum se dixit quærere. Superbiam autem ipsius reginæ, cùm esset trans Tiberim in hortis, commemorare sine magno dolore nō possum. Nihil igitur cum istis: nec tam animū me, [d] quàm stomachum non habere arbitrātur. Profectionem meam, vt video, Erotis dispensatio impedit. nam cùm ex reliquis, quæ Nonis April. fecit, abundare debeam. cogor mutuari: quódq; ex istis fructuosis rebus [e] receptum est, id ego ad illud fanum sepositum putabam. sed hæc Tironi mandaui: quem ob eam causam Romam misi. te nolui impeditū impedire. Cicero noster quo modestior est, eò me magis commouet. Ad me enim de hac re nihil scripsit: ad quem nimirū potissimùm debuit. scripsit hoc autem ad Tironem: sibi post kal. April. (sic enim annuum tempus confici) nihil datū esse: tibi pro tua natura semper placuisse, téque existimasse, id etiam ad dignitatē meam pertinere, eum non modò liberaliter à nobis, sed etiam ornatè, cumulatéque tractari. Quare velim cures (nec tibi essem molestus, si per alium hoc agere possem) vt permutetur Athenas, quod sit in annuum sumptum, ei scilicet Eros numerabit. Eius rei causa Tironem misi Curabis igitur: & ad me, si quid tibi de eo videbitur, scribes.

d L. ex v. c. *quā vix stomachum hab.*

e L. *refectū est*, al. *redactum est*,

CICERO ATTICO, S. 16

TANDEM à Cicerone tabellarius: & mehercule literæ [f] πεπυκνωμένως scriptæ: quod ipsum προκοπὴν aliquā significaret. Itēque ceteri pręclara scribunt. Leonides tamen retinet suum illud ADHVC. summis verò laudibus [g] Erotes quid quęris? Vel verba mihi dari facilè patior in hoc, méque libenter præbeo credulū. Tu velim, * si quid tibi est à tuis scriptū, quod pertineat ad me, certiorē me facias. Narro tibi: hęc loca venusta sunt, abdita certè, &, si quid scribere velis, ab arbitris libera. sed nescio

f v. c. & L. πεπυκνωμένως

g v. c. & L. *Herodes.*

* Vet. Vatic. & Bos. à *Statix*

nescio quomodo οἶκος φίλος. Itaque me referunt pedes in Tusculanum. & tamen hæc ῥωπογραφία ripulæ, videtur habitura celerem satietatem. Equidem etiam pluuias metuo, si * prognostica nostra vera sunt. Ranæ enim ῥητορεύουσι. Tu, quæso, fac sciam vbi Brutum nostrum, & quo die videre possim.

* Versus Arati intelligit.

CICERO ATTICO, S. 27

DVAS epistolas accepi postridie Iduum, alteram eo die datam: alteram Idibus. Prius igitur superiori. de Bruto, cùm scies. de consulum ficto timore cognoueram. Sicca enim φιλοστοργως ille quidem, sed tumultuosiùs ad me etiam illam suspicionem pertulit. Quid tu autē? τὰ μὲν δὴ δεδομένα. nullū enim verbū h à Sire regio. non placet. De Pletorio vicino tuo, permolestè tuli, quemquam priùs audisse, quàm me. De Syro, prudenter L. Antonium per M. fratrem, vt arbitror, facillimè deterrebis, auctoritate, vel vi. sed nōdum acceperas literas, nec cuiquā, nisi L. Fadio ædili. aliter enim nec cautè, nec iure fieri potest. i Quòd scribis tibi deesse ɪ ɪ s. c. quæ Ciceroni curata sint: velim ab Erote quæras, vbi sit merces insularū. Arabioni de j Sitio nihil irascor. Ego de itinere k nisi explicato A, nihil cogito: quod idē tibi videri puto. Habes ad superiorem: nunc audi ad alteram. Tu verò facis, vt omnia, quòd Seruiliæ nō deest, id est Bruto. De regina gaudeo te nō laborare: l certè etiam tibi probari. Erotis rationes & ex Tirone cognoui, & vocaui ipsum. Gratissimum, quòd polliceris Ciceroni nihil defuturū. de quo mirabilia Messala: qui Lanuuio rediēs ab illis, venit ad me: & hercule ipsius literę: sic & φιλοστόργως, & m συχνῶς scriptæ, vt eas vel in acroasi audeam legere. quo magis illi indulgendum puto. De Buciliano n Sestium puto nō molestè ferre. Ego, si Tiro ad me, cogito in Tusculanū. tu vero, quidquid erit, quod me scire par sit, statim. * XVII. Kalend. * abibo.

h v. c. à Si regio.
i q. v. c. Sitio al. Sicio
k al. nisi explicato A, al. nisi explicaro A,
l v. c. teste etiā fort. testem
m L. εὐτόνως v. c. πινῶς
n L. Sextium
* Initium epistolæ Bos.
* Vox abibo. deest Bosio, & aliis quibusdam.

CICERO ATTICO, S. 18

ETsi satis videbar scripsisse ad te, quid mihi opus sit, & quid te facere vellē, si tibi cōmodum esset: tamē, cùm profectus essem, [o] & in lacu nauigarem, Tironem statui ad te esse mittendum, vt his negotiis quæ agerētur, interesset: atque etiā scripsi ad Dolabellam, me, si ei videretur, velle proficisci. petiíque ab eo [1] de mulis [p] vecturæ itineris, vt & in eis, cùm intelligo te distētissimum esse, quà de Buthrotiis, quà de Bruto [q] cuius etiam ludorum suorum curam, etiam administrationem, suspicor ex magna parte ad te [r] pertinere. vt ergo in eiusmodi re, tribues nobis paulùm operæ. nec enim multum opus est. Mihi res ad cædē, & eam quidem propinquam, spectare videtur. Vides homines, vides arma. prorsus non mihi videor esse tutus. sin tu aliter sentis, velim ad me scribas. domi enim manere, si recte possum, multò malo.

CICERO ATTICO, S. 19

QVidnam est, quod audēdum amplius de Buthrotiis? Stetisse enim te frustra scribis. quid autem se refert Brutus? Doleo mehercule te tam esse detentum: quod decem hominibus referendum est acceptum. Est illud quidem ἐργῶδες, sed * ἀνεκτον, mihíque gratissimum. De armis nihil vidi apertius. Fugiamus igitur, &, vt ais, coràm. Theophanes quid velit nescio. scripserat enim ad me: cui rescripsi, vt potui. mihi autē scribit venire ad me se velle, vt & de suis rebus, & quadā, quæ ad me pertinerent. Tuas literas exspecto. Vide quæso, ne quid temere fiat. Statius scripsit ad me, locutum secum esse Qu. Ciceronem valde asseueranter, se hæc ferre non posse: certum sibi esse ad Brutum & Cassium transire. Hoc enimuerò nunc discere aueo hoc ego quid sit, interpretari non possum. Potest aliquid [t] iratus Antonio: potest gloriam nouam quærere: potest totum esse χεδίασμα. Et nimirum ita est. Sed tamen & ego vereor, & pater cōturbatus est.

o v. c. & in l cuna vigilarem, non pla. Vet. Vat. Lacuna vigilarem, Lips. illa cura vigilarē, Bos. & in ea cū vigilarē,

p al. vectura, & itineris, vet. & in eis. Cum intelligo ted.

q L. cuius etiam ludorum curā, al. cuius etiā lud. scenicorum c.

r v. c. vetere.

s sic v. c. L. distētū: al. tam diu esse detentum:

* Vet. ἀνεκτον, Bos. ἀνεσόν,

t v. c. iratus

est. Scit enim quæ ille de hoc mecum, quędam ἔφατα. nolim planè, quid velit, nescio. A Dolabella mādata habebo, quæ mihi videbuntur. [v] id est nihil. Dic mihi: C. Antonius voluítne fieri Septemuir? fuit certè dignus. De Menedemo est, vt scribis. Facies omnia mihi nota. Egi gratias [x] Vectено. nihil enim potuit humanius.

v al. κᾆτ'.

x v.c. *Vetteno.*

CICERO ATTICO, S. 20

DOLABELLAE mandata sint quælibet, [y] modò aliquid, vel quod Niciæ nuntiem. Quis enim hæc, vt scribis, [z] ante? ne nunc dubitare quemquam prudentem, quin meus discessus desperationis sit, non legationis? Quòd ais, extrema quædam iam homines de rep. loqui, & eos quidem viros bonos: ego, quo die audiui, illum tyrannum in contione clarissimū virum appellari, subdiffidere cœpi. Postea verò, quàm tecum Lanuuij vidi nostros tantum spei habere ad viuendum, quantum accepissent ab Antonio, desperaui. Itaque, mi Attice, fortiter hoc velim accipias, vt ego scribo. genus illud interitus, [a] quo casurus es, fœdū duces, & quasi denuntiatum nobis ab Antonio. Ex hac [b] nassa exire constitui, non ad fugā, sed ad spem mortis melioris. Hæc [c] omnia culpa Bruti. Pompeium [d] Cartheiæ receptum scribis. Iam igitur contra hunc exercitum. Vtra ergo castra? Media enim tollit Antonius. illa infirma, hæc nefaria. Properemus igitur. sed iuua me consilio, Brundisione, an Puteolis. Brutus quidem subitò. sed sapienter. πάθω τι Quando enim illum? sed humana ferenda. Tu ipse eum videre nō potes. Dij illi mortuo qui vmquam Buthrotum Sed acta missa videamus quæ agēda sint. Rationes Erotis, etsi ipsum nondū vidi, tamen & ex literis eius, & ex eo, quod Tiro cognouit, propemodum cognitas habeo. Versuram scribis esse faciendam [e] mensium quinque, id est, ad Kal. Nou. LLS. CC. in eam diem cadere nummos, qui à Quincto debentur. Velim igitur, quoniam Tiro negat tibi pla-

y v.c. *mihi aliquid, vel q.*

z L. *antè nos? Nunc dubit.* v.c. *ante nos? N. d.*

a L. *quo casurus es,* vet. *qua causa cursus est,* al. *qua casurus est,* al. *quo casuri sumus,* al. *qua causa occursus est,* Bos. *qua causa & quorsus est,*

b v.c. *naxa*

c v.c. *omnis*

d v.c. *Careheia*

e v.c. & L. *mensum q.*

f v.c. *si ea te res n.* cere, me eius rei causa Romam venire: f si te ea res nihil offendet, videas vnde nummi sint: mihi feras expensum. hoc video in præsentia opus esse. Reliqua diligentiùs ex hoc ipso exquiram: in his de mercedibus dotalium prædiorum: quæ si fideliter Ciceroni curabuntur

g sic v.c. fort. *prolixiùs*) al. *largiùs*) (quamquam volo g laxiùs) tamen ei propemodum nihil h deerit. Equidem video mihi quoque opus esse viaticum. i sed id ex prædiis, vt cadet ita soluetur. Mihi autẽ opus est vniuerso quidem. Etsi mihi videtur iste, qui vmbras timet, ad cædem spectare: tamen, nisi explicata solutione, non sum discessurus. 4 Sitne autẽ * excitata, nécne, tecum cognoscam. Hanc putaui mea manu scribendam: itaque feci. De Fadio, vt scribis, vtique alij nemini rescribas velim hodie.

h v.c. *derit.*

i for. *sed ei ex præd.*

* al. *explicata*, Bos. *extricata*,

CICERO ATTICO, S. 21

NARRO tibi: Qu. pater exsultat lętitia. scripsit enim filius se idcirco profugere ad Brutum voluisse, quòd cùm sibi negotium daret Antonius, vt eum dictatorem efficeret, præsidium occuparet, id recusasset. Recusasse autem se, ne patris animum offenderet: ex eo sibi illum hostem. Tum me, inquit, collegi, verens, ne quid mihi ille iratus, tibi noceret. itaque eum placaui. Et quidem CCCC. certa, reliqua in spe. Scribit autem Statius illum cum patre habitare velle: hoc verò mirũ, & id gaudet. k quem tu illo certiorem nebulonem? E-πoχhὼ vestrã de re l Cani deliberationis probo. nihil eram suspicatus de tabulis. ἀκεραίως restitutam arbitrabar. Quæ differs, vt mecum coràm: exspectabo. tabellarios quoad voles, tenebis. es enim occupatus. Quòd ad Xenonẽ, probè. quod scribo, cùm absoluero. Quincto scripsisti, te ad eum literas. nemo attulerat. Tiro negat iam tibi placere Brundisium: & quidem dicere aliquid de militibus. At ego iam destinaram Hydruntem quidem. mouebãt me

k L. ex v. c. *Ecquẽ tu*

l L. *Canij*

tuæ

tuæ quinque horæ. Hic autem quantus πλοῦς; sed videbimus. Nullas à te XI. Kalend. quippe, quid enim iam noui? Cùm primùm igitur poteris, venies, ego propero, ne antè Sextus: quem aduentare aiunt.

CICERO ATTICO, S. 22

GRATVLOR nobis, Qu. filium exisse. molestus non erit. Pansam bene loqui credo. Semper enim coniunctum esse cũ Hirtio suo: amicissimum Bruto & Cassio puto, si expediet. sed quando illos videbit? inimicum Antonio: quando, aut cur? quousque ludemur? Ego autẽ scripsi, Sextum aduentare, non quò iam adesset, sed quia certè id ageret, ab armisque nullus discederet. Certè si pergit, bellum paratum est. Hic autem noster Cytherius, nisi victorẽ, neminem victurum. Quid ad hæc Pansa? vtro erit, si bellum erit? quod videtur fore, sed & hæc, & alia coràm. Hodie quidem (vt scribis) aut cras.

CICERO ATTICO, S. 23

MIRIFICE torqueor, sine dolore tamẽ, sed permulta mihi de nostro itinere in vtramque partem occurrũt. quousque, inquies? quoad erit integrum: erit autem vsque dũ ad nauem. Pansa si rescripserit, & meam tibi, & illius epistolam mittam. Silium exspectabam, cui ὑπόμνημα compositum, si quid noui. Ego literas misi ad Brutum: cuius de itinere etiam ex te velim, siquid scies, cognoscere. * Tabellarius, quem ad eum miseram, ex itinere rediit VII. Kal. Ei Seruilia dixit, eo die Brutum Puteolis profectum. Sanè dolui, meas literas redditas non esse. Silius ad me non venerat, causam composui. eum libellum tibi misi Te quo die exspectem, velim scire.

CICERO ATTICO, S. 24

DE meo itinere variç sẽtẽtiç Multi enim ad me. sed tu incũbe, quęso, in eã curã. magna res est An probas si ad Kalẽd. Ian. cogitamus? meus animus est ęquus, si tamẽ, vt, si nihil offensionis sit, & tuus. etiam scribe, quo die

mfor. *fuisse*
n al. *non q*
o al. *Citerius*,
p sic v.c. for *vtrobi erit*, al. *cu vtro erit*,
* Initium est epistolæ Bosio. qv.c. & L. *quem ad Brutũ mis.*
r L. *Brutũ H.II. prof.* vet. HNIS Bos. *Brutũ HIIII.*
sv.c. *sic tamen*, L. *ita tamẽ, vt, si*
t fort *& si tuus.*
v al *velim etiam scire quo d.* Vrs. *& tu etiam scribe quo die Olympia, quo mysteria scilicet, vt sciam.* vet. *Aueo etiã sci e quo die Olympia*

Olympia [v] quũ [x] mysteria scilicet, vt tu scires, Casus cõsilium nostri itineris iudicabit. Dubitemus igitur: [y] hyberna enim nauigatio odiosa, eoque ex te quæsieram mysteriorum diem. Brutum (vt scribis) visum iri à me puto. ego hinc volo prid. Kal.

CICERO ATTICO, S. 25

DE Quincti negotio video à te omnia facta. ille tamen dolet, dubitans vtrùm morem gerat Leptę, an fidem infirmet Silio *Mãdibili. L. Pisonem vellem exire legatum ψευδεγγράφῳ s. c. velim scire quid sit. Tabellarius ille, quem tibi dixeram à me ad Brutum esse misũ in Anagnimũ, ad me venit ea nocte, quæ proxima ante Kalendas fuit, literasque [z] ad me attulit: in quibus vnum alienum summa sua prudentia, [a] vt spectem ludos suos Rescripsi scilicet primùm me iam profectum: vt non integrum sit: dein ἀτοπώτατον esse, me, qui Romam omnino post hæc arma non accesserim, neque id tam periculi mei causa fecerim, quã dignitatis, subitò ad ludos venire. Tali enim tempore ludos facere, illi honestum est, [b] cui non necesse est spectare: mihi vt non est necesse [c] sic nec honestum est Equidem illos celebrari, & esse quàm gratissimos mirabiliter cupio: idque ita futurum esse confido: & tecũ ago, vt iam ab ipsa commissione ad me, quemadmodum [d] accipiantur: deinde omnino reliquorum dies singulos persequare. sed de ludis hactenus. Reliqua pars [e] epistolæ: illa nãque in vtramque: sed tamen nonnullos interdum iacit igniculos virileis. Quod quale tibi videretur, vt possis interpretari, misi ad te exẽplum epistolæ. quamquam mihi tabellarius noster dixerat, tibi quoque se attulisse literas à Bruto, [f] easque à Tusculano esse delatas. Ego itinera sic composueram, vt Non. Quint. Puteolis essem. valde enim festino: ita tamen, vt, quantum homo possit, quàm cautissimè nauigem.

v fort. quo x L. mysteria scilicet Vt tu scribis, casus cons. y v.c. & L. est enim hyberna nau. g. * vet. filio inendibili. al. filio amal. li. Bos. Silio inaudini L. Pisonem velle exire leg. tum. ψευδεγγράφῳ z L. ab eo attulit: a v.c. idem illud, vt sp. b L. sic ne honestum quidem est c v.c. cui necesse est spectare mihi vt d v.c. & L. accipiantur ꝟ ludi: dein de omnia reliquorum ludorum in dies singulos pers. e v.c. epistolæ, est illa quidem in vtramque partem: sed tamen &c. f v.c. easque ad te Tusculano esse del.

gem. 3 M. Aelium [g]cura libera. ei sine paucos specus in extremo fundo, & eos quidem subterraneos, seruitutis apud Talnæ quid habituros: id me iamiam nolle, neque mihi quidquã esse tãti: sed (vt mihi dicebas) quàm lenissimè, potiùs vt cura liberetur, quàm vt me succensere aliquis suspicetur. Idem de illo Tulliano, cupidè libero cum Cascelio loquare: parua res est. sed tu [i] bene attendisti. nimis callidè [k] agebatur: ego autem si mihi imposuisset aliquid, quod pænè fecit, nisi tua malitia affuisset animo iniquo tulissem. Itaque [l] vt erit, rem impediri malo. 4 Octauam partem [m] Tullij luminarium in ædium ad strane memineris. Cui Cerelia, videris mancipio dare ad eam summam, quæ sub præcone fuit maxima. id opinor esse CCCLXXX. Noui si quid erit, atque etiam, si quid prospicies, quod futurum putes, scribas ad me quàm sępissime velim. Varroni, quẽadmodum tibi mandaui, memineris excusare tarditatem literarum mearum. Mundus istum. [n] M. Ennius quid egerit de testamento, [o] curiosiùs facias me velim certiorem. Ex Arpinati VI. Non.

CICERO ATTICO, S. 26

GAVDEO id te mihi suadere, quod ego mea sponte pridie feceram. Nam cùm ad te VI. Non. darem eidem tabellario, dedi etiã ad [p] Sestiũ scriptas πάνυ φιλοστόργως. Ille autem quòd Puteolos [q] prosequitur, humanè: quòd queritur, iniustè. non enim ego tam illum exspectare, cùm de Cosano rediret, debui, quàm ille, aut non ire antequam me vidisset, aut citiùs reuerti. Sciebat enim me celeriter velle proficisci, seseq; ad me in Tusculanũ scripserat esse vẽturũ. Te, vt ad me discesseris, lacrymasse, molestè [r] ferebã. quod si, me pręsente fecisses: consiliũ totius itineris fortasse mutassẽ. sed illud præclarè, quòd te [s] consolata est spes breui tẽpore congrediẽdi: quæ quidẽ exspectatio me

g fort. cura liberabis. id me paucos specus in extremo f. & eos q. subt. seruit. ap. T. q. h. id me iam nolle, neq;
h v.c. & L. suscensere
i v.c. verè
k v.c. agebantur:
l v.c. & L. vt vt erit,
m for. Tullianarum ædium, ad Sirenæ meminerim cui. Carelia videris mancipio d.
n al. Menius al. M. Lenius
o v.c. (curios⁹ enim.)
p L. Sextiu
q v.c. persequitur, non pl.
r v.c. ferebo. fort. fero.
s v.c. consolata'st

maximè ſuſtentat. Meæ tibi literę non deerũt. De Bruto ſcribam ad te omnia. Librum tibi celeriter mittam. De Gloria, excudam aliquid ἡρακλείδειον quod lateat in theſauris tuis. De Planco, memini. Attica iure queritur. Quòd me de Bacchi, de ſtatuarum coronis certiorē feciſti, valde gratum: nec quidquam poſthac non modo tantũ, ſed ne tantulũ quidem prætenieris. [t] Et de Herode & Metio, meminero, & de omnibus quæ te velle [v] ſuſpicor. Modò turpem ſororis tuæ filium, cùm hæc ſcriberē. Aduentabat autem βωλύων cenantibus nobis.

t ſic v. c. al. *Et de Herode, & de Metio,*
vv. c. & L. *ſuſpicabor modò. Turp.*

CICERO ATTICO, S. 27

EGo, vt ad te pridie ſcripſeram, Nonis conſtitueram venire in Tuſculanum. Ibi igitur quotidie tuas literas exſpectabo, & maximè de ludis: de quibus etiam ad Brutum tibi ſcribendum eſt: cuius epiſtolæ, quam interpretari ipſe vix poteram, exemplum pridie tibi miſeram. Atticæ meæ velim me ita excuſes, vt omnem culpam in te transferas: & ei tamen confirmes, me minimè totum amorem eò mecum [x] abſtuliſſe.

x v. c. *attuliſſe.*

CICERO ATTICO, S. 28

BRVTI ad te epiſtolam miſi. Dij boni! quãta ἀμηχανία! cognoſces, cùm legeris. De celebratione [y] ludorum, tibi aſſentior. ad M. Aelium nullus tu quidem, domum. ſed, ſicubi inciderit. de Tulliano ſemiſſe, [z] M. Axianũ adhibebis, vt ſcribis. Quòd cum Coſiano egiſti, optimè. Quòd non ſolùm mea, verùm etiam tua expedit, gratum. Legationem probari meam gaudeo Quod promittis, dij faxint. Quid enim mihi meis iucundius? Sed iſtam, quã tu excipis, metuo, Brutum cùm conuenero, perſcribam omnia. De Planco, & Decimo, ſanè velim. Sextum ſcutum [a] abiicere. De Mũdo, ſi quid ſcies. Reſcripſi [b] ad omnia. nunc noſtra accipe. Qu. filius vſque Puteolos: mirus ciuis, vt tu Fauonium, Aſinium dicas: & quidē duas ob cauſas, [c] & vt mecum, & σπείσασθαι vult cum Bruto & Caſſio. Sed tu quid ais? Scio enim te familiarē eſſe

y v. c. & L. *ludorum Bruti, tibi aſſ.*
z al. *Maxianã adh.*
a v. c. *abiicere nolebam. De* L. *abiicere nolebã. De*
b v. c. & L. *ad omnia tua. nunc noſt.*
c L. *& mecum σπεισασθαι*

esse Othonum. [d]ait hic sibi [e]Iuliam ferre: cõstitutum enim esse [f]dissidium. Quæsiuit ex me pater, qualis esset fama. dixi, sanè nihil me audisse (nesciebã enim cur quæreret) nisi de ore, & patre. [g] Sed cur tu, inquam? At ille: filium velle. Tum ego, etsi ἐσόδελυπτόμην, [h] tamen negaui, putaui illa esse vera. [i] σκοπὸς hoc est enim huic nostro, nihil præbere. illa autem οὐ παρὰ τοῦτο. Ego tamen suspicor hunc, vt solet, hallucinari. Sed velim quęras (facilè autem potes) & me certiorem. Obsecro te, quid est hoc? Obsignata iam epistola, Formiani, qui apud me cenabant, Plancum se aiebant, hunc Buthrotium, pridie quàm hoc scribebam, id est, III. Non. [k] audisse dimissum, sine phaleris: seruulos autem dicere, eum, & agripetas eiectos à Buthrotiis. Macte. Sed, amabo te, perscribe mihi totum negotium. Vale.

d sic v.c.
e al. *Tuliã* Bos. *Iuliã ferè institutum est*.
f v.c. & L. *discidium*.
g L. ex v. c. *Sed quorsus? inquam*.
h v.c. *tamẽ negã putare me illa esse vera*.
i L. σκοπὸς *hic est en*.
k v.c. & L. *vidisse demissum*,

M. T. CICERONIS
EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM,
liber XVI.

CICERO ATTICO, S. I

Nonis Quinct. veni [a] in Puteolanũ, iens ad Brutum in Neside, hęc scripsi sed eo die, quo veneram, cenanti. Eros tuas literas. Itáne? Nonis Iuliis? mehercule istis. Sed stomachari totum diem licet.
1 quidquámne turpius, quàm Bruto nil? Redeo ad meum igitur,
2 [b] ἔλθωμεν. Nihil vidi. Sed quid est, quæso, quod agripetas Buthroti conscios audio? Quid autem Plancus tam cursim? (ita enim [c] meditabar) diem & noctem. Sanè cupio scire, quid sit. meã profectionẽ laudari gaudeo. Dymæos

a v.c. & L. *in Puteolanum, postridie iens ad Brutum in Nesidẽ, hæc*
b L. θέωμεν. al. ἔτ' ἐῶμεν.
c v.c. & L. *audiebam*;

agro pulsos,mare infestum habere,nil mirum. Videndum est,vt mansio laudetur. ἐν ἱμοπλεία Bruti videtur aliquid præsidij esse. sed opinor minuta nauigia.Sed iam sciã,& ad te cras De Ventidio, πανικὸν puto.de Sexto,pro certo habebatur,ad arma.Quod si verũ est, [d] sine bello ciuili video seruiendum.Quid ergo? [e] Kalend. Ian. in Pansa spes.λῆρος πολὺς in vino.& in sõno istorum. De ccx.optimè Ciceronis rationes explicentur.[f] [g] Ouius enim recenset multa,quæ vellem:in his,ne hoc quidem malum. in mandatis sat abundè.LLS.LXXII. satis esse, affatim prorsus. sed Xenonem [h] perexiguè,& γλίσχρως præbere, [i] minutatimque : quo plus permutasti,quàm ad fructum insularum:id ille annus habeat, [k] in quẽ itineris sũtus accessit. Hinc ex Kal. April.ad LLS. LXXX. accõmodetur. Nunc enim insulæ tantũ. Videndum enim est,quid,cũ Romæ erit.non enim puto socrum illam ferendam.Pindaro [l] de Cumano negarã. Nũc,cuius rei causa tabellarium miserim, accipe.Q.F.mihi pollicetur,se Catonẽ.Egit autẽ & pater, & filius, vt tibi sponderem.sed ita,vt tum crederes , cùm ipse cognosces. Huic ego literas ipsius arbitratu dabo. eæ te ne moueerint.Has scripsi in eam partem, ne me motum putares .Dij faxint,vt faciat ea,quæ promittit. Commune enim gaudium. sed ego nihil dico amplius. Is hinc VII.Id. Ait enim attributionẽ in Idus:se autem vrgeri acriter.Tu ex meis literis,quomodo respondeas,meditabere. Plura, cùm & Brutum videro, & Erotem remittã. Atticæ meæ excusationem accipio,eamque amo plurimùm:cui,& Piliæ salutem.

CICERO ATTICO, S. 2

SExto Id.duas epistolas accepi, vnã à meo tabellario,* alteram Bruti.De Buthrotiis, longè alia fama in his locis fuerat sed cum aliis multis hoc ferẽdum.Erotem remisi citiùs, quàm constitueram, [m] vt esset cum Hortensio, & quia [n] equitibus quidem ait se Idib. constituisse:

d fort. *non sine bello*
e v.c. *ad Kal. Ian.*
f v.c. *De cccx.*
g L. ex v. c. *Ouius enim recens. multa, q. v. in his ne hoc quidem malũ. LLS. LXXII. satis esse, affatim prorsus.*
h L. *perexiguè, & γλίσχρως præbere: quidquid plus permutasti, quã ad fr.*
i v.c. *id est minutatim*: fort. hæc sunt delẽda, vt non Ciceronis.
k fort. *ad quem itin.*
l al. *Decumano*
* Bos. *alteram à Bruti.*
m v.c. *vt esset qui Hortẽsio*, n al. *equitibus ait se* Bos. *Equilibus*

tuiſſe:Hortenſius verò impudēter. Nihil enim debetur ei,niſi ex tertia penſione:quæ eſt Kal. Sext.ex qua penſione ipſa maior pars eſt ei ſoluta,aliquanto ante diē. Sed hæc Eros videbit dib.De Publilio autē,quod perſcribi oportet, moram nō puto eſſe faciendā:ſed cùm videas quantū de iure noſtro deceſſerimus, [o] qui de reſiduis CCC.LLS. CC. præſentia ſoluerimus, reliqua [p] præſcribamus:Loqui cum eo (ſi tibi videbitur) poteris, eū commodum noſtrū expectare debere, cùm tanta ſit à nobis iactura facta iuris. Sed amabo te, mi Attice : videſne, quàm blandè ? Omnia noſtra, quoad eris Romæ,ita gerito,regito,gubernato,vt nihil à me exſpectes. quamquam enim reliqua ſatis apta ſunt ad ſoluendū:tamen fit ſæpe, vt ij,qui debent,non reſpōdeant ad tempus. Siquid eiuſmodi acciderit, ne quid tibi ſit fama mea potiùs.non modò verſura, verùm etiā venditione,ſi ita res coget, nos vindicabis. Bruto tuæ literæ gratæ erāt. fui enim apud illum multas horas in Neſide, cùm paulò antè tuas literas accepiſſem. Delectari mihi Tereo videbatur, & habere maiorē [q] Accio,quàm Antonio,gratiā.Mihi autem, [r] quæ lætiora ſunt,eo plus ſtomachi, & moleſtiæ eſt,populū Romanū manus ſuas nō in defendenda rep. [s] ſed in [s] laudando cōſumere.Mihi quidē videntur iſtorum animi incendi etiā ad repræſentandam improbitatē ſuam.ſed tamē, DVMMODO DOLEANT ALIQVID,doleant quilibet. Conſiliū meum quòd is quotidie magis laudari, non moleſtè fero: exſpectabámq;, ſiquid de eo ad me ſcriberes. Ego enim in varios ſermones incidebā. quin etiā idcirco trahebam, vt quàm diutiſſimè integrū eſſet. [2] Sed [t] quoniā Euro villa extrudimur,Brundiſiū cogito.Facilior enim,& exploratior deuitatio legionum fore videtur, quàm piratarū,qui apparere dicūtur. [v] Seſtius VI. Id. exſpectabatur:ſed nō venerat,quod ſciā. Caſſius cū claſſicula ſua venerat. Ego cùm eū vidiſſem [x] V.Kal.in Pompeianū cogitabam:inde

o V.C. *qui de reſ.*

p V. C. & L. *reſcribamus* al. *reliqua perſcribamus?*

q V. C. *Actio*, al. *Attio*,

r L. *quo lætiora ſ.*

s L. & V. C. *plaudēdo conſ.* al. *in plaudenda*

t V.C.&L. *quoniā ſurcilla extrud.* vet. *quoniā furoillo extrud.* al. *furere illo.*

v V. C. *Sextius*

x al. *V. Idus.*

y L. *Herculanum.* q. v. c. *Aeculanũ.* al. *Aculanum*
z al. *Iul a*
a v. c. *De Aebutio, non cr.*
b fort. *nec necesse habebis reddere, nõ reddes. Cum enim* &c.
c v. c. & L. *si de reb.*
d L. *si Brund.*

[y] Aculanum. nosti reliqua. De [z] Tutia ita putaram. [a] De C. Metio, non credo: nec tamen curo plus, quàm tu. Planco & Oppio scripsi equidem, quoniam rogaras: sed, si tibi videbitur, [b] ne necesse habueris reddere. cùm enim tua causa fecerint omnia, vereor, ne meas literas superuacaneas arbitrentur. Oppio quidẽ vtique: quem tibi amicissimũ cognoui. verùm, vt voles tu. Quoniã scribis hiematurum te in Epiro, feceris mihi gratum, si antè eò veneris, quàm mihi in Italiam, te auctore veniendum est. Literas ad me quàm sæpissime: [c] sed de rebus minùs necessariis, aliquem nactus. sin autẽ erit quid maius, domo mittito. ἡρακλείδειον, Brundisium salui, adoriemur. De gloria misi tibi. custodies igitur, vt soles: sed notentur eclogarij, quos Saluius bonos auditores nactus, in conuiuio duntaxat legat. mihi valde placent: mallem tibi. Etiam atque etiam vale.

CICERO ATTICO, S. 3

e L. *ego, addis mihi scr.*
f v. c. & L. *Herode*
* *ex.*

TV verò sapienter. nunc demum enim rescribo iis literis, quas mihi misisti, conuento Antonio Tiburi. Sapienter igitur, quod manus dedisti, quódq; etiam vltrò gratias egisti. certè enim, vt scribis, deseremur ocyùs à rep. quàm à re familiari. Quòd verò scribis, te magis delectari, O TITE, SI QVID [e] EGO, si quid agis, addis mihi scribẽdi alacritatẽ. Quòd Erotem non sine munusculo exspectare te dicis, gaudeo nõ fefellisse eam rem opinionẽ tuam: sed tamẽ idẽ σύνταγμα misi ad te retractatius, & quidẽ ἀρχέτυπον ipsum crebris locis inculcatũ, & refectum. Hunc tu tralatũ in macrocolum [1] lege in Arcano conuiuiis tuis: sed si me amas, hilaris, & bene acceptis, ne in me stomachũ erumpant, cùm sint tibi irati. De Cicerone, velim ita sit, vt audimus. De Xenone, coràm cognoscam: quamquã nihil ab eo arbitror neq; indiligẽter, neque illiberaliter. De [f] Herote faciam, vt mandas: & ea quæ scribis, ex Saufeio, & * è Xenone cognoscam. de Q. F. gaudeo tibi meas literas priùs à tabellario

meo,

meo, quàm ab ipso, redditas: quamquã te nihil fefellisset. verumtamen. sed exspecto, quid ille tecum, [g] quid tu vicissim: nec dubito, quin suo more vterque: sed eas literas Curiũ mihi spero redditurũ: qui quidem, etsi per se est amabilis, à méq; diligitur, tamen accedit magnus cumulus cõmendationis tuæ Literis tuis satis responsum est. Nunc audi, quod e:si intelligo scribi necesse non esse, scribo tamen. Multa me mouent in discessu: in primis [h] mehercule, quòd diiungor à te. Mouet etiam nauigationis labor, alienus non ab ætate solùm nostra, verùm etiã à dignitate: tempúsq; discessus subabsurdum. Relinquemus enim pacẽ, vt ad bellum reuertamur: quódq; temporis in prædiolis nostris & bellè ædificatis, & satis amœnis, cõsumi potuit, in peregrinatione cõsumimus. Consolantur hæc: aut proderimus aliquid Ciceroni: aut, quantũ profici possit, iudicabimus. deinde tu iam, vt spero, & vt promittis, aderis: quod quidem si acciderit, omnia nobis erunt meliora. Maximè autẽ me angit ratio reliquorum meorum: quæ quamquam explicata sunt, tamen, quòd & Dolabellæ nomen in his est, [i] & attributio est mihi nominũ ignota, cõturbor: nec me vlla res magis angit ex omnibus. Itaq; non mihi videor errasse, quòd ad Balbũ scripsi apertiùs, vt, siquid tale accidisset, vt nõ concurrerent nomina, subueniret: méque tibi etiam mandasse, vt, si quid eiusmodi accidisset, cum eo communicares. quod facies, si tibi videbitur, eoque magis, si proficisceris in Epirũ. Hæc ego conscendens e Pompeiano, tribus actuariolis, decẽ scalmis Brutus erat in Neside etiã nunc, Neapoli Cassius. Ecquid amas Deiotarum, & non amas [k] Eram? qui, vt Blesamius venit ad me, cùm ei præscriptum esset, nequid sine [l] Sestij nostri sentẽtia ageret: neque ad illũ, neque ad quemquam nostrûm retulit. Atticam nostram [m] cupio suauiari: ita mi dulcis salus visa est per te missa ab illa. Referes igitur ei plurimã, itémq; Piliæ dicas velim.

g for. *quid tu cum eo viciss.*

h v. c. *mercule*.

i v. c. & *attributione mihi nomina ignota*, nõ pl.

k v. c & L. *Hera?*

l v. c. & L. *Sexti nostri.*

m v. c & L. *cupio absentem suauiari:*

CICERO ATTICO, S. 4

ITA, vt heri tibi narraui, vel fortasse hodie (Q. enim altero die se aiebat) in Nesida, VIII. Id. Ibi Brutus. quàm ille doluit de Non. Iuliis? mirificè est conturbatus Itaq; sese scripturũ aiebat, vt venationẽ etiam, quę postridie ludos Apollinareis futura est, proscriberent III. Id. Quinct. Libo interuenit. Is Philonem, Pompeij libertum, & Hilarũ, [n] suum, venisse à Sexto cũ literis ad coss. siue quo alio nomine sunt. earum exemplum [o] nobis legit, siquid videretur. Pauca παρὰ λέξιν, ceteroqui & satis grauiter, & nõ contumaciter. tantum addi placuit, quod erat coss. solùm, vt esset præt. trib. pl. senatui, ne illi non proferrent eas, quæ ad seipsos missæ essent. Sextum autem nuntiauit cum vna solùm legione fuisse Karthagine: eiq; eo ipso die, quo oppidum [p] Boream cepisset, [q] nuntiatũ est de Cæsare: capto oppido miram lætitiam, commutationémq; animorum, concursúmq; vndique: sed illum ad sex legiones, quas in vlteriore reliquisset, reuertisse. Ad ipsum autẽ Libonem scripsit, nihil esse, nisi ad larem suũ liceret. summa postulatorũ, vt omnes exercitus dimittantur, qui vbiq; sint. Hæc ferè de Sexto. de Buthrotiis, vndiq; quærens, nihil reperiebam: alij concisos agripetas: alij Plancum, acceptis nummis, relictis illis, aufugisse: [r] itaq; non video sciturum me, quid eius sit, ni statim aliquid literarum. Iter illud Brundisium, de quo dubitabam, sublatum videtur. legiones enim aduentare dicũtur. hæc autem nauigatio habet quasdam suspiciones periculi. itaque constituebam vti ὁμοπλοίᾳ. Paratiorem offendi Brutum, quàm audiebam. nam & ipse Domitius bona plane habet dicrota, súntque nauigia præterea luculenta Sextij [s] Bucilliani, ceterorum. nam Cassij classem, quæ planè bella est, non numero vltra fretum. Illud est mihi submolestum, quòd parũ Brutus properare videtur. Primùm confectorum ludorũ nuntios exspectat: deinde, quantum intelligo, tardè

n v.c. *suũ libertum*, non pl.
o v.c. *nobis legit, dixi, quid videretur.*
p sic v.c. al *Eb. rã*
q v.c. & L. *nuntiatum esse de Cæs.*
r for. *Itaque video non sciturum*
s al. *Bucillani.*

tardè est nauigaturus, consistens in locis pluribus. tamen arbitror esse commodius tardè nauigare, quàm omnino non nauigare. Et, si, cùm processerimus, exploratiora videbuntur, [s] [t] & tectis vtemur.

CICERO ATTICO, S. 5

TVAS iam literas Brutus exspectabat, cui quidem ego non nouum attuleram de Tereo [v] Accij ille Brutum putabat. sed tamen rumoris nescio quid afflauerat, cõmissione Græcorum frequentiã non fuisse? [x] quæ quidẽ me minime fefellit. Scis enim, quid ego de Græcis ludis existimem. Nunc audi, quod pluris est, quàm omnia. Quinctus fuit mecum dies complureis, &, si ego cuperem, ille vel [y] plureis fuisset: sed [a] quantum fuit, incredibile est quàm me in omni genere delectarit: in eóque maximè, [b] in quo minimè satisfaciebat. sic enim communicatus est totus & scriptis meis quibusdam, quæ in manibus habebam, & assiduitate orationis, & præceptis, vt tali animo in remp. quali nos volumus, futurus sit. Hoc cùm mihi non modò confirmasset, sed etiam persuasisset, egit mecum accuratè multis verbis, tibi vt sponderem se dignũ & te, & nobis futurum: neque se postulare, vt statim crederes: sed, cùm ipse perspexisses, tum vt se amares. quòd nisi fidem mihi fecisset, iudicassémque hoc, quod dico, firmum fore: nõ fecissem id, quod dicturus sum. Duxi enim mecũ adolescentem ad Brutum. Sic ei probatum est quod ad te scribo, vt ipse crediderit, me sponsorem accipere noluerit, eúmq; laudans amicissimè mention tui fecerit: complexus, osculatúsque dimiserit. Quamobrem, etsi magis est quòd gratuler tibi, quàm quòd te rogem, tamen etiam rogo, vt, si [c] quæ minùs antea, propter infirmitatem ætatis, constanter ab eo fieri videbantur ea iudices illum abiecisse, mihíque credas, multum allaturam, vel plurimum potiùs, ad illius iudicium confirmandũ, auctoritatem tuam Bruto cùm sæpe iniecissem

t v. c. *et estu vtemur.* L. *Etesiis vtẽ.* al. *& tectis vtem.* al. *& testis vtemur.*

v L. *Attij.*

x v. c. & L. *quod q.*

y v. c. *plurus*

a for. *quã du fuit,*

b L. *in quo minimè putarã, satisfaciebat. sic enim commutatus est t.*

c al. *si qua*

de ὁμοπλοίᾳ non perinde atque ego putaram, arripere visus est. existimabam μετεωρότερον esse, & hercule erat, & maximè de ludis. At mihi, cùm ad villam redissem, Cn. Lucceius, qui multùm vtitur Bruto, narrauit illum valde morari, non tergiuersantem, sed exspectantem, siqui fortè casus. itaque dubito, an Venusiam tendam, & ibi exspectem de legionibus. si aberunt (vt quidam arbitrantur) Hydruntem. si neutrum erit ἀσφαλὲς: eôdem reuertar. Iocari me putas? moriar, si quisquam me tenet. præter te. etenim circumspice, sed [d] antè erubesco. [e] O dies in auspiciis Lepidi descriptos, & aptos ad consilium reditus nostri. magna ῥοπὴ ad proficiscendum tuis literis. atque vtinam te illic. sed vt conducere putabis. Nepotis epistolam exspecto, cupidus ille meorum, qui ea, quibus maximè γαυριῶ, legenda non putet? Et ais, μετ' ἀμύμονα: tu verò ἀμύμων. Ille quidem ἄμβροτος. Mearum epistolarum nulla est συναγωγή: sed habet Tiro instar septuaginta: & quidem sunt à quadam sumendæ: eas ego oportet perspiciam, corrigam. tum denique edentur.

d L. *ante quàm erubesco.*
e L. *O dies in auspiciis Lepidi lepidè descriptos, & aptè ad cõsil.* al. *O dies in auspiciis lepidè descr. & aptè ad* &c.

CICERO ATTICO, S. 6

Ego adhuc (perueni enim Vibonem ad Siccam) magis commodè, quàm strenuè, nauigaui: remis enim magnam partem: prodromi nulli. Illud satis opportunè: duo sinus fuerunt, quos tramitti oportet, Pæstanus, & Vibonensis: vtrumque [f] pedibus, equis transmisimus. Veni igitur ad Siccam octauo die è Pompeiano, cùm vnũ diem Veliæ constitissem: vbi quidem fui sanè libenter apud Talnam nostrum, nec potui accipi (illo absente præsertim) liberaliùs. [g] VIII. Kal. igitur ad Siccam. ibi tanquam domi meæ scilicet. itaq; obduxi posterum diem Sed putabam, cùm Rhegium venissem, fore, vt illic δολιχὸν πλόον ὁρμαίνοντες cogitaremus, corbitáne Patras, an actuariolis ad

f sic v. c. al. *pediu*, *& equis transm.* L. *pedibus transm.*
g cod. vulg. *VIII*

ad Leucopetram Tarentinorum, [1] [h] aſt inde Corcyram: &, ſi oneraria, ſtatímne freto, an Syracuſis. Hac ſuper re ſcribam ad te Rhegio. Mehercule, mi Attice, ſæpe mecum, ἡ δεῦρ᾽ ὁδὸς σοι τί δύναται. Cur ego tecum non ſum? Cur ocellos Italiæ, villulas meas, non video? Sed id ſatis ſupérque: [2] [i] tecum me non eſſe fugientem periculum. Nec id nunc quidem (niſi fallor) nullum eſt. ad ipſum enim reuocat me auctoritas tua. ſcribis enim, in cælum ferri profectionem meam: ſed ita, ſi ante Kal. Ian. redeam. quod quidem certè enitar. malo enim vel cum timore domi eſſe, quàm ſine timore Athenis tuis. Sed tamen proſpice, quò iſta vergant: mihíque aut ſcribe, aut (quod multò malim) affer ipſe. hæc hactenus. Illud velim in bonam partem accipias: me agere tecum, quod tibi maiori curæ ſciam eſſe, quàm ipſi mihi. Nomina mea, per deos expedi, exolue. [k] bella reliqui. ſed opus eſt diligentia, coheredibus pro Cluuiano Kal. Sext perſolutum vt ſit. Cum Publilio quomodo agendum ſit, videbis. non debet vrgere, quoniam iure non vtimur: ſed tamen ei quoque ſatisfieri planè volo. Terentiæ verò quid ego dicam? Etiam ante diem, ſi potes. quin, ſi vt ſpero, celeriter in Epirum: hoc, quod ſatiſdatò debeo, peto à te vt antè prouideas, planéque expedias, & ſolutum relinquas. Sed de his ſatis: metuóque ne tu nimium putes. nunc negligentiam meã cognoſce. De gloria librum [l] ad te miſi, & in eo proœmium id eſt, quod in Academico tertio. id euenit ob eam rem, quòd habeo volumen proœmiorum, ex eo eligere ſoleo, cùm aliquod σύγγραμμα inſtitui. Itaque iam in Tuſculano, qui non meminiſſem me abuſum iſto proœmio, conieci id in eum librum quem tibi miſi. Cùm autem in naui legerem Academicos, agnoui erratum meum. Itaque ſtatim nouum proœmium exaraui, & tibi miſi. Tu illud deſecabis, & hoc agglutinabis. Piliæ s. d. & Atticæ, deliciis, atque amoribus meis. Vale.

CICE

h L. *atque inde Corcyr.*

i v. c. & L. *tecũ me non eſſe? quid fugiẽtem? periculúmne? At id nũc quidem*

k v. c. & L. *bella reliqua reliquis.*

l v. c. *ad te miſſum, &*

CICERO ATTICO, S. 7

m v. c. VIII. Id. Sext.

[m] OCTAVO Id. Sext. cùm à Leucopetra profectus (inde enim tramittebam, stadia circiter CCC. processissem, reiectus sum Austro vehementi ad eandē Leucopetram. Ibi cùm ventum exspectarē (erat enim villa Valerij nostri, vt familiariter essem, & libēter) Rhegini quidam, illustres homines, eò venerunt Roma sanè recentes: in iis Bruti nostri hospes, qui Brutū Neapoli reliquisset. hæc afferebant: edictū Bruti, & Cassij: & fore frequentem senatū Kal. [n] à Bruto, Cassio literas missas ad cōsulareis, & prætorios: vt adessent, rogare. summam spem nuntiabant, fore, vt Antonius cederet, res conueniret, nostri Romam redirent. *Addebant etiam, me desiderari, subaccusari. Quæ cùm audissem, sine vlla dubitatione abieci consiliū profectionis, quo mehercule ne antea quidem delectabar. Lectis verò tuis literis, admiratus equidē sum, te tam vehementer sententiā commutasse: sed non sine causa arbitrabar. *Etsi quamuis non fueris suasor, & impulsor profectionis meæ, approbator certè fuisti, dummodò Kal. Ian. Romæ essem. Ita fiebat, vt dum minus periculi videretur, abessem: in flammam ipsam venirem. Sed hæc etiam si nō prudenter, tamen ἀνεμέσητα sunt: primùm quòd de mea sententia acta sunt: deinde etiā, si te auctore, quid debet, qui consiliū dat, præstare præter fidem? Illud admirari satis nō potui, quòd scripsisti his verbis, [o] BENE IGITVR TV, QVI ἀθανασίαν, [p] BENE [q] RELINQVE PATRIAM? An ego relinquebam? aut tibi relinquere videbar? Tu id non modò non [r] prohibebas, verùm etiam approbabas. Grauiora quæ restāt. VELIM σχόλιον ALIQVOD ELIMES AD ME, OPORTVISSE TE ISTVC FACERE. Itáne, mi Attice, defensione eget meum factū, præsertim apud te, qui id mirabiliter approbasti? Ego verò istum ἀπολογισμὸν συντάξομαι: sed ad eorū aliquē, quib. inuitis, & dissuadētibus profectus sum. Etsi, quid iā opus est, σχολίῳ; si per

n fort. à Bruto, & Cassio,

*al. Addebant subdesiderari, & subaccusaui.

* al. Etenim

o v. c. Veni

p v. c. Veni

q L. Relinques patriam? al. Relinquis patriam?

r al. inhibebas,

si perseuerasse͂,opus fuisset. At hoc ipsum non constanter. NEMO DOCTVS VMQVAM (multa aute͂ de hoc genere scripta sunt) MVTATIONEM CONSILII, INCONSTANTIAM DIXIT ESSE. Deinceps igitur hæc, NAM SI A PHAEDRO NOSTRO EXPEDITA EXCVSATIO ESSET, NVNC QVID RESPONDEMVS? Ergo id erat meum factum, quod Catoni probare non possim, flagitij scilicet plenum, & dedecoris. Vtinam à primo ita tibi esset visum. tu mihi, sicut esse soles, fuisses Cato. Extremum illud vel molestissimum. NAM BRVTVS NOSTER SILET, hoc est, non audet hominem id ætatis monere Aliud nihil habeo, [s] quod ex iis à te verbis significari putem. & hercule ita est. nam XVI. kal. Sept. cùm venissem Veliā, Brutus audiuit. Erat enim cum suis nauib apud [t] Haletē fluuiū, citra Veliam millia passuum III. Pedibus ad me statim. Dij immortales: quàm valde ille reditu, vel potiùs reuersione mea lętatus, effudit illa omnia quę tacuerat! vt recordarer illud tuū, NAM BRVTVS NOSTER SILET. Maximè autem dolebat, me kal. Sextil. in senatu non fuisse. Pisonem ferebat in cælum. Se autē lætari, quòd effugissem duas maximas vituperationes: vnam, quam itinere faciendo me intelligebā suscipere, desperationis ac relictionis reip. [v] flentes mecum vulgò querebantur: quibus de meo celeri reditu non probabam: alteram, de qua Brutus, & qui vnà erant (multi autem erant) lætabantur, [x] quòd eam vituperationem effugissem, me existimari ad Olympia. Hoc verò nihil turpius quouis reip. tēpore. sed hoc ἀναπολόγητον. Ego verò Austro [y] gratias miras ago, qui me à tanta infamia auerterit. Reuersionis has speciosas causas habes, iustas illas quidem & magnas: sed nulla iustior, quàm quod tu idem aliis literis: PROVIDE, SI CVI QVID DEBETVR, VT SIT VNDE PAR PARI RESPONDEATVR. MIRIFICA ENIM δυσχρηστία EST, PROPTER METVM ARMORVM. In freto medio hanc epistolam legi,

s L. *quod iis à te verb.*
t V.C. *Heletem*
v V.C. *euntes*
x L. *quod eā effugissem, me ex.*
y V.C. *gratias miras, qui me*

legi, vt, quid possem prouidere, in mentē mihi nō veniret, nisi quòd prȩsens me ipse defenderē Sed hæc hactenus, reliqua coràm. Antonij edictum legi, [a] à Bruto: & horum contrà, scriptum præclarè. Sed quid ista edicta valeāt, aut quò spectent, planè non video Nec ego nunc, vt Brutus censebat, istuc ad remp. capessendam venio. Quid enim fieri potest? nū quis Pisoni est assensus? nū rediit ipse postridie? sed abesse hanc ætatem longè à sepulcro negant oportere. Sed. obsecro te, quid est, quod audiui de Bruto? Piliam πειράζεσθαι παραλύσει, te scripsisse aiebat. Valde sum cōmotus, etsi idē, te scri ere. sperare melius. ita planè velim. [b] Dicas plur sal. & suauissim. Atticæ. Hæc scripsi nauigans, cùm Pompeianum accederem, XIIII. kalend.

z v. c. & L. *nisi vt præsens me ipse d.*

a L. *à Bruto, & Cassio: & hor.*

b v. c. & L. *Ei dicas plur.*

CICERO ATTICO, S. 8

QVVM sciam, quo die vēturus sim, faciam vt scias I.r pedimenta exspectanda sunt, quæ Anagnia veniunt: & familia ægra est. kalēdis vesperi, literæ mihi [c] ab Octauiano reddite sunt. magna molitur. Veteranos, [d] quíque Casili, & Calatiæ sunt, perduxit ad suam sententiam: nec mirum: quingenos denarios dat: cogitat reliquas colonias obire. Planè hoc spectat, vt, se duce, bellū geratur cū Antonio. Itaque video paucis diebus nos in armis fore. Quem autē sequamur? vide nomen, vide ætatem. Atq; à me postulat, primùm vt clàm colloquatur mecum [e] vel Capuȩ Puerile hoc quidē, si id putat clàm fieri posse Docuit [f] literis, id nec opus esse, nec fieri posse. Misit ad me Cæcinam quendam, Volaterranū familiarem suum, qui [g] hoc pertulit: Antoniū cum legione. Alaudarum ad vrbem pergere: pecunias municipiis imperare, legionem, sub signis ducere. Cōsultabat vtrùm Romā cum CIↃ.CIↃ. CIↃ. vereranorum proficisceretur, an Capuam teneret, & Antonium venientē excluderet: an iret ad treis legiones Macedonicas, quæ iter secun

c v. c. & L. *ab Octauiano. magna mol.*

d v. c. & L. *qui Casilini, & Cal.*

e v. c. & L. *vel Capuæ, vel nō longè à Capua.*

f v. c. *per literas,*

g v. c. *hæc*

ſecundum mare ſuperum faciunt: quas ſperat ſuas eſſe. [h] Hæ congiariũ ab Antonio accipere noluerunt, vt hic quidem narrat: & ei conuicium [i] grande fecerunt contionantémque reliquerunt. Quid quæris? Ducem ſe profitetur, nec nos ſibi putat deeſſe oportere. Equidem ſuaſi, vt Romam pergeret. videtur enim mihi & plebeculam vrbanam, & (ſi fidem fecerit) etiam bonos viros ſecum habiturus O Brute, vbi es? quantum εὐκαιρίαν amittis? Non equidem hoc diuinaui: ſed aliquid tale putaui fore. Nunc tuum conſilium exquiro: Romámne venio, an hîc maneo. an Arpinum? [l] ἀσφάλειαν [k] habet is locus? fugiam Romam, ne deſideremur, ſiquid actum videbitur. Hoc igitur explica. Numquam in maiore ἀπορίᾳ fui.

CICERO ATTICO, S. 9

BINAE [m] in die mihi literæ ab Octauiano: nunc quidem vt Romam ſtatim veniã: velle ſe rem agere per ſenatum. Cui ego nõ poſſe ſenatum ante kal Ian. Quod quidẽ ita credo. Ille autem addit, CONSILIO TVO. Quid multa? Ille vrget. ego autem [n] σκέπτομαι. non cõfido ætati: ignoro, quo animo. nil ſine Panſa tuo volo. Vereor, ne valeat Antonius. nec à mari diſcedere libet. & metuo, [o] ne qua ἀριστεία, me abſente. Varroni quidẽ diſplicet cõſilium pueri: [p] mihi non firmas copias habet. Brutum habere poteſt, & rem gerit palàm: cẽturiat Capuæ: dinumerat: iam iámque video bellum. Ad hæc reſcribe.

CICERO ATTICO, S. 10

TABELLARIVM meum kal Roma profectũ ſine tuis literis miror. [q] VI. Arpinum veni, ad IIII. in Sinueſſanum. Eodem die vulgò loquebantur, Antonium mãſurum eſſe Caſilini. itaque mutaui conſilium. ſtatueram enim rectà Appia Romam. facilè me ille eſſet aſſecutus. aiunt enim eum [r] Cæſariana vti celeritate. Verti igitur me à Minturnis Arpinum verſus. [s] Cõſtitueram vt [t] prid. Id. aut Aquini manerem, aut in Arcano. Nunc, mi Attice, tota

men

h L. *Eæ*

i v.c. *grane*

k L. *habet hic locus?* &c.

l fortaſſ. *cupio Romam*, al *fugam Romã*, al. *locus fuga an Romam, ne deſider. ſi quid actũ velimus.*

m L. *vno die*

n for. σκήπτομαι.

o v. c. *ne-qua*

p v.c. *mihi non, ſi firmas*

q v. c. & L. VI. *Kal. veni ad me in Sinueſſ.* al. VI. *kal. Arpinum veni in Sinueſſ. Eod.*

r al. *Caſarina*

s L. *Conſtitueram* II. *Idus vt aut Aquini manerẽ*, &c.

t v. c. II. *Idus*

mente incumbe in hanc curam. magna enim res est. Tria sunt autem, maneámne Arpini, an propiùs accedam, an veniam Romã. Quod censueris, faciam sed quamprimùm. auidè exspecto tuas literas. VI. Id. manè in Sinuessano.

CICERO ATTICO, S. II

NONIS accepi à te duas epistolas, quarum alteram kal. dederas. alteram prid. Igitur priùs ad superiorem. Nostrum opus tibi probari lætor: [1] ex quo [v] antè ipse posuisti quæ mihi florentiora sunt visa tuo iudicio. cærulas enim tuas miniatulas illas extimescebam. De Sicca ita est, vt scribis. [2] [x] ast ab ea ægrè me tenui. Itaque [y] perstringam sine vlla contumelia Siccæ, [z] & Septimiæ, tantũ vt sciant παῖδες παίδων sine vllo Luciliano, [a] eum ex C. Fadij filia liberos habuisse. Atque vtinam eum diem videam, cùm ista oratio ita libere vagetur, vt etiam in Siccæ domum introeat. Sed illo tempore opus est, quod fuit illis triũuiris. moriar, nisi facetè. Tu verò leges Sexto, eiúsque iudiciũ mihi perscribes, εἷς ἐμοὶ μύριοι. Caleni interuentum, & Caluennæ cauebis. Quòd vereris, ne ἀδολέσχος mihi tu? quis minùs? cui, vt Aristophani Archilochi iambus, sic epistola longissima quæque, optima videtur. Quòd me admones: tu verò etiam si reprehenderes, nõ modò facilè paterer, sed etiã lætarer: quippe cùm in reprehensione est prudẽtia cum εὐμενείᾳ. Ita libẽter ea corrigam, quæ à te animaduersa sunt, eodem iure, quo Rubriana, potiùs quàm quo Scipionis: & de laudibus Dolabellę [b] diruam cumulum. Attamẽ est isto loco bella (vt mihi videtur) εἰρωνεία, [c] quòd eum contra ciueis in acie. [3] Illud etiã malo, [d] INDIGNIVS ESSE HVNC VIVERE, quàm QVID INDIGNIVS. πινακογραφίαν Varronis tibi probari non molestè fero: à quo adhuc ἡρακλείδειον illud non abstuli. Quòd me hortaris ad scribẽdum: amicè tu quidẽ: sed me scito agere nihil aliud. [e] Grauedo tua mihi molesta est. Quæso adhi

v L. *anthe ipsa pos.*
x L. *à Fadia ægrè me ten.* al. *ab Attia ægrè me* al. *Aste ægrè* al. *Ast ægrè me tenui.* al. *à Septia ægrè* Bos. *At ægrè*
y for. *eam perstringã* Bos. ὑλλῶ
z v. c. *aut* al. *vllo*
a v. c. *eum ex Galli Fadij filia li.* L. *eum ex Caij Fadij filia* &c. al. *eũ ex. Q. Fadij fil.*
b L. *deruã*
c L. *quòd eũ ter contra cineis*
d L. *indignissimum esse h. v.* fort. *Nõne indignũ est hũc v.* for. *Nõne indignissimũ est h. v.* &c.
e v. c. *Grauido*

adhibe, quam soles, diligentiam. 4 O Tite tibi prodesse lætor. Anagnini sũt. Mustella ταξίαρχης, & Laco qui plurimum bibit Librũ, quem rogas, perpoliam, & mittam. Hæc ad posteriorẽ. Τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος, quatenus Panætius, absolui duobus illiustres sunt. sed, cùm initiò diuisisset ita tria genera exquirendi officij esse: vnum cùm deliberamus, honestum, an turpe sit: alterum vtile, an inutile: tertiũ, cùm hæc inter se pugnare f videãtur, quomodo iudicãdum sit: qualis causa Reguli: redire, honestum: manere, vtile: de duobus primis præclarè disseruit, de tertio pollicetur se deinceps g scripturum: sed nihil scripsit. Eum locum Posidonius persecutus: ego autem & eius librũ h accersiui, & ad Athenodorum Caluum scripsi, vt ad me τὰ κεφάλαια mitteret: i quem exspecto: quem velim cohortere, & roges, vt quamprimùm in eo est περὶ τοῦ κατὰ περίστασιν καθήκοντος Quòd de inscriptione quæris, nõ dubito, quin τὸ καθῆκον officium sit: nisi quid tu aliud: sed inscriptio plenior DE OFFICIIS. προσφωνῶ autem Ciceroni filio. visum est non ἀνοικεῖον. De Myrtilo dilucidè. O qualeis tu sẽper istos! Itáne in D. Brutum de istis. Ego me, vt scripseram, s k in Pompeianũ non abdidi: primò tẽpestatibus, quibus nihil tetrius, deinde ab Octauiano quotidie literæ, vt negotium susciperẽ, Capuam venirẽ, iterum remp. seruarem. Romam vtique statim, Αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ᾽ ὑποδέχθαι. Is tamen egit sanè strenuè, & agit. Romã veniet cum manu magna. Sed est planè puer. putat senatum statim. Quis veniet? Si venerit, quis l incertis in rebus offẽdet Antonium? kal. Ian. erit fortasse præsidio, aut quidem antè depugnabitur. Puero municipia mirè fauent. Iter enim faciens in Sãnium, venit Cales, mãsit Theani. Mirifica ἀπάντησις, & cohortatio. Hoc tu putares: ob hoc ego citiùs Romam, quàm constitueram, simulac constituero, scribam. Etsi nondum stipulationes legeram (nec enim Eros venerat) tamen rem

f al *videntur*,

g *scripturũ*: abest à q. v. c.

h L. *arcessiui*,

i q. v c. & L *quæ exspecto: quẽ velim coh.*

k L. *in Põpeianũ abdidi:*

l L. & v. c. *incertis reb.*

rem prid Id. velim conficias. Epistolas Catinā, [m] Tauromenon, Syracusas commodiùs mittere potero, si Valerius interpres ad me nomina gratiosorum scripserit. Alij enim sunt aliàs, nostriq́ue familiare fere demortui: publicè tamen scripsi si vti vellet eis Valerius: aut mihi nomina mitteret. De Lepidianis feris Balbus ad me. Vsque ad III. Kal. exspectabo tuas literas, déque Torquati negotiolo sciturum puto Quincti literas ad te misi, vt scires quàm valde eum amaret quē dolet à te minùs amari. Atticæ quoniam (quod optimum in pueris est) hilarula est, meis verbis suauium des. Vale.

m L. *Tauromenium*,
n Lāb. *De Lepidanis feris*,
o L. *vnde me de Torq neg. al. mé q; de Torquati negotiolo sc.*

CICERO ATTICO, S. 12

OPPII epistolæ quia perhumana erat, tibi misi exēplum de Ocella dum tu muginaris, nec mihi quidquam rescribis, cepi consiliū domesticum. Itaq; me prid. Id. arbitror Romæ futurum. Cōmodiùs est visum frustra me istic esse, cùm id non necesse esset, quàm si opus esset non adesse: & simul, ne intercluderer, metuebā. Ille enim iam aduentare potest: etsi varij rumores, multique, quos cuperem veros. nihil tamen certi. Ego verò, quidquid est, tecū potiùs, quàm animi pendeam cùm à te absim, & de te, & de me. [p] Sed quid tibi dicam? [q] Bonum animum de ἡρακλειδείῳ Varronis, negotia salsa. me quidem nihil vmquam sic delectauit. Sed hæc, & alia maiora, coràm. Vale.

p V. c. & L. *Sed quid tibi dicā?*
q V. c. *Bonum enim de ἡρακλειδείῳ* non pl.

CICERO ATTICO, S. 13

O CASVM mir ficum! V. Id cùm antè lucem de Sinuessano surrexissem, venissémque dilucu'o ad Pontem [r] Tiretium, qui est Minturnis, in quo flexus est ad iter Arpinas, obuiam mihi fit tabellarius, qui me offendit δολιχὸν πλόον ὁρμαίνοντα. Ego statim, Cedò, inquam, si quid ab Attico. Nondum legere poteramus. nam & lumina dimiseramus, nec satis lucebat. cùm autem luceret, antè scripta epistola ex duabus tuis, prior mihi legi cœpta est.

r V. c. *Tirenam*,

est. Illa omnium quidem elegātiſſima (ne ſim ſaluus. ſi aliter ſcribo ac ſentio) nihil legi humanius Itaque veniam quo vocas, modò adiutore te: ſed nihil tā κπ οςδ ιόνυσον mihi primò videbatur, quàm ad eas literas quibu ego à te conſilium peti ram, te mihi iſta reſcribere Ecce tibi altera qua hortaris παρ' ἐμοὶ ἐμόεντα μίμαντα, Νησου ἐπ: ψυτιις, [s] Appiā ἐπ' ἀσι- στερὲ χον.α Itaque eo die manſi Aquini [t] longulum ſanè iter, & via inepta Inde poſtridie manè proficiſcens, has literas [t] dedi, & quidē vt à me dimitterem inuitiſſimus, fecerūt Erotis l·teræ. Rem tibi Tiro narrabit Tu quid faciendum ſit, videbis: præterea poſsímne propiùs accedere (malo enim eſſe in Tuſculano, aut vſpiam in ſuburbano) an etiam longiùs diſcedendum [v] putas? Crebrò ad me velim ſcribas erit autem quotidie cui des. Quòd præterea conſulis, quid tibi cenſeam faciundum, difficile eſt, cùm abſim. Verumtamen, ſi pares æquè inter ſe, quieſcendū: ſin latiùs manabit: & quidem ad nos, deinde communiter. Auidè tuum cōſilium exſpecto. Timeo ne abſim cùm adeſſe me ſit honeſtius: venire non audeo. De Antonij itineribus neſcio quid aliter audio, atq; vt ad te ſcribebam. Omnia igitur velim explices, & ad me certa mittas. De reliquo quid tibi ego dicam? ardeo ſtudio hiſtoriæ. Incredibiliter enim me commouet tua cohortatio: quæ quidē nec inſtitui, nec effici poteſt ſine tua ope. Coràm igitur hoc quidē cōferemus: in præſentia mihi velim ſcribas, [x] quibus coss. C. Fānius M. F tribunus pleb fuerit Videor mihi audiſſe, [y] P. Africano, L. Mummio. id igitur quæro. Tu mihi de his rebus, quæ nouantur, omnia certa, clara. III Id. ex Arpinati.

s V. C. *Appiam ſcili- cet ἐπ'*

t L. *dedi, Tironē qui dem vt q.*

v L. *putes?*

x L. *quibus cenſ.*

y V. C. *P. Africano, L. Mūmio cenſorib.*

CICERO ATTICO, S. 13

NIHIL erat planè, quod ſcriberem. nam cùm Puteolis eſſem, quotidie aliquid noui de Octauiano, multa etiā falſa de Antonio.

Ad ea

Ad ea autem, quæ scripsisti (treis enim acceperã III Id à te epistolas) valde tibi assentior, si multũ possit Octauianus, multò firmiùs acta tyranni comprobatum iri, quàm in Telluris, atque id contra Brutum fore. sin autem vincitur: vides intolerabilem Antonium: vt, quem velis, nescias. O [z] Sestij tabellarium, hominem nequam: postridie Puteol s Romæ se dixit fore. Quòd me mones, vt pedetẽtim: assentior: etsi aliter cogitabam. nec me Philippus, aut Marcellus mouet alia enim eorum ratio. &, si non est, tamẽ videtur. Sed in isto iuuene, quãquam animi satis, auctoritatis parum est. tamẽ vide, si forte in Tusculano rectè esse [b] possim, ne id melius sit (ero libẽtiùs: nihil enim ignorabo) an hoc, cùm Antonius venerit. Sed, vt aliud ex alio. mihi non est dubium, quin, quod Græci καθῆκον, nos officium. Id autẽ quid dubitas, quinetiam in rempu. præclarè caderet? nónne dicimus coss. officium, senatus officiũ? Præclarè conuenit, aut da melius. Malè narras de Nepotis filio. valde mehercule moueor, & molestè fero. Nescieram omnino, esse istum puerum. Caninium perdidi, hominem quod ad me attinet, non ingratum. Athenodorũ nihil est quòd hortere. misit enim satis bellũ ὑπόμνημα. [c] Grauedini, quæso, omni ratione subueni. Quinctus tui patris nepos scribit ad patris mei nepotem, se ex Nonis his, quibus nos magna gessimus, ędem Opis explicaturum, idque ad populum. videbis igitur, & scribes. Sexti iudicium exspecto.

z L. Sextij

a v. c. pedetemptim.

b al. possũ, id ne meli' sit

c v. c. Grauidini,

d v. c. tui pronepos scr.

CICERO ATTICO, S. 14

NOLI putare pigritia me facere, quòd non mea manu scribã: sed [e] mehercule pigritia. nihil enim habeo aliud quod dicã. & tamẽ in tuis quoque epistolis Alexim videor agnoscere. sed ad rem venio. Ego, si me non improbissimè Dolabella tractasset, dubitassem fortasse, vtrùm remissior essem, an summo iure con

e v. c. mercule

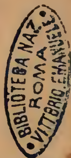
partim summa cum eius offensione domi remanserunt, Attici autem quies tantopere Cæsari fuit grata, vt victor, cùm priuatis pecunias per epistolas imperaret, huic non solùm molestus non fuerit, sed etiam [p] sororis filium, Quinctum Ciceronem ex Pompeij castris concesserit. Sic vetere instituto vitæ, effugit noua pericula. Secutum est illud, occiso Cæsare, cũ resp. penes Brutos videretur esse, & Cassiũ, ac tota ciuitas se ad eum conuertisse videretur. sic M. Bruto vsus est, vt nullo ille adolescens æquali familiariùs, quàm hoc sene: neque solũ eum principem consilij haberet, sed etiam in conuictu. Excogitatum est à quibusdam, vt priuatum ærarium, Cæsaris interfectoribus ab equitibus Romanis constitueretur: id facilè effici posse arbitrati sunt, si & principes illius ordinis pecunias contulissent. Itaque appellatus est à C. Flauio, Bruti familiari, Atticus, vt eius rei princeps esse vellet. At ille, qui officia amicis præstanda sine factione existimaret, sẽperque à talibus se consiliis remouisset, respõdit, siquid Brutus de suis facultatibus vti voluisset, vsurum, quantum eæ paterentur. [q] sed neque cum quoquam de ea re collocuturum, neque coiturum. Sic ille consensionis globus huius vnius dissensione disiectus est. Neque multò pòst superior esse cœpit Antonius, ita vt Brutus & Cassius, prouinciarũ, [r] quæ iis necis causa datæ erãt à coss. desperatis reb⁹, in exsilium proficiscerẽtur. Atticus, qui pecuniã simul cũ ceteris cõferre noluerat florẽti illi parti, abiecto Bruto, Italiaq; cedẽti, LLS.C.M. muneri misit. eidem in Epiro absens CCC. iussit dari, neq; eò magis potẽti adulatus est Antonio, neq; desperatos reliquit. Secutũ est bellũ gestũ apud Mutinã, in quo si tantũ eũ prudẽtẽ dicã, minùs quã debeã prędicem: cũ ille potiùs diuinus fuerit: si diuinatio appellanda est, perpetua naturalis bonitas, quę nullis casibus [s] agitur, neq; minuitur. Hostis Antonius iudicat⁹, Italia cesserat: spes restituendi nulla erat. Non

p al. *sororis, & Q. Ciceronis filiũ, ex Põp.*

q L. *se neque*

r L. *quæ iis dicis causa d.*

s L. *neque agitur*, al. *neque angitur*,

solùm eius inimici, qui tum erant potentissimi, & plurimi. sed etiam amici, aduersariis eius se dabant, & in eo lædendo [t] aliquam consecuturos sperabant commoditatem, [v] Antonij familiareis sequebantur, vxorem Fuluiam omnibus rebus spoliare cupiebant, liberos etiam exstinguere parabant. Atticus cùm Ciceronis intima familiaritate vteretur, amicissimus esset Bruto, non modò nihil iis indulsit ad Antonium violandum, sed è contrario familiareis eius ex vrbe profugienteis quantum potuit texit: quibus rebus indiguerunt, adiuuit: P. verò Volumnio ea tribuit, vt plura à parente proficisci non potuerint. Ipsi autē Fuluiæ, cùm litibus distineretur, magnisque terroribus vexaretur, tanta diligentia officiū suū præstitit, [x] vt nullum illa præstiterit vadimonium sine Attico. sponsor omnium rerum fuerit. Quinetiam cùm illa fundum secunda fortuna emisset in diem, neque post calamitatem versuram facere potuisset, ille se interposuit, pecuniamque sine fœnore, sineque vlla stipulatione ei credidit: maximum existimans quęstum, memorem gratumque cognosci: simulq; aperire, se non fortunæ, sed hominibus solere esse amicum. Quæ cùm faciebat, nemo eū tēporis causa facere poterat existimare. nemini enim in opinionem veniebat Antonium rerū potiturum. Sed sensim is à nonnullis optimatibus reprehendebatur, quòd parum odisse malos ciueis videretur. Ille autem sui iudicij, potiùs quid se facere par esset, intuebatur quā quid alij laudaturi forent [y] Cōuersa fortuna est. Vt Antonius rediit in Italiam, nemo non magno in periculo [z] Atticū putarat, propter intimam familiaritatem Ciceronis & Bruti. Itaque ad aduentum imperatorum de foro decesserat, timens proscriptionem: latebatque apud P. Volumnium, cui (vt ostendimus paulò antè) opem tulerat. Tanta varietas iis temporibus fuit fortunæ, vt modò ij, modò illi in summo essent, aut fastigio, aut periculo.

[t] L. *se aliquam*

[v] L. *eius familiareis insequebantur,*

[x] L. *vt nullum illa stiterit vadimonium*

[y] L. *Cōuersa subitò fortuna est.*

[z] L. *Atticū futurū put.*

periculo habebatque secum [z] Quinctum Gellium Canium æqualem, simillimumq; sui. Hoc quoque sit Attici bonitatis exemplum, quòd cum eo, quem puerum in ludo cognorat, adeò coniunctè vixit, vt ad extremam ætatem amicitia eorum creuerit. Antonius autem, etsi tãto odio ferebatur in Ciceronem, vt non solũ ei, sed etiam omnibus suis amicis esset inimicus, eosque vellet proscribere: multis hortantibus tamen, Attici memor fuit officij, & ei, cũ requisisset vbínam esset, sua manu scripsit, ne timeret, statimque ad se veniret: se eum, & Gellium Canium de proscriptorum numero exemisse: ac, [a] nequod periculum incideret, quòd noctu fiebat, præsidium ei misit. Sic Atticus in summo timore, non solùm sibi, sed etiã ei, quem carissimum habebat, præsidio fuit. Neque enim suæ solùm à quoquam auxilium petiit salutis, sed cõiunctim, vt appareret nullã seiunctam sibi ab eo [b] velle fortunam. Quòd si gubernator præcipua laude fertur, qui nauem ex hieme, marique scopuloso seruat: cur non singularis eius existimetur prudentia, qui ex tot, tãque grauibus procellis ciuilibus ad incolumitatem peruenit? Quibus ex malis [c] vt se emerserat, nihil aliud egit quàm vt plurimis, quibus rebus posset, esset auxilio, cùm proscriptos præmiis imperatorum vulgus cõquireret: nemo in Epirum venit, cui res vlla defuerit. nemini non ibi perpetuò manendi potestas facta est. quin etiam post prœlium Philippense, interitumque C Cassij & M Bruti, L. Iulium Mocillam, [d] prætorium, & eius filium, Aulumque Torquatum, cæterosque pari fortuna perculsos, [e] instituerit tueri, atque ex Epiro iis omnia Samothraciam supportari iusserit. Difficile enim est omnia persequi, & non necessaria. Illud vnũ intelligi volumus: illius liberalitatem, neque temporariã, neque callidam fuisse. Id ex ipsis rebus ac tẽporibus [g] indicari potest, quòd nõ florẽtibus se venditauit, sed afflictis sẽper succurrit, qui quidẽ Seruiliã,

z L. *Q. Gell.*

a L. *nequod in periculũ*

b L. *velle esse fort.*

c L. *vt se emersit,*

d al. *prætorem,*

e L. *instituit*

f L. *iussit.*

g L. *indicari*

Bruti matrem, non minùs post mortem eius, h quàm florentem, coluerit. Sic liberalitate vtens, nullas inimicitias gessit, quòd neque lædebat quemquam, neque, siquam iniuriam acceperat, i nō malebat obliuisci, quàm vlcisci. Idem immortali memoria k percepta retinebat beneficia. Quæ autem ipse tribuerat, tamdiu meminerat, quoad ille gratus erat, qui acceperat. Itaq; hic fecit, vt verè dictū videatur, *Sui cuique mores fingunt fortunam.* Neque tamen priùs ille fortunam, quàm se ipse finxit, qui cauit ne qua in re iure plecteretur. His igitur rebus effecit, vt M. Vipsanius Agrippa, intima familiaritate coniunctus adolescenti Cæsari, cū propter suam gratiam, & Cæsaris potentiam, nullius conditionis non haberet potestatem, potissimùm eius deligeret affinitatem, l peroptaretque equitis Romani filiam generosam nuptiis. Atque harum nuptiarum conciliator fuit (non enim est celandum) M. Antonius m triumuir reip. cuius gratia cùm augere possessiones posset suas, n tantum abfuit à cupiditate pecuniæ, vt nulla in re vsus sit ea, nisi in deprecandis amicorum, aut periculis, aut incommodis. Quod quidem o sub ipsa proscriptione perillustre fuit. Nam cùm L. Saufeij, equitis Ro. æqualis sui (qui cum eo complureis annos studio ductus Philosophiæ p habitabat, habebatque in Italia pretiosas possessiones) triumuiri bona vēdidissent, consuetudine ea, qua tum res gerebantur: Attici labore, atque industria factum est, vt eodem nūtio Saufeius fieret certior, se patrimonium amisisse, & recuperasse. Idem L. Iulium Calidium (quē post Lucretij Catullique mortem multò elegantissimum poëtam nostram tulisse ætatem verè videor posse contēdere, neque minùs virum bonū, optimisq; artibus eruditū) post proscriptionem equitum, propter magnas eius Africanas possessiones, in proscriptorum numerum à P. Volumnio, præfecto fabrûm Antonij, absentē relatum, expediuit. Quòd in præsenti vtrùm ei labo

h L. *quàm florente,*
i al. *malebat vlcisci, quàm obliuisci.*
k L. *præcepta*
l L. *præoptarétque*
m L. *triūuir reip. cōstituendæ:*
n L. *tantū afuit*
o L. *sub ipsam pros.*
p L. *Athenis habitabat,*

laboriosius, an gloriosius fuerit, difficile fuit iudicare: & in eorum periculis, non secus absenteis, quàm præsenteis amicos, Attico esse curæ cognitum est. Neque verò minùs ille vir, bonus paterfamilias habitus est, quàm ciuis: nam cùm esset pecuniosus, nemo illo minùs fuit emax, minùs ędificator, neque tamen non in primis bene habitauit, omnibusq́; optimis rebus vsus est. Nam domum habuit in colle Quirinali [q] Pamphilianam, ab auunculo hereditate relictam: cuius amœnitas non ædificio, sed silua constabat. Ipsum enim tectum antiquitus constitutum, plus salis, quàm sumtus habebat: in quo nihil commutauit, nisi siquid vetustate coactus est. Vsus est familia, si vtilitate iudicādum est, optima: si forma, vix mediocri. Namq́ue in ea erant pueri literatissimi, anagnostę optimi, & plurimi librarij, vt ne pedisequus quidem quisquam esset, qui non vtrumque horum pulchre facere posset. Pari modo artifices ceteri, quos cultus domesticus desiderat, apprimè boni: neque tamen horum quemquam, nisi domi natum, domiq́ue factum habuit: quod est signum non solùm continentiæ, sed etiam diligentiæ. nam & non intemperanter cōcupiscere, quod à pluribus videas, continentis debet duci: & potiùs diligentia, quàm pretio parare, non mediocris est industriæ. Elegans, non magnificus: splendidus, nō sumtuosus, omni diligentia [r] munditiam non affluentem affectabat. [s] Suppellex non modica, non multa, vt in neutram partem conspici posset Nec hoc pręteribo, quamquam nonnullis leue visum iri putem, cùm in primis lautus esset eques Romanus, & non parū liberaliter in domum suam omnium ordinū homines inuitaret, sciimus non amplius quàm terna millia ęris perequè in singulos menses, ex ephemeride eum expensum sumtui ferre solitum, atque hoc nō auditum, sed cognitum prędicamus. sępe enim, propter familiaritatē, domesticis rebus interfuim[?]. Nemo in cōuiuio

q L. *Tamphilianam*, al. *Cæcilianam*,

r for. *munditiam, non affluentiā, affectabat.*

s L. *Suppellex modica, nō multa.*

t fort. *vt in neutrā partem nimius conspici posset.*

eius aliud ἀκρόαμα audiuit, quàm anagnosten: quod nos quidem iucundissimum arbitramur. neque vmquam sine aliqua lectione apud eum cenatum est: vt non minùs animo, quàm vẽtre conuiuæ delectarentur. námque eos vocabat, quorum mores à suis non abhorrerent. Cùm tanta pecunię facta esset accessio, nihil de quotidiano cultu mutauit, nihil de vitæ consuetudine: tantaque vsus est moderatione, vt neque in ℒℒS. vicies, quod à patre acceperat, parum se splendidè gesserit: neque in ℒℒS. centies affluentiùs vixerit, quàm instituerat, parique fastigio steterit in vtraque fortuna: nullos habuit hortos, nullam suburbanam, aut maritimam sumtuosam villam, neque in Italia, præter Ardeatinum & Nomentanum rusticũ prædium: omnisque eius pecuniæ reditus constabat in Epiroticis & vrbanis possessionibus: ex quo cognosci potest, eum vsum pecuniæ non magnitudine, sed ratione metiri solitum. Mẽdacium, neque dicebat, neque pati poterat. Itaque eius comitas non sine seueritate erat, neque grauitas sine facilitate: vt difficile esset intellectu, vtrùm eum amici magis vererentur, an amarent. Quidquid rogabatur, religiosè promittebat: quòd non liberalis, sed leuis arbitrabatur, polliceri quod præstare nõ posset. Idem in nitendo, quod semel admisisset, tanta erat cura, vt non mandatam, sed suam rẽ videretur agere. [y] Nusquam suscepti negotij eum pertæsum est. Suam enim existimationem in ea re agi putabat, qua nihil habebat carius. quo fiebat, [x] vt omnia Ciceronis, Catonis, Marcique Hortensij, A. Torquati, multorũ præterea equitum Romanorum negotia procuraret. ex quo iudicari poterat, non inertia, sed iudicio fugisse reip. procurationem. Humanitatis verò nullum afferre maius testimonium possum, quàm quòd adolescens idem seni Sullæ fuerit iucundissimus, senex adolescenti M. Bruto: cum æqualibus autem suis Q. Hortẽsio, & M. Cicerone sic vixerit, vt iudicare difficile sit,

y L. *Numquam*

x L. *vt omnia M. & Q. Ciceronis, Catonis, Hortensij, Auli Torquati,*

ſit, cui ætati fuerit aptiſſimus: quamquã eũ prę-cipuè dilexit Cicero, vt ne frater quidem ei Quinctus carior fuerit, aut familiarior. Ei rei ſunt indicio, præter eos libros, in quibus de eo facit mentionem, qui in vulgus iã ſunt editi, ſexdecim volumina epiſtolarũ ab cõſulatu eius vſque ad extremum tẽpus ad Atticũ miſſarum: quæ qui legat, non multum deſideret hiſtoriã cõtextã [y] eorũ tẽporũ. Sic enim omnia de ſtudiis principum, vitiis ducum, [z] æmulationibus reip. perſcripta ſunt, vt nihil in his nõ appareat: & facilè exiſtimari poſſit, prudẽtiam quodãmodo eſſe diuinationẽ. Nõ enim Cicero ea ſolũ, quæ viuo ſe acciderunt, futura prædixit, ſed etiã quæ nunc vſu veniunt, cecinit, vt vates. De pietate autem Attici, quid plura cõmemorem? cùm hoc ipſum [a] verò gloriãtẽ audierim in funere matris ſuæ quã extulit annorũ nonaginta, [b] cũ eſſet ſeptem & ſexaginta, ſe nũquã cũ matre in gratiã rediiſſe, nũquã cum ſorore fuiſſe in ſimultate: quã propè ætate æqualem habebat. quod eſt ſignum, aut nullam vnquam inter eos querimoniam interceſſiſſe: aut hunc ea fuiſſe in ſuos indulgentia, vt, quos amare deberet, iraſci eis nefas duceret. Neque id fecit natura ſolũ (quãquã omnes ei paremus) ſed etiam doctrina. Nam & principũ Philoſophorum ita percepta habuerat præcepta, vt iis ad vitam agendam, non ad oſtẽtationem vteretur Moris etiam maiorum ſummus imitator fuit, antiquitatiſq; amator: quã adeò diligenter habuit cognitam, vt eam totam in eo volumine expoſuerit, quo magiſtratus ornauit. Nulla enim lex, neque pax neque bellũ, neque res illuſtris eſt populi R. quæ non in eo, ſuo tẽpore ſit notata: & quod difficillimũ fuit, ſic familiarũ originẽ ſubtexuit, vt ex eo clarorũ virorũ propagines poſſimus cognoſcere. Fecit [c] hoc quidem ſeparatim in aliis libris, vt M. Bruti rogatu Iuniã familiã à ſtirpe ad hanc ætatẽ ordine enumerauerit, notãs qui à queq; ort', quos honores, quibuſq; tẽporib' cepiſſet.

y al. *illorũ t.*

z L. *mutationibus reip.*

a L. *verè*

b fort. *cùm eſſet ipſe ſeptem* &c.

c L. *hoc idẽ ſep.*

Pari modo Marcelli Claudij de Marcellorum: Scipionis Cornelij,& Fabij Maximi, [d] Fabiorum, & Aemiliorum: quibus libris nihil potest esse dulcius iis qui aliquam cupiditatem habent notitiæ clarorum virorum. Attigit quoque poëticen: credimus, ne eius expers esset suauitatis. Námque versibus, qui honore, rerúmque gestarum amplitudine ceteros Romani populi præstiterunt, exposuit, ita, vt sub singulorum imaginibus facta, magistratúsque eorum, non amplius quaternis, quinísque versibus descripserit: quod vix credendum sit, tantas res tam breuiter potuisse declarari. Est etiam vnus liber Græcè confectus de consulatu Ciceronis. Hactenus Attico viuo [e] edita à nobis sunt. Nunc, quoniam fortuna nos superstites ei esse voluit, reliqua persequemur: &, quantum potuerimus, rerum exemplis lectores docebimus, sicut suprà significauimus, *suos cuique mores plerumque conciliare fortunam*. Námque hic cōtentus ordine equestri, quo erat ortus, in affinitatem peruenit imperatoris Diui Iulij filij, cùm iam antè familiaritatem eius esset cōsecutus nulla alia re, quàm elegantia vitæ: qua ceteros ceperat principes ciuitatis dignitate pari, fortuna [f] humiliores. Tanta enim prosperitas Cæsarem est consecuta, vt nihil ei non tribuerit fortuna, quod cuiquam antè detulerit, & conciliarit, quod ciuis Romanus quiuit consequi. Nata autē est Attico neptis ex Agrippa, cui virginem filiam [g] collocauit, hanc Cæsar vix anniculā T. Claudio Neroni Drusilla nato priuigno suo despondit. Quæ coniunctio necessitudinem eorum sanxit, familiaritatem reddidit frequentiorem. Quamuis ante hæc sponsalia nō solùm cùm ab vrbe abesset, nunquam ad suorum quemquam literas misit, quin Attico mitteret, quid ageret: in primis, quid legeret, quibúsque in locis, & quamdiu esset moraturus: sed & cùm esset in vrbe, & propter suas infinitas occupationes minùs sæpe, quàm vellet, Attico fruere

d L. *de Corneliorū, & Fabiorum, & Aemiliorum quoque: quib.*

e L. *edita hæc à nobis sunt.*

f L. *humiliore.*

g al. *collocarat,*

frueretur: nullus dies tamen temere intercessit, quo non ad eum scriberet, h quo aliquid de antiquitate ab eo requireret, modò aliquã quæstionem poëticam ei proponeret, interdum iocans eius verbosiores eliceret epistolas. Ex quo accidit, cùm ædes Iouis Feretrij in Capitolio ab Romulo constituta, vetustate, atque incuria detecta prolaberetur, vt Attici i admonitu, Cæsar eam reficiendam curaret. Neque verò à M. Antonio minùs absens literis colebatur: adeò vt accuratè ille ex vltimis terris quid ageret, quid curæ sibi haberet, certiorem faceret Atticum. Hoc quale sit, faciliùs existimabit is, qui iudicare poterit, quantæ sit sapientiæ, eorum retinere vsum, beneuolentiámque, inter quos maximarum rerum non solùm æmulatio, sed obtrectatio tanta intercedebat, quantam fuit k intercedere necesse inter Cæsarem atque Antonium: cùm se vterque principem non solùm vrbis Romæ, sed orbis terrarum esse cuperet. Tali modo cùm septem & septuaginta annos complesset, atq; ad extremam senectutem non minùs dignitate, quàm gratia, fortunáque creuisset (multas enim hereditates nulla alia re, quàm bonitate consecutus, tantáque prosperitate vsus est valetudinis, vt annos xxx. medicina non indiguisset) nactus est morbum, quẽ initio & ipse, & medici contemserunt: nam putarunt esse l tenasmon, cui remedia celeria, faciliáque proponebantur. In hoc cùm treis menses sine vllis doloribus, præterquam quos ex curatione capiebat, consumsisset: subitò tanta vis morbi in vnum intestinum prorupit, vt extremo tempore per lumbos fistula putris eruperit. Atque hoc priùs quàm ei acciderет, postquam in dies dolores accrescere, febrémque accessisse sensit: Agrippam generũ ad se m accersiri iussit, & cum eo L. Cornelium Balbum, Sextúmque Peducæum. Hos vt venisse vidit: in cubitum nixus, Quantam, inquit, curam diligentiamque in valetudine mea tuenda hoc

h L. *modò aliquid*

i al. *amonitu*,

k v.c. *incidere*

l al. *tenesmon*,

m L. *arcessi*

tempore adhibuerim, cùm vos testeis habeã, nihil opus est pluribus verbis commemorare: quibus quoniam, vt spero, satisfeci,[n] me nihil reliqui fecisse, quod ad sanandum me pertineret: reliquum est, vt egomet mihi consulam. id vos ignorare nolui. Nam mihi stat alere morbum desinere. námque his diebus, quidquid cibi sumsi, ita produxi vitam, vt auxerim dolores sine spe salutis. Quare à vobis peto, primùm vt consilium probetis meum: deinde ne frustrà dehortando conemini. Hac oratione habita, tanta constantia vocis atque vultus vt non ex vita, sed ex domo in domum videretur migrare: cùm quidem Agrippa eum flens atque osculans oraret atque obsecraret,[o] ne id quod natura cogeret, ipse quoque sibi accelerarat: & quoniam tum quoque posset temporibus superesse, se sibi, suísque reseruaret: preces eius taciturna sua obstinatione[p] compressit. Sic cùm biduum cibo se abstinuisset, subitò febris decessit, leuiórque morbus esse cœpit. tamen propositum nihilo secius peregit. Itaque die quinto postquam id consilium inierat, prid. Kal. Aprileis, Cn. Domitio, C. Sosio coss. decessit. Elatus est in lecticula, vt ipse præscripserat, sine vlla pompa funeris, comitantibus omnibus bonis, maxima vulgi frequentia. Sepultus est iuxta viam Appiam ad quintum lapidem, in monumento Q. Cæcilij auunculi sui.

n L. *nihil-que reliqui feci, quod*

o L. *ne id, quod n.*

p for. *conpressit.*

DIO

DIONYSII LAMBINI
ANNOTATIVNCVLAE, SEV EMENDATIONVM rationes, in primum librum epist. ad Atticum.

Quæ in his ad Attic. epistolis emendata sunt, omnia ferè P. Victorio, Paulo Manutio, Sebast. Corrado, Adr. Turnebo, Leonardo Malaspina, & codicibus Memmianis, Huraltino, & Turnesiano, accepta referenda sunt. Si qua aliunde nascentur, admonebitur lector. Nam in singulis locis vel à P. Victorio, vel à P. Manutio, vel à Corrado, vel ab Adr. Turnebo, vel à Malaspina (qui postremus his epistolis manum admouit, qui tamen non satis feliciter negotium susceptum gessit) explicatis, aut emendatis, & restitutis, immorari, &, quæ sunt ab iis vel eruditè & ingeniosè excogitata, vel ex auctoritate librorum antiquorum emendata, literisque mandata, huc transferre, esset actum agere, inanémque operam sumere.

IN EPIST. I.

1 qui & negauit, & iurauit morb.] *sic legendum, & ita scriptum est in codice Turnesiano antiquissimo.*

2 si iudicatum erit meridie non lucere] *locus obscurus, & fortasse corruptus: sed ita legitur in codice Turnesiano itaque ego nunc nihil muto, quamuis olim ediderim,* si iudicatum erit, eius haberi rationem licere, *quòd sic legendum esse, & ex Italis Sebast. Corradus, & ex nostratibus Aemarus Ranconetus censuissent: primum haud dubiis fortasse coniecturis ducti, deinde ab antiqua scriptura vestigiis non longè discedentes. Sic autem loquitur in Bruto,* Seruilius Glaucia ex summis & fortunę & vitę sordibus in pratura cos. factus esset, si rationē eius haberi licere iudicatū esset. *sed nūc, vt dixi, antiquā scripturā tueor. Neq; tamē impedio, quo minùs vtatur sua quisque cōiectura. Ne P Victorij quidē*

emendationem refello, quæ talis est, si iudicatũ erit meridie non liquere. *Si vera est, recipiatur. sin falsa, sua sponte euanescat. Cur autem mihi magis placeat scriptura antiqua Turnesiana, est, quòd ita solent potius Latini loqui*, meridie lucere, *quàm*, meridie liquere: *&*, meridie non lucere, *cùm hyperbolicῶs significare volunt aliquid esse falsum, quàm* meridie non liquere. non liquere *autem, &*, luce esse clarius, *opponit inter se idem Cicero noster 1. lib. de Diuinatione, in princip. ibi*, præsertim cùm id, de quo Panætio non liquet, reliquis eiusdem disciplinæ, solis videatur luce clarius.

3 quæ cùm erit absoluta, sanè facilè & libenter eum Cæsari consuli accuderim] *Proponam primùm scripturam veterem, deinde doctorum virorum coniecturas afferam. Sic igitur habent omnes ferè libri manuscripti: in his Turnesianus*, Quæ tum erit absoluta, sanè facilè eũ libenter nunciteri cõsili acciderũt: *alij*, numititeri: *alij*, mũciteri, *&c. Hanc igitur scripturam, quæ se corruptam esse clamat, sic quidam restituere conati sunt*, Quæ cùm erit absoluta, sanè facilè eũ ac libenter ceteri cõsulem acceperint. *Conradus sic*: Quæ cùm erit absoluta, sanè facilè eum libenter municipes ceteri consulem acceperint. *Sigonius sic*, Quæ cùm erit absoluta, sanè facilè eum nũc Cæsari consulem addiderim: *Manutius sic*, Quæ tum erit absoluta, sanè facilè eũ libenter nunc Cæsari, *&c. vt Sigon. Adrian. Turnebus sic*, Quæ tum erit absoluta, sanè facillimè lubẽter munitori consuli acciderim, *vt sit hic Ciceronis sensus, Vellem Cæsar consul fieret. libenter enim huic viarũ curatori & munitori supplex in mea petitione fuerim: malimq; me supplicem, quàm competitorem haberet. Qua coniectura quid potest excogitari diuinius? Verumtamen mihi placebat olim etiam hæc, & quidẽ paulò ante*, Quæ cùm erit absoluta, sanè facilè & libenter ei tum ceteri concesserint, *vel*, ceteri consulatu cesserint. *Nunc hæc*, Quæ cùm erit absoluta, sanè facile & libenter tum eum Cæsari consuli accuderim. *hac sententia, Via*

Flaminia.

Flaminia absoluta, ego facilè & libenter Thermum Cæsari collegam adiecerim. Sed nec Simeonis Bosij coniectura silentio prætereunda est, quamuis eam in commentariis Horatianis commemorarim: quæ talis est. Quæ tum erit absoluta sanè facilè. eum libens τέρμον ciceri cusili accuderim.

IN EPIST. II.

1 quòd is me accus.] *sic habent libri manuscr. in his Turnesianus. quod eo adscripsi, quòd nonnulli interponunt pronomen*, qui, *hoc modo*, quòd is, qui, *&c.*

IN EPIST. IIII.

1 quid dicas] *subintelligendum*, nescio, *seu potiùs*, video, *vel*, scio. *Itaque sine interrogationis nota excudi iussi. Est autem loquendi genus comicum.*

2 me statuere oportere] *sic edendum curaui, codicis Turnesiani scripturæ vestigium secutus, in quo est.* ex tua putabam voluntatem statuere oportere. *ex*, voluntatem, *scilicet fieri*, voluntate me, *&c.*

3 nihil esse iam quòd laboraretur] *sic habet codex Turnes.*

IN EPIST. VIII.

1 missurum eum, qui ad te proficisc.] *legendum, vt habet codex Turnesianus*, iturum eum, qui ad te, *&c.*

2 quod soror prægnans est] *libri veteres habent*, prægnas est.

3 quod agendum est h. t.] *idem codex habet*, quod agendum esset *&c.*

IN EPIST. IX.

1 mirum quàm, *&c.*] *liber manuscr. Turnesianus, & is quem mihi commodatò dedit I. Huraltus Boëtallerius, & quos a Memmio accepi, omnes habent*, mirè quàm illius loci non m. v. f. e. cog. delectat.

2 ταυ πέμελον ἡμῶν] ταυτόμελον, ἡμῶν κάλλιον βουλεύεται. *versus Menandri: cuius hæc sententia est, casum plerumque melius consulere, seu consultare, quàm nos ipsos.*

3 mando tibi vt persp.] *codex Turnes. habet*, mandat tibi, *&c. ego nihil muto.*

4 cùm pro populo fieret] *codex Turnes. habet,* cùm sacrificium pro populi fieret, *mendosè quidem, sed tamen lectorem hoc quidquid est celare nolui.*

5 per manus seruulæ] *Libri manuscripti habent,* per manus seprullæ. *Vnde amicus quidam meus legendum coniicit,* per manus Seruiliæ : *quod non improbo. sed quid si dicamus, legendum potius,* Serpullæ, *vt,* Serpullam, *intelligamus ancillæ nomen alicuius fuisse?*

IN EPIST. X.

1 nisi eam pellectione releuarit?] *Eò libentiùs Malaspinæ emendationem approbaui, quòd ita scriptum reperi in cod. Memmianis, neque multò secus in Turnesiano.*

2 ad virgines, atque pontifices relatam] *Lectionem vulgatam, quæ talis est,* ad virgines, atque pontifices relatam, *olim repudiauimus : & illud* virgines, *deleuimus: partim codices Memmianos secuti, partim historiæ veritate adducti. Nam virgines de religione non iudicabant, sed pontifices. Nunc, quòd vocem,* virgines, *etiam in codice Turnesiano reperimus, eam reposuimus.*

3 magnorum reip. malorum causa sint] *codex Turnes. & nonnulli libri vulg. habent,* causa sit.

4 honestum, nihil illustre] *codex Turnes. sic habet,* nihil ἐν τοῖς πολιτικοῖς illustre, nihil honestum, nihil f.

IN EPIST. XI.

1 atque id dereptum de summis &c.] *Sic edendum curaui, reclamantibus quidem libris omnibus: sed tamen non admodum aduersantibus. Nam literam,* d, *sumsi ex priore vocula,* id, *quod emendandi genus ab omnibus conceditur ac probatur.* Deripere *autem, detrahere est : quod huic loco conuenit, non* eripere.

2 quem in Aristocratia] *Hæc absunt à codice Turnesiano,* in Aristocratia.

3 proximè Pompeium sedebam] *sic restitui ex Diomede. Quin sic habebat & codex Turnesianus: sed correctoris, seu potiùs corruptoris manus locum inquinauit & deprauauit.*

4 Si vmquam περίοδοι, ἢ καμπαὶ, ἢ ἐνθυμήματα, ἢ κατασκευαὶ, &c] *sic habet planè codex Turnesian.*

5 conuicium Pisoni, *&c.*] *cod. Turn. habet*, commulcium Pisoni, *&c. quod quid valeat, quaero.*

6 me tantum cõperisse omnia criminabatur] *id est, obyciebat mihi illud, quod ego de me praedicaram in meo consulatu, me comperisse, Catilinã cum suis consilium cepisse vrbis incendendae, & ciuium trucidandorum. Hoc enim saepe fuisse maledicti loco Ciceroni obiectum suprà ostendimus.*

7 sed habet sui similem in magistratibus preter Fuf.] *Quidam totum hunc locum sic legi volunt*, sed habet sui similem in magistratibus neminem, praeter Fufium. bonis vtimur tribunis pl. *ego nihil muto.*

8 valde petiturire] *sic emendauit Adr. Turnebus. Nam codex Turnes. habet.* videro hominem valde petiturire. nauabo operam, *&c. vulgati verò*, videro hominem valde petitur. re nauabo operam, *&c. Sic autem dictum*, petiturire, *vt esurire, micturire, parturire, proscripturire, &c.*

IN EPIST. XII.

1 Valde aueo scire, *&c.*] *cod. Turnes. habet*, valde habeo scire, *&c. quod ea gratia adnotaui, vt meminerit lector, veteres illos librarios scripsisse saepe B. pro V. & contrà. Hinc apud Catullum natum mendum, in epigr. ad Ipsithill.* illud adiuuato. *pro quo legendum esse vidit Turneb. noster*, illud adiubeto. adiubeto *autem, more Graecorum dictum*, προσκέλευσον, *id est, praeterea iubeto. Sexcenta similia cùm alibi, tum in commentarijs Lucretianis notauimus.*

IN EPIST. XIII.

1 non tam aerati, quàm, vt appellãtur, aerarij] *Quamobrem omnium veterum codicum, & Italicorum, & Memmianorum, & Turnesiani & Huraltini, qui omnes sic habent, consensum repudiarem, nulla causa visa est. Atque huius lectionis ratio explicatur eruditè à Malaspina, & item à Turnebo, collega meo, viro doctiss. quamquam paulò aliter.*

2 aut metuendo ignauissimi] *Hoc membrum, quod aberat ab omnibus alys libris manuscriptis, neque*

neque Malaſpina in ſuis reperit:ego in Memmianis repertum hac editione repræſentandum curaui.

3 Falſum] *legendum fortaſſe eſt* , Factum. *Paulò pòſt libri veteres omnes habent* , quid hoc ſimile eſt, *&c.non, vt vulg.* quid huic ſimile.

4 noſtri illi comiſſatores, *&c.*] *ſic legendum,nõ, vt vulgò,* comeſſatores, *neque,vt habent nonnulli manuſcr.* commiſſatores. *mirórque , ita me deus amet,P.Victorium,multis in rebus ſatis oculatum, in hac item,vt in alijs non paucis* , τυφλώττειν, *neque videre naſci à verbo Græco* κωμάζω , *& ſcribi apud Varronem vnico* m.

5 ſi hic factus erit, fabam mimum futurum] *Fretus auctoritate codicum Memmianorum,ſic olim edendum curaui,deleta voce,* fabulam , *vt habent nonnulli libri veteres,ſeu,* fabam, *vt vulgati,* ſi hic factus erit,mimum futurum. *Quamuis autẽ mimus,fabula ſit,multò tamen honeſtius eſt fabulæ nomẽ,quàm mimi. Nam mimus,turpium & obſcœnarum rerum imitationes recipit, non recipit fabula. Itaque ſignificat hoc loco Cicero, ſi Afranius conſul factus ſit,conſulatũ ſuum turpem ac deformem futurũ. Sic igitur olim.ſed nunc mouit me cod. Turn. auctoritas,qui planè habet,* fabam mimum futurum *Itaque hanc ſcripturam teneo,vt* Fabã, *mimi alicuius nomen fuiſſe intelligamus. Cùm hæc iã ſcripſiſſem, fortè cũ Pàſſeratio,qui me inuiſerat,vt ſolet,de hoc loco communicaui. is dixit ſe conſiderare velle:& ita à me diſceſſit. Paucis pòſt diebus,ſuam coniecturam ad me attulit : quæ talis eſt.* Afrani j mimũ futurum: *vt ſit hæc ſententia,vidéſne,ſi hic factus erit conſul,noſtrum conſulatum,* Afranij, *ſeu* Afranianum mimum futurum? *id eſt,deformem, ridiculum,& iocularem? Fuit autem Afranius,poëta comicus. Ita M.T. alludit ad A. Afranium, qui conſulatum petit,ſuffragante Pompeio. Ratio autẽ huius coniecturæ,quam ille affert , hæc eſt. ſcriptum fuit à Cicerone hoc modo :* vidéſne , conſulatum illum noſtrum,quem, *&c.* Afran. mimum futurum, *ſeu potiùs,vt res magis liqueat,literis principalibus,& maioribus,* AFRAN. MIMVM FVTVRVM: *à ſcriptore librario, atque, hinc factum*

eſſe,

esse, FARAN.MIM. FVT. *hinc*, FABAM MIM. FVT. *Ita hunc locum deprauatum esse. Omnino hanc coniecturã ratio adiuuat, neque eius sententia quidquam ferè abest aut distat à nostra explicatione.*

6 & istos consulatus non fiocci facteon] *sic nunc edendum curaui, cod. Turnes. auctoritatem secutus, cùm præsertim sic quoque scriptum esse in suo testetur P. Victor. Credibile autem est Ciceronem propter verbum*, φιλοσοφητέον *finxisse verbum Latinum*, floccifacteon, *ad similitudinem Græci sermonis, per quandam* παρονομασίαν. *Neque verò mihi iam placet scriptura illa, quam olim secutus sum*, & istos consulatus non flocci, ἰατέον. *quomodo legendum censet Adr. Turnebus, collega meus, homo singulari doctrina: cui ego olim assentiens ita scripsi. Non libet autem mihi nec aliorum coniecturas refellere, nec hanc commendare & confirmare. Nam illa quidem cum hac lectione comparata, satis refelluntur: hac autẽ sua sponte ita probabilis, atque adeò vera est, vt se ipsa confirmet. Nã primùm nulla vis, aut leuis admodum infertur antiquæ scripturæ*, flocci FACTEON: *cùm ex* FACTEON, *facillimum sit facere* RATEON: *quemadmodum scriptor librarius facilè deprauare potuit* RATEON, *& ex eo facere*, FACTEON. *Deinde sententia est apertißima, & cum instituto sermone maximè consentanea. Hoc autem sentit Cicero. Quare, opinor, Philosophiæ nos operam dare oportet, seu, nobis philosophandum est, & consulatus istos, qui ne flocci quidem sunt, omittere & aspernari debemus. Hæc igitur olim scripsi, quæ nunc mihi non probantur.*

IN EPIST. XIIII.

1 optimorũ sæpe hominum] *sic habent omnes libri manusc. Et tamen quidam legi volunt*, optimorum sæpe virorum: *quod vsitatius est. nã bonus homo optimus homo, minùs vsitata sunt, quàm, bonus vir, optimus vir, præsertim Ciceroni.*

2 perspecta est & integritas] *Quidã libri manuscripti habent*, & ingenuitas, *in his Turnesianus, cuius auctoritatem plurimi facio.*

3 qui ob iudicãdum pecuniam accepissent] *Malaspina testatur in nullo suorum librorum man.*

pecu

pecuniam, *inueniri: neque ego in Memmianis, neq; in Huraltino, neque in Turnesiano reperi. Meo quidem iudicio subintelligi potest, si absit.*

IN EPIST. XV.

3 amantissimus mei, nõ homo, sed litus, atq; aër] *assentior Leon. Malaspinæ, qui pro voce,* Metellus, mei, *reponendũ censet: & hũc locũ sic explicat. Abest enim frater moribus simplicissimis, &, vt ita dicã, candidissimis, & ab omni dissimulationis artificio alienissimis, & amantissimus mei: & qui non videtur homo,* sed litus, & aër, *&c. i. cui ita tutò mea omnia consilia recondita, meásque cogitationes occultas committere & credere possim, vt si in locis solis, & maximè ab arbitris remotis, meas cogitationes expromerem, atque explicarem. Non possum hoc loco silentio preterire P. Victorij querelam, qua vsus est quodã loco Variarum lectionum, cap. opinor, 3. li. 37. vbi significat se molestè ferre, Malaspinæ coniecturas à nescio quibus nimium facilè esse comprobatas, ac receptas. Desinat queri, aut mirari Victorius: & gaudeat probari nonnullas suas: alias non reprehendi. Dormitauit enim aliquando ipse quoque Victorius in suis coniecturis, vt & alij non pauci docti viri. In scribendo verò, quod nollem, nimium sape titubauit. Idem de Turnebo alibi ita scribit. Vtinam autem hic vir, sanè doctus, ac multæ lectionis, non tam cupidus vndique fuisset omnia emendandi: meliùs nobis, meliùs existimationi suæ consuluisset. At quis mortalium plus temporis atque operæ posuit in libris emendandis, Petro Victorio? quis fuit vmquam emendandi cupidior? Quàm turpe est ijs criminibus alterum condemnare, quæ si tibi obijciantur, ea dissoluere, aut negare non possis? Vtinã Petrus Victorius paulò scripsisset politiùs, elegantiùs, rotundiùs, planiùs: præsertim homo, qui totam ferè ætatem in verborum studio cõtriuit. Nam quis homo humanus patienter legere potest eius in Demetrium, seu Dionysium, commentarios (vt hos potissimùm sumam) qui primùm longitudine lectorem defatigant: deinde obscuritate excruciant, ita vt alio interprete opus sit, qui eos explicet.*

2 cùm

2 cùm ad forum stip.] *Admonebo lectorem hoc quiddam leue, sed quod memoriæ mandatum, erit fortassis vsui ad alia librorum veterum mēda similia tollenda. In libro igitur Turnesiano sic scriptum est,* cū ad eorum stip.e,*pro*,f,*qui lapsus erat facilior in maioribus literis* E.F.*infra non longè, sic habet cod. Turne. vt edidimus.* multa enim sunt, quę me solicitant. anguntque: quæ mihi videor, *&c. quod eò adscripsi, quòd P. Victorius sic edidit,* multa enim quæ me solicitant, anguntque, mihi videor, *&c. quam scripturam quamuis non damnem, tamen huic nostræ non antepono: cùm præsertim in codice Turnesiano reperiatur: qui P. Victorij codice longè & antiquior & melior est.*

3 sed spe & animo corrigendæ & sanandæ ciuitatis]*secutus sum codices Memmianos, à quibus nihil discrepat cod. Turnes. sic enim habet planè.* sed spero non corrigendæ, sed sanandæ c. Ex, spero non, *igitur feci*, spe & animo: *ex*, sed, &, *vt & alij quidam. Non placet autem hæc lectio à Petro Victorio edita,* sed animo corrigendæ & seruandæ ciuitatis.

4 sine suspirio]*codex Turnesianus habet,* sine suspiritu, *aut, ne mentiar,* sine sispiritu.

5 quod habet dicis causa promulgatum, *&c.*] *sic legendum est. quid sit autem,* dicis causa, *notum est iam vel pueris. Vsurpauit M. Tul. & in oratione pro Murena, & lib. 4. accusationum, & item alibi. Ne quis autem putet hanc esse coniecturam, sic habet planè codex Turnesianus, nisi quòd habet,* causam, *pro,* causa.

IN EPIST. XVI.

1 Se quam malè pugn.] *cod. Turnesian. habet,* puer malam pugn.

2 Atque ita tamen nouis amicitiis implicati sumus, *&c.*] *hic locus sic legitur in codice Turnes.* atque ita tamen si eis nouis amicitiis, *&c. Victorius sic:* atq; ita tametsi his nouis amicitiis, *&c. quarum scripturarum rationem vix dispicio.*

3 Nam quòd me affuisse scribendo vides.] *sic hunc locum restitui, scripturæ veteris vestigia secutus, atque sine dubio ita legendum.*

4 τίς πατέρ' αἰνήσει, &c.]*Huius quidē lectionis rationem eruditè explicat Leon. Malaſpina : ſed ſi altera illa,* τίς ποτέ σ' αἰνήσει, *quam docti quidā ſubſtituunt, veteru alicuius auctoritate niteretur, lōgè eam huic anteferrem. Paulò antè autem quidam legūt,* adſperſiſſe, *vbi vulgò legitur,* diſperſiſſe. *Ego nihil muto, quòd ſic habeat & codex Turneſ. & Memmiani.*

IN EPIST. XIX.

1 ſed Magni noſtri ὑπώπιον.]*Quamquam nihil hoc magnopere ad inſtitutum noſtrum attinet, hîc tamen emendabo verſum Homeri* ἰλ. γ. *ibi,* Καί κε τὸ βουλοίμην, καί κεν πολὺ κέρδιον ἦεν, Ἠ' οὕτω λώβην τ' ἔμεναι καὶ ἐπόψιον ἄλλων. *legendum* ὑπώπιον ἄλλων: *quam emendationem meam ita probat Auratus, vt non dubitet, quin ita ab Homero ſcriptum ſit. eſt autem* ὑπώπιον *liuor in facie, aut in oculis, ex ictu aliquo, ſugillum, vibex fœdus & inhoneſtus. per tranſlationem ſignificat turpitudinē, dedecus, & infamiam. Hic ibidē libri nonnulli veteres habent,* De noſtris ſcriptis : *paulò pòſt, vbi omnes habent,* perfectum, *legendum videtur,* perſcriptū.

IN EPIST. I LIB. II.

1 ab hoc refractariolo iudiciali dicēdi, &c.] *Memmiani cod. habent,* refractoriolo. *Turneſianus, vt ceteri,* refractoriolo, *niſi quòd habet,* enituerat, & abiunxerat, *non, vt vulgò,* enituerit, abiunxerit. *Idem paulò pòſt, habet planè,* vt σεμνότερός τις, *&c. quo modo & vulgati, non, vt teſtatur eſſe in ſuo P. Vict.* ne σεμνότερός τις, *&c. quod ferri non poteſt : & fruſtra Victorius ea de re lectoris otio abutitur.*

2 aut ne popoſciſſes. ego enim me nō off.] *ſic legendum cenſeo: & codicum veterum veſtigia manifeſta perſecutus, & ſententiam M. Tullij iis ipſis veſtigiis odoratus. Quin ſic habet planè codex Turneſianus,* aut ne popoſciſſes autem, *id eſt, aut nō debuiſti poſcere.*

3 poſſe diſtribuere] *Codex Turneſianus habet,* poſſe diſcribere, *quod probo.*

4 ſi paulò plus] *Quidam volunt legi,* ſi paulò longiùs.

5 Item antè. Non esse, &c.] *Libri veteres non habent*, antè. *Itaque putabam sic esse hunc locum legendum* At tribus horis Roma Interãnam noctu introiisse. Itum non esse sibi obuiam. Ne tum quidem, &c.

6 At ego, inquit, nouus patronus instituam.] *Assentior Guidoni Lollio, cui ita legendum visum est, vt sit hac sententia, quemadmodum refert Malaspina: Quando tu vetus patronus Siculis locũ gladiatoribus dare non soles, ego nouus Siculorũ patronus*, instituam, *id est, incipiam dare: seu morem inducam loci à patrono clientibus dandi. Puto autem huius loci emendandi occasionem ex antiqua scriptura esse natam*, nouos patronus. *Ita autem certa est hac coniectura, vt ne Victorium quidem eam reprehensurum putem.*

7 ac modestè tamen dixit] *Si hac scriptura sincera est, hac videtur esse sententia: inhonestè quidem accusauit, sed* modestè tamen dixit: *id est, nõ valde acriter accusauit, quod facere debuit. Nam, qui non accusat acriter, prauaricator videri potest, & ita inhonestè accusat. Est ergo iocus ex ambiguo in nomine*, modestè. *Neque est quòd particula*, tamẽ, *quemquam moueat. nam tale illud est libro septimo epist. ad Famil. epist.* 30. Ita Caninio consule scito neminem prandisse, nihil tamẽ eo consule mali factum est. fuit enim mirifica vigilantia, *&c. Malaspina autem sic legendum censet*, ac tam molestè dixit, vt, *&c. Cuius coniecturam, vt non damno, ita nondum statui, vtrùm probare debeam, præsertim cùm recepta lectio & probabilis sit, & concinnam sententiam contineat.*

8 ne in dissensionibus soli relinquamur] *libris omnibus reclamantibus, Manutio assentior in eo, quòd* ne, *pro* deinde, *reponit. Quòd autem idem vel*, in dissensionibus, *vel* in discessionibus, *vult legere licere, neque in hoc ab eo dissentio: hoc tantùm testari possum, libros veteres habere*, dissensionibus. *Quare sic puto reponendum, & ita olim edi iusseram, quamquam*, in discessionibus, *malo.*

in to

9 in tocullionibus.] *Sic restituit Adrian. Turnebus* tocullio *autem pusillum faeneratorem significat* τόκος *fenus est.* τοκύλλιον *fanusculum.* τοκυλλίων, *pusillus, seu minutus faenerator. Sic autem habẽt nostri libri veteres: in his Turnesianus.*

IN EPIST. II.

1 mihi credas legendus est] *Malaspinae fidẽ secutus, qui partim,* mihi credas, *partim,* mihi credes, *scriptum esse in suis libris testatur: quomodo & nonnulli Memm. & Turnesianus ipse, quem omnibus antepono, sic edendum curaui. Quidam doctus tamẽ, sic legendum arbitratur:* mihi Herodes cum hoc legendus est. *Mauult quidam alius sic,* mihi hic, non Herodes, legendus est. *Sed tutius est libros veteres sequi. Nam liquidò iurare possum sic esse disertè scriptum in Turnesiano, & nonnullis Memmianis. Licet tamen etiam legere,* mihi crede, legẽdus est, *vt olim edidi.*

IN EPIST. III.

1 Id iudicium C Atilio cond.] *Quid hic facerẽ? Opinor nihil tutiùs, quàm libros veteres sequi. sic igitur feci. Nam codex Turnesianus habet plane scriptũ,* Katilio, *vnde feci,* C. Atilio. *Olim, siquis malit, sic edidi,* Calatino F.

2 viridariorum διαφάνσεις] *omnes libri veteres partim habẽt,* viridariorum. *partim,* viridiorum. *Ego* viridariorum *seu* viridiariorum, *probo: nam vulgata lectio corrupta est.*

3 Sed me κατάκρισις mea, &c.] *assentior Turnebo nostro, legendum esse existimanti,* κατακλεῖς. *Est autem hoc loco* κατακλεῖς, *conclusio, seu clausula sermonis.*

IN EPIST. IIII.

1 Velim sirpe conditione] *Quid agas in loco tã corrupto & obscuro? Libri veteres omnes habent partim,* vel sirpię, *partim,* vel Syrpiæ. *Vnde Adr. Turnebus vel,* sirpe, *vel* Syriæ, *leg. posse putat, in Aduersariis. Corradus autem,* Cyrnia cõditione. *ego putaui aliquando legi posse,* Cypria conditione. *nunc verò,* sirpe conditione, *magis probo: Est enim* sirpe *idem, quod* σιλφίον, *vt & Adr. Turnebus significat, & auctor vocabularij Latinograeci indicat.*

Plautus

Plautus in Rudente téque oro & quæso, si speras tibi Hoc anno multum fore sirpe & laserpitium, *&c. ibidem infrà non longè*, seu tibi confidis fore multam maguderim.

IN EPIST. V.

1 Vide leuitatem meam] *Mureti nostri coniecturā sic probo, vt, nisi quid certius afferatur, certissimam putem. Nam quòd ait Malaspina se eam probaturum, nisi scrupulum ei iniiciant quæ sequuntur,* sed quid ego hæc? *vbi* ἐπανόρθωσις, *inquit, nascitur: en ego ei scrupulum eximo. Nam primùm leuitas in eo est, quòd, cùm suprà dixerit, velle se ab hominū satietate sui discedere, & cum aliquo desiderio reuerti, nunc dicat, se auguratu capi posse, vt in vrbe maneat. Hic, inquam, inest leuitas. Idcirco subiūgit,* Vide leuitatem meam. *Deinde se ad primum institutum consiliúmque reuocat:* Sed quid ego hæc? *id est, sed quid est quare auguratum tanti faciā, vt consilium mutem? Quin ego hæc omnia speciosa atque inania honorum simulacra ac nomina flocci nō facio, atque omni cura philosophari cupio. Hæc est M. Tullij sententia, quam Muretus sagacissimè, quo ingenio est, odoratus est. Malaspina (quod eius pace dictum sit) minùs videtur esse consecutus. Interea non celabo lectorem, in codice Turnesiano, planè scriptum esse,* videte vitam meam.

IN EPIST. VII.

1 quia abscideram] *codex Turnesianus habet,* qui absciram: *& item Huraltinus, & Memm. Vnde suspicor cū Malaspina hîc subesse aliquid vlceris. Quid si dicamus desiderari verbum Græcum, quod fuerit à scriptore librario corruptum? id quod sæpe factū est. Itaque putabam legi posse,* quia ἀπέτυχον, *id est, quia non obtinui, quia fidem non feci iudicibus, quia non sum consecutus quod volui. vel sic,* quia ἀπεκύρησα, *seu,* ἀπέκυρσα, *seu,* ἀπέκυρον, *quod & propiùs accedit ad scripturam antiquam, & idem valet, quod* ἀπέτυχον.

2 Pisaurensi, an epuloni Vatinio] *nonnulli libri manusc. ex Memmianis habent,* Pisaurensi, an eptiloni. *vnde quidam legi volunt,* Pisaurensi, an epuloni: *quam scripturam ego postea reperi*

r eperi expressam in Turnesiano, eámque secutus sum. Malaspina autem legendum putat, Isaurensis, *sed errat. Praeterea nonnulli legi volunt, pro*, an epuloni. an nebuloni. *De quibus coniecturis iudicet lector. Ego veterem scripturam bona fide repraesentaui.*

IN EPIST. VIII.

1 cratera illum delicatum] *Olim*, filicatũ, *edideram, libris omnibus inuitis. Non enim dubitabam, quin hîc idem erratum esset, quod est in Paradoxo*, Vereor ne cui, *&c. vbi vulgo legitur*, delicatas istorum pateras, *cum legendum sit*, filicatas, *seu* felicatas, *&c. neque tamen hîc* craterem *pro poculo accipi pertinaciter defendebam (quamquã Corradus in hanc sententiam propensior est) sed pro sinu, qui est inter Misenum & Minerium, à vasis similitudine sic appellato. Iam quod hunc* craterem filicatum *dicit, eò venustior tralatio est. Si enim* craterem *duntaxat dixisset, simplex esset oratio. sic enim etiam vulgo nominabatur. Nunc cum addidit*, filicatum, *effecit hoc ambiguo, orationem venustissimam. Si quis igitur pro sinu illo craterem accipiẽdum esse existimabit, habebit auctores, quos sequatur: neque valde refellit Corradus. sin pro vase quod ille magis probat, non pugnabo. vtatur suo quisque iudicio. Haec igitur olim & scripserã, & sense ã. Nũc*, delicatum, *retineo, quòd ita habeat codex Turnes.*

IN EPIST. IX.

1 ibi esse vsque ad prid. kal. Mai. *&c.] legendũ vt habent o: v. c.* κατὰ παρένθεσιν (ibi esse vsq; ad prid. kal. Maias volo) faciam, *&c.*

IN EPIST. XI.

1 ex praetereunte viatore] *sic habent codices Memmiani: & item Turnesianus, & Huraltinus. Nam plerique vulg. habent*, ex praecedente, *&c, minùs rectè.*

IN EPIST. XII.

1 Negent illi, Publium plebeium, *&c.] hac est antiqua, & recta scriptura, quam in codice Turnes. expressam reperi. nam neque vulgata, neque ea, quã Vict. secutus est, ferri potest. sic autem ille edidit ex illo suo codice, quẽ immeritò tantopere commendat.*

Negent illi Publium tribun.pleb factum esse. Hoc verò regnũ esse,ferre nullo pacto potes.

2 qui mihi primus obuiàm venisset] *codices Mem.habent*,qui mihi primus obuenisset.*Turnes.autem, lectionem vulgatam retinet*, obuiàm venisset. *Paulò antè eadem episto. idem liber habet*,decesserit,*vbi vulg.habent*,desederit.

IN EPIST. XIIII.

1 At comparem basilicæ?]*lib.man.plerique habent :* At quam partem basilicæ ? *nonnulli*, at quàm parem,*&c.Omnino locus suspectus est*.

2 Et tamen illud probem, *&c.*] *Ego assentiens Corrado totum hunc locum sic lego*:Et tamen illud probem?magnum quid aggrediamur,& multæ cogitationis,atque otij.*quomodo & in codice Turnes.scriptum est.Et verò longè facilior esset totus hic locus,si ita legeretur,vt conyciebat Petr.Faber Auernus Castill.homo perquàm eruditus , & ingeniosus*.Et tuum illud probem?*&c.*

IN EPIST. XV.

1 tamen seruet remp.]*nihil hac scriptura sincerius,meo quidem iudicio.sed codex Turnes. suspicionem mihi commouet , in quo ita scriptum est ,* tamen seruetget remp.*quod quid sibi velit, quæro. Victorius,suum scilicet codicem secutus ,edidit*,siue ruet remp.

IN EPIST. XVI.

1 se leges Cęsaris probare]*sic legendum est,& ita habet codex Turnes. nisi quod videtur esse scriptum*,si leges,*pro* se leges , *quod fortaßis induxit P.Victorium,vt edendum curaret*, si leges Cæsaris probaret : *quod ferri non potest*.

IN EPIST. XVII.

1 Id afficit me quadam delectatione]*sic reposui , leui immutatione facta : quamquam nonnulli reponunt :* His afficimur quadam delectatione: *quod nec displicet*.

2 Iacent enim illa. hæc sic,vt focus Curianus,stare videntur]*sic edendum curaui , Malaspinæ coniecturam secutus:qua meo iudicio, nibil ad huius loci sententiam accommodatius reperiri , aut excogitari potest. Itaque libenter ex Petro Victorio*

Florentino quaram, qui in Malaspinam Florentinum tam iniquus est, probétne an improbet. si probat: ergo non omnes Malaspinæ coniecturæ malæ sunt. si improbat aut excogitét meliorem, aut fateatur, si. Sed reprimam me.

3 Arabarches.]Alabarches *esse legendum, libris omnibus inuitis, probat Cuiatius, lib.8. Obserua. cap.*XXXVII. *est autem* Alabarches, *vt docet ille, magister scripturæ. ἄλαβα atramentum, quo scribimus, seu scriptura. vectigal Alabarchiæ, est quod ob traductionem pecorum impenditur. Sic autem Pompeium appellat, qui talia vectigalia in Syria populo Rom. quæsierat, irridens, quasi rem non magnam, neque magna laude dignam gessersit.*

4 quæres scilicet κατὰ.] *legendum, vt habent quidam libri veteres:* scilicet, vt soles, κατὰ *&c.*

IN EPIST. XVIII.

1 illis, qui tenent.] *id est, illis, qui rerum potiuntur.* τοῖς κρατοῦσι.

2 apud pudorem pulchelli. *Non potui tot librorum veterum & Italicorum, & nostratium. Memmianorum dico, & Huraltini, & Turnesiani consensum negligere: qui omnes habent*, pudorem, *pro quo vulgati*, furorem, *quod ab iis substitutum puto, qui*, pudorem, *non viderint* εἰρωνικῶς *seu* κατὰ ἀντίφρασιν *aut* κατὰ σαρκασμὸν, *dictum.*

IN EPIST. XIX.

1 tam infame.] *hæ duæ voces absunt à codice Turnesiano.*

2 tam peræquè.]*codex Turnesianus habet*, tam peræqui. *hoc tantum dissimilitudinis in eo reperi: quod idcirco adscripsi, quia Malaspina testatur, in omnibus manuscript. quos consuluit, scriptum esse,* tam denique.

3 sed ego hoc nunc repudio.] *sic legendum, vt ingeniosè coniecit Petr. Faber Aruern. Castil. Sæpe autem animaduerti, in libris manusc. scriptum esse,* non, *pro,* nunc, *& contrà.*

IN EPIST. XX.

1 neque enim resisti sine internecione, *&c.*] internecio, *vel, vt apud Festum scriptum est*, internectio, *vitæ priuatio appellatur, & interfectio. à nece*

nece denominato vocabulo, inquit ille. Hoc ideò adscripsi, quòd quidam non indoctus existimabat vel omnibus, vel plerisq; in locis, vbi vulgati codices, atque etiam manusc. habent, internecio, *&* internecione, *legẽdum esse,* interitio, *&* interitione. *quomodo ego, codicibus omnibus antiquis auctoribus, accus. lib. 3. emendaui. Verùm non si* interitio, *eo quem dixi, loco legendum est, idem de ceteris sentiendum. Nam vt de hoc loco, quem habemus in manibus, maximè dicam, hoc liquidò confirmo cùm in codicibus omnibus antiquis, tum in Turn. planè scriptum esse,* internecione, *non* interitione. *Quare de huius quidem loci veritate non est dubitandum. Sed vnus est in oratione pro lege Manilia, non immeritò in controuersiam reuocandus, propter scripturæ varietatem, quæ in libris antiquis reperitur. quãuis de ea in iis, quæ ad orationem illam annotata à nobis sunt, lectorem olim non admonuerim. Quod nõ mea, sed operarum culpa factum est, qui, vt multa alia, ita hoc membrũ quoque per incuriã prætermiserunt: neque ego præteritum esse prius animaduerti, quàm tomi secundi impressio cõfecta atque absoluta est. Quod igitur suo loco, vt debuit, & vt volumus, positum non est, nos hîc alieno inculcabimus, vt lector serò quidem, sed aliquando tamen, intelligat, quid de illo loco sentiamus. Primùm igitur verba illius orationis, quæ indicamus, hæc sunt, vt quidem edidimus, editionem Manut. secuti:* Teſtis eſt Gallia, per quam legionibus noſtris in Hiſpaniã iter, Gallorum internecione patefactum eſt. *Ad hunc locum iusseram hæc annotari. Libri complures veteres habent partim,* intenſione, *partim,* interemtione, *seu,* interẽptione: *quã posteriorem scripturam præ se ferunt, & retinent nonnulli vulgati. Vnde ego suspicabar, veram esse lectionem,* interẽtione, *quamuis eam reiecerit Hotõ. neque est quòd quisquam hãc vocem improbet, vt minùs Latinam. Quî enim minùs proba analogia est nominis verbalis interemtio à verbo interimo, quàm horum nominum emtio, & redemtio, & ademtio, & similium, à verbis emo, redimo, adimo, & similibus? ed cùm in vno item vetere codice è bibliotheca Diui Victoris*

scriptum reperissem, Gallorũ internecione, *aut, ne mentiar,* internicione, *ego,* interemtione, *damnaui: &* internecione, *quemadmodum edidit Manutius, retinui. siquis tamen illud* internicione, *corruptum esse putabit, & legendum,* interitione, *contendet, non repugnabo.*

IN EPIST. XXI.

1 spero nos aut cum summa gl.] *libri veteres habent,* spero nos aut certè cum summa glor. aut etiam mol.

IN EPIST. XXII.

1 Quàm vellem Romæ mansisses, vt mansisses profectò, *&c.*] *Cum viderem neque in codicib. Mem. esse,* quod egisses, *neque in ceteris nostratibus: audirémque neque in Italicis esse: ego sic edendum curaui, nempe, vt verbum,* mansisses, *bis ponatur, hoc modo:* Quàm vellem Romæ mãsisses: vt mansisses profectò, hac ratione fretus. *Cũ scriptor librarius ita scriptũ in exemplari, vnde describebat, haberet:* Quàm vellẽ Romæ mansisses! vt mansisses profectò, *&c. quo modo edidimus: à priore,* mansisses, *ad posterius transijt, & ita descripsit:* Quàm vellẽ Romæ mansisses profectò. *Quod cùm lector aliquis mendosum esse facilè sensisset: neque, vbi mendum esse perspexisset, ita emẽdandum putauit:* Quàm vellem Romæ mansisses! quod egisses profectò. *planè ineptè, atque impolitè. Dixisset enim potiùs,* quòd fecisses, *&c.*

2 fidem dedisse sibi & ipsum, *&c.*] *Hunc locum miror ab eorum nemine, qui has epistolas explicarunt, esse emendatũ, qui perspicuè corruptus est. Nusquam enim tota lingua Latina quisquam ita locutus est, Recipere fidem: sed, Dare fidem. Quemadmodum igitur librarius scriptor ex* dedisse, *facilè fecit,* cepisse: *deinde aliquis ex,* cepisse, recepisse: *ita ego hoc,* recepisse, *veritate fretus, in suum statum restitui cùm ex eo feci,* cepisse, *ex* cepisse, dedisse. *Iam,* sed, *deleui, vt natum ex postrema syllaba verbi,* esset.

IN EPIST. XXIII.

1 quam ego possum inuenire nullam: d.] *Nihil videtur hac scriptura sincerius: sed tamen codex Turnes.*

Turnes.habet, quam ego posse inueniri nullam post deinde, *&c. vnde suspicari possit aliquis legendum*, quã ego posse inueniri nullam puto.

IN EPIST. XXIIII.

1 ad illa κελεύματα.] *Videbatur hic locus in vulgatis à mendo vacuus atque integer*, ad illam celeritatem: *sed cùm Adr. Turnebus animaduertisset in nonnullis libris manuscriptis ita legi* κελεῦ: *nihil praeterea, ingeniosissimè sic censuit esse legendum*, ad illa κελεύματα, *id est, ad illas cohortationes acerrimas, & quasi nauticas.*

2 non tam exitu molesta, quàm auditu.] *sic habet codex Turnesianus, & ceteri manuscr. optima sententia. Quare Petri Victorij coniecturam non probo. Quod vt bona eius venia facere liceat, peto. Non impetrabo, scilicet. Postulat.n. coniecturas omneis suas probari: Malaspinae nõnullas indignatur probari. Quid tũ postea? nihilo magis hanc probabo. Primũ reclamãt codices: deinde non* adire & exire, *inter se opponuntur, sed* introire, & exire.

3 reclamatum est.] *Videtur Malaspinae coniectura probabilis, atque adeò probanda, qui putat legendum esse*, relatum est. *verumtamen neque quidquam muto, neque mutandum censeo.*

4 nihil me infortunatius, *&c.*] *Sic legendum*, nihil me infortunatius, nihil fortunatius Catullo, cùm, *&c. Nam libri vulgati sic habent*, nihil me infortunatius, & Catullo cùm, *&c.*

5 omni oratione significat.] *Cùm & ij libri veteres, quibus Malaspina vsus est, & Memmiani, & Turnesianus*, oratione, *habeant, vbi plerique vulgati*, ratione, *tutius esse putaui, veteres sequi.*

IN EPIST. XXV.

1 mihi illũ satisfacere.] *Adde huic loco post haec verba, ex codice man. Turnes.* non quò faceret, sed vt faceret. *Sequitur nunc*, mirabiliter, *&c.*

2 Hortalus, q.] *sic habent nostri libri vet. in his. Turnes.*

IN EPIST. I. LIB. III.

1 Cùm antea max.] *ordinem epistolarum, quem reperi in libris man. & vulgatis, seruaui: quamuis in*

prima editione secus fecerim neque tamen Pauli Manutij iudicium, aut sententiam reprehendo.

IN EPIST. II.

1 posse me Brundisium referre] *propemodum Malaspinæ assentior, qui firmissimis argumentis demonstrat,* Brundisium, *hic non posse legi : &* Buthrotum, *legendum.*

2 Narycij Locridis] Thurij Lucaniæ, *reponit Corradus: cui fere assentior. Nam lectio vulgata,* Narycæ Locridis, *ferri non potest, vt multis verbis ostendit Malaspina. Codex Turnes. quidem habet*, Naris Luc.

IN EPIST. VII.

1 vitæque pœniteat.] *Sic habet codex Turnesianus pro eo, quod est in vulgatis,* vtique pœniteat.

IN EPIST. VIII.

1 Motũ in rep. non tantũ ego video] *l bri ma. habent,* Motũ in rep. nõ tantũ ego impendere video, *&c. Suprà autẽ, vbi libri vulg. habent,* audire, fore vt acrius postularet, *&c. manuscrip. aliquot*, audiri, fore vt acrius postularet, *&c. Malaspina autem putat legendum,* postularetur, *&c. ego legendũ arbitror,* audiri fore vt eum Appius postularet, &c. *sententia plana & aperta, mutatione procliui ac facili,* acrius, *in* Appius.

IN EPIST. IX.

1 Sed tecum hæc coram agemus] *sic habent libri omnes vulg. neque aliter cod. Turnesianus. Victorius tamen edidit,* Sed tecum hæc omnia coràm agemus

2 infirma sunt.] *libri veteres habent* firma sunt: *quæ scriptura probanda est, si sic intelligamus : sin hæc mala, firma & fixa sunt, &c. Ego tamen vulgatã magis probo, adductus illis proximæ epistolæ verbis* : si spem videro: aut ibidem opperiar, aut me ad te conferam. sin ista euanuerint, *&c.*

IN EPIST. X.

1 aut certè viuus amitterem.] *libri nostri veteres, in his etiam Turnesianus, habent,* non amitterem: *quos hic sequor.*

IN EPIST. XII.

1 si putas me seruari posse.] *sic legendum, libris omni*

omnibus inuitis.non,vt vulgò, sanaxi. *declarant id quod dico, cùm alia, tum quod sequitur,* sin planè perij.*sanari,perire,inter se opponuntur.*

2 ad me venires Dodonam.*etiam hic,* Dodonam,*legendum,non,*Sidona: *quamuis libri reclament.nam veritas,quæ potior est,*Sidona,*ferre non potest.Dodona autem vrbs est in Epiro.*

IN EPIST. XIIII.

1 etsi scio te his epistol.] *sic nunc edi iussi,non longè a scriptura vetere discedens,hac sententia.etsi scio te solitum esse his epistolis, quas antè accepi, meas spes remorari potius, ne scilicet eas abijcerem. subintell. quàm putasse aliquid esse, quod sperare deberem.*

IN EPIST. XV.

1 debent mihi probati esse,tibi, *&c.*] *Sic habent libri veteres.Sed ego putarim legendum,* debent mihi purgati esse, *&c. Quòd autem suprà edidimus,*Ceteros quod purgas,*pro quibus libri vulgati habent,*Ceteri,quos purgas,*in eo codicis Turnes.auctoritatem secuti sumus.quod eò adscripsi, quòd Victorius edidit,*Ceteros,quos purgas,*&c. planè mendosè.*

2 aut occubuissem honestè.]*hoc membrũ desideratur in cod.Turnesiano.quod eò adscripsi, vt intelligant ij,qui codices antiquos vsquequaque sequi dicunt oportere, codices illos à scriptoribus librarijs non solùm indoctis, verùm etiam interdum negligentibus esse descriptos: & multa ab eis vel properantibus vel aliud agentibus, & errantibus esse & prætenta, & mendosè scripta.*

IN EPIST. XVI.

1 quòd cùm lectæ sunt,tum id, quod attulerunt.]*alij aliter:Corradus sic hunc locum restituendum putat,& leuissima immutatione facta, & sententia optima atque apertissima. Non mihi displicet tamen hæc lectio, quam codex Turnesianus habet,*quòd cùm lætæ sunt,tum id,*&c.*

IN EPIST. XVII.

1 quod Appij quæstio est:] *sic habet codex Turnesianus, & Memmia.quomodo & vulgati,& placet. Nam hic Appius prætor erat designatus, &*

quæsitor futurus erat anno proximo certa lege. Spectio, *quod sequitur Victorius, hoc loco nihil ad rem.*

2 caue vereri ne aut dilig. mihi molesta, aut veritas acerba sit] *Codices Mem. habent*, caue ne aut dilig. mihi m. aut varietas acerba sit: *qua scriptura recepta ac probata, vitabimus eas, in quas se ipse Malaspina redigit, angustias. Quin etiam si legamus* varietas, *nullo modo subintelligẽdum est, aut*, putes, *aut*, existimes, *quod ille putat. Quis porrò ita loquitur: Caue putes, seu, noli putare, ne, &c & non potius, Noli putare, seu caue putes illud fore? Omnino*, varietas, *mihi valde probaretur, si post*, caue, *nõ esset scriptum*, vereri. *Sic enim infrà proxima epistola*: Tuæ autem literæ sunt variæ, *&c. Nunc autem, cùm planè scriptum sit in codice Turnesiano*, caue vereri *(quamquam postrema syllaba non admodum appareat) &*, veritas, *non*, varietas: *nullius iam dubitandi relinquitur locus. Sententia enim est perspicua*, caue, *inquit*, vereri, *i. noli vereri*, ne aut diligentia *tua* mihi sit molesta, aut veritas acerba. *hoc est, scribe ad me audacter, quæ scis, vt erunt: quæ putabis, vt putabis. quibus verbis vsus est in epist. superiore.*

IN EPIST. XVIII.

1 actorẽ etiã datur,] *sic habet codex Turnesianus.*

IN EPIST. XIX.

1 mihique ex agro tuo tantum ass.] *hic operæ omiserant olim vocem*, tuo.

IN EPIST. XX.

1 gaudere me tum dicam, si mihi, *&c.*] si mihi, *id est, cum mihi, &c.*

2 maximè tamen, *&c.*] *approbata Petri Fabri Aruerni Custil. coniectura, legendum arbitror*, maximè antea, *&c.*

IN EPIST. XXIII.

1 F.H.L.N.R.] *id est*, eius hac lege nihilum rogatur.

2 Si enim quòd obseruandum, *&c.*] *Paulum quiddam Manutianæ emendationi, quæ à doctis omnibus, vt audio, probatur, addidi. Sic enim ille*. Si enim quòd obseruandum illud caput non putabant, iidem postea, *&c. Ego sic*: Si enim q. obs.

obſ.ill.c.n.putabant, cur iidem, *&c. vel vt habet codex Turneſianus.* eidem, *&c.*

IN EPISTOLAM PRIMAM LIBRI IIII.

1 nec etiam pro vetere tua. *Sic repoſui, cùm offenſus vulgata lectione, quam aures Latinis ſcriptis probatis aſſuefactæ, ferre non poſſunt, tum ab vno codice Memmiano admonitus, atque adductus: in quo ſcriptum eſt,* propterea tua. propterea *enim minùs deprauatũ à recto,* pro vetere. *Non celabo lectorem tamen, in codice Turneſ. planè ſcriptum eſſe,* nec etiam propter meam in te obſeruãtiam, *&c. vt intelligat, quod ſæpe admonui, libros veteres cum iudicio, & cautè eſſe tractandos, vt non vſquequaque incorruptos. Non longè abiero. ſuprà, eadem epiſt. pro,* vt vere ſcribam, *quod rectum eſt, in codice Turneſ. ſcriptum eſt,* vt bene ſcribam. *quod quis non videt eſſe deprauatum?*

2 aut potiùs furoris.] *Sic emendauit Erricus Stephanus, & rectè. Nam mendosè habent libri omnes,* aut totius. *Paulò pòſt liber vnus man. longè optimus habet,* falſi moris. *Vnde ſuſpicor legendum,* falſi timoris. *& mox,* diſcidium, *edendum curaui, pro vulgato,* diſſidium, *noſtros codices veteres ſecutus.*

3 cognoui cùm Brund eſſem, ex literis.] *lib. Turneſ. habet:* cognoui cùm Brundiſij eſſem, ex literis, *&c. & ita legendum. Nam hoc totum,* cùm Brundiſij eſſem, *abeſt à libris vulgatis.*

4 alteram Meſcinius.] *ſic videtur legendum potiùs quam,* Meſſius, *vt rectè exiſtimat Manutius. quamquam malim,* Meſcinius, *quàm* Meſſinius. *Sed codices Memm. planè habent,* Meſſalla, isque: *à qua ſcriptura non longè abeſt Beſſarionis liber, quo vſus eſt Manutius.*

IN EPIST. II.

1 Itaque oratio iuuentuti, *&c.*] *codex Turn. habet,* Itaq; oratio iubent vti noſtræ, *&c. quæ ſcriptura deprauata eſt. nam,* iubent, vti, *ſcriptum ab imperito librario, pro,* iuuentuti. *ſic autem ſcriptum eſſe etiam in ſuo manuſcr. teſtatur Victorius.*

2 sic enim nostræ rationes.] *codex Turnesianus habet*, nostræ rationes, vtilitates meæ postulabant.

IN EPIST. III.

1 tum à me scire.] *codex Turnesian. habet* tum mea à me scire. *Quam scripturam probo.*

2 Ille vehemens ruere.] *etiam Memmiani codices habent*, ruere: *quomodo & ij, quibus vsus est Malaspina, & item Turnesianus, non, vt vulgati*, furere.

3 cùm iudicium nolebat.] *sic habent nostri libri veteres omnes. Manutius arbitratur legendum*, tollebat, *quod non equidem improbo: sed quid si quis dicat, legi posse*, violabat. *Sic enim suprà lib. 1. dixit constupratum esse iudicium ab hoc eodem Clodio.*

4 cùm sacra via descenderem] *Sic antea emendaram, coniectura ductus: quam scripturam postea Memmianorum codicum, & Turnesiani auctoritate reperi confirmatam.*

5 in Cermalo] *legendum censet Malaspina*, in Carinis. *Sed cùm libri omnes & man. & vulgati habeant*, Ceramio, *magis mihi probatur Adr. Turnebi coniectura, existimantis legendum esse*, Cermalo: *de quo loco Varro lib. 4. de lingua Latina.*

6 ad eam impugnationem] *libri nonnulli man. habent*, ad eam pupugnationem, *vnde legendum videtur*, oppugnationem.

7 sed ille se in interiora ædiū Syllæ.] *nulli libri veteres habent verbum*, abdidit, *quod est in vulg. idcirco nos deleuimus. in ceteris, Manutij coniecturam secuti sumus: qui similiter verbum*, abdidit, *non agnoscit, & facilè subintelligi posse existimat.*

8 cùm haberet fugitiuorum deiectas copias.] *Quid si legamus*, delectas, *seu* dilectas copias? *Namque animaduerti in libris man. sæpe i, pro l, ab errante & insciente librario scriptum esse: vt*, coniectus, *pro*, conlectus: eiicere, *pro*, elicere, *& cōtrà. Verumtamen*, deiectas copias, *retinea. Extenuat enim & deprimit Clodij copias.*

9 contemtus furor] *leue est, quod huc adscripturus*

rus sum: sed tamen adscribam. Codex Turnesianus habet hîc cōtentus furor, *pro,* cōtemtus furor.

10 paaci pānosi sine laterna] *quidā legi volunt,* sine lacerna. *Libri ferè omnes veteres habent,* sine lanterna, *aut* alanterna, *planè opinor mendosè.*

11 prætorem Publium, *&c.*] *Codex Turnes. habet, vt vulgati,* reu... bliū, nisi antè occisus erit, fore à Milo... *(mendosè autem hîc operæ olim,* tribunu... *iderunt, pro,* prætorem.) *Inuitis tamen libris omnibus, sic edidi,* præt *seu,* prætoremPublium, nisi antè occisus erit, fore puto. *cuius mei facti hanc rationem affero: primùm genus hoc loquendi,* reum fore à Milone, *insolens & inusitatum: deinde falsum, quod hîc dicitur. multò enim ante hoc tempus reus Milonis erat Clodius. Iam ex,* reum, præt. *feci, vt ex,* rep. *quod reperitur in libris scriptu, sæpe necessario fieri debet,* pop. R. *aut* prætor. *Nam cùm hîc scriptum esset,* præt. Publiū: *ex,* præt. *factum est,* re: *ex,* re reum. *sic locus deprauatus est. Petiuisse autem hoc tempore præturam Clodium, & prætorem futurum fuisse, nisi à Milone antè occisus esset, constat. duas porrò has voces,* à Milone, *vt alieno loco inculcatas, deleui.*

12 si se vltrò in via, *&c.*] *Locus est corruptissimus. Alij legunt* si se inter viam obtulerit: *alij,* si se ituro Lanuuium obtulerit, *quomodo Aldus Manutius edidit: alij,* si se vltrò in via, *&c. Victorius,* si se interim obuiam obtulerit. *Omnino quid sequi, aut probare debeam in tanta varietate, non video. Scriptura vetus codicis Turnesiani hæc est,* si se vti turbæ iam obt. *aliorum hæc:* si sentitur veiam obt.

IN EPIST. IIII.

1 designationem Tyrannionis mirificam librorum meorum.] *vocem* bibliothecā, *ex ora libri in contextum verborum Ciceronis translatam, secutus librorum veterum auctoritatem, deleri iussi. Per designationem enim librorum significatur eorum dispositio. collocatio, descriptio, & distributio suo cuiusque loco. Argumento est locus epist. 9. non longè à principio,* posteaquam verò Tyrannio mihi libros disposuit, *&c.*

2 Medius fid. Nomenti, *&c.*] *ſecutus ſum Pauli Manutij coniecturam: quem adiuuat codex Turneſ. Nam vulgata lectio,* næ tu, *ferri non poteſt.*

IN EPIST. V.

1 Ain' tu: an me exiſtimas, *&c.*] *Secutus ſum codicis Turneſiani auctoritatem: qui ſic habet planè. neque hîc mihi fuit opus vll*[illegible]*ctura, &c.*

2 & me maſtigiã germa[illegible]ſſe.] *Nihil, meo quidem iudicio, diuinius, qu*[illegible]*a. Malaſpina in hoc maximè loco reſtituendo cõiectura: reclamet, aut indignetur licet Victorius, non laboro. Nam primùm ſententia eſt horum verborum huic loco aptiſſima: deinde literas omnes ſcripturæ veteris, quæ à vulgata non diſcrepat, retinet: eas tantùm transmouet, ſeu potius, quæ tranſmotæ, & loco motæ fuerant, ſuo quamque loco reponit.* maſtigiam, *autem,* germanum, *id eſt verberonẽ, ſeu flagrionem veriſſimum: nempe qui tuis conſilijs nõ obtemperarim. Quòd autem Victorius, idem valere putat* geminum, germanum, ἀδελφὸν, *Budæum noſtrum ſecutus, errat. Nam,* geminum, *vſurpatur à bonis ſcriptoribus pro ſimillimo: quod Græci ἀδελφὸν appellant.* germanum *autem, valet idem ferè, quod verum, non ſimulatum: quod Græci dicunt,* γνήσιον.

IN EPIST. VI.

1 nóſque malo ſolatio, ſed nonnullo tamen, *&c.*] *Quemadmodum Malaſpina & Corradus legẽdum eſſe coniecerunt, ſic nos dilucidè ſcriptum reperimus in codicibus Memmianis: & in eiſdem,* veſtris, *pro.* veſtri. ſed, *&c.*

2 Ergo erimus ὀπαδοὶ, qui ταγοὶ, *&c.*] *Memm. cod. habent.* Ergo erimus ὁπλῖται, *fortaſſe nõ malè.*

IN EPIST. VIII.

1 Nihil εὐχαρότερον epiſt.] *ſic legendum: & ita habet codex Turneſ.*

IN EPIST. IX.

1 poſt quæ, ſittybæ libros, *&c.*] *Pantagathi, viri doctiſſimi & ingenioſiſſimi cõiecturã, quã probat & Malaſpina, non potui non magno opere probare: quæ talis eſt:* poſt quæ ſittybæ libros illuſtrarunt valde, *præſertim cùm codicis Turneſiani auctoritate confirmetur: in quo ita ſcriptũ eſt:* poſtquam

quam ſit tibæ libros illuſtrarunt valde. *Sunt autem* ſittybæ, *vt docet Heſychius,* δερματίναι στολαί, μικρὰ ἱμαντάρια, *id eſt, mēbranæ quædam, ſeu cortices tenues: & paruæ quædam pelles. Malūt tamen quidam ſic legi, vt ad ſcripturam codicis Antoniani & Memmianorum propiùs accedant:* Poſtquam ſittybas miſiſti, libros valde illuſtrarunt. *mendoſè autem hic operæ olim pro,* ſittybæ, ſittibi, *impreſſerunt.*

2 Tu velim & Fabium, *&c.*] *libri veteres habent partim,* Tu velim è Fabio, *&c. partim,* Tu velim & Fabio, *&c. Ego, probo,* Tu velim & è Fabio, *&c.*

IN EPIST. X.

1 diebus vitiandis] *Non diſplicet mihi Manutij coniectura, vt legatur,* iniiciendis, *quam ex eo facit, quòd nonnulli lib. antiqui habent,* initiandis: *quomodo habent & Memmiani, Turneſianus tamen cum vulgatu congruit.*

2 ſit hoc, quaſi καὶ τόδε φωκυλίδου] *Alludit M.T. ad Phocylidu verſus, ex quibus complures hoc habēt initium* καὶ τόδε φωκυλίδου. *quod eo conſilio à Phocylide factum eſſe probabile eſt, ne quis alius his verſibus ſuum nomen inſcriberet, néue ſe eorum auctorem faceret. Profert hos Phocylidis verſus Dion. Chryſoſt. in or.* περὶ ὁμονοίας. καὶ τόδε φωκυλίδου· πόλις ἐν σκοπέλῳ κατὰ κόσμον Οἰκοῦσα, σμικρὴ κρείσσων Νίνου ἀφραινούσης. Reperi & hos apud Stobæum, καὶ τόδε φωκυλίδου. τὸ πλεῖον γένος, εὐγενές ἐστιν, Οἷς οὐδ' ἐν μύθοις ἕπεται χάρις, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ.

3 ſuauiſſimè meherc. eff.] *ſic habet codex Turne. ſine vlla varietate. neque quidquam mutādum arbitror. quamquam illam, quam reponit Victorius, non damno.* In nos verò ſuauis mehercule, & effuſus, ven.

IN EPIST. X.

1 quo magnopere delector.] *etiam codex Turneſ. ita legit,* quo opere delector. *quin etiam abeſt,* quo. *Sed ego hoc totum,* quo magno, *omiſſum à librario eſſe puto. Quod autem Victorius ſcribit Liuium non ſemel vſum eſſe,* opere. *quomodo hic fortaſſe Cicero vſus eſt, fallitur. Nā fallitur hoc loco,*

& opere *est septimi casus à recto*, opus. operæ *verò apud Liuium est à recto*, opera. *itaque cum diphthongo scribitur*, operæ.

IN EPIST. XI.

1 & biduum præterea.] *sic habent omnes libri vulgati: neque longè secus codex Turnesia. nisi quòd pro*, biduũ, *habet vsitato illorum temporum vitio*, viduum. v. *pro*, b. *quemadmodum* vene, *pro*, bene. *& contrà*, iubentuti, *pro*, iuuẽtuti, *supra scriptum esse in codice illo Turnes. lectorem admonuimus: & paulò antè pro*, leuitatis, *scriptum est*, lebitatis. *Quare nihil est, quòd hîc anxiè tricetur Victorius. sententia plana est: scriptura vulgata recta & sincera.* & biduum præterea autẽ. *subintell.* Larini mihi commorandum est, *aut aliquid aliud tale. Suprà autem, codex Turnes. & Huraltinus habent*, Idibus enim auctionem video, *vt & vulgati. à ceteris abest vox*, Idib. *Victorius porrò sic edidit*, Ma croni vix videor præsto esse. enim auctionem Larini video, *&c.*

2 & promonebo.] *Sic habet codex vetus Turnes. Malaspina vult legi*, præmonebo, *cùm libri vulgati habeant*, promouebo. *Sed placet mihi magis ea, quæ in vno codice manuscripto reperitur*, & peruidebo.

IN EPIST. XII.

1 Ergo, vt sit rata afuisse me, *&c.*] *Alij aliter. Ego sic hunc locum esse restituendũ puto, parua immutatione facta, nempe facto ex*, erga, ergo: *ex*, etsi irata, vt sit rata, *& mutata interpunctione. præterea*, afuisse, *edendũ curaui, vt semper alibi. sic enim hoc loco habent melioris notæ codices: in his Turnesi. neque vsquam aliter. qua de re alibi plura notauimus. Idem autem de*, afore, *sentiendum. non enim*, abfore, *sed*. afore, *scribendum. Itaque apud Horat. lib. 1. sat. 4. sic reponendum est*, quod vitium procul afore chartis, *&c. quod cum olim in quibusd. libris manu. expressum reperissem, non sum ausus in prima Horatij editione tamen lectionem vulgatam immutare, quorumdam nimis religiosorum, seu potius ineptorum ac stultorum iudicium reformidans, quibus nihil placet immutari in codicib. impressis,* neque.

neque intelligunt, si nihil ab ipsis, aut ab eorum nostrisq; patrib. & maioribus immutatum fuisset, qui codices man. corruperunt, nullam causam fuisse futuram, cur nunc illorum posteri, in eis vindicandis laboraremus. eadem religione deterritus infrà lib. 9. cùm reperissem in omnibus lib. man. Illim quidē Cnæum profectum puto: *secutus sum olim vulgatos, qui habent*, Illinc quidem, *&c. Si tamen me omnes audire volent, ita in aliquot alijs locis, in quibus sic habent cod. veteres, reponent: & item,* him, istim, *pro*, hinc, istinc.

IN EPIST. XIII.

1 ad tuos scribas.] *Quidam vet. cod. habent*, ad te scribas, *&c. & ita Turnesian.*

IN EPIST. XIIII.

1 nihil tam verum.] *Sic habent omnes libri manuscripti, etiam nostri. neque Manutius improbat, quasi*, verum, *hic significet, simplex, & artis expers Sed Malaspina non probat, suspicatúrque legendum*, vietum, *id est, molle, lentum, languidum, flaccidum.*

2 maior fuit, quàm Astyanax.] *vel legendum,* minor fuit, quàm, *&c. Vel* maior, *accipiendum εἰρωνικῶς.*

3 ἐξοχὴ in nullo est.] *Sic habent libri veteres complures: vulgati* ἐξοχὴ nulla est. *vtro modo legatur, parum refert.*

IN EPIST. XV.

1 quòd erant abs te.] *id est, quòd erant Buthroto datæ. sic Malaspina, non malè. minùs malè certè, quàm vt in omnibus libris legitur,* quòd erat abs te. *Indignabitur, & queretur Petr. Victorius, scio. Quid tum? afferat ipse aliquid melius.*

2 huic ioculatoriæ disputationi.] *Vox,* disputationi, *abest à cod. Mem. & Turnes. vt ab ijs, quos habuit Malaspina. Ego,* disputationi, *puto esse retinendum,* ioculatoriæ, *tollendum, vt ad orā libri primùm adscriptū: deinde à librarijs imperitis, eiecto vero & necessario nomine, in cōtextum epistola coniectum: cùm putarent, alterutram vocem esse scribendam, & eam potiùs, quæ ad orā libri esset adscripta: quod sæpe ab illis factitatū esse animaduerti.*

Pri

Primum commouet me, quod disputatio illa non continuò est ioculatoria, aut iocularis, si de arte sermonem continet: deinde, iocularì, *potius, quàm,* ioculatoriæ, *dixisset: postremò nonnulli libri veteres habent,* iaculatoriæ, *nonnulli,* ioculatorem. *Omnino,* ioculatoria, *mihi non probatur.*

3 Aureliani, vt scribis, indicis.] *Sic legendum, non,* iudicis, *quamuis sic habeat codex Turnes. Licet tamen etiam legere,* indiciis.

4 In his Opimius Veient. Terentium tribunũ pl.] *Sic emendat Octauius Pantagathus: cui assentior. Nam præter eius auctoritatem, mouet me, quod sequitur,* Terentius intercessit. *Hinc enim Terentium tribunum pl. fuisse intelligimus.* Iam Veient. *id est,* Veientina *videlicet tribu. Paulò post Manutij quidem coniecturam probamus, in eo quod pro,* rescidit, res ad sen. *id est,* res ad senatum, *reponendum censet. Verumtamen testamur etiam in codicibus Mem. & Turnesiano, scriptum esse,* rescidit. *Vnde quidam putant probabilem esse scripturã,* res cedit: *quæ reperitur integra, & sine vlla varietate in codice Antoniano. Omnino Manutij coniectura nihil puto fingi posse probabilius.*

5 non fecisse videntur.] *id est, absoluti sunt.*

6 quos tu dilaudas] *libri manuscr. habent,* quos tu diolaudas: *vnde Pitæus vult scribi,* quos tu adeò laudas, *ego,* quos tu dilaudas, *malo, vt alij restituunt.*

7 Paccianæ epistolæ resp.] *Ne quis miretur, me ordinem immutasse, rationem & veritatem secutus id feci. Nam à scriptoribus librarijs sine dubio membra epist. diuulsa sunt, & aliena cum alienis cõfusa. Quod Manutius, & Malaspina, & alij viderunt.*

8 munitos] *v. c. habent,* miratos. *quod, quid valeat, exputare non possum.*

9 texuit] *cod. Turn. habet,* texerit.

10 vt laxaremus, &c.] *vocem,* forum, *quam habent lib. vulg. vel,* eorum, *vel,* eos, *vel,* odeum, *quæ sunt in man. deleuimus. hæc enim sententia, & hic ordo verborum est,* vt menumentum illud, quod tu toll laud soleb. laxaremus, & vsque ad atrium Libert. explic. contemf. *&c.*

1 N.

1 & inuisis illius nostræ rep. γεράνδρυον: Peti vides nūmis &c.] *Sic hunc locum edendum curaui, partim P. Manutij, partim Ioan. Aurati collegæ nostri coniecturam, meo iudicio verissimam, verecundam quidem certè, & minimè violentam, secutus.* Vides (*inquit M.T.*) magistratus peti nummis, &c. *Atque hæc quidem Man. est: illa autē superior,* nostræ reip. γεράνδρυον, *Aurati. Significat autem γεράνδρυον, veterem arboris truncum, & propriè antiquam quercum. Adiuuat autem Aurati coniecturam cod. Turnesianus.*

2 Nunc de Gabinio habe absoluto. Verùm, &c.] *Hæc erāt in epistola, cuius initium est,* Occupationum mearum, &c. *quæ perspicuè pertinent ad epistolam,* O exspectatas &c. *Præterea, hoc ... tum,* vt opinionem habeas rerū, *quod est in libris vulgatis, deprauatum est, immò verò alienum & suppositum est, legendúmque hoc modo,* nunc de Gabinio habe absoluto. Verum, &c. *Procliue tamen fuit, ex,* Gabinio, *facere,* opinio: *deinde ex,* opinio, opinionem: *deinde ex,* habe absoluto, Verum habeas reum.

3 γοργα γυμνα] *locus erat ad explicādum difficilis, & sine dubio corruptus. Manutius legit,* πρῶρα πρύμνα, *i. prora puppis, quod valet, totum: proinde ac si dicat M. Tul. Tota absolutionis causa sita est in accusatorum infantia, Pompeij studio & contentione, iudicū sordibus. Erricus Steph. quasi propius accedens ad scripturam antiquam, à qua non discrepat vulgata, legendum putat* πρόπρυμνα, *id est, prorsus, seu omnino. Itaque vocem,* omnino, *delendam censet, vt ex interpretatione natam. Ego* πρῶρα πρύμνα *olim probaram: neque tamen* πρόπρυμνα *damnaram. sed nunc Simeonis Bosij, viri doctiss. cōiecturam, planè, nisi fallor, certum, amplector, & omnibus omniū coniecturis antepono.* omnino, γοργα γυμνά, *id est, omnino laruæ, seu personæ nudæ. sententia est plana, neq; accuratiore eget explicatione.*

4 ad eam me refero, ad literas, & studia, &c.] *legendum,* ad eam me refero, ad literas, & stud. *non, vt vulgò,* & literas, &c.

5 con

5 concalluit.] *id est, callum contraxit & obdurruit. Sic enim legit Nonius in verbo,* concallere.

6 Non dubitans, quin foris esset.] *secutus sum codices vulgatos, à quib. non discrepant aliquot man. quam lectionem si probabimus, dicemus idem hic significari, quod in orat. in Pisonem,* egere. foris esse Gabinium: foris esse *autem, est non esse soluendo, & latitare, neque facere sui conueniendi, vt loquuntur hodie iurisconsulti, copiã, sin cui magis placebit Malaspinæ coniectura (sic autem vult ille legi,* Non dubitans, quin fortes essent *) subintelligemus,* iudices: *& erit sententia ad hunc locũ perquã accommodata. verumtamen nihil mutare ausim.*

7 Itaque iudicia calent.] *Victorius legendũ putat,* indicia. *Et verò, nequid dissimulem, sic habent etiam nostri codices veteres, in his Turnesian.*

8 nescio quẽ è rhopopolidis pictorib.] *Primũ codex Turnes. & ceteri habent,* pictoribus, *non, vt vulg.* pectorib. *deinde,* ropolidis, *non, vt vulg.* è solidis. *Vnde sic coniicit legendum Simeo Bosius,* è rhopopolidis pictorib. *id est, ex pictoribus mulierũ pigmentariæ, quæ vendit picturas minutas, vt virgulta picta, & similia. significat autem hominem contemtum, & nullius pretij.*

9 οὐ σοὶ ἁ δρῦς μᾶλα φύει.] *id est, non tibi hæc quercus glandes gignit. Etiam hæc emendatio Simeonis Bosij est, quam pluribus verbis explicaui in commentar. Lucretianis. vide Muret. variar. lect. lib. 14. cap. 10.*

IN EPIST. XVII.

1 Lepidum quò res cadat] *sic puto hunc corruptum locum esse emendandum, sententia, opinor, non inepta. Lepidum (inquit) spectaculum, videre quò res cadat.*

2 nunc cogitare dict.] *sic legendum, vt vidit Malaspina.*

IN EPISTOL. I. LIB. V.

1 in Arpinas.] *Sic habet etiam codex Turnes. vul.* Arpinum.

2 ego viros arciuero.] *sic edendum curaui, libros veteres secutus.* arciuero, *autem dictum, pro,* acciuero, r, *pro,* c. *notant Grammatici veteres. confirmant*

mant hanc lectionem vet. codices.

IN EPIST. II.

1 & tã longè, & Hortensius:] *sic legendũ est, vel libris omnibus vulg. inuitis. aberat enim copula à libris vulgatis inter* longè, *&* Hortensius.

2 cum me è Pansæ illa.] *libri man. nonnulli habent*, cum ex Pansę sua villa, *&c. vnus integris literis*, cùm me exiens è sua villa : *quæ scriptura recta, & vera est. Quod autem Victorius reponit*, cùm me spectans è s.v *non probo.*

IN EPIST. III.

1 exiens è Pomp.] *quidam libri veteres habent*, expense, *vt & suprà prox. vnde quidam faciunt*, ex Pansæ Pompeiano : *alij quidam libri plane*, exiens è Pomp. *quos sequimur. Atque hic locus refellit coniecturam, & emendationem Victorij.*

IN EPIST. IIII.

1 vereor, adduci vt nostra possit, *&c.*] *locus est obscurus, & varietatis plenus in lib. manus. Nos ad scripturam antiquã proximè accessimus.* ad προσνευσιν *autem, id est, ad assensum. Quod sequitur autem* & tuis δυσδιάγνωστον ἔστω, *hanc sententiam habet. Tum propterea (inquit Cicero) difficile tuis erit ad discernendum, vter ex duobus sit potior mihi gener.* ἔστω *pro*, esse, *scripsimus. fuit enim procliuis librarij scriptoris lapsus ab*, ἔστω, *ad*, esse. *Sed Simeo Bosius, amicus meus, hunc locum sic putat & legendũ, & interpungendũ.* vereor, vt nostra adduci possit ad προσνευσιν. & ais δυσδιάγνωστον. esset quidem summè facilis. Sed tu aberis : & me absente res. habebis mei rationẽ. *de qua lectione iudicet lector eruditus. mihi quidẽ in re tam obscura, & in exemplaribus tam corruptis, videtur probabilis. Infrà non longè, vbi libri omnes vet. habent*, Seruilio, Seruio, *ego reposui*, Seruio Seruij filio, *nisi fallor, rectè.*

2 etsi, pænè præterij, chartã tibi deesse. mea cautio est.] *secutus sum olim codices omneis antiquos, & Italicos, vt testatur Malaspina, & nostrateis, Turneb. Mem. Huralt. qui habent*, captio est, *non, vt vulgati*, cautio est: *atque hanc scripturam multis argumentis defendit Malaspina. vt in pauca*

confe

confirmat.hanc vult esse sententiam, chartam tibi deesse mea captio est:*id est,meum damnum est, seu mihi damnosum est. Nunc ego vulgatam lectionem,vt planiorem,magis probo. neque tamen antiquam damno: sed deprauatam suspicor. Sæpe enim animaduerti scriptum esse à scriptoribus illis imperitis* p.*pro* n.*vel* u.*& contra* n.*vel* u.*pro* p. *Exempli causa,apud Horatium pluribus verbis docui, in quadam satyra,scriptum esse mendosè,* Captat, & apponit,*&c.pro,*Cãtat, & apponit.*Quamquam Victorius suum,opinor,librum secutus,edendum curauit,*mea cautio est.

IN EPIST. X.

1 vt puto,& volo,bellissimè.] *non potui omniũ librorum man.consensum negligere, qui sic ferè habent,non vt vulgati,* vt puto, & vultu bellissimis.*ego tamen malim legi,*bellissima.

2 *δυσκήλητα]libri manu.aliquot habent, δυσκίλλιτα, vnde ego libenter fecerim,δυσκήλητα,id est, difficilia ad mulcendum, seu δυσευκήλητα, vel δυσευΐλατα, id est, difficilia ad placandum. Licet etiam legere, δυσευλοίμητα], seu δυσευκοίμιστα, id est,difficilia ad sopiendum.*

3 & Philosophia *ἄνω καὶ κάτω] sic habent omnes libri,nisi quod quidã pro Græcis,habent Latina,quæ tantumdem valent,*sursum.& deorsum.*& omnes per hanc Philosophiam, Academiam significari volunt, sed Malaspina pro ἄνω καὶ κάτω vult legi,* Antiochina, *ab Antiocho, cuius frater erat Aristus.*

IN EPIST. XI.

1 Marcellus fœdus in Comensi.] *Marcel.fœdus in ciue Nouocomensi, quem virgis cecidit, quasi non esset ciuis Romanus:idq; in odium Cæsaris,qui Nouum comum iure Latij dãnauerat: quo iure qui potiebantur, cùm magistratum annuũ gessissent,ciues Ro.erant. Offenderat autem in ea re etiam Põpeium, quia eius pater Strabo transpadanas colonias deduxerat. Huius loci emendatio magna ex parte debetur Malaspinæ,Sigonio, & Pantagatho. nos duntaxat pro,*fœde,fœdus*, reposuimus. infrà autem paulo post,licet etiam sic legere,*non minùs

stoma

stomachi Pompeio, quàm nostro Cæsari fecisse. *Nam ex epistola 16. lib. 4. apparet, Cæsarem Ciceroni amicum esse. placet tamen hæc lectio, quam secuti sumus:* nostro, *inquam, vt per nostrum, Pompeius significetur.*

2 & quæstor Rufus. *]sic videtur legendum, atque hanc emendationem adiuuant libri veteres, qui habent partim, vt vulg.* quæstor tuus vnus, *&c. partim,* quæstor vtus. *&c. Verumtamen, tutius fortasse est lectionem receptam retinere. Nam cùm quæstor vnus esset Ciceroni L. Mescinius Rufus, nō fuit opus addere,* Rufus. *Iam vox,* tuus, *pertinens, ad* Tullius, *quod sequitur: neminem offendere debet. Sic enim loquitur & epist. 14. eod. lib. ibi.* Omnes iam nostri, præter Tullium tuum, venerunt.

3 & aliquid ἐπίκωπον. *]nostri libri veteres habēt,* & aliquid ἐπὶ κόνδει *id est, aliquid ad calicem, seu ad poculum.* Κόνδυ *enim poculi genus est, vt docet Pollux libro 6. significat igitur fortasse Cicero iocans, se etiam vini amphoras imposuisse in nauim, Omnino scripturam antiquam restituendam censemus. Petri Victorij autem coniecturam reijcimus.*

4 in præfectis, excusato: tribunos quos voles, def. *]fateor, me hîc à scriptura vetere aliquanto longiùs recessisse. sic enim habent nostri libri veteres nihil discrepantes à vulgatis,* in præfectis excusato: iis, quos voles, deferto. *quam scripturam quis non videt esse mendosam?* deferre *autem pro eo quod vulgò* nominare, *dicimus, etiam alibi M.T. vsurpauit. exemplum reperiet lector in epist. quadam ad Rufum lib. 5. epist. ad Famil.*

5 & reliquos Varones.] *sic edendum curaui, Adriano Turnebo assensus, vt omittam quòd plerique libri manuscr. sic habent. per Varones autem significantur homines stolidi, tardi, & hebetes.*

IN EPIST. XII.

1 nisi omnia ἄκρα τηρέων ἴυγγα vidissem] *id est, nisi omnia promontoria, vnde venti flant, obseruans, tranquillitatem maris ad nauigandum allicientem vidissem. Sic autem hunc locum emendauit Simeon Bosius, vt pluribus iam verbis ostendi in commentarijs Lucretianis secundæ editionis, ad illum*

illum locum libri v. Nec poterat quemquam placidi pellacia ponti Subdola pellicere in fraudem. *Piget autem aliorum coniecturas referre. antiqua autem scriptura planè deprauata est, neque valde à vulgata differt. Sic enim habent libri manusc.* nisi omnia, ἀκαταπρέων, iura, *al.* tuta, vidissem. *Quod autem suprà P. Victorius legit,* ab Ceo iucunde peruenimus, *ferri non potest.*

2 de strue laterum, &c.] *sic legendum esse vidit Bosius. De lateribus, & eorũ vsu legẽdus Vitruuius.*

IN EPIST. XIII.

1 Ephesum venimus a. d. XI Kal. Sextil. sexages.] *puto significari diem, quo die Clodius à Milone interfectus est: itaque numerum esse corrigẽdum, & ita legendum,* quingentesimo quadragesimo quinto die post pugnam ad Bouillas. *sic infrà loquitur in extremo epistolæ primæ, li. 6.* post pugnam Leutricam die septingentesimo sexagesimo quinto. *Quòd si dies ab* II. *Kal. Sext. ad Terminalia, seu potius ad eum diem, quo die literas illas primas libri sexti dedit M. Tullius, numeres, reperies circiter* 200. *dies. At dies* 545. *&* 220. *efficiunt* 763.

2 Verumtamen cùm Romanus.] *secutus sum Manutij coniecturam, quam neque Conradus improbat. addidi autem vocem,* ciuis, *quæ necessaria videbatur, si modo vellemus antiquæ scripturæ, à qua non admodum discrepat vulgata, vestigia persequi. Sed nunc nihil addo.*

3 & Apollonidensem Xenonem.] *Apollonidensis dictus est ab Apollonide, seu Apollonida, vrbe Asiæ, quam commemorat sæpe M. Tullius, & Apollonidenseis: vbi tamen perpetuò legitur* Apollonidienseis, *vt alibi diximus.*

IN EPIST. XIIII.

1 vtrumque præstabo.] *codex Turnesianus habet,* vtrumque stabo *scilicet deest,* præ.

2 mihi afferebantur] *codex Turnesianus habet,* adferebãtur. *non placet. Suprà autem quòd Leopardus quidam à Manutio dissentiens, per* παράγγελμα, *petitionem scribit significari: meliùs sibi ille consuluisset, modestiúsque ac prudentiùs fecisset,*

fecisset, si tacuisset. Non celabo autem lectorem vbi vulgati libri habent, Ex ea die, si me amas, *παράγγελμα, &c. in codice Turnesiano scriptum esse,* Ex ea die, si meas, *παραγγ. quod ex consilio adscripsi, vt sæpe admoneam lectorem libros veteres esse adiuuandos, & scriptores illos imperitos interdum syllabas, interdum voces integras, interdum totas periodos & sententias præteriisse. sic supra pro,* præstabo. *scripsit,* stabo: *ex quo natum est* dabo, *quod habuit Malaspina in suis libris.*

IN EPIST. XV.

1 præclara opera, cesset.] *codex Memmianus, & Turnesia. & nonnulli Italici habent,* cesset, *vt,* opera, *intelligamus esse recti casus, numeri singularis: quod probo. Malim tamen ita legi,* à præclara opera cessem. *sed sequor libros veteres.*

2 Plura scribebam: tardè reddituro, *&c.*] *hæc mihi videbatur vera huius loci lectio, quam excogitauit Malaspina. Plura (inquit) tibi scribebam. nam tardè quidem reddituro, sed tamen homini familiari C. Andronico has literas dabam. cod. Turne. tamen habet,* redditu iri: *vnde nunc puto legendum,* Plura scribebam sciens tibi tardè redditum iri: sed dabam, *&c. quam scripturam, cùm attentiùs considero, labo, vt veriorem priore iudicem. Non celabo lectorem autem, nec in nostris libris veteribus vocem* aliàs, *reperiri.*

IN EPIST. XVI.

1 possessiones omnium venditas.] *video in omnibus libris manuscr. nostris scriptum ὠνὰς seu,* onas omnium: *& item in Italicis audio. Non sum ausus tamen immutare lectionem vulgatam. & suspicor,* onas, *esse erratum librarij. qui deceptus binarum syllabarum similitudine,* posse possessiones, *omiserit vnum,* posse, *& scripserit,* posse ones, *pro* posse possessiones.

IN EPIST. XVIII.

1 cunctis referto copiis.] *libri veteres aliquot habent,* cunctis ferè copiis. *sed mendosè, opinor. Verumtamen iudicet lector.*

1 Etiam,atque etiam valere iube Patronem, cōdiſcip.tuos.Quæ de Tarentinis,*&c.*] *Siquis locus in libris manuſcrip. harum epiſtola. corruptus eſt,hic eſt.Et cùm in eo diu multúmque olim ſudaſſem, neque quidquam egiſſem: ſecutus ſum partim Manutij coniecturam,* Quę de Parietinis,*partim lectionem receptam,quod ad ſuperiora attinet.Nūc autem,ſententia mutata,in his quidem verbis,*Quę de Tarentinis in mili. laboraui,*ſcripturam antiquam tueor. quam & multis verbis, Victorius cùm in emendationib. ſuis, tum in libris Variarum lect.retinendam eſſe cenſet.In illis verò, Etiam, atque etiam, vale de Patr.placet mihi Claudij Puteani probabiliſsima, & niſi fallor, certa coniectura:qui vidit, id quod nec Petrum Victorium fugit,hæc verba,*Etiam atque etiā vale,*&c.ad illa ſuperiora eſſe referenda,* Filiolā tuam tibi iā Romęiucundam eſſe gaudeo:eamq́;,quam nunquam vidi,tamen & amo,&amabilē eſſe certò ſcio.*Significat enim Cicero, Atticum, dum vi naturæ victus,delectatur filia,& liberos amat,facere contra decreta Epicuri,& re factiſque ab Epicuro deſciſcere:qui non putabat* στοργὴν φυσικὴν *eſſe erga liberos. Itaque iubet eum ſcholā Epicuream apertè iam & ſine diſsimulatione relinquere.Innabit antē cum his ea conferre,quæ poſita ſunt li.7.epiſt.2.epiſtola, etiam a Petro Victorio relata. Ibi ſic Cicero:* Filiola tua te delectari lætor, & probari tibi, στοργὴν φυσικὴν eſſe τὴν πρὸς τὰ τέκνα. Etenim ſi hęc non eſt,nulla poteſt homini eſſe ad hominem naturæ adiunctio: qua ſublata, vitæ ſocietas tolletur. Bene eueniat, inquit Carneades.Spurcè. ſed tamen prudentiùs, quàm Lucius noſter,& Patro: qui cùm omnia ad ſe referant,quidquam alterius cauſa fieri putēt, *&c.Cùm ſit igitur hæc Ciceronis ſententia,ſic legendum putat Claudius Puteanus,*Etiā,atque etiam vale dic Patroni, & tuis condiſcipulis, *id eſt, Quoniam vides eſſe* στοργὴν φυσικὴν, *hoc eſt,affectum & amorem naturalem erga liberos:* dic vale Patroni & tuis condiſcipulis: *id eſt,iube valere*

Patro

Patronem, & tuos condiscipulos: relinque Patronem, & tuos condiscipulos. Sic autem loquuntur & Græci, & Latini, iubere valere, & dicere vale, ἐῤῥῶσθαι φράζειν, & χαίρειν λέγειν, *cùm significare volunt, aliquid relinqui, aut contemni. exempla sunt innumerabilia tum apud Græcos, tum apud Latinos. proferebat illud ex Demosthene,* περὶ παραπρεσβ. *Claud. Put.* ἐῤῥῶσθαι πολλὰ φράσας τῷ σοφῷ σοφοκλεῖ. *Piget alia referre, & multa collegi in commentar. Horat. ad illum locum*, valeat res ludicra, si me Palma negata macrum, *&c epist. ad August. Sic igitur Claudius Put. quem fatendum est, veram huius loci sententiam, mutata interpunctione, reperisse. Vnum est, quod in hac emendatione non sum secutus, quamuis eius rationem, & sententiam seruauerim, quod pro,* vale dic Patroni, *&c. scripsi,* valere iube Patronē, *&c. cuius mei facti hāc rationem affero. Libri veteres nulli habent* dic: *sed hoc tantùm,* Etiam, atque etiam vale Patrone, *&c. vel* valde Patr. *vel,* valde de Patr. *præterea omnes habent*, Patrone, *nō,* Patroni. *Propterea suspicatus sum, scriptum esse à Cic* Patronem. *non,* Patroni. *& eadem ratione,* tuos condiscipulos, *non,* tuis condiscipulis. *cum autem deprauatū esset,* Patronem, *& ex eo factum,* Patroni: *factū esse eadem opera,* tuis cōdiscipulis, *ex* tuos cōdiscipulos. *Existimo autem æque facilè, ex,* valde Patr. *seu,* valde de Patr. *fieri posse,* valere iube Patr. *atque* vale dic Patr. *Verumtamen vtro modo legas, quod ad huius loci sententiam attinet, parum interest.*

IN EPIST. XX.

1 se mihi Pindenissitæ dediderunt.] *sic legendum, non* Pindentissæ. *nam vt a Cherroneso, Cherronesites, & similibus similia: sic à Pindenisso, Pindenissita. quòd si quis huic vrbi, Pindentissum nomen fuisse contendet,* Pindentissitæ, *legendum eadem ratione erit.*

2 F. egimus.] *i.* forum egimus.] *ita autem legendum esse res ipsa loquitur. Atque hæc est certiss. Corradi coniectura: vt & illa superior,* omneis iniurias reuellimus superioris quadriennij.

3 non modò ἀδωροδόκητον, &c.] *hoc totum, dico, hæc Latina, nō modò, & vocem Græcā ἀδωροδόκητον, reperimus in nostris manuscr. quod eò scripsi, quod negat se in suis reperisse Petr. Victorius.*

4 Deiotarus, cuius auxil.] *nomen,* Deiotarus, *planè & integrè scriptum est in codice Turnes. quod Victorius & Malaspina in suis reperiri negant.*

IN EPIST. XXI.

1 quæ certa non erunt] *codex Turnes. habet,* quę recta non erunt, *&c. quod puto mendosum.*

2 cum anatocismo anniuersario.] *lego,* cū anatocismo anniuersario, *quod & Corradus probat. Nā libri omnes vulgati habent,* anatocismi, *man. partim,* anatocis, *partim,* antiocis, *mendosè.*

3 vt ea syngrapha esset eodem iure, quo ceteræ. Non meliore, &c.] *scriptor librarius in vocum similitudine lapsus, dum* ceteræ, *posterius accipit pro priore, voces aliquot prætermisit: deinde nonnullæ item aliæ perierunt. Ita totus hic locus fœdè corruptus fuit: quem ego partim codicum Memmianorum auctoritate fretus, partim Sebastiani Corradi coniecturam secutus, emendaui. Iam hæc verba,* Non meliore, &c. *verba sunt Ciceronis, senatusconsultum interpretantis.*

4 Quid opus est: inquam.] *malim sic legi,* quid potiùs est, inquam, quàm vt rationes conferatis.

IN EPIST. I. LIB. VI.

1 a.d quinctum Terminalia, &c.] *sic habet sine vlla varietate codex Turnesianus.*

2 alij nec soluit quidquam] *libri veteres habent,* nec soluit cuiquam, *&c.*

3 Igitur meo decreto soluta re Scaptio, statim quàm id decretū rectū sit. &c.] *secutus sum olim partim P. Manutij coniecturam, partim veterus scripturæ vestigia, partim Parisiensium, & Lugdunensium quorundam exemplorum editionem: quæ est talis,* Igitur meo decreto soluatur æs Scaptio statim, at quàm rectum sit, tu iudicabis. *hoc interest inter hanc, & Manutij editionem, quòd ille sic legendum putat,* Igitur meo decreto soluatur

tatur Scaptio ſtatũ.quàm directũ ſit, tu iudicabis:nos ſic,ſoluta re, *&c. ꝙ propius abeſt ab antiqua ſcriptura,* Soluta res Scapt. *quæ reperitur in libro Pantagathi,& codice Turneſ.* ſoluatur ęs. *autem ꝙ eſt in vulg.ſicui probabitur, nempe,* alienũ,*ſi cui tamen magis placebit,* ſoluatur Scaptio, *non pugnabo.& nõ longè aberit ab antiqua ſcriptura,* ſoluta res,*ſeu,* ſoluta re Scaptio. *Illud autem reliquũ Manut.* quàm directũ ſit,*nõ placet, neque ſimile eſt loco illi ex Agraria. Ego ex veſtigijs antiquæ ſcripturæ, quæ reperitur in codice Turneſ. ſic hunc locum reſtituẽdum cenſeo* Igitur meo decreto ſoluta re Scaptio ſtatim, quàm id decretũ rectum ſit, tu iudicabis. *Nam vox,* decretum, *integra in eo apparet. vox,* rectum *verò,omiſſa eſt, ſcilicet à librario errante propter ſimilitudinem ſyllabarum duarum vocis ſuperioris. Hoc loco autem ſic emendato,ſententia eſt aperta, neque eget declaratione. Quod autem ſequitur,* οὐκ ἔλαθες, *ſic ſcriptum eſt in omnibus libris & manuſcr. & vulg. nihilque puto mutandum, quamuis olim Malaſpinam ſecutus,ediderim,* οὐκ ἔθαλέ σε. *Puto enim eſſe principiũ verſus, qui cũ aliquot alijs adſcribitur. Aſpaſiæ Socratis magiſtra,apud Athen. li.v.locum indicabo,* Σώκρατες, οὐκ ἔλαθες δηχθεὶς με πόθῳ. δηχθεὶς φρένα τὴν σὴν παιδὸς Δεινομάχου, καὶ Κλεινίου. ἀλλ' ὑπείκουσον, *&c. Itaque ſic legendum, & interpungẽdum arbitror,* οὐκ ἔλαθες Illud de geſtu hiſtrionis tu ſceleſtè interpretaris: ego ἀφελῶς ſcripſi.

4 Rhoſiaca vaſa mandaui.]*ſic legendum, vt habet codex Turneſianus,* Rhoſica vaſa mandaui, *ſeu,* Rhoſiaca:*non, vt vulgò,* Rhoſij cauſam *Erãt autem hæc vaſa fictilia, à Rhoſiis montibus dicta. Suprà autem,noſtri omnes libri veteres, in his Turneſianus, habent,* pueri autem aiunt eum furenter iraſci, *vt & vulgati: & ita legendum, neque audio P. Victorium, volentem legi* aiunt ſe furenter iraſci, *planè ineptè: etiam ſi codex vetus,quem conſuluit,ita habeat.*

5 De Bibuli edicto nihil moui.] *ſic reperi adſcriptum ad oram vnius codicis Memmiani: & ita*

ſine dubio legendum eſt. Iam quæ paulò poſt ſequuntur, nimis graui præiudicio, *&c. verba ſunt ex epiſt. Attic. qui erat eques, eóque ordine contentus fuerat.*

6 Sic illa iã habent, pleno modio, verb. hon.] *ſic mihi videor hunc locum parua immutatione facta in integrum reſtituiſſe: nempe ex* ſi. *ſeci* ſic: *cetera, quæ à vulgatis diſcrepant, ſunt à manuſcrip. ſententia autẽ planiſſima eſt. Ita ſit (inquit) vt publicani habeant hæc cumulatè, verborum honorem, &c. idem ſcilicet hîc dicit, quod ſuprà,* verbis laudo, *&c.*

7 Lepta tua epiſtola.] *liber vnus man. habet,* lecta tua epiſtola, Dionyſius gaudio exſultat.

8 Sed heus tu, Genuæ vos à Cæſare, *&c.*] *exẽpla Aldina habent,* Ianuarios. *ille idem li. manuſ. quem modò laudauimus,* Iámne vos, *&c. & pro,* Herodem, Erotem. *Libri vulgati,* Genuarios. *Ego approbata Turnebi coniectura, quam expoſuit lib. 24. Aduerſ. lego,* Genuæ vos à Cæſ.

9 Cæſarem in Nemorenſi ædificando.] *ſic etiam hunc locum, Turnebi coniecturã ſecutus, edendum curaui. Noſtri codices habent partim,* in menore, *partim,* in mentores.

10 quinque planguncula matronarum.] *Non longum faciam. ſic eſt legendum, non vt vulgò,* laguncula, *neque* imaguncula. *Sunt autem πλαγγόνες apud Atticos, puppæ cereæ, ludibria puellarum paruularum. Theocr. interpres ad illud Theocriti εἰδ. β,* Ἀλλ' ἐπάγην δαγῦδι καλὸν χρέα παντόθεν ἶσα*, notat,* ἀντὶ τοῦ ἄφωνος γέγονα ὁμοίως δαγῦδι. *&c.* δαγῦς δὲ ἐστὶ κορυκόσμιόν τι. καλοῦσι δὲ αὐτὸ καὶ νύμφην. εἰσὶ δὲ πλαγγόνα, ὡς ἀττικοὶ ἀπὸ πεπλάσθαι ἐκ κηροῦ. *Suidas in voce* πλαγγόνων *profert hæc ex incerto auctore,* τὰ μειράκια τρυπτόμενα παρὰ ταῖς τίτθαις στωμύλλεσθαι, καὶ λέγειν περὶ κρόκης, στημόνων, καὶ πλαγγόνων ἐάσωμεν, *id eſt, adoleſcentulas apud ſuas nutrices garrire, & blatire de ſubtegmine, & ſtamine, & plangunculis, ſeu puppis ſinamus. Sed nequid diſſimulem, huius loci reſtitutio Simeoni Boſio debetur.*

11 qui

11 qui hoc vtatur] *Bosius vult legi*, q hoc vtatur.

IN EPIST. II.

1 & vix ei credens.] *libri vulgati habent*, & vix aggrediens : *sed legendum, vt habet liber vetus*, & vix ei credens.

2 Accessit altera.] *Malaspina editionem Victorianam secutus, probat* alterum, *vt ad* genus, *referatur: ego* altera, *retineo. refertur. n. ad propinquius*, Hac autem re. *si quis tamen*, alterum, *legi malet, nō pugnabo. Omnino sic habet codex Turne. vt edidi.*

IN EPIST. III.

1 leuis, libidinosus, tagax.] *sic emendat Cuiatius noster. vnde autem ducta sit vox* tagax, *in promptu est. significatione quadam obscura : quod si cui est, discat ex Festo, cuius hac verba sunt*, Tagax, furūculus à tagendo dictus : cuius vocabuli Lucilius meminit, Et muton manum proscribere posse tagacem. Dicebant autem tago, veteres, pro tango.

2 cibaria præfecti?] *sic legēdum ex optimo codice Turnes. quamquā hic operæ olim excuderunt*, præfecto, *neque addiderunt interrogationis notam.*

3 Huius nebulonis orationis si Brutus moueri potest,] *&c. sic habent nonnulli cod. etiam man. Sed plerique*, operatione, *vt vul. ferè omnes. vnus*, Huius nebulonis peroratione, *&c. ex qua scriptura conijcio errasse hoc loco librarium scriptorem, & cùm scribere deberet*, Huius neb. oratione si Brut. *permouere potest, &c. scripsisse*, Huius neb. operatione si Br. moueri p. *Nam quod quidam lectionem vulgatam tuentur, & vocem*, operatione *retinent, planè falluntur. Non est enim Latina pro ea re, quam hic significari volunt. Operari vsurpant Latini pro conuiuia agitare, & sacrificare, vt Virg. li. 1. Georg.* lætis operatus in herbis : *& Hor. Oda 14. l. b.:. iustu operata diuis. & Tib. eleg. 5. li. 2.* Tunc operata deo pubes discumbet in herba *Pomp. pracone poster.* Ad Veneris profectus est manè vetulus, votum vt solueret: ibi nunc operatus est. Plautus. vt isthæc operatio crimen expiet. *Vsurpant & pro opus facere, & maximè rusticum, & ad lanificium pertinens, & pro*

eo, quod est occupatum esse, seu operam in aliqua re ponere. Horat. epist. 2. lib 1. In cute curanda plus æquo operata iuuentus. *sed pro, agere, seu, ἐνεργεῖν. numquam: vt neque operationem pro actione, quam ἐνέργειαν dicunt Græci. Atque hic locus quędam induxit, vt, cum libros Arist. de morib. ad Nicom. actum agens, interpretaretur, à nobis & iāpridem Latinitate donatos, & nuper admodū recognitos, ac deinsegro editos, ἐνεργείας apud Arist. Latinè redderes,* operationes, *planè ineptè & barbarè. Nam quòd ijdem ex Plinio proferunt.* araneorum genus erudita operatione conspicuum: *nihil moror Plinium: aut, si etiam, nihil me mouet ille locus. Vel igitur ita hic legendum est, vt paulò antè dixi,* orationi, permoueri, *vel scriptura antiqua,* peroratione moueri, *retinenda, vt perorationem accipiamus pro extrema orationis parte: quæ propria est huius nominis, atque adeo sola significatio.*

4 fuit Laodiceæ cum gladiatoribus.] *quod ait Malaspina in nullo suorum veterum librorum reperiri* cum: *idem liquido asseuerare possum de Memmiano: idémque paulò pòst, vbi vulgati libri,* fuerit, *illi habent,* fieri, *quemadmodum Bessarionis, Maffei, Faerni, & ceteri. quam scripturā puto diligenter esse retinendam, & vulgatæ anteponendam, vt sit hac eius sententia, mitte ad me literas quamprimum,* & si nihil fieri, *id est, & si nihil noui ex ijs sim cogniturus: seu,* etsi nihil fieri videas, *quod ad me perscribere queas:* mitte vel per tabellarium, *id est, ne exspectato dum aliquis certus, & nobis notus Roma exeat, & ad me veniat: sed vel per tabellarium tuum mittito, vt quamprimum eas accipiam.*

IN EPIST. IIII.

1 quòd enim tu afuisti.] *sic est legendum, non, vt vulgo* abfuisti. *Sic autem habet, vt edidi, codex Turnesian. aut, ne mentiar, hoc modo:* quòd enim tua fuisti, *&c.*

IN EPIST. V.

1 παρέδωκεν ἡμῖν γαμετή.] *lege ex optimo cod. manusc.* παρέδωκεν ἡμῖν γαμετὴ κἀμνᾶς ὀφείλημα τῷ Καμίλλῳ, *&c.*

2 asti

2 articulatè dices.] *nonnulli è libris nostris habent,* articulæ. *quod confirmat Malaspinæ coniecturam, vt legendum sit,* Atticulæ, *quemadmodū olim edidimus: non, vt vulgo,* articulatè. *Sed nunc tamen vulgatam & receptam scripturam tuemur, cùm præsertim cod x Turnesianus habeat,* articolate: *aut, ne mentiar,* atticolate.

IN EPIST. VI.

1 vt etiam inquireret in eum.] *non est dubium mihi quidem, quin hæc sit vera & recta scriptura, quam Malaspina ex libris antiquis restituit: quibuscum & Memmiani, & Huraltinus, & Turnes. consentiunt. licet etiam legere,* anquireret, *sed,* inquireret *probo: quomodo planè habet codex Turnesianus.*

IN EPIST. VII.

1 Græcè ἐν αἰνιγμοῖς.] *in codice Turnes. scriptum est,* Græcè, en ainiginois, *literis Latinis.*

2 exspectare iussi.] *sic legendum. nam quod Pet. Victorius ait se castigasse,* exspectare misi: *ferri non potest. Scripsisset enim ita Cicero.* Ego vt Laodiceæ exspectaret, ad quæstorem Mescinium misi. *Præterea codex Turnes. habet,* missi. *cum tamen ille dicat, se in omnib. libris man. reperisse scriptum,* misi. *Atqui ex,* missi, *æque facilè mihi licet facere,* iussi, *atque* misi

3 grauiter ægrum Issi reliquissem.] *Sic Manutius.* [?] Sidæ, *hoc loco legendum putarim. Est enim Sida, vrbs Cilicia maritima. Est autem verisimile Ciceronem, cùm in Italiam reuerteretur, Tironem reliquisse in vrbe maritima. M. T. ad Appium Pulchrum lib. 3. epist.* Si ad Sidam, maritimam partem prouinciæ, nauibus accessissem. *videtur tamen reponendum potius,* Patris. *sic enim epist. 2. lib. 7.* Tironem Patris ægrum reliqui, *&c. Neque est quod quisquam mihi dicat, hanc vocem nimis longe abesse* ab Esex, *aut,* Tcessæ. *quorum vtrumque reperi scriptum in libris veteribus. Nam Malaspina testatur in quibusdam exemplaribus antiquis nihil hoc loco scriptum esse, sed inane spatium relictum.*

IN EPIST. VIII.

1 pr Kalend.Octobr.] odex Turnes. habet II. kalend.Octobr.quod idem valet.

2 dum vnus hospes in Syria.]codex Turnes.cuius auctoritatem plurimi facio, habet, dum vnus hospis,&c.Non igitur omnes libri man.& vulgati vno consensu habent hospes,vt scribit Victorius. Ex hospis autem,licet facere hostis, & ita locus congruet cum eo, qui in epist. .. li VII.ibi, nunc illum qui pedem porta, quoad hostis cis Euphratē fuit,non extulerit,honore augeri,&c.

3 Nunc autem, Αἰσχρὸν σιωπᾶν]. versus est de Philocteta.quem Cicero noster ait li.III. de oratore ad Q.Fratr. Aristotelem dixisse paulo secus, cùm Isocratem florere nobilitate discipulorum videret. Ille enim,inquit Cicero,turpe sibi ait esse tacere cum barbaris: hic autem cùm Isocratem pateretur dicere.Sed Diogenes Laërtius scribit ab Aristotele dictum esse de Xenocrate: nisi locus mendosus est.

IN EPIST. IX.

1 In arce Athenis,&c.] sic est planè scriptum in nostris codicib manuscr. & maximè in Turnesiano. Quod autem quidam putant legi posse, In acte Athenis,fieri nō potest.Nam primum,in acta dixisset Cicero potius, vt in Verr.non simel.& Virgilius. deinde cum dicat,Athenis, non potest quadrare in acta,neque in acte.nam si in acta:non igitur Athenis:si Athenis,no in acta.Postremo de Sicilia litore potius acta dicatur à Latinis,quàm de Attica.

IN EPIST. I. LIB. VII.

1 nec cum Pompeio sentienti, &c.] libris omnibus inuitis, legendum videtur,vt existimat Malaspina,nec cum Cæsare sentienti.pugnādum esse cum Pompeio.Debet enim hic esse antithesis:quæ nulla est,si recepta lectio retineatur. Nam si quis dicat,aliud esse,iuncto cum Pompeio:aliud: sentienti cum Pompeio:cui hoc probet?nónne qui cum aliquo iunctus est,idem cum eo sentiat, necesse est?nónne qui ab aliquo dissentit,idem ab eo disiunctus est?Sic igitur arbitror emendandum:indignentur

tur & reclament licet quidam nimium sui amantes, in alios suprà modum fastidiosi.

2 adiuui, rogatus ab ipso Rauennæ de decem tribunis pl.] *sic hunc locum restitui, partim à codicib. manus. adiutus, partim coniectura probabiliss. & penè dicam certa ductus, quam confirmat locus simillimus epist. 3. eius d. libri ibi,* Cur tantopere pugnatum est, vt de eius ratione habenda decem tribuni pl. ferrent?

3 Itaque, vt stultus, primus suam sententiam dicat] *ego hoc totum* vt stultus, pr. s. sent. d. *non puto esse Ciceronis.*

4 sed tantùm supplicationem eum mihi non decreuisse.] *sic habent nonnulli libri manusc. quos sequor, qua lectio facilior quidem est, sed recepta non reijcienda: quin fortasse concinnior & venustior,* sed tamen supplic.

5 hoc primum, in quo accessit, &c.] *ad Malaspinæ coniecturā addo,* in, *quod sumo ex antecedente litera,* m. *librarij enim illi cùm literæ geminabantur, sæpe alteram omittebant, idémque, si literæ non eædem essent, sed similes: vt* in, *&* m.

6 quemadmodum experiamur.] *de triumpho scilicet, vt inf. epist. proxima.* Itaque omnia, experiar, &c, vt spero, assequar.

IN EPIST. II.

1 lenissimus Onchesmites.] *hunc locum olim Adr. Turnebi coniecturam secuti, qui ex obscuris antiquæ scripturæ vestigijs putauerat reponendum,* Anchisetes, *sic edideramus. Codices autem Memmiani, quib. vsi sumus, & item Turnesianus, & Huraltinus, habent,* Anchesmitis, *neque multò secus ij quib. vsi sunt Victorius & Malaspina. Libri vulgati autem ferè omnes habent ,* lenissimus Auster, mitis. *Sed neque hæc , neque reliqua duæ , rectæ sunt. Antiqua tamen ,* Anchesmites, *quam ego etiam olim fidelißimè lectori repræsentaram, minimè deprauata est. Duntaxat enim in prima litera mendum inest* ꝙ *vidit tandem is, quem cōmemorat P. Victorius lib. 36. Variarum lect. cap. 11. Hic enim princeps nuper excogitauit legendū* Onchesmites. *qua vox ventum significat, ab Onchesmo Epiri portu*

stantem. Legat qui plura hac de re scire volet, Victorij cap. illud xj quod suprà commemoraui.

Nam Alexidis animum amabam.] *Memm.*
2 *codices sic habent,* Alexidis animum, *&c. neque tamen quia posterius non habent vocem* manũ, *ante* non amabã: *idcirco ego mihi Manutij coniecturam sequendam existimaui, quãuis efficiat lectionem satis concinnam festiuam & venustam. Magis enim me mouet veterum codicum auctoritas, quã tuetur Malaspina, quámque adeò reperi sine vlla varietate codice Turnes.* Nã Alexidis animũ amabam, quòd tam propè accedebat ad similitudinem tuæ literæ: manum non amabam, *&c. quam sic declarat ille, & rectè*: amabam conatum, & studium Alexidis in manu tua imitanda: manum non amabam, quia, *&c.*

3 fecit palàm te ex libella, me ex teruncio.] *sic malo, quam vt alij,* ex teruncia, *vt habent alij libri vulg. verumtamen locus nondum est perpurgatus. Nam quòd ad priora illa attinet, codex Turnes. pro* te ex libella *habet,* me exlibertũ: *quòd ad reliqua, pro* me ex terũcio, me extaruacus, *planè mendosè, quis neget? sed scripturam antiquã proponere volui, vt ex ea eliciant eruditi rectam & veram lectionem. Præterea suprà,* Eius testamentum detortorium, *habet idem codex. Apparet Ciceronem iocari. sed quæ sit ioci sententia obscurum est.* testamentum detortorium, *si emendata scriptura est, dictum est à torquendo, alluditque fortaßis ad* decretorium. *pro* exlibertum *autem, Simeon Bosius legebat,* exlibratum. exlibrare *autem ex cortice & pelle spoliare. pro* me extaruacus *autẽ,* me exartuatum. *ex hac lectione quasi per nebulã, quid significet Cicero, cognoscere licet. Animaduertat igitur lector, & in hoc loco explicando, si ei commodum est, sese exerceat, aut certè oblectet, nisi malit exspectare, dum Simeon Bosius hunc nodum soluat, atque has tenebras discutiat. Manutius pro* detortorium, *dubitanter & timidè legit* deporto Ro. *Quam lectionem adiuuat id, quod est in ep. 3. lib. 7. ibi,* Ego tabulas à Curio accepi, quas mecum porto.

4 Bene eueniat.] *sic habent nostri veteres aliquot libri, quam scripturam probo. Dicebat enim hoc modo Carneades,* Bene eueniat *modo: significans sibi quęque optare, vt bene sit, cetera parui facere.* spurcè, *inquit Cicero. est enim spurcum, omnia ad suam vtilitatem referre, sed prudentiùs quàm Epicurei, qui loquuntur pugnantia, neque sibi constant.*

5 sed tamen prudẽtiùs.] prudẽtiùs *legendum, vt habent omnes libri veteres, nõ* pudẽtiùs. *imprudentes autem sunt, & hebetes, & parum acuti Epicurei, qui cùm omnia ad se referant, putent tamen aliquid alterius causa fieri posse. quæ pugnant inter se: imprudentis est scilicet tantam repugnantiam nõ videre. Non est igitur hoc* prudentiùs, *referendum ad* spurcè, *quod putauit Malaspina, sed ad id, quod sequitur. Quod sequitur autem,* nec quidquam alterius causa fieri putent, *non debet cum interrogatione legi, vt vult Victorius: in eóque fallitur.*

6 Commodùm exspectabam] *sic emendat Memmius, & rectè. Nam mendosè habent libri omnes,* Quomodo.

7 De raudusculo Numeriano.] *quidam libri habent,* de raudusculo Puteolano.

IN EPIST. III.

1 vt nũc in vno ciui spes reip. sita sit.] *hæc est antiqua scriptura.* vt nunc in vno ciui res ad resistendũ sit, *quam & Malaspina in suis libris omnibus antiquis reperiri testatur: & ego in Mem. & in Turnes. exstare liquidò confirmo. vulgata autem, quãuis aliter sentiat Malaspina, nõ est Latina: quæ talis est,* vt nunc in vno ciui resp. ad resistendũ imbecilla sit. *quid valent enim illa verba,* in vno ciui? *nam si ad Cæsarem referuntur, quemadmodum qui hanc lectionem sequuntur, necessario referunt, quis ita loquitur Latinorum,* resp. est imbecilla ad resistendum in vno ciui, *& nõ potiùs,* vni ciui? *Hæc igitur verba,* in vno ciui, *propemodũ clamãt hunc locũ esse deprauatũ. huc accedit quòd vox* imbecilla. *abest ab omnibus veteribus libris. Quid igitur dicendum? nam ne hæc quidem antiqua. quã ego repræsentaui, quamuis eam defendat & explicet Malaspina, à mendo pura est. siquidem* res est, pro

ope ɐsum est, difficile est, laboratur, Latinis auribus ina ditum est, neque illum Plautus adiuuat. Sed piget me tot verborum. dico igitur, sic esse legendum, vt nunc in vno ciui spes reip. sita, *seu* posita sit: *vnum ciuem autem Pompeium intelligo. & ita quadrat prouocabulum* qui, *quod reperitur item in omnibus libris antiquis, iam hac verba* ad resistendum, *siquis retinere volet, per me licebit. Ego quidem non tulleram deleri: quamquam me inuito non sunt deleta. Sunt enim nata ex his vocibus,* resp. sita sit, *seu* spes reip. sita sit, *deprauatis.*

2 Hîc omnia facere conuenit, ne arm.] *Sic edendum curaui omnia scripturæ veteris vestigia secutus. Nam manuscripti libri non habent,* debet, *quod est in nonnullis vulgatis. & habent ijdem,* communia, *pro* conuenit omnia.

3 iis se solis non inuidere.] *libri manusc. omnes habent negationem, quam tamen multi docti viri putant eradendam. Omnino communis omnium sensus & opinio postulare videtur, vt deleatur.*

4 Sed quid est, quòd ei vici Lucceij sint addicti?] *sic habet omnibus literis planè scriptis codex Turnesianus.*

5 quàm omnem pecuniam.] *libri aliquot veteres, in his Turnesianus, habent* quàm ego A Curio, *&c. neque habent has duas voces,* omnem pecuniam *Ego vulgatos sequor.*

IN EPIST. V.

1 Inde Pontinum sumam] *cod. Turnesianus habet,* summam: *vnde docti quidam legendum putant,* inuisam.

IN EPIST. VII.

1 Illud putidiùs non ascribis] *sic restituendum hunc locum existimaui, & minus longè discedens ab antiqua scriptura,* putato, quàm qui, priuatiùs, *reposuerunt, & multo commodiorem sententiam exprimens.* Putidum *enim appellant Latini translate, quod est ineptum, longe arcessitum, molestum, odiosum, ad assentationem apertè comparatum, nimis exquisitum, elaboratum. Licet tamen etiam legere* putidum.

quàm priuatum aliquem mittat?] *codex Turnesianus*

nesianus habet mittit ? *& paucis pòst, vbi vulgati habēt*, quid sensurus sim, *ille*, quid facturus sim.

IN EPIST. VIII.

1 an mihi natus tuus, *&c.*] *codex Turnesianus, & nonnulli ex Memm. habet*, An mihi notus tuus: *quod eò adscripsi, vt meminerit lector, scriptores illos librarios sæpe scripsisse* o, *pro* u, *& cōtrà: vt hic* notus, *pro* nutus; *& contra*, adulescens, *pro* adolescens, epistula, *pro* epistola.

2 Illa mea sententia non relinquēdæ vrbis.] *Octauij Pantagathi coniectura approbata, sic edendum curaui. nihil enim, mea quidem sententia, ad hunc locum excogitari potest accommodatius. adde quòd non nimis longè ab antiqua scriptura discedit. nam quòd ad negationem attinet, cuius nulla apparent in libris antiquis vestigia, quam sæpe experti sumus à librarijs illis esse prætermissam?* Iam ira, seu ita, *puto esse extremas literas vocis*, sententia, *deprauatas* tia, *hinc* ita, *vnde* ira: *quod est in vulgatis, autem, pro mea, non est incredibile neque nouum ab eisdem esse scriptum.*

IN EPIST. IX.

1 Sed istuc ipsum sic, ô magn.] *Assentior Manutio, tollendū esse* o, *si legatur*, putat, *siue*, putet, *potius: sed malim, quia reperitur in omnibus libris man. retineri, & legi*, dicat aliquis, *pro* putat aliquis: *quod & Malaspinæ venit in mentem. non est autem quòd quis mihi dicat, nimis hoc remotum esse ab antiqua & recepta scriptura. nam* d, *est* p, *inuersum.* i, *autem pro* u. *& contrà sæpe scribi solet in libris manuscr. Præterea ex* picat, *facilè factum est* pitat: *deinde ex* pitat, putat.

IN EPIST. X.

1 adhuc in oppidis coartatus, *&c.*] *Non potui tantum omnium librorum veterum consensum negligere, multo minus aspernari, qui ad vnum sic habent*, coartatus, & stupens: *certè ne mentiar*, coartatus sed stapens. *Verum* sed, *pro* & *facile & crebrum librariorum peccatum: præsertim cùm proximè antecedat* s, *sequitur deinceps*, Oēs si in Italia. cōs. *&c. vt* oēs, *cohæreat cū*, erimus: *& significetur Popeiani, seu* ꝙ *idē valet, alieni a Cæsare.*

IN EPIST. XI.

1 nisi vbi honestas? Honestum igitur, *&c.*] *sic edidi, reiecta vulgata scriptura*, Num honestum igitur, *&c. quamuis sit probabilis, & speciosa. Sed mouit me codicum man. auctoritas: qui habent, pro* Num honestum igitur, *&c.* nisi hon. *Ex hac scilicet vitiosa scriptura, sic esse legendum, vt edidi, iudicaui, hac ratione fretus, quod particula* nisi, *iterata sit ab errãte scriptore, propterea quòd eadem vox paulò antè posita est, ibi,* nisi vbi honestas? *cùm à Cicerone semel & illo loco tantùm posita sit, non etiam hîc, vbi habent eam libri vulgati.*

2 At in aris & focis.] *responsio est Ciceronis, qua soluit rationem Pompeij, qui dicat, non esse in parietib. remp. hoc modo: demus, in parietibus non esse rem.* At *est* in aris, & focis: *pro quibus pugnare ciues fortes, & viri boni debent.*

IN EPIST. XII.

1 támue nullo consilio, *&c.*] *Negat Malaspina in vllis suis codicibus antiquis reperiri:* ne: *at ego testor in Turnesiano, & nonnullis alijs nostris comparere, in eisque ita legi, vt in vulgatis,* támne nullo consi. *Quare nihil mutaui. Idem tamen fateor,* ne *posse abesse, sine sententiæ detrimento.*

IN EPIST. XIII.

1 quamquam genus belli, *&c.*] *cod. Turnes. habet,* quãquam totius belli quod sit, *&c. & suprà vocem* totius, *quod subiecta linea, quasi dãnatum ac delectum est, habet scriptum,* genus. *Ex quo licet suspicari sic legendum vt in vulgatis,* quamquam genus totius belli, *&c. Nonnulli contrà, in quibus olim fui, putant vtramque vocem esse Ciceronis, & legendum,* genus totius belli, *&c.*

2 quàm autem sine consilio, res testis.] *Hac est antiqua & vera scriptura, quam reperimus expressam in codice Turnesiano, quæ quantò præstet vulgatæ,* quàm item sine consilio res stet, *vel vlli omnino cuiusquam coniecturæ, ostendere non est necesse.*

3 cùm mihi barbarorum aduẽtus ad vrbem.] *codices Memmiani non habent,* ad vrbem.

4 cùm de me ipso, ac de meis te consi.] *sic restitui*

stitui ex codice Turnes. qui sic habet, cùm de me ipso, ac de me iste consid. Quid facilius, quàm ex de me iste facere, de meis te, &c. Vulgatam verò mendosam esse, cùm per se cuius non tardissimo cognoscere licet, tum scriptura antiqua, quæ habet, cùm de me ipso, peruincit. Nam si antè positū est, de me ipso, frustra ponitur postea, de me ista, &c.

5 in eo æstuaui diu.] nullius aut industriam insector, aut ingenium contemno. Verumtamen Hugolini Martellij Florentini, viri docti quicum diu vixi, quem amo, à quo denique me amari scio, coniecturam non probo: qui sic putat hîc esse legendum, in eo æstu haud diu: vbi subintelligit, fui. ego leuissima immutatione facta sic emendaui, in eo æstuaui diu. nempe ex æstuant, facio, æstuaui. plura non dico, neque Martellij coniecturam refellere, neque meam confirmare necesse habeo. se vtraque ipsa per se defendat. Cùm hic locus quatuor iam ferè mensibus antè ita impressus esset, Adr. Turnebus in Aduersariorum tomo secundo, hanc eandem coniecturam hoc loco fecit, ex codice Turnesiano: quem à me vtendum petierat. Quàm facile autem sit coniecturam facere de re iam explicata, transacta & præterita, nemo est, qui non videat.

6 & quid acturus ipse sis scribas] codex Turnesianus, & nonnulli alij non habent verbum scribas. Paulò antè autem, vbi libri vulgati habent, quid agat Domitius in Marsis, Tignij Thermis, &c. codex Turne. habet, quid agat Domitius in Matesis, Igui Thermus. quæ scriptura comprobat Malaspinæ coniecturam, qui pro Tiguij, legendum vidit, Iguuij.

IN EPIST. XIIII.

1 cùm leuiter lippirem.] libri manuscr. habent partim, leueriter, partim, leuenter: vnde putabam legendum, fluenter, quod aduerbium cur reijciamus, non video.

2 & hunc nostrum copiarum suppœnitet.] in Memmiano vno cod. adscriptum est ad oram libri, nostrarum, pro nostrum, quod est in epistola contextu.

IN EPIST. XV.

1 sed vix auditus in consil.] *sic edendum curaui, Malaspinæ coniecturam secutus: qui pro is, quod est in libris omnibus scribendum existimat* vix, *meo iudicio, rectè. Sim. Bosius tamen, sic potiùs*, sed is haud auditus in consilio, *quod minùs probo.*

IN EPIST. XVII.

1 vtrùm turpi pace nobis, an misero bello.] *sic habet planè scriptum codex Turnesianus: vt de hac scriptura non sit iam dubitandum. Nam quòd quidam tuentur vulgatam*, turpe pace nobis, an misere bello ess. *&* turpe, *interpretantur* turpiter, *nugas agunt.*

2 quæ quidem ille si repudiarit, iacebit: si acceperit.] *secutus sum lectionem vulgatam: à qua non admodum discrepat antiqua, quæ reperitur in nostris li. manusc. nisi quòd codex Turnes. pro* repudiarit, *habet* repuderit. *Sed Simeo Bosius dixit mihi se reperisse in suo item manusc. eóque antiquissimo, ita scriptum*, quæ quidem si repudiarit, repudierit, iacebit, si acceperit. *vnde conÿcit ille sic esse legendum:* quæ quidem, si repudiarit, repudio erit. iacebit, si acceperit. *quæ lectio si recta est, nullum hîc erit ἀνανταπόδοτον, vt est in recepta.*

3 omnino quid ille facere debuerit, &c.] *videtur legendum*, omitto quid, *&c. non vt in alÿs ferè libris omnibus*, omnino. omitto quidem, *& valde quadrat, & adscriptum est ad ora vnius codicis Memmiani: & probat Malaspina: quamquã Turnesianus vulgatam lectionem retinet: & præterea habet verbum* scio, *post* rogatus esset. *Nam si recipiatur* omitto, *delendum sit verbum* scio.

IN EPIST. XX.

1 Veni Capuam a.d. I Nonas.] *sic est legendũ, reclamantib. libris omnibus, nã* a.d. II Nonas, *&* pridie nonas, *idem valent. At in superiore epistola dicit se pridie Nonas Capuam venisse. Animaduersum autem est a doctis, vbicumque scriptum fuerat à Cicerone* ad II. *hunc numerum esse corruptum, & vel* II. *vel* IIII. *esse factum pro* II. *vel funditus esse deletum, quemadmodum & suprà epist.* 16. Nos à con.

à cõsul. Capuã venire iussi sumus a.d.II.Non. Febr. *vbi libri omnes habent*, ad Nonas Feb. *quæ lectio fieri nullo modo potest. Nam si quis dicat*, ad Nonas, *valere* circiter Nonas, *nugæ: cũ circiter Nonas veniat is, qui vel ante nonas, vel post nonas veniat, consules autem certo die Ciceronem venire iusserint. Venerat autem Cicero Capuam pridie nonas, vt adesset nonis. Iam* a. d. II. *&* a.d. III. nonas, *&c. idem valere quod* die II. *&* die III. nonas. *veritate ipsa verius est.*

IN EPIST. XXII.

1 Improbos quasi perculsos] *legendum est fortasse*, improborum quasi perculsos: *vt repetatur* ἀπὸ κοινοῦ, animos.

IN EPIST. XXV.

1 PRO TVIS REBVS GEST.] *Ex antiquæ scripturæ vestigiis legendũ videtur*, pro rebus gestis ampl. *detracta voce* tuis. *verumtamen nihil muto.*

IN EPISTO. I. LIB. VIII.

1 vbi tutissimo essem.] *sic edendum curaui, libris fere omnibus inuitis, in quibus legitur*, tutissimè, *Carisij auctoritate adductus, qui ita legi docet li. 2. instituт. Grammatic. vbi tamen idem fortasse labitur & errat, cùm alium locũ ex iisdem ad Att. ep. proferens ex libri decimi sexti epist. tertia*, hunc tu tralatum in macrocolum lege Arcano cõuiuiis tuis, *putat*, arcano, *esse aduerbium, cùm videatur nomen proprium pradij, & legendum sit*, in Arcano *Neque tamen quidquã pronuntio, cũ præsertim Carisium adiuuet antiqua scriptura. Sed, vt ad* tutissimò, *redeam, Turnes. codex fortassis hanc scripturam confirmat, qui habet*, turpissimo.

IN EPIST. II.

1 Hic tu in me.] *hic est inane spatium etiam in libris Mem. Itaque desertus à libris veteribus, qui duces nobis esse debent, inane etiam in nostra editione spatium relinqui iussi. Equidem non damno Malaspinæ coniecturã, qui in hoc spatio scribi posse putat*, πρέπον, *aut* καλόν. *sed aliud quippiam desidero, verbi gratia*, κόμψον, *vel* σεμνόν. *Idẽ de de loco, qui proximè sequitur, sentio*. Hic quidem quæ est. *vbi*

men

mendosè operæ olim fecerũt, quo eſt, *pro* quod eſt, *aut*, quæ eſt. quæ eſt, *habet codex Turneſianus. non celabo lectorem tamen, nullum eſſe in his duobus locis inane in codice Turneſiano. unde Boſius ſic legẽdum putat*, Hîc tu in me illudes. οὐ δὲ τίς. Niſtre, de me d *paulò poſt legit*. Hic quidem. quod eſt domi vehil eſtis, *&c. id eſt*, Hîc quidem, id eſt domi veſtræ eſtis.

2 ſed poſitam nunc in eo non iudico.] *Manutij & Malaſpinæ coniecturas, quæ non admodum inter ſe diſcrepant, leuiter inflexi atque adiuui. hoc tantùm omnino Manutio in eo aſſentior, quòd*, poſitam, *aut* ſitam. *vult ſcribi, non ſubintelligi. nam*, ſitam, *ex voce*, ita poſitam, *ex* non ita, *facile reponi poteſt. quidam tamen ſic legi malunt*, ſed non ita tamen in eo iudico ſpem ſalutis repoſitam: *vt* reipubl *dicamus a ſcriptoribus librarijs eſſe mendosè ſcriptum, pro* repoſitam, *ſeu, ſiquis malit*, reponendam.

3 qui cùm triginta tyranni Athenis eſſent.] *voce* Athenis, *quæ deeſſe videbatur, Errico Stephano aſſenſus, repoſui: quamuis eam nullo in codice manuſc. reperirem.*

4 Formis ad Pompeium. ſi de pace, *&c.*] *ſecutus ſum libros vulgatos, quamuis mihi ex antiqua ſcriptura ſuſpectos: in quibus omnibus legitur aut* præfectus, *aut* profectus, *neque eſt* eram. *& in extremo, pro* videro, quid ero? *Vnde hanc lectionem quidam eliciunt.* Ego XII. Kal. cum eadem lucerna hanc epiſt. ſcr. q. inſt. t. Formiis ad Pompeium, *ſubintelligendum*, ibam: ſi de pace ageretur, pręfectus: *ſubaud.* futurus, ſin de bello, quid ero? *quam quare improbemus, non video. & tamen cur vulgatam damnemus, nihilo plus cauſæ reperio.*

IN EPIST. III.

1 Nihil actum eſt à Pomp. n. ſapienter.] *codex Turneſ. pro* ſapienter, *habet* attenter.

2 ſed in ea cauſa.] *ſic olim edidi, cùm libri omnes habeant*, ſed ſine cauſa. *Quin ſic eſſe legendum contendo.*

IN EPIST. V.

numquam autem Cerritior.] *Sic nunc edidi, Sim. Bosij coniecturam certissimam secutus.* Cerritior autem, *id est, insanior: de quo plura in commentarijs Horatianis.*

2 Πολλὰ μάτην κεράεσσιν ἐς ἠέρα θυμήνοντα.] *hac nostra restitutio ita propè accedit ad antiquam scripturã, vt nihil videatur affinius excogitari posse. sic.n. est in lib. antiq.* πολλὰ μάτην κερεάοσιν ἐς ἠέρα θυμείνοντα: *ita rursus consonam sententiã efficit, vt de huius scriptura veritate non sit dubitandum. verbum* θυμήνοντα *tantum restitui in integrum, quod erat corruptum. cetera sunt ex libro antiquo Turnes. si quis au*t*e malet legi,* θυμήναντα, *in aoristo, quàm* θυμήνοντα, *in præsenti, non pugnabo. Ad hunc locũ pertinent illa Vi gil:ana li. 3. Georg.* Et tẽtat sese, atq; irasci in cornua discit Arboris obnixus trunco ventósque lacessit Ictibus, & sparsa pugnam proludit arena.

IN EPIST. VI.

1 quoniam adhuc n.n.] *hîc est vlcus, quod sanare nõ potui, subyciam antiquam scripturam, vt aliquis solertior experiatur, ecquid possit. sic igitur habet codex Turnes.* quoniam adhuc nihil nobis obfuit, nihil imitasset, nec tegentia hoc quod fortiter & diligẽter, tum etiam hercule modò enim audiui, *&c. Sim. Bosius, &c* nec tegenti, legit νεκρεγερσία. *Ego pro* nihil imitasset, nihil me peccasse. *Deinceps sic,* Sed νεκρεγερσία tua nos, quòd cùm fortiter & diligenter, tũ etiam hercule feliciter morbum depulisti, valde delectarunt. modò enim, *&c. Sententia plana.*

IN EPIST. X.

1 quod in nominibus.] *sic habent quidam libri manuscript. Turnesianus tamen, vt vulgati,* in nummis, *&c. Ego,* in nominibus, *probo, vt & Manutius.*

IN EPIST. XI.

1 Illud tamen totos dies, vereor, ne cùm nihil prof etiam dedecori sit istud.n.] *Sic est legendum, & hæc lectio valde affinis est antiquæ scripturæ codicis Turnes.*

IN

IN EPIST. XV.

1 ex iis mandatis, quæ D. Lælio.] *sic volunt omnes legi quamuis libri & man. & vulgati reclament. habet enim partim*, Dellio, *partim*, Decallio, *partim*, Dialio, *partim* Dullio, *partim* Duellio. Dellio, *mihi non displicet. Nam Dellium quemdam commemorat Plutarchus in Antonio.*

IN EPIST. XVI.

cum imperatam Capuam.] *sic legendum, vt habet codex Turnesianus, non* imperatam.

& Fabium] *idem liber habet*, & Fabatum.

3 paulò salubrioribus.] *Idem liber habet*, paulò salubribus: *quod probo. sic enim Terent. Heautont.* paulò qui est homo tolerabilis. *quod & a Malaspina est animaduersum. Fieri tamen potuit vt scriptum sit à Cicerone*, salubrioribus, *& prætermissæ sint tres literæ à scriptore librario*, ori.

IN EPIST. XVII.

1 neq;, si vellet, *&c.*] *lego*, neq; se si vellet, *&c.*

2 seu per monteis explicare]. *codex vetus optimus habet* se per monteis, *&c. Itaque hæc verba videntur esse suo loco mota, & ibi esse legenda suprà, post illa*, neque se expedire, *vt deinceps iam ponantur*, neq; se per mõteis explicare posset.

vt ad has XIIII. cohorteis.] *legendum*, vt ad has, *&c. quod eò adscripsi, quod olim omissa fuit à librarijs præpositio* ad

4 placitum est mihi (etiam video, *&c.*) *codex Turnes. & nostri ferè omnes manuscr. habent. vt Italici*, placitum est mihi, alcia video censori, M. Marcello, *&c. quæ scriptura quid sibi velit, aut quid valeat, quæro.*

IN EPIST. XVIII.

1 quòd audieris, Cæsarẽ firmo progressum.] *Victorius lib. . Var. lectior. multis verbis ostendit legendum esse*, firmo progressu, *idque ex auctoritate veterum codicum. ego tamen hanc lectionem retineo atque amplector, cùm eam reperiam in aliquot libris man. & maximè in Turnesiano, cùmque, quod caput est, ratio, vt ita legatur, postulet, Victoriíque lectionem refellat, vt ineptam.*

IN EPIST. XXII.

1 modò esse in Tiburti Lepidi, modò cū Lepido accessisse ad vrbē, *&c.*] *lectionē vulg. paulum immutaui. Sic enim habent omnes libri vulgati, quos quidem viderim, neque aliter vel man. Italici, vt testantur Manutius, & Malaspina, vel nostri i. Mem. & Turnes.* modò esse in Tiburti, aut Lepidi, quò cū Lepidus accessisset, ad vrbem, *&c. quā scripturā iccirco reposui, nequis ingenio præstās, quòd eā leuiter immutarim, coniectura ductus, sibi ad veriorem coniecturā iter interclusum esse cōqueratur. Sed nequid dißimulē, prior pars huius restitutionis à Sebast. Corrado excogitata est: nisi qui legit,* ex Tiburtino: *reliqua à nobis. Iam ex* Tiburti aut, *facile est facere*, Tiburtino. *ex* quo, modò.

2 eum nescio quòd penetrasse itineribus occult.] *videtur desiderari epithetum, quod cohæreat cum voce* itineribus, *fort.* occultis, *seu* deuiis.

IN EPIST. XXIII.

1 & aut Hæmonis fugam tendis.] *Locus corruptus: in quo restituendo operam ponere vereor, ne sit nihil agere. Verumtamen, ne quis nobis turpe esse dicat, ibi tacere, vbi alij verbosi fuerunt, dicamus saltem aliquid: quamuis hoc aliquid, nihil futurum sit. Audeamus igitur, & dicamus, sic legendū, & verò ita à Cic. esse scriptum, cùm ex epistola Attici quadam verba, quasdámque sententias colligeret, atque iteraret:* artemonis funem tendis, *i. discessum & fugam ornas: te ad nauigandum paras. est enim artemo, velum nauis maximum, siue quod additur maximo, siue summū antemnæ, siue potius trochlea, vt docet Vitruuius, lib. x. cap. v. Non est autem incredibile Atticum Græca voce esse vsum, præsertim quæ esset significantißima, & ad rem accommodatißima. Quin mihi venit aliquando in mentem, scriptum esse à Cicerone Attici verba iterante,* ἀρτέμονος φῦσαν tendis, *id est, veli maximi follem tendis. eadem sententia. Iudicent eruditi. Verumtamen prior lectio mihi magis placet. At B. sius sic legi mauult*, Aue Athenio si fugam intendis, *&c. Fuit autem* [illegible]

2 & ignoras, Domitius cū fascibus, *&c.*] *id est. in*

in epistola tua te scribis ignorare: vt rectè explicat Corradus: quod addidi præter institutum meum, nequem inducat Malaspina, qui aliter accipit: in quo magnopere fallitur.

3 accessurum] *fort.* descensurum *scribendum. Sic enim loqui solet & Cicero & alij. Cælius epist. ad Cic.* Alterutram ad conditionem descendere vult Cæsar, *&c. & Cic. lib. 9. infrà* descendere ad omnia, *&c.*

IN EPIST. XXV.

1 præter occultum, & tutum iter ad m.] *sic restitue ex antiquæ scripturæ vestigijs non obscuris. sic enim habet codex Turnes. & nonnulli ex Mem.* Omnia mihi prouisa sunt, præter occultum, & tutum iter, *&c. Cognouimus tamen etiam ante nos Corradum coniectura ductum ita emendasse.*

2 qui sint isti optimates, qui me exturbent, cùm ipsi.] *nihil muto, neque mihi placet Petri Victorij emendatio,* qui me exturbent Cumis, *quãuis eam adiuuent nonnulli codices manusc. nam antiqua illa scriptura deprauata est, & ex* cum his si, *quod reperitur in libris illis, faciendum est,* cùm ipsi, *non* Cumis, *vt vult ille.*

---

1 IN EPIST. III LIB. IX.

ἢ εὐλαβητέον τὸν καταλύοντα, μὴ αὐτὸς ἀρθῇ] *errant qui hunc locum sic interpretantur, An metuere debeatis, qui tyrannidem dissoluit, seu euertit, ne ipse tollatur de medio. Nã primùm scribendum esset,* τῷ καταλύοντι: *deinde,* ἀρθῇ *est à verbo* αἴρω, αἴρομαι: *quod valet attollere, & attolli. Postremò* θέσις *ipsa, quam M. T. tractat, vincit, hanc sententiam esse debere, non illã, quàm vulgo putant. Atque hæc mihi cum multos abhinc annos venisset in mentem, idem postea Errico Stephano visum est, literísque mandatũ. Idem proximũ hunc locũ,* εἰ πειρατέον εἰρήνην τῇ πατρίδι τυραννουμένῃ καιρίῳ λόγῳ μᾶλλον, ἢ πολέμῳ, *qui antea deprauatissimus erat, in antiquam suã integritatem ingeniosissimè simul & felicissimè restituit. Non celabo lectorem tamen, quod ad laudem codicum Mem. & Turnes. & Huttlini pertinet, in eis planè legi pro* εἰρήνῃ τυραννουμένῃ

μένῃ: & item in Turnes. & in eodem γράφω καὶ λόγῳ μᾶλλον, ἢ πολέμῳ: significant au'ē verba hanc sententiam, vtrùm conandum sit opitulari patriæ tyrannide oppressæ, oratione vtili & salutari potiùs, quàm armis & bello.

IN EPIST. IIII.

1 Hæc qui in m.v.n.f. Curtium.] *sic nunc edidi, & ita legendum. non vt vulgò* curtum, *quod deprauatum est ex* Curtium. *Erat autem hic Curtius, Rabirius Postumus, Gaditanus: quem M.T. defendit oratione, quæ exstat pro C. Rabirio Postumo. Itaque se eius patronum appellat, infra ead. epist.*

2 vt maiores nostri funestiorem, &c.] *hunc locum profert Nonius in* Religiosi dies.

3 qui nos hoc non defendente.] *siue legatur,* non defendente, *quomodo emendauit P. Victorius, siue,* deferente, *quemadmodũ Malaspina, nihil refert. ego tamen malim,* nõ defendente *φ & magis consentaneum est sententiæ Ciceronis, qui grauiori verbo vti non vult: est autem graue verbum,* deferere: *& credibilius est, omissam esse à scriptore librario negationem, quàm ex* deferente, *factũ* defendente. *Testificor tamen interea etiam à codicibus nostris omnibus abesse negationem.*

4 ex eo fortasse mea consilia nascentur.] *legi malim,* noua consilia, *vel* alia consilia nascentur, *cod. Turnes. quidam habet,* ex eo fortasse ea cons. nascentur. *legendum autem esse,* alia, *potiùs, aut* noua, *quàm* mea, *probat id, quod sequitur, aliaq; litera.*

5 Minutia] *sic habet codex Turnesianus, & probat Turneb. Malaspina mauult,* Numicia *Quin amplius habet codex Turnes. nempe sic,* via Minucia.

6 quàm vt Curtium videat.] Curtium, *inquã,* legendum. *non, vt quidam volunt,* Curium.

7 vix iam deus. Equidem, &c.] *codex Turnes. habet,* vix deus. Iam equidem, &c.

8 qua facta, volebam, vt populari, vt ea solicitudine, &c] *locus perspicue corruptus, idq; æquè in libris manuscr. atque in vulgatis. Pantagathus sic emendare conatus est,* qua facta, vt populari, vt mea, videbam solicitudine senectutem

tem noſtram lib. *quamquam verbum* videbam, *illo loco ſuo non mouebat: eſt enim in omnibus libris poſt vocem* facta. *Itaque ſic ille legebat*, qua facta, videbam, vt pop. *&c. quæ oratio eſſet aliquantum impedita atque implicata. nam cum hæc*, vt populari, vt mea *ad illa*, qua facta, *pertineant verbum* videbam, *interpoſitum, orationem redderet obſcuriorem. Nunc autem verbo* videbam, *in inferiorem locum tranſlato, oratio fit planiſſima & expeditiſſima. Ego ſic olim repoſueram*, qua facta videbam, omni populari mea ſolicitudine ſeneċt. noſtr. lib.

9 ſuſcipi à Pōpeio intelligebam.] *Arbitror legendum* non intelligebam. *quod & alijs videtur.*

IN EPIST. V.

1 neque loqui, neque audire meo cōmodo, *&c.*] *ita plane ſcriptum reperi in codicibus Memmianis, & Turneſiano, & Huraltino, quomodo ſcriptum eſſe teſtatur in quatuor Italicis Malaſpina: quam arbitror veram eſſe ſcripturam. in qua* meo, *tantum ex* me, *factum eſt.*

IN EPIST. VI.

1 ille celeripes.] *codex Turneſianus habet*, ille celeriter pes, quem, *&c.*

2 quæ mihi quiddam quaſi animulæ te inſtillarunt.] *Adrianus Turneb. hunc locum ſic reſtitui poſſe exiſtimabat*, quæ mihi quiddam quaſi animi à te inſtill. *Ego ſic propiùs, opinor, accedens ad ſcripturam antiquam*, quæ mihi quiddam quaſi animulæ inſtillarunt. *Quæ lectio, doctorum virorum, quibuſcum eam communicaui, iudicio, recta eſt: & eam comprobat id, quod ſequitur*, recreatum enim me non queo, *&c. Nam inſtillare quiddam animulæ alicui, eſt eum penè exanimem iam, & mortuum ita ad vitam reuocare, vt tamen non ſit omni ex parte recreatus. Proponā autem antiquam ſcripturam, vt videat lector, me nullam ei vim intuliſſe: quæ talis eſt*, quæ mihi quiddam quaſtant mutaet eſtiliarunt.

3 fore vt dum vagamur, fore, vt, *&c.*] *ſententia hæc eſt, egregiè probo illud, quod ſcribis, fore, vt dum huc & illuc imus, & circa villulas noſtras erramus,*

errramus, fore, vt tempus nauigandi secundũ sensim veniat vagamur *autẽ, edidimus, certißimã Malaspinæ coniecturam secuti: quam nec Momus reprehendere audeat. fortaßè ne Victorius quidem.*

IN EPIST. VII.

1 Cenantibus II. idus.] *Hæc epistola in libris veteribus à superiore non separatur.* II. idus *autem, edendum curauimus, codices Mem. & Turnes. secuti, quomodo & in Italicis aliquot scriptum esse testatur Malaspina, cùm vulg. habeant,* pridie idus *: quod idem valet. fuit scilicet declaratio huius veræ scripturæ,* II. idus, *postea in contextum epistolæ, ea eiecta, translata. suprà autem in extrema epistola superiore, vbi libri vulg. habent,* quantum potes, *Turnesianus habet,* quantum potest *: quod fortaßè rectum est, pro* quantum pot'st.

IN EPIST. IX.

1 S. V. B. E.] *sic edendum curaui, certißimam Riuij coniecturam secutus, qui ex* subito, *coniecit esse legendum, omnibus diuisis literis, & vna mutata, ceterisque detractis, quæ non reperiuntur in codicibus veteribus.* S. V. B. E. *id est,* si vales, bene est.

2 sua concessit voluntate.] *sic prorsus legendum est,* sua voluntate *autem, id est, sua sponte.* sua bonitate *enim, ferri non potest, quamuis Malaspina probet. Nam sermonis Latini ratio postulat, vt scriberetur,* pro sua bonitate. *nostri quidem libri omnes habent,* voluntate.

IN EPIST. X.

1 Nos nisi quod nostro iudicio] *codices Mem. neque* nos *habent, neque* id. *Verumtamen,* id, *quidem funditus deleuimus:* nos *autem retinuimus, quia in alijs libris reperitur.*

IN EPIST. XI.

1 Balboque antea scripsi.] *sic nunc edi iußi, quod puto rectum.*

2 Festiuo enim simili vrus decurro, atque in decursu Θέσεις, &c.] *videtur locus esse corruptus, ex quo tamẽ sententia aliqua probabilis elici potest, neq; improbat Adrian. Turneb. omnino sic legitur in codice Turnesiano: quem cùm ei vtendum dedissem, atque hanc lectionem priùs ad orã mei libri impreßi*

adscripsissem, ille quoque hoc animaduersione dignum existimauit, & in Aduers. libros retulit.

3 sciebam enim te quoto anno.] *à codicibus veteribus abest* de, *& maxime a Turnesiano, quod est in vulgatis: in quibus sic legitur,* sciebam enim te de quoto anno, *&c.*

IN EPIST. XII.

1 alienant immundæ.] *sic necessariò legendum est, non* alienantur. alienant *autem, scilicet immundæ mulieres suos amatores: id est, auertunt ab amore. Immundæ opponuntur* mundis *Est autem munda fœmina nō ea solum, quæ est culta atque ornata, verùm etiam, & multò quidem magis propriè, quæ cum fucata non sit, neq; nimis accuratè & sumtuosè ornata: non est tamen inculta, neque illota, neque sordida. & ita mūdā ferè describit Hor. Sat. 2. li. 1.* munda hactenus vt neque longa, Nec magis alba velit, quàm det natura videri: *vt contrà immunda est, quæ est illoto corpore, & olido vestitu composito, & maculoso. Itaque* immundum, *minùs est, quàm* ἄκοσμον: *qđ ex Lucretio colligere licet, qui li. 4. quo loco ostendit puellarum vitia ab amantib. extenuari & leuioribus nominibus appellari, eā, quæ sit immunda, & fœtida, dicit ab amāte cæco* ἀκόσμον *vocari.* immūda (*inquit*) & fœtida, ἀκοσμος. *Quòd siquis dicat, extenuationē inesse in nomine Græco, quia Græca vocabula sint quodāmodo Latinis molliora, quamuis idem valeant: respondebo, vocem* fœtida *satis declarare plus esse* immundū, *quàm* ἄκοσμον. *Quin idem ex Horatio intelligere licet, qui Mæcam illum, seu fullonem, siue Natā, qui oleo siue lucernario, siue ex lucernis detracto vngebatur,* immundū *appellat: id est, illotum, olidum, & fœtidum. & item ex Terentio, qui sic de meretricibus* Quæ dum foris sunt, nihil videtur mundius nec magis cōpositum quidquā, nec magis elegans: Quæ cum amatore suo cùm cenant, liguriūt. harū videre illuuiem, sordeis, inopiam Quàm inhonestæ solæ sint domi, atque auidæ cibi, *&c. significat enim plurib. verbis id genus fœminas, foris esse mundas, & elegantes, & cultas: domi immundas, illotas, ac sordidas.*

2 quem

1 quem parentem.] *putarim legendum*, quem patriæ parentem.*&c.*

3 alia mens mea] *secutus sum codices & Memmianos, & eos, in quibus ita scriptum esse testatur Malaspina, & Turnesianum: sed malim sic legi*, alia reipu. nunc causa est, alia mea *verumtamen nihil mutaui. iudicent eruditi.*

4 Nunc si vel periculosè.] *sic putabat legendum esse Memmius ex veteribus libris nonnullis*, nunc si vel cum periculo, *&c. qui habent*, siue periculo. *Nam vulgati à quibus non discrepãt multi alij antiqui, mendosè habent*, sine periculo, *pro* siue periculo *codex autem Turnes.* siue periculosè. *vnde nunc legendum conieci*, si vel periculosè. *Quod autem Manutius sic emendat*, si vel periculo, *non explet aureis meas. paulò pòst legẽdum*, reuolui, *vbi olim impressum est*, euolui.

5 & amici, tali. *&c.*] *legẽdũ for*: amici talis, *&c.*

6 qui prudentia potuit attẽdere sermones.] *hoc tantum differunt libri manu. a vulgatis, quòd habent*, potiùs *pro* potuit. *omnino locus corruptus est, neque facile sine melioribus codicibus emendari potest.*

IN EPIST. XIII.

1 me & ad vtriusq; vestrum, & ad] *vocẽ* pacis, *quæ huc vel irruerat, vel irrepserat, vt inanem, sustuli, natã scilicet ex præpositione* ad, *cùm scriptum esset*, ap, *pro* ad: *deinde, ex* pa, *à malo consectore, eodémque indocto, & arrogante*, pacis *factum.*

IN EPIST. XIIII.

1 οὐκ ἔστ' ἔτυμος ὁ λόγος, vt opinor, ille de ratibus.] *principiũ est palinodiæ illius, quam fecit Stesichorus, cùm Helenæ maledixisset, eóque nomine oculis priuatus esset. Ponit autem Plato in Phædro, his verbis*, τῶν γὰρ ὀμμάτων στερηθεὶς διὰ τὴν Ἑλένης κακηγορίαν, οὐκ ἠγνόησεν, ὥσπερ Ὅμηρος, ἀλλ' ἅτε μουσικὸς ὤν, ἔγνω τὴν αἰτίαν, καὶ ποιεῖ εὐθύς, οὐκ ἔστ' ἔτυμος ὁ λόγος οὗτος, οὐδ' ἔβας ἐν νηυσὶν εὐσέλμοις, οὐδ' ἵκεο Πέργαμα Τροίης. *i. nã cum oculis orbatus esset Stesichorus, propterea quod Helenæ maledixerat, non ignorauit, quemadmodum Homerus: sed, vtpote qui musicus esset, causam eius rei intellexit,*

& continuò hoc carmen fecit. Nō verus ille est sermo: nūquam nauibus vecta est velsuolu opulētæ ad Pergama Troiæ. Absoluta igitur tota illa, quæ appellatur, palinodia, sensum oculorum statim recuperauit.

IN EPIST. XV.

1 quòd ab iisdem illecti sumus.] *etiam Memmiani codices habent,* dilecti, *vt & Bassarionis, & Maffei, & alij: vnde Manutius conijcit legendum,* eiecti. *nos ex codice Turnesiano, in quo scriptum reperimus,* quod ab eisdem lecti sumus, *coniectura ducti,* quòd ab iisdē illecti sumus, *reposuimus.*

2 quos Matius ἐλάπιζον, vt puto, &c.] *sic & olim edendū curaui, & nūc in sentētia manens edi volui, rationem & codicū antiquorū auctoritatem secutus. Nam quod ad codices man. attinet, sic habere testor codicem Turnes.* ΕΛΑΠΙΖΕΝ, *quod est,* ἐλάπιζεν *Veniamus nunc ad rationem. Ac primùm quidem, nec* ἐσάλπιζον, *nec* σαλπίζει, *hoc loco ferri potest. est enim* σαλπίζειν, *tuba canere, tuba signum dare, tuba ad bellum excitare. quorum nullum huc quadrare potest. Nam si quis dicat, hoc significari à Cic. Matium palàm dicere, & prædicare, & quasi tuba canere, Gallos auxilia per decem annos Cæsari esse pollicitos: quare subiungit, vt puto.* Omnino ferri non potest. *Deinde* λαπίζειν, *quod significat inania iactare, & gloriosè prædicare, maximè conuenit. Significat enim Cicero, se putare iactari hæc à Matio inaniùs & gloriosiùs, quam veriùs. subiungit,* Sed certè dicebat, *quorum verborum hæc sententia est, siue falsa illa sint, siue vera, certè dicebat, &c. sequitur,* sed sit hoc, λάπισμα, *id est, sed demus, gloriosam, & inanis iactātia plenam esse prædicationem, constat tamen Cæsarem magnas copias habere. Hæc pluribus verbis explicaui, & hîc præter meam consuetudinem, meúmque institutum longior fui, quòd Petrus Victorius, quem semper honoris causa nominatum velim, Var. lectionum lib. xxxvij. cap. iij. etiam in hoc loco, à suo more non discedens, verbosus fuit, dum ostendere conatur, hîc legendum esse,* σαλπίζει, *seu* ἐσάλπιζον. *quod non potuit, & inanem operam sumsit. nam* σαλπίζειν, *non est magnificè, neque gloriosè, neque iactabunde prædicare, quæ sen-*

tentia

tentia hic postulatur, sed tantùm, palàm & clarè significare & dicere. λαπίζειν *autem eam vim habet apud Græcos, quam postulari diximus: quod ne ipse quidem Victorius negauerit: sed puto Victorium, Malaspinæ odio cōmotum (nescio quam ob causam, cùm præsertim sit etiam ille Florentinus, nisi, vel quòd is ausus est notas scribere in epistolas ad Atticum, vel quòd nonnulli coniecturas aliquas Malaspinæ probarunt) verumtamen arbitror, Victorium perturbatione animi à recta ratione auersum esse, multáque præter ætatis, & personæ suæ decorum, parum considerate fudisse. Quæ si tacuisset, neque homines amicissimos temere offendisset, & meliùs suæ existimationi consuluisset.*

vt tu scribis, ludunt: ac bellè scribis, *&c.*] *Hic locus duorum doctorum virorum coniectura vel restitutus est, vel certè ita immutatus, vt neque lōgiùs ab antiqua scriptura discedat, & sententiam valde cum superioribus, & posterioribus consentaneā contineat, eorum nomina adscripsissem, si sese voluissent nominari, ego tamen legi malui,* ludūt, *quàm,* illudunt, *vt illi. sic enim vna duntaxat litera,* t. *addetur antiquæ scripturæ,* ludum, ludunt.

4 Non sunt meliores, *&c.*] *legendum fortasse est,* sint meliores, quàm nos.

IN EPIST. XVII.

1 sed qui soli non dicat] *cùm in codice Turnes. sic scriptum reperissem,* sed quis illi non dicat? *ego sic olim putaueram, leui immutatione facta, corrigi mendum posse:* sed quis illa non dicat? *neque tamen sic edi volueram. Et tamen sic editum est. ego autem sic edi iusserā, vt Turnebo nostro placet,* sed qui soli non dicat: *id est, qui ita est leuis & ventosus, vt non vni, sed multis, & quibuslibet dicat. Quòd autem suprà hac eadem epistola lectionem vulgatam mutauimus, nihil affirmantes tamē, sed dubitantes, ibi,* quod non hic duce Sylla fecisset. Ab hoc lege noua de ambitu eos ex vrbe esse eiectos, quibus exsilij pœna sup. leg. non f. *&c. in eo Manutij coniecturam, vt probabilem, secuti sumus, ne hic locus alicuius lucis expers maneret.*

IN EPIST. XVIII.

1 ab interrege vt dictator dicer.& mag.ea.] *assentior Malaspinæ, existimanti hoc totũ,* & magister equitum, *esse delendum, eùm præsertim & ille testetur, a nonnullis libris antiquis, ex eorum numero, quibus vsus est, abesse, & ego videam non in omnibus nostris comparere.*

IN EPIST. XIX.

1 triumpho, & gaudeo.] *legendum fortasse est,* triumpho gaudio. *quam coniecturam adiuuant nostri libri veteres: in his Turnesianus, in quib.est,* triumpho gaudeo. *sine copulatione.*

IN EPIST. XX.

1 sed quid præcipio.] *sic edendum curaui, codices Mem. secutus, quamquam alij quidam habent,* præripio: *quod mihi æquè probatur,* præcipio *autem, id est, præoccupo, anticipo, anteacapio.*

2 Qui autem veniunt, inania admodum nuntiant.] *sic nunc ex obscuris antiquæ scripturæ vestigijs edendũ curaui. sic enim habet cod. Turnes.* Qui autem veniunt, inni admodum nuntiant.

IN EPIST. XXI.

1 In qua erat Eros Celeris] *sic legendũ videtur potius, quàm vel,* oratio Celeris, *vel,* Eros Celeri. *codex quidem Turne. habet,* Eros Celer. O rem perd. *&c.* Eros *autem* Celeris, *ita dictum est, vt Dauus Chremetis. Hic enim subintelligitur,* libertus, *aut,* seruus. *fuerat enim Eros quidam L. Metelli Celeris libertus.*

2 Quid quòd Seruij filius, quòd Titinij, in iis castris f.] *hæc est antiqua scriptura, à me nunc restituta: quam expressam reperi in codice Turnes. de qua quid est quod plura dicam? ipsa se explicat. Nota autem gens Titinia hominib. Rom. antiquitatis non omnino rudibus, neque imperitis. Sed videtur legendum.* quod Tulli in iis castr. *ex ep. 3. lib. 10.*

3 Illa tamen κατακλεῖς.] *sic etiam ex cod.ce Turnesiano restituimus. significat autem* κατακλεῖς, *clausulam extremam, & conclusionem: qua voce & suprà vsus est, lib. 2.*

4 ἀλλ᾽ ἀθυρ illam tuam.] *libri veteres habent partim* ἀλλάτευκαν, *partim,* ἀλλύτευκαν, *par-*

tim

tim ἄλτευχαν, partim ἀλάτευσαν. nos in his tenebris, Adriani Turnebi coniecturã, quasi δᾳδουχίαν, secuti olim eramus, & ἀνατέλλουσαν edendum curaueramus: vt per ἀνατέλλουσαν Cicero tempus exortum significaret ad nauigationem idoneum, atque opportunum. Nunc autem cõiecturam Simeonis Bosij magis probamus, δᾳδ' αἴθουσαν, id est, facem ardentem, vt & antiquæ scripturæ magis affinem, & huius loci sententiæ conuenientiorem.

IN EPIST. I. LIB. X.

5 nisi fortè iste summarius, &c.] nummarius *videtur Manutio esse legendum: sed magis placet antiqua scriptura*, summarius, *vt per* summariũ *intelligamus, quasi ὑπομάριον, id est*, submarium, *seu*, paruum Marium. *Quod & Turnebo videtur. Vel dicamus legẽdum, parua mutatione facta*, summœrius *siue*, summarius, *quod idem valet, id est, impudicus, & qui postibulorum vilissimorũ & vulgatissimorum instar, sub muro vrbis prostat, omnium libidini expositus. Atque hæc lectio Simeonis Bosij est, ingeniosissimi & eruditissimi viri.*

2 tuáque ita crebra ἐκφώνησις, ὑπέρευ.] *sic iampridem emendandum iudicarat Seb. Corradus ex antiqua scriptura, ὑπέρευ, quod eo cõsilio huc adscripsi vt verus, & germanus huius emendationis auctor ac parens notus sit, neque alij cuiquã huius rei laus, aut gratia tribuatur, ne Turnebo quidem: qui se huius emendationis auctorem profitetur, quod non est eì nouum. Nam plerumque, quod multo antè ab alijs inuentum, & occupatum est, vel imprudens, vel dormitans, & aliud agens, vel nescio quid spectans, aut cogitans, tamquam nouum, & à se partum ac prolatum, ferè venditare solet.*

IN EPIST. IIII.

1 quorum iam acta ætas.] *codex Turnes. habet*, quorum vt iam acta ætas. *vnde Pitæus suspicatur legendum*, quorum vtinam acta ætas. *ego sic*, quorum est iam acta, *&c.*

2 quorum quidẽ alter non tã quia filius, quã quia m. p.] *sic legendum est, libris omnibus inuitis, vt vidit Malaspina. Fuerat enim omissum hoc*

totum, quia filius quàm *ab errante librario, qui à à priore* quia, *ad posterius transit. Quòd si reclamabit Victorius, non audiam.*

3 propiùs factum esse nihil: planè, *&c.*] *totum hunc locum eo ordine edi iussimus, quo scriptus est in libris antiq. Malaspina putat hac verba*, propiùs factum esse nihil, *suo loco esse mota, & hoc ordine legenda*, eius interitu finem belli fore, planè iracundia elatum voluisse Cæsarem occidi Metellum tribunum pl. propiùs nihil esse factum: quod si esset f. *&c. Omnino fateor, si hoc ordine totus hic locus legatur, omnia futura planiora & faciliora. sed nihilominùs tamen eodem ordine seruato, puto scripturam receptam defendi posse: nēpe vt ea ipsa verba, qua loco mota putat Malaspina ad ea, qua sequuntur, referatur hoc modo*, propiùs factum esse nihil, quàm id quod dicturus sum: planè. *&c. Praterea admonendus est lector in codice Turnes. & alijs nonnullis legi*, ei planè irac. el. vol. Cæs. occ. *Vnde conijcere possit aliquis legendū*, enim planè irac. el. *&c.* Enim *autem, interdum primo loco poni constat.*

4 quod exemplum, quā remp.] *sic omnes quidem habent libri: sed tamen Malaspina suspicatur mēdum esse in nomine* exēplum, *quia, inquit*, exēplum *sit alicuius viri docti factíue inductio ad aliquid aut confirmandum, aut infirmandum. Atqui valde angustā exempli definitionem affert, cùm sint exempla etiam publica, & publicarum personarum, atque adeò populorū. non displicet tamen mihi eius coniectura, quia mauult legi*, quē exitum? *verùm hac lege, si deinceps ita legatur*, quā spem? *Omnino*, quem exitum, *esse legendum, peruincit illud in epist. .eiusdem libri, ibi*, quòd apertiùs significauit, se earum exitum non videre.

5 Ad quæ ego.] *subintellige*, respōdi. *sic autē esse legendum & sententia, & veritas ipsa peruincunt.*

6 amicissimum mihi Cæsarē esse. non dubito, inquā, *&c.*] *totus hic locus ab ijsdem illis doctissimis viris, quos suprà tacito nomine descripsi, mira & facilitate, & felicitate, nulla ferè ex parte relictis scriptura veteris & recepta vestigijs, restitutus est.*

7 At de Q. nil habebat.] *Meræ hîc sunt tenebræ: in quibus ne Lynceus quidem satis acutè cernere queat. codex Turnes. sic habet,* Atque vilebata est enim susp. vnde facio. At de Q. nil habebat est enim, *&c. Alij sic,* At de Q. iubebat nos esse sine cura. *plana quidem sententia: sed nimis remota à codicib. antiq. coniectura. Omnino Apolline aliquo augure hîc opus est.*

8 & quàm ipse me inuito ad ea, quæ pro illo sit.] *Sic olim edideram,* & quàm ipse metuo, ne pro illo sit supplicandum? *quam lectionem nunc minùs probo. Verumtamen hanc rationem secutus eram: primùm,* supplicandum, *legitur in nonnullis libris man. deinde,* metuo, *non longè abest à vulgata, eadémque antiqua scriptura,* inuito. *Iam hoc,* inuito, *quod item est in omnibus libris, verbum potest esse, si hanc scripturam recipiamus, hoc modo,* quā ipse me ad hoc inuito, & incito, si sit pro L. filio supplicandum? *Alij ita legendum censent,* quàm ipse me inuito? quæ porrò illa sint, suspicandum. *& ita explicant,* quàm ipse me inuito? *subintell.* ad Cæsarē profectus est? *vt* inuito, *sit nomen. ego, si* suspicandum, *quod reperitur in cod. Turnes. & item in alijs. &* inuito, *retinere placeat, sic legi malim,* & quàm ipse me inuito, si quid de illo sit suspicandū? *vt sit hic Ciceronis sensus,* quā ipse me inuito suspicandū aliquid est de Quincto, siquid sit de illo suspicādum? *vel sic potius,* & quàm ipse me inuito ad ea, quæ pro illo sit suspicandum? *hac sententia, quam ipse me prouoco & excito ad ea de Quincto suspicanda, quæ recta sint atque honesta?*

IN EPIST. V.

1 Quòd mihi mandas de quodam regendo.] *Victorius legendum censet,* de Quincto regendo, *à quo dissentire difficile est in tam probabili coniectura. sequitur deinceps,* ἀρκαδίαν *quod rectum & emendatum est. ac responsio Cicer. est ad illud alludētis,* ἀρκαδίαν, μ' αἰτεῖς, μέγα μ' αἰτεῖς ὄυ τοι δώσω. *hanc lectionem confirmat codex Turnes. in quo scriptum est,* ἀρκλδίαν. *obseruatum est autem in libris veteribus sæpe* λ, *pro,* δ, *esse positū, & contra* δ, *pro* λ.

Adr. Turnebus Aduer. lib. 18. cap. 10. multas affert alias coniecturas. paucis post, vbi libri omnes habent, modestior non ero, *quidam legi volunt,* molestior non ero.

IN EPIST. VI.

1 & tamen retice.] *codex Turnes. & alij fer omnes habent* & tamen reticeret. *vnde faciebam olim,* reticebo.

2 freto Siciliensi Curio.] *Codex Turnes. habet,* fretensi Curio. *quod cum vidisset Turnebus (hunc enim librum ei vtendum dederam) putauit legendum* fretēsi Curio. *ego receptam scripturā seruādam censeo, neque tamen Turnebi coniecturā dano.*

IN EPIST. VII.

1 confidentem magis, quàm diffidentem suis rebus.] *quis non videt vel libris omnibus aduersantibus ac reclamantibus sic legendum esse? Quis non videt vulgatam, eandemque antiquam,* & dubitantem magis, quàm fidentem, *ferri nullo modo posse, & a scriptoribus librarijs, aut lectoribus indoctis esse deprauatam?*

2 Tacita esse poterit indignitas nostra?] *Sic esse legendum ex cod. Turnes. iterum a nobis consulto tandem cognouimus. Sic enim habet,* Tanta esse poterit id indignitas nostra? *Nam detracta voce* id, *quæ nata est ex postrema syllaba verbi* poterit, *locus integer est. Sæpe enim syllabas geminabant librarij illi scriptores: sæpe contra prætermittebant, cùm similes erant. Cùm iampridem ad hunc locum hanc emendationem adscripsissem, prodierūt postremi libri variarum lect. Petri Victorij, in quorum 36. cap. 10. sic etiam ab illo emendatus & explicatus est. Est enim* indignitas, *hoc loco positum, pro ea, quam Græci ἀγανάκτησιν, & νέμεσιν, seu νεμέσησιν, id est, indignationem, dicunt.*

3 Quod malum maius seu tantum?] *delebitur hoc totum, siue,* seu tantum, *siue,* scilicet tantum, *vt alij libri habent, neque quidquā desiderabitur, & sententia erit facilis & plana. Nam hæc quidem verba videntur esse inculcata. Ex codice tamen Turnesiani scriptura, quæ talis est,* quod malus scilicet tantum denique, an quid turpius, *&c.*

&c. licet ita legere, quod malum scilicet maius, aut tantum? denique quid turpius? *vel sic,* quod malum scilicet tantum? denique quid turpius? *&c.*

4 An qui validè hîc absentis, *&c.*] *sic hunc locum olim emendandum putaram, Faerni approbata coniectura.* Annis abhinc 9 absentis solus, *&c. Nunc autem sic,* An qui validè hîc absentis solus, *&c. Simeo Bosius porrò sic,* An cuius nō inualidè hinc absentisolus tuli scelus, *&c.* absentisolus *autem, vult ille nomen esse compositum, & significare exsulem, quasi absens à solo patria, & φυγόπατρις*

5 fateatur enim quod est: ne respondeamus quidem vt possumus.] *hac mea est coniectura in hoc loco restituendo, adeò illa quidem certa, vt qui eam non probet, vel hebes, vel maleuolus sit iudicandus. est autem concessio. emendatio autem & coniectura facilis est,* respondeamus, condamus. *natum enim mendum est ex librariorum consuetudine, qui* respondeamus, *sic scribebant,* rōndeamus, *aut,* rūdamus.

6 senseram enim quàm idem essent.] *vel ita legendum, vel hoc modo,* quàm idem sentirent.

7 nisi fortè me Sardanapali vicem in meo.] *liber Turnesianus habet literis integris,* Sardanapali vicem, *&c. quod probo.*

8 & tam bono in me, quàm Curione.] *sic videtur legendū, nō* quàm Curio. *precatur enim vt Antonius sese tam facilem, & tam bonum in ipsum prabeat, quàm prabuit Curio filius: qui patiatur ipsum quiescere, & Melita esse. Quòd si quis malit legi,* quàm Curio, *intelligemus Curionem patrem significari, quem Antonius sinat Melita quiescere.*

IN EPIST. IX.

1 & pro beneuolentia nostra, *&c.*] *legendum arbitror,* & à te pro beneuolentia, *&c.*

IN EPIST. X.

1 nisi de dignatione lab.] *malim legi,* nisi de dignitate laborat. *Verumtamen videtur nihil mutandum. nam Cornelius Tacitus antiquitatis amulus, sape* dignationem *pro dignitate vsurpat,*

EEE 6

exempli causa.lib.13 quàm veterem atque olim partam dignationem subitę felicitati submittere.*æquè probatur.*

2 eũ allicit Postumia:sed & Seruius fil.] *sic hũc locum emendandum esse puto.sententia autem optima & planissima est. Nam Postumia Seruij vxor, & Seruius fil.in ijsdem locis erant,in quibus Cicero.*

IN. EPIST. XII.

quàm ad hęc τυραννικῶς.] *Sic reposuit Victorius.*
1 *Sed cod.Turnes.habet*, quàm ad hæc παρλωνικῶς, *unde suspicor aliquid subesse vlceris.quid si igitur legamus* παραινετικῶς, *vt sit* εἰρωνεία. *Vide, inquit, quàm ad hæc rescripserit suasoriè:id est, imperiosè, & tyrannicè: quid si potius* παροινικῶς,*id est,vinolentè,petulanter,contumeliosè.*

2 Ego verò vel lintriculo,*&c.*]*ex antiquæ scripturæ vestigijs probabilis est eorum coniectura, qui sic legi volunt*, vel lintriculo, *quamquam licet etiam legere*, vel vtriculo.*cod. Turnes quidem sic habet*,vel lutridiculo.*Omnino ego*,lintriculo,*legi malim.nam* vtriculis,*dixisset,non*,vtriculo.

IN EPIST. XIII.

1 sed habent nihil,*&c.*] *malim sic legi.*sed tamen nihil,*&c.seu*, sed habẽt tamen nihil, *&c.*

2 De iuuene,& de f.] *codex Turnes. habet*. De itine. *Vnde quidam amicus meus faciebat.*De irene,*id est*, De pace.

IN. EPIST. XIIII.

1 nominatim de me sibi imperatum.] *codex Turnesianus.habet*,sibi imperaturum: *vnde doctus quidam coniecerat legendum*,impetraturum : *ego autem vel* impetratum *vel* imperatum , *potius malim legi.*

2 Nam & vieti,& δειλοὶ gente sunt.] *sic nunc edendum curaui,Simeonis Bosij,amiciss.mei,coniecturam secutus:quæ cum sit valde probabilis, & penè dicam certa,tum antiquæ scripturæ maximè affinis est.sic enim habent nostri veteres codices,in his Turnesianus,neque aliter Italici.*Nam & victi, & diligentesliunt : *ex*, victi, *igitur facit ille*, vieti, *ex* diligentesliunt , δειλοὶ gente sunt. *licet etiam literis Latinis scribere , vt Latinis literis scri-*

scriptum reperitur dili, *& fortasse literis Latinis ab ipso Cicerone scriptum fuit, vt careretur ex ambiguo.* vieti, *autem, hoc est, molles & lãguidi.* dili, *seu* δειλοὶ, *hoc est, ignaui:* gente, *id est, genere. Sententia nunc plana est. hoc enim sentit Cicero, Massiliensium factum, qui Cæsarem vrbe excluserunt, argumento est, recte esse in Hispaniis. Nam si aliter esset, & scirent hoc ipsum, nempe aliter esse, minus auderent Cæsarem Massilia excludere. Nam languidi sunt, & ignaui gente.*

3 ἦθος ἀκιμώλιον.] *secutus olim sum antiquæ scripturæ vestigia, & Seb. Corradi coniecturam.* ἀκιμώλιον *autem valet, nõ fucatum, verum sincerum, minimeque simulatum. Adr. Turnebus* ἀδ᾽ ὅκιμον *legit, cuius scripturæ rationem non video. nam vt sententia, quæ postulatur, exprimatur, legendum sit potius* δ᾽ ὅκιμον. *Manutius autem* ἄκιμον *putabat legi posse: id est, mores sanabiles. Putabant nunc legi posse,* ἀκίβδηλον. *Simeo Bosius volebat legi,* ἀγχίμολον, *id est, propinquum.*

IN EPIST. XV.

1 ad H.III.] *id est,* ad horam tertiam.

2 habes κέλητα ὄνον] *scripturam antiquam fideliter repræsentaui. legendum olim putabam* εὐίλατον νοῦν, *coniectura facta ex quorundam librorum manuscriptorum non obscurissimis vestigiis,* εὐίτεονοῦ. *nisi quis malet legi,* εὐίλεων νοῦν: *quod propius etiam accedet ad antiquam.* εὐίλεων *autem siue* εὐίλατον νοῦν, *i. placabilem mentem, & propitiam, quæ sententia ad hunc locum videbatur mihi quadrare. Sed cod. Turnes. habet literis integris* EKITAONON. *vnde mihi persuadebam, probabilẽ esse lectionem vulgatam, Scytha* ὄνον. *Est autem prouerbium* σκύθης ὄνον, *quod in eum vsurpatur, qui aliud agit, aliud simulat: natum ab eo asino, qui cum asini cadauer corã aliis resecisset, & aspernatus esset, illud degressu, auidissimè eo vesci cepit. Sed nũc, probata Simeonis Bosii coniectura, legendum arbitror, habes* κέλητα ὄνον. *i. quamuis videaris ad discessum paratus, vel quamuis præ te feras te ad discessum esse instructum ac paratum: tamẽ multa habes quæ te morabuntur, vel, tamen tua sponte tardè discessurus*

EEE 7

es, *sed hæc pluribus verbis in commentarijs Horatianis explicauimus, idque duobus locis. Et tamen fieri potest, ut per* κέλητα ὄνον, *significet diploma: de quo infra, epist. 19. ibi.* De diplomate admiraris, &c. *Quin Corradus hoc loco videtur significare, in quibusdam libris legi,* habes δίπλωμα: *aut certè ita legendum ex epist. illa decima nona. Quod si quærat aliquis, cur* δίπλωμα, *dicatur Cic.* κέλης ὄνος, *id est, asinus ephippiatus, vel equus ephippiatus, qui sit instar asini, possem id tribus verbis exponere. Sed relinquere malo ingenioso lectori exquirendum. Sed quid si dicamus, nec Simeonis Bosij coniecturam esse tutam, aut firmam? sed legendum, habes* ὀχητὰν, *seu* ὀχητὴν ὄνον: *id est, habes vectorem asinum.*

IN EPIST. XVI.

1 & idipsum certò fore] *inepe ut dānati restituerentur. nonnulli libri habent,* certe fore: *quod probo.*

IN EPIST. XVII.

1 Sed dij istos.] *hæc vulgata lectio est,* Sed tu istos. *quam uenitar Manutius & Corradus, ut subintelligant,* vrge, *aut aliquid simile. sed P. Victorius ex antiqua scripturæ vestigiis,* seductos *putat legendum,* sed dij istos, *subintell.* seruent, *seu* perdāt, *& probat Malaspina. ego in codice Turnes.* sed dij istos, *literis integris atque expressis reperi: quare sic reponendum, itaque legendum arbitror. Quid enim aliud potius facere possum, quàm scripturam antiquam restituere. Verumtamen lectionem vulgatam,* sed tu istos, *damnare non ausim. nam,* sed dij, *potuit scribere librarius pro,* sed tu.

IN EPIST. XVIII.

1 &, vt opinor acerrimè obseruabimus.] *omnes libri manu. habent,* asseruabimus. *quod cum hic locum videatur non habere, verendum est, ne locus sit mendosus. quid si legamus,* acerrimè asseuerauimus? *id est, valde, seu vehementer asseuerauimus, nos in Italia mansuros, neque ad Pompeium profecturos? Sed huic lectioni aduersantur illa verba, quæ antecedunt,* vt opinor. *Quid si,* non acerrimè asseruabimur. *At huic lectioni repugnant, quæ sequuntur epist. vicesima,* atque maiore impedimento, quàm custodiæ, quibus asseruor. *quid*

fi,

si, & si, vt opinor, acerrimè asseruabimur.

2 me velle postridie, *&c.*] *quidam libri non habent verbum* conuenire: *quos si in eo probabimus, dicemus Ciceronem esse comice locutum, pro, velle eos mecum loqui. si. Terent.* te volo, te ipsum cupio: quis me vult? *sed codex Turnesianus habet verbum integrum, quare censeo retinendum.*

3 & non modò morbum.] *etiam Memmiani codices, non solum ij, quibus vsus est Malaspina, habent*, & nedum morbum: *quos tamen non sum secutus propter insolentiam locutionis. notadus tamen locus, & testimonium tot librorum veterum non est contemnendum. Turnes. tamen excipiendus, qui habet*, nouum morbum. *quod fortasse deprauatum est ex*, non modò, *cum ita scriptum esset*, nō modò: *deinde ex hoc factum*, nouo, *& hinc* nouum: *& fortasse ex* nouum, nedum.

IN EPIST. XX.

1 Furias nunc sequimur. eodem, *&c.*] *Secutus fueram olim codicem Turnes. cum quo multi alij antiqui consentiunt.* Formias nunc sequimur. *Verumtamen hoc addideram, mihi magis placere vulgatam lectionem*, furias nunc sequimur. eædem non fortasse, *&c. & vetueram quidquam mutari. Quod autem P. Victorius admonet, scriptum esse in suis libris antiquis*, eadem nos fortasse furia, *ego contrà in codice Turnes. scriptum vidi*, Furiæ, *numero multitudinis, vt nomen congruat cum verbo, quod sequitur*, persequentur. *Praterea opera hic olim omiserant*, nunc. *Hanc igitur vulgatam & receptam nunc assero. Non celabo tamen lectorem, docto cuidam viro legendum hic videri* φόρμιας, nunc sequimur. eodem nos fortasse φορμιτα persequentur.

IN EPIST. II. LIB. XI.

1 ex multis meis, & miserr. curis est vna leuata.] *sic habet planè scriptum codex Turnes. atque ita legendum: quod viderat Corradus, sola, vt apparet, coniectura ductus, nunc nihil opus est coniectura, quādo hæc scriptura in codicibus antiquis reperitur. Sententia autem perspicua est. Ex multis (inquit) & mi*

& miserrimis curis, quæ me solicitant, vna est dēta ac detracta: vel vna leuatus sum, si hac hæreditate locupletior factus, possum satisfacere creditoribus meis: quibus si non soluo, quod debeo, fidem non seruo, & ita existimationis meæ iacturam facio, & fit vt habear infidus. Vulgata autem lectio, est vna enata, *quam Manutius tuetur, & Malaspina, ferri non potest. pugnat enim cum sententia Cice. & cum verbis, quæ sequuntur. Porrò autem Latinè dicimus, & leuare animi curas, & leuare animum curis: vt expedire animi curas, & expedire animum curis: qua de re plura in commentarijs Horatianis.*

IN EPIST. III.

1 ista, quam scribis, abruptio.] *sic habet planè scriptum codex Turnes. vt est in vulgatis. quod idcirco adscripsi, quòd Victorius nos admonet in suis codicibus esse scriptum* abrupto. *Per* abruptionem *significat Cicero subitum a Terentia diuortium, & discidium, subitámque matrimonij solutionem, vt rectè Manutius explicat.*

2 etsi ista res nonnihil hab. conf.] *sic legendū libris omnibus inuitis. nā recepta,* nihil habes cōsolationis, *quamuis eadem sit antiqua, ferri tamen non potest. Admonuimus autem lectorem, a nobis esse hoc obseruatum, & item ab alijs, scriptores illos librarios consueuisse interdum negationis particulam prætermittere.*

3 quæ tu profectò vides & grauiss.] *sic habet codex Turnes. alij, vt testatur scriptum esse in suis Malaspina,* quæ tu profectò vides, vt sunt, esse grauiss.

4 Ea tamen erunt minora.] *malim legi,* erunt leuiora.

5 quicum sumus.] *nihil muto, quamuis codex Turnes. habeat,* quicum fuimus.

IN EPIST. IIII.

1 Hîc tua, vt p.] *soleo sæpe mirari, cùm P. Victorius in castigationibus suis scribit, se hunc & illum locum, coniectura ductum, emendasse, ope tamen codicum antiquorum, quamobrem suis codicibus antiquis tantum tribuat, cùm eos ferè omneis locos reperiam in codice Turnes. planè, ita vt oportet, scriptos: qualis,*

qualis hic est. Nam quòd Petr. Victorius ait se, cum vulgò legeretur, luctu vt possum, & *ex antiqua scriptura,* luctua vt possum, *fecisse*, Hic tua vt possum: *ego planè scriptum reperi*, Hic tua, vt possum, *in cod. Turnesiano.*

IN EPIST. VI.

1 Recipio tempore me domo. Tu nunc] *locus deprauatiss. qui sic legitur in omnibus ferè libris antiquis.* recipio tempore me domo. te nunc ad Oppium, *&c. quomodo edendum curaui. ego in his tenebris nihil video. Veruntamen coniecturā meam non celabo lectorem. sic igitur putabam legi posse,* resipio de domo Tu nunc ad Oppium, *&c. i. respiro, & minus iam solicitus sum. quòd scribis omnia esse tranquilla de domo. Nam suprà huius li. ep.* 2 *. scripsit, Chrysippum sibi dixisse nescio quid parari de domo vocem* tempore, *foris illatam putabam, propter vocem* domo, *seu,* domum, *& verbum* recipio. *Sed Iosephus Scaliger, Scaligeri fil. totum hūc locum sic legendum & interpretandum putat.* in turbam conieci ad oppidū accedens, ne quis impetus militum fieret recipio tempore me. Tu nunc, *&c. putat enim vocem* domo, *seu,* modò, *esse adiectam, propter verbum* recipio. *Ego nunc suspicor hoc totum,* Recipio tēpore me domo, *esse glossam, vt appellant: cetera autem sic legenda,* Tu nunc ad Balbum, & Oppium, quoniam iis placeret me propiùs accedere, *&c. vt sit hæc sententia, Tu nunc ad Balbum, & Oppium adito, seu mittito, vel te aditurum seu missurum scribis, quoniam, &c. vt hac de re consid. videlicet, debeámne propius accedere.*

IN EPIST. VII.

1 quod scribis te flagitari] *sic edendum curaui, libros veteres secutus, in quib. ita planè legitur.* flagitari *autem, scilicet à Tullia. lege epist. 2. huius libri. Quòd autem ait Victorius, se scripsisse*, Terentiam flagitare, *cum reperisset in cod. antiq* te flagitare, *non rectè scripsit.*

IN EPIST. IX.

1 nihil mihi mali causa attulit] *nihil muto, quamuis duo libri man. quos Malaspina commemorat*

rat, habeant, casus. *Causa enim Pompeiana significatur: hoc primum. deinde sic habent codices Memmiani, & nonnulli alij Italici & omnes vulgati. Turnesianus,* causas, *mendose, pro* causa. *Ex* causas. *facilius est facere,* causa, *quam* casus. *Verumtamen,* casus *non damno.*

IN EPIST. X.

1 meus necessarius operas in portu] *codices Memmiani habent,* meus necessarius magnas operas in portu, *&c. ego nihil muto à scriptura recepta.*

2 & alienata Italia] *sic habet planißimè scriptum codex Turnesianus.*

IN EPIST. XII.

1 tamen L. Comeo his ipsis v.] *scripturam veterem hic quamuis mendosam, expreßi: nihil aliud praestare potui. quae talis est,* tamen L. Lomeo, his, *&c. vel,* tamen comeo h. *vnde coniectura ductus, dubitanter & timidè faciebam,* tamen λακωνίζων his ipsis verbis, *&c.* λακωνίζων *autem,* breuitatem Laconum imitans. *vel sic potius,* tamen λακωνικῶς, *id est,* Laconicè, *iudicent eruditi, & excogitent aliquid verius.*

IN EPIST. XVI.

1 neque enim vlla de aduentu eius opinio est] *sic restitus cùm in omnibus libris hic locus esset corruptus, in quibus legitur partim,* neque enim valde aduentus, *partim,* valde aduentu, *&c. numquam enim,* valde *cum substantiuo (vt appellant) nomine coniungitur. Ita vna litera addita, & duabus locum inter se permutare iussis, ex* val, *feci* vla: *deinde,* l, *addita,* vlla. *quae emendandi ratio, nisi me fallit, verecunda est.*

2 & maximè quidem scribas de ea] *verbum* scribas, *quod negat Malasp. comparere in nonnullis codicibus manuscr. ego reperi in Turnes. & Huraltino & Memmianis.*

3 id enim mihi erit pro desperato] *Memmiani codices habent.* pro explorato: *quam scripturam variet. et notat & Corradus: additque sibi probari: à quo non dissentio, aut certè,* pro deplorato *legendum sit potius, quàm* pro desperato. *Codex Turnes.*

Turnes. tamen sic habet, ut vulgati pro desperato. *Itaque nihil muto.*

IN EPIST. XIX.

1 quas euntes postea nuntij] *quamobrem hanc codicum veterum scripturam respuerem, causa nulla visa est, præsertim cum vulgata*, cuncti nuntij, *sit inepta.*

2 Quod ad te iampridē de testamēto scripsi: apud te, quod postulas, velim vt possim, *&c.*] *hic locus partim corr. partim duorū amicorū meorū, doctorum hominū coniectura, quā nonnihil ego ipse adiuui, emendatus est: ita certè immutatus, ut, cum sententiam & planam, & cum argumento harum epistolarum consentaneam contineat, tum haud valde longè à scriptura recepta discedat, huius autem loci hæc sententia est: Velim apud te testamentum deponat Terentia (vt scribitur planius epistola vicesima secunda) quod postulas, poteris eam monere, vt alicui cōmittat, cuius, extra periculū huius belli, fortuna sit. equidem tibi potissimū velim, &c. Ordinem autem harum epistolarum, qui perspicuè erat perturbatus, ego ex dierum, quibus datæ sunt, ratione, restitui, multis viris doctis comprobantibus.*

IN EPIST. XX.

1 etsi putabam te certiorem f.] *sic habent omnes nostri libri veteres, in iis Turnes. & pleraque editiones vulgatæ. Quòd autem Manutius*, te fortiorem f. legit, *& putat hoc ad inualetudinem Attici referendum, quasi Atticus non prorsus valeret (his enim verbis vtitur Manutius*, non putabam te prorsus valere*) miror à Manutio hæc esse scripta. Nam Latinè dici non potest*, fortis est, *aut* minùs fortis est, *pro validus est, aut minùs validus est, seu firmus est, aut minùs firmus est.*

2 vel omnium malorum] *Sic etiam olim excudendum curaui, in prima iam editione, cùm ita planè scriptum reperissem in codice Turnes. non*, omnium maiorum, *vt habent libri vulgati, & nonnulli manuscripti. Quod nunc idcirco adscripsi, quòd T. Vict. quinque annis post illā meam Cice. editionem, scripsit li. 3. var. lect. 37. cap. 11. se arbitrari hoc*

loco

loco legi debere, vel omniũ malorũ, *quasi rem aliquã magnam, & nouam, & inauditã afferens: cùm præsertim etiam Corradus multò antè ita legendum censuisset. Porrò superiore versu, ubi libri vulgati habent*, vel tabularum nouarum nomine, vel nocturnarum expugnationum, vel Metellæ, vel omnium, *&c. man. verò. in his Turnes. cetera cum vulgatis congruentes, hoc tantùm ab eis discrepant, quod pro* vel metellæ, *habent*, vel in Metellæ: *ego suspicatus hoc*, in Metellæ, *esse deprauatum, cùm à Cicerone scriptum esset* metu, *deinde ex* metu vel, *factum*, Metellæ: *deinde postea additum esse*, nomine, *ab aliquo sciolo: ego conieci, sic esse legendum*, vel tabularum nouarum, vel nocturnarum expugnationum metu, vel omnium malorum, *&c.*

IN EPIST. XXIIII.

1 etiam loci grauitas hic miserrimè perf.] *codex Turnes. habet*, huic miserrimæ perf. *quod tamen non sequor, neque valde probo. idem enim hic dicitur, quod epist. seq.* vix sustineo grauitatem huius cæli. *ex quibus verbis, velim etiam hic legi*, etiam cæli grauitas hic miserrimæ, *&c. Si quis tamen codicis Turnes. scripturam magis probabit, non pugnabo.*

IN EPIST. XXV

1 sed vt in malis. Etiam illud, *&c.] secutus sum Manutij coniecturam: quam nonnulli ex nostris codicibus confirmant. Quod autem Petr. Victorius li. 37. var. lect. cap. 23. scripturam vulgatam, quæ in plerisque libris manu. reperitur, tuetur: ab eo dissentio: quin contendo eã ferri non posse. Nam primùm, quòd ille sic explicat*, sed, vt malis, *i. dummodò hoc potiùs, quam aliud facere malu: non loquuntur ita Latini, & dixisset potiùs Cicero:* sed velis modò: *vel*, sed fac, vt velis modò: *vel*, sed fac vt nihil malis. *Deinde, vt demus Latinè ita dici posse, quod tamen nullo modo potest, tamen si Cicero hanc sententiam, quã vult Victorius, verbis Latinis expressisset: Atticum significasset sibi minùs bene velle, neque admodum sui studiosum esse. Proinde enim esset ac si diceret, voluntatem ei deesse amicum iuuandi.*

uandi. Nunc autem hæc, quam sequimur, lectio, primùm Latinißima est, vt multis exemplis collectis Manutius demonstrat: deinde sententia & huic loco aptißima, & sensui Cicer. conuenientißima est. Hoc enim significat Cicero: me consilio iuua. Scio rē difficilem esse, *me, qui totus perij, iuuare, verumtamen me,* vt in malis, *id est, vt iuuari possum in hac perdita atque afflicta fortuna, iuua. Addit deinceps,* Etiam illud mea magni intereſt, *quamuis scilicet, nihil mea interesse posse videatur, cuius res sint deploratæ ac desperatæ: tamen magni mea interest,* te vt videam, *&c.*

IN EPIST. I. LIB. XII.

1 γεροντικὸν, γεροντικώτερον] *vocem* γεροντικὸν, *quæ deerat, restituimus.*

IN EPIST. III.

1 Crispo subsidio currat, *&c.*] *cod. Turnes. habet,* Elypo: *alij,* Calypo: *alij,* Calypso: *unde quidā legi volunt,* Crispo: *nonnulli,* Didio *malunt.*

IN EPIST. IIII.

1 ψιλῶς quæ velim] ψιλῶς, *id est, sine ornatu. Sic autem esse legendum vidit nuper, vt audio, Petr. Victorius, non, vt vulgo,* ψευδῶς. *Atque hanc lectionem confirmat id quod sequitur,* Sed verò laudari ille vir non poteſt, nisi hæc ornata sint, *confirmat & codex Turnes. qui habet,* ψειλῶς.

IN EPIST. V.

1 Quod autem os, in hanc rem ἔρανον à te?] *Cùm me olim offenderet vulgata lectio, à qua non admodum differt antiqua,* quod autem osim hāc rem, *&c. neque doctißimi quidam viri mihi probarent huius loci mendosi explicationem: ego Corradi coniecturam,* Quid autem, si hanc rem, *&c. initiò, tanquam probabilem, secutus eram. sed mei me facti postea pœnituit, cùm in codice Turnes. scripturæ veteris vestigia contentis oculis inspexissem, attentéque considerassem: quæ talis est:* Quod autem osin hanc rem, *&c. Venit enim mihi in mentem,* osin *esse diuidendū, & ex vna cōiunctaq́; voce, duas esse faciendas, vt sit,* os, in: *atque ita hunc locum legamus.* Quod autem os, in hanc rem ἔρανον à te?

à te.id est, *Qua hac Q. fratris impudentia est, in* hanc rem, *id est, in Lupercalia, pecuniam abs te petere? Hac eadem ferè coniectura venit in mentem postea Adr. Turnebo, cùm ei codicem Turnes. commodatò dedissem. quamuis Petr. Victorius testetur etiam in suo cod. manusc. scriptum esse* osin: *vnde eandem ille coniecturam facere potuit.*

2 fac non ad δι-ψάσαν, sed ad πειρήνην, &c.] *secutus sum antiquam & receptam lectionem, quam reperi in codice Turnes. expressam à Petro Victorio, & Manutio iam antea restitutam. Non dubium est autem, quin Arethusa significetur per ἄμπνευμα ἀλφεοῦ, seu Ortygia, quæ Arethusam continet: vt ex Pindari primo carmine Nεμ. vnde hæc verba sumpta sunt, & eius interpretibus intelligere licet. Sed videtur vox, κρήνην, quam reposuit Manutius, pro πειρήνην, quæ est in vulgatis libris post ἀλφεοῦ, esse superuacanea: quamuis in codice Turne. reperitur, aut certè πρήνην, pro κρήνην. ea enim detracta, sententia integra & plana est: quod & Auratus noster existimat. & credibile est natam esse ex glossa, cùm ab aliquo adscriptum esset ad ἄμπνευμα ἀλφεοῦ, κρήνην. Omnino non est in carmine Pindari. Addidi autem disiunctiuam particulã* aut, *ante ἄμπνευμα, &c. Aurati sententia approbata. Iam verò per hos duos fonteis, Pirenem, & Arethusam: quorum alter est Syracusis, alter Corinthi, significat M. T. diuitias Syracusanas, & Corinthias.*

3 Nicasionumque ἀρχέτυπα fugienda] *sic edẽdum curaui scripturæ veteris auctoritatem secutus, & ita antea Victorius.* Nicasiones *autem, argentarios fuisse, aut faeneratores, redibile est.*

IN EPIST. XIII.

1 ἐκτόπισμος] *sic habet codex Turnes. Vnde videtur legendum ἐκτοπισμός, vel ἐξορισμός. id est,* exsilium, *locus nimis à celebritate remotus: Turnebus legit αἰγόνομος, id est,* à capris depastus locus, *asper, sterilis. Sed nimis longè abest hæc coniectura ab antiqua scriptura.*

IN EPIST. XV.

1 omniaq; nitor] *nihilo magis præpositionem* ad, *habent codices Memmiani & Turnesianus, quam Italici.*

Italici. itaque nos eam delendam curauimus.

1 Piliam angi veta satis est, *&c.] sic rect. tus ex codice Turnes. Atque ita iam olim Corradus.*

IN EPIST. XXII.

1 hoc quidem fecisset etiã Tyrãnio, si adm.] *sic legendum censeo,* Tyrannio, *inquam, seu* Tyranio, *non* Ranio, *neque* ærario, *vt vult Turnebus. Erat autem Tyranio, scriptor librarius: quem sæpe commemorat M. Tullius in his libris: & maximè libro quarto.*

IN EPIST. XXIIII.

1 & tamen si qua me res istò abduxerit] *etiam Memmiani codices habent*, adduxerit. *ego tamen nihil muto.*

IN EPIST. XXV.

1 in qua scio me τετυφῶσθαι] *sic legendum est potius, quàm* τετυφλῶσθαι. τετυφῶσθαι *autem significat* insanisse: *alij legunt,* τετυφλῶσθαι, *id est,* cæcum fuisse.

2 Tuis occupationibus] *sic habet codex Turnes. & rectè. nam* cuius, *quod reposuit Victorius, mendosum est. Loquitur de occupationibus Attici, non Silij, vt declarant quæ deinceps sequuntur.*

IN EPIST. XXVII.

1 remp. regere] *codex Turnesianus habet,* remp. lugere.

2 sed intus erat] *id est, sed domi erat, &c. Fallitur autem Victorius, qui reponit,* inuitus.

IN EPIST. XXVIII.

1 quoad possum, adducito] quoad possum *peruenire, id est, ad eam summam, quam possum repræsentare,* adducito. *Turnebus*, quod possunt, *minùs rectè.*

2 Quòd scribis te ita futurum putare, cum Quia, *&c.] hunc locum ex auctoritate veteru codicu, quem religiosè secutus sum, feliciter emendaui. tantum ex* qui de, *feci, vide.*

IN EPIST. XXX.

1 si addiderimus aliud, *&c.] cõsentiunt hic libri veteres cum vulgatu. Verumtamen docti quidam sic legendum putant:* si adierimus aliud,

quod

quo ref.c.ab. i. id, f. æstimatum, *&c. ego nihil muto: & Manutio assentior.*

2 si non adduceretur, vt vẽderet: si venaleis] *sic esse legendum sententia ipsa peruincit, non, vt habent omnes libri,* si modò. *quàm sæpe autem scriptores librarij peccarint in scribendo,* non *pro* modo: *&* modo, *pro,* non, *sciunt qui libros manuscr. assiduè tractant.*

IN EPIST. XXXI.

1 matrem suam cum Publilio l.] *cod. Turnes. habet,* matrẽ suã cum Publilio loqueretur, ad me, *&c quam scripturam explicare aliter non possum, nisi hoc modo,* matrem suam cum Publilio loqui solere, se ad me cum illo. *&c.*

IN EPIST. XXXVI.

1 A te heri duas epistolas accepi] *leue est, quod mihi venit in mentem: sed tamen, quidquid sit, lectorem non celabo. hoc* accepi, *puto esse subditiuum, & alienum, atque ita à Cicer. scriptum,* A te heri duas epistolas, alteram, *&c. vt sumatur,* accepi, *infernè ἀπὸ κοινοῦ, inde,* accepiq́; *&c. quod genus loquendi veteribus est vsitatum, vt nos alibi admonuimus: quamquam hanc suspicionem refellit codex Turnes. in quo sic legitur,* accepiq́; ab Ægypta L. eodem die, *&c. L. autem valet* liberto. *&* accepi, *positum pro* cognoui. *vel subintellige,* literas, quibus significas, *&c.*

2 hæ literæ, *&c.] legendum, vt habet codex Turn.* hæ literæ, *&c. non* tuæ literæ. *Quamuis autem* recepi, *suprà sit in omnibus libris vulgatis,* accepi, *tamen reposui, vt habent codices Memmia. & Turnesianus.*

IN EPIST. XXXVII.

1 siue hanc aberrationẽ à dolore delegerim maximè, quæ, *&c.] sic edendum curaui, libris omnibus inuitis, in quibus ita legitur,* siue hãc aberr. à dol. delegerim, quæ maximè liberalis.

IN EPIST. XL.

1 puto Terentium esse dominum] *codex Turnesianus habet,* puto tertium esse dominum: *mendosè, opinor.*

IN EPIST. XLII.

1 Quòd scribis, certè mihi illā rem leuamento fore, *&c.*] *secutus olim magna ex parte fueram Manutij coniecturam, vt ingeniosam, & probabilem, quæ talis est,* Quòd scribis, reri te, mihi illam rem fore leuamento, *&c. Nunc mihi alia mens, alia sententia. nam illud,* reri te, *quod vir ille pereruditus fecit ex* rectè, *mihi longiusculè petitum videtur. cetera prætereo. Ego autem ex,* rectè, *feci,* certè. *Animaduerti enim scriptores illos librarios in hoc sæpe peccare solitos vt scriberent.* rectus, *&* rectè, *pro* certus, *&* certè, *& contrà. Cetera nostra sunt ex antiqua scriptura, quā in codice Turnes. reperi, efficta atque expressa. Ne hoc quidem celabo,* mihi *post,* rectè, *reperiri planè, & integrè scriptum in codice Turnes. pro quo Victorius esse in suo admonet,* in: *nihil præterea.*

IN EPIST. XLIII.

1 Philotimus nec Carteiæ Pompeiū teneri] *Secutus sum Manutij coniecturam: quam complures viri docti probant, & historiæ testimonium cōfirmat. Verumtamen codex Turnes. planè habet, vt vulgati,* nec Cartani Pompeium teneri: *ex qua scriptura Turnebus existimat, legendum potius* Philotimus negat Cn. Pompeiū teneri. *Si quid sit præterea mutandum, ego sic scribi velim,* Philotimus negat Carteiæ Cn. Pompeium teneri.

IN EPIST. XLV.

1 tantùm mediocrius] *etiam codex Turnes. vt & ij, quibus Petr. Victorius vsus est, habent* tantūmodò octius. *vnde Corradus legendum existimat,* tantum modò socius. *Ego,* tātùm mediocrius. *quisquis huius emendationis auctor sit, rectum puto. subintelligo autem, vel* manebit, *vel* vrgebit, *vel aliquid tale.*

IN EPIST. II. LIB. XIII.

1 Omnino eum Sextius noster, parochus publicus, *&c.*] *codex Turnes. consentit, & congruit cum libris Malaspinæ. Quapropter censeo hîc esse reponendum,* parochus publicus, *reiecta vulgata lectione,* parochiis publicis.

IN EPIST. III.

1 qui si ipse negotium meum gererem, nihil gererem, nisi cons.] *Hac & antiqua, & planè recta scriptura, à me in codice Turnes. reperta, & restituta: de qua neque Petr. Victorius, neque Paulus Manutius, neque Malaspina verbum vllũ fecerũt. Manutius & Corradus commemorant illã quidem, sed nondum integram, neque sinceram. legunt enim,* Quid si, *pro* qui si: *quo facto perit omnis huius scripturæ venustas.*

2 præs aliquando factus es] *sic est legendum, & ita habet codex Turnes. nec secus Victoriani, vt ipse testatur. hanc scripturam tamen non est secutus, sed receptam: quod miror. eius autem sententiam Corradus explicat, siquis fortè eam minus videbit. Ego aliò propero.*

3 Quòd dies longior est, &c.] *sic esse legendum coniecit Manutius, huius lectionis rationem, accuratè & eruditè, vt solet, explicat. sed nihil nunc opus est coniectura. sic enim planè scriptum in optimo codice Turnesiano.*

IN EPIST. VI.

1 ne nullũ debeamus] *sic habet cod. Turne. cuius apud me magna est auctoritas. huius autem scripturæ hac sententia est. Si diligenter cogitabis, reperies nos nullum debere columnarium. Manutius tamen, & Corra. & Malaspina malunt legi,* ne vllũ.

2 nec coheredibus solùm, &c.] *quidam sic legi volunt,* nec cũ coheredibus solũ Herennianis, sed etiam, vt scis tu, mecum egit de puero Lucullo, *&c. cod. Turnes. quidem habet,* nec cum heredibus, *&c. omnino locus est obscurus, & fortasse corruptus.*

3 & ait Tiro te habere. & vt rec.] *codices Memiani, Huraltinus, Turnesia. & vulgati omnes habent,* te habere oportere: *quod puto mendosum. nam si quis dicat, hanc esse sententiam. Te habere necessè esse, vel necessariò te habere, vel non posse fieri, quin sit apud te: dico verbi* oportere, *longè aliã vim esse, quàm τοῦ* necesse esse: *vt sciunt qui Latinè sciunt. Quid igitur dicendum? verbum* oportere, *puto esse ab aliquo indocto inculcatum, & ideò*

delen

delendum. Fortasse etiam dicere licet, oportere, *esse corruptum, & hoc totum sic esse legendum:* & ait Tiro, te habere, & apud te esse. *Postremò licet dicere, sic esse à Cic. scriptum:* & ait Tiro, apud te esse, *&c. has duas voces autem,* te habere, *esse alienas, & ex glossa natas, vel cùm ex* apud te esse, *factum esset,* oportere, *fuisse additas.* apud te esse *autem, facilè commutari potuisse in* oportere, *continuò intelliget qui versatus est in libris manuscr.* apud, apot, *hinc,* opot: *deinde ex,* opot *esse factum à semidocto aliquo,* oportere.

4 qui nuper est] *vel est* ἀποσιώπησις, *vitandi mali ominis causa, vel vox* mortuus, *vt à librariis omissa, restituenda est. quam Manutius affirmat in vno codice antiquo reperiri. codex Turnes. quidem non habet, neque Memmiani.*

IN EPIST. VII.

1 iussi equidem ei nuntiari] *legendum, vt est in cod. Turnes. & aliis ferè omnibus antiquis,* iussi equidem, *&c. atque ita iusseram olim excudi, non, vt vulgò,* nisi equidem, *&c.*

IN EPIST. X.

1 Brutus si quid] *In codice Turnes. scriptum est,* Brutus siquid egerit. *P. Victorius autem negat se verbum* egerit, *in vllis suis libris antiquè reperisse. hoc ei credo. idem deinceps scribit, hanc vocem superuacaneam esse, hoc ei non credo. quamuis non negem subintelligi posse.*

2 οὐ ταῦτ' ὄνειδος] *cod. Turn. habet,* οὐ τάτ' ὄνειδος, *unde facilè fieri potest,* οὐ γὰρ ὄνειδος, *vt impressum est in nõnullis libris vul. quod malo, quàm, vt habent alii quidam vulg.* οὐ γὰρ ὀνειδείως. *Sed cùm hic locus sit ex Ione Euripidis petitus, cúmque versus integer, cuius principium duntaxat à Cicerone, vt fieri solet, positum est, ita apud Euripidem legatur,* οὐ ταῦτ' ὄνειδος φαίνεται τῶν πραγμάτων *(sequitur deinceps alter, qui sententiam absoluit,* Πρόσωθεν, ὄντων ἐγγύθεν θ' ὁρωμένων*) collata cod. Turne. scriptura cum versibus Euripidis, existimo nunc legendum hìc esse, vna litera addita,* οὐ ταῦτ' ὄνειδος. *Primùm enim addito* υ, *faciliùs fiet* ταῦτ' *ex* τάτ', *quod est in codice Turnesiano, quàm duabus*

literis mutatis, γὰρ. *Deinde cùm M.T. hoc loco principium versus Eurip. ponere voluerit, vt diximus, isq; apud Euripidem ita legatur, nō* οὐ γὰρ ὄνειδος. *nulla causa afferri potest, quare lectio,* ὁ τοῦτ' ὄνειδος, *alteri non sit omnibus modis anteponenda. Cùm hæc, quæ modò scripsi, non longo post primam editionem tempore, animaduertissem, & sensissem: peruenerunt ad nos posteriores P. Victorij variarum lectionum libri: in quorum librorum, hoc est, librorum omnium 26. cap. 6. hoc idem ab eo obseruatum esse cognoui. Quare reddo Victorio suum, vtpote ab eo occupatum, & priùs editum.*

IN EPIST. XVII.

1 Die 6. Kal. exspectabam] *sic olim edendum curaui, cùm ex* De, *quod est in multis libris, fecissem* die: *quod videtur rectum: nisi quis malit legi,* a. d. 6. *id est,* ante diem sextum, *quod idem valet, vt alibi diximus. Nunc autē, cod. Turns. scriptura repetita, & retractata, quæ talis est,* 5. Kal. exspectabam, *&c. nullū iam coniecturæ, aut dubitationi locum relictum video: sicque emendandum esse censeo.*

2 exspectabam Roma aliquid, *&c.*] *putant quidam legendum,* noui, *pro* non: *vt ita legatur deinceps:* exspectabā Roma aliquid noui. *deinde,* imperasses igitur aliquid tuis: *id est, debueras tuis imperare, vt aliquid ad me noui Roma scriberent. sed ego scripturam antiquam repræsentare malui. Ego, si quid sit mutandum, sic mutarim.* Exspect. R. aliquid, non quo imperassem tuis. Igitur nunc eadem illa.

IN EPIST. XIX.

1 Academicam omnem quæstionem libris quat.] *nihil subintelligendum, nihílue à librarijs omissum, vt Manutio videtur: neque hoc totum,* Acad. omn. q. lib. qu. *delendum, vt alienum, & ex annotatione natum. nam verbum* absolui, *quod antecedit, ad hæc eadem pertinet.*

IN EPIST. XX.

1 curandum enim nobis non est, *&c.*] *hunc locum, restituta vna voce, quæ prætermissa à librarijs fuerat, emendaui, partim codices antiquos, partim Ciceronis sensum, secutus. Verumtamen quidam*

sic

sic legi malunt, nonnihil enim curandum nobis est, nihílq; melius, atq; hoc, in omni vita.

IN EPIST. XXI.

1 Quare facies, vt ita sit in libro] *nempe, vt primo libro de orat. ad Q. fratr. vbi sic M.T. initio scripserat*, vt concitato nauigio cùm remiges sustinuerunt, retinet tamen, *&c. Postea autem Attici sententiam secutus*, inhibuerũt, *reposuerat, quod nunc Ciceroni non probatur, iubétque, vt ita sit in libro, quemadmodum fuit, nempe*, sustinuerunt. *Aut dicendum in vno aliquo ex libris Acad. quæst. qui non exstet: aut, vt Manutio videtur, in 2. Acad. ibi*, equos sustinebo: *vt declarant ea quæ sequuntur. Nihilominus tamen primo libro de oratore legendum*, sustinuerunt, *quemadmodum edendum curaui: maneóque in sententia, vt putem significari primum librum de oratore. Nam libri Academici nondum erant editi, nondúmque ad Varronem, neque ad quemquam peruenerant, vt intelligere licet ex iis, quæ infrà scripta sunt.*

2 quoniam autem fugit me] *sic legendum, non quomodo, vt habent omnes libri vulgati: neque*, quum, *aut* cùm, *vt manusc. Nam* quom, *quod est in libris manuscr. valet*, quoniam. *Ita enim sæpe scribebant librarij*, quom.

3 (possum falli, vt homo) à meis eã non hab.] *Quanta bonitate, & fide ceteris codicibus manuscr. præstet Turnesianus, cùm ex aliis locis innumerabilibus, qui in eo sunt integri, in aliis contaminati & corrupti, tum ex hoc quoque apparet. Nam cùm Malaspina admoneat, in codicibus iis, quibus vsus est, legi* possum falli, vt homo, ans meam non habere. *hic habet planè* (possum falli, vt homo) à mis eam non hab. à mis *autem, sæpe scriptum animaduerti pro*, à meis. *Idem paucissimis verbis pòst habet*, afuerunt, *pro* abfuerunt *& ita semper. qua de re neque Victorius, neque Malaspina, verbum vllum fecerunt.*

4 quòd leuiùs, & quòd fert εὐκόλως] aduerbiũ, leuiùs, *cum copula* ac *quæ sunt in libris vulg. post* leuiùs, *deleri iussi, vt foris illata, aliena, & ex declaratione Græci aduerbij* εὐκόλως, *nata: vel ab*

errante librario bis scripta. Nam in codice quidem Turnes. ita planè scriptum est, quòd lenius, ac lenius, & quod, *&c.*

IN EPIST. XXII.

1 sed habet εὐλογίαν] *quidam legunt*, εὐγηρίαν, *id est*, tranquillam & prosperam senectutem: *alij*, εὐκολίαν, *ego* εὐλογίαν *probo.*

2 fine te opprimi malitia est] *codex Turnesian. habet*, militia est: *quæ scriptura quid sibi velit, diuinare non possum.*

IN EPIST. XXIII.

1 sunt enim detexti] *sic emendauimus, scriptura veteris vestigia secuti.* detexti *autem, valet idem quod absoluti, & confecti: tralatio sumta est à tela.*

2 quam confice εὐλαβῶς] *sic est planè scriptum in codice Turnes. Victorius vulgatam lectionem retinet, quod à suis codicibus destitutus sit.*

IN EPIST. XXIIII.

1 Quatuor διφθέραι sunt in tua pot] *cod. Turnes. habet* διφθέριαι. *ego tamen*, διφθέραι *probo.*

IN EPIST. XXV.

1 Nam ego Romam pridie idus Bruto ita volui scribere, quoniam secus te intellexisse scribis, & fui fortasse ἀσαφέστερος me ex t.] *hunc locum præclarè, præfiscinè dixerim restitui, partim coniectura ductus, partim codicis Turnes. auctoritatem secutus.*

IN EPIST. XXVI.

1 De Virgilij parte] *Non dubium est, quin hæc epist. in libro superiore collocari debeat, quod vidit Manutius.*

IN EPIST. XXVIII.

1 Si enim peruenissent istæ l.] *vel subintelligendum*, ad eum: *vel desideratur*, *& à librarijs per imprudentiam omissum est: quod mihi verisimilius est.*

IN EPIST. XXXI.

1 κέκρικα] *nihil puto mutandum, quamquam Conradus putat, & mauult legi* πέφρικα. *Ego, si quid esset mutandum, mallem legi* κέκρικα. *codex Turnes. quidem ab hac scriptura non longè abest. scriptum enim in eo est*, κέκβικα, *vt ex litera, quæ est ordine*

ne quarta, æquè facilè fieri poßit p. atque q. & verò faciliùs.

2 vtrùm liberet, faceret: posse, auctore me] *alij aliter. ego sic hunc locum restituendum esse arbitror. corruptum autem esse credibile est ab indoctis, qui cùm* faceret posse *sine distinctione legerent, neque viderent* faceret, *separatim esse legendum, & pertinere ad verbum* suadebam, *ex* faceret, facere: *ex* posse, posset, *fecerunt, & ita hunc locum corruperunt. Licet tamen etiam ita legere,* vtrum liberet, facere posse, auctore me.

IN EPIST. XXXIII.

1 sed si Plancus destinat: tum habet res] *sic potius legendum, quàm vt in vulgatis,* tum haberes. *& ita codex Turnes. non displicet mihi tamen ea lectio, quam affert Malaspina,* sed si Plancus destinatum habet, habet res difficultatem. *Omnino in hac vtrauis lectione desidero* sibi, *ante* destinat, *aut* destinatum.

2 Dicæarchi librum accepi,] *velim legi,* Dicæarchi librum περὶ ψυχῆς, *&c.*

3 si neutrum cadet, in præf. an in cõtubern.] *sic legendum censeo, & ita habet codex Turnesianus. significant autem hæc dimidiata verba,* præfectis contubernalibus. *Corrad. sic legi vult,* eodémne præfectus, an contubernalis, *&c. Sed omnis inanis coniectura est, vbi scriptura antiqua certa est.*

IN EPIST. XXXVI.

1 posse diem differri] *sic est legendum, & ita scriptum est in codicibus Memm. & Huraltino & Turnesiano: non vt vult Victorius,* posse diem in diem differri.

IN EPIST. XXXVIII.

1 Brutum inquis eadem] *sic habent codices manuscr. neque aliter vulgati, nisi quòd vitiosa est in eis interpunctio. Ego olim edideram,* Brutus, inquis eadem. *hac sententia, Brutus eadem sentit, quæ tu de rep. Sic enim Manutius, qui legit,* Brutum inquis eadem, *pro Brutum dicis eadem sentire: quod Latinè dici non potest. Nunc igitur sic legendum censeo,* Brutum, inquis eadem: *id est, Brutum eadem opera videbis, seu vises.*

2 περὶ ὁρῶν τῆς ἑλλάδος] *cùm antiqua ſcripturæ veſtigia acriter intueor, nõ puto quidquã poſſe aut diuinius, aut verius excogitari poſſe Cor. cõiectura, niſi quis fortè dicat legendũ potiùs. mutato ſpiritu, & accentu,* περὶ ὅρων, *id eſt,* de terminis. aut finibus.

3 Hic autẽ, vt fuit tum, eſt] *ſic legendum conſeci, non vt vulgò*, vt fultum eſt. *Nam* fult, *mendosè ſcriptum, pro* fuit. l, *pro* i. *deinde* t. *à ſcriptore omiſſum, propter euſdem literæ pragreſſionem.*

Ad ſaxa Acronoma] *ſic legendum cenſeo, ne*
4 *tantillum quidem ab antiqua ſcriptura diſcedens. Sic enim habet codex Turneſianus, idque literis Latinis, vt edidi. Turnebus verò, diuinans,* χρόνομα.

IN EPIST. XL.

ad templum effandum Saturni ἀσπόνδον]
1 *ſic iampridem hic locus à viris doctis emendatus eſt. Nam quòd Petr. Victorius antiquam ſcripturam proponit tantùm, non laudare non poſſum, ſed magis laudaſſem ſi vidiſſet*, eatur *eſſe corruptum, & factum ex* fatur: fatur *autem ex* ſatur: mi, *ex* ni, ἀσκόρδον, *ex* ἀσπόνδον.

IN EPIST. XLIII.

auctionem præter prędia, &c.] *videtur potiùs*
1 *ſic eſſe legendum, ordine mutato,* pondus argenti, præter prædia, *ſeu* præterea prędia: auctionem primo quoque tempore, *&c. quod idem videtur Malaſpinæ.*

IN EPIST. XLIIII.

de ſua Lanuini curatione laborans] *vel ſic*
1 *legendum, vel, vt nonnulli libri habent*, de ſua re, ac ratione laborans, *quod non improbo, ced. Turneſ. & Huralt. & Memmiani habẽt partim,* de ſua vini curatione lab. *partim*, de ſua vi in curatione. *quam lectionem probat Victorius, ego ferri non poſſe contendo, quòd ne Latina quidem eſt.*

IN EPIST. XLV.

1 tetigit aureis nuntius: ex templo inſtituta omiſi ea, quæ in manibus hab.] *Sic habet codex Turneſ. & Huraltinus, & vnus ex Memmianis. ſic & Germani in ſuis habuerunt. Quo fit, vt & mirer Petr. Victorium negare, ſe hæc, quæ deſiderantur in vulgatis, non reperiſſe in ſuis, & eius codicibus*

bus nostros longè anteponam, maximè Turnesianum. Non potest verò dici, hac esse aliunde nata. Sūt enim germana verba Ciceronis. adde quòd ad sententiam absoluendam requiruntur. Non celabo tamen lectorem, visum mihi esse aliquando vocem nuntius *esse alienam, & sic esse legendum,* Posteaquam abs te Agamemno non vt venirem (n. id q.f.n.T.eff.) f. vt scriberem, tetigit aureis. extemplò instituta omisi, *&c. vt* tetigit aureis, *dictum intelligamus, pro admonuit.*

IN EPIST. XLVII.

1 & quemadmodum non omnibus dormire, ita non omnibus seruire] *sic necessariò legendum est. Voluit enim hoc simili vti Cicero. Quemadmodum bellum est, non omnibus dormire, quod olim dictum est ab illo Cippio, ita & non omnibus seruire. Sic autem ferè scripsit in epist. ad Gallum lib. 7. ep. ad Famil.* Cippius, opinor olim: non omnibus dormio: sic ego nō omnibus, mi Galle seruio. *Cùm igitur ita scriptum esset à Cicerone,* est bellū aliquem libenter odisse, & quemadmodum non omnibus dormire, ita non omnibus seruire. *scriptor librarius à priore,* non omnibus, *transiit ad posterius, & cùm deberet scribere,* & quemadmodum non omnibus dormire, ita non omnibus seruire, *scripsit,* & quemadmodum non omnibus seruire, *quæ scriptura clamat id esse factum, quod dixi.*

IN EPIST. XLIX.

1 nec fuit id quod suspicaris, vt me puderet tui, ne ridicule Micillus] *sic habent omnes libri veteres, quos vidi, & vulgati, nisi quòd horum nonnulli habent,* næ ridic. *& interpunctum ante* næ, *mendosè. Videtur autem tale quiddam desiderari post* suspicaris, quōd ita scripserim, *vt ita legatur,* nec fuit id quòd suspicaris, quòd ita scripserim, *id est, ita demissè, & assentatoriè, vt, &c. Alioqui legendum sit* , quòd suspicaris, quòd me puderet tui.

IN EPIST. L.

1 Post H. VIII. in balneum, dum audiuit de

Mamurra, vultum non mutauit] *sic restitui ex auctoritate codicis Turnes. De qua scriptura ne verbum quidem Victorius. Significat autem Cicero, Cæsarem, dum ei recitati sunt Catulli versus contumeliosiss. in Mamurram, non esse commotum: ac ne vultum quidem mutasse.*

IN EPIST. IIII. LIB. XIIII.

1 Nunc quid putas me Lanuuij?] *Quidam legi volunt,* Numquid putas, *&c. quod probo.*

IN EPIST. V.

1 ἀσίτησας,] *sic restitui ex codice Turnes. pro quo vulgati, ἐσίγησας, planè ineptè. quod postea & Turnebus in illo eodem codice, quem ei vtendum dederam, repertum, in Aduersaria sua retulit.*

IN EPIST. VII.

1 literæ sanè πεπτωμένα] *sic legendum, & ita scriptum est in codicibus Memm. & Turnes. quam scripturam & Corradus notat.*

2 Omnino legatus volo mense Quintili in Græciam. sunt omnia faciliora] *hūc locum paucis vocibus emendatis, & sententia Ciceronis diligenter considerata, non sine adiumento librorum manuscriptorum restitui ac perpurgaui. Ciceronem autem obtinuisse ab Antonio & Dolabella legationem liberam in Græciam, ex sequentibus huius libri, & decimiquinti epistolis, intelligere licet. vetus scriptura porrò hæc est,* omnino si ego' st volo, *&c. Quis non videt hoc,* si ego' st, *esse corruptum, & ex eo facilè restitui posse,* legatus?

IN EPIST. XII.

1 & odij pœnam, & doloris] *Sic habet codex Turnesianus, optima sententia. significat enim punitionem & vltionem odij in Cæsarem, ac doloris ex tyrannide. Quod autem Victorius vult legi,* plenam, *toto cælo errat.*

3 Verùm illuc refero] *legendum fortasse est,* Verùm me illuc refero. *vel subintellige,* hæc quæ dixi, *quod malo.*

IN EPIST. XIII.

1 mansero: fore me quidem video in discrimine?

mine] *sic legendum, vt edendum curaui,* fore me quidem video, *&c. sic enim habet codex Turnes. & item nonnulli alij. Olim autem, alios codices secutus, sic edideram,* fore rem quidem video in discrimine, *multò quidem melius, quàm legitur in vulgatis, qui post* mansero, *neque* rem fore, *neque* me fore, *habent, sed minùs bene, quàm nunc edidimus:* me fore quidem. *quam tamen olim commemorauerámus, & comprobauerámus.*

2 quam ob causam vereor, ne absentia mea leuior sit] *sic habent omnes libri veteres, quos vidi, &, vt opinor, quos non vidi. Err. Stephanus tamen arbitratur legendum,* non vereor ne abs. *quia scilicet negotijs & occupationibus impeditus sit, ne coràm agere cum Cicerone posset, & ita excusandus. sed ego responderim, Antonium vereri, ne sua absentia minùs auctoritatis habeat apud Ciceronem, quia cum Cicerone coràm non agat: sed per literas. sequitur enim,* quam ob causam vereor, *&c. id est, quia tecum coràm non ago. Quare nihil mutandum.*

IN EPIST. XIX.

1 ad te transfuderim] *quidam libri veteres habent,* transtulerim. *Turnesianus,* transferam.

IN EPIST. XX.

1 quòd mihi suppeditatus es] *codex Turnes. habet,* quod mihi suspendiatus est, *planè mendosè, fateor: sed hac tanta & tam absurda dissimilitudo suspicionem mihi inijcit, hunc locum non esse integrum. Quid si quis dicat, legendum fortassis esse,* quòd mihi abs te expeditum est? *quid si,* quòd mihi suppeditatum est?

IN EPIST. XXI.

1 si mihi quod debuit, dissoluerit] *codex Turnesianus habet,* si mihi quod debui, dissoluerit, *planè mendosè, sed vnde conijcere possimus, ne vulgatam quidem lectionem esse sinceram. nam quod quis debuit, iam debere desijt. ergo dissoluit. at Dolabella nondum dissoluit: adhuc igitur debet. non autem debuit: legendum igitur* debet, *vt Malaspina iudicauit.*

IN EPIST. XXII.

1 Quæris vt ſuſcipiam,&c.] *Cur non dixit, Petis, vt ſuſcipiam,&c. nam qui quærit, vult reperire, aut cognoſcere: qui petit, vult obtinere. qua de re nos diſputauimus in ea oratione, quam habuimus in gymnaſio Cardinalitio, a. d. V I I. Idus Maias, anno* CIↃ.*&* LXX. *quo die orationẽ pro Milone extra ordinem, & hora ſubſeciua explicauimus. Ut igitur ad rem redeam, videtur ſic potiùs aut ſcribere debuiſſe, aut ſcripſiſſe Cic.* Rogas, vt *vel* Hortaris, vt, *&c. Fortaßis autem ita fuerat à Cicer. ſcriptum,* Quòd rogas. *ſeu* Quòd hortaris. *Sed ex* Quòd rogas, *aut* Quòd hortaris, *factum eſt,* Quæris.

IN EPIST. XXIII.

1 & quidem (portenti ſimile) ſine tuis lit.] *ſic habet planè ſcriptum codex Turneſ. quod eò adſcripſi, vt etiam ex hoc loco huius codicis bonitas appareat, cùm ſignificare videatur Pet. Victorius, hunc locum in ſuis codicibus non eſſe integrum, vtpote qui eius emendationem Germanis tribuat, neque de ſuis codicibus vllum verbum faciat.*

2 Quare talaria videamus] *nonnulli libri habẽt,* induamus. *Turneſianus tamen, & Hural. & omnes ferè Memmiani,* videamus, *quos ſequor.*

IN EPIST. I. LIB. XV.

1 deinde ad ſummã] *ſic legendum, non* ad ſummum. *Nam* ad ſummam, *idem valet, quod* in ſumma. *Horat. epiſt. 2. lib. 1.* Ad ſummam ſapiẽs vno minor eſt Ioue, diues. Liber honoratus, pulcher, rex denique regum.

2 domi eſſe] *id eſt, velle mihi ſoluere quod debet: ſoluendo eſſe, neque recuſare, quo minus ſoluat, cuius contrarium,* foris eſſe : *de quo alibi.*

3 & filia tua] *τὸ ἐκ τοῦ αὐτοῦ. cod. Turneſ. habet,* & filia tua. *τὸ ἐκ τοῦ. vnde facilè fateri licet, τὸ ἐκ τοῦ αὐτοῦ. ſubintell. σώματος τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρόν. quod Corradus confecit.*

4 quin etiam planè Cumis eam vidi] *ſic ergo Corrad.* niſi quòd clariùs Cumis eam vidi. *Nam libri veteres hic corrupti ſunt : neque ferè diſcrepant à vulgatis.*

IN EPIST. II.

1 quod puto (tantum enim vid.) nō videmur esse victuri] *locus est obscurus, & fortasse corruptus. neque nos libri veteres hîc quidquam adiuuant. sunt enim ipsi quoque corrupti, atque hoc tantum a vulgatis discrepant, quòd pro* victuri, *habent* victori. *& suprà pro* quid de Buthr. qui de Buthr. *Quæ dissimilitudines parui momenti videntur. nam* qui de, *scriptum fortassis est ab errāte librario pro* quid de, *cùm omisisset* d, *prius, propter alterum, quod sequitur.* victori *vero pro* victuri, *verisimile est scriptum esse, non inusitato scriptorum illorum librariorum errore, quo* u, *pro* o, *&* o, *pro* u, *plerumque scribebant. Vt igitur saltem aliquid dixisse videamur, non vt hunc locum perpurgemus, & explicemus, arbitror hanc esse Ciceronis sententiam, & eadem opera, hæc verba sic legi debere,* quod puto, *videlicet negotium Buthrotium confici posse* (tantum enim video) *quod sic explico. dixi autem* puto, *quia hoc* tantum video, *id est, ea tenus vid. o, vt putem, non vt confidā ita fore sequitur,* non videmur esse victuri. *q putarim corruptū, & legendū*, Nos videmur victuri, *i. futurū fortassis est vt viuamus, neq; (quod verebamu) intereamus. sequitur,* Sed si, *&c.*

IN EPIST. III.

1 accepi duas epist..] *codex Turnes. & nonnulli alij habent,* accepi nati duas, *&c. vnde facile est facere,* accepi ex Arpinati duas, *&c.*

2 De Mario scripsi, *&c.*] *Secutus sum libros vulgatos. nam nostri fere omnes manu. habent,* De Malo. *sed* Malo *scriptum pro* Maio, l *pro* i, *vsitato scriptoribus illis more,* Maio *pro* Mario. *Quod autem Victorius,* de malo *retinet, & dictum existimat,* gratum de malo *quasi dictum sit,* gratum, vt in malis, *fallitur. nam primùm in malis gratum aliquid nobis esse potest: sed non iucundum. deinde, quod caput est, nō potest Latinè ita dici,* gratū de malo.

IN EPIST. IIII.

1 ad recentiorem priùs. De Lenio, rē laud.] *sic edendum curaui, approbata Manutij coniectura, quam codex Turnes. adiuuat. Sic enim in eo scriptum est,* & leniorem. *vt nihil negotij sit, com-*

mutato,& *in* de, *de leniorem facere* Lenio rem, De Lenio rem.

2 Rides. At ego doleo] *Turnes. codex sic habet*, rides abscondoleo, *de qua scriptura iudicet lector*.

3 Saufeium de re celemus] *sic conieci legendum, literis paucis immutatis, nempe ex* pe te, *facto* de re: *Corradus sic*, peto vt celemus: *alij* de te celemus: *alij*, petis vt celemus: *quod postremum mihi magis placet*.

4 vt in Saufeianam, reliquásque] *codex Turnes. habet*, vt in Saufeleam, reliquamque disp. *&c. vnde coniicere possit aliquis, legi posse*, vt in Saufeianam relinquamque Tusculanas disputationes, *hac sententia: Vt in Saufeianam haeresim, seu scholam transfugiam, & Tusculanas disputationes relinquam*.

IN EPIST. HIRTII AD Cic. quæ inscribitur ordine, 6

1 nequod calidius] *sic edendum curaui, auctoritatem veterum codicum secutus: reiecta vulgata lectione*, callidius. *Porrò*, calidius, *interpretor* θερμότερον, *audacius, acrius, iracundum, subitò captum, & quasi præcipitatum*. callidius *enim, hic locum habere non potest*.

IN EPIST. VIII.

1 vt quidque accidisset] *legendum*, vt quidque, *seu* vt quidquid: *id est*, *vt quidque*, quidquid, *pro* quidque, *dixisse veteres ostendimus in comment. Lucretianis. Omnino in codice Turnes. legitur*, vt quicque.

2 Quæ plures vident, *&c.*] *videntur hæc verba ex antiquo aliquo poeta sumta, vt & doctis viris videtur. codex Turnesianus tamen habet*, quæ plures videndæ, sed aliquid, *&c*.

IN EPIST. IX.

1 hanc legatariam prouinciam] *libri veteres habent*, legatoriam prouinciam, *vnde viri quidam docti putant legendum*, relegatoriam, *quibus assentior*.

2 atque

2 atque haud ſcio,an melius ſit,quàm ad,&c.] *delendam cenſeo particulam* quàm, *vt ſuperuacaneam, & alienam. Sententia enim hæc eſt*, atque haud ſcio,an melius ſit,*id eſt, fortaſſe melius eſt, ſcilicet ad Eurotam ſedere, quàm prouinciam illam adminiſtrare. Nam apud Ciceronem, & alios*,haud ſcio an ſit,*affirmat,quamuis dubitanter:idem enim valet,quod fortaſſis eſt.*

3 exiſtimaris] *cod. Turneſianus habet*, exiſtimauit: *mendose opinor. Interdum codices antiqui vel optimi,menda continent magna & manifeſta.*

IN EPIST. XI.

1 nec tamen locum illum attingere, quemquam præt. oportuiſſe tangi,&c.] *ſic habet codex Turneſianus, & præterea omnes noſtri veteres à vulgatis nihil diſcrepantes. Atque ita & olim edi iuſſeram. ſed operarij omiſerunt verbum* tangi, *me imprudente,atque inſciēte. Hæc igitur huius loci ſententia,quia video quibuſdam, etiam doctis viris, obſcurum videri*,nec tamen locum illū attingere, *id eſt,attingebam ego Cicero,videlicet*,quemquam præterea, *&c. id eſt, Antonium præter Cæſarem*, oportuiſſe *occidi*: ſed ſenatum,*&c. Quod autem non longè ſequitur*,Exclamat tua familiaris. Hoc verò,*&c. oratio eſt præciſa. ſignificat enim quiddam tale. Ego vero neminem vnquam audiui, qui veriora loqueretur.*

2 nec facilè addi poteſt ad hoc genus leg.] *ſic legendum videtur. nam libri manuſcr. non habent*, ídque *quod eſt in vulg. neque dubium eſt,quin alienum ſit.*adeò *autem corruptum eſt,& legendum vel*, ad hoc,*vel*,ad id.

IN EPIST. XII.

1 τὴν δ' αἰτίαν τῶν Βρούτων τις,&c.] *id eſt*, hanc culpam Brutorum aliquis ſuſtinebat. *legendum enim eſt ſine interrogatione.*

IN EPIST. XIII.

1 atque adeò prius ſcripſi (ſic enim me mauis dicere) tu verò,&c.] *ego hunc locum magna ex parte Corradi coniecturam ſecutus, vocabulorum ordine,qui inuerſus erat,reſtituto, ſic edendum curaui, vt nihil de meo addiderim. neque vero nunc*

placet

placet mihi Achillis Statij opinio, existimantis esse legendum, primus, *vbi est* prius*: neque rursus dissentio ab ijs,qui* alacriorem, *pro* acriorem, *reponunt.satis mihi fuit vocabula in eum ordinem redigere,vt ex ijs commoda & probabilis sententia exprimi possit.*

2 Gallo Caninio]*cùm libri nostri man. habeant,* Gallo aninio,*visa est mihi probabilis Corradi cõiectura,existimantis legendum esse ,* Gallo Caninio*:quamquam idem addidit alteram,*Gallonio. *fuit autem Gallonius,praco:cuius nobilitata est profusio,& luxuria. Sed repugnant in hoc tempora.*

IN PARTEM EPIST. XIIII.

1 Apud me item puto depositum] *post vocem* depositum,*videntur deesse notæ, quæ significabant quantum esset depositum.*

IN EPIST. XVII.

1 Quòd scribis tibi deesse]*codex Turnes.habet,* quod scribis tibi de fere : *quæ scriptura clamat se esse corruptam. Quid si legamus,*deberi?

2 abibo]*vox* abibo, *non comparet in cod. Turnesiano:eáque mihi suspecta est.*

IN EPIST. XVIII.

1 de mulis vecturæ itineris, *&c.*] *locus est deprauatus,codex Turnes.habet* , de multis victuræ, & in eis cũ,*&c.& ita Mem.nisi quod habent,* & meis,*pro* & in eis*:vox* itineris *autem,in nullo reperitur.Omnino hoc,*multis vecturæ , *etiam antè quàm in veteres codices incidissem, me offendebat: & verò multò magis , accedente altero nomine* itineris.*Quis est tã Lynceus,qui in tantis tenebris aliquid cernat?Verũtamen , & vt alios ad quærendum excitem,& vt ne ipse tacendo videar alijs ostendere velle nihil hîc dici posse ἄξιον λόγου , dicam quod mihi in mentem venit,quãuis non valde probẽ.Tentabam igitur possétne ex scripturæ veteris vestigijs ita legi:*petiiq; ab eo de mulis , & ceteris iumẽtis.Cùm intelligo,*&c.an sic,*petiiíque ab eo de mulis,& vectura,ceterisque iumentis.

IN EPIST. XX.

1 vel quod Niciæ nuntiem]*mendosè operæ olim fecerunt,*

fecerunt, Niceæ *pro* Niciæ. *Quod autem cod. Turnes. habet*, mihi aliquid, vel quod Nic. nũc pro modò aliquid, *&c. fortasse non est ea scriptura contemnenda. Quin mihi videtur longè vulgata anteponenda, si talis interpunctio adhibeatur.* Dolabellæ mãdata sint quælibet. mihi aliquid, vel quod Niciæ nuntiem. *subintelligo autem*, mihi aliquid, *verbum* mandet: *quemadmodum subintelligẽdum est in vulgata lectione*, modò aliquid.

2 Quis enim hæc, vt scr. ante nos?] *Sic edendum curauimus, cùm in codicibus manuscr. reperissemus*, ante no? *unde Petr. Victorius fecerat*, ante ne, *minus rectè.*

3 genus illud interitus, quo casurus es] *probabilem lectionem, vt in malis secutus sum. Nã codex Turnes. habet*, quo causa cursus est, *quæ scriptura nõ facilè mihi quidem explicari potest. vulgata lectio*, quo casurus est, *non videtur ferri posse ea, quã substituendam putat Man.* quo casuri sumus. *nimis lõgè distat & ab antiqua, & à vulgata.*

4 sítne autem excitata] *codices Mem. habent*, sítne autem explicata. *in codice Turnes. dimidia ferè pars huius vocis iacet in lacuna.*

IN EPIST. XXIII.

1 eo die Brutum H. I I. profectum] *secutus sum Corradi cõiecturam, quam probat Malaspina, vtpote cum antiqua scriptura valde consentaneam. sic enim habent codices manuscr.* Brutum Hnis. *Iam* H. I I. *id est*, hora secunda. *Suprà autem, hac eadem epist. olim culpa operarum hoc totum omissum fuit*, Pansa si rescripserit, & meam tibi, & illius epistolam mittam.

IN EPIST. XXV.

1 Silio Mandibili] *locus hic sine controuersia corruptus est, siue eum per se spectes, siue antiquam scripturam inspicias, quæ talis est*, filio inaudibili. *vnde Corradus putat legendum*, filio amabili. *alij*, filio inamabili.

2 sic ne honestum quidem est] *sic nunc edendum curauimus, cùm vulgati omnes habeant*, sic nec honestum. *non malè illi quidem: sed manuscriptos sequor. Quòd autem ij habent vocem* nemi-

nem

nem, *ante* nec honeſtum, *&c. ea vox nata eſt ex errore & inſcitia ſcriptoru.*

3 M. Aelium cura libera. ſine, *&c.*] *locus eſt corruptus. ſic autem legitur in codice Turn.* cura liberauis, me paucos ſpecus, *&c. unde ſic legendum putabam,* cura liberabis. is me paucos ſpecus, *&c. ſubintellige verbum* rogat, *aut ſimile. & ita ferè Corradus. Vulgata autem lectio ferri non poteſt.*

4 Octauam partem Tullianarum ædium ad Strenæ] *etiam hic locus corruptus eſt, & inſanabilis ſine ope codicum manuſcrip meliorum. Memmiani cod. partim ſic habent:* Tulli liminarum medium: *partim* Tuli luminarum medium ad Streniæ. *aliorum codicum antiquorum, quos ego non vidi, varietatem notat Malaſpina. codex Turneſ. vt quidam ex Memmianis*, tuli luminarum medium, *&c. Corradus legi poſſe putat*, Octauam partem tolli luminarium ædium ad Strenæ memineris, *&c. Ego interea lectionem eam, quam edendam curaui, teneo.*

IN EPIST. I. LIB. XVI.

1 quidquámne turpius Bruto, quàm Iul.?] *ſic legendum. Eſt autem hæc ſententia, Potéſtne quicquam turpius eſſe Bruto, quàm eius ludos ita eſſe proſcriptos à Nonis Iuliis a.d. III. Idus?*

2 Στωμεν] *ſic edendum curauimus pro eo, quod erat in vulgatis cod.* ἐλθωμεν. *cod. Turneſianum ſecuti. quamquā ex eodem licet legere,* ἐτ' ἐῶμεν, *ſiue* ἐῶμεν.

3 Ouius enim recens] *ſic emendaui locum & in vulgatis & in manuſcriptis codicibus corruptum. Nam vulgati quidem ſic habent*, Ouius enim recenſet multa, *&c. manuſcrip. minus mendosè.* Ouius enim reces is. *Vnde feci,* Ouius enim recens is, *&c. Quæ ſcriptura ſine dubio recta eſt.* recens *autem, ſubintell. Athenis,* νέηλυς.

4 in his ne hoc quidē malum: in mādatis, *&c.*] *hoc totum,* in mandatis ſat abundè, *ſiue vt habent libri veteres,* ſit abundè, *delendum cenſeo. vt alienum & ſuppoſitum.*

IN EPIST. II.

1 sed in plaudenda] *sic habet cod. Turnes.* non laudando.

2 Sed quoniam furcilla extrudimur] *cùm & ij libri manuscr. quos non vidi, haberent* furo illa, *aut* furore illo, *& ij quos vidi: ego iam tum ex hac antiqua scriptura, quamuis deprauata, coniecerã legendum* furcilla. *meam postea coniecturam comprobauit codex Turnes. in quo* furcilla *scriptum est planissimè, & sine vlla varietate, aut litura. neque verò est, quòd quisquam dubitet, quin sit hæc vera, & recta lectio. Est enim sine dubio germana Ciceronis. Prouerbij autem locum obtinet,* expellere furca, *aut* furcilla: *quo & Horat. vsus est epist. ad Fuscum Arist.* Naturam expellas furca, tamen vsque recurret, *&c. & Catullus,* Mentula conatur Pimpleum scandere montem: Musæ furcillis præcipitem eiiciunt. *& Aristoph.* εἰρήνη τὴν δὲ μὲν δικροῖς ἐώθειν ἣ θεὸν κεκράγμασι, *id est, hanc deam clamoribus, tanquam furcillis præcipitem eiiciebant. Hanc emendationem meam Turneb. in Aduersaria sua retulit.*

IN EPIST. III.

3 lege in Arcano] *sic habent omnes libri vulgati, quibuscum consentiunt aliquot manuscr. sed codex Turnes. & nonnulli alij non habent præpositionem* in, *vt fortasse non sit nimis absurdum, quod à Carisio scriptum est* arcano, *hic positum esse pro* arcanè. *ego tamen sequor vulgatos, vt Arcanum fundum Q. fratris accipiam.*

IN EPIST. IIII.

1 Etesiis vtemur] *sic edendum curauimus codicem Turnesian. secuti, quomodo iam antè legendum coniecerat Sebast. Corradus.*

IN EPIST. VI.

1 atque inde Corcyram] *libri vulgati habent,* ast inde Corcyr. *scribendum,* atq; inde Corcyram.

2 quid fugientem? periculúmne?] *etiam hic locus ope codicis Turnes. præclarè restitutus est. Omnino hic codex & antiquissimus, & longè optimus est: eiúsque fide, & veritate freti locos complureis, ab aliis vel intactos relictos, vel desperatos, vel duo*

deteriores factos, in his epistolis restituimus. quẽ cùm Adr. Turnebo ostendissem, & commodatò dedissem, is libros Aduersariorum componens, & concinnans, sæpe hoc libro inspecto & consulto, in easdem atque ego, coniecturas incidit. easque in libros illos retulit, cùm sciret me hoc negotium suscepisse, in eóque dies & noctes versari.

IN EPIST. VII.

1 Nam si à Phædro nostro, &c.] *in hoc loco restituendo, distinctionem duntaxat immutaui, nihil preterea. Quod tamen feci in multis alijs.*

IN EPIST. VIII.

ἀσφάλειαν habet hic locus cupio Romam, &c.] *codex Turnesianus habet, ἀσφ.* habet hic locus fugam Romam. *vnde videtur sic esse legendum, ἀσφ.* hab. hic locus fugæ an Romam, me desider. siquid act. videbitur.

IN EPIST. XI.

1 ex quo ante ipsa posuisti] *lego non vt, vulgò,* ex quo antè ipse, *sed* ex quo anthe ipsa posuisti: anthe *autem, id est,* flores, *ἄνθη. Et verò, vt ita legendum iudicem, mouet me primùm codicis Turnes. auctoritas, & omnium aliorum consensus: deinde quæ sequuntur:* quæ mihi florentiora sunt visa, *&c. Quamuis autem in codicibus nostris, non sit scriptum,* anthe ipsa, *satis est mihi tamen, & satis omnibus esse debet, scriptum esse,* ante ipsa. *aspirationis enim nota sæpe in libris scriptis aut desideratur, aut superat: quod in suo negat esse P. Vict.*

2 à Fadia ægrè me tenui] *Nonnulli legunt,* Ab Attia ægrè, *&c. sed malim legi,* à Fadia. *cod. Turnes. habet,* Aste ægrè: *vnde quidam legunt,* à Septia ægrè: *alij habent,* Ast ægrè me tenui. *Infrà autem non admodum longe, planè scriptum est in codice Turnesian.* moriar, nisi facetè.

3 Illud etiam malo, indignissimum esse h.] *hic locus pertinet ad illum, qui est Philipp. 2, vbi vulgò legitur,* Quid indignius, quàm eum viuere, qui imposuerit diadema, *&c. cùm ex hoc cuiuis intelligere liceat, esse legendum,* nónne indignissimum est, *&c. Hic autem vulg. lectio,* indignius esse, *ferri non potest: legendum autem, vel vt edidi*

edidimus, & quo modo ferè habet codex Turnes. vt intelligamus, Cicer. verborum sententiam duntaxat posuisse, non ipsa verba: vel quomodo scribi debet in Philippica secunda, Nónne indignissimum est, *&c. Praeterea superiora illa verba*, quòd eum ter contra ciueis, *ad eandem Philipp. referenda sunt ibi*. Ter depugnauit Cæsar cum ciuibus in Thessalia, Africa, Hispania. omnibus afuit his p. Dol. *&c.*

4 O Tite tibi prod.] *codex Turnes. habet*, Librum meum illum, O Tite, *&c. sed ego has treis voces*, Libr. meum ill. *arbitror esse ex annotatione natas, & ex ora libri in contextum verborum Ciceronis inuectas.*

5 in Pompeianum abdidi] *omnes quidem libri & vulg. & manu. habent*, non abdidi: *sed tollenda mihi videtur negatio: & ita legendum*, Egò me vt scripseram, in Pompeianum abdidi. *Atque hoc modò edendum curaui. Nam hoc* non, *ex vltima syllaba vocis, Pompeianum natum puto.*

IN EPIST. XIII.

1 longulum sanè iter, & via inepta] *codex Turne. facit. vt hunc locum mendosum putem. in eo enim legitur*, & via mata. *quod quid sibi velit, quaero. Nonnulli* madida, *alij* molesta: *alij* mala, *reponunt. Quid si legamus*, madidata? *sic enim Arnobius quodam loco*, via madidata imbribus.

IN EPIST. XIIII.

1 *μηδὲ σωθείην, ὑπόγε τοιούτου*] *sic habēt libri vulgati*, *μηδὲ σωθείην, εἴποτε, τοιοῦτο. sed legendum vt habet codex Turne. μηδὲ σωθείην ὑπόγε τοιούτου. id est*, ne seruari quidem velim à tali

2 Certissimum video venisse in discrimen Cascæ nostri tribunatum] *sic habent libri vulgati*, certissimum video esse discrimen Cascæ nostri tribunatus. *quam lectionem reieci, vt corruptā. sic libri veteres ferè omnes: & in primis Turnesianus*, certissimum video esse discrimē Cascæ nostri tribunatum. *in qua tamen scriptura aliquid desidero, & velim legi*, certissimum video venisse in discrimen, *&c. quomodo edendum curaui. Licet tamen legere, & propius aberit ab an-*

tiqua

tiqua ſcriptura, certiſſimũ video eſſe in diſcrimen Caſcæ noſtri tribunatũ. *Sic enim interdum loquebantur veteres*, fuit in mentem, fuiſſe in poteſtatem, *&c. de quibus Gell. lib. 1. cap. 7.*

3 pudentiſſimè hoc Cicero petierat, vt fide ſua, *&c.*] *hic quoque locus planiſſimè ita ſcriptus eſt in cod. Turneſiano, pro quo Mem. habet non nimis longè ab hac ſcriptura*, vt vide ſua. *Iam* ei de *quod eſt in libris vulgatis deprauatum, à* ſide e, *pro* f. *hinc factum*, ei de ſuo *mendoſiſſimè.*

EIVSDEM DION. LAMB.

IN I. LIB. EPIST. AD Quinctum Fratrem.

* * *

1 videtur potuiſſe tua liberalitas decipi] *Quidam libri manuſcr. habent*, tua libertas, *quos non ſequor.*

2 Quamobrem qui potes reperire ex eo genere, *&c.*] *Hunc locum ſic reſtitui, partim coniectura ductus, partim veſtigia ſcripturæ veteris ſecutus. nam vt vulgò legitur, explicari non poteſt. Sic autem emendaui.* Quamobrem qui potes reperire ex eo genere hominem, qui pec. cupid. add. car. iis rebus omn à quibus n. d. eſſe non poſſ. quemquam. qui te alien. hom. amet ex animo, ac non ſui comm cauſa ſimulet? *ordo autem hic eſt*, Qui potes reperire quemquam, qui te alienum hominem amet, *&c.* ex eo genere hominem, *&c.*

3 C. Octauius iucundiſſimus fuit] *legendum*, C. Octauius, *non* Cn. Octauius. *fuit autem hic Auguſti pater.*

4 nulla conqueſtio, nullus ſenatus] *Manutio magis placet vt ita legatur*, nulla quæſtio : *id eſt, nullum iudicium aduerſus magiſtratum.*

5 Si Cyrus ille, *&c.*] *Sic eſſe legendum & ratio, & ſcripturæ veteris veſtigia peruincunt. Eſt autem hic hyperbaton. Idcirco infrà, ſuccurrendi memoriæ lectoris gratia, quaſi nouo orationis initio facto ſubiungitur, quod illi ſuperiori reſpondeat*, Ea igitur

tur si sic, *&c. Quatenus & à viris doctis obseruatum est, & nos alibi notauimus.*

IN EPIST. II.

1 materiam omnem sermonum eorum, qui, *&c.*] *Velim legi*, mater omn. sermonum iis, qui, *&c.*

2 vt in hac re] *Assentior Manutio, qui legendum censet*, in hac re, *&c non, vt vulgò*, vt in hac rep.

IN EPIST. III.

1 suauitate fratrem, ætate propè æqualem] *sic esse legendum veritas & ratio probant. Si quis tamen assentiens Manutio & Malaspinæ, malet ita legi, voce* fratrem *deleta*, suauitate propè æqualem, *non pugnabo.*

2 imaginem meam] *legendum fortasse est*, imaginem tuam: *quod videtur & Manutio.*

IN EPIST. IIII.

1 quam imprudentiæ, miseriæque assignes] *Pauli Manutij fidem, testimoniúmque secutus, qui in libro illo Bessarionis sic esse scriptum testatur, hoc modo edendum curaui. nam* misericordiæ, *quod est in vulgatis, locum hic habere non potest.*

2 Ita mihi nihil misero præter fidem amicorum, *&c.*] *vel subintelligendum verbum* obfuit, *seu* defuit, *seu quod aliud simile, vt Manutio videtur: vel ita legendum*, ita mihi nihil misero præter fidem amicorum non cautum: cautum meum consilium fuit. *Sed ego Manutio assentior potiùs. Nam quòd Malaspina verbum* defuit, *in extremo ponit, vt vtrique membro respondeat: quod olim operæ, me imprudente, secutæ sunt: nam* fuit, *iusseram imprimi, vt habent omnes libri, nō placet.*

IN EPIST. I. LIB. II.

1 diem dicendo eximere cœpit] *Secutus sum editionem Manutianam. Victorius tamen legit ex antiq. cod.* diem dicendi eximere cœpit.

IN EPIST. III.

1 cū auctoritate semper] *Secutus sum P. Danesij Vaurensis antistitis coniecturam: non tamen omni ex parte. Nam verbum* egerat, *delendum curaui,*

curaui, vt superuacaneum & alienum. Quin (vt dicam quod sentio) hoc totum, cum auctoritate peregerat, *seu, vt nos edidimus,* cũ auctoritate semper, *suppositum esse arbitror, verumtamen eã lectionem, quam secutus sum, quámque excudendam curaui, veram puto: probabilis quidem certè est.*

2 In Clodium & Clodiam dicerentur] *legendum puto,* coniicerentur.

3 edidit ad alligatos] *legendum* ad alligatos, *non* ad allegatos, *& ita edi iam olim iusseram.* ad alligatos *autem sic interpretor, præter alligatos, seu cum alligatis. Iam* alligati *Latinè sunt, quos Græci* ἐνόχους *appellant, quasi affines culpæ, seu quos vulgus obnoxios nominat. Putaui tamen aliquando hic legendum,* edidit alligatos, *&c.*

IN EPIST. IIII.

1 Latiari erat exiturus] *videlicet* Crassipes: *vel lege,* Latiari Lucceius erat exiturus. *Nam Lucceius iter in Sardiniam habebat, vt infrà dicitur sequenti epist. & notat T. Manutius. Vel lege,* Latiari eram exiturus, *Latiare autem Latinarum sacrum solemne significat: vt ex Macrobio refert idem Manutius. Est & Latiaris Iupiter: de quo alibi.*

IN EPIST. V.

1 *Ordinem hic aliquot epistolarum olim mutaueramus, Manutij sententiam, &, quod caput est, rationem secuti. nam vt quiuis non tardissimus intelligere potest, aut à nescio quibus fuit fœdè perturbatus, ac peruersus. non igitur ordinem mutasse, sed restituisse dicendus eram. Id autem maximè apparebit ex dierum ratione. Nunc autem satis habui lectorem hac de re admonere. Tantùm ab hoc loco epistolæ nonæ, nempe quinctæ initium capi volui: cùm hæc quæ sequuntur, in vulgatis cum quarta coniungantur.*

IN EPIST. VII.

1 Quod me admones de nostra Vrania] *Ita certam Leon. Malaspinæ coniecturam hic esse puto, vt non dubitem, quin eam T. Victorius, quamtumuis Malaspinæ iniquus, germanam & sinceram lectionem iampridem iudicarit.*

IN

IN EPIST. IX.

1 Ante Ateius] *legendum fortasse est*, Ante Statius? *subintelligendúmque* interpellat. *Erat autem libertus Q. Fratri carissimus.*

2 Opposuisti semel ἀντείσακτον causam] *ἀναντίλεκτον legit P. Victorius lib. 6. Var. lect. ἀναντίλεκτον autem, id est*, cui contradici non potest. *qua scriptura valde probabilis est. Sed P. Manutius testatur in cod. Bessarionis scriptũ esse, ἀντεισακτον, id est*, oppositam & obiectam voluntati meæ. *Quod si verũ est, vt videtur (locuples. n. testis est) ἀντεισακτον reponendum censeo: quemadmodum reposui paulò antè*, insulsa verecundia, *vbi vulgò legitur*, inuisa.

3 numquam enim dicam. ἔα πάσας] *Non addidit quod sequebatur, μελεδῶνας, id est*, omitte curas omneis.

4 Vicinum Marium lumen esse] *P. Victorius vocem* lumen *delet: Manutius retinet, & ita hunc locum declarat. Scito Mariũ vicinum esse mihi, seu villæ meæ, luminis loco: seu æquè gratũ atque opportunum, ac lumen. Nam quæ lumine carent loca, minus iucunda sunt.*

IN EPIST. X.

1 De te à Magnetibus] *sic restituit hunc locum Petr. Victorius libro Var lectionum* XXX. C. I.

2 virum te putabo, *&c.*] *id est, fortem & patientem, & malis inuictum*, si potueris ferre, *id est, patienter legere, seu audire tam indoctum poëma:* hominem non putabo: *id est, putabo te omnis humanitatis expertem, ferum, immanem, seu sensus expertem.*

IN EPIST. XII.

1 Callisthenes quidem, vulgare, ac notum negotium] *sic legendum censet Muretus Var. lect. lib. 2. cap. 5. Ibidémque verbum* redeo, *versu superiore delendum putat.*

IN EPIST. XIIII.

1 datas Laude Nonis] *Approbata Caroli Sigonii coniectura, sic edendum curaui. Est autem Laus. oppidi nomen.*

2 quàm si de multa nocte euigilassent] *sic emendauit Err. Stephanus, & rectè: quamquam* vigilassent, *ferri potest.*

3 vtrum voles, &c.] *id est, vtrum aduoles ad me. Locus est aliquanto obscurior, & fortasse mendosus. Sed potest tamen sententia aliqua ex eo elici.*

4 neque laborant, &c.] *locus corruptus: in quo me libri veteres, quòd ad has duas voces*, neque laborant *attinet, nihil adiuuerunt. Sed quòd ad ea quæ deinceps sequuntur, in vno reperi* consentia, *pro* conscientia, *quod est in vulgatis. vnde feci,* consensio. *Videtur autem sic posse totus hic locus emendari, saltem vt aliqua ex eo sententia probabilis eliciatur, alioqui nihil affirmo, cùm sola coniectura nitar. Sic igitur legere fortasse licet,* nostri inimici laborant, quòd mira est consensio, *&c.*

5 idibus Quinct. fænus fuit. 2. 3. ex 3.] *id est,* duobus trientibus ex triente. *Credibilius autem est hanc notam, 3. esse trienti, quam 2. vt rectè coniicit Manutius.*

IN EPIST. I. LIB. III.

1 tectorium vt concinnum sit] *P. Manutius legit,* tectorium vt continuum sit: *& ita declarat, ne rimas agat, ne vitium faciat. Ego* concinnum, *malo.*

2 Nunc hoc vel hieme, &c.] *Huius loci restitutio debetur P. Manutio nonnulla ex parte. Nam nos quoque aliquid attulimus: non quòd quidquam addiderimus: sed quòd eas voces quas delebat Manutius, retinuerimus, & quòd voces* hieme & æstate, *alijs locis posuerimus: quòd denique* æstate, *non* in æstate *ediderimus: existimantes ex his duobus* hieme æstate, *factum esse* honestate, *nominibus loco suo motis. vnum mutauimus, nempe pro* æstiuum locum, æstiui locum, *edendum curauimus paulò post, quod* subiectum cubiculis, *excudi iussimus, in hoc eum prorsus secuti sumus. Licet tamen* cubiculo *legere, quemadmodum Malaspina testatur in codice Faerni scriptum esse.*

3 & silua vindicata] *Sic emendat Ad. Turnebus.*

Vin

Vindicata *autem, id est, purgata & rebus alienis & superuacaneis liberata.*

4 Alterum est de Caluentij Marii] *legendum fortasse est,* de Calueni Matij oratione. *Nã Matius caluus erat, in quo non semel lusit Cicero epist. ad Attic.*

5 scilicet quo erant suauiores] *sic edendum curaui. Nam* sed, *aduersantis particula, ad hunc locum non quadrabat,* scilicet, *mirè quadrat:* Et, sed, seu, set, *pro* scilicet *à librarijs illis sæpe scriptum esse videmus.*

6 Nihil te recordari de se] *aut legendum,* de te: *aut hoc totum* de te, *seu* de se, *delendum.* De te *autem, id est, de tuo facto, qui mihi eius literas ostẽdisti: & de tua oratione, quam mecum de illo habuisti omnino ego malim deleri.*

7 quemadmodum coniicio, quasi ignoto.] *sub.* credis. *Nam ni ita esset, ei non crederes, cùm talis sit. vocem* ignoto, *repertam in vno codice ma. quamuis non in contextu, eadem manu tamen scriptam restitui, vt Ciceronis quòd si est aliena, & ab aliquo erudito olim excogitata, & subdita, videtur tamen valde huic loco conuenire.*

IN EPIST. II.

1 subitóque bonus imperator noctu vrbem hostium planè, &c] *P. Victorius var. lectionum lib. 5. legendum censet,* noctu vrbem, noctu planè, *&c. Ego sequor libros omneis & vulgatos & manuscriptos. Arbitror tamen sic esse à Cicerone scriptum, & sic legendum,* noctu vrbem hostium, planè hostium inuasisset, *&c.*

2 hostium numerum. & militum, *&c.*] *Manutius testatur codices Bessarionis habere,* hostiarum numerum.

IN EPIST. III.

1 sed tua pænè ad tectum iam perducta res est, *&c.*] *sic restitui, antiqua veteris scripturæ vestigia secutus.*

IN EPIST. IIII.

1 diribitis tabellis] *Sic Manutius, & Gruchius. Sigonius,* diremtis tab. *quod nunc minus probo.*

GGG 2

IN EPIST. VIII.

1 quod discessu nostro emendũ putaremus?] *Quidam legunt, freti auctoritate librorũ veterum, ut aiunt,* merendum putaremus : *Quam lectionem ut non reijcio, ita hanc receptam non improbo.*

2 Crassum Iunianum,] *sic legendum, non* Crassum Licinianum, *quomodo olim opera me imprudente ediderunt : quamquam non sine negligentia mea. Nam cùm è vocis* Iunianum *regione adscripsissem Manutij coniecturam*, Licinianum, *illi quod erat adscriptum ad oram libri, secuti sunt: quod erat in textura orationis reiecerunt. ego autem debueram, antequam excudere inciperent, delere. Hic igitur iterum lectorem admoneo legendum* Iunianum, *ut habent omnes libri, non* Licinianum, *quomodo Manutius coniecit esse legendum : quamuis coniectura illa sit probabilis : quod mihi penè fuit fraudi. Cùm autem possim scripturam receptã multis argumentis confirmare, tum duorum nummorum argenteorum: quorum vtriusque inspiciendi mihi à Clemente Teuenino facta copia est, auctoritate possum. Vnius igitur horum nummorum in antica parte incisum erat Termini caput cum hac inscriptione* Q. Metellus Pius Scip imp. *in postica sella curulis, & supra eam cornu copiæ, & bilanx transuersim locata: inscriptio hac*, Crass. Iun. leg. propr. *Alterius pars antica continebat trepaum inter lituum, & vrnam, cum hac inscriptione,* Q. Metell. Pius Scip. imp. *postica præ se ferebat effigiem Cybeles turritæ inter spicam, & caduceum locatæ. inscriptio erat hac* Crassus Iun. leg. propr. *Quare nihil censeo mutandum.*

IN EPIST. IX.

1 Quid? si cæmentum bonum non hab.] *Assentior Manutio, & alijs viris doctissimis, qui putant hic esse lacunam, & nonnulla deesse.*

FVL

FVLVII VRSINI IN LIB. I. EPIST. AD Atticum notæ.

* * *

IN EPIST. I.

In campo comitiis Tribunitiis] *Vide num rectius sit*, tributis, *pro*, tribunitiis: *cuius scriptura apparet aliquod vestigium in vno apud me manuscr.*

De Aufidio & Palicano] Palikanus *incisum est in antiquis denarijs, quos constat à Palikano signatos esse, cuius hic meminit Cicero, quiq; Tribunitiam potestatem à Sulla populo ademptam Tribunus pl. cum esset, Pompeio consule adiuuante, restituit.*

Quæ cùm erit absoluta, sanè facilè eum libenter nunc ceteri consulem acciderim] *Ego ex antiquæ scripturæ vestigijs, & ex loco simili in ep. 8. lib. 3. ad Q. Fratrem ita corrigo:* Quæ cùm erit absoluta sanè facilè eum libenter tunc certum consulem acceperint. *Vox* ceteri *quæ in manuscriptis exemplaribus mendosa inuenitur, facilè mutari in* certum *potest: atque ita de eadem re locutus est Cicero ipse in ea quam nominaui epistola.* Eum, *inquit*, quòd certum consulem cum Domitio numeratis, nihil à nostra opinione dissentitis.

Mancipio accepisse] Mancupio *scriptum est in antiquo, & ita habet vetus fragmentum legis Thoriæ in ænea tabella incisum.*

Ἡλίου ἀνάθημα] *Abest vox* ἡλίου *ab vno libro, qui est apud me manuscriptus.*

IN EPIST. III.

Et in montem Albanum hostias non adducerent] *Ferias Latinas in Albano monte celebrari solitas fuisse Consulum interuentu, satis ex scriptoribus constat. Libet autem hoc loco fragmentum antiquæ inscriptionis subijcere, quæ in marmore incisa, in eius montis vertice inuenta superioribus annis & Romam translata apud me seruatur, in qua nota-*

tum est quibus Ferijs Augustus cùm esset consul interfuit, vel quibus valetudine impeditus, aut bello abfuit.

. . . IPPA.III.COS.
. . . NON. MAI.
. . TVDINE. INPEDITVS.FVIT
. . TILIO. TAVRO. II. COS.
. . K. MAI.
. . HISPANIA FVIT
. . NIO. SILAN. COS.
. . NON. IVN.
. . AR. IN. HISPANIA. FVIT.
. . BANO. FLAC. COS.
EID.IVN.
. . CAESAR. VALETVD.
. . N. PISONE. COS.
. . IVL.
. . AR. IN MONTE FVIT
. . AR. COS. ABDICAVIT
. . K. NOV.
. . CN. PISONE. COLLEGA.
. . . . COS.

Accusare de te solebat] *Videtur legendum* apud te,*quamuis* de te *etiam ferri possit.*

IN EPIST. IIII.

Quod ad me de Hermathena scribis, permihi gratum. est ornamentum Academiæ proprium meæ] *Ita hunc locum interpungit Faernus,deleta coniunctionis nota, quæ in vulgatis reperitur post verbum* est.

Et noli desperare eos me meos facere posse] *Ita legit Faernus,cum in alijs desit* me.

Atque omnium vicos,& prata] *pro* vicos *legit Ant.Augustinus* lucos *: quæ mihi lectio adeò placet,vt pudeat me non vidisse antea.*

IN EPIST. V.

De literarum missione sine causa abs te accusor] intermissione *legebat Petrus Bembus Cardinalis,pro* missione.

IN EPIST. VI.

M. Fonteius] M'. Fonteius *legendum suspicor, ea adductus ratione, quod in veteribus huius familiæ denarijs, Manij prænomen sæpissime, Marci nunquam inuenitur: facileque librarius in eo labi potuerit, vt virgulam qua M. literæ obducebatur, vt Manium significaret, omiserit. quod autem in manuscriptis codicibus* Fontius *est pro* Fonteius, *mirum videri non debet, quando Pompeius & alia huiusmodi nomina, quæ cum, ει, à Græcis scribi solent, in veteribus libris cum, i, scripta reperiantur.*

IN EPIST. VIII.

Lentulus naues suas pollicetur] *Manuscriptus habet,* naui sua pollicetur.

IN EPIST. IX.

Signa nostra & Hermeraclas] *In antiquis editionibus* ἑρμέρωτας *est pro* Hermeraclas *siue* Ἑρμηρακλᾶς, *quod erat Herculis caput Mercurij statuæ quadratæ impositum, cuius exemplum è marmore extat adhuc Romæ. quia verò Hercules quoque Musarum comes diceretur,* οἰκεῖον *magis est eius loci, de quo scribit Cicero, quàm Cupido, placet vt* Hermeraclas *potius, quàm* ἑρμέρωτας *retineamus.*

Quamuis acrem amatorem inueneris] *Faernus legebat* emptorem, *pro* amatorem.

IN EPIST. X.

Nunc idem videar diffidere] *Magis placet vt legatur* eidem.

IN EPIST. XII.

Postea quam non auderet nos reprehendere] *Ita legit Faernus, cùm in alijs desit* nos.

IN EPIST. XIII.

Quo consilio idem Prætor vteretur] quorum consilio *habet liber manuscriptus, qui fuit Longolij.*

Fusius tertium concessit] *Pantagathus legebat* Fusius Trib. pl. intercessit *: & hoc modo emendauit Ant. etiam Augustinus.*

IN EPIST. XV.

Nosti enim marinas] Marianas *legit Ant.*

Auguſtinus, & ita eſt in manuſcripto codice, qu
fuit Nicolai Leoniceni.

Nec ſatis ſciebam quid darem]quo darem
habet liber manuſcriptus.

IN EPIST. XVI.

Te ſi expectari velis] te quoad expectar
velis *eſt in manuſcripto.*

IN EPIST. XVII.

Abeſt enim frater ἀφελέστατος & amántiſſi
mus Metellus]meus, *pro* Metellus *legit Ant*
Auguſt. quam lectionem video alijsquoque in men
tem veniſſe, licèt pro meus *emendarint* mei.

Neque ego huic epiſtolæ] *Videtur legendu*
Neque eos huic &c.

quem nemo præter nos philoſophos aſp
cere ſine ſuſpirio poſſet]poſſit *Faërnus mult*
vt videtur, meliùs, quàm poſſet.

Vt anniuerſaria ſacra Iuuentutis]Iuuent
tis *edidit Lambinus, & ita eſt in argenteo numi*
mate.

IN EPIST. XVIII.

Liberabam agrum eum qui P. Mucio,
Calpurnio Cos. publicus fuiſſet] *In fragmen*
legis Thoriæ, quod ex muſæo Cardinalis Bembi tr
latum apud me ſeruatur, agri huius qui L. Muc
L. Calpurnio cos. publicus fuit, mentio extat his v
bis in tabella ænea inciſis, Quei. ager. poplic
populei. Romanei. in. terram. Italiam. P. M
cio. L. Calpurnio. Cos. &c.

Volaterranos & Artemitanos]*Ant. Au*
ſtinus primus Arretinos *emendauit, pro* Arten
tanos, *ex oratione pro A. Cæcina, in qua ita ſ*
ptum eſt: Cottam decem viris (*quos, vt opi*
veteres litibus iudicandis appellabant, & cent
viralibus iudicijs præerant) religionem iniec
ſe, non poſſe ſacramentum iuſtum iudic
quòd Arretinis adempta ciuitas eſſet. *Con*
mat hanc emendationem antiquus etiam liber,
Arteminos *habet propiore ad emendatam lect*
nem ſcriptura.

Vt planè quid emerit neſciat] erit *eſt in*
tiquo pro emerit, *vt fortaſſe* velit *legendum ſit.*

Qu

Quod me esse ad scribendum vides] *Placet*, Quod me adesse scribendo vides: *est enim vsitata formula, qua vtebantur in Senatusconsultis. lib.7.ep.1.* Cato autem & scribendo affuit. *& in antiquo apud me Senatusconsulto, quod Græcè scriptum est,* γραφομένῳ παρῆσαν *incisum reperitur.*

Lucullus de suis historiis dixerat] *Vide num melius sit*, de collegæ sui historiis, *vt intelligat A. Albinum, de quo scribit A. Gellius lib.11.ca.8.*

Barbara quædam & obsoleta] *Faërnus legebat* σόλοικα *pro* obsoleta.

IN EPIST. XIX.

Sed tamen ita à me acta sunt omnia] *Faërnus delebat verbum* tamen: *& paulò pòst* scida *legebat, pro* scheda.

Eos bonos viros] *Manuscriptus habet* in bonos viros, *vt videatur legendum* dein eos, &c.

IN LIBRVM II.

IN EPIST. I.

Post autem vt arbitror à Cossinio accepisti] Postquam vt, arbitror, *est in manuscripto.*

Verumtamen videbare mihi tempora peregrinationis commodiùs posse distribuere] describere *legebat Faernus ex antiquo codice, pro* distribuere, *& paulo suprà* Posidonius *vnico s.* Ποσειδώνιος *enim Græci scribunt.*

IN EPIST. II.

Mihi heredes lege hoc doceo] *Pantagathus legebat*, mihi Herodes: lege hos duos. *paulò pòst, pro* lollio *&* vinio, *in manuscriptis libris est*, oleo *&* vino.

IN EPIST. III.

Primum, vt opinor, Εὐαγγέλια] *Isocrates in Areopagitico*, ἐπὶ τοσαύταις πράξεσιν εὐαγγέλια μὲν δὶς ἤδη τεθύκαμεν.

IN EPIST. IIII.

Velim Syrpiæ conditione facilè patior] *In vna manuscripto est*, Velim Suriam facilè patior. *in altero*, Velim scire conditiones, facilè patior.

IN EPIST. VI.

Quin etiam dubitem] *Liber Longolij*, Qui etiam dubitem.

IN EPIST. VII.

Quarum alteram non libebat mihi ſcribere quia abſcideram: alteram, ne laudarem &c] *Totum hunc locum ita legendum puto*, Quarum alteram non licebat mihi ſcribere, quia abſcideram: alteram non libebat ne laudarem,&c.

Piſaurenſis] Iſaurienſis *legebat Faernus*, *& ita interpungebat*: Illa opima ad exigendas pecunias Druſo. vt opinor: Iſaurienſis nebuloni Vatinio reſeruatur.

Non ad ſororem tuam] *Alij legunt* nunc *pro* non, *cuius lectionis dicunt ſe habere auctores veteres libros.*

IN EPIST. IX.

Citius omnino quàm potuit] oportuit *placere*, *pro* potuit, *& ita poſtea vidi ſcriptum in libro Longolij. In fine epiſtolæ legendum puto*, † Sed cùm è Tuſculano in Formianum rediero (vbi eſſe volo vſque ad Prid Calend Iun.) faciam, &c. *atque ita in fine etiam ſequentis epiſtolæ*, *pro* Maias *erit corrigendum* Iun.

IN EPIST. XIII.

Si verò in hãc Τηλέπυλον Λαιστρυγονίην Formias dico] *Hæc duo poſtrema verba abſunt ab vno manuſcripto, & fortaſſe addita ſunt σχολιαστικῶς, ad declaranda Græca verba, quæ precedunt.*

IN EPIST. XIIII.

Et tamen illud probem] properè *emendatum eſt in libro viri doctiſſimi, pro* probem.

Magnum quid aggrediamur] *Faernus* aggredimur: *&* properè *etiam ipſe, pro eo quod in vulgatis eſt*, probem.

IN EPIST. XV.

Tamen ſeruet Remp.] *Faernus legebat* ſeruiet Reſpublica *ex antiquo libro.*

Ego verò in montes patrios & ad incunabula noſtra pergam]. *Ant. Auguſtinus putat eſſe verſum ex aliquo poeta ſumptum.*

IN EPIST. XVIII.

Attamen in oppreſſione] *Videtur legendum* hac tamen in oppreſſione: *& ita eſt in manuſc.*

IN EPIST. XIX.

Sed ego hoc non repudio] *Abeſt* non *à libro manuſcripto: & certe ſententia non poſtulat.*

IN EPIST. XXI.

Vt iret ad Bibulum] *Placeret magis,* vt iret in Bibulum: *ſed libri veteres repugnant.*

IN EPIST. XXII.

Et hominem grauem & prudentem] pudentem *legebat Faernus, & rectè, vt mihi videtur.*

IN EPIST. XXIV.

Vettius ille, ille noſter index] Iudex *ſine dubio ſcribendum eſt pro* index, *auctoribus antiquis denarys, in quibus* T. *hic* Vettius Iudex *deſcriptus eſt.*

Nunc reus erat apud Craſſum diuitem Vettius de vi] *Ita legit Faernus ex antiquo libro, cùm in alys deſit nomen* Vettius, *quod quaſi neceſſariò requiritur.*

IN EPIST. XXV.

Τὰς τῶν κρατούντων] *Integer verſus eſt,* τὰς τῶν κρατούντων ἁμαρτίας φέρειν χρεών.

IN LIBRVM III.

IN EPIST. VII.

Quod ſi auderem Athenas peterē] *Suſpicor* Athenas *nomen eſſe oppidi alicuius ignobilis: In manuſc. eſt*, quod ſi auderem Athenas petere.

IN EPIST. IX

A Pōpeio nunc Hortenſium allice & eiuſmodi viros] *In libro viri doctiſsimi emendatū eſt, ſiue ex ingenio, ſiue ex antiquo codice*, Ad Pompeium mitte Hortenſium allice.

IN EPIST. XI.

Ad te me conferam] *Hoc eſt in prædia tua in Epiro. paulo poſt, interrogationis nota videtur adſcribenda verbo* deſidero.

Vt te ipſum conſolari nemo poſſit] *Videtur melius, vt eſt notatum ad oram libri a viro doctiſſimo,* vt præter te ipſum cōſolari nemo poſſit.

IN EPIST. XV.

Sed Axius eiusdem diei scribens ad me acta] *Hunc opinor esse Axium, vel huius certè filium, qui in argenteo denario* L.Axsius.L.F.Naso *descriptus est, cuiusq; mentio extat in antiquæ inscriptionis fragmento, quod nuper Romæ effossum prope ductus aquæ Claudiæ apud me seruatur è lapi de Tiburtino, cuius exemplum subieci.*

. . . . . . SPRENAS
. . . XSIVS. NASO. TR. PL.
. . . CILIVS. CORNVTVS.
. . . TIVS. CATVLVS.
. . . NIVS. STOLO.
. . . ATORES LOCORVM PVBLICORV
. . . DICANDORVM. EX. S. C. EX PRIVAT
IN PVBLICVM RESTITVERVNT.

IN EPIST. XVI.

Non aliud aliquid] *Totum hoc abest à libro manuscripto, & rectè, vt opinor.*

Si spes erit primùm, sin minus] *Vetus lib habet*, nam si spes erit, &c.

Quòd cum lætæ sunt tum id, quod &c.] *V tus liber habet*, quàm cùm lectæ sunt: *vnde vid tur legendum*, nam cùm lectæ, &c. *paulò pòst*, itaque, *&* scis, *in vetere libro est*, id quod, scias.

IN EPIST. XVII.

Caue ne aut diligentia tua mihi molest *In vetere libro est*, caue, caue ne aut, *vt videa legendum*, caue caueas ne aut. *Amicus aut meus legebat*, caue ne suspiceris aut diligen tua mihi molesta, *addito verbo*, suspiceris.

IN EPIST. XIX.

Non quo mea interesset loci natura] *Fa nus delebat vocem* natura.

IN EPIST. XXII.

Profectum esse per te] perfectum *est in tiquo, pro* profectum.

Tum desiderio omnium rerum, quæ m me cariores semper fuerant] *Faernus leg*

T

Tum desiderio omnium eorum, qui mihi.

IN EPIST. XXIII.

Illud ipsum abrogatur] rogatur *legebat Faërnus auctoribus veteribus libris. paulò pòst*, quod ve ei quei promulgauit &c. B. H. L. N. R. *ita primus emendauit Ant. Augustinus, quē secuti postea sunt Faernus, & Manutius. hæc autem formula in fragmento legis Thoriæ, quod est apud me, multis locis reperitur.*

IN EPIST. XXIV.

Vt cùm in hoc illa constantia, quæ erat mea causa suscepta, imminuta sit] immutata sit, *habent veteres libri, & ita legebat Faërnus.*

IN LIBRVM IV.

IN EPIST. I.

Et falsi rumoris socius fuisses] falsi timoris *videtur legendum ex antiquo libro, & ex historia.*

Inde à Brundisinis honestissimis ornatus] honestissime *legebat Faernus, pro* honestissimis, *auctoribus veteribus libris.*

Habui cōcionem quam omnes magistratus] *Ita est in manuscripto, cùm in aliis desit* quam.

Alteram Messinius] Mescinius *est in veteribus denariis* L. Mescinij L. F. Rufi, *quem puto filiū fuisse* Mescinij *huius Trib. plebis. In aliquibus manuscriptis est* Messala, *pro* Mescinius. *& paulò pòst*, hæc non ferenda, *sine nomine* Mescinij.

IN EPIST. II.

Videri posse sine religione eam partē areæ mihi restitui] *In manuscripto est*, mi restitui, *vt fortasse legendum sit*, M. T. restitui.

Seranus intercessit] Seranus *scribendum est vnico* r, *licèt in veteribus denariis Atiliæ gentis inueniatur* Saranus.

Vix tamen sibi de mea voluntate concessum est] *Faërnus delebat* sibi, *auctoribus (vt credo) antiquis libris. In fine epistolæ deest verbum* sensere, *vt integra lectio sit*, Præsentes sensere ij, &c.

IN EPIST. III.

Sed ad supplicium præsens trudi videret]

Pro trudi *est in antiquo libro* videri, *ex quo Pa-tagathus faciebat* voueri. *Eiusdem est vulgata ... quentis loci correctio*, Domum vtramque in G... malo, *pro* domum meámque in Ceramio. *superioris etiam loci*, immanifestámque, *pro quod in vulgatis est*, manifestámque.

Q Flaccus eduxit viros acres, occidit h... mines] *Libri manuscripti habent*, Q. Flacc... eduxit viros, ac tres occidit homines.

Sed ille se in interiorem ædium Sulla s... *Pantagathus hunc locum ita legebat*, Sed ille ex... tenente medium Sulla se

In senatu postridie Idus domi Clodius] *Pa-tagathus*, in senatu postridie Iduum idem Cl... dius: *& paulo post, pro* Oppio, *legebat* Appio.

De cuius constantia virtute verissimæ lit... ræ. Sextius furere. ille postea] *Faernus voc...* virtute *mutabat in* viri tuæ, *legebatque transl... interpunctione*, de cuius constantia viri, tuæ v... rissimæ literæ. *Pantagathus autem pro* virtu... *corrigebat* nutante, *&* Sextius *nomen mutabat ... vocem* fratris: *atque ita totum locum legebat*. ... cuius constantia nutante verissimæ literæ f... tris furere ille postea

Nisi Milo in campum] campo *est in antiq... &* Metellus *paulo post, pro* Marcellus.

Clodius cùm haberet fugitiuorum c... iectas copias.] *Placet vt legatur*, delectas, ... deiectas.

Ne omnino exhaustus essem] *Videtur leg... dum sit pro* essem: *& ita animaduerti emendat... à doctissimo viro. In alio autem libro ita vidi h... locum emendatum*: Quinti fratris tamen libe... litate pro facultatibus nostris, nam omni... exhaustus essem &c.

IN EPIST. V.

Ab vllo malle mea legi] *Deest* me, *vt*, ... malle me mea legi

Ast nugigeram manum fuisse] *Quid si leg... tur*, ast nunc geram morem? *superiori senten... certè conuenire videtur. in quodam libro vidi em... datum*, Et me Astyagis germanum fuisse.

IN EPIST. VI.

Lucceio quam misi] *Pro* quam *in antiquo libro est* nunquam , *ex quo Faernus correxit* nunc quam. *Quæ lectio recepta à Lambino fuit , & vulgata. Faerni etiam est sequentis epistolæ principium ita emendatum :* Nihil ἀκαιρότερον epistola tua,quæ me solicitum.

IN EPIST. IX.

Fortasse tu putabas his rebus Puteolanis] *Placet vt legatur* ostreis , *pro* his rebus : *nam de Lucrinensibus ostreis facit Plinius mentionem. itaque rectè scriptum est in antiquis libris paulò post,* Ne ista quidem ; *&* propterea , *pro* propter remp.

IN EPIST. XIII.

Tardius quàm dixerat] *Faernus corrigebat,* dixeras *pro* dixerat,*& ita videtur legendum.*

IN EPIST. XIV.

Porcilius] *Rectè Manutius à me admonitus reposuit* Procilius , *cuius familiæ mentio est in antiquis denariis.*

Quam Astyanacte nam in] *Faernus legebat* quam Astaynacte in,*delero* nam.

IN EPIST. XV.

Quod erat abs te] *Faernus legebat* erant abs te,*hoc est,quod erant datæ à domo tua.*

Rescidit] *Fortasse legendum* res ad senatum.

Per me ista pedibus trahuntur] *Faernus* trahuntor.

Quin foris esset] fortis,*habet liber vetus.*

IN EPIST. XVI.

Cum priuatis non poterat transigi] *Faernus delebat* non,*auctoritatem secutus veteris libri.*

Dicis quid mihi hoc monimentum proderit. ad quid laboramus res Romanas] *Faernus totum hunc locum ita corrigebat* , Dicis quid mihi hoc monimentum ? proderit id quidem. habes res Romanas.

Quæ lege Plotia fiant] Cincia , *pro* Plotia *est in antiquo Faerni libro.*

Putaui de nummis ante comitia tributim vno loco diuisis palam;vide absolutū Gabiniū: detur

detur esse valiturum] *Totum hunc locum ita corrigebat Pius:* Putaui de nummis ante comiti vno loco diuisis dalàm iri absolutum Gabinium : detur etiam valiturum.

IN EPIST. XVII.

Lepidum quo excidat] *Amicus meus resti tuebat,* ne verbum quod excidat, *nimis à vulgata scriptura recedens.*

Et eo magis nunc concitare dictaturam *Pro* concitare *primus Faernus fecit* cogitare, *secutus veteris libri corruptam scripturam.*

Si me amas] *Antiquus liber habet*, vt si me amas: *vnde Faernus coniiciebat legendum,* tu si me amas. *sed vide num aptius sit,* vtique si me amas.

IN LIBRVM V.

IN EPIST. I.

Vt etiam si qua fuerat ex ratione sump offensio] *Manuscriptus liber habet* ex rōne, *fortasse,* ex re *legendum sit.*

IN EPIST. II.

Prorogari nobis prouincias] *Rectius videt in antiquo,* prouinciam.

Et tam longè Hortensius] *Faernus deleb nomen* Hortensius, *quod est secundo loco positum.*

Si quid erit quod opperiare] odorere *est vno manuscripto pro* opperiare.

IN EPIST. III.

Præter quæ mihi binæ semel in Trebular redditæ sunt] *Verbum* semel *deletum est in lib emendato à doctissimo viro. Quid si pro* semel *gatur* simul? *in fine epistolæ in manuscripto est* L. Pontij, *pro* à Pontio.

IN EPIST. IV.

Ac ne ille illud quidem labat] Marcelli lud quidem labat *legebat Pantagathus, nes quid secutus.*

Et me absente rei habebis rationem me *Pro* rationem, *est* mirationem *in antiquo lib cuius scripturam Faernus ita corrigebat,* & me a sente mei habebis rationem.

IN EPIST. VIII.

Ne illum malus emptor alienis mancipiis] *Manuscriptus liber habet*, Ne illum malus emptor & alienus, mancipiis quæ permulta secum habet.

IN EPIST. IX.

Patras accedere sine his impedimentis] *Vox* his *abest à libro manuscripto.*

IN EPIST. X.

Sed quia δυσωνικλίμητα] *Antiquus liber habet*, δυσέκκλητα, *hoc est, de quibus non possumus libere loqui aut queri.*

In nos quadam beneuolentia] *Melius habet Faernus* quædam, *pro* quadam.

Si quidem est in Aristo, apud quem] *In libro viri doctissimi emendatum est*, sic quidem existimat tuus apud quem eram: *ut de Patrone intelligatur. Sed magis placeret*, sic quidem existimat Aristo, apud quem eram.

IN EPIST. XI.

Marcellus fœdè in Comensi: & si ille magistratum non gesserat, erat tamen Transpadanus. ita mihi videtur non minus stomachi nostro, quàm Cæsari fecisse] *Ita hunc locum iampridem restituit Octauius Pantagathus.*

Et aliquid ἐπίκωπον] *Tius* aliud ἐπίσκοπον, *siue* κατάσκοπον. *& paulò pòst*, Patrones, *pro* barones.

Seuerius] serius *habent veteres omnes libri. & paulò pòst*, Nunc ad ea quæ mihi mandas. *pro verbo autẽ* excusatio, *legebat Faernus*, excusato.

IN EPIST. XII.

Ad Ceo iucunde. inde Gyarum] *Faernus ex vetere libro legebat*, Cei vicum: deinde Gyarum. *& paulò pòst*, Delo nunc me mouere, *delebat nomen*, Delo.

De strue Salinarum] *Vetus liber*, de seruis Salinarum.

Præterea si quid Philippus rogauit] rogat *Faernus ex libro manuscripto, in quo est*, si quid Philippus rogat quod in sua re faceres: *in aliis est*, in tua re.

IN EPIST. XIII.

Si quid poteſt] *Faernus legebat* potes. *&* ſcrupulum,*eſt* ſcrupulo *in manuſcripto. Et* quà mea interſit, *pro*, quàm meum ſit.

IN EPIST. XIV.

Si me amas παράγ(ε)λμα ἐνιαύσιον commou to tamen] *In libro viri doctiſſimi emendatum ſiue ex ingenio, ſiue ex antiqua ſcriptura*, & ſi ἐπάγγελμα ἐνιαύσιον commouebat tamen.

IN EPIST. XVI.

Moratus triduum Laodiceæ] *Videtur leg dum* moratos, *quomodo Faernum olim emend ex eius annotatione quadam cognoui.*

Ex domibus omnibus me herculè etiam uentu noſtro reuiuiſcunt iuſtitia] *Faernus h locum ita corrigebat*, ex domibus me herculè iam aduentu noſtro reuiuiſcunt iuſtitia.

IN EPIST. XVIII.

* Vſus eſſet] *Multò meliùs, vt opinor, F nus*, vſus eſt, *ex antiquo libro.*

IN EPIST. XIX.

Etiam atque etiam vale de Patrone,& cōdiſcipulis quæ] *Amicus meus homo doctiſſi ita hunc locum legi atque interpungi debere ex mat:*Etiam atque etiam vale dic Patroni & condiſcipulis:quæ de &c.

IN EPIST. XX.

Quod idem Apameæ quinque dies mo & Synnadis triduum] *Ita Faernus hunc locum gebat, cum in vulgatis ſit*, quod dein Apameæ

IN EPIST. XXI.

Et libenter requieſcere] *Totum hoc ab vetere libro, &. vt videtur, rectè.*

Quibus per ſe ſcribit confectum eſſe] thicum bellum] per ſe, *non eſt in manuſcript*

Pungunt me dubitationes tuæ] *Meliùs opinor, in antiquo*, angunt me.

Semel tamen in diem] tantum, *pro* tam *habet liber vetus.*

Sed mirificè abſtinentem] *In quodam ma ſcripto eſt*, & mirificè abſtinentem.

Statuas cana τέθριππα] *Liber qui fuit Ni*

Leoniceni habet, ſtatuas æneas τέθριππα. *Τέθριππα autem decerni ſolita fuiſſe, teſtimonio nobis ſunt vetera numiſmata, in quibus hac ipſa τέθριππα fornicibus impoſita videtur.*

Tum fit s. c. non vt alio ea ſyngrapha iure eſſet, quàm ceteræ, ſed vt eodem] *Ita legitur hic locus in manuſcripto, & fortaſſe melius quam in vulgatis.*

Velim ad me ſcribas certum quo die myſteria futura ſint] ceterum *pro* certum *eſt in antiquo libro, & ita videtur legendum, interpunctionis nota ad verbum* ſcribas *poſita.*

IN LIBRVM VI.

IN EPIST. I.

Hanc nonnulli amici Appij ridiculè interpretantur] hæc *pro* hanc *habet antiquus liber, & ita videtur legendum.*

Sed dico ? reuocaui me ne te offenderem] *Faernus*, ſed illico reuocaui me ne te offenderem. *Ant. Auguſtinus*, ſedulo *legit pro* illico.

Igitur meo decreto ſoluta res Scaptio, ſtatim quàm decretum ſit tu iudicabis] *Locus fœdè corruptus ita reſtitui commodè poteſt.* I. m. d. ſoluitur æs Scaptio ſtatim: quàm id rectum ſit tu iudicabis.

Eum furenter iraſci] ſe furenter iraſci, *habet vetus liber.* ſe *pro* eum *in epiſt.* XVII. *lib.* I. *poſitum eſt, & alibi.*

Vt Græci inter ſe diſceptent ſuis legibus] *In vetere ſenatuſconſulto, quod apud me ſeruatur inciſum in ænea tabella, ſcriptum eſt:* ἐάν τε ἐν ταῖς ἑαυτῶν πατρίσι κατὰ τοὺς ἰδίους νόμους βούλωνται κρίνεσθαι.

Si id à Timæo tuo familiari] ſuo *pro* tuo *ſcriptum eſt in antiquo: ſed ſcripturæ veritas ex hiſtoria petenda eſt.*

Nam Cœlius libertum ad me miſit, & literas accuratè ſcriptas, & de pantheris, ſed à ciuitatibus] Cybiratibus *legebat Pius pro* ciuitatibus.

Quem iam pridem nunquam videt] *Quidam emendauit*, quem nunquam vidit.

Sed

Sed heus tu Genuarios à Cæsare per Her-
dem talenta Attica L. extorsistis] *Amicus me-*
legebat, Sed heus tu, ita ne vos à Cæsare &c.

IN EPIST. II.

In Trophoniana Chæronis narratione] *A-*
Augustinus Chærontis *putat legendum pro* Ch-
ronis. *ego sine Dicaarcho nihil statuo, cuius lib-*
περὶ τῆς εἰς Τροφωνίου καταβάσεως citat Atheneu-

IN EPIST. III.

Non in Pompeium prolixior per ipsum
per seipsum *habet Longolij liber.*

Pro ratione pecuniæ liberius est Brutus t-
ctatus] liberalius *pro* liberius *olim Faernus*
quo alij acceperunt. & paulò pòst, Huius nebulo-
oratione, *pro* operatione: *quam lectionem A-*
quoque Augustino in mentem venisse cognoui ex e-
scriptu, qua nuper ad me misit.

Et quod tibi Romæ ostenderam me ser-
turum in quo perseueraui] *Scriptus liber hab-*
Quod t. R. o. m. s. in eo perseueraui. *& pa-*
pòst, Scaptio dum in Cappadocia fuit, *pro* S-
ptio qui &c.

P. Clodi canis] *Scio* canis *posse defendi ex*
storia: mihi tamē magis placeret causa, *vt est em-*
datum in libro viri doctissimi.

Grauius autem non cōtemnere se & reg-
In margine libri à viro doctissimo cum manuscri-
collati, ita est emendatum: Ennianum illud gra-
tatem non contemnere, sed reges odisse. *F-*
nus olim gnauius *pro* grauius *legebat.*

Si nihil fuerit] *In manuscripto est*, etiam si
hil fuerit.

IN EPIST. IV.

Quæstor Messinius] Mescinius *scriben-*
est: de quo extat in antiquis denariis mentio ha-
scriptione, L. MESCINIVS. L. F. RVF-
III. VIR.

IN EPIST. V.

Meq; obiurgauit vetere prouerbio, τὰ
ἀδόμενα] *Huius prouerbij meminit Polybi-*
fragmento nondum impresso libri XXXVII. *in qu-*
scriptum est: τὸ δὲ ἔθνος, καθάπερ ἐν παροιμίᾳ
οὐ μ

οὐ μόνον τὰ διδόμενα τῇ δεξιᾷ παρὰ ῥωμαίων ἐδέχοντο, τῇ δὲ μιᾷ χειρὶ, καθόλου δὲ καὶ συλλήβδην παραπαίον τοῖς λογισμοῖς, ὑπέλαβον γὰρ τοὺς ῥωμαίους, &c. *puto autem hac Polybij verba non vacare mendo, ad qua illustranda Ant. Augustinus adiungit Platonis illa ex Sophista:* καὶ τὸ λεγόμενον οὐ τῇ ἑτέρᾳ λαμβάνειν, ἀλλ' οὖν ἀμφοῖν χρή. *& ex Gorgia,* κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, καὶ τοῦτο δέχεσθαι τὸ λεγόμενον.

IN EPIST. VI.

Quoniam Appius de Eleusine non cogitet] nunc cogitet *habet manuscriptus.*

In quibus ἐπέχειν te scribebas] scripseras *legit vir doctissimus amicus meus, & in epistola etiam* IX. *huius libri.*

Quid esset mihi faciundum de relinquendo ex me pungebant] *In antiquo scriptum est,* quid esset mihi faciundum de relinquendo fratre me pungebant.

Quæ fortuita hominum] quæ forent dicta hominum *legit Ant. Augustinus. sed in antiquo est,* quid quæ fortuita hominum.

At nunc Cœlius, non dico equidem quod egerit, sed tamen multò minus laboro]*Melius in manuscripto hac postrema:* sed tamen quod egerit, multò minus laboro.

IN EPIST. VIII.

At à quibus victus] euectus *legebat Pius.*

Detraxit xx. ipsos dies etiã Aphractus Rhodiorum Kal. Oct. Ephesо conscendentes] *In manuscripto est;* detraxere xx. ipsos dies Aphractos Rhodiorum Kal. Oct. Epheso conscendentes: *ut verbum* detraxere *ad* Etesias *referatur.*

L. Tarquinio] Tarquitio *legendum omnino videtur, cuius familia mentio est in antiquo denario in quo* C. TARQVITIVS P. F. *descriptus est.*

IN EPIST. IX.

Prorsus illam ne attingat] ille *pro* illam *est in antiquo: & infra vir doctissimus legit,* Ἐπέχειν interscripseras, *pro* Ἐπέχειν te scribebas.

IN LIBRVM VII.

IN EPIST. I.

Me C.Cœlio Quæstori relinquere annuur aliquantum *legebat amicus meus, pro* annuum

Scribendo affuit] γραφομένῳ παρῆσαν, *est vetere senatusconsulto.*

Hoc primũ quod accessit cura dolori me quo accessit *Faernus.*

IN EPIST. II.

Quia indicabat te non valere] quod in cabat *Faerni liber.*

Quomodo expectabam epistolam] quà expectabam *vetus liber.*

At hic idem Bibulo dierum xx.] *Liber doctissimi habet*, At hic idem Bibulo decreuit

Qui eadem liber non iuraret:me istos lil ros non addixisse] *Pius legebat*, cui eadem n liberent:iurarem me ad istos libertos non dixisse.

IN EPIST. III.

Vt nunc in vno ciue Resp. ad resistẽdum i becilla sit] *Faerni liber*, vt nunc in vno ciui ad resistendum sit : *sed magis placeret* , vt nu vni ciui Resp. ad resistendum imbecilla sit.

Hic omnia facere omnis debent] *Placet* o nes debent. *paulò post*, Quem tu neminem tas, *Faernus veteris scripturæ secutus vestigia le bat*, quem tu non putas.

IN EPIST. IV.

Venisse Hirtium à Cæsare, qui esset illi far liarissimus] *Pro illi habet manuscriptus liber* i *vnde conisciebat Faernus legendum esse* sibi. *pa pòst*, Balbus de tota re , *scribendum* , cùm Bal de tota re.

IN EPIST. IX.

Dicens ve se expulsum] *Videtur legendum*, cẽs vi se expulsum, *vt est in libro, qui fuit Lõgol*

IN EPIST. XI.

Atq; hæc ait omnia facere se dignitatis c sa] suæ dignitatis *Faernus. qui paulò pòst pro* l cretino, *legebat* Lucretilino, *& rectè, vt videt*

IN EPIST. XIII.

Oppios de Velia Saccones] *Libentius* Salacones *legerim ex Aristotelis Rhet. lib. II. & ex loco simili in epistolis, quas vocant Familiares.*

IN EPIST. XIV.

Eruptionem facturi fuisse dicebantur] *Ante verbum* eruptionẽ *in manuscripto est* bis , *pro quo, in libro Longolij scriptum est*, cum iis.

IN EPIST. XVI.

Nos à Cos. Capuam venire iussi sumus ad Non. Feb. Capua profectus sum Formias ad III. Kal.] *Hic locus in manuscripto aliter legitur, & vt puto melius*, Nos à Cos. Capuam. v. i. s. a. d. IIII. Non. Febr. Capua p. s. Formias, a. d. III. Non.

IN EPIST. XIX.

Et si te ipsum istic iam calere puto] carere *pro* calere *emendatum est in libro doctissimi viri.*

IN LIBRVM VIII.

IN EPIST. II.

Sed etiam cum maxima laude Pompeij] *Faernus legebat*, sed etiam huius maxima laude, *deleta* Pompeij *voce , & reposita* huius , *quæ est in antiquo libro.*

IN EPIST. III.

Marcóque Marcello Cos. finienti prouincias Gallias Kal. Mart. restitit] *Vetus liber*, Marcóq; Marcello finienti prouinciis Galliis Kal. Mart. diem restitit.

Age iam cum fratre, an sine ? cum filio , an quomodo ?] *Liber Longolij*, aut quomodo ? *quod videtur melius.*

IN EPIST. IV.

Planè sine vlla exceptione præcidit] *Liber manuscriptus*, planè nulla exceptione præcidit : *quam ego lectionem meliorem puto, quàm quæ vulgo habetur.*

IN EPIST. V.

Cùm aliquid furiosè fecit] *Pro* fecit, *est* fecerit *in manuscripto libro: & paulò pòst* fui *pro* fuit.

Κερρέεσσον ἐστὶ ῥαθυμεῖν δῆτα] *Vetus liber habet,*

χείρεσιν ἐς ἱέρα θύνδν δῆτα, *pro quo Lambi*
fecit, Κερχέεσιν ἐς ἱέρα θυμαίνοντα.

Pollicem ſeruum à pedibus meum Rom
miſi] *Opinor* ſeruum à pedibus, *ſcholium*
poſitum à Grammatico quodam ſupra nomen P
licem, *deinde in contextum à librario imp*
receptum.

IN EPIST. IX.

Niſi erit conuentus] *Ant. Auguſtinus*
conuentus *legit* coactus.

IN EPIST. XIV.

In veteribus libris hæc epiſtola, & quæ ſequ
Pompei, ita inſcriptæ ſunt: CN. MAGN
PRO. COS. S. D. *quæ quidem inſcr*
reperitur in aliquot etiam denariis, in quibu
POMPEI *nomine*, MAGNVS *cognome*
ſcriptum eſt.

IN EPIST. XV.

Subiicerer eiſdem prœliis] *Multò mihi*
tur rectius ſcriptum eſſe in antiquo, obiicere
dem periculis & mea perſona.

IN EPIST. XVI.

Idem quod video te exiſtimaſſe] *Fa*
quod idem video.

IN EPIST. XVII.

M. Marcello, L. Lentulo Cos.] *Scribe*
C. Marcello. *ita etiam eſt in antiquo denar*
genteo, in quo legitur inſcriptio, C. MAR
LENT. COS.

IN EPIST. XVIII.

Quamobrem etiam te rogo] *Vetus*
quamobrem etiam atque etiam rogo.

IN EPIST. XXII.

Modò eſſe in Tiburti aut Lepidi: quo
Lepido acceſſiſſet ad vrbem] *In libro Lo*
& altero manuſcripto ita legitur hic locus:
eſſe in Tiburtino Lepidi: quo cum Lep
acceſſiſſe ad vrbem. *paulò poſt, pro* itine
in eodem manuſcripto eſt, itineris.

IN EPIST. XXIII.

Aut ad Hæmonis fugam tendis] inte
vetus liber, & Anthedonis Phycon, *Piu*

H

Hæmonis fugam. *& paulò pòst*, Sufenas, *pro* Setenas: *nam* Sex. Nonius Sufenas *in denario argenteo descriptus est. infrà, pro* desero, *Faërnus emendauit*, dissero.

IN EPIST. XXIV.

Factum Cæsaris de Corfinio totũ me probaturum scito] *Vetus liber* te probaturũ scio.

IN EPIST. XXV.

Municipia verò Deum] ad eum *Liber manuscriptus, pro* Deum.

Quid autem aliquid] aliud *pro* aliquid, *habet vetus liber*.

IN LIBRVM IX.

IN EPIST. I.

Nam Canusio 8. Kal. profectus erat Cneus: hæc autem scribebam Pridie Non. 14. die postquam ille Canusio mouerat] *Videtur legẽdum* 1. kal. *&* 16. die, *ex Ouid. Fastor. lib.* II.

Et seuerè quidem in conuiuiis tempestiuis disputari] *Amicus meus putat legendũ*, & seuerè, & in conuiuiis tempestiuius disputari, &c.

IN EPIST. II.

Nam quòd negas te dubitare quin magna in offensa sim apud Pompeium hoc tempore] *Faërnus delebat postrema duo verba*, hoc tẽpore.

IN EPIST. IV.

Cur tum in curia potero ferre?] qui tum in curia, *commoda lectio, & quæ defendi posit: sed magis placeret*, Curtium in curia, *de quo in epistola sequenti:* Quò vis potius certè quàm vt Curtium videat, quem ego patronus aspicere non possum. *Tuus autem pro* Curtium *legebat* Cercum, *nescio quid secutus*.

Qui nos hoc defendente] deserente *Ant. Augustinus multò quàm alÿ melius, qui repugnantibus veteribus libris* non defendente *emendarunt. paulò pòst*, Si quis apud Homerum, *Faërnus*, sicut apud Homerum: *placeret autem si totus locus ita legeretur*, Eo igitur si quidẽ, *& infrà*, & ego, *delebat Faërnus coniunctionis notam*, &c.

Transmisisse] *Faërnus ex* tramisisse me, *quod*

est in manuscriptis libris. faciebat tramisisse mare. *& paulò post, pro* ad Curtium minucia, *reponebat* ad Curium Numicia, *ex Horatij epistola 13.*

Domitius vt audio in Cosano] *De Domitij Cosano mentio est apud Cæsarem in lib. 1. De bello ciuili, in quo cùm mendosè huius loci nomen scriptū esset, primus Vic. orius, vt scribi debuit, emendauit, adducto veteris libri & huius epistolæ testimonio. Sed cùm præter Cosanum, alius etiam locus à Cæsare nominetur, in quo Domitius classem parauit, qui in vulgatis libris, malè* Sicilia, *in antiquissimo meo minùs male* Sigili *appelletur, operepretium me facturum puto, si Lectorem admonuero, eius nominis veram, incorruptámque scripturam, quæq; ad manuscriptum Cæsaris librum propius accedat, in Itinerario, quod sub Antonini Imp. titulo .ccumfertur, reperiri.*

IN EPIST. V.

Neque audire me commodè potuisset] meo commodo potuissem *Faernus, à quo accepit Lambinus.*

IN EPIST. XI.

Et iam de supero mari plaboque] *Faernu[s] ex libro manuscripto corruptam vocem* plaboqu[e] *in prelabor, mutabat: &* possim, *pro* possem *pau[-] lò post legebat. pro,* & iam, etiam *est in vno manu[-] scripto.*

Festiuo enim simili vrus decurro] *Pro* vrus *Ant. Augustinus reponit* vultu. *paulò pòst pro* di[-] scessu, *e[s]t* dispersione *in libro manuscripto.*

IN EPIST. XII.

Tanquam auis illa mare prospecto, euola[-] re cupio] *Similitudo sumta ex Platonis epistol[a]* VII. ἐγὼ μὲν βλέπων καθάπερ ὄρνις ποθῶν ποθὲν ἀναπτῆναι.

Nunc siue periculo experiundum erit] vel periculo *Faernus. paulo post,* sed medius f[idius] dius turpe nobis, *Ant. Augustinus,* vobis, *p[ro]* nobis. *... sine epistola vetus editio habebat,* Po[st] fugam nostram nunquam iam nostrum ea[-] rum interuallum fuit: *vnde Ant. Augustin[us]* *conijci[t]*

conijciebat legendum esse, post fugam nostram nunquam tam molestum earum interuallum fuit. *mihi autem placeret magis si ita legeretur*, nunquam tam vastum earum interuallũ fuit.

IN EPIST. XIII.

Non modò ipse auctor dignitatis tuæ] *Magis placet* adiutor, *vt est in manuscripto.*

Me & pacis & vtriusque vestrûm] *Faërnus*, me & paci vtriusque vestrûm: *in manuscripto.* me & pacis vtriusque vestrum auctorem & ad ciuium concordiam.

IN EPIST. XIIII.

Adfinis huius miserrimæ vitæ] ac finis *est in libro manuscripto pro* adfinis.

IN EPIST. XV.

Vt tu scribis ludum ac vellem scribis, quísnam hic significasset: sed & iste quia plus ostenderat, quàm fecit & vulgo illum] *Locus multis fœdatus, vt videtur, maculis est: tui aliquo modo poterit, si ita emendetur:* Et vt tu scribis ludũ: ac bellè scribis. quísnam hęc significasset? sed & istum quia plus ostenderat quàm fecit, amant: & vulgo illum.

Scripsit ad me Sextus] *Ex veteris libri corrupta scriptura, & ex loco simili inferiore Faërnus, pro* Sextus, *reponebat* Cæcius.

IN EPIST. XVI.

De cõpositione aliquid me conficere] *Suspicor verba,* aliquid me conficere, *glossema esse.*

IN EPIST. XVII.

Ab illo patrię proditores] *Faërnus*, perditores. *paulò pòst vetus liber habet*. Sed quid si ille non dicat, *pro* sed quis vlli non dicat.

IN EPIST. XVIII.

Quæ descripta attulit] *Ita est in veteribus libris, vt perspicuum sit, deesse nomen eius, quem dicit mandata attulisse.*

IN EPIST. XX.

Sed quid præripi] *Faernus ex corrupta scriptura* præcipit, *quæ est in libris manuscriptis, primus* præcipio *legendum coniecit.* præcipiat *habet vnus manuscriptus.*

IN EPIST. XXI.

Sin in his non veniremus] *Faërnus*, si r
non veniremus. *infra pro* eros celeri, *ami
meus olim* area scelerum *legebat*.

IN EPIST. XXII.

In Ægyptum nos abdimus]abdemus *F
nus*.

IN LIBRVM X.

IN EPIST. I.

Vt dum oratores eant & redeant] *Vetu
ber* eant redeant. *sine coniunctionis nota*.

Aut vel periculosè cum bonis] *Aduerb
vel abest à manuscripto codice*.

IN EPIST. II.

Nec est quidquam, quo, & qua] quo
qua, *Liber vetus*.

IN EPIST. IV.

Maximè quidem illam velim, ea, qu
nos delata sint, aut falsa esse, aut minora]
num melius sit in libro Longolij. Maximè qui
illa velim, quæ ad nos delata sunt, aut
esse, aut minora.

Ergo hoc quidem est verum profectò
tus liber, ergo hoc quidem est profectum
lò post, Amicissimum mihi Cæsarem esse
bere, *pro* debet, *habet liber manuscriptus*.

Quid quæris?atque iubebat:est enim]
cet vt legatur, Idque ad te scribere iube
quid quæris ? est enim.

Tu Oppios Terentiæ dabis] *Amicus
corrigebat* ; tu hospitium Terentiæ dabis
vulgata lectio potest defendi.

Commodius tecum Vectenus locutus
Vettienus *puto rectum esse : nam vt à Pupi
pienus, Nasidio Nasidienus, Allio Allienus n
deducta sunt, ita à* Vettio Vettienus.

IN EPIST. V.

Et tamē retice] *Vetus liber*, & tandē ex

Iniecta autem mihi spes quædam est
mecum Ser. Sulpicium : ad eum misi Phi
mum libertum cum literis.] *Ita Faërnus*

hunc locum ex vetere libro, deleta voce colloqui, *quæ est in vulgatis.*

IN EPIST. VI.

Annibal hic in absentis solus tuli scelus eiusdem] *Ingeniosè Faernus correxit hunc locum,* annis abhinc nouem absentis &c. *Pantagathus autem minus feliciter,* Annibalis huius absens solus tuli scelus:eiusdem.

Quippe qui florens ac nouus. VI. VII. diebus] *Ita planè olim Pantagathus hunc locum correxit, nisi quod pro* VI.VII.*legebat* viginti diebus, *vt opinor, ex historia.*

Στοργῆς sit summa σύντηξις tamen nõ rectè facere] *In libro viri doctissimi emendatum est,* στοργῆς sit summæ licet tamen nos rectè.

Ne meam ipse συμπάθειαν euocem] *In eodem libro notatum est,* Nauitam ipse audire videor iam euocantem : *& paulo post,* Curione *pro* Curio.

IN EPIST. VIII.

Et tibi minùs commodè consulueris,si non fortunæ obsecutus videbere] *Vide num sit legendum* & tibi minus commodi consciueris, nec fortunæ obsecutus videberis.

IN EPIST. IX.

Pompeium cum magnis copiis iter inGermaniam per Illyricum fecisse] *videtur scribendum* per Galliam *ex loco simili in epist.* 5. Pompeium pro certo habemus per Illyricum proficisci in Galliam.

IN EPIST. X.

Me tibi prædixisse neque temere monuisse] *Vetus liber,* me neque temerè prædixisse, neque temerè monuisse.

IN EPIST. XI.

Et cùm ego sæpissime scripsissem] ei cùm ego,*Faernus.*

IN EPIST. XIII.

Et quidem ille ipse Curio suspectus] *Verbum* ille,*rectè abest à libro manuscripto.*

IN EPIST. XIV.

Euocauit literis è municipiis denos &

IIII.viri venerunt] *Vetus liber* & IIII.viros.venerunt, *quæ lectio placet, & ita olim ex ingenio correxisse Ioannem Baptistam Sighicellum cognoui ex annotatione ad oram libri, cuius mihi copiam fecit ornatissimus iuuenis Camillus Sighicellus, in quo pro* denos *vidi* decuriones, *olim emendatum ab eodem eruditissimo viro. in fine epistolæ ita in antiquioribus scriptum fuisse opinor*, vt iam celandus magis de nostro consilio, quàm adhiben. videretur, *pro* adhibendus. *postea mutatum fuisse, in* ad idem videretur

IN EPIST. XVI.

Scito eum non mediocriter laborare de vsura] de versura *opinor legendum, pro* de vsura.

Sæpe enim adscripsit] *Vetus liber* sæpe enim ad me scripsit.

IN EPIST. XVII.

Simul in Cumanum veni eodem die] *Liber manusc.* simul vt in Cumanum veni, eodẽ die.

IN EPIST. XVIII.

Si quidem adhuc erat] *Faernus* sic quidem vt adhuc erat. *Sed vide num melius sit*, Hortensio vt quidem adhuc erat, nihil esse liberalius potest.

IN EPIST XIX.

Quod ἀυτόχνοιν gaudebã] gaudeo, *vetus lib.*

IN LIBRVM XI.

IN EPIST. II.

Ex multis meis & miserrimis curis est vna enata] enecta *Ant. Augustinus legit pro* enata. *Quid si legas*, curis spes est vna enata? *in vno enim manuscripto huius scripturæ vestigium aliquod apparet.*

IN EPIST. III.

De qua tibi rescribi voluisti quod ad kalen. Quinctil. pertinet] *Ita hunc locum interpungebat Pantagathus.*

IN EPIST. IV.

Hic tua vt possum tueor apud hos cetera celer ipse. fugi adhuc omne munus] *Pantagathus ita hunc locum legebat, & multò quàm alij rectius:*

Stius: posset etiam ita corrigi, hic tua vt possum tueor apud hos, ceterum.ipse fugi.

IN EPIST. VI.

Recipio tēpore me domo, te nunc ad Oppium] *Idem Pantagathus ita corrigebat hunc locū:* Recepi(ô tempora) me de Mario, nūc ad Oppium. *Liber vetus, pro* domo, *habet* domum.

IN EPIST. VII.

Et Lælium nominatim] *Ant. Augustinus* L. Ælium, *quod non ita placeret nam supra dixit*, nisi L. Lamiam: *cuius nomen etiam paucis verbis non variasset, & vel* eum, *vel* eundem, *dixisset: præterea vix contulisset se cum equitibus: item cum Lamia esset consanguineus Murmurræ, non fuisset hostis.*

IN EPIST. IX.

Nihil mihi in mali causa attulit] *Faernus ex libro Vbaldini Bandinelli legebat* casus, *pro* causa, *paulo post*, omnia mea culpa contracta sunt, *ex libro Longolij legendum*: *in alijs deest* mea.

IN EPIST. XII.

Quinctum fratrem lituum meæ profectionis fuisse] *Legitur* illicium *in veteribus libris, pro* lituum.

Tamen L. in eo his verbis] tamē de eo his verbis: *ita primus Pantagathus correxit, à quo alij acceperunt, reiecta priore emendatione*, tamen leuibus verbis. *Ant. Augustinus minus feliciter*, tamen literas ego his verbis.

IN EPIST. XIII.

Si quid erit quod ad quos scribendum meo nomine putes] ad quenquam *vetus liber, pro* ad quos.

IN EPIST. XIIII.

Item qui in Asia] *Vetus liber*, item Asiani.

Iam extremum concluditur. ibi facile est, quod quale sit grauius existimare] *Pantagathus locū sine dubio corruptum ita restituebat*, iam extremum concluditur ibi. facile est quod, quare sit grauius existimare.

IN EPIST. XV.

Quòd te hoc tempore videre non possim]

Melius in vetere libro, cur te videre.

C. quidem Cassium aut consilium Alexandriam eundi mutauisse] *Faërnus ex manuscripti libri collatione vbique* Alexandream *scribebat per* e. *cui quidem emendationi suffragatur veteris denarij auctoritas, qui ab Aemilia Lepidorũ familia cusus est cum inscriptione* ALEXANDREA, *siue, vt est in alijs,* ALEXSANDREA.

IN EPIST. XVI.

Et constitutum] *Vide num melius* institutum.

Et maximè quid scribas de ea] *Faërnus pro* scribas, *legebat* scias: *Pantagathus autem* sentiebas: *& in fine epistola*, Id enim mihi erat pro desperato, *pro* erit.

IN EPIST. XVII.

Eo breuiorem] eo breuior est, *Faërnus ex libro Vbaldini.* Et quod transmissuri eramus, *Vetus liber*, & quòd transmissuri nostros eramus. *unde conijcio legendum*, & quòd cras missuri nostros eramus. *paulò pòst*, Pro ea quemadmodum consolandis scripsisti. *&.* tanta eo me scripsisse, *Pantagathus ita emendabat*, Pro ea quemadmodum consolando scripsisti, putato ea me scripsisse.

IN EPIST. XIX.

Quid erit qualecumque erit] si quid erit, *vetus liber.*

IN EPIST. XX.

Notionem eius differri] cognitionem *scriptum est in antiquo codice, & rectius.*

IN EPIST. XXII.

Qui mihi laborem affert in dolore] *Vetus liber*, quod mihi languorem affert in dolore.

IN EPIST. XXIII.

Aliquid fecissemus, vt viui] viri *Pantagathus pro* viui. *& paulò pòst*, Vel victoriæ, vel omnium malorum, *pro*, vel Metellæ vel omnium maiorum. *infra pro* Considera igitur ne vim abuso nascetur, *legebat*, Considera igitur tum ne viri abitio nascetur.

IN

IN EPIST. XXIV.

Non credo,& commoti neque eum rogari] *Pantagathus* non credo Camillo: neque eum rogari.*paulò pòst vetus liber habet* hærere, *pro* quærere.

Et eo me magis esse despectum, aut etiam si quid habet] *Vetus liber*,aut eo me magis esse despectum,vt etiam si quid habet.

IN EPIST. XXV.

scripsit apud epistolas] *Locum misere deprauatum ita commodè restitui posse existimabat Pantagathus, si legeretur*,Scripsi, adi ad epistolas, velim vt possim, aduersus ego huius miseriã ea facultate confectus conflictari.

IN LIBRVM XII.

IN EPIST. II.

Hic rumor est T. Murcum periisse naufragio] *Faernus ex antiquo libro restituebat*, hic rumor est tamen Murcum periisse naufragio,*rectè. Nã Statij huius Murci prænomẽ fuit Lucius,vt in eius denario notaui in libro de familijs Romanis.*

Si quæris quid putem, ego fructum puto] futurum *amicus meus legit pro* fructum.

IN EPIST. III.

Vt sine te sim totos dies] *Magis placeret* tot, *pro* totos,*si antiqui libri non repugnarent.*

IN EPIST. V.

Pisoni demonstrarem] demonstraret *Faernus,& rectè.*

IN EPIST. XX.

Possum ne magis,quòd totos dies cõsumo in literis]qui totos dies.*Faernus legebat: quam lectionem video in mentem Lambino etiam venisse.*

IN EPIST. XXI.

Proximos puto Lamiæ]*Vetus liber*,proximi: *quod magis placet.*

IN EPIST XXXIII.

Ex quo intelligam]intelligo,*Faernus.*

IN EPIST. XXXVII.

Quæ maximè liberalissima] *Placeret si legeretur*,quæ maximè liberalis sit.

Κύριος mihi sic placuit] *Κύρος est in manuscripto, non κύριος, & melius, vt puto.*

IN EPIST. XLIII.

Solet omnino esse Fuluiaster] Fuluiniaster, *Faernus nescio qua coniectura ductus.*

IN LIBRVM XIII.

IN EPIST. II.

Parochis publicis] *Ita legendum pro eo, quod alij* parochiis *restituerunt. antiqua lectio confirmatur loco Polybij ex fragmento* CXXV. *μὴ κατάλυμα δοθῆναι σφίσι, μήτε παροχὴν.*

IN EPIST. VI.

Columnarium vide ne nullum debeamus] Colonarium, *est in vno manuscripto.*

IN EPIST. VIII.

Nolano venalis sit] *In manuscripto est,* Nolanóue venalis sit.

IN EPIST. XIV.

Velle (si mihi placet) coheredes, se & Sabinum Albium ad me venire] *Ita est in manuscripto, cùm in vulgatu desit,* se.

IN EPIST. XVIII.

Quem ζηλοτυπεῖν] *Post hoc verbum deesse aliquid Faernus putabat.*

IN EPIST. XXI.

Quam vt Lucullus] quam vt Lucilius *Faernus, & ita videtur sine aliqua controuersia legendum. infra,* valde probo hominem, *delebat Faernus verbum* probo.

IN EPIST. XXIII.

Sunt enim defecti, vt vidisti] *Pro* defecti, *in vno manuscripto est* desecti : *in alijs* effecti, *vt quam sequar scripturam, non videam.*

IN EPIST. XXV.

Nam nunc Alexionis epistolis cedimus] *Vetus liber,* credimus.

IN EPIST. XXVIII.

Posteà quàm rex appellatus sit] *Vetus liber habet,* posteà quàm rex potitus sit, *vt sine dubio videatur legendum ,* posteà quàm rerum potitus sit.

IN EPIST. XXIX.

Vt mihi ille emptor non esse videatur] *Faernus* non posse esse videatur: *ex antiquo libro locum addito verbo* posse *restituit.*

IN EPIST. XXXII.

Τριπολιτικὸν non innenio] *Antiquus liber habet*, περὶ πολιτικῶν non inuenio: *quam scripturam puto veriorem esse, licet* τριπολιτικὸς *liber citetur ab Athenæo.*

Annis XIIII antequam Prætor factus est, legatus esse non potuisset, nisi admodum sero Quæstor esset factus] *Ita emendatum est in libro doctissimi viri, cùm in aliis desit* non*, & pro* esset factus *sit* est factus.

IN EPIST. XXXIII.

Cum Balbo autē puto te aliquid fecisse H. in Capitolio] *Vetus liber* HCCC. in Capitolio.

Negotium dederis] *Faernus ingeniose primus animaduertit*, negotium de dec. Leg. *scribendum esse.*

IN EPIST. XXXIV.

Id potes per Egnatium. Maximum illud in primis] *Ita hunc locum interpungi debere putat Manutius, sed male: est enim* Maximus Egnatij *huius cognomen, qui in veteribus denariis* C. EGNATIVS CN.F.CN.N.MAXVMVS *descriptus est.*

IN EPIST. XXXVII.

Omnibus eum locis facere] *Rectissimè coniecit Faernus legendum esse*, omnibus eum locis furere.

Posse in diem tertium differri] *Sic est in antiquo, cùm in vulgatis desit* tertium, *quod est in manuscripto tribus* III. *notatum.*

IN EPIST. XXXIX.

Sed quid faciam] *Faernus delebat vocem*, quid.

IN EPIST. XLIV.

Quam ille Diocharinæ] *Scriptus liber* Dicarcheæ, *vt fortasse* Dicæarcheæ *scribendum sit.*

IN EPIST. XLV.

Lepta enim de sua vi incuratione laborās]

Pantagathus de sua vini curatione:*sed in curatione habet antiquus codex.infrà post vocem* liberam *addebat Faernus*,cretionem.

Testib.præsentib.dieb.LXII.] *Ita hūc locum legit Ant.Augustinus,approbante lectionem Pantagatho,qui olim ita correxerat,* Testib. frequentibus sexaginta diebus.

IN EPIST. XLVI.

Omisi ea quæ in manibus habebam abieci] *Faernus delebat verbum* abieci,*tanquam superuacaneum, & quod temere esset ab imperito librario inculcatum.*

IN EPIST. L.

Ἐμετικὴν agebat] egerat *Pantagathus, & paulò post* Sed bene cocto, conditoq; pauone, bono & singulari accipensere, *pro* sed bene cocto condito,sermone bono si quæris libēter,*infrà etiam*,eadem ad me quom reuertere,*legebat pro* eodem ad me cùm reuertere.

IN LIBRVM XIIII.

IN EPIST. I.

Cùm pro Deiotaro Nicææ dixerit]diceret *Longelij liber, quod magis placet.*

IN EPIST. III.

Tranquillæ tuæ quidem literæ] *Ita Faernus ex antiquo libro.*

IN EPIST. X.

Meministi ne clamare]*Faernus,& Ant.Augustinus*,meministi me clamare. *Sed repugnat locus similis in ep.15.* Non ne meministi clamare te,omnia periisse,si ille funere elatus esset.

Mihi quidē ex tuis literis coniectāti ita videbatur]tum lętanti,*est in vetere libro,pro* cōiectanti, *vt* tum lectitanti *fortasse sit legendum.*

IN EPIST. XVI.

Itera dum eadem ista mihi] *Ita Faernus: &* istæc *pro* ista,*id est,vt tu iterasti Palilib.* Palilib.

IN EPIST. XVII.

De saxo in crucē]*Ant. Augusti.*de saxo vel cruce *rectius:nā infra dixit*,proposita cruce vel saxo.cruce,*in quā tollatur:*saxo,*de quo deÿciatur.*

IN

IN EPIST. XX.

Nam cùm te ſemper tantum dilexerim] dilexi *Faërnus.*

IN EPIST. XXIV.

Simulac deſiſtemus timere] deſiſteremus *Faërnus, quod magis placet.*

IN LIBRVM XV.

IN EPIST. I.

Ibi pæne Valentem] planè *habet vetus liber, pro* pæne.

Sed ego ſolus alius ſum] *Pro* ſolus, *placet magis vt legatur,* totus.

IN EPIST. II.

Tyndaritanorum cauſa de qua laboras] de qua Panſa laborat, *habet liber manuſcriptus.*

IN EPIST. III.

Vt ſcribis A M. Cato. de patre coram agemus] *Locus ſtellula in Aldinis notatus, poteſt ita reſtitui, ſi pro* A M. Cato, amice *legatur. Vetus liber habet, ἄλας, pro* ac de, *vt eſt à quibuſdam emendatum; vnde* aliàs *conſcio legendum, vt ſit,* vt ſcribis aliàs.

IN EPIST. IV.

Ille enim nunquam reuertiſſet: nos timor confirmare eius acta non coëgiſſet] *Amicus meus veteris libri ſequutus corruptam ſcripturam, ita hunc locum legebat:* Ille enim ſi vixiſſet, nunquam nos timore confirmare eius acta coëgiſſet.

IN EPIST. V.

Vt tu de prouincia Bruti & Caſſij per S. C. ita ſcribit] *Placet vt legatur,* Vt tu de prouincia Bruti & Caſſij perſcrutere ſcribit.

IN EPIST. VI.

Ne quod callidius] calidius *eſt in manuſcripto & rectè:* Θερμὸν *Græci eadem ſignificatione vſurpāt.*

IN EPIST. VIII.

Debet aliquid craſtinus dies ad cogitandum nobis dare] *Vetus liber,* Sed aliquid craſtinus dies ad cogitandum nobis dabit.

IN EPIST. IX.

Vt Brutus in Asia, Cassius in Sicilia frumentum emendum] emundum *puto legendum ex auctoritate argẽtei denarij in quo* PISO, ET CAEPIO AD FRV. EMV. EX S. C. *descripti sunt.*

IN EPIST. XI.

Nisi vt saluos esse] esset *vetus liber. paulò pòst,* Quid ergo ages, *pro* agis.

Sed senatum vocari] scilicet senatum vocari, *est in manuscripto.*

Idque adeò genus] ad id genus, *habet antiquus liber, & rectè.*

IN EPIST. XII.

Noster verò ϰ̀ μάλα σεμνῶς in Asiam] *Legendum, auctoribus libris veteribus,* Noster verò Brutus, ϰ̀ ἄσμενος in Asiam.

IN EPIST. XIV.

Sed Selicia venisse M. Scaptium] Seruilia, *pro* Selicia, *rectè est in antiquo. & infra,* Omnia summa vi fecisse, *cùm in vulgatis desit verbũ* vi.

IN EPIST. XV.

Ne miniata cerula tua] *Leonicени liber habet,* ne nimia ἀκριβείᾳ tua.

IN EPIST. XVII.

Nec cuiq; dedi nisi L. Fadio Aedili] *Ita est in manuscripto, cum in vulgatis desit verbum* dedi.

IN EPIST. XXII.

Cum vtro erit, Sibellum erit] *Ita legendum ex vetere libro: in aliis deest* cum.

IN EPIST. XXIII.

Eo die Brutum Puteolis profectum] *Pro voce* Puteolis *in libro manuscripto est,* his: *vt fortasse* Baiis *legendum sit.*

IN EPIST. XXIV.

Sic tamen vt si nihil offensionis sit] *Faernus delebat aduerbium* vt.

Et tu etiam scribe quo die Olympia, cùm mysteria scilicet (vt tu) scires] *Locus, vt patet, mendosus: potest autem commodè restitui, si ita corrigatur:* Et tu etiã scribe quo die Olympia, quo mysteria scilicet vt sciam: *in vetere quodam libro scriptum est,* aueo etiam scire quo die Olympia.

IN EPIST. XXV.

Octauam partem Tullij luminariũ in ædium adſtrane memineris] *In libro viri doctiſsimi vidi hunc locum ita in margine emendatum :* Octauam partem Tullianarum ædium abſtrahere memineris.

IN EPIST. XXVI.

Quod me de Bacchi] *Vetus liber habet,* Bacchide, *& ita opinor ſcribendum.*

Sed cur tu inquam] *Vetus liber,* ſed quorſum inquam.

IN LIBRVM XVI.

IN EPIST. I.

Nonis Iuliis] *Ant. Auguſtinus,* Nonis Iul. *rectius, conſentientibus etiam manuſcriptis libris.*

Non ſine bello ciuili video ſeruiendum] *Ita legitur in manuſcripto : in vulgatis deeſt* non.

Obius enim receſſis multa] *Lambinus reſtituit* Ouius : *in manuſcripto eſt,* obuius.

IN EPIST. V.

O dies in auſpiciis Lepidi lepidè deſcriptos] *Ita Faernus auctore libro manuſcripto.* LEPIDI *auguratus in eius denariis litui ſigno expreſſus eſt.*

IN EPIST. VI.

Vbi quidem fui ſanè libenter apud Thalnam noſtrũ] *Magis placet, vt legatur,* Teſtam noſtrũ: *quomodo video notatum in libro viri doctiſsimi. Eſt autem* Teſta *Trebatij cognomen, qui Veliæ domum habebat, ad quam conſueuit Cicero diuertere.*

IN EPIST. VII.

Me deſideraui & ſubaccuſaui] *Ita eſt in manuſcripto. & paulo poſt,* Etenim quamuis non fueris ſuaſor, *pro* & ſi quamuis.

Aut tibi tùm relinquere videbar] *Vetus liber* aut tibi cùm relinquere.

Nam ſi à Phædro noſtro expedita excuſatio eſſet] *Manuſcriptus habet,* expedita eſſet, excuſatio eſſet.

IN EPIST. VIII.

Impedimenta expectanda ſunt, quæ anagnia veniunt] quæ inania veniunt, *eſt in antiquo.*

IN EPIST. XIIII.

Quinctus tui patris nepos] *Vetus liber habet*, Quinctus tui pronepos, *ut fortasse legendum sit*, Quinctus aui tui pronepos.

IN EPIST. XV.

Possumus enim, ut sponsores non appellentur, procuratorem introducere] *Ita scriptum est in antiquo: in vulgatis deest* non.

IN EPIST. XIX.

Otij causa confirmare velint] *Faërnus* confirmari *meliore sententia.*

IN LIB. CORNELII NEPOTIS DE VITA ATTICI.

Qua ex re à pueritia nobilis] *Faernus ex antiquo libro legebat*, qua ex re nobilis, *delebátque* à pueritia. *quid si legatur*, qua ex re puer etiam nobilis &c.

C. Marij filius] *Placet ut legatur*, C. Marius filius.

Nupserat Seruio fratri Sulpicij] *Libri manuscripti omnes, & antiquæ etiam editiones habent*, Nupserat M Seruio fratri Sulpicij, *& ita omnino legendum opinor: duobus enim simul prænominibus Sulpiciam familiã usam fuisse, ostendimus in libro De familiis Romanorum, in denario* L. SERVII RVFI, *adductis, quæ opinionem nostram confirmarent, veterum scriptorum testimoniis.*

Vt singulis VI. modij tritici darentur, qui modus mensuræ medimnus Athenis appellatur] *Ita hunc locum primus Faërnus restituit, cùm antea* VIII. *pro* VI. *&* modius, *pro* modus, *legeretur.*

Communis infimis] comis, *pro* communis *mauult Ant. Augustinus.*

Et Piliæ] *Antiquus liber habet* Phidiæ: *placeret magis*, filiæ.

Quem diem sic vniuersa ciuitas Atheniensium prosecuta est] *Ant. Augustinus delet vocem* diem, *quod mihi è placet. sed placeret magis si legeretur*, Abeuntem sic vniuersa &c.

Vt semper optimarum partium] optimatum *opinor*

opinor legi debere, pro optimarum.

Neque geri ſine periculo] regi *pro* geri *legebat Faernus.*

Ipſum Pompeium coniunctum] *Vide num melius ſit,* conniuentem, *pro* coniunctum, *paulò pòſt legendum:* Sed etiam ſororis filium ei Q Ciceronem, *in vulgatis deeſt* ei.

Ita vt Brutus & Caſſius in prouinciarũ quæ iis dicis cauſa] *Ant. Auguſtinus putat legi debere,* ita vt Brutus & Caſſius in prouincias, quæ iis dicis cauſa.

Antonij familiares ſequebantur] inſequebantur *Faernus.*

Simúlque aperire] *Videtur legendum* apparere. *& ita vidi notatum in libro Camilli Sighicelli.*

Qui cùm plures annos ſtudio ductus Philoſophiæ habitabat] *Opinor hunc locum ita neceſſariò corrigendum,* Qui cum eo complures annos ſtudio ductus Philoſophiæ habitarat.

Catonis Mariíque Hortenſij] *Rectiſſimè Ant. Auguſtinus primus oſtendit legendum eſſe* M. Catonis, Q. Hortenſij.

IN LIB. I. AD BRVTVM.

IN EPIST. I.

Si quid habes noui] habebis, *Faernus ex vetere libro.*

IN EPIST. III.

Itaque timeo de conſulatu, ne Cæſar tuus] *Faernus delebat,* de conſulatu.

Quàm inde ſi conſul factus ſit, deſcenſurum] *In manuſcripto eſt,* Quàm inde ſi conſul factus ſit, ſit deſcenſurus.

IN EPIST. IX.

Illudimur enim Brute cùm militũ deliciis, tum Imperatoris inſolentia] *Videtur legendum* Imperatorum; *& in manuſcripto eſt,* Impp.

IN EPIST. XII.

Nihil profectò dubitabis pro his ſuſcipere aliter] *In libro qui fuit Leoniceni ſcriptum eſt:* Nihil profectò dubitabis pro me ſuſcipere, quod ad ſalutem eorum pertineat.

IN

IN EPIST. XIII.

Nihil scripsissem potius] *Placet Faerni coniectura, qui* scripsisse, *putabat legendum.*

IN EPIST. XIV.

Quamquam in hac ipsa sapientia plus apparet] *Faernus legebat* sapientiæ, *pro* sapientia, *longè meliore sententia.*

Qui sapientissimus fuit ex septem] *Magis placet vt est in manuscripto*, Qui & sapiens fuit vnus ex septem.

IN EPIST. XVI.

Saluidenum] *Opinor scribendum esse* Saluidienum : *à Saluidia enim familia, Saluidienus nomen deductum est, vt à Nasidia, Nasidienus: & ita habent veteres lapides & libri.*

IN EP. BRVTI A GERMANIS REPERTAS.

IN EPIST. III.

K. Apr. Carachio] *Videtur scribendum* Dyrrhachio, *ex epistol. proxima.*

IN LIB. I. AD Q. FRATREM.

IN EPIST. I.

Ad excellentem in omnibus rebus laudis cupiditatem] *Ita legendum opinor ex antiquo libro, in quo tamen* & excellentem, *mendosè, pro* ad excellentem *scriptum est.*

Fuisse in Asia biennium] *Ita omnino legendum, cùm malè in omnibus vulgatis codicibus sit* triennium. *paulò pòst, pro* perterreri homines, *non dubito quin legendum sit*, proteri homines.

Alienus autem noster] *Lambinus edidit* Hallienus, *sed male :* ALLIENVS *enim est in vetere denario, quem cusit, vt opinor hic idem* ALLIENVS: *in manuscripto est* Allienus autẽ noster est cum.

Cautiorem etiam ac diligentiorem] *Feliciter hunc locum restituit Faernus, qui* cautionem etiam diligentiorem *legendum indicauit.*

Sit lictor non suæ sæuitiæ, sed tuæ lenitatis apparitor] *Ita legendum, cùm in aliis desit vox* sæuitiæ.

Quam

Quamobrem qui potes reperire ex eo genere hominum, qui pequuniæ cupiditate abducti] *Vide num rectius sit in manuscripto:* quamobrem si potest reperiri ex eo genere hominum qui pequuniæ cupiditate abducti.

Hunc verò ad tuum numerū libenter ascribito] ad tuorum numerū, *liber Longolij, rectius.*

Tibi ipsi illa] *Videtur legendum,* tibi ipsa illa.

His rebus nuper Cn. Octauius] C. Octauius *scribendum esse, docent libri veteres, & lapis antiquus Colotianus, in quo incisum est:*

C. OCTAVIVS. C. F. C. N. C. P.
PATER AVGVSTI
TR. MIL. BIS. Q. AED. PL. CVM
C TORANIO. IVDEX. QVAESTIONVM
PR. PRO. COS. IMPERATOR APPELLATVS
EX. PROVINCIA. MACEDONIA.

Cyrus ille à Xenophonte non ad historiæ fidem scriptus est, sed] *Ita scriptum est in antiquo.*

Quoniámque in te retinendo fuit Asia felicior] *Ita legebat Faernus, & infra,* suos coërcere, iuris æquabilem tenere rationem, *sine copula.* &c.

Vt medeare incommodis hominum] *Placet* omnium, *pro* hominum.

Et si mea pars] *Faernus iure delebat hic quoque coniunctionis notam,* &c.

Propter singularem amorem, infinita in te auiditas gloriæ] *Legendum opinor,* Propter singularem in te amorem, infinita auiditas gloriæ.

IN EPIST. II.

Quod autem] quod item *Faernus.*

Dionysipolitas] *Opinor scribendum* Dionysopolitas: *in veteribus enim numismatibus video incisum,* ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΙΤΩΝ.

Fumo vt combureretur] *Pro* fumo *placeret si legeretur,* furno.

Sed & te oro] sed te oro, *Faernus sine copula,* &c.

Equidem cùm spe sum maxima, tum maiore etiā animo, vt in hac re ne casum quidē vllum perti

pertimescam] *Ita puto legendum hunc locum, comprobante etiam aliqua in parte, vetere scriptura.*

IN EPIST. III.

Aut etiam, ne te videre noluerim] voluerim, *est in vetere libro, pro* noluerim.

IN EPIST. IV.

Misericordiæque assignes] miseriæque *est in libro Faerni.*

IN LIBRVM II.

IN EPIST. I.

Seuerus Antistius] *Ant. Augustinus emendauit* Vetus Antistius: *est enim* VETVS, *Antistiæ familiæ cognomen frequens, cùm apud veteres scriptores, tum in eius familiæ denarijs. Sed potest* SEVERVS *etiam retineri, quod est eiusdem gentis cognomen, vt ex inscriptione, cuius exemplum subiiciam, intelligere possumus:*

SOLI INVICTO
MITHRAE
T. ANTISTIVS. T. F.
STELLATINA
SEVERIANVS
DEDICAVIT.

IN EPIST. III.

Cum auctoritate peregerat] *Vetus liber,* quod auctoritate semper egerat: *& ita olim ex ingenio (vt puto) emendauit Danesius.*

IN EPIST. IV.

Latiar erat exiturus] *In libro viri doctissimi emendatum est,* Lucceius erat exiturus, *credo ex coniectura.*

IN EPIST. V.

Simul ac ille venerit] simulatque venerit: *Faernus.*

IN EPIST. VIII.

Quòd me admones de non curantia] de nostra Vrania *ex vetere quodam libro commodam, vt videtur, lectionem primus Faernus elicuit.*

IN EPIST. XII.

Exagitati tamen à Domitio publicani] tùm *pro* tamen *Faernus: &* dare *paulo pòst, pro* dari.

Nos

Nos iudicamus, vos laudatis, inquit,] vos colluditis, *est in manuscripto.*

IN EPIST XIV.

Plus vnus Cato fuerit] potuerit *legebat Faernus ex loco simili in ep.* XIV. *lib.* IV.

IN EPIST. XV.

Num aut res eum, aut χαρακτὴρ non delectat?] *In Longolij libro ita scriptum est, cùm in aliis desit vox* eum.

IN LIBRVM III.

IN EPIST. I.

Messidium] Mussidium *libentiùs scriberem, quod est familiæ nomen in Cæsaris numismatibus: quamuis* Messidium, *à Messia gente ferri possit.*

Vt eorum vaporariū, ex quo ignis erumpit] *Opinor totum hoc,* ex quo ignis erumpit, *glossema esse verbi* vaporarium.

Et salientibus additis] *In libro Leoniceni pro* additis, *scriptum est* aquis: *& paulò pòst,* redimere, *pro* retinere.

Qui est ad Furinæ] Forinæ *scribendum est, si veteris inscriptionis auctoritatem sequi velimus.*

Tanquam philosophia] philosopha *rectissimè Faernus: &* conuestiuit *paulò pòst.*

Vt denique illi palliati topiariam facere videantur] *Opinor designari Hermas Græcorum, & doctorum præcipuè virorum, quorum imagines palliatæ erant in villis, vt ex eorum reliquiis quæ supersunt, coniici potest.*

Tibi placere me ad eam rescribere] *Ita Faernus, pro* ad eum, *vt est in aliis.*

Quam paulò antè acceperat ab Aristophaneo modo] ab Aristophanè meo *emendatum est in margine libri, qui collatus est cū manuscripto.*

IN EPIST. III.

Si nobiscum cùm rus aliquò eduxerimus] *Vide num rectius sit,* si nobiscum eum rursus aliquò eduxerimus.

IN EPIST. IIII.

Vt tu habeas, hortor] *Placet,* vt tamen habeas, hortor.

IN EPIST. V.

Tanquam id quod non postulo exspectem] *Pro* tanquam, *vetus liber habet* quum, *ex quo conicio legendum esse*, quasi.

IN EPIST. VI.

Habes duas] *Corrige*, habes ad tuas.

IN EPIST. VII.

Hanc scripsi ante ad lychnuchum] *deest vox*, lucem, *vt integra lectio sit*, Hanc scripsi ante lucem ad lychnuchum.

IN EPIST. VIII.

Crassum Iunianum] P. Crassus *hic* Iunianus *descriptus est in veteribus aliquot denariis, in quibus* Q. METELLI *quoque* PII SCIPIONIS *nomen incisum est, quod eius legatus in Africa fuerit. Manutius autem putauit aliquando* Licinianum, *pro* Iunianum *debere emendari: sed admonitus à me de vetustis denariis, eorum auctoritati repugnandum non censuit.*

IN EPIST. IX.

Cuius in hoc vno considerantiam & ego sustinebo] inconsiderantiam *magis placet, vt est in margine libri, qui emendatus est ex antiqua scriptura.*

Quid si cæmentum bonum non haberem, deturbem ædificium? quod quidem quotidie mihi magis placet] *Ex veteris libri corrupta scriptura, potest elici lectio (vt mihi videtur) commodior, si ita scribas:* Quid si causam tam bonam non haberem? de vrbano ædificio, quod quæris, cotidie mihi magis placet.

VERBA

VERBA GRAECA QVAE IN HIS EPISTOLIS ad Atticum comparent, Latinis reddita.

τοὺς

βοῶπις, bouis oculos habens. 52
παλινῳδίαν, contrarium cantum. ibid.
διβάφω, bis madefacta purpura. 53
σοφιστεύειν, studere literis. ibid.
ἐπαγγέλλομαι ἀνδράποδα μωιεῖσθαι, ὅτε τις πρότερος χαλεπήνη, præ me fero me vlturum, quicumque prior molestus mihi fuerit. ibid.
Κικέρων, ὁ μικρὸς, ἀσπάζεται Τίτον Ἀθηναῖον, Cicero paruulus salutat Titum Atheniensē. 54
ὑποσόλοικον, subabsurdum. ibid.
ἀναφαίνεσθαι, apparere. ibid.
τρηχεῖ, ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος: οὔτι ἔγωγε ἧς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι, aspera, sed bona puerorum nutrix: nequaquam ego hac terra possim dulci' quicquā aspicere. ib.
αὐθωρεὶ, ipsa illa hora. 55
τηλέπυλον Λαιστρυγονίην, magnā vrbē Læstrygoniā. ibid. φιλοσοφῶμεν, philosophemur. ib.
εὐανατρέπτους, quæ facilè possunt euerti. ibid.
ἐντυραννεῖσθαι, sub tyranno esse. ibid.
Κικέρων, ἀριστοκρατικώτατος παῖς, Cicero optimatum studiosissimus puer. 57
φυσᾷ γὰρ οὐ σμικροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι, ἀλλ' ἀγρίαις φύσαισι, φορβείας ἄτερ, inflat enim nō paruis tibiolis amplius, sed agrestibus follibus sine capistro. ibid.
ἐσοφίζετο, cauillabatur, malitiosè cogitabat. ib.
τὸν πρακτικὸν βίον, vitam actiuam. 58
τὸν θεωρητικὸν, contemplatiuam. ibid.
πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ, antè leo, pòst verò. ibid.
ὁμολογουμένως τυραννίδα συσκευάζεται, sine dubio tyrannidem simul fabricat. 59
εὐελπιστία, bona spes. ibid.
ἀδιαφορία, quod nihil interesse puto. ibid.
ἀφιλόδοξον, ambitione vacans. ibid.
κατὰ τὸ κηδεμονικὸν, curiosè. 60
ὑποθήκας, documenta, præcepta. ibid.
περὶ τῶν ὅλων, de summa rerum. ibid.
κατὰ λεπτὸν, minutatim. ibid.
ἅλις δρυὸς, satis est quercus, id est, glandium. 61
τυφλώττω, & nimiū. ibid. τοῦ καλοῦ προσπέπονθα, cęcutio, & nimiū erga honestū sū affect⁹. ib.
ἀσφάλειαι,

βαθύτητα,

ex omni ære alieno, 2. mẽsis kal. libertum autem ipsius qui Cononis patri cognominis est, nihil ne ipsum quidem curasse. primum igitur hoc, omnia vt custodias: deinde vt ne vsuras quidẽ negligas eas, quæ currẽt ab eo, quẽ antè diximus die. Ego quidem per eos dies, quibus illum pertuli, valde magno in timore fui. erat enim apud nos, vt exploraret, atq; aliqua etiã spe adductus. qua cũ excidisset, temere abiit: fatus, Turpe quidem est manere diu. 167. & 168

λεληθότως, latenter, clàm. ibid.

ἄλλο πρόβλημα, alia quæstio. ibid.

ἐξακανθίζειν, pscrutari, diligẽter indagare. 169

πυροὺς εἰς δῆμον, frumenta in populum. ibid.

προπύλῳ, vestibulo. ibid.

ἐπέχειν, hæsitare, dubitare. ibid.

ἐποχῆς, dubitationis. ibid.

παλιγγενεσίαν, regenerationem. 170

ἐν αἰνιγμοῖς, ænigmaticè, obscurè. ibid.

ἀφελῶς, simpliciter. ibid.

αἰσχρὸν, σιωπᾶν, turpe tacere. 171

σύγχυσιν, confusionem. ibid.

παραφύλαξον, obserua. 172

τὴν τοῦ φυράτου φιλοτιμίαν αὐτότατα, turbatoris ambitionẽ ipsissimã. ibid. κενὸν, inanem. ib.

ἄτυφον, sine ambitione, sine fumo. ibid.

ἀθέτησις, improbatio. ibid.

ἐποχή, cunctatio, hæsitatio. ibid.

τὸ μὸν ὄνειρον ἐμοὶ, meum mihi somnium. ibid.

ἐπιχρονία ἐποχὴ, diuturna dubitatio. ibid.

φιλοτιμία, ambitio. 172

πρόβλημα, quæstionem. 174

Ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθες. Ὡς οὐδὲν γλυκίον ἧς πατρίδος, οὐδὲ τοκήων. Ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα, sed meũ nũquã animum in pectoribus persuasisti. Quoniã nihil dulcius sua patria, & parentib. Vt nubes texuit atra. ibid.

Αἰδέομαι Τρῶας, καὶ Τρῳάδας. Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει, erubesco Troianos, & Troianas. Polydamas, mihi primus probrum iniiciet. ibid.

ὁδοῦ πάρεργον, præter propositum, vt egrediar à proposito. 175
ἐπίπλαστα. fluxa, non diuturna. ibid.
ἐκβολὴ λόγου, egressio orationis. ibid.
εὐπόριστον, parabilem. ibid.
φυράτης, permistor, deprauator. 176
ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ, sed hæc quidem facta esse sinemus, dolētes licet. ibid. ἀμώμητα, non accusanda. ibid.
σπονδειάζοντα, spondęū versum edentem. ibid.
τῶν νεωτέρων, iuniorum. ibid.
αὐτόχθων, natiua & indigena. 177
στοργὴν φυσικὴν, esse τὴν πρὸς τὰ τέκνα, amorem naturalem esse erga liberos. ibid.
πῦ σκάφος τὸ τῶν ἀτρειδῶν, vbi nauigium Atridarū. 180. συντομα, cōpēdiosa, cōcisa. ibid.
δήμους, vicos. 182. ζήτημα, quæstionem. ibid.
τεκμηριώδες, indicium, signum. 183
τοῖς ἀπαντῶσι, obuiam prodeuntibus. 184
δυσχερῆ, molesta, incommoda. ibid.
ἀποτρίψαι, abstergito, conterito. ibid.
οὐ γάρ τοι τόδε μεῖζον ἔπει κακόν, non enim sanè hoc maius sequetur malum. 185
παλινῳδία, cantus contrarius. ibid.
λῆψις, quar anæ impetus. 186
ἀβδηριτικόν, Abderiticum, stultum. ibid.
ἐμπολιτευόμαι σοὶ, tecum de rep. disputo. 187
πολιτικὸν σκέμμα, ciuilis consideratio. 188
φιλοσοφώτερον διευκρινήσομεν, sapientiùs diiudicabimus. ibid.
σύγχυσιν τῆς πολιτείας, confusionem reip. ibid.
ξυνὸς ἐνυάλιος, communis Mars. ibid.
πολιτικῶς, ciuiliter. ibid.
ἄμορφον, ἀντιπολιτευομένου χρεωφειλέτην, deforme, & turpe est, aduersantē cuipiam in rep. debitorem eius esse. 189
διευκρινήσεις πρόβλημα, sanè πολιτικὸν, explicabis quæstionem sanè ciuilem. ibid.
τοῦ καλοῦ, honesti. 191
χρεῶν ἀποκοπὰς, φυγάδων καθόδους, tabulas nouas, exsulum reditus. ibid.
τὴν θεῶν μεγίστην ὥστ' ἔχειν τυραννίδα, deorum maximam vt obtineat tyrannidem. ibid.

ὑπὸ τὴν λῆψιν,sub accessionem quartanæ. ib.
ἀσμένιστον,gratissimum. ibid.
νεκυίαν,turbam mortuorum. 256
πολιτικὸν,ciuile. ibid.
μακροψυχίαν,longanimitatem. 257
εὐδαίμονα,& Μεσοποταμίαν, felicem, & Mesopotamiam. ibid.
οὐκ ἔστ᾽ ἔτυμος ὁ λόγος,non est verus sermo. 259
εὐημερίαν,prosperitatem. ibid.
συναγωγή,collectio. ibid.
ἐλάπιζεν,gloriosè prædicabat. 260
λάπισμα,falsa quædam ostentatio. ibid.
γοητείαν,præstigias. 261
πειθανάγκην. αἱ γὰρ τῶν τυράννων δεήσεις, inquit Πλάτων,οἶσθ᾽ ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις,suasionē, violentiam.tyrãnorum enim preces, inquit Plato,nosti quòd permixtæ necessitatib ib.
ἀλίμενα,importuosa. ibid.
ὑπηρεσίαν, ministrationem. ibid.
ἀδημονῶν,mærens, solicitudinis plenus. ibid.
διαπρεπῆ,lenitatem,clementiam. ibid.
αὐθεντικῶς,affirmatiuè. 262
τέτλαθι, κυντερον,tolera,grauius tulisti. 263
ἄλλα μὲν αὐτὸς, vt ait ille, ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται, alia quiem ipse,alia autem, vel Deus suggeret,subiiciet. 264
νεκυΐα,turba mortuorum. 267
κατακλεὶς,clausula & conclusio extrema.ibid.
δᾷδ᾽ αἴθουσαν,facem ardentem. ibid.
ἀναθεώρησις,speculatio,consideratio. ibid.
μὴ μὰν,inquit ille,ἀσπουδί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι,καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι. ne sine studio & sine gloria pereã, sed magno aliquo facinore edito, à posteris celebrari. 269
τῶν πολιτικωτάτων σκεμμάτων, maximè ciuilium considerationum. 270
ἐκφάνησις,ὑπέρευ,enuntiatio,egregiè. ibid.
ἄλη,error. ibid. πολιτευτέον,versandum in rep.ibid. δᾶς αἴθουσα,fax ardens. 271
τῶν τε παραχρῆμα δι᾽ ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων,καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου

ἀγοηλευτως,fincerè,fine fuco. 323
μακάρων νῆσοι,beatorum infulæ. ibid.
πάθει,affectione.ibid. σκέψαι, confidera ib.
ἀλογηθῇ fed μελήσει,negligatur,curę erit.ibid.
ἐρευθέστερον,rubicundiorem. ibid.
πρόβλημα ἀρχιμήδειον,quæftio Archimedea.ib.
ψιλῶς,nudè,tenuiter. ibid.
ἄκουσμα,auditio.ibid. ἔρανον,collationē.324
διψῶσαν κρήνην,fiticulofum fontem. ibid.
πειρήνην, Pirenen. ibid.
ἀμπνευμα σεμνὸν ἀλφειοῦ , requiem verendam Alphæi. ibid.
ποῖ ταῦτ' ἄρ' ἀποσκήψη,quónam hæc vtiq; erūpēt.ib. γεωμετρικῶς,more geometrico. 325
ἀρχέτυπα,exemplaria. ibid.
πάντα φιλόδημον,in omni re popularem. ibid.
θεωρίαν,fpeculationem.ib. τέλος,finem.ibid.
εὐπινὲς , venuftum. 326
ὁ ἀπεραντολογίαν,δοὺς ,infinitā loquacitatē tribuēs.327.ἐπιδήμιον,contagiofum,peftilēs.ib.
συμπάσχω,vnà afficior. ibid.
ἀποθέωσιν,confecrationem. 328
τιμὴν,pretiū.ib. μεθαρμόζομαι, adaptor.ib.
ἀνεμέσητον γὸ,nulla enim inuidia eft. ibid.
τετυφῶσθαι,tumefactum effe inflatum. 338
ἐγγήραμα,fenectutis requies,feu folatium.341
ἐντάφιον,fepulchrū.ib. ἀλόγως,fine ratiōe.344
ἀποθέωσιν,confecrationem. ibid.
εἰς ἀποθέωσιν,in confecrationem. 346
συμβουλευτικὸν,librum fuafionum. 347
ἐλλιπτον συμφορά, querula calamitas. 349
πρόπλασμα,præfigmentum. ibid.
συμπαθῶς,cum fignificatione animi. 351
ἐγγήραμα , fenectutis requies. ibid.
οἰκοδεσποτικὰ,dominis commodis apta. ibid.
συντάγματα,opera. ibid.
ἀκηδία, mæror,triftitia. 352
ἀνεκτότερα,tolerabiliora. ibid.
ὑπόθεσις,argumentum. ibid.
σύνναον,contubernalem. ibid.
τοῦτο δὲ γνώσῃ,hoc autem cognofces. 354
ἀπόγραφα,defcripta. 355

κατα

δυσωπία,

FINIS.